

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

FL. IOSEPHI
DE BELLO
I V D A I C O L I -
B R I S E P T E M .

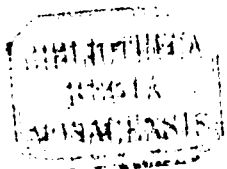
Ad Bibliothec. S. Francisc. Amberg.
E I V S D E M

Contra Apionem libri duo.

*De imperio rationis : suae, de Machabais
liber vnus.*

APVD SEB. GRYPHIVM
LVGDVNI,
1546.

FLAVII IO-

SEPHI HEBRAEI, HISTO-
riographi clarissimi de bello Iudaico
libri septem, interprete Ru-
fino Aquilcensi.

PROLOGVS.

QVONIAM bellum, quod cum populo Romano gessere Iudaei, omnium maximum quae nostra aetas uidit, quaeq; auditu percepimus, ciuitates cum ciuitatibus, gentes uel commisisse cum gentibus: quidam, non quod rebus interfuerint, sed uana et incongrua narrantium sermones auribus colligentes, oratorum more perscribunt: qui uero praesto fuerunt, aut Romanorum obsequio, aut odio Iudeorum contra fidem rerum falsa confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio, partim laudatio continetur: nusquam uero exacta fides reperitur historiae: idcirco statui, quae retro Barbaris antea nisi, patria lingua digesta, Graeca nunc his qui Romano imperio reguntur exponere, ego Iosephus Matthiae filius Hebraeus genere, sacerdos ex Hierosolymis: qui et initio cum Romanis conflixi, posteaq; gestis, quia necessitas exegit, interfui. Nam cum hoc, ut dixi, bellum grauissimum exortum est, Romanorum quidem populum domesticus motus habebat: Iudeorum autem, qui etate ualidi, et ingenio turbulentissimi erant, manu simul ac pecunia uigentes, adeo temporibus insolenter abusi sunt, ut pro tumultus magnitudine, hos possidendarum spes, illos amittendarum partium Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudaei quidem cunctos etiam qui trans Euphratem essent, gentiles suos, secum rebellaturos esse cre-

diderant. Romanos autem et finitimi Galli irritabant : nec Germani quiescebant : dissensionumque plena erant omnia post Neronem : et multi quidem temporum occasione imperium affectabant : lucri autem cupidine exercitus rerum nouandarum cupidi erant. Itaque indignum esse duxi, errantem in tantis rebus dissimulari ueritatem : et Parthos quidem, ac Babylonios, Arabumque remotissimos, et ultra Euphratem gentis nostrae incolas, itemque adiabenos, mea diligentia uere cognoscere, unde coepisset bellum, quantisque cladibus constitisset, quoque modo desisset : Græcos uero et Romanorum aliquos, qui militiam secuti non essent, figmentis siue adulationibus captos, ista nescire. Atqui historias audent eas inscribere, qui præter hoc (ut mihi quidem uidetur) quod nihil sani referunt, etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos ostendere, Iudæorum res extenuant, et in humilitatem deiiciunt. Non autem intelligo, quoniam pacto magni esse uideantur, qui parua superauerint. Et neque longi temporis eos pudet, quo bellum tractum est : neque multitudinis Romanorum, quam in ea militia labor exercuit : neque ducum magnitudinis : quorum profecto gloria minuitur, si cum multum pro Hierosolymis desudauerint, rebus per eos prospere gestis aliquid derogetur. Nec tamen ego contentione Romanas res extolentium, gentiles meos amplificare decreui : sed facta quidem utrorumque sine ullo mendacio prosequar : dicta uero de factis reponam, dolori atque affectioni meae in desolendis patriæ cladibus indulgens. Nam quod domesticis dissensionibus est euersa, et in templum sacrosanctum inuitas Romanorum manus, atque ignem Iudæorum tyranni traxere, testis est, qui eam uastauit, ipse Caesar Titus : per omne bellum miseratus quidem populum, quod a seditiosis custodiretur : sepe autem consulto differri passus ciuitatis excidium, protracto obsidionis spatio,

dum

hummodo belli poeniteret autores. Quod si quis me aduersus tyrannos, eorumq; latrocinium accusatorie loqui putet, uel patrie miserijs ingentem calumniari preter legem historie, dolori ueniam tribuat. Ex omnibus enim, quæ Romano imperio parent, solam nostram ciuitatem contigit ad summum felicitatis fastigium euadere, eandemq; in extremum miserie deiici. Denique omnium post condita secula res aduersas, sticum Iudeorum calamitatibus conferantur, superatum iri non ambigo. Et horum autor nullus externus est: unde nec fieri potest, ut à questibus temperetur. Si quis autem durior misericordie sit iudex, res quidem tribuat historie, lamenta uero scriptori: quanquam merito Græcorum disertos increpauerim, qui tantis rebus sua memoria gestis, quarum comparatione præterita olim bella exigua redduntur, iudices resident aliorum facundie detrahentes, quorum et si doctrinam superant, proposito uincuntur. Ipsi uero Assyriorum, et Medorum gesta perscribunt, ueluti minus recte à scriptoribus antiquis fuerint exposita: cum in scribendo tantum eorum uiribus cedant, quantum sententiæ. Erat enim unicuique studium, quæ uidisset facta, conscribere: quoniam et interfuisset rebus gestis, et efficaciter quod promittebat, impleret: mentiriq; apud scientes, inhonestum esse uideretur. Enimuero noua quidem neq; ante cognita memoriæ tradere, suiq; temporis res commendare posteris, laude ac testimonio dignum est. Industrius autem habetur, non qui alienam dispositionem, atq; ordinem transfert, sed qui noua dicendo etiam corpus proprium conficit historie. Sed ego quidem sumptu ac labore maximo, qui cum sim alienigena, Græcis simul et Romanis gestarum rerum memoriam repono. Ipsis autem indigenis, ad questum quidem ac lites, ora patent, lingueq; solute sunt. Ad historiam uero, in qua uerum dicendum est, summaq; ope negocia colli-

genda sunt, obmutescunt: concessa infirmioribus neq; scientibus licentia scribendi res à principibus gestas. Honoratur itaque apud nos historie ueritas, quæ à Græcis negligitur. Ab origine quidem Iudeos repetere, qui fuerint, quò ue pacto ab Aegyptijs discesserint, quasq; regiones errando peragrauerint, et quas uel quoties incoluerint, et quemadmodum inde migrauerint, neque huius esse temporis, et præterea superuacuum existimaui: quoniam multi ante me Iudeorum de maioribus huius gentis uerissima composuerunt: et nonnulli Græcorum, quæ illi scripserant, patria uoce prosecuti non multum à ueritate deuiarunt: exinde autem historie principium sumam, quo scriptores eorum et propheta nosti desierunt. Et bellum quidem meis temporibus gestum, latius, quaq; potuero diligentia referam: quæ uerò ætate mea sunt antiquiora, summam, breuiterq; percurram: Quomodo Antiochus cognomento Epiphanes, deuicta penitus Hierosolyma, cum triennium sexq; menses eam tenuisset, ab Asamonæ filijs expulsus est. Deinde quòd eorum posteri de regno dissidentes, ad res suas occupandas populum Romanum, Pompeiumq; traxerunt: quomodoq; Herodes Antipatri filius, eorum potentie finem fecerit, auxilio Sosij. Tum, quomodo Herode mortuo, plebis in eos orta seditio est, Augusto quidem imperante Romanis, Quintilio autem Varo prouinciam obtinente. Quodq; bellum anno duodecimo imperij Neronis eruperit: quamq; multa per Sosium acciderint: quantaq; ad primos impetus armis Iudæi peruasent: quoq; modo accolæ permunierint: et quòd Nero propter acceptas Cestij ductu clades summe rei metuens, Vespasianum bello præposuerit: et quòd is cum maximo filiorum Iudeam intrauerit, quantumq; Romanorum exercitum ducens: quantaq; manus auxiliorum per omnem cæsa fuerit Galileam: et quòd eius ciuitatum

tum quasdam uicceperit, alias deditione. Vbi etiam Romanorum in bello disciplinam, curamque rerum, et utriusque Galilee spatia, et naturam, finesque Iudae, necnon et peculiatem terrae qualitatem, lacusque et fontes, captarumque ciuitatum mala, cum fide sicut uidi, aut pertuli, expediam. Nec etiam miseriae meas celauerim, cum scientibus eas relaturus sum. Deinde, quod iam se his rebus Iudaeorum, Nero quidem mortem obiecit: Vaspasianus autem in Hierosolimam properans, imperij causa retractus sit: quaeque signa de hoc ei contigerint, Romanaeque mutationes: et quod inuitus à militibus imperator declaratus sit: et quod eo disponende reipublice gratia in Aegyptum digresso, Iudaeorum status seditionibus agitatus sit: quoque modo tyrannis succubuerint, eorumque inter se discordias mouerint. Et quod ex Aegypto Titus reuersus, bis Iudaeorum fines ingressus sit: quoque modo exercitum, et quo in loco congregauerit: uel qualiter, et quoties ciuitatem affecerit ipso praesente seditio. Aggressus quoque numerosos, et quantos erexerit aggeres: triumque murorum ambitum et magnitudinem, siue mensuram, et munitionem ciuitatis, et sancti templique dispositionem: ad haec aere spatium, mensuramque uerissime dicam: festorum quoque dierum mores aliquos, septemque lustrationes, et munia sacerdotum. Itemque pontificis uestes, sanctaque templi cuiusmodi fuerint, sine aliqua dissimulatione uel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in suos gentiles crudelitatem, Romanorumque in alienigenas humanitatem: quotiesque Titus, ciuitatem simul ac templum seruare cupiens, ad concordiae foedera dissidentes prouocauit. Differam uero populi uulnera, et calamitates: quamque multa mala nunc bello, nunc seditionibus, nunc fame perpeffi, postea capiti sunt. Nec uero aut perfugarum clades, aut captiuorum supplicia praetermittam: uel quemadmodum templum inuito

Cæsare conflagrauerit: quamq; multe opes sacre flamma raptae sint: ac totius, quæ reliqua erat, ciuitatis excidium: et quæ præcesserant portenta, atque prodigia, uel tyrannorum captiuitatem, uel qui seruitio abducti sunt, multitudinem: aut cui quisque fortuna sit distributus: et quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt, deuictorumq; munimina funditus eruerunt: Titus uero peragrata regione cuncta restituit: eiusdemq; reditum in Italiam, ac triumphum. Hæc omnia septem libris comprehensa, adnexus ne uituperationem à rerum scientibus, et qui bello interfuerunt sustineam, studiosis ueritatis magis quam uoluptatis perscripsi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capitula sunt digesta.

F L A V I I I O S E P H I D E B E L L O I V daico liber primus.

De deuastatione Hierosolymæ ab Antiocho.

CAPVT I.

Antiq. lib. 12.
cap. 6.

V M potentes Iudæorum inter se dis-
siderent eo tempore, quo de tota Syria
cum Ptolemæo Sexto Antiochus, qui
Epiphanes dictus est, ambigebat (erat
autem illis contentio de potentia, quod
honoratus quisq; grauiter ferret simili-
bus subiugari) Onias quidam è pontifi-
cibus postquam præualuit, Thobie filios expulsi ciuitate. Illi
autem supplices ad Antiochum cōfugerunt, petentes, ut semet
ducibus in Iudæam irrumperet. Idq; regi persuasum est, iam-
pridem sic animato. Quare cum magnis milium copijs egres-
sus, et ciuitatem fortiiter expugnatam capit, et maximā eorū-
mul

multitudinem, quibus Ptolemæus charior erat, interfecit. Dantq; passim militibus prædandi licentia, ipse et templum spoliavit, et quotidianæ religionis assiduitatem per annos tres, sexq; menses inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolemæum: acceptoq; ab eo in Heliopolitana præfectura solo, ibi oppidum condidit Hierosolymis simile, templumq; edificauit: de quibus iterum opportunè referemus. Veruntamen Antiocho neq; præter spem diuicta ciuitas, neq; populatio, neque tantæ cedēs satis fuisse: sed intemperantia uitiorum, eorumq; memoria, quæ in obsidione pertulerat, Iudeos cogere coepit; ut arrogato more patrio, nec infantes suos circunciderent, porcosq; super aram immolarent: quibus omnes quidem aduersabantur: optimus uerò quisq; propterea trucidabatur. Et Bacchides præsidij ab Antiocho præpositus, ad naturalem crudelitatem suam præceptis impijs obsecundans, omnimodam iniquitatem excessit: cum et singulatim uiros honorabiles uerberaret, et communiter quotidie speciem captæ urbis exhiberet: donec eos atrocitate incommodorum, qui ea patiebantur, ad uindictæ audaciam irritauit. Deniq; Matathias Asmonæi filius, unus ex sacerdotibus, ex uico cui nomen Modin est, cum manu domestica (nam quinque filios habebat) sicis armatus, Bacchidem occidit: et statim quidem præsidiorum multitudinem ueritus, in montes refugit. Multis uerò ex populo sibi sociatis, recepta fiducia descendit: commissq; prælio, superatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus, suisq; uolentibus, quod ab alienigenis eos liberasset, imperans, moritur relicto Iudææ principatu, qui filiorum suorum natu maximus erat. ille autem (nec enim cessaturum existimabat Antiochum) et indigenarum conflauit exercitum, et cum Romanis primus amicitiam pepigit. Antiochumq; Epiphanem iterum in fines suos ingredientem, uehe-

Antiq. li. 15.
cap. 4.

Antiq. li. 12.
cap. 7.

Antiq. li. 12.
cap. 7. & 8.

mentissima percussum plaga repressit. Adhuc autem fruente victoria, in praesidia civitatis impetum fecit: necdum enim caesa fuerant: habitoque conflictu, milites de superiori civitate, quae pars sacra dicitur, ad inferiorem compellit. Fano autem potitus, et locum purgavit omnem, muroque cinxit: et vasa nova divinis rebus curandis fabricata, in templum intulit, veluti prioribus profanatis: aramque aliam edificavit, et religionibus dedit initium. Sacro autem ritu vix civitati reddito, moritur Antiochus. Regni autem eius, et in Iudeos odij filius Antiochus haeres existit. Quare coactis pedium milibus quinquaginta, equatum autem prope quing; milibus, octoginta vero elephantis, montana Iudaeae per partes aggreditur. Et Bethsuram quidem oppidum capit. In loco vero, cui Bethzachariae nomen est, qua transitus erat angustior, Iudas cum suis copiis occurrat. Et priusquam congregarentur agmina, Eleazarus frater eius, prospecto praeter alios excelsio elephante, turrique maxima et munimentis aureis ornato, illic Antiochum esse ratus a suis procul excurriruptaque hostili acie, ad elephantum usque pervenit. Sed illum quidem, quem regem esse opinabatur, contingere, quod multum superemineret, minime potuit. Belluam vero in aluo percussam, super se deiecit, et obtritus interiit: nulla alia re gesta, nisi quod magnum opus aggressus, vitam gloriae posthabuit. Qui tamen regebat elephantum, priuatus erat. Et si casu fuisset in eo Antiochus, nihil plus Eleazaro praestitisset audacia, quam ut sola spe praecleari facinoris, mortem uideretur optasse. Hoc autem fratri eius, totius praelii praesagium fuit. Nam fortiter quidem Iudaei, diuque decertarunt: sed a regis secunda fortuna usis, numeroque praestantibus superati sunt: multisque interfectis, Iudas cum ceteris in Gophniticam toparchiam refugit. Antiochus autem ad Hierosolimam profectus, ibique dies paucos commoratus, penuria utensilium abstiit: relicto

qui

quidem ibi præsidio, quantum satis esse arbitrabatur: cætera uerò multitudine ad hyemandum deducta in Syriam. Discessu Antiq. lib. 12. autem regis, Iudas non quiescebat: sed accessione multorum cap. 18. sue gentis animatus, aggregatis etiam quos ex prælio receperat, apud uicum Adasa cum Antiochi ducibus congregitur: factisq; fortibus in prælio cognitus, multis hostibus interfectis, occubuit. Et in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur, insidijs eorum captus, qui cum Antiocho sentiebant.

De successione principum à Ionatha usq; ad Aristobulum.

C A P. I I. Antiq. lib. 13.

CUM autem successisset ei frater Ionathas, et in alijs que cap. 1. ad indigenas pertinerent, cautius se ageret, suamq; potentiam Romanorum amicitia corroboraret, Antiochi quidem filio reconciliatur. Non tamen horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Namq; Tryphon tyrannus, Antiochi quidem filij tutor, sed insidijs eum captans, et præter hoc amicis nudare cupiens, Ionathan, cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolemaida uenisset, dolo cõprehendit. Eoq; Antiq. lib. 13. cap. 9. uincto, contra Iudeam mouit exercitum. Vnde repulsus à Simone Ionathæ fratre, quodq; ab eo superatus esset, iratus, eum dem Ionathan interfecit. Simon autem fortiter regendis rebus intentus, Zara quidem, et Ioppen, et Iamuiam capit. Euerit autem et Accaron, subactis præsidijs: aduersusq; Tryphonem Antiocho auxilium præbuit, qui Doram ante expeditionem quam in Medos fecit obsidebat. Sed regis audacitatem satiare non potuit, quamuis neci Tryphonis suam quoque operam adhibuisset. Non multo enim post, Antiochus Cendebeum ex ducibus suis, ad uastandam Iudeam opprimendumq; scriuitio Simonem, cum exercitu misit. Ille autem, quanquam senior erat, bellum tamen iuueniliter administrabat: et filios quidem suos cum ualidissimis præmisit, parte uerò multitudinis comi-

tatus

Antiq. li. 13.
cap. 14.

tatus alio latere aggreditur: multisq; per multa loca insidijs etiam in montana dispositis, in omnibus superat. Clarissimaq; potitus uictoria, pontifex declaratur. et ducentos septuaginta post annos Iudeos liberat à dominatione Macedonum. sed et ipse periit in conuiuio, captus insidijs Ptolemæi generi sui: qui eius coniuge duobusq; filijs in custodiam conclusis, certos misit, ut Ioannem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit, interficerent. Cognito autem impetu, qui parabatur, adulescens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, et propter memoriam paternæ uirtutis, et quod iniquitas Ptolemæi cunctis esset inuisa. Voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem: sed à populo reiectus est, qui maturius Hyrcanum susceperat. Et is quidem statim recessit in quoddam ultra Hierichunta castellum, quod Dagon uocatur. Hyrcanus autem paternum honorem pontificis assecutus, post quàm deo sacrificia reddidit, uelociter Ptolemæum petit et matri simul et fratribus adiumento futurus, castellumq; aggressus, alijs quidem rebus superior erat, iusto autem dolori cedebat. Ptolemæus enim quoties premeretur, matrem eius, fratresq; in murum pro ductos, palàm ut possent conspici, uerberabat: eosdemq; precipitandos, nisi quàm primum recederet, minabatur. Vnde Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia: quàm iracundia commouebat. Mater uerò eius nihil plagis aut intentata nece perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne uel suis fractus iniurijs, parceret impio: siquidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositam immortalitate duceret meliorem, dummodo ille poenas eorum, quæ in domum suam contra fas admisisset, expenderet. Ioannes autem nunc obstinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modò uerberari eam, lacerariq; conspiciens, efforminabatur: totusq; plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta ob-

sidio

fidione, feriatus annus aduenit : quem septimo quoque circuitu redeuntem, apud Iudeos cessare moris est, exemplo septimorum dierum. Et in hoc Ptolemæus obsidionis requiem nactus, fratribus Ioannis unâ cum matre occisis, ad Zenonem confugit, qui Cotylas cognominatus est, Philadelphie tyrannum. Antiochus autem ob ea, quæ per Simonem passus fuerat, iratus in Iudeam ducit exercitum: ibiq; aſidens Hieroſolymis, Hyrcanum obſidebat. Ille autem patefacto ſepulchro Dauid, qui regum diſtiſſimus fuerat, ablatisq; inde pecuniæ plus quàm tribus milibus talentorum, & Antiocho perſuaſit, datis ei trecentis talentis, ab obſidione diſcedere, primusq; Iudeorum priuatis opibus alere peregrina cœpit auxilia. Rurſusq; tamen, quando Antiochus contra Medos bello ſuſcepto tempus ei uindictæ præbuit, conſeſtim aduerſus ciuitates Syriæ perrexit, uacuas propugnatoribus eſſe ratus: quod & uerum fuit. Medabam quidem, & Sameam cum proximis, necnon & Sichimam, & Garizim ipſe cepit, & ſuper his Chuthæorum gentem, adiacentia ſano loca incolentium, exemplo eius quod eſt Hieroſolymis, edificato. Cepit autem & Idumææ non paucas alias ciuitates, & præterea Doreon, & Mariſan. In Samaritanam uerò uſque progreſſus, ubi nunc eſt Sebaſte, ciuitas ab Herode rege condita, ex omni eam parte concludit: filioſq; ſuos Ariſtobulum & Antigonom obſidioni præfecit. Quibus nihil remittentibus, ad hoc famis penuria qui erant intra ciuitatem uenerunt, ut etiam inſuetam carnem cogerentur attingere. Igitur Antiochum adiutorem ſibi aduocant, Spondium cognominatum. Qui cùm prompta eis uoluntate paruiſſet, ab Ariſtobulo & Antigono ſuperatur. Et ille quidem ad Scythopolim uſque, perſequentibus eum memoratis fratribus, effugit : hi uerò in Samaritanam reuerſi, & multitudinem iterum intra murum concludunt, & expugnata ciuitate, ipſam diruunt : & habitatores eius

Antiq. li. 13.
cap. 15.

Antiq. li. 13.
ca. 16. & 17.

eius captos abducunt. Prosperè autem gestis ita cedentibus, alacritatem refrigerare non sinebant: sed cum exercitu Scythopolim usq; progressi, & ipsam peruasferunt, & agros intra Carmelum omnes, inter se partiti sunt.

De Aristobulo, Antigono, Iuda Essæo, Alexandro Theodoro & Demetrio gesta.

CAP. III.

Secundarum autem rerum Ioannis, & filiorum eius, inuidia seditionem gentilium concitauit. multiq; aduersus eos collecti non quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt. Reliquum uerò tempus Ioannes cum fortunatissimè uiueret, & optimè rebus per annos triginta & tres administratis, & quinque filijs relictis, moritur: uir planè beatissimus, & qui nullam dedisset occasionem, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Deniq; tria uel maxime præcipua solus habebat. Nam & gentis princeps, & pontifex erat, & præterea propheta: cum quo deus ita colloquebatur, ut futurorum nihil penitus ignoraret. Quinetiam de duobus maioribus filijs suis, quòd rerum domini permansuri non essent, præuidit, atq; prædixit. Quorum uitæ quis fuerit exitus, narrare non indignum uidetur, quantumq; à paterna felicitate diuerterint. Patre namque mortuo, natu maior Aristobulus, translatio in regum principatu, diadema sibi primus imposuit: quadringentis & octogintauno annis, ac tribus mensibus, postquam populus in eam terram deuenit, seruitio, quod apud Babylonios sustinuit, liberatus. Fratrem uerò à se secundum Antigonom (namq; illum diligere uidebatur) in honore pari producebat: alios autem uinctos custodie tradidit. Matremq; itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. Namq; hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoq; crudelitatis processit, ut uinctam fame necaret. Horum autem facinorum poenas, Antigoni fratris morte

morte perfoluit, quem plurimum amabat, quemq; regni participem habebat. Nam et hunc interemit, adductus criminatibus, per maleuolos regni compositis. Itaq; primo quidem Aristobulus dictis fidem non habebat, qui et fratrem magni penderet, et pleraq; liuore fingi arbitraretur. Sed cum Antigonus ex militia clarus redisset, festis diebus, quos tabernaculis positis, Deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tempore, ut aduersa ualetudo Aristobulum corripere. Antigonus uero circa festorum solenniorum finem, armatis comitatus, templum ad orandum quam maxime petiuit, plusq; in honorem fratris ascendit ornatus. Tumq; delatores nequissimi regem adeuntes, et armatorum pompam, et Antigoni arrogantiam, priuata fortuna maiorem esse criminabantur: quodq; maxima caterua stipatus, ut illum interficeret, eo uenisset: nec enim perpeti honorem solum ex regno habere, cui regnum ipsum liceat obtinere. His paulatim, quamuis inuitus, tamen credidit Aristobulus. Ac ne uel suspicari quicquam uideretur, prospiciens, et ut incerta praeueneret, suos quidem satellites in quendam subterraneum et tenebrosum locum transire iubet. Ipse autem iacebat in castello, Bari ante, post autem Antonia cognominato: et ut inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonum, praecepit, si cum armis adiret. Necnon et ipsi Antigono qui praeiperent misit, ut inermis ueniret. Ad haec regina satis callidum cum insidiatoribus consilium capit. Nanque his qui ad eum missi fuerant persuadet, ut mandata quidem regis taceant, dicant uero Antigono, quod frater audisset, arma sibi eum pulcherrima in Galilea ornatumq; bellicum fabricasse: quae ne singulatum inspiceret, morbo impeditum fuisse: nunc autem, praesertim cum alio discessurus sit, libenter eum uideret armatum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali suspec-

rectus

retur, fratris suadebat affectus) cum armis uelut ostentatum se ueniens, properabat. Sed ubi ad obscurum transitum, qui Stratonis pyrgus uocabatur, accessit, à satellitibus interemptus est: certumq; documentum præbuit, omnem beneuolentiam, iusq; naturæ calumnijs cedere, nullamq; optimarum affectionum tantum ualere, ut inuidiæ perpetuo possit obsistere. In hoc autem etiam Iudam quis non rectè miretur? Essæus erat genere, qui nunquam diuinando aberrauit, neque mentitus est. Is Antigono transeunte per templum, mox ut eum uidit, ad notos qui aderant exclamauit (non paucos autem discipulos siue consultores habebat) Papæ, nunc mihi pulchrum est mori, quando ante me ueritas interiit, mearumq; prædictionum aliquod mendacium deprehensum est. Viuit enim iste Antigonus, qui hodie deberet occidi. Locus autem neci eius, apud Stratonis pyrgum fato fuerat destinatus: et ille quidem sexcentorum abhinc stadiorum intervallo distat. Horæ uero diæ sunt quatuor: sed et uaticinationem tempus effugit. Hæc locutus senior, mæsto uultu et mente sollicita secum multa reputabat: Et paulò post interfectus Antigonus nuntiatur, in loco subterraneo, qui eodem nomine, quo maritima Cæsarea, Stratonis pyrgus appellabatur: et hoc fuit, quod uatem fefellerit. At uerò Aristobulo confectum sceleris pœnitundine morbus ingrauescit: semperq; facinoris cogitatione sollicitus, perturbato animo tabescebat, donec mœroris acerbitate uisceribus laceratis, subito sanguinem uomeret. Hunc ergo unus è seruulis, eius ministerio destinatus, foras efferens, prouidentia numinis errauit: et ubi Antigonus erat occisus, super extantes adhuc cedis maculas cruorem intersectoris effudit. Ululatu autem eorum, qui id conspexerant continuo sublato, tanquam puer de industria sanguinem illic libasset, clamor ad aures regis peruenit: causamq; requirebat: et cum eam prodere nullus

nullus auderet, ad rescindendum magis ardebat. Ad extremum
 uerò minitanti, uimq; adhibenti, uerum quod erat indicau-
 runt: atq; ille cum lacrymis opplesset oculos, quantumq; po-
 terat ingemisset, hæc dixit: Sperandum certe nō erat, ut ma-
 ximum Dei lumē facta mea nefaria laterent. Nam citò me ul-
 trix cognatæ cædis iustitia persequitur. Quandiu ò corpus
 improbum fratri, matriq; damnatam animā detinebis? Quā-
 diu paulatim illis libabo sanguinem meum? Simul totum ac-
 cipiant: neq; iam meorum uiscerum inferias fortuna derideat.
 His dictis, ilico moritur: cum non plus anno regnasset. Vxor
 uerò fratrem eius uinculis dissolutis regem cōstituit Alexan-
 drum, qui etate maior erat, & modestia præstare uidebatur.
 Sed ille potestatem adeptus, fratrem quidem alterum regnum
 appetentem occidit: alterū autem priuata uita contentum ab-
 latis rebus secum habeat. Prælium etiam cum Ptolemæo co-
 gnomento Lathyro cōmittit: qui oppidum Asochin ceperat,
 & multos quidem percutit hostium, sed uictoria in Ptolemæi
 partes propensior fuit. Postea uerò quā ipse pulsus à matre
 Cleopatra discescit in Aegyptum, & Gadaram obsidione ca-
 pit Alexander, & castellum Amathuntis, omnium maximum
 quæ trans Iordanem sita erant, ubi pretiosissima quæq; bono-
 rum Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus re-
 pentē superueniens, & proprias res recipit, & sarcinas regis
 aufert Iudæorumq; fere decem millia interfecit. Verum Ale-
 xander receptis post cladem uiribus, aggressus maritimas re-
 giones Raphiam capit & Gazam, itemq; Anthedonem, quæ
 postea à rege Herode Agrippias nominata est. His autē scr-
 uitio domitis, concitatur in eam festo die populus Iudæorum.
 Nam plerunque epule seditiones accendunt. Nec uidebatur
 insidias posse comprimere, nisi conductitios haberet auxilio
 Pisidas & Cilicas: nam Syros mercenarios respuebat, pro-

Antiq. lib. 13.
 cap. 19.

pter ingentiam cum Iudeorum gente discordiam. Cæsis autem supra octo millibus ex turba rebellium, Arabiæ bellum intulit. Ibiq; Galaaditis ac Moabitibus subactis, tributoq; his imposito, ad Amathuntæ regressus est. Cumq; Theodorum metus secundis eius successibus perculisset, castellum sine præsidio repertum funditus eruit. Mox autem congressus cum Obo-da rege Arabum, qui locum fraudi opportunum in Galaadensi regione occupauerat, captus insidijs totum amisit exercitum in uallem altissimam compulsus, atque obtritum multitudine camelorum. Ipse uero clapsus in Hierosolymam, olim sibi gentem infensam ad nouarum rerum motus magnitudine cladis accendit. Fit autem etiam tunc superior, crebrisq; prælijs non minus quinquaginta millibus Iudeorum per sex annos interfecit: nequaquam tamen uictorijs lætabatur, quoniam regni sui uires consumeret. Vnde armis omisis, sermone placido cum subiectis redire in gratiam conabatur. Illi autem inconstantiam eius morumq; uarietatem in tantum oderant, ut percontanti, quonam pacto eos sedare posset: dicerent, si moreretur. Nam uix etiam mortuo daturus ueniã, qui tam multa scelerate fecisset. Simul etiam Demetrii auxilium, cui cognomen Acero accersuerunt. Qui cum his maiorum præmiorum spe facile paruisset, uenissetq; cum exercitu, miscetur auxilijs eius Iudæi circa Sichimam. Utrosque tamen Alexander mille quidem equitibus, sex autem peditum mercenariorum milibus excepit, cum haberet ex Iudæis quoq; propè ad decem millia bene sibi cupientium, aduersæ autem partis essent equitum tria millia, peditumq; millia quadraginta. Et prius quàm ueniretur ad manus, intercedentibus nuntijs & præconibus, reges transfugia tentabant: Demetrius quidem Alexandri mercenarios, Alexander autem Iudæos qui Demetrium sequerentur, obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neque

Iudæi

Antiq. lib. 13.
cap. 20.

Iudæi sacramenta, neq; fidem Græci contemnerent, armis iam cominus decernebant: Superatq; prælio Demetrius, quamuis Alexandri mercenarij multa et animosè, & fortiter gessissent. Euentus autè pugnae præter spem cedit utriq;. Nam neq; hi qui Demetrium acciuerant, in partibus uictoris permanserūt: & immutatae fortunæ misericordia, sex Iudeorum milia se ad Alexandrum, qui in montes effugerat, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit, sed Alexandrum iam quidem collectis uiribus prælio sufficere ratus, omnè uerò gentem ad eum trāsire existimans, mox inde digressus est. Non tamen reliqua multitudo ob abscissum auxiliorum similitates deposuit: bello autem asiduo tandis cum Alexandro decertabat, donec plerisque interfectis ceteros in Bemeselim ciuitatem compulit, eaq; subacta in Hierosolymam captiuos abduxit. Verum immoderata fecit iracundia, ut crudelitas eius ad impietatem usque procederet. Ostin-gentis enim captiuorū in media ciuitate crucifixis, mulieres earumq; filios in conspectu matrum necauit. atq; hæc, potans, & cum suis concubinis recubans, prospectabat. Tantus autem populum terror inuasit, ut etiā diuersæ partis studiose proxima nocte octo millia hominum extra totam Iudeam profugerent: quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tandem ægreq; regni otium quæsisset, ab armis requieuit.

De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deq; Alexan-
dra & Hyrcano. CAP. IIII.

Rursus autem fit ei turbarum initium Antiochus, qui etiam Dionysius dictus est, Demetrii quidam frater, sed eorum nouissimus qui Seleucum generis autorem habebant. Hunc enim timens, qui Arabas parato bello pulsarat, totum quidē super Antipatrida montibus proximū, & inter Ioppes

littora spatium, fossa altissima diremit. Ante fossam uero murum edificauit excelsum turresq; ligneas, ut faciles aditus obstrueret, fabricauit: nec tamen Antiochum arcere ualuit. Exustis enim turribus fossisq; repletis, cum suis copijs transgressus est. Vindictaq; posthabita, qua deberet eum à quo prohibitus est ulcisci, protinus contendit in Arabas. Horum autem rex in loco suae nationis comodiore cedens, mox ad pugnam cum equitatu reuersus (habebat autem numerum decem milium) imparatos ex improviso Antiochi milites inuadit. Valido autem praelio commissio, quandiu quidem supererat Antiochus, durabit eius exercitus, quamuis eum passim Arabes trucidarent. Vbi uero procubuit (succurrendo enim uictis semper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximaq; pars eorum cum in acie, tum in fuga absumitur. Reliquos autem in uicum Cana delapsos, alimentorum penuria perire contigit, praeter admodum paucos. Hinc Damasceni Ptolemaeo Minnaei filio insensu Aretam sibi sociant: Syriaeq; Coeles regem constituunt. Qui bello illato Iudaeae, postquam pugna uicit Alexandrum, pactione discessit. Alexander autem Pella capta Gerasam petiuit rursus opum Theodori cupidus: tripliciq; ambitu circumdatis desertoribus, locum expugnauit. Nec non & Gaulanen, & Seleuciam, & eam quae Antiochi Pharanx dicitur, sub iugum mittit. Ad haec autem capto Gamala castello ualidissimo, eiusq; praefecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudaeam regreditur, expleto in militia triennio: letusq; à gentilibus ob res prospere gestas excipitur. Belli autem requiem secutum est morbi principium. Et quoniam quartano febrium recurso fatigabatur, depulsum iri ualitudinem credens, si rursus animum negotijs occupasset, intempestivae militiae sese dedit: & ultra uires corpus laboribus nexans, inter ipsos tumultus trigesimo & septimo regni anno

no moritur: idq; *Alexandrae* coniugi suae reliquit: Iudeos eius uel maxime dicto obediētes fore non dubitans: quod longē Antiq. li. 13.
 ab eius crudelitate discrepans, & iniquitati resistens, beneuo- cap. 22.
 lentiam sibi populi comparasset. Neq; spes cum scissit. Namq;
 opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe
 quae morem gentis patrium probe norat, & qui sacras leges
 tēmerassent, ab initio detestabatur. Cum autē duos filios *Alexandro*
 genitos haberet, natu quidem maximum *Hircanum*,
 et propter aetatem declarat pontificem, & quod praeterea se-
 gnior esset quā ut potestate regia molestus cuiquam uide-
 retur, regem constituit: Minorem autem *Aristobulum*, pri-
 uatū uiuere maluit, quod feruentioris esset ingenij. Iungit au-
 tem se eiusdem mulieris dominationi quaedam Iudeorum fā-
 ctio, *Pharisei*: qui praeter alios pietatem colere putarentur,
 et peritus leges interpretari, ob eamq; causam magis eos su-
 spiciebat *Alexandra*, diuinæ religioni superstitiosē deseruiēs.
 Illi autem paulatim foeminae simplici insinuati, quosque pro
 sua libidine summouendo, deponēdo, itemq; uinciendo, ac sol-
 uendo, iam procuratores habebantur: prorsus ut ipsi quidem
 regijs cōmodis fruerentur, expensas uerō ac difficultates *Alexandra*
 perferret. Sed eadem mire callebat res administrare
 maiores: itaq; augēdis copijs semper intenta, duplicē conflauit
 exercitū: neq; pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non
 modo statum suae gentis roborauit, sed etiam metuendam se
 reddidit externae potentiae. Imperabat autē alijs, uerum *Phariseis*
 ipsa ultro parebat. Denique *Diogenem* quendam infi-
 gnem uirum, qui *Alexandro* fuerat amicissimus, interficiunt,
 eius factum consilio criminati, ut ostingenti (quos supra me-
 morauit) regis iussu tollerentur in crucem. Nihilominus autem
Alexandrae suadebant, ut & alios, quibus autoribus *Alexander*
 in eos fuisset concitatus, occideret. Cumq; his nimia supersti-

tione nihil abnuendum putaret, quos sibi libuisset ea specie trucidabant, donec optimus quisq; periclitantiū ad Aristobulum cōfugeret. Atq; ille matri persuasit, ut his propter dignitatem parceret, ciuitate autē pelleret quos nocentes existimaret. Igitur illi quidē data sibi copia, per regionē dispersi sunt. Alexandra uerò in Damascum missō exercitu, quoniā Ptolemæus sine intermissione ciuitatē præmebat, illam quidem nulla re memorabili gesta cepit. Regem autē Armeniorum Tigranem qui admoto Ptolemaidi milite, Cleopatram circūsedebat, passionibus donisq; sollicitat. Sed illum domesticarū turbarū metus, ingressō in Armeniā Lucullo, iandudum inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Aristobulus, cum famulis suis, quos multos habebat, omnesq; pro ætatis fauore fidissimos, uniuersa castella obtinuit: & pecunia quam ibi repperit, cōductis auxilijs, regē se declarauit. Ob hæc miserata querelas Hyrcani mater, cōiugem Aristobuli cū filijs includit apud castellū, quod à septentrione fano adiacens, Baris antea uocabatur, ut diximus: postea uerò Antonia cognominata est, imperante Antonio: quæadmodum de Augusti & Agrippæ nomine, Sebaste, & Agrippias, aliæ ciuitates appellatæ sunt. Ante tamen Alexandra moritur, quàm in Aristobulum fratris eius Hyrcani cōtumelias uindicaret: quem deijci regno curauerat. quod ipsa nouem annos administrauit. Et hæres quidem omnium sit Hyrcanus, cui regnū etiam uiuæ cōmiserat. Verū Aristobulus uiribus atq; autoritate præstabat. Habito autem inter eos circa Hierichunta de rerū summa conflictu pleriq; Hyrcano relicto transcunt ad Aristobulum, Hyrcanus autē cum reliquis fuga peruenit in castellū Antonia: ibiq; salutis obsides nactus (erat enim ibi in custodia, ut præmisimus, coniunx Aristobuli cum filijs) prius quàm gremium aliquid accideret: ea lege in cōcordiam redijt, ut regnum quidem

quidem Aristobulus haberet, ipse uerò cederet, quasi frater regis alijs honoribus contētus. Hoc modo in sano reconciliati, cum in conspectu circumstātis populi benignissimè alter alterum cōplexus esset, domus permutant: & Aristobulus quidem discedit in regiam, Hyrcanus autem in Aristobuli domum.

De bello Hyrcani cum Arabibus, & expugnatione Hierosolymæ.

CAP. V.

Metus uerò & alios eius inimicos præter spem dominantis occupat, & maxime Antipatrū iandudum Aristobulo inuisum. Erat autem genere Idumæus, & nobilitate ac opibus gentis suæ princeps. Is igitur & Hyrcanum ut ad Aretam regem Arabia cōfugeret, eiusq; auxilio regnum repeteret hortabatur, & ipsi Aretæ ut Hyrcanū susciperet atq; in regnū deduceret suadebat, multum obtrectans Aristobuli moribus, multisq; Hyrcanum laudibus prædicans. Simulq; admonebat, quòd cum deceret regno clarissimo præsentem, iniquitate oppressis manum porrigere: Hyrcanum autem iniuriam pati, qui principatu iure successionis sibi debito excidisset. Sic instructis & præparatis ambobus, nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; cursu in oppidum quod Petra dicitur saluus euasit: ea est Arabia regio. Ibi postquam Hyrcanum in manū regis Aretæ tradidit: multis dictis multisq; muneribus ut auxilium præberet, quò in regnum deduceretur, efficit. Erant autem peditum equitumq; millia quingenta, quibus nequaquam restitit Aristobulus: sed primo impetu superatus, in Hierosolyma fugere cogitur: atq; omnino captus esset, nisi dux Romanorū Scaurus, aduersis horum temporibus imminens, soluisset obsidionem. Namq; is ex Armenia quidem in Syriā missus erat à Pompeio Magno, qui cum Tigrane bellum gerebat. Sed ubi Damascum uenit, recens à Metello & Lollio captā reperit: his inde submotis, cognitoq;

Antiq. lib. 14.
cap. 2, 3, & 4.

in Iudea quid ageretur, illuc uelut ad quæstum cucurrit. Denique, mox ut fines ingressus est, Iudeorum legati ad eum ueniunt à fratribus, utrisq; ut sibi potius adiumento esset orantibus. Sed trecentis talentis, quæ Aristobulus ei miserat, iustitia posthabita est. Tot enim acceptis, Scaurus ad Hircanum & Arabes legatos mittit, Romanorum eis & Pompeij nomē intentans, nisi ab obsidione desisterent. Itaque & Areta ex Iudea in Philadelphiā recedit metu percussus, & Scaurus Damascum redit. Aristobulus autem, quod captus non esset, satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copijs collectis, persequabatur hostes: et circa locū, quē Papyrona uocāt, prælio cōmisso, supra sex eorū millia cædit: in quibus erat et Cephalon frater Antipatri. Hyrcanus uerò & Antipater Arabum priuati auxilio, spem in aduersarios translulerunt. & Cum Pompeius Syriam ingressus Damascum peruenisset, ad ipsum confugiunt. Multisq; muneribus ei datis, eadē illa quibus apud Aretam usi fuerant allegantes, magnopere precabatur ut Aristobuli uiolentia damnata, regno Hyrcanum restitueret, cui tam ætate quàm moribus deberetur. sed nec Aristobulus sibi defuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantū potuit ornatus cultu regio: deinde offensus obsequijs, neq; ferendum existimans abiectius quàm regem deceret utilitati seruire, à Diospoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusq; socijs hoc precantibus, Aristobulum petit, & Romano simul exercitu & Syrorum instructus auxilijs. Cum uerò Pellam & Scythopolim prætergressus Coreas uenisset, unde Iudeorum fines incipunt per mediterranea loca subeuntibus, cognito Aristobulum in Alexandrium confugisse (castellum est magnifice structum, in monte præcelso situm) mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat, quia pro imperio uocaretur, periclit

Antiq. lib. 16.
cap. 6. & 7.

periclitari potius, quàm parère. Sed populum uidebat horrecere: & amici monabant, ut Romanam uim cogitaret quam sustinere non posset. Itaque horum consilijs obediens, descendit ad Pompeium, quodq; iustè regnaret, multis pro se dictis in castellum redijt. Et cum iterum descendisset prouocatus à fratre, ac de suo iure cum eo disceptasset, denuo regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter spem, timoremq; medius: & ueniebat quidem uelut exoraturus Pompeium, ut sibi cuncta permitteret, ad montem uerò reuertebatur, ne quid regiæ dignitati derogare uideretur. Quia tamen castellis cum Pompeio cedere placebat, his præpositos monere literis, ut decederent, quibus præceperat, ut non nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarent: iussa quidem facit: sed in Hierosolymam cum indignatione discessit: belloq; iam congregi cum Pompeo cogitabat. Ille autem, nec enim tempus apparatus dandum putauit, statim cum insequitur. Multum quippe alacritati eius addiderat, circa Hierichūtem Mithridatis mors nuntiata. Vbi pinguisima Iudææ regio, & palmarum plurimum ac balsamum nutrit: cuius inciso lapidibus acutis robore stillantem lacrymam, ex uulneribus colligunt. Cumq; illic pernoctasset, mane in Hierosolymam properabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus Aristobolus, supplex occurrit, pecuniamq; pollicitus, quodq; semetipsum ei cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat seuientem. Nec tamen quicquam eorum quæ promisit effectum est. Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniam missus fuerat, ne in oppidum quidem Aristobuli socij receperunt. His commotus Pompeius, Aristobolum in custodiam collocat: ad ciuitatem uerò profectus, explorabat qua ex parte facilius esset accessus. Nā & murorum eius firmitatem oppugnari posse facile non uidebat: uallemq; pro mœnibus horribilem, sanumq; illic cerne-

Antiq. lib. 14.
cap. 7. & 8.

bat proximum, ad cō tutiſſima munitione circumdatū, ut etiā ſi ciuitas caperetur, ſecundum eſſet hoſtibus in eo refugium. Hoc autem diu quid faceret haſitante, ſeditio intra ciuitatem orta eſt: Ariſtobuli quidem ſocijs bellum geri potius, regemq; liberari dignum eſſe cenſentibus: qui uerò cum Hyrcano ſentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat, Romanorum conſtantiam reputantes. Denique uicta pars Ariſtobuli, conceſſit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abſciſſo, ut ad ultimū uſq; reſiſteret, inſtruebatur. Cum autem alij Romanos recepiſſent in ciuitatē, hiſq; domum regiā tradidiſſent, ad hæc obtinenda Pompeius unum ē ducibus ſuis Piſonem cum militibus intromittit. Iſq; præſidijs in ciuitate diſpoſitis, quia nemini eorum qui in templum conſugerant pacem perſuadere poterat, omnia quæ circumerant oppugnationi parabat Hyrcano cuiusq; amicis ad conſilia conferenda & ad efficiēda quæ iuberet alacriter animatis. Ipſe uerò ad partes Septentrionales ſoſſamq; uallēq; replebat omni genere materiæ per milites comportato, cū per ſe opus eſſet difficiliſſimum propter immenſam altitudinem, & præterea Iudæi modis omnibus deſuper obſiſterent. Manſiſſetq; labor imperſectus, niſi Pompeius obſeruatis diebus ſeptimis, quibus Iudæos religio ab omni opere manus abſtinere compellit, per eos aggerem cumulare præcepiſſet, inhibitis à prælio militibus. Pro ſolo enim corpore Iudæis etiā per ſabbata pugnare licet. Igitur iam ualle repleta, & impoſitis aggeri turribus, admotisq; machinis Tyro allatis, moenia tentabat. Deſuper obſtantes lapidibus repellebantur, cū diu turres obſidentū magnitudine ſimul & pulchritudine præſtantes, uim repugnantū ſuſtinerent. Veruntamen Romanis tunc plurimum deſatigatis, Pompeius Iudæorum tolerantiam & in alijs admiratus eſt, & præcipue, quòd nihil ceremoniarum inter

inter media tela uersantes intermiserunt : sed uelut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia & uictimas, omnēq; Deicultū diligentissimè celebrarūt: nec uel in ipso excidio cum ad arā in dies singulos trucidarētur, legitimis religionis suæ muneribus abstinuerūt. Mēse itaq; obsidionis tertio uix una turre deiecta, in sanū irruptū est. Primus autē murū transcendere ausus est Syllæ filius Faustus Cornelius, & post eū centuriones duo Furius, & Fabius, cum suis cohortibus. Et circūsepto undiq; fano, alios aliò confugientes, uel etiam paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotum quanquam hostes strictis gladijs irruentes uidebant, intrepidi tamē in peragendis rebus diuinis perseverabant: & in ipso libandi, templumq; adolendi ministerio mactabantur, salutis quoq; præferentes religionis obsequium. Multos autem sui gētiles aduersæ partis studiosi trucidabant, plurimi semetipsos in rupes præcipitabant. Nonnulli furibundi cunctis quæ circa murum erant in desperatione succensis, pariter cōflagrabant. Itaque Iudæorum quidem millia duodecim occubuerunt: Romanorū uerò per pauci, sed plures sauciati sunt. Nihil autem grauius in illa clade Iudæorum genti uisum est, quàm sanctum illud arcanum, neque cuiquam prius uisum alienis esse detectum. Deniq; Pompeius unā cum suis comitibus in templum ingressus, ubi neminem præter pontificem adesse fas erat, quæ intus erant candelabra cum lychnis, & mensis, in quibus libare, atque adolere moris est, & uascula, ex auro cuncta spectauit: congestamq; pigmentorum molem, sacræq; pecuniæ ad duo millia talentorum. Nec tamen uel hæc uel aliud quicquam de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit: sed postero die post excidium purgare templum ædituos iussit, & solenniæ sacra celebrare. Ipse autem Hyrcanum pontificem declarauit: quod se & in alijs rebus alacrem obsidionis tempore præbuisset,

buisse, promptamq; ad bellum agrestium multitudinem ab Aristobulo reuocasset: per quæ sicut imperatorem bonum decuit, beneuolentia potius quam timore plebem sibi conciliauit. inter captiuos etiam cõp-chensus Aristobuli focer, idemq; patruus tenebatur. & illos quidem qui maxime belli causa fuissent, securi percussit: Faustum uerò & qui unà fortiter operam nauauerant præclaris præmijs donat, & Hierosolymis tributum indicit. ablatas autem genti etiam quas in Cœle Syria ceperant ciuitates, Romano qui tunc erat præsidi parere iussit: proprijsq; tantum finibus eos circumclusit. Instaurat autem in gratiam cuiusdam in libertis suis Demetrii Gadarensis, etiam Gadaram, quam Iudæi subuerterant. Mediterraneas præterea ciuitates ab eorū imperio liberauit, quas præuenti non exciderant, Hippon, & Scythopolim, & Pellam, & Samariā, & Marisan: itemq; Azotum, et Iamniā, & Aretusam: necnon & maritimas, Gazam, & Ioppen, & Dorā, & quæ pridem Stratonis Pyrgus uocabatur, pōst autem ab Herode rege clarissimis ædificijs transformata, Cæsarea nominata est: easq; omnes indigenis ciuib; redditas provincie Syriæ coniunxit. Huius autem & Iudææ cunctorumq; administratione ad Aegypti usque fines & flumen Euphratem, cū duabus legionibus Scauro permissa, Romam ipse per Ciliiciam properauit, captiuum ducens Aristobulum cum familia. Erant autem filie duæ totidemq; filij: quorum unus Alexander ex itinere fugit: minor autem Antigonus cum sororibus Romam uectus est.

De bello Alexātri cum Hyrcano & Aristobulo. CAP. VI.

Antiq. li. 14
cap. 9

INterea Scaurus in Arabiam ingressus, ad Petram quidem regionum asperitate prohibebatur accedere: quæ autem circum erant omnia uastabat, multis & in hoc malis afflictus. Nam exercitum fames premebat: cui tamē Hyrcanus per Antipatrum

Antipatrum victui necessaria suppeditabat. Quem velut Arctæ familiarem etiam Scaurus ad eum legauit, ut bellum passione deponeret. Itaque persuasum est Arabi, ut trecenta talenta daret: atque ita Scaurus ex Arabia transduxit exercitum. Alexander autem Aristobuli filius qui Pompeium fugerat, magna manu medio tempore congregata, Hyrcano grauis imminebat. Iudeamque depopulabatur. Quem quidem mature debellare posse credebat quoniam disturbatum quoque à Pompeio murum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinus in Syriam missus qui Scauro successerat, cum in alijs fortem se præbuisse, tum etiam in Alexandrum mouisset exercitum. Huius quem ille impetum ueritus, et ampliorem militum manum congregabat: donec facta sunt decem millia peditum, et mille quingenti equites: locaque opportuna muris, hoc est, Alexandrium, et Hyrcanium, et Machærunta non longe ab Arabiæ montibus, muniebat. Igitur Gabinus cum parte copiarum præmisso Marco Antonio, ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliaque Iudeorum multitudo, quorum Malichus, et Pitholaus principes erant: iunctis cum Marco Antonio uiribus suis, Alexandro obuiam processerunt: neque ita multo post aderat cum suis copijs Gabinus. Alexander autem, quod tum in unum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat, abscessit. Cumque Hierosolymis appropinquasset coactus prælio decertauit: amissisque sex millibus, quorum tria uiua capta sunt, tria uero prostrata, cum reliquis effugit. Gabinus autem ubi Alexandrium castellum uenit, quia multos deseruisse castra cognouit, promissa delictorum uenia conabatur eos ante prælium sibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent, plerisque interfectis, reliquos in castellum concludit. In hoc prælio dux Marcus Antonius multa præclare gessit: et quamuis semper et ubique

Antiq. lib. 14.
cap. 10.

uir

uir fortis apparuisset, tamen tunc etiam suum uicit exemplum. Gabinius autem relictis qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire & intactas, quidem confirmare, subuersas autem erigere curabat. Denique iussu eius & Sythopolis habitari cœpit, & Samaria, & Anthedon, & Apollonia, & Iamnia, Raphia, & Marisa, & Dora, & Gadaræ & Azotus, aliæq; multe, lætis ciuibus, atq; incolis ad eas cōcurrentibus. His autem recte dispositis regressus Alexandrium, uehementius urgebat obsidium. Quare territus Alexander, omnibus desperatis legatos ad eum misit, & ignosci delictis oans, & quæ sibi parerent castella Macherunta & Hyrcaniur: adere non dubitans: quin etiam Alexandrium eiusdem potestati permisit. Quæ quidem Gabinius omnia consilio matris Alexandri funditus eruit, ne rursus belli alterius receptaculum fieret. Aderrat autem, quo suis Gabinium palparet obsequijs, uiro suo ceterisq; captiuis metuens, qui Romam fuerat abducti. Post hæc ergo Gabinius Hyrcano Hierosolymā deducto, eiq; sani curam data cæteris reipub. partibus optimates præfecit. Omnëq; Iudæorum gentem in conuentus quinque diuisit: uno Hierosolymis, altero Doris, itemq; tertio ut apud Amathunta respondeat, destinatis: quarto Hierico, & quinto Sephoris Galilææ ciuitas attributa est. Singulari autem unius dominatione Iudæi liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen non multo post euenit ut turbarum his fieret initium elapsus Roma Aristobulus: qui magna iterum Iudæorum manu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim dilectus erat primum occupat Alexandrium: idq; recingere muro tentabat. Deinde cognito, quod Gabinius Sisennam & Antoniū, & Seruiliū duces contra se cum exercitu misit, in Macherunta concedit: uulgiq; imbellis onere deposito, solos armatos propè ad octo millia militum secum duxit: inter quos & Pitholaus

Antiq. lib.14.
cap.11

Antiq. lib.14.
cap.12.

etholus erat secundarum partium rector, cum mille uiris ex Hierosolymis profugus. Romani autem sequebantur, habitoq; conflictu, aliquādiu cum suis Aristobulus fortiter dimicando perseuerabat, donec ui Romanorum subacti, cæsa sunt uirorū quinq; millia, propè uerò ad duo millia in quendam tumultum confugerunt. Ceteriq; mille cum Aristobulo, perrupta Romanorum acie, in Macherunta coacti sunt. Vbi rex cum in ruinis prima uespera tetendisset, sperabat quidem aliam se manum per inducias belli posse contrahere, castellumq; bene munire. Impetum autem Romanorum, supra quàm poterat, per biduum remoratus postremò capitur: & cum Antigono filio qui Romæ secum fuerat uinctus, ad Gabinium atq; inde Romam perductus est. Sed illum quidem Senatus carceri inclusit. Filios autem eius in Iudæam transmisit quia Gabinus scripserat per epistolas, id pro traditione castellorū coniugi Aristobuli sponondisse. Parato autem Gabinio bellū Parthis inferre, Ptolemæus impedimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate, petebat Aegyptum, Hyrcano & Antipatro amicis usus ad omnia quæ militiæ necessitas exigebat. Nam & pecunijs, & armis cum & frumento Antipater, & auxilijs adiunxit. Et Iudæis in ea parte uias, quæ Pelusium ducerent, obseruantibus, trāsmittere Gabiniū persuasit: alia uerò Syria discessu Gabini cōmota, & Iudæos iterū Alexāder Aristobuli filius ad defectionem reduxit: & maxima multitudine cōflata, Romanos omnes qui per eam terram degerent, obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinus metuens (iam enim ex Aegypto redierat) hoc tumultu instante, nonnullis disidētium præmissis Antipatro concordiam persuasit. Cum Alexandro autem millia triginta remanserant, & ille ad bellum promptus erat. Itaq; ad pugnam egreditur. Occurrunt autem Iudæi, & circa montem Itaburium congressi, decem millia sternuntur: ceterā uerò multit

Antiq. lib. 14.
cap. 13.

multitudinem fuga disperfit. Et Gabinius ad Hierosolymam reuersus (id enim Antipater uoluit) remp. eius composuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat: & Mithridatem & Orsanē à Parthis perfugas clam dimittit: eos militibus aufugisse dixit. Interea Crassus ei successor datus, Syriā suscepit. Is in Parthicæ militiæ sumptum, & omne aliud aurum templi, quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pōpceius temperauerat, duo millia talentorum. Euphratem uerò transgressus, & ipse perit & exercitus eius: de quibus non est huius temporis commemorare. Post Crassum autem, Parthos in Syriam properantes irruere Cassius inhibuit, receptus in prouinciam: Eius autē fauore quæsito, in Iudæam festinabat: captisq; Taricheis, prope ad tria millia Iudæorum abducit in scrutium. Occidit autem etiam Pitholaum, seditiosos Aristobuli colligentem, cuius necis suator erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis fœmina, nomine Cypris: unde filios quatuor, Phaselum, & regem Herodem, & Iosephū, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. Cum autē omnium, qui ubiq; potentes essent, amicitiam hospitij, familiaritateq; conquireret, præcipuē regem Arabum per affinitatem sibi sociauit: eiusq; fidei commendans filios suos ad eum misit: quoniam bellū cum Aristobulo gerendum suscepserat. Cassius autem, compulso ad otium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

De Aristobuli morte, & bello Antipatri contra Mithridatem.

CAP. VII.

Antiq. lib. 14.
cap. 14.

Cæsar autem post senatus & Pompeij fugam trans mare Ionium, rebus omnibus, Romaq; potitus, solutum uinculis Aristobulum, cum duabus cohortibus uelociter ad Syriam misit: & hanc facillimē & cuncta Iudæe proxima per illum subijci

subijci posse ratus. Verum et spem Caesaris, et Aristobuli alacritas praeuenit inuidia. Nam ueneno peremptus à Pompeij studiosis, aliquandiu etiam sepultura in solo patrio carebat, corpusq; mortui seruabatur melle conditum, donec ab Antonio Iudaeis missum est in monumentis regalibus sepeliendum. Occiditur autem Alexander quoq; filius eius, à Scipione securi percussus Antiochie, secundum Pompeij literas, accusatione pro tribunali prius habita super his, quae in Romanos admiserat. Ptolemæus autem Minnæi filius, qui Chalcidē sub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcesseret, mittit Ascalonem: atq; ille abstractum ab Aristobuli coniuge Antigonom, eiusq; sorores, adducit ad patrem. Amore autem captus, minorem earum coniugio suo copulat, ob eamq; postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram perempto filio: huiusq; affinitatis gratia, fratres eius propensiore cura tuebatur. Antipater autem, Pompeio mortuo, in clientelam Caesaris sese cōtulit, et quia Mithridates Pergamenus ab accessu Pelusij prohibitus, cum exercitu quē ducebat in Aegyptum, apud Ascalonem morabatur, nō solum Arabas, quamuis hospes esset, auxilium ferre persuasit: uerum et ipse armata Iudæorum tria circiter milia secum mouit. Excitauit autem praesidio Syriæ quoq; potentes, et iocolam Libani Ptolemæum, et Iamblichum, et Ptolemæum alterum, quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellū pariter inchoarunt. Iamq; fretus Mithridates auctis propter Antipatrum copijs, Pelusium proficiscitur. Et quia transire uetaretur, ciuitatem obsidebat: Antipater uerò et in hac oppugnatione clarius enituit. Effracto enim ex parte sua muro, primus in ciuitatem cum suis insiluit, et Pelusium quidem captum est: alterius autem eos progredi non sinebant Iudæi Aegyptij,

*Antiq. li. 14.
cap. 15.*

*Antiq. lib. 14,
cap. 16.*

terrarum incolæ, quæ appellatur Onie. Quibus tamen Antipater non modo ne obstitarent, uerum etiam ut uictui necessaria præberent militi persuasit. Vnde factum est, ut nec Memphis ad manus uenirent, ultroq; se se traderent Mithridati, atq; ille Deiciam peragrato pugnam cum cæteris commisit Aegyptijs, in loco cui nomen est Iudeorum Castra: eumq; in acie omni dextro cornu periculo liberauit Antipater, circumgressus fluminis ripam. Laeuam enim cornu contra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui Mithridatem persequerentur, multos occidit: tamq; diu reliquos fugientes agebat, donec etiam castris eorum potitus est, octoginta tantum de suorum numero amissis. Octingentos autem ferè Mithridates cum fugeret, perdidit. Præter sp̃e uerò seruatus ex prælio, uacuus inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum sp̃e et laudibus incitatu ad subeunda pro se pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus, multaq; perpeßus uulnera, toto corpore gerebat signa uirtutis. Post autem quando rebus in Aegypto compositis, ad Syriam redijt, et Romana eum ciuitate simul et immunitate donauit: alijsq; rebus honorando, amicissimeq; tractando, dignum emulatione reddidit: eiusdemq; gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

De accusationibus Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani & Herode bellum mouente.

CAP. VIII.

Eodem uerò tempore, Antigonus quoq; Aristobuli filius, cum uenisset ad Cæsarem, maioris præter opinionem felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeij ueneno quantum putabatur perempti, et crudelitatis in fratrem accusare Scipionem, nullumq; inuidiæ dolorem admiscere miserijs, ultra hæc

tra hæc Hyrcanum, & Antipatrum criminabatur, ueluti se patrio loco cum fratribus iniquissimè pellerent, multisq; gentem iniurijs afficeret, dummodo satiarentur: quodq; in Aegyptum auxilia ipsi Cæsari non beneuolentia, sed timore ueteris discordiæ miserint, & ut amorem Pompeij deprecarentur. Ad hæc Antipater, ueste proiecta, multitudinem uulnerū demonstrabat, & qua fide quidem Cæsarem coluisset, uerbis non esse opus dixit: nam corpus etiam se tacente clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hostis Romanorum sit filius, & fugitiui Romanorum, nouarumq; rerum studium uotumq; seditiosum patris habeat, apud Romanorum principem alios accusare conetur, boniq; aliquid adipisci tentet: quem hoc solum oporteret contentū esse, quod uiueret. Namq; nunc eum non propter inopiam desiderare facultates: sed ut in eos qui dedissent, Iudæorum seditiones accenderet. Quæ ubi Cæsar audiuit, Hyrcanum quidem pontificatu digniorem esse pronuntiavit. Antipatro autem cuius uellet potestatis detulit optionem. Qui permissio dignitatis modo ipsi qui daret, Iudææ procurator declaratus est. Et pater hoc impetrauit, ut subuersa patriæ mœnia renouare sibi liceret. Et hos qui-
 dem honores Cæsar incidēdos in capitolium misit, ut iustitiæ Antiq. li. 14. cap. 16.
 suæ, uirtutisq; signum Antipatri memoriæ traderetur. Antipater uerò ubi de Syria Cæsarem prosecutus esset, in Iudæam reuersus, ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat: omniaq; lustrādo, ne quid in illis regionibus turbatum esset, nunc interminando, nunc etiam suadēdo curabat: unumquēq; admonens, quod si cum Hyrcano sentirent, in otio, atque opulentia uicturi essent, fortunisq; suis & communi pace potituri: sin spe uana ducerentur eorum, qui priuati quæstus gratia res nouas optarent, se quidem non procuratorem, sed dominum omnium, Hyrcanum uerò tyrannum pro rege,
 C c 2 itemq;

itemq; Romanos & Casarem hostes pro amicis, & rectoribus habituri: nec enim passuros huius potestatem laesefactari, quem ipsi regem constituisent. Sed quamvis hæc diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyrcanum segniorē uideret, neq; tam efficacem, quàm regni posceret sollicitudo, statum provinciae componebat. Et Phaselum quidem, natu maximum filiorum suorum, militibus præpositum, Hierosolymis, eiusq; territorio præfecit: Herodem uerò ætate posteriorē, nimisq; adulescentem, Galileæ destinat, similia curaturum: qui cùm natura strenuus esset, cito materiam ubi animi magnitudinem exerceret, inuenit: captumq; latronum principem Ezechiam, quem prædari maximo agnune continentia Syriæ deprehendit, ipsum, aliosq; latrones multos interfecit. Ea; res adeò grata fuit Syris, ut per uicos, atq; oppida caneretur Herodes, ueluti per eum pace reddita, & possessionibus restitutis. Ex huius denique operis gloria, Sexto etiam Cæsari propinquo magni Cæsaris, & Syriam tunc administranti, est cognitus. Quin & Phaselus fratris indolem contentione bona superare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosolymis habitantium: atque illam quidem ciuitatem possidens, nihil autē contumeliosè per insolentiam potestatis admittens. hinc & Antipater obsequijs regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut beneuolus Hyrcano fuit. Verum fieri non potest, ut liuorem quisquam in secundis rebus effugiat. Nanq; Hyrcanus, quamvis & antea tacitè sua sponte mordebatur adulescentiū gloria, maximeq; rebus ab Herode bene gestis, & crebris nuntijs laudes eius per singula facta prædicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regias infestare solent, quibusq; Antipatri eiusq; filiorum probitas officiebat, instigabatur: dicentibus quòd Antipatro & filijs

filijs eius rebus traditis, solo contentus & hac potestate uacuo regis nomine sederet. Et quandiu sic errabit, ut in se reges producat? Nec enim eos uel simulare iam procurationē, certē esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis præter Iudeorum legem tantam multitudinem peremisset Herodes: illumq; nisi regnet, sed adhuc priuatus sit, ad iudicium uenire debere, rationem tam ipsi regi, quàm patrijs legibus redditurū, quæ. indemnatos occidi nō sinerent. His paulatim accendebatur Hyrcanus. Ad extremum autem iracundia prodita, causam dicturum Herodem iubet accersiri: atque ille & patris monitu, & quod ei fiduciam res gestæ darent, firmata prius Galilæa præsidijs, ad regem proficiscitur. Ibat tamen cum forti caterva, ne uel derogare uideretur Hyrcano, si plures duceret, uel inuidiæ nudus pateret. Sextus autem Cæsar adulescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehenso mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifestē denuntiarent, ut homicidij crimine liberaret Herodē. Hyrcanus autem qui cum diligeret, per se quoq; id cupiens, absolutionem decernit. Atq; is inuito rege euasisse ratus, Damascum recessit ad Sextum, nequaquam paratus obedire, si denuo fuisset accitus. Rursumq; ab improbis irritabatur Hyrcanus, qui dicerēt iratum Herodem abiisse, & ut se cōtra ipsum instrueret, propterasse. Hæc autem rex uera esse existimans, quid ageret, nesciebat: quoniam potentio rem inimicum uidebat. Cum uerō à Sexto Cæsare dux militum per Syriam, itemq; per Samariam declaratus esset Herodes, neq; solum propter gentis fauorem, sed etiam uiribus suis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iam iamq; illum contra se credens cum exercitu esse uenturum. Neque opinione deceptus est. Namq; Herodes intentatæ sibi accusationis iracundia, conflata militum multitudinem in Hierosolymā ducebat, ut Hyrcanum regno de-

poneret. Idq; fecisset, ni pariter egressi pater, & frater fregissent eius impetū, deprecantes ut & ipse uindictam minis tantum, solaq; indignatione metiretur: regi autem parceret, sub quo ad hoc potentia processisset: ac si propterea quod in iudicium uocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus est, gratias ageret, neq; tristibus quidem paria referret, saluti uero esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda uiderentur, iniquitatem militiæ consideraret, neq; omnino de uictoria bene speraret, qui cum rege cōgressurus esset domestica consuetudine iuncto, & de se bene merito: s' suo autem nunquam, nisi quod maleuolorum consilijs impulsus, umbram ei tantum iniquitatis intentasset. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, suasq; uires demonstrare nationi. Et inter hæc discordia Romanorum circa Apamiam, bellumq; domesticum oritur: quoniam Cæcilius Bassus fauore Pompeij, Sextum Cæsarem dolo necauerat, cuiusq; militem occupauerat. Alij uero Cæsaris duces, mortis eius ulciscendæ gratia, cunctis uiribus Bassum petebant. Quibus tam interempti, quam superstitis Cæsaris causa, quod ambobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellū traheretur, ex Italia successor ante dicti Sexti uenit Marcus.

De Romanorum dissidiis post mortem Cæsaris, & insidiis Malichi.

C A P. I X.

Antiq. li. 14.
cap. 20.

Eodem tempore magnum bellum inter Romanos conflatur, dolo Cassij, & Bruti Cæsare interfecto, postquam triennium septemq; menses tenuit principatum. Maximo autem motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter se dissidentibus, propria spe quisq; ducebatur ad id, quod existimabat esse commodius. Itaq; Cassius Syriam petit, occupaturus militem, qui Apamiam circumsidebat: ubi & Marcum & dissidentes cohortes, Basso conciliauit, simulq; obsidione liberauit

berauit Apamiam. Ipse uerò exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicebat : nec modus erat exactionum. Cùm autē Iudeos quoq; septingenta talenta iussisset conferre, minas eius ueritus Antipater, filijs suis & alijs amicis maturę pecunię cogendę curam distribuit, & inter eos Malicho cuidam ex amicis: adeò necessitas urgebat. Primus autem Herodes Casij fauorem promeruit, qui ex Galilęa parte sua, talenta centum attulit, proptereaq; inter eximios amicos numerabatur. At uerò ceteros tarditatis arguens Casius, ipsis ciuitatibus irascebatur. Eoq; Gophnam, & Ammaum, & duas alias ciuitates ex uilioribus depopulatus, ibat quidem quasi Malichum interfecturus, quòd remissior in exigendo fuisset. Verùm & huius & ceterarum ciuitatum interitum represit Antipater, centum ilico talentis Casio delinito. Nequaquam tamen Malichus post abitum Casij, beneficiorū Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quem sepenumero memorabat sui seruatorē fuisse, periculum moliebatur, iniquitatis suę impedimentum abolere festinans. Itaq; Antipater & uires eius, & calliditatem metuens, flumen transit Iordanē, ad ulciscendas insidias collecturus exercitum. Deprehensus autem Malichus Antipatri filios impudentia superat. Nam & Phaselum apud Hierosolymam præsidijs appositum, & Herodem, qui custodiam curabat armorū, multis excusationibus, & sacramentis circumuentos impellit, ut ipsis intercedentibus reconciliaretur Antipatro: atq; ita denuo per Antipatrum exorato Marco, tunc in Syria militem regente, seruatus est : qui Malichum statuerat occidere, quòd nouis rebus studuisset. Cæsare uerò adulescente, & Antonio cum Bruto, & Casio bellum gerentibus, Marcus, & Casius exercitu de Syria cōflato, quod magnum momentum, ubi usus poposcit, Herodis fuisset, ipsum quidem totius Syrię procuratorem præficiunt, equitum illi manu, pe-

ditumq; attributa: si autem defuisset, regnum quoque Iudæ Casius se eidem delaturum esse pollicitus est. Eucnit autem, ut Antipatro et spes, et fortitudo filij, causa mortis fieret. Horum enim metu Malichus, ministro quodam regio pecunia corrupto, mixtum ei ueneno poculum dari persuadet. Atque ille quidem iniustitiæ Malichi præmium fuit post conuiuium mortuus, uir et aliàs strenuus, rebusq; administrandis idoneus, et qui regnum recuperatum cōseruasset Hyrcano. Malichus autem insensum propter suspicionem ueneni populum, negando placabat: simulq; ut ualidior esset, armatorum sibi copias conquirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitrabatur, quin etiam mox cum exercitu necis paternæ ultor adueniret. Sed Phaseli fratris consilio, qui cum palam minime persequendum esse dicebat, ne uulgi seditio concitaretur, et purgantem se tunc Malichum patienter admisit, et suspicionem liberum esse concedens, clarissimæ paternæ funeri celebravit exequias. Conuersus autem in Samariam, et ciuitatē composuit seditione turbatam, perq; dies festos in Hierosolymam remeabat, præmissis ac comitantibus armatis: cui Hyrcanus, ita suadente ob metum Malicho, denuntiat, ne alienigenas superinducat indigenis festum purè, casteq; celebrantibus. Herodes autem, et ipso qui præceperat, causaq; contempta, nocte ingressus est. Iterumq; Malichus ad eum ueniens, Antipatrum flebat. Cōtraq; ille se falli, cum uix animi dolorem premeret, simulabat: et tamen de nece patris apud Casium per epistolas questus est, cui propterea Malichus inuisus erat. Itaq; non modò ut mortem patris ulcisceretur, ei rescripsit: sed etiam tribunis quibus præerat, ut in causa iusta Herodi opem ferret, occultè præcepit. Et quoniam capta Laodicia, undiq; ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus, et coronis, ipse quidē hoc ultioni tempus destinauerat. Malichus autem

id Tyr

id Tyri fore suspicabatur : & filium suum tunc apud Tyrios obsidem, statuit subducere, & ipse in Iudeam fugam parabat. Salutis autem desperatio stimalabat, ut etiam maiora cogitaret: nam & Iudeorum gentem cōtra Romanos excitaturum se credidit, dum bello aduersus Antonium Cassius occupabatur, deiectoq; Hyrcano facillimè regnaturum. Sed profecto irridebat eius spem fatale decretū. Etenim quò intenderet animum suspicatus Herodes, & ipsum & Hyrcanum ad coenam vocat. Deinde seruorum quendam instruendi consului specie mittit. Sed res erat, ut tribunis prædiceret ad insidias egredi: atq; illi præceptorum Cassij memores, ad littus ciuitati proximum armati gladijs occurrunt, ibiq; circumseptum Malichum multis uulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim concidit stupore dissolutus : uixq; anima recepta, Herodem percontabatur, quis Malichum occidisset. Et cum è tribunis unus respondisset, Cassij præceptum: Planè, inquit, & me & patriam meam Cassius seruat incolumem : qui amborum insidiatorem peremit. Vtrum autem ex animo dixerit, an quòd timore factum probaret, incertū est. Sed enim Malichum hoc modo ultus est Herodes.

De Herode accusato & uindicato.

C A P. X .

Postquam uerò Cassius excessit è Syria, iterum Hierosolymis orta seditio est, cum Felix in Phaselum mouisset exercitum, & in Herodem, fratris pœna uellet necè Malichi uindicare. Casu autē Herodes cum Fabio Romano duce apud Damascum habitabat : & ne cupiens auxilio foret, morbo impediabatur. Interea Phaselus etiam sine cuiusquam auxilio superauit Felicem : probrumq; ingrati obijciebat Hyrcano, qui & Felici studuisset, fratremq; Malichi castella occupare permisisset. Iam enim multa tenuerat, omniumq; tutissimum Massadam. Nec tamen ei quicquam contra uim He-

C c 3 rodis

rodus potuit sufficere, qui mox ut conualuit, & alia recepit, & illum ex Massada supplicem dimisit, & Marionem Tyrionum tyrannū ex Galilea pepulit: tria enim castella possederat: Tyrijsq; quos ceperat, vitam cōcessit omnibus: nonnullos etiam donatos abire iussit, unā & sibi ciuitatis beneuolentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriæ tyrannos præfecerat: sed ob Herodis inimicitias etiam Antigonom Aristobuli secum ducebat, & Ptolemæum, propter Fabium, quem Antigonus sibi pecunia sociatum, adiutorem incepti habebat. Cunctis uerò socer Ptolemæus Antigono subministrabat. Cōtra quos Herodes instructus, in aditu Iudæe cōmisso prælio, uictoria potitur: fugatoq; Antigono, redit in Hierosolymam, pro merito gestæ rei omnibus charus, ut etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius familiaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatē. Namq; is Herodes iampridem ex indigenis habuerat uxorem, nō ignobilem, quæ Doris uocabatur, & Antipatrum ex ea susceperat filium. Tunc autē duxerat Alexādri, cuius pater fuit Aristobulus, filiā Mariammen, Hyrcani neptem ex filia, atque inde regi familiaris erat. Sed ubi Cassio circa Philippos interfecto, Cæsar in Italiā, & Antonius in Asiam discesserūt: legatis ab alijs ciuitatibus ad Antonium misis in Bithyniam, etiam Iudæorū optimates accusatum ueniunt. Phaselum & Herodem: quod illis rerum summam ui possidentibus, nomen tantum honorabile supercesset Hyrcano. Ad quæ Herodes qui præstō erat magna pecunia placatum sic Antoniū affecit, ut ne uerbum quidem inimicorum eius pateretur audire. & tunc quidem ita digressi sunt. Cum autem denuo Iudæorum primates centum uiri, Antiochiæ proximam Daphnen ad Antoniū uenissent, amorī Cleopatrz iam seruientem, delecti à cæteris, qui eloquentia & dignitate

Antiq. lib. 14.
cap. 21.

gnitate præstabant, aduersus fratres accusationē proponunt. Respondebat autē Messala, causæ defensor, astante etiā propter affinitatē Hyrcano. Auditis deinde utriq; partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quinam essent regendis rebus aptissimi. Cumq; is Herodem, eiusq; fratres alijs prætulisset, uoluptate repletus (nam & hospes eorū paternus erat, humanissimq; ab Antipatro susceptus, eo tēpore, quo in Iudeam cum Gabino uenerat) tetrarchas ambos declarat, totius eis Iudææ procuratione permissa. Legatis autē id agrè ferentibus, quindecim eorum correptos, carceri tradidit, quos etiam penè occidit. Ceteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Deniq; mille legati iterū Tyrum missi sunt, ubi cōmorabatur Antonius, in Hierosolymam paratus irruere. Et cōtra eos uociferantes, magistratus Tyriorum directus est, data ei licentia, ut quos cōprehendisset, occideret: præceptoq; ut eorum potestatem confirmare curaret, qui tetrarchæ ipsius essent Antoni suffragio constituti. Ante hæc autem Herodes usq; ad littus cum Hyrcano progressus, multis eos admonebat, ne & sibi interitus, & patriæ belli causa fierent, dum inconsideratè contendunt. Illis autem tanto magis id indignè ferentibus, Antonius missis armatis, multos occidit: multos etiam uulnerauit. Quorum & saucios cura, & mortuos sepultura Hyrcanus dignatus est. Non tamen idco qui effugerant: quiescebant: perturbando enim ciuitatem, Antonium irritabant, ut etiam quos in uinculis haberet, occideret.

De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis ac fortuna.

CAP. XI.

BArzapharne autem Parthorum satrapa Syriam biennio post cum regis filio Pacoro detinente, Lysanias patris sui mortui successor Ptolemæi Minnæi filij, mille satrapæ ta-

Antiq. li. 14.
cap. 22.

lenta

lenta pollicitus & mulieres quingentas, ei persuadet ut Antigonom in regnum inducerent, Hyrcanumq; deponerēt. Impulsus igitur ab eo Pacorus, ipse quidem per maritima loca perrexit, Barzafarnem autem itinere mediterraneo iussit irumpere. Sed maritimorum Tyrij Pacorum excluderunt, cūm Ptolemaidenses eum & Sidonij receperissent. Ille autem quandam regium pincernam, cognominem suum, equitatus ei parte attributa, ad Iudeam iussit accedere, & exploraturum hostium consilium, & ubi usus exegisset, præsidio futurum Antigono. quibus Carmelum populantibus, multi Iudæi ultro ad Antigonom confluunt, ad expeditionē alacriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur, occupandum eos præmittit: ubi commissæ pugna, depulsisq; hostibus & effugatis, Hierosolymam cursu petebant: auctiq; multitudine, usque ad regiam processerunt. Excepti autē ab Hyrcano & Phaselo, forti acie in foro cōfligunt ibiq; hostes in fugam uersos, pars Herodis in sanum concludit: custodesq; his sexaginta viros apponit, per ædes proximas collocatos. Sed hos quidem inferus fratribus populus, igne cōsumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obtruncat: inq; dies singulos inuicem sese per insidias incursantibus, assidue cædes erant. Instante uerò die festo, qui Pentecoste uocatur, omnia circa templum, totaq; ciuitas plebe rustica repleta est, & pleraq; armata. Et Phaselus quidē muros, Herodes autem cum paucis domum regiam custodiebat. Inuasitq; de improviso hostibus in suburbano, complures quidem peremit, omnes autem in fugam uertit. Et hos in ciuitatem, alios in sanum, alios in extremum uallum includit. Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admitti. Exoratus autem Phaselus & ciuitate & hospitio cum quingentis equitibus Parthum recepit, prætextu quidem componendæ seditionis uenientem,

re autem

re autem uera ut adiuuaret Antigonom . Denique Phaselum dolo perpulit, ut ad Barzafarnem legatus de pace proficisceretur: quamuis multa dissuadente Herode, atque ut insidiatorem occideret, ne'ue se eius fallacijs dederet, admonente: natura enim barbaros fidem negligere. Exijt etiam Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnullisq; relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros uocant, cum ceteris Phaselum prosequabatur. Sed ubi ad Galileam uenerunt, indigenas quidem disidentes atq; armatos offendunt: satrapam uero conueniunt satis callide et officijs amicitie dolos tegentem. Denique postquam dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autem in maritimum quendam locum deducti, cui nomen est Ecdippon, fraudem intelligunt. Ibi enim de promissis mille talentis audierunt: et quod Antigonus plerasq; mulieres ex his quas ipsi haberent, inter quingentas Parthis deuouisset: quodq; sibi semper à barbaris præstruerentur insidiæ, ac olim capti essent, nisi mora fuisset: dum Hierosolymis caperetur Herodes, ne sibi præsciis quæ de his agerentur, cauere. Hæc iam non uerba erant solum, nam et custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamen Phaselus Hyrcanum deserere non sustinuit, quamuis eum sæpius moneret Offilius ut fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditissimus dixerat, quæadmodum essent omnia de insidijs constituta. Sed conuenire satrapam maluit, atque in os exprobrare, quod se insidijs appetisset: ac maxime quia pecuniæ causa talis extitisset, cum plus ipse pro salute daturus esset, quam pro regno promississet Antigonus. Ad hæc Parthus subdola satisfactione iureq; iurando suspicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: statimq; à Parthis qui remanserant, quibusq; iussum erat, Phaselus atque Hyrcanus comprehenduntur, periuriam simul ac perfidiam execrantes. At interim pincerna ad hoc missus, Herodem

rodem capere moliebatur: cumq; fallere, ut extra murū procederet, sicut sibi mandatum fuerat, conabatur. Ille autem suspectos habere solitus Barbaros, & tunc minimè dubitans in hostes incidisse literas quæ insidias indicarent, prodire nolbat: quanquam satis idoneā causam Pacorus obtenderet, epistolas portantibus obuiam ire debere: nec enim ab hostibus esse captos, aut quicquam de insidijs, sed quæ Phaselus gessisset, his contineri. Iandudum autem ab alijs audierat Herodes, fratrem suum Phaselum esse correptum: & Hyrcani filia Mariamme prudentissima forminarum, multis cum precibus ne prodiret orabat, ne ue se crederet manifestis iam conatibus barbarorum. Adhuc autem Pacoro cum socijs deliberante, quonam modo clām patraret insidias: nec enim fieri posse, ut tantæ sapientia uir ex aperto circūueniretur: nocte Herodes cum propinquis sibi, ad Idumæam ignaris hostibus proficiscitur. Eo cognito, Parthi cum persequabantur. Et ille matrem quidem fratresq; suos, desponsatamq; puellam cum matre, minimoq; fratre prætereire iter iussit. Ipse autem cautè cum famulis suis barbaros retentabat: multisq; per omnes conflictus interemptis, ad castellū Massada properabat. Grauiorē autē in fuga Parthis Iudæos expertus est. Qui cum semper molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis stadio aliquandiu etiam acie decertauerunt. Vbi Herodes uictoria potitus, cum multos interfecisset, ipsumq; locum in memoriam præclari facinoris edificatū, locupletissima exornauit regia, arcemq; in eo munitissimam cōdidit, ac de suo nomine Herodion uocauit. Et tunc quidē cum fugeret, multos sibi adiungebat. Postea uerò quā Thresam Idumæa peruenit, occurrit ei frater Iosephus, turbamq; sequentium diminui persuadet: nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat autem suprā quā nouem milium multitudo, itaq; paruit Herodes

des eius cōsilio, et impares quidem necessitati per Idumæam dimisit cum uiatico, lectissimos autem maximeq; necessarios tenuit, atq; ita in castellum receptus est. Deinde octingētis ibi relictis, qui muliēres defenderent, itemq; commeatu, qui satis esset obseſis, ipse in Petram ciuitatem Arabiæ perrexit. Parthi autem apud Hierosolymam in prædam uersi, in fugientium domos ac regiā irruebant, solis Hyrcani pecunijs abstinentes: quæ trecenta talenta superabant, aliorum uerò spe minores inueniebantur: quoniam Herodes iam pridem barbarorum perfidiam suspicans, quicquid erat in opibus pretiosum, in Idumæam multo antè cōportauerat: eiusq; sociorum itidem quisq; fecerat. Veruntamē postquā præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerunt, ut omnē terrā illam bello implacato replerent, Marisa quoq; ciuitate uastata: nec solum Antigonom regem constituerent, uerumetiam Phaselum et Hyrcanum uinctos ei traderent uerberandos. At ille Hyrcani quidem aurículas dentibus truncat, ut ne solutus quidē mutatis rebus unquam pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phaseli uerò uirtute præuētus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad saxum fracto capite interiit: atq; ita probato, quod uerus Herodis frater esset, Hyrcanusq; degenerasset, uiriliter moritur: dignū anteaactæ uitæ obitū affecutus. Fertur tamē et aliud, quod ex illa quidem plaga resipuerit, sed ueluti curandi eius causa missus ab Antigono medicus, uenenis malis uulnus expleuerit, eoq; illū pacto peremerit. Vtrumuis autē uerius sit, præclarū habet initiū. Deniq; aiunt eum, prius quā efflaret animā, cognito ex quadam muliercula, quod Herodes euasisset, dixisse: Nunc bono animo discedā, qui ultorē inimicorum uiuū reliquerim. Ille quidē hunc exitū habuit. Parthi autem, quāquā mulieribus caruerint, quas maxime cupiebant, rebus

tamen

tamen cum Antigono apud Hierosolymam compositis, uinctum in Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autem obstinatus in Arabiam, uelut adhuc uiuo fratre suo, festinabat: ut pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratu iri pro Phaselo sperabat auaritiam barbarorum. Etenim cogitabat, si Arabs minus memor fuisset paternae amicitiae, animoq; liberali parcior, uel mutuum ab eo sumere, quod redemptionis causa praeberet: pignori opposito ipsius filio, quem redimeret. Secum enim habebat fratris filium, septem annos natum: trecentaq; talenta dare decreuerat, interpositis precationi Tyrijs. Sed profecto studium fortuna praeuenerat: et Phaselo mortuo, nequicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamen uel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Deniq; Malichus rex eorum, praemis qui hoc admonerent, quam primum reuersti eum ex finibus suis iubet, simulatione quidem Parthos per legatos petisse, ut Herodem Arabia pelleret: certa uero causa fuit, quod uicē Antipatro debitam, negare proposuerat, neq; pro beneficijs ab eo perceptis, aliquid eius filijs gratiae rependere, consolationis egentibus. Impudentiae uero suasores habebat, qui Antipatri uellent abiurare deposita. Erant autem circa eum potentissimi. Proinde Herodes, ubi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehendit, unde amicitissimos existimabat, eaq; respondit nuntijs, quae dolor imperauit, Aegyptum uersus recedit. Et prima quidem uespera in quoddam agreste fanum, dum post se relictos reciperet, diuertit. Postero autē die, cum Rhinocolurā peruenisset, fratris ei mors nunciatur. Acceptoq; tanto luctu, quantum curarum aestum deposuit, ibat ulterius. Itaq; Arabem serō facti poenituit: et qui reuocarent eum, quem contumeliosē tractauerat, uelociter misit. Herodes autē in Pelusium peruenit: ibiq; transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, rectores adit: et illi famā uiri dignitatemq; reueriti,

reueriti, Alexandriam cum prosequuntur. Ingressus autem ciuitatem, à Cleopatra honorifice susceptus est, ducem sibi militum fore cum, ad ea quæ parabat, existimante. Posthabitis autem reginæ precibus, neq; hiemis asperitatem, neq; marina discrimina, quo minus nauigaret Romam, extimuit. Circa Pamphyliam uerò periclitatus, maiore oneris parte reiecta, uix in Rhodum uehementer bello Cassij uexatam, saluus euadit. Amicorum autem suorum, Ptolemæi et Saphinij receptus hospitio, licet rei pecuniariæ premeretur inopia, maximam tamen edificat nauim trirememque; cum amicis delatus Brundisium, atq; inde continuo Romam profectus, familiaritatis paternæ gratia, primum conuenit Antonium: eiq; tam suas quam totius generis clades exponit; quodq; affectibus suis in castello relictis, atq; obsidione cinctis, ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaq; tantæ miserationis casum miscratus Antonius, et memoria quidemiunctæ cum Antipatro dexterae, tum uerò ipsius

qui aderat, contemplatione uirtutis, etiam tunc cum regem constituere proposuit Iudeorum, quem ipse tetrarcham antea fecerat. Non minus autem, quam fauore Herodis, odio ducebatur Antigoni. Hunc enim et seditiosum, et Romanis inimicum esse arbitrabatur. Cæsarem quidem habebat, multo quam ipse paratius renouatam Antipatri expeditiones, quas in Aegypto cum eius patre pertulerat: et hospitium et in rebus cunctis beneuolentiam: cum præter hæc ipsius quoq; Herodis strenuitatem cerneret. Veruntamen et senatum conuocabat, ubi Messala, et post eum Atratinus, astante Herode, patris eius merita, et ipsius circa populum Romanum fidem prosequerantur, quo simul hostem Antigoni demonstrarent: non solum quod intra breue tempus is disfidere coepisset, uerumetiam quod antea quoq; populo Romano despecto, Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. His autem com-

Antiq. lib. 14.
cap. 13.

moto senatu, cum Antonius etiam bello contra Parthos gerendo utile esse diceret Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoq; senatu, Antonius quidem et Cæsar egrediebantur, medium stipantes Herodem. Consules autem cum alijs magistratibus anteccebant, cæsuri hostias, decretumq; senatus in Capitolio reposituri. Primo autem die regni Herodis, apud Antonium cœnatum est.

De bello Herodis è Roma redeuntis, pro Hierosolyma,
& contra latrones.

CAP. XII.

Antiq. li. 14.
cap. 23.

Eodem uerò tempore, Antigonus apud Massadam inclusus obsidebat, alijs quidem uictui necessarijs abundantes, aquæ autem inopes. Vnde Iosephus quoque frater Herodis cum ducentis familiaribus suis ad Arabas confugere cogitabat: audito, quòd eorum quæ in Herodem commiserat, Malichum pœniteret: castellumq; reliquisset, nisi circa noctem, qua exiturus erat, plurimum imbrium contigisset effundi. Aqua enim repletis puteis, fugiendi causa non erat, adeò ut etiam ultro in Antigoni militem eruptiones auderent: multosq; nunc aperto prælio, nunc insidijs neci darent: non tamen illis omnia pro uoto cedebant, sed ipsi quoque interdum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, prohibitum missus Parthos à Syria, post illos in Iudæam uenit: uerbo quidem, ut Iosepho et qui unà obsidebantur, ferret auxilium: re autem uera, ut pecunias auferret Antigono. Itaq; cum non longè ab Hierosolymis tetendisset, quæstu expletus, ipse quidem cum maxima exercitus parte discessit. Silonem uerò cum paucis, ne surtum deprehenderetur, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem, sperans iterum Parthos sibi adiumento fore, Silonem interim placabat: ut pendente spe, nihil inquietaret. Iam uerò naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes,

non

Antiq. lib. 14.
cap. 24.

non parua manu coacta externorum atque gentilium, per Galileam aduersus Antigonum properabat, Ventidij & Silenis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio missus, ut Herodem in regnum deducrent persuasit. Horum autem Ventidius quidem turbas in ciuitatibus, quae propter Parthos eueniant, componebat. Silonem uero Antigonus in Iudaea mercede corruerat. Non tamē Herodes opis egebat: in dies enim singulos, quo magis iter promouebat, augebantur eius copiae. nam praeter paucos, omnis ei Galilea consensit. & propositum habebat praemium necessarium Massadam, ut primum affectus suos obsidione liberaret, sed impedimento fuit Ioppe. Haec enim prius, quod hostilis esset, eximēda uidebatur: ne dū ipse peteret Hierosolymā, receptaculū à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autem iungit agmina, inuenisse gaudēs resistendi occasionem, quod cum persecutio premeret Iudeorum. Hos autē Herodes paruae manus excursionē perterritos, maturē in fugam uertit: & Silonem malē repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos liberaturus ad Massadam festinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret, alios ipsius gloria, nonnullos utriusque beneficijs debita uicissitudo: plurimos tamen spes, ut à rege certissimo. Iamq; ualidissimas quæsierat militum copias: sed Antigonus iter eius impediēbat, loca insidijs opportuna praecipuans, unde nullum aut minimum afferebat hostibus detrimentum. Herodes autem faciliē receptis ex Massada pignoribus suis & rebus, à castello in Hierosolymam perrexit. Cui se Silonis milites, & multi ex ciuitate iunxerunt, uirium eius timore perculsi. Castris autem positis ad occidentalem regionem oppidi, custodes eius partis, ipsum sagittis & iaculis impetebat: ab alijs uero per cuneos excurrētibz, primae frontis acies tentabantur. Herodes autē primò circa muros praconis

uoce declarari iussit, populi se bono, et saluti ciuitatis aduenisse: poenasque ab nullo quamuis manifesto inimico repetiturum, sed discordissimis etiam offensarum obliuionem daturum. Deinde cum allocutionibus contrarijs pars antigoni obstaret, quo minus aut praecones exaudire, aut uoluntatem mutare quispiam posset, quod reliquum erat, suis imperat muros defensores deturbare: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam uerterunt. Ibi quoque tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessarijs acclamarent, pecuniamque alimentis poscerent, atque hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (nam ciuitati proxima deserta erant, ita omnibus ab Antigono antea prouisis) et incitabat exercitum, et ipse recedere conabatur. Herodes autem non solum duces, qui Siloni parerent, sed etiam milites ubi essent plurimi conueniendo, rogabat, ne se destituerent, quem scirent a Caesare et Antonio, et senatu deductum, in uno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde haec precatus, ipse agros adit: tantamque his exhibuit copiam commeatus, ut Silonis omnes accusationes perimeret: simulque prospiciens, ne uel in posterum ministrare desinerent, accolae Samariae per epistolas admonebat (nam ciuitas eius se clientulae dederat) ut alimenta et uinum, et oleum, et pecora in Hierichunta deferrent. Hoc ubi audiuit Antigonus, statim qui frumentatu hostes prohiberent, atque insidijs opprimerent, per agros dimittit. Illique iussis obediunt, et magna iam manus armatorum super Hierichunta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant, siqui exportarent uictui necessaria speculantes. Non tamen Herodes ociosus erat: sed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, et quinque Iudaeorum, quibus permixti erant etiam mercede conducti trecenti, praeterea paucis equitibus Hierichunta peruenit:

et ciuita

et ciuitatem quidem uacuum habitatoribus reperit, quingen-
 tos uero cum mulieribus ac familijs, montium occupasse cacu-
 mina, et hos quidem captos dimisit: Romani autem in reli-
 quam ciuitatem irruunt, eamque diripuerunt, cum plenas domos
 offendissent omnigenis opibus. Rex autem apud Hiericunt
 presidio collocato, reuersus est: Romanumque militem in his
 que sibi accefferant ciuitatibus, hoc est, Idumæa, et Galilea
 et Samaria, hyematurum dimisit. Antigonus quoque Silonis
 corruptione meruit, ut exercitus partem Lyddenses suscipe-
 rent in Antigoni gratiam. Et Romani quidem armorum cu-
 ra soluti, rebus omnibus abundabant. Herodes autem non quie-
 scebat, sed Idumæam duobus milibus peditum, et quadringen-
 tis equitibus, misso etiam fratre suo Iosepho, communiuit, ne
 quid noui cum Antigono tentaretur. Ipse autem, matre cum
 alijs quos ex Massada liberauerat affectibus suis in Samariam
 translata, ibique tutissime collocata, ut cetera Galilee subuer-
 teret, atque Antigoni presidia expelleret, proficiscitur. Cumque
 Sephorin, licet uehementissime ningeret, peruenisset, facillime
 ciuitatem capit, custodibus eius ante aggressionem fuga dila-
 psis: ibique suis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis
 (erat enim magna copia commeatus) aduersus latrones in
 speluncis agentes direxit animum: qui pleraque illius regio-
 nis incurfantes, non minoribus, quam belli cladibus incolas
 afficiebat. Premissis autem tribus peditum cohortibus, unaque
 ala equitum in uicem Arbelam, ipse diebus quadraginta post
 cum reliqua manu superuenit. Nec tamen eius incursum ho-
 stes extimuerunt, sed armati obuiam procedebant, peritiam bella-
 toris fisci, et ferocitate latronis. Denique prelio commisso, de-
 xtro ipsorum cornu, sinistrum Herodis in fugam pellitur. Ille
 autem de suo dextro circungressus, uelociter subuenit, et suos
 quidem a fuga retrahit: irruendo autem in hostes, impetum per-

Antiq. li. 14.
 cap. 24.

sequentium refrænabat, donec à fronte pugnantes uolentie concesserunt: qui tamen eos usque ad Iordanem cædendo persequeretur: & magna fugientium parte perempta, cæteri trans fluium disiecti sunt: & Galilea metu est purgata, nisi quòd in speluncis latitantes reliquerant, eorumq; causa diutius ibi remorandum fuit. Quamobrem primum laboris fructum militibus rependebat, centum quinquaginta argenti drachmas singulis diuidendo: eorumq; ducibus multiplicatam summam ad hyberna mittendo. Pheroræ autem fratri minimo scripsit, ut & foro uenaliū consuleret, muroq; castellū Alexandriū cingeret: quæ ab illo curata sunt. Interea circum Athenas uersabatur Antonius. Ventidius autem ad bellum contra Parthos Silonem atq; Herodem accersit: mandato eis per epistolas, ut Iudææ statim antè componerent. Sed Herodes, libenter ad Ventidium Silone dimisso, ipse aduersum latrones in speluncis habitantes mouet exercitum. Istæ autem speluncæ in præruptis montibus erant, undique inaccessæ, transuersosq; tantum ac perangustos ascensus habebant: saxūq; ab earum fronte usque ad fauces altissimas pertingebat, rectum uallibus imminens, ut aliquandiu quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremò autè placuit, ut molimine uteretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisque demissus arcibus exponebatur in ostia spelūcarum. Hiq; cū familijs eos mactabant, ignemq; repugnantibus iniiciebant. Cumq; aliquos ex his conseruare uellet Herodes, ut ad se accederent, uoce præconis edixit. Sed illorum neque uoluntarius se quisquam ei tradidit: sed & quos uis coegerat, multi mortem cæptiuitati prætulerunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orantes cum matre pueros, ut egredi sibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo: Iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quæque filiorum trueidabat

Antiq. li. 14.
cap. 25.

dabat. Herodes autem è specula hæc prospiciens, & dolore conficiebatur: & ut filijs parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autem diotis eius nequaquam mitior factus, insuper humilem animum Herodi exprobrauit. Et post filios occidit uxorem: deiectisq; de super mortuis, postremo semetipsum præcipitè misit. Spelancis igitur & qui in his erant ita subactis, Herodes relictæ exercitus parte, quantum ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur, eiq; parti Ptolemæo præposito, in Samariam redijt: scutatorum quidem tria millia, sexcentos uerò equites in Antigonum ducens. Tuncq; propter eius abscessum naçti licentiam, quibus Galileam turbare mos erat, Ptolemæum quidem ducem aggressi, nec opinantem interficiunt. Agros autem uastabant, in paludes atq; in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis Herodes mature succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte cõsumit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa multam exegit à ciuinitibus pecuniam, centum talenta. Iam uerò Parthis expulsis, occiso etiam Pacoro, Ventidius Antonij literis monitus, equitum mille auxilia duarumq; legionũ, aduersus Antigonum mittit Herodẽ. Eorum autẽ ducem Macheram, ut se adiutum ueniret, per epistolas rogauit Antigonum, & de iniuria Herodis multa conquestus, & pecuniã dare pollicitus. Sed is: nec enim ad quod missus fuerat, negligendum putabat, cum præsertim plura daret Herodes: in proditione quidem ei non paruit; simulata uerò amicitia res Antigoni exploratũ perrexerit, non admissio Herodis consilio, dissuadentis id fieri. Antigonus autẽ, quia præsensit quid cogitaret, ciuitatem ei clausit, & tanquam hostem proturbabat ex mœnibus, donec Macheram incepti puduit, & in Amathuntẽ ad Herodẽ receffit. Iratus autẽ quod res aliter cesserat, quoscunque Iudeos offendisset interficiebat, ut nec uel Herodia-

nis parceret: sed ut Antigonianis, omnibus abutebatur. Hæc cum egre ferret Herodes in Macheram quidē uindicare uoluit, tanquam in hostem: iracundiam uerò repressit, et ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Machera iniquitatem. Ille autem delicta sua reputans, uelociter regem consequitur: utq; in gratiam secum redeat, multis precibus efficit. Neq; tamē Herodes à proposito suo reuocatus est, quò minus ad Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatam, iuxta Euphratem ualidissimam ciuitatem, acrius festinabat, opportunum hoc tempus esse perspicies demonstrandæ uirtutis, et ut magis magisq; placeret Antonio. Deniq; mox ut ad eum uenit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis, magnaq; præde parte sibi destinata: ut Antonius quidem, quanquam eius uirtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionē haberet, multumq; ad honores eius spemq; regni adderet: Antiochus uerò tradere Samosatam cogeretur.

De morte Iosephi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso.

CAP. XIII.

Antiq. li. 14.
cap. 25.

DUM hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fractæ sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem suum, qui omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, ut nihil ante reditum suum aduersus Antigonum moueret, quia non firmum esset auxilium Machera, quantum ex delictis superioribus appareret. Verum Iosephus, ubi fratrem procul abesse cognouit, immemor præceptorum, Hierichunta cum quinque cohortibus à Machera secum missis petit, ut maturo mesium tempore frumenta diripiat. Incursu autem hostium per montana atque aspera loca oppressus, et ipse cedit, magnam uiri fortis in ea pugna gloriam consecutus, et omnes Romani milites pereunt. Recens autem lectæ de Syria cohortes erant,
nec

nec ueteranorum quenquam permixtum habebant, qui belli imperitis opulari posset. Antigonus autem uictoria minime contentus fuit, sed eò processit iracundiæ, ut mortuum quoque Iosephum uerberaret. Denique nactus corpora mortuorum, etiam caput eius abscidit, quamuis quinquaginta talenta Pheroras frater pretium redemptionis offerret. Tanta uerò nouitas post Antigoni uictoriam Galilææ res occupauit, ut qui partibus eius magis fauerent, productos optimates Herodis studiosos lacu submergerent: multaq; in Idumæa quoq; mutarentur, ubi Machæra castelli cuiusdam instaurabat moenia, cuius nomen est Githa. Nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatis Antonius, et præposito Syriæ Sosio iusso ut Herodem quoque aduersus Antigonum adiuuaret, discessit in Aegyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudæam præmissis, quarum Herodes uteretur auxilio, ipse cum cetera manu militum sequebatur. Herodi autem degenti prope Daphnen Antiochiæ, mortem fratris somnia manifesta significant. Cumq; turbatus prosiluisset è stratis, ecce nunciij cladis intrabant: quare præ dolore paululum questus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, ultra uires iter accelerans. Et ubi ad Libanum uenit, octingentos montis accolæ assumit auxilio, unamq; his iungit Romanorum cohortem. Cum quibus, non expectata luce, Galilæam ingressus est, hostesq; obuios in eum quem reliquerant locum auertit. Et assidue quidem castellum oppugnare tentabat: sed prius quàm id caperet, asperrima hyeme coactus, in uicum proximum recepit exercitum. Paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis præsidio, quam Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, ut castellum nocte desererent. Iamq; per Hierichunta properans ibat, ut quamprimum interfectores fratris sui posset ulcisci, ubi

etiam mirabilis ei monstriq; similis casus euenit: unde præter spem liberatus, opinionem quòd Deo charus esset adeptus est. Nam cum multi honorati uespera illa apud eum coenauissent, postquam dimisso conuiuio omnes egressi sunt, confestim coenaculum concidit. Id autem commune sibi tam periculorum quàm salutis presagium, quantum ad futurum bellam pertinere, esse coniiciens, mane primo castra mouet: hostiumq; sex circiter milia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina. ex manum quidem cum Romanis conferere non satis fidebant: lapidibus autem ac telis eos, dummodo plurimos sauciarent, eminus appetebant. ubi Herodes quoque ipse præteriens, latus iaculo uulneratur. Antigonus autem se non solum audacia suorum, sed etiam multitudine superiorem uideri cupiens, Pappum quendam ex contubernalibus suis cum manu militum in Samariam mittit, quibus quidem Machæra erat præmium uictoriæ. Herodes uerò terrā peruagatus hostilem, quinque municipia capit, duoq; habitatorum milia consumit. Exustisq; domibus, ad exercitum redit, circa uicum qui appellatur Cana tendentem. In dies autem singulos magna ei multitudo Iudæorum uel ex ipsa Hierichunte, uel ex alijs regionibus accedebat: cum hos odium moueret Antigoni, alios ipsius Herodis præclara facinora. Enim uero multos ratione carentes, mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congredi festinante, Pappi milites neq; multitudine hostium, neq; impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina conflixerūt, cæteri quidem paulisper restiterūt. Herodes autem fraternæ cædis recordatione periculosius dimicans, dummodo eius ulcisceretur autores, aduersam aciem facillimè superat. Deinde semper integros aggrediendo, uniuersos in fugam uertit. Erat enim plurima occumbentium strages, cum alij quidem in uicum unde uenerant

rant compellerentur, nouissimus autem ipse instaret, atq; in finitos occideret. Postremo ruens inter fugientes hostes in uicam irrupit: cum omnes domus armatis essent referta, plenatq; propugnatorum de super tecta: et quoniam foris deprehensos facillime superabat, disturbando aedes intus abditos extrahabat, alios conuulsis obrutos fastigijs, multos simul necabat. Si quis autem subterfugisset ruinam, eum gladijs armati milites excipiebant. Tantaq; cadauerum per omnes uias multitudo congregata est, ut etiam uictoribus ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagam hostes adeo non tulerunt, ut confluentium turba, conspectis qui in uico perissent, fuga discederent. Statimq; successu fretus Herodes ad Hierosolymam perrexisset, nisi cum hyemis asperitas prohibuisset. Hæc enim perficiendæ uictoriæ fuit impedimentum, et ne penitus opprimeretur Antigonus obstetit, qui ciuitatem iam deserere cogitabat. Herodes autem ad uesperam, cum lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauatum ibat. Siquidem unus tantum puer eum sequebatur. Et priusquam in balneum proueniret, obuius ei quidam ex hostibus gladio armatus excurrit, deinde alter et tertius et plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneum, sed perculsi etiam tum metu ac latitantes ut regem uiderunt, illum quidem stupore debilitati ac tremetes, cum inermis esset prætereunt. exitus uero quæ fugerent cursu petebat. Itaque cum alius casu, qui eos comprehenderet nullus adesset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, omnes effugiunt. Postero autem die Pappum quidem, Antigoni militum ducem, abscisso capite obtruncat: idq; Pheroræ magistro exercitus fratri suo mittit in perempti fratris ultionem. namq; Pappus erat qui Iosephum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cessit. Hierosolymam repetijt: murisq; admoto milite (annus autem tertius

Antiq. li. 14.
cap. 12.

tius agebatur, ex quo Romæ rex fuerat declaratus (pro templo castra posuit, quâ facilior erat expugnatio, et antea Pompeius ceperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo, suburbanisq; diuisis, tres quidē leuare aggeres, et super eos turres ædificare iubet. Relictis autem qui operibus instarent impigerrimis amicorum, ipse in Samariam uadit, uxorem accepturus, Alexandri filij Aristobuli filiam, sibi desponsatam, ut diximus: et dum obsidet, subcisiua opera nuptias curaturus: quippe iam hostes despiciebat. Igitur ubi eam duxit, ad Hierosolymam redit, auctus militum copijs: eiq; Sosius cum magna manu equitum peditumq; sociatur: qua mediterraneo itinere præmissa, ipse per Phœnicen iter fecit. Vniuerso autem exercitu congregato, ad peditum legiones undecim, equitumq; sex milia, præter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda, propè à Septentrionali muro castra collocarunt: Herodes quidem senatusconsulto fretus, quo rex fuerat declaratus: Sosius uerò Antonio, à quo milites quibus præerat asciret missos Herodis auxilio, Iudæorum autem intra ciuitatem agentium populus uariè turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conueniens, furore agebatur, multaq; ueluti diuinitus de temporibus dictitabat: et qui audaciores essent, in cateruas conglobati, multis modis latrocinebatur: maxime ex locis oppido proximis uictui necessaria diripientes, neq; aut equis, aut uiris alimenta relinquebāt. Bellatorū autem constantiores, obsidentibus oppositi, e muris opus aggerum prohibebant, et cōtra instrumenta oppugnantium, semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla re autem æque ac in cuniculis superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias, quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam uerò alimentorum longinquis trāsuectionibus adiuuari disposuit, ac pugne intenti,

intenti, quamuis omnem modum audaciæ supergrederentur, Romanorum tamen peritia uincebantur. Nihilominus apertè cum his, certa morte proposita, cōslegebant. Ex improvīso autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quàm muri aliqua pars dirueretur, alteram eius uicem muniebant. Prorsus autem neque manibus neque machinis deficiebant, quoniam usq; ad ultimum repugnare decreuerant. Denique tanto exercitu circumsidente, per quinque menses obsidum tolerauerunt: donec quidam ex his, quos lectos habebat Herodes, ausi murum transgredi, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia sano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubiq; mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: Herodis uerò manu Iudaica summo intenta studio, ne quis penitus ex aduersarijs euaderet. Mactabantur autem quàm plurimi, & per angustiores uicos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad templum etiam confugissent: nec ulla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Deniq; licet rex ubique mittens rogaret ut parcerent, nemo tamen dextram continuit: sed ueluti furentes, omnem persequabantur etatem. Ibi tunc etiā Antigonus, neq; priorem neq; præsentem fortunam cogitans, domo descendit, & ad pedes Sosij prosternitur. Ille autem nihil cum tantæ mutationis causa miseratus, & intemperanter derisit, & Antigonem appellauit: neq; tamen etiam custodia liberum dimisit ut fœminam. Itaq; ille quidem uinctus asseruabatur. Herodes autem cùm iam hostes uicisset, ut externa quoq; auxilia cōpesceret, prouidebat. Visendi enim tēpli, sanctorumq; eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamq; rem, hos minis, alios precibus, nonnullos armis etiā refrenabat: acerbiorem, quàm si uictus fuisset, existimans sibi fore uictoriam, si quod uideri nefas esset, culpa sua uisum fuisset,

fuiſſet. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Soſiũ, ſi uacueſceto uiris & pecunijs oppido, Romani regẽ ſe ſolitudinis reliquiſſent: qui pro tanta ciuium cæde, totius orbis terræ imperiũ, uile pretium iudicaret. Illo autem iuſtum eſſe dicente, ut pro labore obſidionis prædandi licentiam milites haberent: ipſe de ſuis facultatibus mercedem ſingulis diſtributurũ ſe aſſeuerauit. Atq; ita redemptis patriæ reliquijs, promiſſa compleuit. Nam & militum quẽq; liberaliter, & pro merito duces, ipſumq; Soſium regia largitate donauit, ut nemo egens pecunijs abiret. Poſt hæc Soſius aurea corona Deo dedicata, ex Hieroſolymis reneauit, Antonio uinctũ Antigoniũ ducens, & illum quidem uana ſpe uitæ cupidum uſque ad ultimum diem, ignauiæ digna ſecuris excepiſit. Rex autem Herodes diſcreta multitudine ciuitatis, ſuarum quidem partium ſtudioſos, quo magis beneuolos ſibi faceret, honorificè tractabat, Antigonianos autem neci tradebat. Et cùm pecunia defeciſſet, diuiſo quicquid ornamentorum haberet, Antonio eiꝯq; comitibus miſit. Non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim Antonius Cleopatrz amore corruptus, in omni re cupidini ceſſerat. Etenim Cleopatra, ubi tanta cognationem ſuam ſeuitia perſecuta eſt, ut neque propinquus ſanguine ſuperceſſet, cædis rabiem contulit in extraneos: Syrorumq; optimates apud Antonium criminando ſuadebat eos interfici, ut eo modo cuiꝯque poſſeſſiones domino ſuo facilius quæreret. Poſtea uerò quàm in Iudeos atque Arabes uſque extendit auaritiã, ut reges eorum Herodes & Malichus interirent, occultè moliebatur. Cui cùm uerbo tenuis annuiſſet Antonius, occidere quidem bonos uiros tantosq; reges iniuſtum eſſe duxit: uerum inter amicos ultra non habuit: ſed multa terra ex eorum præciſa finibus, & quod erat in Hierichunte palmetum in quo

2 balsamum

balsamum gignitur, & ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum posita dominio, ad Euphratem usque Parthis bellum inferentem profecta Antonium, per Apamiam & Damascū in Iudæam uenit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus insensum eius animum mitigasset: tamen ducentis talentis annuis abscissa regno suo possessiones impetrat sibi locari: ipsamq; omnibus obsequijs placans, Pelusium usque deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat, captiuumq; Artabazen Tigranis filium dono Cleopatraz ducebat. Nam cum pecunijs omniq; præda, Parthus illi statim condonatus est.

De insidijs Cleopatraz in Herodē, & Herodis prælio contra Arabes, & ingenti terræmotu.

CAP. XIII.

Conciato autem bello Asiatico, Herodes quidem cum Antonio proficisci paratus erat, & alijs per Iudæam tur- Antiq. li. 15. cap. 5.
 bis liberatus, & Hyrcanio potitus, quæ uicum Antigoni soror tenebat: ueruntamen à Cleopatra callide, ne periculorum Antonij particeps fieret, interclusus est. Regibus enim, ut diximus, insidias tendens, bellum in Arabas ut Herodi committeret, persuadet Antonio. quos si uicisset, Arabia: sin autem uictus esset, Iudææ domina constitueretur: alterumq; potentium per alterum pessundaret. Sed hoc eius consilium Herodi feliciter cecidit. Nam primum in Syros hostes ducens, magnum quem confluxerat equitatum, circa Diospolim in eos mittit, & quamuis fortiter resistentes, superauit. Qui cum iam uicti essent, magno motu Arabes susciuntur: & infinita manus in Syriæ Cœles Canathan congregati, expectabant Iudæos. Vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellum cōsultius administrare tētabat, castraq; muro cingi præcipiebat. Non tamen ei paruit multitudo, sed priore uictoria Antiq. li. 15. cap. 16.
 freti

freti Arabas impetunt. Et prima coitione in fugam uersos urgebant: in persecutione uero insidijs periclitatur Herodes, Canathensibus ab Athenionē inmissis, qui ex Cleopatra ducibus semper ei fuerat inimicus. Nanque horum incurſu recreati Arabes, pugnam repetunt: iunctisq; agminibus circa saxosa loca et deuia, Herodis militem fugant, plurimis eade prostratis. Qui uero ex praelio seruati sunt, in uicū Ormizam confugiunt. Vbi etiam castra eorum cum hominibus circumuenta Arabes, sicut erant plena ceperunt. Neque multo post accepta clade, Herodes aderat cum auxilijs, serius quam usus poposcit. Huius ei uulneris causa fuit, prepositorum militibus contumacia, quod iussis obedire noluerunt. Non enim repentino commisso praelio ullum Athenio insidiandi tempus habuisset. Rursus tamen ultus est Arabas, assiduis fines eorum incurſionibus infestans: quodq; semel uictus est, saepe rependit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, septimo regni anno et Actiaco bello feruente. Nanque ueris initio terra mota, infinita quidem pecorum, triginta uero hominum milia peremit, cum exercitus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tendebat: ibi que Arabas in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuncijs grauius semper aliquid affingens. Vnde uelut omni subuersa Iudaea, terrae obtinendae spe, quia neminem superesse credebant, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad se uenerant à Iudeis. Herodes autem aduentu hostium perterritam suorum multitudinem, tam magnitudine quam assiduitate calamitatum fractam, ad repugnandum incitare tentabat, haec dicens: Rationem habere non uidetur, cur uos praesens formido perculerit. Nam diuinae quidem indignationis plagas mœrori uobis esse non miror. Ignauum est autem perpeti idem, etiam cum incurſus hominū repellendi sunt.

Ego.

Ego enim tantum abest ut hostes post terramotum pertimescam, quod magis putauerim Deum hanc illis illecebram immisisse, ut poenas redderent. Non enim tantum manu armiq; fi-
eti, quantum nostris calamitatibus, ueniunt. Fallax autem spes est, que non suis uiribus nititur, sed alienis aduersis. Neq; uerò
al secundæ res uel contrariæ, apud homines certæ sunt : sed in
utraq; partem uideas fortunam nutare uicissim, & exempla
uobis propria demonstrabunt. Nempe prælio superiore uictor-
es, post ab hostibus uicti sumus. & nunc ergo, quantum exi-
stimare licet, illi capientur, uictores se fore credentes. Nimis
enim confidens incautus est : metus autem providentiam docet.
Itaq; mihi quidem, hoc ipsum quod timetis, fiduciam suggerit.
Nam cum ferociores quam opus erat, fuistis : & præter uolun-
tatem meam in hostes egressi estis, Athenion insidiandi tempus
inuenit. Nunc autem uestra cunctatio, & minus alacer animus,
ut uidetur, certam mihi uictoriam spondet. Conuenit tamen ante
prælium sic esse affectos, in ipso autem opere uirtutem exerce-
re : *consceleratisq;* hostibus planum facere, quod neq; huma-
num aliquod malum, neq; ira coelestis unquam deprimit fortitu-
dinem Iudeorum, donec spiritum uitæ ducunt, uel eorum quis-
quam in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquo-
ties penè captiuos abduxit. Nihil autem uos terreat rerum
anima carentium metus : neq; arbitremini, terræ concussione,
alicuius futuræ cladis esse portentum. Naturalia nanq; sunt
elementorum quoq; uitia: nullumq; damnum inferunt, nisi quod
ex ipsis euenerit. Nam pestilentie quidem, uel famis, uel terre-
motus signum aliquod, tardius fortasse præcesserit : ipsa uerò
cum extiterint, sui magnitudine finiuntur. Ceterum quid no-
bis amplius, quam terræ concussio, bellum nocere poterit etiam
uictis? imò enim uero maximum imminuentis excidij monstrum,
non sponte sua, neq; alienis manibus inimicis accidit, qui le-

E e gatos

gatos nostros præter omnium hominum leges crudeliter mactauerunt, talesq; Deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamq; dexteram, sed continuò poenas dabunt: si patrio repleti spiritu, in uindictam uiolati fœderis animos excitemus. Pergite quisq; non pro coniugibus, neq; pro liberis, aut pro patria periculis pugnaturi: sed legatorum cædis ultores. Illi melius quàm nos qui uiuimus exercitum regent: uobisq; mihi obedientibus, periclitabor ipse pro cæteris. Pro certò enim sciatís, fortitudinem uestram sustineri non posse, nisi temeritate lædatur. His adhortatus milites, ubi eos alacres uidit, sacra Deo celebrauit: deinde cum exercitu Iordanem fluuium transgressus est. Castris autem Philadelphie positís, haud procul ab hostibus, quasi de interiacente castello contenderet, pugnam eminus irritabat, quàm primùm cupiens congredi. Nam et hostes præmiserant, qui castellum occuparent. Sed illos quidem Regij faciliè repulerunt, collemq; tenuerunt. Ipse uerò quotidie producto ad prælium milite, instructaq; acie, Arabes laceſcebat. Cùm autem nemo contrà procederet (quædam enim eos uehemens formido tenebat, et antè multitudinem Dux Althemus timore obriguerat) uallum eorum disturbat ipse aggressus: eoq; modo coacti ad pugnam confusis ordinibus, mixtiq; cum equitibus pedites egrediuntur: etsi multitudine superiores, Iudæis tamen alacritate impares, quamuis audaciores eos faceret uictoriæ desperatio. Et quandiu quidem resisterunt, non magna eorum cædes facta est: ubi uerò terga nudauerunt, multi à Iudæis, multi uerò à semetipsis conculcati perierunt. Deniq; milia quinq; in fuga ceciderunt, cæteraq; multitudo in uallum compulsæ est, eosq; statim circumseptos obsidebat Herodes. Et licet armis propè adesset excidium, tamen aquæ penuria uehementer urgebat. Cùm Rex arrogantius eorum legatos despi-

ceret,

ceret, & talenta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instaret: deniq; ardente siti, cateruatim exeuntes, utro se Iudeis tradebant, adeò ut quinque diebus quatuor milia uincerentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus Herodes, iterum septem milia circiter sternit: tam magna plaga ultus Arabiam, extincto uirorum eius spiritu, tantum profecit, ut eius patronus ab ea gente optaretur.

Herodes exaltatus in regnum.

C A P U T X V .

Mox autem illum excepit desueta rerum sollicitudo propter amicitiam Antonij, post uictoriam Caesaris apud Actium. Veruntamen plus timoris habebat, quam ipse patiebatur. Nec enim Caesar uictum iudicabat Antonium, donec Herodes cum eo superesset. Itaq; Rex periculis decreuit occurrere: Rhodumq; transmissus, ubi Caesar eo tempore morabatur, adiit eum sine diademate, ueste quidem cultuq; priuato, sed fastu regio: neq; dissimulata ueritate coram eo hæc dixit: Ego quidem, Caesar, Rex factus ab Antonio, fateor utilem me fuisse Regem Antonio. Neq; dissimulaui, quòd omnimodo armis quoq; me grauem expertus esses, nisi Arabes prohibuissent. Veruntamen & auxilia ei pro uiribus meis iussi, & multa frumenti milia: sed nec accepta apud Actium plaga, bene de me meritum deserui. Nam cum auxilij minus commodarem, optimum ei consilium dedi, unam esse dicens Cleopatras mortem aduersorum correctionem. Quam si occidisset, & pecunias ei, & muros ad tuitionem, & exercitum, & metipsum belli contra te socium pollicebar. Sed profectò eius aures Cleopatras amores, & Deus, qui tibi uictoriam donaret, obstruxit. Vnà ergo cum Antonio uictus sum, & diadema cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni spem salutis de uirtute

Antiq. lib. 15.
cap. 7.

E c 2 præsum

*præsumens : & ut in examen adduceretur properans , qualis
amicus alicuius fuerim . Ad hæc Cæsar : Imò uerò saluus esto ,
inquit , & nunc regnato certius . Nam meritis es qui pluri-
mos regas , cum amicitiam tanta fide tuearis . Experire autem ,
ut etiam felicioribus fidus permaneat : siquidem ego præclaris-
simam spem de tua magnanimitate mihi promitto . Rectè ta-
men fecit Antonius , qui magis Cleopatra quam tibi paruit .
Te namq; lucrati sumus propter eius amentiam . Prior autem
ab officijs cœpisti , quantum apparet , quem aduersus eorum gla-
diatores idonea auxilia misisse Ventidius perscribit . Quare
interim tibi decreto firmitatem regni præbeo . Experiar autem
ipse quoq; bene tibi aliquid facere , ut non desideres Anto-
nium . Huius sermonis humanitate Regem ne quid de amicitia
sua dubitaret hortatus , & diadema illi imposuit , & indulgen-
tiam decreto consignat : in quo multa magnificè in eius lau-
dem commemorauit . Ille autem prius eum muneribus delini-
tum rogabat , ut Alexandrum quendam supplicem , ex amicis
Antonij , iuberet absolui . Sed uicit iracundia Cæsaris , multa
illum & grauiâ pro quo rogabatur admisisse dicentis , quibus
repulit deprecantem . Postea uerò ad Aegyptum euntem per
Syriam Cæsarem , Herodes cunctis accepit regni diuitijs : tumq;
primum cum eo milites recensente , circa Ptolemaidem equo
uectus est , cœnamq; illi cum omnibus amicis exhibuit , atq; in-
super exercitus eius epulis cuncta distribuit . Prospexit etiam
ut per arida loca proficiscentibus ad Pelusium , atq; inde re-
deuntibus aquarum copia non deesset . Nec fuit quicquam uten-
silium , quod desideraret exercitus . Pro his deniq; meritis par-
uum esse Herodi regnum , tam Cæsar quam milites existima-
bant . Ideoq; postquam uenit in Aegyptum , iam Cleopatra &
Antonio mortuis , non solum ceteros eius honores auxit , ue-
rum etiam regno partem finium addidit , quam Cleopatra
demp*

demperat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam : maritimarumq; insuper ciuitatum Gazam, & Anthedonem, & Iop-
 pen, & Pyrgon Stratonis : & ad hæc satellites quadringen-
 tos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res autem magis liberalitatem Cæsaris incitabat, quam magnus animus accipientis. Post primam uerò Actiada, etiam regionem quæ Thracon uocatur, eius ditioni subdidit, eiq; continentem Batanæam, itemq; Auranitin, ex huiusmodi causa. Zenodorus qui domus Lysanie conductor erat, non cessauit unquam ex regione quæ Thracon dicitur, latrones Damascenis immittere. Illi autem ad Varronem tunc rectorem Syriæ confugerunt, eumq; deprecati sunt, quò suæ miseriæ Cæsari declararet. Cæsar autem his cognitis ei rescripserat, ut latrocinium penitus curaret extinguere. Varro autem milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terram, ipsamq; Zenodoro abstulit : quam Cæsar, ne latronum denuò contra Damascum receptaculum fieret, Herodi dedit, cumq; præterea totius Syriæ procuratorem constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciam, ne quid eo inconsulto procuratoribus liceret administrare præcepit : ac Zenodoro mortuo, terram omnem quæ inter Thraconem & Galileam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes, à Cæsare quidem post Agrippam amabatur, ab Agrippa uerò post Cæsarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorem subleuatus animum, maximam prouidentie partem obsequio pietatis impendit.

De urbibus & ædificiis instauratis & conditis ab Herode:

Deq; munificentia, qua usus est erga exteras gentes, eiusq; felicitate.

C A P . I X I .

ITaque anno regni sui quintodecimo, & templum instaurauit, & duplum terræ spatium quam fuerat circa tem-
 plum,

E c 3

Antiq. lib. 15.
 cap. 10. 12. 13.
 & 14.

plum, muro amplexus est, ingenti sumptu et magnificentia singulari. Argumento erant in ambitu fani magnæ porticus, eiq; iunctum a Septentrione castellum. Et illas quidem à fundamentis erexit. Hoc autem nullare minus, quam regni sedes largis opibus renouatum, Antoniam uocauit, in honorè Antonij. Quin etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa, duas ades in ea maximas atq; pulcherrimas, quibus ne templum quidem usquam conferri posset, edificauit: easq; amicorum uocabulis unam Cæsaream, Agrippiū alteram nominauit. Nec uerò solis testis memoriam eorum et cognomina circumscriptis, sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam in Samaritica regione, oppidum muro pulcherrimo per uiginti stadia circumdatum, Sebasten appellauit, deductis eo sex milibus colonorū, terraq; fecundissima his attributa: ubi templum quoq; maximum inter ædificia, et circum id aream trium semis stadiorū Cæsari dedicauit, eiusdemq; oppidi habitatoribus præcipua legū beneficia prestitit. Ob hæc alterius terræ adiectione donatus à Cæsare, aliud ei templum circa Iordanis fontem candido marmore posuit, qui locus appellatur Panium. Vbi montis quidam uertex in præcelsum editus, propter subiecti lateris uallem specus aperit umbrosus, quæ profundæ altitudinis rupes, ad immensum liquentis guttæ receptaculum concauatur, ut stagnantis aquæ copia dimittentibus aliquid, donec terram inuenciant, longitudo nulla sufficiat. Foris autem è speluncæ radicibus oriuntur fontes: et (ut quidam putant) hoc est Iordanis principium. Sed ueri fidem in posterioribus indicabimus. Quin et apud Hierichunta, inter castellum Cyprum et priores domos regias, meliores alias, et quæ cōmodiorem usum præberent aduenientibus fabricatas, eorundem amicorū nominibus uocauit. Proorsus non est idoneus regni locus, quem honore Cæsaris nudum reliq

reliquerit. Postea uerò quàm fines suos templis repleuit, in
provinciam quoq; honores eius effudit, & in multis ciuitati-
bus templa quæ Cesaria uocantur, constituit. Cum autem in-
ter maritimas ciuitates uidisset unam uetustate iam fessam, quæ
Stratonos pyrgos uocabatur, & pro loci natura munificentie
sue capicem, totam eam candido saxo reparatam, clarissima
regia decorauit, & in ea maxime innatam sibi animi magni-
tudinem demonstrauit. Nam inter Doram & Ioppen, quarum
media ciuitas sita est, omnis ora maritima adeò fuit importuo-
sa, ut omnes qui ad Aegyptum ex Phœnice nauigarent, in salo
fluctuare cogerenur, minas Africi metuentes: cuius etiam me-
diocris aura, tantas undarum moles ad scopulos erigit, ut re-
meante æstu gurgitis, per aliquantum spatium maris feritas
augeatur. Sed Rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura,
Piræo maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus
alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quanquàm omnis ei
locus aduersabatur, tamen ita cum difficultate certauit, ut firmi-
tas quidem structuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo
uerò tanta esset, quasi nulla res ardua præpedisset ornatum.
Metitus enim quantum diximus portui spatium per uiginti ul-
nas in profundum saxa demisit, quorum pleraq; pedum quin-
quaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis
decem: nonnulla uerò etiam maiora fuerunt. Expleto autem
spatio quod unda celabat, in ducentos pedes murum dilata-
uit. Ex quibus centum repellendis erant fluctibus antè con-
structi, unde etiam procymia dicebantur: ceteri autem sa-
xæo portus quo cingitur muro subiecti sunt, magnisq; turribus
interpositis, quarum maxima atq; pulcherrima ex nepote
Cesaris Drusium cognominata est. Crebri autem fornices
ad deducenda quæ portus haberet: proq; fornicibus, & cir-
cum eos, pila saxæa, & lata, quæ naues egredientes exciperet,

deambulatio. Aditus autem Septentrionalis erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est Boreas. Ad ostium uerò colossi tres, utrinq; fulti columnis: quarum à Leua quidem intrantibus stantes solida turris sustinet: dextra uerò duo proceri lapides iuncti, et partis aduersæ turris magnitudinem superantes. Domus autem portui connexa, candido iadem lapide: pariq; mensura spatiorum, ciuitatis uiae tendentes in portum. Contra, hostium uerò portus, in colle, Cæsaris templum magnitudine simul et pulchritudine præcipuum: in eoq; Cæsaris colossus non minor quàm Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus est, Romano autem par, et Iunoni, quæ Argis est. Oppidum autem prouinciæ dedicauit, rebusq; aduentitij portum, Cæsari uerò conditoris honorem, unde ciuitati Cæsareæ nomen imposuit. Quinctiam et cetera opera, forum, theatrum, amphitheatrum, digna uocabulo collocauit: et quinquennali certamine instituto, nomen ei Cæsaris donauit. Primusq; ipse in centesima nonagesima et secunda Olympiade maxima præmia proposuit: ut non solum uictores, sed et proximi, et tertij successores eorum, regalibus diuitijs potirentur. Anthedona quoque renouatam, quàm bello subuerterant, Agrippium uocauit: nimiaq; beneuolentia, nomen amici etiam portæ inscripsit, quam ipse in templo edificauit. Sed nec parentes suos ita quisquam dilexit. nam et patris monumentum optimo regni campo ciuitatem condidit, fluminum arborumq; ditissimam, eamq; Antipatridem nuncupauit: et super Hierichunta castellum, natura tutum, et pulchritudine præcipuum, muro cinxit, atq; in honorem matris Cyprum uocauit. Fratriq; Phaselo turrim cognomine Phaselidem, Hierosolymis. edificauit, cuius ambitus et in magnitudine liberalitas. postea declarabitur. Aliamq; ciuitatem in regione quæ à Hierichunte in Boream tenditur, Phaselum

Antiq. lib. 15.
cap. 10. 12. &
lib. 17. cap. 5.

lum nominauit. Cognatis autem et amicis æternæ gloriæ traditis, ne sui quidem fuit immemor: sed castellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permunitum, de suo nomine Herodium uocauit: tumulumq; in mammæ formam manu factum, qui stadiorum sexaginta spatio ab Hierosolymis aberat, similiter nominatum, munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitum autem compleuit ædibus regijs liberalissimè exornatis: ut non solum interna membrorum facies clarior esset, uerum etiam foris parietes, ac maceriæ, tectaq; largis infusa diuitijs elucerent. Aquam etiam plurimam ingenti sumptu ex longo intervallo induxit, perq; ducentos gradus marmoris candidissimè fabricauit ascensum. Erat enim totus collis manu factus, et uehementer excelsus. Quin et aliam circa radices eius regiam, ac diuersoria, quæ et sarcinas, et amicos recipere possent, edificauit: ut pro rerum quidem omnium copia, ciuitas esse uideretur castellum: circumscriptione uerò, domus regalis. Tantis autem constructis edificijs, animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Namq; apud Tripolim, et Damascum, et Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymnasia dicunt: Bibli autem murum, exedras uerò et porticus, foraq; et templa Beryti, ac Tyri: necnon et apud Sidonem, et Damascum theatra condidit. Maritimis autem Laodicensibus aquæ ductum: apud Ascalona uerò Nymphaeæ siue lacus ornatissimos, et balneas, item peristylia, tam opere, quàm magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos, portusq; præstitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquam regni sociæ, agris quoq; donatæ sunt. Ad exhibitionem uerò thermarum alijs redditus annuos, ac perpetuos delegauit, quemadmodum Cois, ne quando beneficij gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministrauit egentibus: et Rhodijs ad instruendum

dam classẽ pecunias sæpe multisq; in locis præbuit, incensumq; Pythium in meliorem formam reparavit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios, aut Samios liberalitatem? perq; omnem Ioniam eorum, quæ desiderasset quisq;, largitiones? Nonne etiam Athenienses, & lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Mysia Pergamus, Herodis sunt plena donarijs? Nonne Antiochensium Syriæ plateam, cum plena cœni ab omnibus uitaretur, per viginti stadia prolixam, stravit polito marmore: declinandisq; imbribus, quàm longa esset porticibus ornauit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illorum, quibus ea detulit, populorum. Quæ autem Elidensibus præstitit, non solum Achæiæ commune, sed etiam totius orbis terræ munus uidetur, per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hoc deficere sumptuum uideret inopia, quodq; solum ex ueteri Græcia restabat collabi, non solum agonothea ipse factus est, eo lustro, quod cum Romam nauigaret, offendit: sed etiam perpetuos pecuniarum redditus instituit, ut nunquam eius memoria agonotheæ munere fungi desineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum siue tributorum remissiones exponere, sicut Phaselitas, & Balaneotas, aliæq; circa Ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, ne quam pateretur inuidiam: uelut maius aliquid aucuparetur, si beneficijs amplioribus afficeret ciuitates, quàm qui eas haberent. Quin & corpore usus est, quod animo conueniret. Cumq; summus uenator esset, in hoc tamen ipso, equitandi peritia quæ cuperet assequeretur. Deniq; uno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum altrix illa regio, sed magis ceruis, & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri non posset. Itaq; multos etiam in exercitatione terrebat: quibus & torquendo iaculo directissimus, & sagittarum liberator uidebat

debat̃ur egregius. Præter animi autem, corporisq; uirtutem, fortis quoq; secunda usus est. Rarò enim contra uotum eius, bellis cessit euentus. Et si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut proditiõne quorundam aut temeritate militum factum est.

De dissidio Herodis cum filiis Alexandro, & Aristobulo.

G A P Y T X V I I .

AT uerò publicam ei felicitatem mæcrores inuidere domesticis, & aduersi casus ex muliere cœperunt, quam maxime diligebat. Nam quia Regis meruit potestatem, repudiata quam prius acceperat uxorem ex Hierosolymis genus ducentem, quæ Doris uocabatur, Mariammem sibi coniunxit, Alexandri filiam Aristobuli filij: unde domus eius in discordiam uenit, & antea quidem, maxime uerò postquam Roma regressus est. Nam primum Antipatrum ex Doride filium, eorum causa quos è Mariamme susceperat, expulit ciuitate: solis festis diebus eò comœdandi facultate concessa. Deinde auum coniugis Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum, propter insidiarum suspicionem peremit. quem captum quidem, occupata Syria, Barzafarnes abduxerat. miserati uerò gentiles liberauerant, qui ultra Euphratem colebant. Et si monitis eorum paruisset, ne ad Herodem transiret, non interisset. Verùm mortis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. Hoc enim fretus, maltoq; amplius patriam desiderans, uenit. Herodem autem commouit, non quòd regnum affectaret, sed quòd ipsi iure deberetur. Quinq; autem filiorum quos ex Mariamme susceperat, duæ foeminae, ceteri mares erant. Horumq; minimo Rome in studijs mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatem, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariammes suffragabatur: qui in dies singulos proficiens, adeò succendebat Herodem, ut eorum nihil sentiret, quæ propter dilectam sibi dolerent.

Antiq. lib. 15.
ca. 3. 8. & 9. &
lib. 16. cap. 13.

lerent. Tantum namq; in eum Marianus erat odium, quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis, inimicitiarum probabiles causas, ex amore uerò fiduciam, in os ei, quæ Hyrcano auo suo fecisset, obieciebat, quæq; in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim uel huic, quanquam puer erat, parcebat: quem Pontificem in decimo septimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. atq; ille quidem cum sacra ueste amictus ad aram accessisset festo die, populus omnis illacrymauit: et tamen noctu missus in Hierichunta, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Gallis, interiit. Hæc igitur Herodi Mariamne probro dabat, sororemq; eius, et matrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui autem indignatione mulieres seuebant: et quò maximè commoueretur Herodes, insimulabant eam adulterij: præter alia multa, quæ uerissimilia fingerentur, hæc accusantes, quòd in Aegyptum imaginem suam misisset Antonio: proq; immoderata libidine, absentem se properasset ostendere uiro mulierum cupidine insanienti, et qui uim posset inferre. Id ueluti fulmen aliquod emissum perturbauit Herodem, maximè quidem amoris causa zelotypia succensum, deinde etiam cogitantem Cleopatræ seuitiam, cuius gratia et Lysanias Rex, et Malichus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metiebatur. Itaq; profecturus Iosepho Salomes sororis suæ uiro, quem fidum habebat, et pro affinitate beneuolum, commendabat uxorem: mandato ei clam, ut eam interficeret, si etiam se occidisset Antonius. Verum Iosephus non malignè, sed Regis amorem mulieri cupiens demonstrare, quòd ab ea nec mortuus pateretur diuelli, secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode, multaq; inter fabulas de affectu iurante, quòdq; nunquam esset alterius mulieris amore captus: Valde, inquit,

amor

amor erga nos tuus, mandatis Iosepho comprobatus est, quibus ut me occideret, praecepisti. His auditis quae occulta credebat, amens erat Herodes ilico: nec unquam Iosephum mandati sui proditorem fuisse ratus, nisi eam corrupisset, praedolore insaniebat. Cumque stratis exilisset, in regia spatium: ibique tunc Salome soror eius arrepto tempore criminandi, suspicionem de Iosepho confirmavit. Vnde Herodes immoderata zelotypia furens, confestim utrumque iussit interfici. Deinde poenitudo sequebatur insaniam: et postquam iracundia concidit, amor iterum calefcebat. Tanta uis autem cupidinis erat, ut ne mortuam quidem putaret eam, sed praegritudine tanquam uiuam alloqueretur: donec processu temporis funere cognito, moeroris magnitudine eum quo superstitem dilexerat aequauit affectum. Maternae autem iracundiae succedunt filij, et immanitatem sceleris reputantes, non aliter suspectum patrem quam si hostis esset, habebant: idque et antea, quam diu Romae in studiis erant, et multo magis postquam in Iudeam reuersi sunt. Siquidem cum etatibus eorum, mentium quoque roborabatur affectio. Iam uero maturi coniugio, unus amicae suae Salomes, quae matrem amborum accusauerat, filiam duxit: alter Archelai Cappadocum Regis. Vnde accessit etiam libertas odio, et occasiones ex eorum confidentia delatoribus collatae sunt. Itaque apertius quidam cum Rege loquebantur, quod ei per utrumque filium struerentur insidiae: et alter quidem ultrices materni exitij simul cum fratre armaret manus: alter uero, hoc est, Archelai gener, socero fretus etiam fugam pararet, ipsum apud Caesarem accusaturus Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, ueluti propugnaculo sibi futurum aduersus filios, adducit Antipatrum ex Doride susceptum: hisque illum praeponebat modis omnibus coepit. Qui cum hanc

Antiq. lib. 16.
cap. 4.

tum

tum proficientem uiderent, indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderentur iram prodebant. Et illi quidem in dies singulos magis, magisque negligebantur. Antipater autem etiam sui causa fauorabilis erat: nam et patri blandiri callide nouerat, et uarias in fratres suos calumnias conferebat, quaedam ipse dictitans, amicos uero suos ad alia uulganda submittens, donec omnino spem regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse aperte quoque iam successor fuerat declaratus. Denique tanquam Rex etiam ad Caesarem missus est, cultusque regio et ceteris obsequiis praeter diadema utebatur. Tempore autem uoluit etiam suam matrem in cubile Mariamnes inducere: duobusque armorum generibus in fratres usus, blanditijs, et calumnijs Regi obrepsit, ut etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem secum Romam pater abstractum, ueneni sibi dati reum apud Caesarem postulauit. Ille autem uix deplorandi copiam nactus, et licet apud imperitissimum Iudicem, tamen Herode, et Antipatro prudentiorem, delicta quidem patris uerecunde suppressit: in se uero delata crimina fortiter diluit: periculorumque socio fratre purgato, mox de Antipatri callidate, et de suis iniurijs questus est: cum praeter innocentiae conscientiam eloquentia iuuaretur. erat enim acerrimus in dicendo. Postremo prolocutus quod eos pater libenter occideret, crimen illi obiecit. et lacrymas quidem cunctis excussit: uerum Caesarem sic affecit, ut eorum accusationibus spreto, Herodem statim reuocaret in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta est, ut adolescentes quidem patri in omnibus obedirent, ille autem relinqueret regnum cui uellet. Postea Rex Roma reuersus, licet soluisse criminibus filios uideretur, nondum tamen erat suspicionibus liberatus: quoniam argumentum odij sequebatur Antipater, etsi uerecundia reconcil

conciuatoris palam proferre inimicitias non auderet. Cum autem Ciliciam præternauigans Eleusam delatus esset, suscepit eum benignissimè Archelaus, pro salute generi gratiam referens, et redintegrate concordie causa letus: quippe nihil moratus amicis Romæ scripserat, ut in causa dicenda suffragarentur Alexandro: et usq; ad Zephyrium deduxit talentis triginta donatum. Postea uerò quàm Hierosolymam peruenit Herodes populo conuocato, tribusq; filiis propè astantibus causam reddit protectionis: multasq; Deo gratias agit, multas etiam Cæsari, qui domus sue perturbationem sedasset: et quòd regno maius esset, concordiam filiis præstitisset. Quam ego, inquit, arctius copulabo. Nam ille quidem me regni dominum et successorum Iudicem constituit. Ego autem cum mea commoditate illi gratias refero, tresq; filios meos Reges designo, huiusq; sententia mee socium primum Deum fieri precor, deinde uos. Namq; huic ætas, illis nobilitas successionem regni conciliat, et quidem magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos autem Cæsar iunxit, et pater instituit obseruate: non iniustus eos, neq; disparibus, sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum lætitia, cui præter ætatem obsequitur, quantum ei quem despiciet doloris infliget. Quos autem singulis coniunctos esse oporteat propinquos, atq; amicos, ego distribuam, et concordie sponsores illos constituam: pro certo sciens, seditionum, contentionumq; causas ex contubernaliū nasci malitia: hosq; si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo autem, ut non solum isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei, in me solo spem habeant in præsentia. Non enim regnum, sed regni honorem filiis meis trado: et iucunditate quidem quasi rectores potentur, pondus autem rerum tametsi nolim, meum est. Consideret autem quisquis uestrum autem meam, uitæq; institutum, necnon etiam pietatem. Nam
neq;

neque senex adeò sum, ut de me citò desperetur: neque uoluptatibus assuetus, quæ adolescentium quoque uitam spatio breviori concludunt. Diuinitatem uerò ita coluimus, ut in longum nos æuum progressuros esse credamus. Quòd si quis in contemptum meum filiis meis placere maluerit, etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim non quòd inuidiam ex me genitis, honorificè eos haberi ueto: sed quia noui hæc adolescentibus studia ferociæ nutrimenta suggerere. Itaque sic cogitent, qui ad eos se applicant: bonis quidem apud me paratum esse præmium, seditiosis uerò apud ipsos etiam quibus lenocinabantur, infructuosam fore malignitatem. Omnes profectò mecum, hoc est, cum filiis meis sentient. Namque ipsis expedit, me regnantem, meque his esse concordem. Vos autem ô boni filij sacram primum retinentes mente naturam, cuius affectiones inter feras bestias saluæ sunt, deinde Cæsarem qui nos reduxit in gratiam, meque tertium qui ea, quæ iubere liceat rogem, fratres permanete. Iam nunc autem uobis et uestimenta, et obsequia dabo regalia. Deumque oro, ut conseruet iudicium meum, si concordēs eritis. Hæc locutus, singulos benignè consalutauit, populumque dimisit: alios conuenientia dictis eius optantes: qui uerò mutationis erant cupidi, ne audire quidem se quicquam simulantes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Namque Alexander, et Aristobulus egre ferebant confirmatum esse Antipatro meritum: Antipater autem succensebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro uarietate morum, et reticere secreta nouerat, et quanto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid uenisset in mentem. Et nulli quidem his instigandis operam dabant, plures autem amicorum sese explorandi causa insinuabant. Itaque omne quod dictum esset apud Alexandrum, statim apud

Antip

Antipatrum erat, et ab Antipatro ad Herodem cum adiectione deferrebat. Nec uel simpliciter aliquid prolocutus, adulescens innoxius habebatur, sed cuncta eius uerba in crimina uertebantur: maximaque minimis affingebantur, sicubi liberior paulo fuisset. Semper autem qui cum irritarent, submittebat Antipater, ut mendacia sua ueras occasiones haberent: multisque falso uulgatis, unum quid comprobatum fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum expromeret: nec errasset aliquis, si Antipatri uitam malitie dixisset arcanum. Alexandri uero familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blanditijs, quibus expugnauit omnia, fures ac proditores eorum quæ contra se dicerentur, siue agerentur, effecerat. Cum autem cautè uniuerſa committeret, astutis etiam criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisque personam gerens alijs delatoribus subornatis utebatur. Siquid in Alexandrum nuntiaſſent fauore ſimulato, id quod primo reprehendiſſet, mox otioſe aſtruendo, regis iracundiam pronocabat: omniaque ad inſidias referebat, et ut necem patris Alexander optare uideretur. Nihil enim maiorem fidem calumnijs ſuggererat, quàm ſi eum purgaret Antipater. His accenſus Herodes, quantum in dies ſingulos de affectu aduleſcentium detrahebat, tantum adijciebat Antipatro. In eandem uero partem inclinati ſunt etiam qui regno parebant: hi uolentes, alijs pro imperio, ſicut Ptolemæus amicorum clariffimus, regisque fratres, ac tota progenies. omnia nanque in Antipatro ſita erant: et quod Alexandro fuit acerbiffimum, cuncta in eorum perniciem, matris Antipatri conſilio gerebantur. Non erca enim ſenior erat, multoque plus quàm priuignos oderat, quos regina mater ediderat. Sed quanquam omnes, ut Antipatro magis obſequerentur, ſpes inducebat: non minus tamen præ-

cepta regis quæque ab adolescentibus separabant: qui charissimis edixerat, ne quis ad Aristobulum uel eius fratrem accederet, aut se ad eos applicaret. Non solum autem regalibus erat formidini, uerum etiam externis amicis. Nulli enim regum tantum potestatis Cæsar dederat, ut fugitiuos suos quamuis ex ciuitatibus non subiectis ei liceret educere. Adolescentes autem delata in se facinora nesciebant, hisq; propterea capiebantur incautius. Nullus enim palam incusabatur à patre: sed affectu refrigescente paulatim intelligentes, aduersus dolorem asperius exciabantur. Eodem autem modo etiam Pheroram patrum, et Salomen amicam, contra illos commouit Antipater, assidue uelut cum uxore sermocinando quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias augebat Alexandri quoque uxor Glaphyra, multa de sua nobilitate commemorans, cunctarumq; se quæ in regno uiuerent dominam esse dictitans: paternum enim genus à Temeno, maternum autem à Dario Hystaspis filio ducere: multumq; ignobilitatem despiciens sororis et uxorum Herodis: quarum quæque propter formam, non propter nobilitatem esset electa. Nanque multas ei fuisse diximus uxores: quod liceret Iudæis more patrio plures habere, quodq; rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam et contumelias Glaphyræ inuisus erat Alexander. Salomen autem Aristobulus, cisi socius eius erat, ipse inimicam sibi reddidit, et ante quidem propter maledicta Glaphyræ sauentem: frequenter enim humilitatem generis obijciebat uxori: quodq; ipse priuatam, reginam uero frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nuntiauit. Addebat autem, quod aliorum quoque fratrum matres idem Alexander, et Aristobulus, si regnum obtinuissent, textrices cum ancillis facere minitarentur, ipsos quoque uicorum scribas, scilicet irridentes, quod literarum studijs operam

operam darent. His commota Salome, quòd iracundiam cohibere non posset, Herodi cuncta indicavit. Satis autem idonea videbatur contra generum dicens. Et præter hæc alia quædam criminatio divulgata est, quæ succendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum, et Aristobulum crebrò matrem implorare, casumq; eius cum gemitu, atque imprecationibus conqueri: ac sæpe illo quædam ex Mariammes uestimentis posterioribus diuidente coniugibus, minitari solitos esse, quòd cito pro regalibus delicijs nigris uestibus induerentur. His de causis, Herodes licet constantem animum adulescentium formidaret, tamen ne spem correptionis abscederet, ad se eos uocauit: Romam enim nauigaturus erat: et quasi rex pauca interminatus, pluribus quasi pater monuit: rogauitq; ut fratres diligerent, promissa priorum peccatorum uenia, si post hæc meliores fierent. Illi autem criminationum inuidiam deprecando, fictas eas esse dicebant, purgationisq; sue fidem rebus ipsis posse constare: uerùm ipsum quoque debere, ommissa facilitate credendi, aditum maledictis obstruere. Nunquam enim calumniatores desere, dum cui persuadeatur extabit. Cùm his eum maturè placauissent, quippe ut patrem, præsentī metu reiecto, de post futuris mœrere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infensam, et patrum Pheroram: uterq; autem seui et graues erant: sed amplius Pheroras, qui totius quidem regni præter diadema socius esset: proprios autem redditus haberet centum talentorum, totiusq; trans Iordanē terre fructus ipse caperet, à fratre sibi dono datæ. Quinetiam tetrarcham eum fieri beneficio Cæsaris, idem Herodes impetrauerat: regaliq; coniugio dignatus erat, sorore uxoris sue nuptum ei collocata. Et post illius mortem, desponderat ei filiarum suarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancille amore captus, re-

fugerat. Quamobrem iratus Herodes, filiam quidem nuptum dedit fratris filio, qui post à Parthis occisus est. Mox autem morbo Pheroræ uenia data indignationem remisit. De hoc autem erat uetus opinio, quòd etiam uiua regina Herodem opprimere uoluisset ueneno. Sed tunc plurimus delatoribus aditus erat, ut quamuis amantissimus fratris esset Herodes, fide tamen eorum quæ audisset, adduceretur ad metum. Itaque de multis qui suspecti erant habita questione, postremò ad Pheroræ amicos uenit, quorum nulla quidem fuit de maleficijs aperta confessio, sed quòd cum amica subrepta in Parthos coguisset effugere, prodiderunt: huius autem consilij et fuge conscium esse Aristobulum Salomes maritum: cui rex eam tradidit, postquam superior adulterij causa peremptus est. sed nec Salome criminatione libera manserat. Nam et hanc frater Pheroræ accusabat, quòd cum Syllæo procuratore Obodæ regis Arabum de nuptijs constituisset, quem inimicissimum Herodes habebat. Conuicta autem et in hoc, et in omnibus, quæ Pheroræ detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipsum etiam rex Pheroram criminibus soluit. Domus uerò tempestas in Alexandrum transijt, totaq; capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regis charissimi, et ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim uinum ministrare fuit cura, alteri cenā apponere, tertius autem dormitū cum collocabat, et cum ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexander cupiditati suæ subiecerat. Itaque postquam regi hæc sunt indicata, ui tormentorum coacti, et stuprum statim confessi sunt, et quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerunt: quomodo eos sefellisset Alexander, nullam in Herode spem habendam esse, improbo sene, commemorans, et qui capillos inficeret, ut ob hoc etiam eum iuuenem putarent: uerum se colū oportere, qui etiam inuito eo regni esset futurus successor: neque

neque multò post ab inimicis poenas repeteret, fortunatosq;
 amicos suos beatosq; faceret, ac prae ceteris ipsos. Quin et
 obsequia potentium Alexandro clam parere, militumq; re-
 ctiores, itemq; ordinum principes occultè ad eum conuenire
 dixerunt. Hæc Herodes adeò pertimuit, ut non auderet sta-
 tim delata proferre: sed exploratores die noctuq; submit-
 tēns, dicta, factaq; singula scrutabatur: et de quibus suspicio esset,
 ilico trucidabat. Itaque regnum eius acerbissima iniquitate
 repletum est. Nam pro suo quisque odio uel inimicitijs, ca-
 lumnias finxere, multiq; regis iracundia cædis cupida con-
 tra aduersarios abutebantur. et mendacio quidem confestim
 fides habebatur: erant autem criminationibus ipsis uelociora
 supplicia. Denique accusabatur, qui modò accusauerat: et
 cum eo qui ante se conuictus esset, ducebatur ad poenam. De
 uita nanque periculum regis quæstiones breuiore compendio
 terminabat. Ad hoc autem seuitiæ processerat, ut nec eorum
 quenquam humanius aspiceret, qui accusati non essent: ue-
 rumetiam amicis inimicissimum sese præberet. Itaque multis
 etiam regno interdixit, et in quos potestatem non habebat,
 in eos dictis asperis seuebat. Accessit malis Antipater colle-
 ctasq; propinquorum caterua, nullum criminationis genus o-
 misit. Tantus autem ineptia sua regem commentisq; delato-
 rum timor innasit, ut stricto instare sibi gladio uideretur
 Alexandrum. Denique subito et ipsum correptum in uincula
 coniecit, et in amicorum eius tormenta perrexit: multi au-
 tem tacitè moriebantur, nulla uoce supra conscientiam pro-
 dita. alij uerò, quibus mendacium impatientia doloris extor-
 sit, de patris eum insidijs cum fratre Aristobulo cogitasse dixe-
 runt: tempusq; obseruare, ut illo dum uenaretur occiso, Ro-
 mam profugerent. His tametsi uerisimilia non erant, sed ne-
 cessitate cruciatus ex tempore fingeantur, libenti tamen ani-

Antiq. lib. 17.
cap. 8.

mo rex credebatur, pro consolatione accipiens uincti filij, ne id fecisse uideretur iniuste. Verum Alexander quoniam suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, ultro malis assentiendum putauit: ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fatetur insidias, earumq; se plurimos socios habere perscribit: ante omnes autem Pheroram & Salomen. Hanc enim etiam stupro sibi quondam esse mixtam, cum uim noctu adhibuisset inuito. Iamq; libri in manibus erant Herodis: multa & graua de optimatibus clamantes, cum mature in Iudeam Archelaus uenit, metuens genero simul ac filiae, quibus etiam prouidentissimo consilio succurrit, regisq; minas arte dissoluit. Mox enim cum eo congressus, Vbi nam est, clamat, exitiabilis gener meus? aut ubi parricidale caput aspiciam, quod meis manibus ipse lacerabo: addamq; filiam meam bono marito nouo? Nam etsi consilij particeps non est, quia tamen eiusmodi uiri coniunx fuit, inquinata est. Miror autem patientiam tuam, cuius periculum agitur, quod adhuc uiuit Alexander: ego nanque ita ex Cappadocia properans ueniebam, ut qui & illum reperirem olim dedisse supplicium, & de filia quaestionem tecum haberem, quam tui, tuaeq; dignitatis contemplatione illi desponderam. At nunc de utroq; nobis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendum insidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras, & alter alterius iracundiae uicarij succedamus. Talibus increpans, quamuis pertinacem, fallit Herodem. Itaque ille quos Alexander perscripserat libros, legendos ei praebet, singulisq; capitulis insistens, cum eo deliberabat. Vnde occasionem sui consilij nactus Archelaus, paulatim causas in eos qui scriptis continebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem sibi credere regem uideret, Considerandum est, inquit, ne forte adulescentulus tot nequissimorum insidijs circumueniatur, non tu ab
adul

Antiq. lib. 16.
cap. 8. & 9.

adulescentulo. nec enim apparere causam, cur in tantum rueris scelus, qui & nunc regno potiretur, & successionem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasionis autores, qui ad deteriore[m] partem lubricum ætatis impellerent. Ab eiusmodi namq[ue] hominibus non solum adulescentulos falli, uerum etiã senes, domosq[ue] clarissimas totaq[ue] regna solere subuerti. Consentiebat dictis Herodes, iramq[ue] paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. namq[ue] hic erat librorum quatuor argumentum. qui ubi propensio[n]em esse regis animum sensit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai præuolare, quam honestè non posset, ex impudentia salutem quæsiuit. relictoq[ue] Alexandro, confugit ad Archelaum. & ille negat se uidere, quo pacto eximat tot criminibus inuolutum, quibus manifestè conuinceretur regem insidijs uoluisse decipere, omniumq[ue] malorum præsentium adulescēt[i] causa fuisse: nisi malit omi[s]sis artibus callidis, & negandi pertinacia, de quibus insimularetur, omnia confiteri, & à fratre, præsertim cui dilectus esset, ueniam petere. nanque ad hoc ei modis omnibus se quoque opem laturum. Paruit Archelao Pheroras, atraq[ue] uenit cum lachrymis, ut quàm miserabilis appareret, instructus, ad pedes Herodis accessit: ueniamq[ue] meruit postulans, & se quidem sceleratum esse fatebatur: nanque omnia quæ sibi obijcerentur, fecisse, horum autem causam esse diminutionem mentis atque insaniam, ex mulieris amore conceptam. Itaque postquam stetit Pheroras suimet ipse accusator ac testis, tunc eum iam Archelaus excusando, Herodis iracundiam mitigabat, proprijs usus exemplis: etenim se quoque à fratre multò grauiora perpe[s]sū, naturale ius dicebat anteposuisse uindictæ. Quippe in regnis, uelut in magnis corporibus, semper aliquam partem pondere ipso tumescere: quam recidi quidem non oporteret, leniter uerò curari. Multa in hunc modum locutus Ar-

Archelaus, Herodem quidem Pherora placidum reddidit. ipse autem Alexandro tandiu manebat iratus, filiamque ab eo distractam secum abducturum se aiebat, donec Herodem compulset ultro pro adulescentulo deprecari, ut iterum ei filiam desponderet. Satis autem grauatim Archelaus cui uellet eam præter Alexandrum collocari permisit: maximi enim pendere, quo iura inter se affinitatis inuiolata permaneant. Rege autem sibi filium ab eo donatum affirmante, nisi matrimonium dimisisset, quod et liberos iam haberent, uxor quoque ab adulescente diligeretur: quæ si remaneret, peccatorum foret obliuio: si uero discederet, causa de omnibus desperandi: molliorem nanque fieri audaciam, si domesticis affectionibus distrahebatur: uix tandem cessit, unaque et ipse rediit cum adulescente in gratiam, et patrem eius reduxit. Procul dubio tamen eum Romam mitti debere ait, cum Cesare collocuturum: de omnibus enim sese literas ad eum fecisse. Vastum igitur Archelai consilium, quo generum periculo liberauit, peractum erat, et redintegrata concordia in epulis et humanitate conuictus familiariter uersabantur. Absentem autem muneribus talentorum septuaginta, solio quoque aureo gemmis ornato, et eunuchis, et concubina donat Herodes, quæ Pannychis uocabatur: itemque amicorum eius quenque pro merito. quin et cognati regis omnes, iussu eius Archelao dona splendidissima dederunt: cumque tam ipse quam optimates Antiochiam usque profecti sunt. Non multo post quidam in Iudeam uenit, Archelai consilij multo potentior: qui non solum reconciliationem gratiæ Alexandro quesita fecit irritam: uerum etiam causa fuit ut periret. Laco erat genere nomine Eurycles ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tolerare non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblatis, uelut eorum quæ aucuparetur illecebra, cum statim multiplicata recepisset,

pisset, immaculatam liberalitatem nihil esse ducebat, nisi regum
 sanguine comparasset. Itaque regem adulatione falsisq; de ipso
 laudibus, & sermonis calliditate circumuenit: matureq; perspe-
 cto eius ingenio, dictis simul & factis quæ illi placerent, inter
 primos eius amicos habetur. Nam & rex & omnes eius comi-
 tes libenter ciuem Sparte patriæ causa, præcipuo dignum ho-
 nore ducebant. Ille autem postquam fragilitatē domus animad-
 vertit, fratrumq; inimicitias, & quemadmodum pater in sin-
 gulos esset animatus, Antipatri quidē hospitio præuentus erat.
 Simulata uerò amicitia fallebat Alexandrum, olim se & Ar-
 chelai socium esse mentitus, quò etiam citius quasi probatus
 obrepfit. Moxq; ab eo fratri quoque Aristobulo commendatus
 est. Pertentatis autem personis omnibus aliam alio modo subi-
 bat: ac primum sit Antipatri mercenarius, & Alexandri pro-
 ditor: illum exprobrando castigans, quòd cum fratrum sit ma-
 ximus, spei suæ negligat insidiatores: Alexandrum uerò, quòd
 regina creatus, & regis uir coniugis, filium priuata mulieris
 pateretur regno succedere, præsertim cum haberet magnam
 occasionem Archelaum: quæ quidem adulescenti bona fide
 suadere uidebatur, quòd amicitiam simulasset Archelai. Vnde
 nec Alexander quicquam metuens, & de Antipatro quæ se
 mouerent apud eum querebatur: & quòd nihil mirum faceret
 Herodes, si cum matrem illorum interemerit, ipsis quoque re-
 gnum eius auferret. quorum causa Eurycles & miserari eos
 & condolere simulans, etiam Aristobulum ad ea dicenda pel-
 lexit: atque ita querelis in patrem utroq; deuincto referens ad
 Antipatrum secreta discedit: afflicto quoq; insidiarum menda-
 cio, quas ei fratres parasse affirmabat, ac penè iam strictis
 gladijs in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus
 ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem: & ad extre-
 mum necis Alexandri & Aristobuli redempta opera, ipse ac-

cusatoris partibus fungitur. Cumq; adisset Herodem, uitam et
 se rependere pro beneficijs sibi delatis, et lucem referre di-
 xit pro hospitio: olim Alexandrum exacuisse in eum gladium:
 et confirmasse dextram: uerum sceleri tanto fuisse impedi-
 mento, quod societatem facinoris asinulasset. Alexandrum enim
 dicere, non bene secum Herodem actum putare, quod regnum
 obtinuisset alienum, et post matris eorum necem principatum
 eius dilacerasset, nisi etiam degenerem cooptaret heredem,
 auitumq; ipsorum regnum Antipatro spurio traderet. Pro-
 inde semet Hyrcani manes et Mariammes ultum ire. Nec
 enim decere successionem regni ab huiusmodi patre sine cæ-
 de suscipere: multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia
 nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de no-
 bilitate aliorum fiat mentio, sine ratione se contumelijs affi-
 ci, patre dicente, solus generosus Alexander, et cui pater sit
 pro ignobilitate dedecori. in uenationibus quoque offendere,
 si taceat: si uero laudet, cauillatorem appellari. et prorsus ubi-
 que imitem sibi patrem inueniri, soli q; Antipatro indulgen-
 tem: ob qua uel emori non recusare, nisi ex uoto insidie succes-
 sissent: sin eum occidisset, primum salutis occasionem fore Ar-
 chelaum socerum suum, ad quem facile posset effugere: dein-
 de Cæsarem, qui nunc usque ignoraret mores Herodis. nec ea-
 nim sic ei adstatum ut antea, patris præsentiam formidan-
 do, nec de suis tantum criminibus locuturum, sed primum to-
 tius gentis ærumnas, et quod ad necem usque tributis oppri-
 meret uulgaturum. Deinde in quibus delitijs, quibusq; actibus
 parte sanguine pecunie consumptæ sint, et qui uel quales ex
 illis fuerint locupletati, qua causa ciuitatis afflicta: ibi autem
 lamentaturum et aui, et matris necem, omniaq; scelera regis
 rectecturum: quibus cognitis, nemo se iudicauerit parricidam.
 His Eurycles in Alexandrum falso delatis, Antipatri laudes
 proseq

prosequeretur, illum solum qui patrem diligeret esse confir-
mans, quiq; adhuc insidias retardasset. Rex autem nondum
preterite suspitionis dolore compresso, intolerabilis iracun-
die fritate turbatur. Iterumq; hoc tempus nactus Antipater,
alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum
Incundo et Tyrannio clam colloqui solitos esse, equitum re-
gis olim principibus, tunc uero propter quasdam offensiones
ordinibus motis. Hac denique indignatione succensus, confe-
ssim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum
se, que crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata est que-
dam uelut ad prefectum castelli Alexandri ab Alexandro
scripta epistola, deprecante, ut cum Aristobulo fratre se in
castellum reciperet, si patrem interfecissent: tamq; armis quam
alijs subsidijs eos uti permitteret. Hanc Alexander Diophan-
ti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo au-
dacissimus, et cuiuslibet manus literas imitari percallidus.
Itaque multis sepe falso conscriptis, ob hoc. postremo occisus
est. torto autem castelli prefecto, nec eius indicio quicquam
Herodes eorum, que delata erant, uerum esse cognouit. Sed
quamuis nullum documentum ualidum proferretur, filios ta-
men asseruari precepit. Euryclem uero domus sue pestem,
ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum datoremq;
salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem
prius quam certa fama nuntiaret, ad Archelaum properat:
aususq; dicere, quod Herodem reconciliasset Alexandro,
ab illo quoque pecunias capit. Deinde in Achaiam trans-
gressus, ad similia facinora male quaesitis abusus est. Postre-
mo apud Caesarem accusatus, quod dissensionibus repleui-
set Achaiam, et ciuitates spoliaret, in exilium mittitur: at-
que hoc eum modo poenae Alexandri et Aristobuli persecu-
te sunt. Hoc loco dignum est Comm Enaratum huic Spartia-
ta con.

Antiq. lib. 16.
cap. 12.

te conferre. Namq; his cum amicissimus esset Alexandro, eodemq; tempore quo Eurycles ibidem erat aduenisset, percontanti regi super his quæ ille insimularet, iuratus nihil se ab adolescentibus audisse affirmavit. Nec tamen id quicquam miseris profuit apud Herodē, solis maledictis aures paratissimas aperientem, eumq; gratiosissimum sibi iudicantem, qui secum eadem crederet, isdemq; moueretur. Incitabat præterea Salome crudelitatem eius in filios. Nam ad hanc Aristobulus, quò periculis imolueret, quam & socrum habebat, & amitam, monitum miserat, ut salutis suæ consulere: quasi rex eam decrevisset occidere, iterum insimulatam, quorum ante fuerat accusata: quòd Syleo Arabi nubere cupiens, quem sciret eius inimicum, occulte illi secreta regis nuntiaret. Et hoc fuit extremum, quo tanquam tempestate oppressi adulescentes, non secus ac turbine pessundati sunt. Salome enim protinus contendit ad regem, eiq; monita Aristobuli prodit: atque ille ulterius durare non passus, utrumq; filium uinxit, & separatos asseruari præcepit. Deinde Volumnium militiæ magistrum, & ex amicis suis Olympum, descripta ferentes indicia, proficisci iussit ad Cæsarem: qui postquam Romam naui delati, regis literas reddiderunt, uehementer quidem Cæsar ob adulescentes indoluit, acrum potestatem in filios à patre auferendam non duxit. Denique rescribit ei, ut ipse sui dominus esset arbitrij: melius tamen facturum dicens, si in communi consessu propinquorum suorum prouinciæq; rectorum de insidijs quæreretur: eosq; si delato crimini reperiret astrictos, occideret. si uerò fugam tantum esse meditato, mediocri supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes: eumq; Berytum, quò Cæsar iusserat, peruenisset, cogit iudicium. Præfederunt autem rectores, quibus à Cæsare scriptum fuerat, Saturninus & Pedanius legati, & cum his Volumnius procurator, itemq; propinqui regis & amici

Antiq. lib. 16.
cap. 13.

amici, necnon & Salome & Pheroras, & post hos optimates Syria, præter Archelaum regem: nanq; hunc Herodes, quod Alexandri socer esset, suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudicium non produxit: sciebat enim quod si tantum uisi fuissent, omni modo ad misericordiam cunctis impellerent: si uerò etiam dicendi copiam nacti essent, facilius Alexander obiecta dilueret. Igitur illi quidem custodiebantur in Platane, uico Sidoniorum. Exorsus autem rex, ueluti cum presentibus ageret, commouebatur, & insidias quidem timide obiecit: nam probationibus deficiebat. maledicta uerò & probra & iniurias, & peccata plurima in se admissa prosequabatur: eaq; morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contradiceret, semetipsum argui miserabiliter questus, acerbamq; uictoriam uincere, singulos sententiam proferre rogat in filios. & primus Saturninus condemnandos esse adulescentulos, sed non morte pronuntiavit. nec enim fas esse, cum tres ipse astantes habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis uisum est, eosq; nonnulli alij secuti sunt. Tristem uerò sententiam primus Volumniius dixit, cunctiq; post eum Herodis emulatione, uel odio: neque indignatione quisquam necandos esse adulescentes iudicauit. Tunc autem uniuersa Iudea & Syria, suspensa quidem opperiebatur huius tragædiæ finem: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usque processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atque inde naui Cæsaream deuectos, quò mortis genere perimeret cogitabat. Interea uetus quidam regis miles, Tyro nomine, qui & filium habebat Alexandro assuetum atque amicum, & ipse diligebat adulescentulos: præ nimia indignatione mentis postremo circumiens clamitabat conculcatam esse iustitiam, ueritatem periisse, naturam esse confusam, uitamq; hominum iniquitatis

tatis esse plenam, et omnia quæ dolor contemptori uitæ dictasset. Deinde ipsum etiam regem ausus adire: Mihi uerò inquit, omnium uideris esse infelicitissimus, qui contra charissimos nequissimis credas. Siquidem Pheroras et Salome fidem apud te aduersus filios tuos habent, quos sæpe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti; neque aduertis hoc eos agere, ut iustis successoribus destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi facile regem optantes. Veruntamen cogita, ne ille quoque militibus odiosus sit, propter eadem omnium fratrum. Nullus enim est, qui non adulescentium misereatur, principum autem plurimi etiam palam grauiter ferunt. Hæc dicens, simul eos quibus res indigna uideretur nominabat. Rex autem statim illos et ipsum cum filio comprehendi iubet. Ibi quoque tum alius quidam regius tonsor, nomine Tryphon, nescio quæ exagitatus insania, semetipsum indicans profilit: Ac mihi quoque Tyro, inquit, iste persuasit, ut occasione tondendi nouacula te occiderem: magna quoque inde Alexandrum daturum munera pollicebatur. His auditis, Herodes et Tyronem eiusque filium, et tonsorem subdidit questioni. Cumque illi pernegarent, tonsor autem amplius nihil diceret, Tyronem uehementius torqueri iussit: tum quoque filius eius, patris miseratione commotus, cuncta se regi, si eum sibi condonasset, indicaturum promisit. Eoque relaxato, ipsius occidendi patrem suum habuisse uoluntatem dixit, impulsus ab Alexandro. Hoc autem quibusdam fictum ab adulescente uidebatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli uerum esse affirmabant. Herodes tamen et militum principibus, et Tyrone pro concione accusatis ita in eos armauit populum, ut ibidem cum tonsore lignorum et lapidum ictibus interirent. Filios uerò in Sebasten missos, quæ non longo à Cesarea intervallo distaret, præfocari iubet: eaque re maturè perfectâ, in castellum Alexandrium mortuos assortari, cum Alexand

Antiq. lib. 16.
cap. 11.

Alexandro materno auo sepeliendos. Hic finis Aristobulo & Alexandro uite fuit.

De conspiratione Antipatri contra patrem. C A P . X V I I I .

Antipatrum uerò, cum iam sine controuersia successio- Antiq. lib. 17.
cap. 21.
nem regni speraret, intolerabile gentis excepit odium, cunctis scientibus illum omnes fratribus suis consensisse calumnias: nihiloq; minus timor cum non mediocris sollicitabat, crescente sobole peremptorum. Erant enim Alexādro ex Glaphyra filij duo, Tigranes & Alexander: item Aristobulo ex Berenice Salomes filia, Herodes & Agrippa & Aristobulus, filieq; Herodias & Mariamme. Sed Glaphyram quidē Herodes cum dote sua in Cappadociam dimisit, postquam Alexādrum interfecit: Berenicen autem Aristobuli coniugem, auunculo Antipatri nuptum dedit: ut enim Salomen, quam infensam habebat, sibi reconciliaret Antipater, istas nuptias excogitauit. Idem uerò etiam Pheroram muneribus alijsq; obsequijs, atque amicos præterea Cæsaris ambiebat, magnas Romam mittendo pecunias. Saturninum enim cum alijs omnibus apud Syriam donis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat cunctis, quò plura donabat, uelut opes tantas non munificentia largiretur, sed metu consumeret. Itaque ueniebat, ut nec accipientium beneuolentia quicquam profecerit: quibuscq; nihil dedisset, acriores inimicos haberet. In distributionibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter spem uideret orbos pueros ab Herode curari: quantumq; illum peremptorum cedis pœniteret, prolis eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis atque amicis suis, & pupillis astantibus cum lachrymis opplesset oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quedam tristis eripuit, ipsos autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiar itaque ut etsi pater infortunnatissimus fui,

auus

aut tamen sem promidentior, & à quibus post me regantur,
 amicissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam
 Pherora maximo filiorum Alexandri, ut ei curator sis neces-
 sarius: tuo uero Antipater filio, Aristobuli filiam: eris enim
 hoc modo pater orbata. Sororem uero eius meus Herodes ac-
 cipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem
 hoc sit iudicium meum, neque id quisquam dirimat, qui me
 amabit. Precor autem etiam Deum bono regni mei, meorumq;
 nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus,
 quam patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus
 est, fleuit, & puerorum dexteræ iunxit, benignissimeq; con-
 salutatis singulis dimisit concilium. Statim dirigit Antipa-
 ter, quantoq; dolore affectus esset, neminem latuit pupillorum.
 Nanque honorem apud patrem quoque sibi derogatum exi-
 stimabat: iterumq; de rebus cunctis periculum fore, si Alexan-
 dri filijs præter Archelaum etiam Pheroram tetrarcham ad-
 iutorem habere licuisset. Ad hæc reputabat odium suum, &
 orbitatis miserationem, qua tota gens fleebatur, quanto ui-
 uentium puerorum studio, & quanta memoria mortuorum
 ipsius scelere tenerentur Iudei. Itaque omnimodo dirimere
 sponsalia statuit. & callide quidem patri surrepere timuit,
 seuienti acriterq; uigilanti ad suspicandum. palam uero
 eum supplex adire ausus est, coramq; deposcere, ne se ho-
 nore priuaret, quo dignum esse iudicasset, nudumq; regis
 nomen habere uellet, regni autem substantiam penes alios
 esse. Nec enim posse rerum obtinere dominatum, si præter
 auum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filio socer esset
 adiunctus. Instantissime uero precabatur, quia numerosa esset
 regia progenies, nuptias permutari. Nouem nanque regi
 uxores erant, sed harum septem unde filios susceperat, ipsum
 Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamnie
 pontificis

pontificis filia : itemq; Antipam & Archelaum ex Malthace Samaritide, filiamq; Olympiadem : quam frater eius Iosephus habuerat : ex Hierosolymitide uero Cleopatra Herodem & Philippum , necnon ex Pallade Phaselum. Habebat autem filiam quoque alias, Roxanen & Salomen unam ex Phædra, & alteram ex Elpide : duasq; uxores sine filijs, consobrinam & fratris filiam : & præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariamme. Cum igitur tanta prolis copia superesset, aliter nuptias iungi postulabat Antipater. Rex autem perspecto eius animo, quid de pupillis cogitaret , uehementer iratus est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputās, reputabat, ne etiam hi quandoque criminationum Antipatri præmium fierent. Sed tunc quidem senioribus dictis eum protelat. Postea uerò blanditijs eius adductus, sponsalia reformauit : ac primum ipsi Antipatro Aristobuli filiam collocat, filium uerò eius iungit filie Pheroræ . Hinc licebat aduertere , quantum Antipatri ualuerit adulatio, quòd idem in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc enim quamuis soror esset, atque hoc sepe intercedente Iulia uxore Cæsaris postulasset, Arabi Syllæo nubere non passus est : sed inimicissimam sibi fore iurauit, nisi ab hoc studio destitisset. posteaq; inuitam Alexæ cuidam ex amicis suis in matrimonium dedit : eiusq; filiarum unam Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariammes una , sororis filium habebat Antipatrum , altera fratris Phaselum. Sic interrupta pupillorum spe Antipater, & pro sua commoditate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur : adiectaq; malignitati fiducia, nequaquam erat tolerabilis : nam quia singulorum odium nitare non poterat, securitatem sibi ex terrore quærebat : cum præterea Pheroræ ei ueluti iam confirmato regi obsecundaret. Quin & mulierum conflata in aula conflatio , nouas turbas

G g

excitabat

Antiq. lib. 17.
cap. 3.

excitabat. Etenim Pheroræ uxor cum matre ac sorore sua, necnon & matre Antipatri, multa in regia insolenter agebat, aussa etiam duas regis filias contumeliose tractare: cui rei maxime ab Antipatro erat obiecta. Itaque cum illi inuise essent, alias quidem morigeras habebant: sola uero Salome aduersabatur eorum concordie: quodque non bono regis coirent, apud ipsum insimulabat. Cognita uero eius delatione mulieres, quodque Herodes ægre tulisset, aperto quidem conuentu & familiaritate abstinuerunt: contra uero & discordare inter se rege audiente simulabant: cum his adeo colluderet Antipater, ut palam Pheroram minimè dubitaret offendere: occultas autem coetus & nocturnas comessationes agebat: earumque consensionem fecit obseruatio firmiorem: cum horum nihil ignoraret Salome, sed Herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia, maximeque aduersus Pheroræ coniugem, quod eam præter ceteras accusaret Salome, aduocato cognatorum amicorumque concilio, & alia multa mulieri & filiarum contumelias crimini dedit: quodque Phariseis mercedem contra se præbuisset, fratremque sibi hostem reddidisset, expugnatum uenenis. Postremo conuersus ad Pheroram, utrum, ait, se fratrem an uxorem uellet optare? Cumque ille se citius uita dixisset, quam coniuge cariturum, incertus quid ageret, ad Antipatrum sermonem contulit: ac ne cum Pherora, uel eius coniuge, aut quouis alio, qui ad eam pertineret, unquam colloqueretur, edixit. Verum ille palam præcepta custodiens, in oculto cum his pernoctabat: metuensque obseruationem Salomes, per amicos in Italia degentes, ut Romam profisceretur, effecit: ipsorum perlatis literis, ubi Antipatrum aliquanto post tempore ad Cæsarem mitti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eum misit: cunctis quæ usui forent, magnaque pecunia liberaliter instructum, testamentumque unum portandum ei dedit, in quo rex ipse

Antiq. lib. 17.
cap. 4.

ipse Antipater inscriptus erat, & Antipatri successor Herodes, ex Mariamne pontificis filia procreatus. Quin & Syllaus Arabs itidem Romā neglecto Cæsaris præcepto, nauigauit: de his cum Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao causam ante dixerat. Non leue autem cum Arcta rege suo certamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat, & Soënum in Petra oppido potentissimum, redemptoq; Fabato procuratore Cæsaris fautore utebatur, etiam in Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Sylla alienauit: ac per eum quæ Cæsar iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset, accusabat apud Cæsarem Fabatum, dispensatorem esse dicens, non quæ ipsi, sed quæ Herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autē apud Herodem in honore maximo habebatur, secretorum Syllæi proditor factus est: regiq; indicauit, quod Syllaus Corinthum eius satellitem pecunia corrupisset, eumq; asseruari oporteret. Neq; rex id facere dubitauit: quoniam Corinthus iste, licet in aula regis esset educatus, ex Arabia tamen, fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripit, sed etiā duos alios Arabas iussit apud eum repletos, unum Syllæi amicum, alterum Phylarchum. Qui subditi questioni, magna pecunia Corintho, ut Herodem occideret, persuasisse confessi sunt: atq; etiam à Saturnino Syrie rege interrogati, Romam transmissi sunt.

De ueneno Herodi parato, & quomodo perceptum sit.

CAPVT XIX.

AT Herodes Pheroræ uehementius imminabat, ut repudiaret uxorem: neq; quomodo mulierem plesteret inueniebat, quum multas in eam odi causas haberet, donec ipsum etiā fratrem cum ea supra modum indignatus eiecit. Pheroræ autem æquo animo accepta iniuria, in tetrarchiam suam recessit, iuratus unum sibi exilij finem fore mortem Herodis, neque

G g 2

ad eum

ad eum reuersurū esse dum uixerit. Deniq; nec egrotū quāuis sepe accitus fratrem uisere uoluit, cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus uellet instruere. Sed ille quidem præter spem cōualuit. Postmodum autem Pheroras in morbum incidit, tumq; Herodis patientia demonstrata est. Nam et uenit ad eum, et humanissime curatum uoluit: sed morbum superare non quīuit: intra dies enim paucos est mortuus. Quē licet usq; ad ultimum uite diem dilexisset Herodes, tamen quōd illum quoq; ueneno peremisset, fama uulgatum est. Verū eius corpore in Hierosolymam deportato, luctum maximum cuncte genti denuntiavit, clarissimāq; funus sepultura dignatus est. Vnus quidem intersector Alexandri et Aristobuli, hunc exitū

Antiq. lib. 17.
cap. 5.

uite sortitus est. Transijt autem in Antipatrum autorem poena sceleris, ex interitu Pheroræ nacta principium. Quidam enim ex eius libertis, cum regem adiissent, fratrem ipsius Pheroram ueneno interceptum esse dicebant. Nam quendam ei cibum obtulisse coniugem suam, non eo quo solebat modo conditum: eoq; sumpto illum morbo protinus esse correptum. Venisse autem ante biduum, matris ac sororis eius accitus quandam ueneficam mulierculam ex Arabia, ut uenenum Pheroræ conficeret amatorium: et pro amatorio dedisse mortiferum Syllei consilio: nanq; illi notum fuisse, Percussus igitur plurimis suspicionibus rex, ancillas et nonnullas libertinas questionibus subiecit. Ibiq; tum exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cœli terræq; rector, in matrem Antipatri, quæ horum nobis malorum causa est, iudicet. Hoc rex initium nactus, persequeretur ulterius indaginem ueritatis. Mulier uerò et matris Antipatri familiaritatem cum Pherora eiusq; mulieribus, et occultos eorum conuentus aperuit: quodq; Pheroras et Antipater redeuntes à rege, tota cum illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis et ancillis. Vna quidem libertinarum

tunc hęc indicavit. Cum autem ancillę separatim singulę
 torquerentur, patuit omnium dicta congruere, qua de causa
 Roman quidem Antipater ex composito, Pheroras uerò trans
 flumen secedere curauisset. Nam sepe illos in sermone dixisse,
 quòd post Alexandrum & Aristobulū ad ipsos eorumq; con-
 iuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui
 Mariannę eiusq; filijs minime pepercisset: ideoq; melius esse,
 ab hac bellua quàm longissimè fugere. Sape autem dixisse
 matri Antipatrum conquerentem, quòd cum ipse iam canus
 esset, pater in dies singulos iuuenesceret, seq; fortasse prius-
 quam regnare incipiat moriturum: aut si unquam ille decef-
 serit (quando autem istud futurum?) noliptatem sibi succes-
 sionis omnino fore breuissimam. Pullulare praterea hydre ca-
 pita, hoc est, Alexandri & Aristobuli filios: sibi autem filio-
 rum quoq; spem ademptam esse patris iniuria: qui non eorum
 quenquam post mortem suam regni successorem, sed Mariam-
 mes filium scripsisset heredem. qua quidem in re prorsus eum
 senectute delirare, si testamento suo standum arbitraretur. se
 nanque ut ex eius progenie nemo superesset curaturū. Quin-
 etiam cum omnes patres, quibus inuisi unquam filij fuerunt,
 odio uincat: plus tamen eum etiam fratres odisse. Deniq; nuper
 sibi, ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donasset
 atque cum Pheroras diceret, Quid enim per nos ledebatur?
 respondisse Antipatrum, Vtinā cunctis ablatis nudos se dum-
 modo uiuos relinqueret. Verum hoc nequaquam fieri posse,
 ut tam pestiferam bestiam quisquam effugiat, sub qua nec
 amicis esse palam liceret. Denique nunc occulte, inquit, con-
 uenimus: licebit autem aperte, si uirorum spiritum manusq;
 habeamus. Hęc in tormentis ancillę prodiderunt, & quòd
 Pheroras cum illis Petram fugere cogitasset. Vt omnibus au-
 tem dictis Herodes crederet, centum talentis effectum est. De

his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matrem furor eius erumpit: eamq; omni ornatu, quæ illi donauerat, spoliatum, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira deposita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat, & ad omnes suspiciones excitabatur: multosq; innocentes metu ne quem nocentium prætermitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, & ex illius tormentis comperit, necandi sui causa ex Aegypto Antipatrum uenenum malum petiisse, per quendam Antiphili amicum: idq; ab eo Antipatri auunculum accepisse Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater, ut Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Pheroram uerò uenenum uxori suæ dedisse seruandum. Itaq; hanc euocatam, statim rex quod acceperat asferre iubet. Illa uerò quasi allatura egressa, de testō se præcipitem dedit, ut eo modo probationes & regis tormenta præueniret. Sed Dei prouidentia, sicut apparet, quæ ab Antipatro poenas repeteret, non in caput, sed in diuersam delata partem, periculum mortis euasit. Portataq; ad regem, ubi resipiscere potuit (nam casus eam perturbauerat) quamobrem se præcipiasset interrogata, adiurante rege, quod uera dicenti remitteret omne supplicium: si falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret, neque sepulture quicquam relinqueret: paulisper tacuit. deinde: Quid, inquit, secreta custodio, cum Pheroræ obierit, Antipatro, qui nos omnes perdidit, seruitura? Audi rex, & tecum Deus testis mihi ueritatis, qui falli nō potest. Cum Pheroræ morituro lachrymans asiderē, tunc ille me ad se uocauit. En multum, inquit, coniunx de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret, inuisum habui, & necare cogitauit: qui tanto nunc mei, quamuis necdum mortui, dolore confunditur

ditur. Sed ego quidem impietatis pretium fero: tu uerò quod in rem fornas, relictum nobis ab Antipatro uenenum, huc asfer properè, meq; uidente consume, ne ad inferos quoque ultracubitus sceleris conscientiam deferam. Ita ut iussit attuli: et magnā quidem ueneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi: modicum uerò mihi propter dubios casus, et quā se mētem reseruauit. His dictis, illa quidē omnino paululum quiddam ueneni habentem pyxidem profert: rex uerò in matrem fratremq; Antipbili contulit questionem: Verūm hi quoque Antipbilum ex Aegypto attulisse pyxidem fatebantur, illumq; uenenum à fratre apud Alexādriam exercente medicinam accepisse, dicebant. Totum autem regnum circumeūtes Alexandri et Aristoboli manes, ipsi erant incertarum rerum exploratores atque indices, et à suspicionibus remotissimos ad probationes trahebant. Denique etiam pontificis filiam Mariam, consciam esse maleficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demonstratum est. Rex autem matris audaciam filii quoq; poenā uiderat. Nam quem illa pepererat Herodem, patri successorem scriptum ex testamento detulit.

De Antipatri in Herodem malignis studiis deprehensis

& cultis.

CAPVT XX.

POst hæc etiam Bathyllus, nouissima consiliorum Antipatri fides, documentis accessit. Nanque is erat quidem libertus eius: aliud autem uenenum ferens, hoc est, aspidem uirum, aduenerat, aliorumq; serpentum succos: ut si prius fuisset inualidum, hoc se Pheroras cum sua coniuge in regem armaret. Idem uerò prieter susceptam contra salutem patris audaciam, uelut operam subcisiuam, habebat epistolas aduersum fratres compositas ab Antipatro. Erant autem Romæ in studijs Archelaus et Philippus, iam adulescentuli, magniq; animi, regis filij, quos Antipater uelut immanentes spei sue

remouere festinans, quasdam in eos literas ipse finxit, amicorum nomine Romæ degentium. Nonnullis autem corruptis scribere persuasit, quòd multis patrem maledictis carperent, ac de Alexandri et Aristobuli nece manifeste quæreretur, seq; accitos esse grauius ferrent: iam enim pater eos redire præceperat, idq; maxime sollicitabat Antipatrum. Quinetiam priusquam proficisceretur, in Iudea constitutus Antipater, eiusdem modi contra eos Romæ literas mercabatur: patremq; aduendo uitanda suspitionis causa, fratres purgare simulabat: quedam falsò scripta, quedam uerò adulescentiæ peccata esse commemorans. Quo quidem tempore scriptoribus epistolarum, quas in fratrum perniciem simulabat, plurimis pecunijs datis, sumptuum confundere tentabat indicia, uestem pretiosam uariaq; stragula, poculaq; argentea necnon et aurea comparando, aliaq; plurima instrumenta, ut pretiorum magnitudine mercedes falsarijs erogatas celaret. Denique ducenta talenta retulit expensa, et eorum maxima fuit occasio causa Syllæi. Vniuersis autem malis eius tunc minoribus maiore contextis, cum omnia quidem tormenta de parricidio, epistole uerò de iteratis fratricidijs conclamarent, nemo tamen ex Iudea uenientium, quo loco fortune domus essent, ei nunciauit, quamuis inter scelus probatum et ipsius reditum septem mensium internalla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi uoluntas fuit, per interfectorum fratrum manes obmutescébāt. Denique Roma literas misit, continuo se uenturum esse, quodq; honorifice dimissus esset à Cæsare nuncians. Rex autem insidiatorem manibus tenere desiderans: timensq; ne si quid præscisset, forte caueret, ipse quoque literis beneuolentiam simulans, et alia familiarissimè scripsit, et ut reuersionem suam maturaret orauit. Nam si properasset, matris sue quoque offensionem posset
compo

Antiq. lib. 18.
cap. 8.

componere, quam expulsam esse non ignoravit Antipater. Primam quidem iam de morte Pheroræ susceperat epistolam apud Tarentum, eumq; uehementer luxerat: id autem nonnulli de patruo laudabile uidebatur: sed quantum intelligi datur, causa doloris erat, quòd insidiæ pro uoto non cesserant: neque tam Pheroram flebat, quàm maleficioꝝ ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ confecerat, occupabat, ne quando fortè deprehenderetur uenenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita, quàm suprà memorauimus, statim quidem festinabat: sed postquàm in Celenderin delatus est, subit eum quedam materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueniret, quàm pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset: namque timere, ne fortè criminibus matris adderetur. Minus autem prudentes, & uisende patriæ cupidi magis, quàm quid Antipatro esset utile considerantes, ut properaret monebant, ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspitionis, & occasionem præberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est, in absentem esse factum: nec enim præsentem illo quenquam id ansurum fuisse. Absurdum autem uideri, propter suspiciones incertis certis bonis carere, neque mature se patri reddere, ab eoq; regnum accipere, quòd solo ipso niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, transmissusq; in Sebastum Cesarie portum, desertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solitudo cum omnes eum deuitarent, nullusq; auderet accedere. Nam etsi semper æquè inuisus erat, odio tamen ut proderetur tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, solusq; de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim uel clarius eo quisquam deductus est, cum Romam

navigaret, vel ignobilius inde susceptus est. Enimvero clades ille domesticas intelligens, calliditate celabat: metuq; peni mortuus, vultu confidentiam simulabat. Et neque fuga spes ulla erat, neque circumstantibus malis emergere poterat: certumq; nihil ei de domo, ne ibi quidem nuntiabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam spes cum pertentabat hilarior, aut nihil esse deprehensum, aut si quid esset, hoc sese impudentia sua diluaturum, ac dolis, quæ sola instrumenta salutis haberet. Itaque his armatus, sine amicis in regiam venit, qui à prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Fortè autem Varus Syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatusq; audacia, uelut eius salutandi causa, propius accedebat: cum ille obiecta manu, et capite declinato, exclamat: Et hoc parricide est, ut me amplexari uelis, qui tot maleficijs inuolutus sis. dispereas, impium caput: neque me attingas, priusquam criminibus te exuas. dabo enim tibi iudicium et iudicem, qui opportune præsto est, Varum. Abi, et quemadmodum te purges in diem crastinum meditare. nam et tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupescit Antipater, quia respondere nihil potuit, reuersus est: Cum autem ad eum uenisset mater et uxor, cunctas ei probationes exposuerunt. Tamq; recepta mente, quo pacto sese defenderet, cogitabat. Postero autem die rex adhibito propinquorum atque amicorum concilio, Antipatri quoque amicos uocat. Ipse autem cum Varo residens, cunctos indices iussit adduci: in quibus erant etiam serui matris Antipatri quidam pridem comprehensi, qui ab ea literas ad eum deportauerunt huiusmodi: Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum uenias, nisi aliquod auxilium à Cæsare impetraueris. Itaq; his una cum alijs introductis, ingreditur Antipater. Cumq; pronus ante pedes patris cecidisset: Oro, inquit,

inquit, pater, ne quid de me præiudices, sed integras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxium, si tu uclis. Ille autem magna uoce imperato ei silentio, ad Varum locutus est: Quod & tu Vare, & cuius iustus index, Antipatrum morte dignum iudicauerit, certè scio. Vereor autem ne mea quoque tibi sit inuisa fortuna, omnique calamitate dignum deputes, quales filios genuerim. Atqui hoc tibi magis miserandus uideri debeat, quod erga tam scelestos indulgentissimus pater sis. Nam illis prioribus adhuc adulescentulis regnum detuleram, eosque Romæ eduatos amicos Cæsaris fecerant: sed quos alijs inuidendos regibus, emulandosque constitui, meæ salutis hostes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim, quod inuenis & successor meus futurus esset, maxime securitas querebatur: at uerò hic bellua, patientia mea supra quam satis erat expletus, in me satietatem suam profudit: eique diu uiuere sum uisus, meamque senectutem grauitè tulit, rexque fieri non nisi parricidio passus est. quæ quidem profectio noui, quæ ratione cogitauit: quod eum ex agro abiectum reduxerim, & exclusis, quos mihi regina pepererat filijs, regni mei uicarium declarauerim. Equidem tibi Vare confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios irritaui, qui Antipatri gratia spes eorum iustas abrupti. Quid enim tantum de illis, quantum de isto bene sum meritus? cui uiuus etiam potestatem meam penè concessi: aperte autem regni successionem testamento reliqui, & præter destinatos ei separatim quinquaginta redditus talentorum, sumptum passim meæ pecunia subministraui: ac nuper Romam quoque nauigaturo dedi trecenta talenta, quemque solum ex omni familia meâ, tanquam patriæ seruatorem, Cæsari commendaui. Aut quid illi tantum sceleris, quantum Antipater aduiscerant? quod uè de his habui tale iudicium, quale demonstrauit

huius

huius insidias? etiam approbo, quia ausus est aliquid parricida, rursumque ueritatem dolis sperat obtegere: tibi Vare cauendum. nam ego istam belluam noui: et quam sit uerisimilia dicturus, iam nunc prospicio, fletusque simulatos. Hic est qui me quondam monebat, ut uiuum Alexandrum cauerem, neque meum corpus omnibus crederem. Hic est qui usque ad cubile meum solebat ingredi, et circumspicere ne quis mihi forte parasset insidias. Hic somni mei custos erat, et securitatis dator, qui consolaretur luctum peremptorum, et uiuentium fratrum beneuolentiam diiudicaret: hic propugnator et satelles meus. Cum eius calliditas Vare in mentem uenerit, et quemadmodum singula simulasset, uix me credo uiuere, tamque grauem insidiatorem quo pacto effugerim miror. Veruntamen quia fortuna quedam excitat contra me, domum meam, mihique amicissimi semper insensi sunt, ego quidem fratrum iniquitatem flabo, et mecum ipse solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem sitierit elabetur, etiamsi per omnes filios meos indicia uentura sint. Hæc dicens, ipse quidem interrupto sermone tacuit, dolore confusus. Nicolao autem uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter hæc autem Antipater sublato capite, cum prostratus ante patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida, quem tu semper seruatore te habuisse commemoras? aut si ficta, ut dicis, simulataque mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc adeo demens fui, ut non intelligerem, quod si homines lateret tanti sceleris cogitatio, coelestem latere iudicem omnino non posset, qui ubique præstò esset, et cuncta conspiceret? An fratrum exitus ignorabam, quos ob id Deus ultus est, quia de te male tractauerant? Quid autem fuit cur me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij suspicio? Sed diligebam. An ex te metus aliquis? Quin tui seruans

nans, alijs timendus eram. Sed egestas causa fuit? Multo minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum perditissimus essem, immanisq; bestie animum gererem, certe mansueti patris beneficijs uincerer: quem, sicut tu dixisti, reduxeris, totq; filijs anteposueris, uiuumq; regem declaraueris, aliorumq; bonorum magnitudine reddideris inuidendum. O me miserum, acerbissimamq; peregrinationem meam, quam longum liuori tempus magnumq; insidiantibus spatium prebui. Sed tamen tibi pater tuusq; rebus abieram, ne Syllæus tuam contemneret senectutem. Roma uibi testis est pietatis, et princeps orbis terræ Cæsar, qui me patris amatorem sæpe uocitabat. Accipe pater has eius literas. hæc fictis in me criminationibus ueriores. his me defendo. hæc affectus erga te mei argumenta certissima. Recordare quam inuitus hinc nauigauerim, latentes in regno contra me inimicitias nō ignorans. Tu pater imprudens me perdidisti, tu compulisti ut darem accusandi tempus inuidie. Verum ad indicia ueniam. Ecce adsum, terra mariq; nihil usquam parricida perpeffus. Sed nondum me hoc argumento diligas. nam et apud Deum, et apud te pater, condemnatum me esse scio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorum tormentis fidem habeas: in me stratur ignis, per uiscera mea pergant instrumenta poenarum, ne parcas scelesto corpori. Nam si parricida sum, tormentorum expers mori non debeo. Talia cum lachrymis atque ululatu uociferans, et omnes alios, et Varum ad misericordiam prouocauit: solum autem Herodem, quò minus fletet, iracundia continebat, documentis ueris intentum. Ibi autem Nicolaus, iussu regis multa de Antipatri calliditate prefatus, et misericordie spem abstulit, et atrocissimam accusationem instituit, cuncta quidem regni maleficia illi ascribens: maxime uerò fratrum interitum, quos ipsius calumnijs interfectos esse

esse demonstrans, etiam superstitibus eum insidiari quasi successione captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenenum parasset, multò minus à fratribus abstineret. Cum autem ad ueneni probationem uenisset, per ordinem proferebat indicia, etiam de Pherora crimen exaggerans, ueluti illum quoq; Antipater fratricidam fecisset, corruptisq; regis amicissimis, scelere omnem domum repleuisset. Atque ita multis alijs dictis et probatis perorauit. Varus autem cum respondere iussisset Antipatrum, et ille nihil amplius elocutus, quàm, Deus testis est innocentiae meae: silensq; iaceret, uenenum petijt, idq; cuiuspiam damnatorum capitis ex custodijs bibendum dedit: eoq; statim mortuo, quædam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in concilio Cæsari scripsit: posteroq; die inde discessit. Nihilòq; minus rex Antipatro uinculis tradito, cladis suæ nuntios ad Cæsarem misit. Post hæc Salomen appetijisse insidijs arguebatur Antipater. Quidam enim è seruis Antiphili Romæ uenerat, epistolas ferens cuiusdam Acmes nomine, ancillæ Iuliae: quibus ad regem scriptis, indicauerat Salomes epistola inter literas Iuliae reperta, clam ei beneuolentiæ causa misisse. Ipsius autem Salomes epistolis et maledicta in regem acerbissima, et accusatio maxima continebantur. Sed hæc ab Antipatro erant fictæ: isq; Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaferat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad ipsum scripta id prodidit, cuius uerba hæc sunt: Sicut uoluisti patri tuo scripsi, et alias epistolas misi, certò sciens, regem sorori suæ minimæ posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hac epistola et quæ in Salomen sunt composita deprehensæ, regem subiit cogitatio, ne fortè etià Alexander falsis epistolis fuisset oppressus: quodq; penè sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaque non est ultra cunctatus,

quo

quo minus ab eo sumeret omnium causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret, graui morbo impeditus est. De Acme nomen ancilla, et in Salomen fictione conflatâ, dedit literas ad Cesarem, ac propterea testamento mutato, exemit nomen Antipatri, regemq; scripsit Antipan, præteritis Archelao et Philippo natu maioribus. nam et hos Antipater insimulauerat. Cesari autem post alia pecuniaria munera nulle talenta, et mori eius ac filijs, itemq; amicis et libertis, propè quinquaginta: ceterisq; omnibus agrorum et pecuniarum non parum distribuit, ac sororem Salomen clarissimis donis honorauit: In testamento quidem ista correxit.

De Aquila aurea, morteq; Antipatri & Herodis.

C A P V T

X X I .

MORBUS autem ingrauescebat, quod eum senectus pariter Antiq. lib. 17. cap. 8. Antipatri uirgeret, et annos iam septuaginta natus esset: et filiorum cladibus animû a deo habebat afflictum, ut nec bona ualitudine quicquam iucunditatis admitteret. Acriorè autem faciebat egritudinem, quod Antipater uiueret. Hunc enim non opere superuacuo, sed cum ipse cõualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiâ populi quidâ tumultus. Erant in ciuitate sophistæ duo, qui summe scire leges patrias uidebantur, et propterea per omnem gentem maxima gloria prædicabatur: Iudas filius Sepphoræi, et alter Margali Matthias. Hos non pauci adolescentium sectabatur, cum leges exponerent, et in dies singulos puberum exercitum cõgregabât. Qui cum regem audisset morore ac morbo tabescere, apud notos loquebatur, opportunum iam tempus esse, ut Deus uindicaretur, fabricatq; aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo nefas sit, imagines, aut uultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulachrum haberi. Hoc propterea dicebatur, quod supra maximâ portam templi rex aquilâ collocauerat auream.

Eamq;

Eamq; tunc monebant sophistæ ut tollerent : pulchrum esse dicentes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patrijs mori non recusare : sic enim decedentibus, & animam immortalem, & bonarum rerum sensum perseverare perpetuo : minus autem fortes & sapientiæ suæ nescios amare animam imperitia : magisq; morbo cupere, quàm uirtute defungi. Dum hæc illi differerent, rumor subito peruagatur, regem se-
rè iam mori : unde etiam confidentius adolescentes coronam adorti sunt : ipsoq; meridie, cum plurima multitudo uersaretur in templo, crassis demissi funibus, aquilam ex tecto auream securibus abscedebant. Qua re statim regis duci nunciata, non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit : & propè ad quadraginta iuuenes comprehensos, regi exhibuit. Qui primum interrogati, an aquilam ipsi auream concidere ausi essent, fecisse confessi sunt : deinde quo iubente, lege patria responderunt. Cum uero, quid exultarent tantum, quibus mors immineret, ab his quæreretur : quia post mortem bonis plurimis frui sperarent, asseruerunt. His itaque rex commotus, magnitudine iracundiæ morbum superat, atque in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus, & quòd occasione legis patriæ quædam maiora tentassent, uelut impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autem metuens, ne per multos quæstio iret, precabatur, ut primum facinoris suasoribus, deinde in eo deprehensis poenæ subditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipsos rex qui funibus demissi erant cum sophistis uiuos incendi, & reliquos qui unà comprehensi sunt, obruncâdos carnificibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum uarijs doloribus differebatur. Nam febris quidem non mediocris erat : prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem. assiduus autem uexabatur coli tormentis, pedesq;

desq; tanquam ex intercutis uitio tumuerant. Quin et inflationemtrisculi, putredoq; uirilis membri uermiculos generans, ac preterea creber anhelitus, et irrupta eum suspiria membrorumq; omnium contractio fatigabat; ut qui hæc ad diuinitatemreferrent, ultionem eam esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum tot morborum cruciatibus luctaretur, uite tamen cupidus erat, et remedijs excogitatis salutem sperabat. Deniq; Iordanem transgressus, apud Calliroën aquis calidis utebatur, quæ in lacum feracem bituminis, qui Asphaltites vocatur, effluentes, pro dulcedine potui sunt. Ibi autem corpus eius, quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in solum plenum demersum ita dissolutum est, ut etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret. deinde perturbatis qui eum curabant, ad clamorem quidem illorum respicere uisus est. desperata uerò salute, militibus quinquagenas drachmas, multamq; pecuniam rectoribus atq; amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Hierichuntam uenisset, atra iam bili correptus, et penè ipsi morti minitabatur, factumq; nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusq; uici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome sorore et Alexa marito eius ad se uocatis: Scio, inquit, mortem meam festis gaudijs celebraturos esse Iudeos. Verum per alios lugeri potero, et præclarissimos honores sepulture assequi, si quæ præcipio feceritis: Hos uiros qui habentur in custodia, cum animam efflauero, statim militibus circumdatos occidite; ut etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisq; domus illacrymet. Et simul his mandatis: legatorum quos Romam miserat epistolæ sunt allatæ, quibus Acmen ancillam Iuliæ iussu Caesaris interemptam, et Antipatrum morte damnatum esse, indicabatur. Quin et si pater eum in exilium dare mallet, id quoque permississe Caesarum, scriptum erat. Herodes autem

Hb

paul

paululum hoc nuntio recreatus, doloribusq; rursus uictus (nam inedia, tussisq; pariter uiolentia distendebatur) fatum praeuenire conatus est: sumptoq; malo, etiam cultellum poposcit: sectum enim comedere consueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret, tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cum uero Achiabus consobrinus eius accurrisset, manumq; continuisset, ululatus maximus in regia statim, quasi

Antiq. lib. 17.
cap. 10.

Rex mortuus esset, excitatus est. Eoq; prope audito, Antipater fiduciam recepit: letusq; iam custodes promissa etiam pecunia, rogabat: ut se soluerent, atq; dimitterent: quod eorum princeps non solum ne fieret obstitit, sed etiam Regi uelociter nuntiavit. Ille autem fortius exclamans, quam uires egrotantis ualebant, continuo satellitibus missis, occidit Antipatrum: mortuumq; sepeliri praecipit in Hyrcanio. Deinde rursus corrigit testamentum, et successorem quidem Archelaum natura maximum Antipa fratrem scripsit, tetrarcham uero Antipam. Post interitum autem filij quinque diebus exactis moritur: annos quidem trigintaquatuor, ex quo interfecit Antigonom, regno potitus: triginta uero et septem, postquam Rex a Romanis declaratus est. Et in alijs quidem omnibus, secunda fortuna usus est, ac si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quaesierat, tanto conseruatum tempore, filijs suis reliquit. In rebus autem domesticis infelicissimus fuit. Salome autem, ante quam resciret mortem Regis exercitus, cum marito progressus, uinctos absoluit, quos occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consilium, et unumquemq; iussisse domum dimitti.

Antiq. lib. 17.
cap. 11.

Atq; ita post horum habitum militibus indicatur. Quibus in concionem cum alia turba in amphitheatrum apud Hierichunta collectis, Ptolemaeus annuli Regis custos, quo signare solitus erat, et fortunatum illum cepit dicere, et multitudinem consolari. Relictamq; ab eo militibus epistolam recitauit: in qua

qua multum rogabat, ut beneuolo animo successorem suum
 fouerent. Deinde post epistolam testamentum legebat, in quo
 Philippum quidem heredem Trachonis, proximorumq; regio-
 num: tetrarcham uerò, sicut supra diximus, Antipam: Regem
 autem Archelaum scripserat: eidemq; annulum ad Cæsarem
 ferre mandauerat, assignatamq; regni administrati nctitiam.
 Omnium nanq; dispositionum suarum dominum et confirma-
 torem Cæsarem esse uoluit: cetera uerò seruari iuxta superius
 testamentum. Quo perlecto, confestim clamor secutus est omniū
 Archelao gratulantium: militesq; per cuneos et populos adēu-
 tes, suamq; promittebant, Deiq; beneuolentiam precabantur.
 Hinc ad sepeliendum Regem operam contulerunt. Nihil autem
 munificentiae pratermisit Archelaus, sed omnem ornatum extu-
 lit regium in funeris pompa ducendum. Lectus quippe totus
 erat gemmis auroq; distinctus, thorax autem purpura uariatus,
 corpusq; super eum uelatum itidem purpura. Capiti autem dia-
 dema erat impositum. corona uerò desuper aurea, sceptrumq;
 in dextera, et circa lectum filij cum propinquis. præterea sa-
 tellites agmenq; Thraciū, Germaniq; et Galli, uelut ad bellum
 instructi omnes antecedeabant. Cetera uerò militum ma-
 nus armata, ducesq; suos ordinumq; Principes seque-
 bantur decēter. Quingēti autem serui ac liberti
 odores ferebant: corpus autē per ducenta
 stadia portatū est, in castellum Hero-
 dion: ibiq; secundū ipsius regis
 mandata sepultum est. Et
 Herodis quidem Re-
 gis hic finis
 fuit.

esse demonstrans, etiam superstitibus eum infidari quasi successione captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenenum parasset, multò minus à fratribus abstineret. Cum autem ad ueneni probationem uenisset, per ordinem proferebat indicia, etiam de Pherora crimen exaggerans, ueluti illum quoq; Antipater fratricidam fecisset, corruptisq; regis amicissimis, scelere omnem domum repleuisset. Atque ita multis alijs dictis et probatis perorauit. Varus autem cum respondere iussisset Antipatrum, et ille nihil amplius elocutus, quam, Deus testis est innocentie mee: silensq; iaceret, uenenum petijt, idq; culpam damnatorum capitis ex custodijs bibendum dedit: eoq; statim mortuo, quædam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in concilio Cæsari scripsit: posteroq; die inde discessit. Nihilòq; minus rex Antipatro uinculis tradito, cladis sue nuntios ad Cæsarem misit. Post hæc Salomen appetijisse infidijs arguebatur Antipater. Quidam enim è seruis Antiphili Roma uenerat, epistolas ferens cuiusdam Acmes nomine, ancillæ Iulie: quibus ad regem scriptis, indicauerat Salomes epistola inter literas Iulie reperta, clam ei beneuolentie causa misisse. Ipsius autem Salomes epistolis et maledicta in regem acerbissima, et accusatio maxima continebantur. Sed hæc ab Antipatro erant fictæ: isq; Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaferat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad ipsum scripta id prodidit, cuius uerba hæc sunt: Sicut uoluisti patri tuo scripsi, et alias epistolas misi, certò sciens, regem sorori sue minimæ posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hæc epistola et quæ in Salomen sunt composita deprehensis, regem subiit cogitatio, ne fortè etià Alexander falsis epistolis fuisset oppressus: quodq; penè sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaque non est ultra cunctatus,

quo

quo minus ab eo sumeret omnium causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret, graui morbo impeditus est. De Acme tamen ancilla, et in Salomen fictione conflatâ, dedit literas ad Cæsarem, ac propterea testamento mutato, exemit nomen Antipatri, regemq; scripsit Antipan, præteritis Archelao et Philippo natu maioribus. nam et hos Antipater insimulauerat. Cæsari autem post alia pecuniaria munera nulle talenta, et uxori eius ac filijs, itemq; amicis et libertis, propè quinquaginta: cæterisq; omnibus agrorum et pecuniarum non parum distribuit, ac sororem Salomen clarissimis donis honorauit: In testamento quidem ista correxit.

De Aquila aurea, morteq; Antipatris & Herodis.

C A P V T

X X I .

MOrbus autem ingrauescebat, quod cum senectus pariter Antiq. lib. 17.
cap. 8. Mac mœror urgeret, et annos iam septuaginta natus esset: et filiorum cladibus animû a deo habebat afflictum, ut nec bona uale tudine quicquam iucunditatis admitteret. Acriorẽ autem faciebat ægritudinem, quod Antipater uiueret. Hunc enim non opere superuacuo, sed cum ipse cõualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiã populi quidã tumultus. Erant in ciuitate sophistæ duo, qui summe scire leges patrias uidebantur, et propterea per omnem gentem maxima gloria prædicabatur: Iudas filius Sepphoræi, et alter Margali Matthias. Hos non pauci adolescentium sectabatur, cum leges exponerent, et in dies singulos puberum exercitum cõgregabãt. Qui cum regem audisset mœrore ac morbo tabescere, apud notos loquebatur, opportunum iam tempus esse, ut Deus uindicaretur, fabricataq; aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo nefas sit, imagines, aut uultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulachrum haberi. Hoc propterea dicebatur, quod supra maximã portam templi rex aquilã collocauerat auream.

Eamq;

Eamq; tunc monebant sophistæ ut tollerent: pulchrum esse dicentes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patrijs mori non recusare: sic enim decedentibus, et animam immortalem, et bonarum rerum sensum perseverare perpetuo: minus autem fortes et sapientiæ suæ nescios amare animam imperitia: magisq; morbo cupere, quàm uirtute defungi. Dum hæc illi differerent, rumor subito peruagatur, regem ferè iam mori: unde etiam confidentius adolescentes coronam adorti sunt: ipsoq; meridie, cum plurima multitudo uersaretur in templo, crassis demissi funibus, aquilam ex tecto auream securibus absidebant. Quæ re statim regis duci nunciata, non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: et propè ad quadraginta iuuenes comprehensos, regi exhibuit. Qui primum interrogati, an aquilam ipsi auream concidere ausi essent, fecisse confessi sunt: deinde quo iubente, lege patria responderunt. Cùm uero, quid exultarent tantum, quibus mors immineret, ab his quæreretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent, asseruerunt. His itaque rex commotus, magnitudine iracundiæ morbum superat, atque in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus, et quòd occasione legis patriæ quædam maiora tentassent, uelut impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autem metuens, ne per multos quæstio iret, precabatur, ut primum facinoris suasoribus, deinde in eo deprehensis pœnæ subditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus, et ipsos rex qui funibus demissi erant cum sophistis uiuos incendi, et reliquos qui unà comprehensi sunt, obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum uarijs doloribus differebatur. Nam febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem. assiduus autem uexabatur coli tormentis, pedesq;

desq; tanquam ex intercutis uitio tumberant. Quin et inflatio uentriculi, putredoq; uirilis membri uermiculos generans, ac præterea creber anhelitus, et irrupta cum suspiria membrorumq; omnium contractio fatigabat; ut qui hæc ad diuinitatem referrent, ultionem eam esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum tot morborum cruciatibus luctaretur, uite tamen cupidus erat, et remedijs excogitatis salutem sperabat. Deniq; Iordanem transgressus, apud Calliroën aquis calidis utebatur, quæ in lacum seracem bituminis, qui Asphalites uocatur, effluentes, pro dulcedine potui sunt. Ibi autem corpus eius, quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in solium plenum demersum ita dissolutum est, ut etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret. deinde perturbatis qui cum cura habant, ad clamorem quidem illorum respicere uisus est. desperata uero salute, militibus quinquagenas drachmas, multamq; pecuniam rectoribus atq; amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Hierichunta uenisset, atra iam bili correptus, et penè ipsi morti minabatur, factumq; nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusq; uici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome sorore et Alexa marito eius ad se uocatis: Scio, inquit, mortem meam festis gaudijs celebraturos esse Iudeos. Verum per alios lugeri potero, et præclarissimos honores sepulture assequi, si quæ præcipio feceritis: Hos uiros qui habentur in custodia, cum animam efflauero, statim militibus circumdatos occidite; ut etiam inuicta omnis mihi Iudæa, omnisq; domus illacrymet. Et simul his mandatis: legatorum quos Romam miserat epistolæ sunt allatæ, quibus Acmen ancillam Iulie iussu Caesaris interemptam, et Antipatrum morte damnatum esse, indicabatur. Quin et si pater cum in exilium dare mallet, id quoque permisisse Caesarum, scriptum erat. Herodes autem

paululum hoc nuntio recreatus, doloribusq; rursum uictus (nam inedia, tussisq; pariter uiolentia distendebatur) fatum praeuire conatus est: sumptoq; malo, etiam cultellum poposcit: sectum enim comedere consueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret, tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cum uero Achiabus consobrinus eius accurrisset, manumq; continuisset, ululatus maximus in regia statim, quasi

Antiq. lib. 17.
cap. 10.

Rex mortuus esset, excitatus est. Eoq; prope audito, Antipater fiduciam recepit: letusq; iam custodes promissa etiam pecunia, rogabat: ut se soluerent, atq; dimitterent: quod eorum princeps non solum ne fieret obstitit, sed etiam Regi uelociter nuntiauit. Ille autem fortius exclamans, quam uires egrotantis ualebant, continuo satellitibus missis, occidit Antipatrum: mortuumq; sepeliri precipit in Hyrcanio. Deinde rursum corrigit testamentum, et successorem quidem Archelaum natura maximum Antipae fratrem scripsit, tetrarcham uero Antipam. Post interitum autem filij quinq; diebus exactis moritur: annos quidem trigintaquatuor, ex quo interfecit Antigonum, regno potitus: triginta uero et septem, postquam Rex à Romanis declaratus est. Et in alijs quidem omnibus, secunda fortuna usus est, ac si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quaesierat, tanto conseruatum tempore, filijs suis reliquit. In rebus autem domesticis infeliciissimus fuit. Salome autem, ante quam resciret mortem Regis exercitus, cum marito progressus, uinctos absoluit, quos occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consilium, et unumquemq; iussisse domum dimitti.

Antiq. lib. 17.
cap. 11.

Atq; ita post horum habitum militibus indicatur. Quibus in concionem cum alia turba in amphitheatrum apud Hierichunta collectis, Ptolemæus annuli Regis custos, quo signare solitus erat, et fortunatum illum coepit dicere, et multitudinem consolari. Relictamq; ab eo militibus epistolam recitauit: in qua

qua multum rogabat, ut beneuolo animo successorem suum
 fouerent. Deinde post epistolam testamentum legebat, in quo
 Philippum quidem heredem Trachonis, proximarumq; regio-
 num: tetrarcham uerò, sicut supra diximus, Antipam: Regem
 autem Archelaum scripserat: eidemq; annulum ad Cæsarem
 ferre mandauerat, assignatamq; regni administrati nctitiam.
 Omnium nanq; dispositionum suarum dominum et confirma-
 torem Cæsarem esse uoluit: cetera uerò seruari iuxta superius
 testamentum. Quo perlecto, confestim clamor secutus est omniū
 Archelao gratulantium: militesq; per cuneos et populos adēu-
 tes, suamq; promittebant, Deiq; beneuolentiam precabantur.
 Hinc ad sepeliendum Regem operam contulerunt. Nihil autem
 munificentiae prætermisit Archelaus, sed omnem ornatum extu-
 lit regium in funeris pompa ducendum. Lectus quippe totus
 erat gemmis auroq; distinctus, thorax autem purpura uariatus,
 corpusq; super eum uelatum itidem purpura. Capiti autem dia-
 dema erat impositum. corona uerò desuper aurea, sceptrumq;
 in dextera, et circa lectum filij cum propinquis. præterea sa-
 tellites agmenq; Thraciū, Germaniq; et Galli, uelut ad bellum
 instructi omnes antecedeabant. Cetera uerò militum ma-
 nus armata, ducesq; suos ordinumq; Principes seque-
 bantur decēter. Quingēti autem serui ac liberti
 odores ferebant: corpus autē per ducenta
 stadia portatū est, in castellum Hero-
 dion: ibiq; secundū ipsius regis
 mandata sepultum est. Et
 Herodis quidem Re-
 gis hic finis
 fuit.

FLAVII IOSE-

PHI DE BELLO IV-
daico liber secundus.De successoribus Herodis. & ultione direptæ aureæ
Aquilæ.

CAPVT 2.

Antiq. lib. 17.
cap. 11.

VRBARVM autem nouarum princi-
pium fuit Archelao Romam proficiscendæ
necessitas. Diebus enim septem in lugendo pa-
trem consumptis, epulisq; feralibus prolixè
populo exhibitis, (Hic autem mos apud Iu-
deos necessario multos ad inopiam redegit; nam qui cum ne-
glexerat, impius æstimabatur) candida ueste indutus, proce-
dit ad templum. Ibiq; varijs fauoribus exceptus à plebe, ipse
quoq; in excelso tribunali, solioq; aureo residens, humanis-
simè uulgus admisit; eisq; et quòd sepulturam patris sedulo
curauissent, gratias egit, et quòd sibi quasi certo iam Regi,
magnos honores habuissent. Verum se tamen ait non potestate
solum interim, sed etiam ipso Regis nomine temperare, donec
à Cesare sibi fuerit confirmata successio, qui etiam testamento
rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco enim se apud
Hierichunta uoluntati exercitus restitisse, cum sibi diadema uo-
luisset imponere. Ceterum alacritate ac beneuolentia, æquè mi-
litibus ac populo plenam se uicissitudinem relaturum, si ab his,
quorum etiam esset imperium, certus Rex declaratus fuisset:
studiumq; sibi esse, ut erga illos rebus omnibus patre melior ap-
pareret. His gaussa multitudo, statim eius mentem magnis ten-
tare petitionibus cepit. Namq; alij tributa leuari, alij uestigia-
lia tolli, quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem
postulatis, in gratiam populi facile annuebat Archelaus. De-
inde celebratis hostijs, cum amicis erat in epulis. Ecce autem
subito

subito post meridiem congregati non pauci notarum rerum
studiosi, ubi communis luctus de Rege cessauit, propria lamenta
suscipiunt, flentes eorum casum, quos propter abscisam ex
porta templi Aquilam auream Herodes morte damnauerat.
Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis questibus, fle- Antiq. lib. 1. 7.
tibus iusto et planctu ciuitas personabat, uirorum causa uide- cap. 12.
licet, quos pro templo ac legibus patrijs interijisse dicebant.
Eorum autem mortis poenas, ab illis quos Herodes pecunia do-
nasset, repetendas esse clamitabant: ac primum, quem is consti-
tuerat Pontificem reijciendum, aliumq; pietate praestantem,
magisq; purum optari debere. Quibus etsi mouebatur Arche-
laus ad ultionem, tamen eum profectionis festinatio contine-
bat metuentem, ne si multitudinem reddidisset inimicam, motu
eius impediretur. Quamobrem monendo magis, quam ui ex-
periebatur sedare turbatos: missoq; magistro militum, ut quie-
scerent, eos rogabat. Sed illum seditionis autores, ubi ad tem-
plum uenit, priusquam uerbum faceret, lapidibus proturba-
runt: et alijs post eum mittere sui gratia missis (multos enim
legabat Archelaus) iracundè omnia responderunt: neq; si nū-
mero aucti fuissent, otiosi fore uidebantur. Itaq; instante az-
ymorum die festo, qui apud Iudæos Pascha uocatur, plurima
uictimarum copia plenus, infinita quidem ad templum ex agris
multitudo religionis causa descendit: cum illi qui sophistas lu-
gebant, in templo consisterent, nutrimenta seditioni quæren-
tes. Hoc autem metu Archelaus, antè quàm omnem populum
morbus iste corrumperet, cohortem militum et tribunum, qui
etiam seditionis Principes comprehenderent, eò dirigit: con-
tra quos omne uulgus excitatum, multos lapidum ictibus in-
terfecit. saucius uerò Tribunus uix elabitur. Et illi quidem sta-
tim, ueluti nihil mali actum esset, ad celebranda sacra conuersi
sunt. Sed Archelao sine cæde iam multitudo comprimi non
posse

posse uidebatur. Quamobrem totum illis immisit exercitum, pedites per ciuitatem simul omnes, equitesq; per campum: qui cum sacrificijs occupatos singulos inuassissent, propè ad tria milia hominum occidunt: reliquam uerò manum per montes proximos disiecerunt. Præcones autem sequebantur Archelauum, iussu eius unumquemq; ut domum recederet admouendo. Itaq; cuncti neglecta diei festiuitate, abiere. ipse autem cum matre necnon & Popla, & Ptolemæo, & Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itemq; rerum familiarium curatore. Vnà uerò egressa est cum filiis suis Salome, fratrisq; Regis filij, generq; specie uelut Archelao ad obtinendam successionem adiumento futuri: certa uerò causa, quæ contra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cæsareæ obuiam Sabinus Syriæ procurator, ad Iudeam ueniens, ad pecunias custodiendas Herodis. Quem ulterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neq; ad arces uenire properauit, neq; thesauros paternæ pecuniæ clausit Archelao: sed usq; ad cognitionem Cæsaris se otiosum esse pollicitus, apud Cæsaream commorabatur. Postea uerò quàm sibi obstantium unus Antiochiam petijt, alter, hoc est, Archelaus Romam nauigauit, maturè profectus in Hierosolymam, regiam tenet: custodumq; Principibus, itemq; dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarum discutere conabatur, & arces occupare tentabat. Non tamen immemores Archelai mandatorum custodes erant, sed in obseruando singula quæq; perseuerabant, causam custodiæ magis Cæsari, quàm Archelao tribuentes. Ad hoc autem Antipas quoq; de regno certabat, posteriore superius Herodis testamentum firmitus esse defendens, in quo Rex ipse Antipas fuerat scriptus: eiq; se tam Salome quàm multi alij cognati, qui

Antiq. lib. 17.
cap. 13.

qui cum Archelao nauigabant, suffragio fore promiserant. Ducebat autem secum matrem, fratemq; Nicolai Ptolemæum, in quo pro fide apud Herodem probata, nonnihil uidebatur esse momenti. Namq; illi fuerat amicum charissimus. Oratori autem Irenæo propter dicendi acrimoniam plurimum confidebat: unde etiam qui se monuerant, ut Archelao pro ætatis merito & secundi testamenti uoluntate cederet, audiendos esse non censuit. Romæ uerò migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorum, quibus inuisus erat Archelaus, quiq; præcipuè liberi omnes suiq; iuris esse cupiebant: & aut Romano magistratu administrari, aut si hoc non impetrarent, Antipam Regem habere. Ad hoc etiam Sabini ope nitebatur Antipas, qui Archelaum per epistolas accusauerat apud Cæsarem, Antipani uerò multum laudauerat. Itaq; digesta crimina Salome & cæteri, qui cum ea sentirent, Cæsari tradiderunt: & post eos Archelaus gestorum suorum per scripta capitula, patrisq; annulum per Ptolemæum, rationesq; administrationis intromisit ad Cæsarem. Ille autem secum præmeditans ea, quæ ab utraq; parte dicerentur, ubi & regni magnitudinem, multitudinemq; reddituum animaduertit, atq; insuper Herodis familiam numerosam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium uocat, in quo tunc primum ex Agrippa ac filia sua natum Caium sedere iussit, filium adoptiuum: atq; ita partibus prosequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater (namq; is erat Orator acerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao) accusationem proposuit, insimulans Archelaum, quasi uerbis quidem de regno uideretur contendere, re autem uera iandudum Rex esset effectus, & apud aures modo Cæsaris cauillaretur, quem iudicem successionis expectare nolisset. Nam post Herodis mortem, quibusdam ut diadema sibi impo-

nerent subornatis, Regis cum more in solio aureo residentem, partim ordines militiæ permutasse, partim condonasse promotiones: & insuper his omnia annuisse populo, quæ uelut à Rege impetranda petisset: maximorumq; reos criminum, quos pater suus uinxerat, absoluisse: qui cum ista fecisset, modò regni umbram à domino postulaturus uenisset, cuius sibi corpus ipse rapuisset, ut non rerum sed uocabulorum dominum esse Cæsarem demonstraret. Ad hæc ei, quòd etiam luctum patris assumulasset, obiecit: cum interdum quidem personam componeret in mœrorem, noctu uerò ad comessationes usq; potaret. Deniq; seditionem uulgi ex hac indignatione conflata esse dicebat. Totius enim orationis sue uires, eorum multitudine, qui circa templum cæsi fuerant, astruebat. Hos enim ad diem festum quidem uenisse: ad hostias uerò, quas ipsi mandandas uenerant, crudeliter esse iugulatos: tantumq; in templo funerum esse congestum, quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile congesisset. Itaque huius crudelitatis Herode præscio, ne spe quidem regni unquam eum dignum esse uisum, nisi cum sanæ mentis inops erat, animo deterius ægrotante quàm corpore, & quem in secundo testamento successorem scriberet, ignorabat: præsertim qui priore testamento successorem scriptum incusare nihil posset, quòd incolam corpore, omniq; uitio purgata mente fecisset. Vt tamen quis firmitus esse ponat morbo laborantis arbitrium, ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate, multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore, si acciperet à Cæsare principatum, qui antè quàm acciperet, tantum populum peremisset? Multa in hunc modum prosecutus Antipater, multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testibus exhibitis, petorauit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, & ante omnia cedem

tedem in templo necessario factam esse perdocuit. nam quorum necis argueretur, non regni solum, sed etiam ipsius Iudicis, id est, Caesaris hostes fuisse: aliorum autem criminum suaflores aduersarios ipsa demonstrauit. Secundum uero testamentum idcirco ratum manere postulabat, quod Herodes in eo successoris sui firmatorem Caesarem constituisset. Nam qui tantum sciret, ut rerum domino potestate sua cederet, nec unquam in heredis errasse iudicio, sed sano corde quem constitueret elegisse, qui per quam constitui deberet, non ignorauit. Cum autem omnibus expositis, etiam Nicolaus perorasset, in medium progressus Archelaus, ad genua Caesaris accidit ocyus. Quo perbenigne Caesar erecto, quod paterna quidem successione dignus esset, ostendit: certum uero nihil pronuntiauit. Sed illo die dimisso concilio, secum ipse de cognitis deliberabat utrum ex his qui testamento continerentur, aliquem regni oporteret constitui successorem, an toti familiae distribui principatum. Multitudo enim personarum egeret subsidio uidebatur.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudæos, & Sabi-
nianos.

CAPVT II.

Sed antè quàm de his quicquam statueretur à Cæsare, ma-
ster Archelai Malitace, morbo correpta moritur. Et na-
rie literæ de Syria perlatae sunt, Iudeos defecisse nuntiantes:
quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam postquam Ar-
chelau nauigarat, ascendit: ut incentores seditionis prohibe-
ret. Et quia multitudo cessatura non uidebatur, ex tribus quas
è Syria duxerat secum legionibus, unam in ciuitate reliquit:
atq; in Antiochiam ipse remeauit. At Sabinus cùm postea
in Hierosolymam uenisset, causas nouarum rerum Iudæis præ-
buit: modò uim custodibus, ut sibi arces traderent, adhibendo,
nunc malignè Regis exquirendo pecunias. Non autem solis

Hh relief

relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiam seruatorum suarum multitudine, quos etiam omnes armatos avaritia ministris habebat. Festo autem quinquagesimo die, quæ Pentecoste à Iudeis uocatur, septies septem diebus exactis rediens, eorum numero uocabulum nata, non religionis sollemnitas populum, sed indignatio congregavit. Deniq; concursus infinite multitudinis ex Galilæa, itemq; Idumæa, et Hiericantem, transq; Iordanem positis regionibus, factus est: càm indigena ex ipsa ciuitate populus Iudeorum, et numero simul et alacritate præstaret: et tripartita manu terna castra collocauerunt, una in Septentrionali regione templi, altera in Meridionali Hippodromum uersus, tertiâq; in occiduo propè regionem tractu, circumsessosq; Romanos undiq; obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter, eorumq; spiritu perterritus, crebris quidem Varum nuntiis precabatur, ut quàm maturè ferret auxilium, quasi occisione delenda legione, si quid moræ interuenisset. Ipse uerò in altissimam castelli turrim, quæ Phaselus uocabatur, euadit, fratris Herodis cognominem, quem Parthi necauerant. Hinc legionarijs, ut in hostes irruerent, signum dabat. Nam præ timore nec ad eos quibus ipse præerat, descendere audebat. Eius autem præcepto milites obediētes, in templum uolant, uehementiq; cum Iudeis pugna confligunt: in qua dum nemo desuper adiuuaret, imperitos belli peritia superabant. Postea uerò quàm multi Iudæi porticibus occupatis, à uertice telis eos appetebant, plurimi conterebantur: et neq; ex alto iaculantes ulcisci facile poterant, neq; cominus dimicantes ferebant. ab utrisq; tamen afflicti succedunt porticus, opere, magnitudine, atq; ornatu mirabiles. ibiq; tum multi flamma subito comprehensi aut ea consumebantur, aut in hostes desilientes ab ipsis occidebantur: alij retrorsum cedentes præcipitabantur ex muro: nonnulli desperatam salutem, incendij

eendi periculum suis gladijs præueniebant. Qui tamen ex
 moenibus obrependo in Romanos fecissent impetum, metu at-
 toniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus aut inter-
 emptis, aut timore disiectis, thesauro Dei defensoribus desti-
 tuto manus milites attulerunt, et quadraginta ex eo talenta
 diripuerunt quorum quæ furto sublata non sunt, conquestiuit Sa-
 binus. At Iudeos multo plures, magisque pugnaces, tam uiro-
 rum, quam opum interitus in Romanos contraxit. Obsessaque
 his regia mactabantur exitium, nisi quamprimum inde sece-
 derent: Sabinus, si uellet, una cum legione abeundi copiam pol-
 licentes. Quibus opitulabantur regionum plurimi, qui ad eos
 sponte transfugerant. Pars tamen bellicosior erat, Sebasteno-
 rum tria milia, hisque Rufus, et Gratus præpositi, unus peditum
 rector, at uero equitum Rufus: quorum uterque ui corporis
 atque prudentia, etiam si nullam manum obcedientem haberent,
 magnum tamen monumentum belli Romanis addidissent. Itaque
 Iudei quidem instare obsidioni, simul et castelli moenia ten-
 tantes, et ad Sabinum clamantes, ut discederet, neu impediret
 habituros tanto post tempore patriam libertatem. Sabinus au-
 tem quamuis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus
 non habebat: sed eorum lenitatem, insidiarum esse illecebram
 suspicabatur: simulque auxilium Vari sperans, obsidionis peri-
 culum perferbat. Eodem tempore per Iudeam plurimis lo-
 cis tumultus erat, multosque ad regni cupidinem tempus impu-
 lerat. Nam in Idumæa quidem duo milia ueteranorum, qui
 sub Herode militauerant, congregati, armisque instructi cum re-
 gis decertabant: quibus Achiabus Regis consobrinus, ex uicis
 munitissimis repugnabat, campestre prælium declinando. In
 Sepphori autem Galilææ, Iudas filius Ezechie latronum prin-
 cipis ab Herode quondam Rege capti, qui tunc illas regiones
 uastauerat, non parua multitudinem collecta, ruptisque regis ar-
 mament

manentarijs, & omnibus quos circa se habebat armatis, contra potentie cupidos manus mouebat. Trans flumen quoq; Simon quidam ex Regijs seruis, pulchritudine simul & uastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipse circuiens, & apud Hierichunta regionem, & multa alia magnifica diuersoria igni corripit, facilem sibi prædam ex incendio comparans. Omnesq; habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremasset nisi Gratus Regionum peditum rector, ex Trachone sagittarios, itemq; Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi consumpti sunt: ipse autem Simonem compendio præuenit, ardua ualle fugientem, & ex transuerso percussum in ceruice deiecit. Incense sunt autem & quæcunq; Iordani proxima fuerunt sedes regie, apud Betharantes, quorundam aliorum manu conflata ex locis ulterioribus. Tunc etiam pastor quidam, cui nomen erat Athrongæus, regnum affectare ausus est: quod ut speraret, ut corporis animæq; fiducia mortem contemnens impulsus est, ac præterea fratrum sibi similium robore, quorum singulis tanquam Ducibus & satrapis attributa manu armatorum, ad incursum utebatur. Ipse autem, ueluti Rex, maiora negotia procurabat. Et tum quidem etiam diadema sibi imposuit. Non paruo autem post tempore, cum fratribus suis uastando territoria, & occidendo præcipue Romanos, itemq; regiones, perseuerauit: cum nec Iudeorum quisquam effugeret, qui lucrum aliquod ferens uenisset in manus. Ausi sunt etiam apud Amathuntem repperitum Romanorum agmen circumuenire, qui frumenta legionibus atq; arma portabant. ubi Arium quidem centurionem & quadraginta fortissimos iaculis confecere: ceteri uero in eodem periculo constituti, auxilio Grati, qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in hunc modum contra indigenas, itemq; alienig

alienigenas per omne bellum gestis, post aliquod tempus tres ex his comprehensi sunt: natu quidem maximus ab Archelao, duo uerò qui etate sequebantur, in manus Grati, ac Ptolemæi delati. Nam quartus Archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrociniali bello cunctam inflammabant Iudeam,

De Vari gestis circa Iudæos crucifixos.

CAP. III.

Varus autem acceptis Sabini & Principum literis, toti Antiq. lib. 17.
 legioni metuens, opem his ferre properabat. Itaq; cum dua cap. 16.
 bus reliquis legionibus, & quatuor alis equitum, in Ptolemai-
 da profectus, eodem Regum, atq; optimatum auxilia conuenire
 iussit. Ad hæc à Berytijs etiam, cum per eorum transiret oppi-
 dum mille & quingentos accepit armatos. Vbi uerò in Pto-
 lemaidem tam cætera manus auxiliorum, quàm propter He-
 rodis inimicitias, Aretas Rex Arabum non cum exiguo nume-
 ro equitum, peditumq; peruenit, statim exercitus partem in
 Galileam, quæ Ptolemaidi propinqua erat, dirigit, amici sui
 Galli filio his rectore preposito. Qui mox & aduersus quos
 ierat, omnes in fugam uertit: & Sepphori ciuitate capta, ipsam
 quidem incendit, incolas uerò eius seruitio subiungauit. Varus
 autem ipse cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate qui-
 dem abstinuit, quod inter aliorum turbas, nihil eam mouisse de-
 prehendit; castris autem ad uicum positis, qui appellatur Arun,
 Ptolemæi possessionem propterea direptam ab Arabis, qui &
 amicis Herodis infensi erant, inde ad Sappho progreditur, al-
 terum uicum tutissimum; quem similiter, omnesq; reditus ibi
 repertos depopulati sunt. Cædis autem ignisq; plena erant
 omnia, nec prædationi Arabum quicquam obstabat. Exusta est
 & Ammaus iussu Vari, necem Arijs, cæterorumq; indignè se-
 rentis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad
 Hierosolymam cum exercitu, solo uisu Iudeorum castra disie-
 cit:

cit: & alij quidem per agros abiere fugientes: qui uerò intra ciuitatem debebant, suscepto eo, seditionis causas in alios conferbant, nihil quidem se penitus mouisse dicentes, sed propter diem festum receptam necessario multitudinem, in ciuitate obfessos esse potius cum Romanis, quàm cum disidentibus conspissasse. Antè uerò obuiam ei uenerant Iosephus, Archelai consobrinus, & cum Grato Rufus, ducentes exercitum regium, & Sebastenos, & Romanos milites ornatos habitu consueto. Sabinus enim nec in os Vari uenire passus, iandudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum aduersus autores tumultus per agros dimisit exercitum: multisq; sibi exhibitis, quos minus turbulentos inuenisset, custodiæ tradidit: maxime uerò nocentium propè ad duo milia cruci suffixit. Adhuc autem circa Idumæam superesse decem armatarum milia nūtiato, confestim Arabas domum abire iubet: quòd eos non auxiliantium more uti militiis, sed pro sua libidine, & suprà quàm ipse uellet, agros uastare perpexit: suis autem comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verùm illi se Varo prius quàm in manus ueniretur, Achiabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini uenia data, Duces eius interrogandos misit ad Cæsarem. At ille cùm ignouisset ceteris, in nonnullos Regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) animaduertit, quòd omnino contra Regem suum arma cepissent. Varus hoc modo rebus apud Hierosolymam compositis, eademq; legione, quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relictà, Antiochiam redijt.

De Ethnarcha Iudæorum instituto.

CAP. II. II.

Antiq. lib. 17.
cap. 17.

Rome autem Archelao alia rursus cum Iudæis causa conflata est: qui ante seditionem permissu Vari, legati exierant, ius genti suæ liberum petaturi. Erant autem numero quinquaginta, qui uenerant, & astabant eis plus quàm octo milia

Iud

Iudeorum Romæ degentium. Itaq; conuocato à Cæsare optimatum Romanorum, amicorumq; concilio in Palatini Apollinis templum, quod priuatum ipsius erat ædificium admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudeorum constitit cum legatis, contraq; Archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab utraq; parte secreti erant. Nam & cum Archelao stare propter odium atq; inuidiam recusabant, & cum accusatoribus conspici pudore Cæsaris prohibebantur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus ex causis præmissus à Varo, ut & Archelao subueniret, & si regnum Herodis nepotibus eius distribui placuisset, partem aliquam mereretur. Iustus autem accusatoribus exponere, quænam contra leges fecisset Herodes: primum non se Regem, sed omnium qui usquam fuissent tyrannorum crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertulisse superstites questi sunt, ut beatiores mortui putarentur. Non enim tormentis solum eum lacerasse corpora subiectorum, sed etiam gentis sue ciuitatibus deformatis exteris ornauisse, populisq; alienis Iudææ sanguinem condonasse. Pro antiqua uerò felicitate, ac patrijs legibus, nationem suam tanta egestate simul ab eo atq; iniquitate repletam, prorsus ut plures ex Herode clades paucis annis sustinuerint, quàm omni æuo maiores sui, postquam ex Babylone discessere, perpeSSI sunt, Xerxe tunc regnante ad discordias concitati. Verùm se tamen ad hanc mediocritatem & aduersæ fortune consuetudinem processisse, ut etiam successionem uoluntariam acerbissimæ seruitutis subirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo Regem appellassent nihil morati, & unâ cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro eius successore uota celebrassent. Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius uideretur, à cæde trium milium ciuium regni sumpsis-
se pri

se primordia : & quia principatum meruerit , tot immolasse Deo hominum uictimas , tot festo die templum cadaueribus impleuisse . Rectè igitur eos , qui de tantis malis superessent , aliquando respexisse calamitates suas , & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora præbere : atq; ab Romanis precari , ut Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent : ne uè quod ex ea natione restaret , his obijcerent , à quibus crudelissime læcerabatur : sed patriam suam coniungi Syriæ finibus , ac per Iudices Romanos administrari . decernerent : hoc enim modò probatum iri , Iudæos qui nunc ueluti turbulenti , ac belli cupidius reprehenduntur , moderatis rectoribus obedire nosse . Iudæorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est . Cùm autem surrexisset contra Nicolaus , primum criminibus quæ in Reges erant proposita , dissolutis , nationem cœpit arguere : quia neq; gubernari facilis esset , naturaq; Regibus uix pareret . unà etiam propinquos Archelai , qui se ad accusatores contulerant , insimulabat . Sed tum quidem partibus Cæsar auditis , conuentum diremit . Paucis autem diebus post , mediam regni partem sub ethnarchiæ nomine dedit Archelao : etiam regem , si se dignum præbuisset , facturum esse pollicitus . Reliquam uerò dimidiam in duas tetrarchias diuisit , duobusq; alijs Herodis filijs attribuit : unam Philippo , alteram Antipæ , qui cum Archelao de regno certauerat . Huius parti cesserat trans flumen regio , & Galilæa : quarum ducenta talenta redditus erant , Bathanæa uerò & Trachon , & Auranitidis , & quædam partes domus Zenonis , circa Iamnam , Philippo destinate sunt : quæ talentorum centum redditus ministrabant . Archelai uerò ethnarchia Idumæam , omnemq; Iudæam , & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatam , pro munere quia non rebellasset cum cæteris . Ac ciuitates quibus imperaret ei tradite sunt , Stratonis pyrgus , & Sebaste , & Ioppe , & Hierosolyma . Cæ-

teras autem, Gazam, & Gadaram, & Hippon, regno auulsas, Syriae Caesar adiecit. Erant autem reditus Archelai, quadringenta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relictæ erant, Iamniæ dominam, & Azoti, & Phaselidis idem Caesar constituit: regiamq; apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta reditus colligebantur. Domum uerò eius ethnarchiæ subdidit Archelai. Cum autem cæteris quoque Herodis propinquis testamento relictæ soluisset, duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easq; nuptum Pheroræ filijs collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio, etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

De subditio, falsoq; Alexandro, eoq; deprehensio.

C A P V T

V.

INterea quidam iuuenis natione Iudæus, apud quendam Antiq.lib.17.
libertinum Romanorum in Sidoniorum oppido educatus, cap.18.
illum se formæ similitudine, quem Herodes necauerat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Romam uenit. Huius autem facinoris habebat socium quendam gentilem suum, omnes regni actus optime scientem: à quo instructus, affirmabat eorum se misericordia, qui sui atque Aristobuli occidendi causa missi fuerant, similibus corporibus subditis, morti esse subreptos. Denique his multos iam Iudæos sefellerat, in Creta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melumq; inde transmissus, ibiq; ampliore quæstu cumulatus, etiam hospites suos magna uerisimilitudine Romam secum nauigare pellegerat. Postremo delatus Dicaarchiam, multisq; muneribus ab Iudæis eius loci donatus, quasi rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitudo, ut qui Alexandrum illum uiderant, planeq; nouerant, hunc cum esse iurarent.

Igitur omnes etiam Romæ Iudæi, uisendi eius studio circumfusi properabant: & infinita multitudo per uicorum angustias, quocunque ferebatur, conueniebat. Tanta namq; dementia multos ceperat, ut illum sella portarent, ac regale obsequium proprijs ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri uultum optime sciens (accusatus enim apud eum fuerat ab Herode) & si prius quàm uideret hominem, fallaciam similitudinis aduerterat, hilariori tamen animi spei nonnihil indulgendum putauit: & Celadum quendam, qui Alexandrum bene cognosceret, misit, ut ad se adolescentem deduceret. Qui illo conspecto, statim personæ differentiam coniectura deprehendit. Maxime uerò, ubi corporis eius duritiam, & seruillem formam considerauit, intellexit omne commentum. ualde autem commotus est dictorum eius audacia: de Aristobulo enim percontantibus, saluum quidem illum esse commemorabat: consulto uerò non adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo insidias: minus enim se circumueniri posse disiunctos. Itaque ab alijs ei separato uitam dixit à Cæsare præmium fore: si tantæ fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum ille pollicitus, ad Cæsarem sequitur: & Iudæum indicat, qui formæ suæ similitudine abusus esset ad quæstum. Tanta enim dona ex ciuitatibus cum singulis abstulisse docuit, quanta uiuus Alexander non acceperat. Risit his Cæsar: & falsum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero insecruit, suasorem uerò eius interfici inssit. Melius autē sumptuum detrimentum pro amentie pretio satis esse iudicauit.

De Archelai exilio.

CAP. VI.

Antiq. lib. 17.
cap. 19.

EThnarchia uerò suscepta, memor discordiæ superioris Archelaus, non solum Iudæis, sed etiam Samariensibus crudeliter abusus est. Nonoq; principatus sui anno legatis contra se ab utrisq; ad Cæsarem missis, ipse quidem in exilium pellitur

pellitur Viennam Gallie ciuitatem : patrimonium uerò eius
 fisco Cæsaris adiudicatur : quem quidem prius quàm euocaretur
 ad Cæsarem huiusmodi somnium uidisse commemorant:
 Nouem spicas plenas et maximas à bobus comedi somniaue-
 rat : accitos deinde uates , Chaldæorumq; nonnullos, quidnam
 illo putarent indicari somnio , consuluerat. Alijs autem aliter
 interpretantibus. Simon quidam Essenus genere , dixerat spi-
 cas annos arbitrari, bouesq; rerum mutationes : eò quòd agros
 arando uerterent , ac mutarent. Ideoq; regnaturum quidem
 illum esse tot annos , quot significasset numerus aristarum:
 uarijs autem rerum mutationes expertum , esse moriturum.
 Hisq; auditis , Archelaus quinque diebus post, ad causam dicen-
 dam est euocatus. Dignum autem memoria duxi , etiam coniugis
 eius Glaphyræ somnium , Archelai filie Cappadocum
 regis , referre : quam cùm Alexander prius habuisset uxore-
 rem , frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis , à quo
 ille interfectus est, sicut iam designauimus , post illius mortem
 Iubæ regi Libyæ nuptam, eoque defuncto domum reuersam , do-
 miq; apud patrem in uiduitate degentem , Ethnarches Arche-
 laus ubi conspexit , ad hoc amoris accensus est, ut eam statim
 repudiata coniuge sua Mariamme , sibi copularet. Hæc igitur
 breui tempore postquam in Iudeam redijt , uidere uisa est su-
 perstantem sibi Alexandrum dicere : Satis fuerat tibi Liby-
 cum matrimonium : sed tu illo non contenta , rursus ad meos
 penates reuerteris auidissima uiri tertij , et quod grauius est,
 mei fratris iuncta matrimonio. Equidem non dissimulabo con-
 tumeliam , teq; licet inuitam recuperabo. Atque hoc exposito
 somnio, uix biduum superuixit.

De Simone Galilæo. De tribus sectis apud Iudæos.

CAPVT

VII.

I i 2

Igitur

Antiq. lib. 18.
cap. 12.

Igitur Archelai finibus in provinciam redactis, procurator Coponius quidam eques Romanus missus est, ea sibi à Cesare potestate mandata. Hoc disceptante, Galileus quidam, Simon nomine, defectionis arguebatur: quia indigenas increparet, si tributum Romanis pendere paterentur, dominosq; post Deum ferre mortales. Erat autem propria sectæ sophista, nulla in re similis alijs. Etenim tria sunt apud Iudæos genera philosophiæ. Horum unum Pharisei profitentur, alterum Sadducei, tertium uerò, quod etiam probabilius habetur, Esseni colunt, gente quidem Iudæi, uerum inter se mutuo amore coniunctissimi: & qui præter ceteros uoluptates quidem quasi maleficia uitarent: continentiam uerò seruare, neq; cupiditati succumbere, uirtutem maximam ducerent. Itaq; nuptias quidem fastidiunt, alienos uerò filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt: non quia coniugia uel humani generis successionem censeant perimendam: sed quia cauendam putent intemperantiam fornicarum, nullam earum uni uiro fidem seruare credentes. Quin & diuitiarum contemptores sunt, rerumq; apud eos communicatio admirationi habetur, neq; inuenias alteri alterum opulentia præstare: legemq; sibi dixerunt, ut qui disciplinam suam sectari uellent, bona contubernio publicarent: Ita enim fore, ne uel paupertatis humilitas, uel diuitiarum dignitas appareret: sed permixtis facultatibus, uelut inter fratres, unum esset omnium patrimonium. Probro autem ducunt oleum, & si quis uel inuitus unctus fuerit, munditijs corpus absterget: quoniam squalorem decorem putant, dummodo semper in ueste sint candida. Designatos autem communium rerum procuratores habent, & ad usus omnium singulos indiuisos. Non est autem illis una ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferunt: & aliundè aduenientibus sectæ suæ professoribus

ribus quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Deniq; tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam antè uiderunt. Hinc est, quòd cùm peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur, neq; præterea quicquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum uestimenta ceteraq; usui necessaria tueatur. Amictus autem cultusq; corporis omnibus pueris, in metu et sub cura magistri agentibus, par est. Nec uerò uestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino conscisis prioribus, aut longi temporis usu consumptis. Nihil autè inter se mercantur, aut uendūt: sed egenti quisq; quod habet præbēs, refert ab eo quod ipse non habet: quāuis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiēdi, quod opus sit. Præcipuè circa Deū religiosi sunt. Nantq; ante solis ortū nihil profani loquūtur, sed ei patria quædā uota celebrāt, quasi ut orlatur precātes. Deinde ad quas uenerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumq; ad horā quintā studiosè fuerint operati, rursus in unū cōgregātur, linteisq; præcincti uelaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac lustratione facta in eadem secreta cōeunt, quò neminē alterius sectæ hominem aspirare concessum est: ipsiq; purificati, uelut in sanctum quoddam templum in cœnaculum ueniunt: quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidem panes ordine, unum autem uasculum ex uno pulmento singulis cocus apponit. Deinde uoce cibum sacerdos anteuenit: neq; gustare quenquam fas est, nisi prius Deo celebretur oratio. Post finem quoq; prandij uota repetunt. Nam et cùm incipiunt, et cùm desinunt, quasi datorem uictus, Deum laudibus canunt. Tunc ueluti sacris illis depositis uestimentis, in opere usque ad uesperam uersantur. Similiterq; inde reuersi cœnant, cōsidentibus etiam hospitibus, si quos fortè interuenisse repere-

rint. Neque uerò clamor unquam tectum illud, neque tumultus inquietat: cum etiam loquendi ordine alijs alij cedant: eorumq; silentium, extra tectum constitutis arcanum quoddam uideatur uenerabile. Cuius quidem rei perpetua sobrietas causa est, quodq; apud eos edendi aut potandi, modus saturitate definitur. Sed quamuis aliarum rerum nihil sine praecepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est in iuuando, et miserando, sui iuris sunt. Nam et subuenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuiq; licet, et indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid sine curatoribus, interdictum. Iidem iracundiae moderatores iusti sunt, indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant: et omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusiurandum quasi periurio deterius uitant. Iam enim mendacij condemnatum arbitrantur, cui sine Deo non creditur. Summum autem studium ueterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quae animae et corpori expediant, eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicae, quamq; uim prop iam singuli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Sectae uerò suae studiosis non statim cum eis una collectio: sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuique eundem uictus ordinem tribuunt: dolabellam quoq; et quod praedictum est perizoma, et albam uestem tradentes. Cum uerò processu temporis experimentum continentiae dederit, accedit etiam ad communem cibum: et purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in conuietum assumitur. Post ostensionem quippe continentiae, duobus annis alijs mores eius probantur. Cumq; dignus apparuerit, tunc demum in consortium assumitur. Prius uerò quam incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere Deum, deinceps quoq; erga homines seruare iustitiam, et neque propria spon-

te no

it nocere cuiquam, neque ex præcepto obesse: quinimo iniquos
 omnes odisse, & collaborare semper iustitie sectatoribus, si-
 dem omnibus servare, maxime uerò principibus. Neque enim
 absq; uoluntate Dei, cuiquam posse principatus potentiam con-
 tingere. Si uerò ipse cæteris præsit, nunquam se abusurum ul-
 ribus potestatis ad contumeliam subiectorum; sed neque ueste
 aut ambitioso aliquo ornatu reliquis emunere, ueritatem sem-
 per diligere, & habere propositum conuincere mentientes.
 Manus uerò à furto, & animā puram seruare ab iniustis com-
 pendijs: & neque aliquid de mysterijs confectaneos celare, ne-
 que profanus eorum quippiam publicare, etiam si intentata qui-
 spiam morte compellat. Super hæc autem addūt, nihil se de do-
 gmatibus aliud quàm ipsi susceperint, tradere. Fugere autem
 latrocinia, & conseruatum ire simul & dogmatis sui libros,
 & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant,
 & quasi præmuniunt accedentes. Deprehensos uerò in pecca-
 tis, a sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit conde-
 mnatus, miserabili plerunq; morte consumitur. Illis quidem sa-
 cramentis ac ritibus obligatus, neq; capere ab alijs oblatum ci-
 bum potest. herbas uerò pecudum more decerpens, & fame ex-
 esus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos ple-
 runq; miserati, extremum spiritum agentes receperunt: suffici-
 entem pro peccatis eorum, quæ usq; ad mortem adduxerit, pœ-
 nam luisse censentes. In iudicijs uerò sunt diligentissimi, atque
 iustissimi. Disceptant autem non minus quàm centum in unam
 coacti: quod autē ab his decretum fuerit, immobitè manet. Ve-
 neratio quoque apud eos post Deum magna legislatoris est:
 ita ut si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus
 uerò obedire, & plurimum quorumque decreto, probabile ar-
 bitrantur officium. Cùm simul denique seuerint decem, nullus
 unus nonem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium co-

rum, uel in dexteram sui partem, quisque deuitat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudæis diligentius cauent: neque cibum sibi solum pridie præparant, ne uidelicet illo die ignem accendant: sed neque uas aliquod transponere audent, imò nec aluum purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam uno pede altam *σκαλίδι*, hoc est, illa dolabella quam tradi nuper accedentibus diximus, demissa ueste sese diligentissime contegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere uentris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idq; ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, ut quasi ab immunditia diluantur. Discernuntur autem inter se, secundum susceptæ abstinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumq; hi qui iuniores sunt, inferiores præcedentibus æstimantur, ut si aliquos eorum contigerint, quasi à contrectatu alienigenæ diluantur. Viuunt autem quàm longissime, ita ut plurimi eorum usque ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem uictus, ut equidem puto, & institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum: cruciatus siquidem uincunt firmitate consilij. Mortem uerò, si cum decore obeunda sit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negotijs animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidem per artuum confractiones & ignes, ac per tormenta omnigena transcentes, ut uidelicet uel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, uel ciborum quippiam quod non solent ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in medijs quinimo cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant illudentes, constantes animas cum quadam hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eas essent

essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiamq; eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper manere, & de æthere subtilissimo commeantes, quasi carceribus, in corporibus implicari, uelut quas illecebra naturalis attraherit. Cum uerò fuerint à carnalibus releuata uinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita ilico letari eas, sublimesq; ferri. Et quidem bonas, concinentes in hoc Græcorum sententijs, pronuntiant ultra Oceanum degere, ubi eis sit reposita perfructio: illic quippe esse regionem, quæ neque imbris, neque niuib, neq; æstibus aggrauctur: sed quam Oceano oriens Zephyrus, & leniter aspirans amœnet. Malis autem animabus procellosa loca & byberna delegāt, plena gemitibus exercendarum sine fine pœnarum. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos Heros & semideos uocauerunt, beatorum insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdam commentati sunt, Sisyphos uidelicet, & Tantalos, & Ixiones, & Tityos: principio quidem immortales esse animas existimantes, ob adhortationem utique uirtutis dehortationemq; nequitie: bonos quippe fieri in huius uitæ conuersatione meliores, per spem bonorum etiam post lucem reddibendorum: improborum autem impetum retardari existimantes: quoniam & si in huius uitæ spatio latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo, quæ Esseni de diuinitate animæ philosophantur, planè illecebram inuitabilem eis, qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis, qui etiam futura nosse promittant, sacris uidelicet libris, & uarijs sanctificationibus, prophetarumq; dictis à primis ætatibus adherentes: raro autem accidit, ut prædictiones eorum frustratio con-

sequatur. Est autem aliud etiam Essenorum collegium, cibos quidem & mores legesq; similes cum prioribus habens; distans uerò opinione de coniugio. Maximam siquidem uitæ hominum partem, successionem scilicet, amputare eos qui abstineant nuptiis arbitrantur: quippe si in eandem omnes uelint ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione conueniunt, ut per triennium explorent ualitudinem foeminarum: & si constanti purgatione apparuerunt idoneæ partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cum pregnantē concumbit: ut ostendant, quod nuptias non uoluptatis, sed liberorum causa inierint. Lauantibus autem foeminis, ita ut uiris perizomatū inest amictus: Tales sunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum ordinum, Pharisei dicuntur, qui certiore legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habent, ut fātō & Deo uniuersa deputent: & quidem uel agere quæ iusta sunt, uel negligere, secundum maiorem partem esse in hominibus profitentur: adiuuare tamen in singulis & fātum. Animam autem omnem quidem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas bonorum, improborum autem interminabili supplicio cruciari. Sadducei porrò, secundus ordo, fātum omnino negant: & Deum extra omnem mali patrationem inspectionemq; constituunt. Aiunt autem electioni hominum uel bonum uel malum esse propositum: & secundum uoluntatem propriam, alterutrum unicuique contingere. Animarum autem generaliter uel supplicia denegant uel honores. Et Pharisei quidem sociabiles, & qui studeant se mutua dilectione complecti: Sadducei uerò & inter se feris moribus discrepantes, & conuersatio eorum circa externos inhumana. Hæc sunt quæ ac Iudæorum philosophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

De Pilati

Archelai ethnarchia in prouinciam redacta, reliqui, id est, Antiq. lib. 18.
 Philippus & Herodes, qui cognominabatur Antipas, cap. 5.
 tetrarchias suas regebant. Salome enim moriens, Iulie Augusti
 coniugi toparchiam quam rexerat, & Iamniarum, & in Pha-
 selide palmeta testamento reliquit. Delato autem ad Tiberium
 Iulie filium Romano imperio post mortem scilicet Augusti,
 qui præsuit rebus annis septem & quinquaginta, mensibus sex,
 diebus duobus, manentes in tetrarchijs suis Herodes ac Phi-
 lippus: hic quidē iuxta fontes ipsos, ē quibus Iordanis flumen
 exoritur, in Paneade condidit ciuitatem, quam Cesaream uo-
 cuit: aliamq; in inferiore Gaulanite, quam Iuliadem nomi-
 nauit. Herodes uerò in Galilæa Tiberiadem, in Peræa autem
 cognominem Iulie. Missus autem à Tiberio in Iudæam Pila- Antiq. lib. 18.
 tus cum curandam accepisset regionem, nocte intempesta o- cap. 5.
 pertas in Hierosolymā intulit imagines Cesaris, quæ res post
 triduum grandem inter Iudæos suscitauit tumultum. nam qui
 aderāt stupore permoti sunt, quasi iam profanatas leges suas
 uiderent. nullum enim fas esse dicunt collocari in urbe simu-
 lachrum. Ad querelam autem eorum qui in ciuitate erant, su-
 bitò etiam ex agris multitudo confluit. Euntes autem ilico
 Cesaream ad Pilatum, intentissime deprecabantur, ut ab Hie-
 rosolymis auferrentur imagines, & eis iura patria seruaren-
 tur. Pilato autem supplicantibus abnuente, circa domum eius
 proni corruerunt: & immobiles quinq; diebus continuis no-
 ctibusq; mansere. Pòst autem Pilatus tribunal ascendens, stu-
 dio magno conuocat multitudinem Iudæorum, quasi qui eis
 uellet dare responsum: cum subitò milites accepto signo (sic
 enim iam fuerat preparatum) armati circumsiterunt Iudæos:
 circumdataq; triplici acie, Iudæi quidem stuporis erant pleni,
 uidentes insperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denuntians
 trucid

trucidaturum se omnes, nisi imagines Cæsaris susciperēt, annuit militibus ut educerent gladios. Iudæi autem quasi uno consilio omnes subito corruerunt, et cervices nudatas excipiendis ictibus pararunt, uociferantes uniuersos se interfici magis uelle, quam legem profanari. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demiratus, confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde uerò conturbationē alteram commouebat: Est apud eos sacer thesaurus, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum iussit expendere: erat autē inducenda aqua ab stadijs trecentis: ob hoc itaq; uulgi oriebantur querelæ: ita ut etiā Pilati qui Hierosolymam uenerat, cum clamore circumdarent tribunal. Ille autem præuiderat tumultum eorum: siquidem populo permiscuit armatos milites, qui tunc essent priuatorum uestibus induti: præcepitq; ut gladijs quidem non uteretur, fustibus autem acclamantes ferirent. Sicq; compositis rebus, dat ex tribunali signum, confestimq; cedebantur Iudæi: quorum multi quidem plagis, multi uerò se inuicem conculcantes, in fuga misera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum stupens multitudo conticuit: atq; ob hoc accusator Herodis tetrarcha Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberium uenit. Illo autem non suscipiente accusationem, residens Romæ et reliquorum quidam potentium notitias ambiebat: maximis autem colebat officijs Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosum epularum apparatus, quibus eum demerebatur, ad ultimum extensis manibus, aperte Deum cœpit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dominum cunctorum uidere. Hoc cum quidam è familiaribus eius Tiberio nuntiaffet, statim concludi iussit Agrippam: qui et sub grandi ærumna, usq; ad mortem Tiberij, in carcere per menses sex tenebatur. Sed defuncto eo,
post

post regnum annorum duorum et uiginti, sex mensium, trium dierum, succedens in imperium C. Caesar absoluit Agrippam uinculis, et tetrarchiam Philippi (iam enim is decesserat) ei tradidit, regemq; appellauit. Cum uenisset autem in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiam suscitauit. Irritabat autem eum maximè in spem regni Herodias uxor, exprobrans ei socordiam, et dicens, quia per id quod noluerat ad Cæsarem nauigare, careret potestate maiore: nam cum Agrippam ex priuato regem fecisset, quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare? His adductus Herodes, uenit ad Caium, à quo ob auaritiam uehementer increpitus, ad Hispaniam fugit: secutus eum quippe fuerat accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius C. Caesar adiecit. Atque ita Herodes quidem in Hispania, peregrinante secum etiam uxore, decessit.

Antiq. lib. 18.
cap. 14.

De superbia Caii & Petronio præfide. C A P . I X .

Caius uerò Caesar intantum contumeliose abusus est fortuna, ut etiam et Deum se putaret, et uellet uocari. Patriam quoque suam multorum nobilium cæde truncauit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudæam: Petronium denique cum exercitu Hierosolymam misit, præcipiens ut in templo statuas eius locaret: quas ipsi susciperent Iudæi, contradicentes quidem ex his interficeret, reliquam uerò multitudinem captiuaret. Permovebat autem hoc profecto Deum. Et Petronius quidem, cum tribus legionibus, multisq; e Syria auxiliaribus properabat in Iudæam ex Antiochia. Iudeorum uerò quidam non credebant famæ bellum nuntianti. qui uerò credebant, nihil de resistendo poterant comminisci. Celeriter autem in omnes peruadit metus: nam iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno campo sita: circumdatur autem montibus ab Orientali

Antiq. lib. 18.
cap. 15.

tali plaga per sexaginta stadia disparatis, sed ad Galileam pertinentibus: à Meridiana autem Carmelo, qui abest stadijs centumviginti: à Septentrionali quoq; monte qui est altissimus, quem uocant incolæ scalam Tyriorum: & hic autē distat stadijs centum. Ab ea autē urbe distans duobus stadijs præterlabitur fluuiolus, quem uocant Beleum, exiguus prorsus: cui propè est sepulchrum Memnonis, habens iuxta se centum ferè cubitorum spatium, sed admiratione dignissimū. Est enim specie uallis rotundæ, uitream emittens arenam: quam cum exhaurerint multæ naues, pariter accedentes, locus idem rursus impletur. Venti siquidem quasi dedita opera, conuehunt illuc de circumstantibus supercilijs arenam istam, utiq; cōmunem: locus autem metalli, statim in uitrum quod suscepit mutat. Mirabilius quoq; nūhi illud uidetur, quòd iam conuersæ arenæ in uitrum, quæcunq; pars super margines loci ipsius fuerit iacta, in communem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidem illius natura talis est. Iudæi autem cum mulieribus & filijs collecti in campum, in quo est sita Ptolemais, Petronio supplicabant, principio ob patrias leges, deinceps uerò etiam pro suo statu: Ille autem ob multitudinem precantium & precum inflexus, exercitum quidem & statuas in Ptolemaide reliquit: procedens autem in Galileam, & conuocans in Tiberiadem tam populum Iudæorum, quàm omnes eorum nobiles, & uim Romani exercitus cœpit exponere, & minas Cæsaris: his addens, quòd & contumeliosa esset supplicatio Iudæorum: cum omnes siquidem gentes quæ parerent imperio Romano, in suis urbibus inter reliquos deos, imagines quoq; Cæsaris locauissent, soli Iudæi istud abnuererit. hoc siquidem quasi ab imperio deficere esset, etiam cum iniuria præsentis. Illis uerò contra hæc legem moresq; patrios allegantibus: & quia ne Dei quidem simulachrū, nedum hominis, nec solum in templo, sed neq; in profa

in profano aliquo totius regionis loco fas sibi esset locare : arripens dictum Petronius respondit : Sed & mihi domini mei lex seruanda est. si eam quippe transgrediar , uobisq; parcam, iuste animaduersionem subibo. Impugnabit sanè uos , non Petronius, sed ille à quo sum missus. nam & ipse æquè ac uos cogor implere quæ iussa sunt. Ad hæc tota multitudo unanimiter succlamauit , ante legis temerationem omnem se libenter subire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare ergo aduersus Cæsarem estis parati ? Responderunt Iudei, pro Cæsare quidem & populo Romano se per dies singulos offerre sacrificia: si autem in templo imagines existimet collocandas, debere eum totam Iudeorum gentem prius immolare: præbere se quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere uoluisset. Ad hæc admiratio Petronium miserationeq; peruasit, intuentem & insuperabilem religionem uirorum, & tantum uulgus ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus recesserunt. Postridie autè ac deinceps summatres eorum priuatim uiritimq; compellās, populum quoque publice alloquēs, nunc quasi cōsulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollēs & uirtutem Romanam & indignationem Cæsaris: inter hæc etiam suam necessitatem, cui essent exequēda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimēta cedentibus, cum uideret etiam sementem regionis intercipi (ipsum quidem anni tempus erat, & quinquaginta penè continuis diebus multitudo in urbe otiosa morabatur) ad ultimum conuocatis omnibus, ait sibi met periculosam rem se uelle aggredi. Aut enim, inquit, deo cooperante placabo Cæsarem, ac uobiscum saluabor libenter: aut illo in ultionem irritato , pro tanta multitudine impendam animam meam. Atque ita dimissis turbis, multa pro eo uota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitum: atque illinc confestim misit ad Cæsarem, referēs & quo apparatu

in Iud

in Iudeam irruisset, et quòd tota gens supplicasset: quibus si abnuendum putaret, nosset cum uiris etiam provinciam esse perdendam. Servare siquidem ipsos legem patriam, et novis praeceptis uehementer obsistere. His epistolis respondit Caius immodice, comminans Petronio mortem, quoniam iussuum suarum segnis executor fuisset. Sed scriptum talium ueloxes per tres continuos menses contigit aduersa tempestate retineri: alij autem exitium C. Caesaris nunciantes, prospere nauigauerunt: denique ante septem et uiginti dies epistolam Petronius accepit, finem Caesaris indicantes, quàm illi peruenirent, qui comminantia scripta portarent.

De imperio Claudii & regno Agrippæ ac morte.

CAPVT

X.

Antiq. lib. 19.
cap. 3.

Caius igitur per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensibus sex, rapitur in regnum ab eo exercitu qui Romæ erat, Claudius. Senatus autem, referentibus consulibus Sentio Saturnino et Pomponio Secundo, mandat tribus cohortibus urbanis ut essent praesidio ciuitati, et ipse frequens in Capitolium conuenit: et propter immanitatem Caii, bellum agi cum Claudio decernebat, uolens imperium ad optimates reducere: ut sicut olim, ad regendum dignissimi eligerentur.

Antiq. lib. 19.
cap. 4.

Accidit interim ut Agrippa adueniret: quem cum et senatus in concilium et in castra Claudius euocasset, ut scilicet eo strenuo adiutore uteretur in quibus res posceret: uidens Agrippa Claudium iam esse opibus Caesarem, ad eum perrexit: quem ille ilico legatum ad senatum misit, indicatorem suum propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, et iniquum esse, si militum erga se studia tam religiosa desereret, imò tutam aliter suam non esse fortunam: iam enim ad inuidiam satis fore, quòd in regnum uocatus sit. Deinde administrare paratum esse Rempublicam non ut aliquis tyrannus, sed ut princeps

princeps benignus: sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negotijs communem omnium stare sententiam. nam et si non natura esset modestus, locuples tamen moderanda potestatis exemplum Caij morte esse propositum. Quæ cum detulisset Agrippa, respondit curia, quasi quæ militi suo bonisq; consilij fideret, nolle se subire uoluntariam seruitutem. Sed accepto patrum responso, Claudius rursus misit Agrippam, nuntiantem eis, se non posse adduci ut eos proderet, quorum consensu in imperium esset accitus. Inuitum autem se initurum esse pugnam aduersus eos, cum quibus confligere minimè uellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo confligerent. neque enim fas esse, propter illorum peruersitatem, patriam ciuili cæde sordari. Et Agrippa quidem ista senatui nunciavit. Inter hæc unus ex illis militibus, qui cum patribus erant, educens gladium: Commilitones, inquit, quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus, et concurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos? maximè cum habeamus imperatorem quem in nulla re culpare possimus, et ad quem cum iustis magis allegationibus, quàm cum armis egredi debeamus. Hæc dicens, per mediam egressus est curiam, omnibus se militibus consecutis. Hoc exemplo optimates deserti, in magno metu esse cœperunt. ac deinceps uidentes sibi aduersationem tutam non esse, secuti milites, ad Claudium transierunt. Occurrebant autem eis pro muris strictis gladijs hi, qui fortunæ regis ambitiosius adulabantur: et penè accidit, ut progressi quinque interficerentur, antè scilicet quàm militum impetum Cæsar agnosceret: nisi accurrens Agrippa, imminentis ei facinoris periculum nunciasset: dicens quòd nisi coërcuisset exercitum, iam in sanguinem ciuium furentem, confestim missurus esset omnes per quos conspicuum esset imperium, fieretq; solitudinis imperator. Hæc audiens Claudius, continuit militum

impetum. Suscepit autem in castris aduenientem senatum, & indulgenti honore complexus, egressus cum patribus confestim obtulit Deo uictimas, ut mos est pro imperio supplicari. Agrippam quoque protinus donat regno paterno uniuerso, adiiciens ei etiam illa quæ Augustus Herodi donauerat, Trachonitidem scilicet & Auranitidem: præter hæc autem aliud quoque regnum, quod Lysaniæ uocabatur. Et populo quidem donationem hanc per edictum indicauit. Patribus autem præcepit, ut incisam æreis tabulis in Capitolio collocarent. Donat autem etiam fratrem eius Herodem, qui gener eiusdem erat, Berenice iunctus reginæ Chalcidis. Opinione autem celerius Agrippæ dati regni census maximus affluebat: qua sanè pecunia, non ille in rebus exiguis abutebatur, sed talem murum Hierosolymis circumdare cœpit, qualis, si potuisset absolui, inefficacem prorsus obsidionem Romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequam impleret opus, decessit in Cæsarea. Regnauit autem annis tribus. Antè quoque cum Tetrarchiam regeret, alijs tribus annis tenuerat potestatem. Reliquit filias tres è Cypride natas, Beronicen, Mariammen atque Drusillam: filium autem ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam, qui cum admodum paruulus esset, Claudius regnum in prouinciam redegit, in cuius procurationem missus est Cestius Festus: post hunc autem Tiberius Alexander: qui nihil de consuetudine patria immutantes, gentem in pace tenuerunt. Post hæc uerò & Herodes, qui regnabat in Chalcide, decessit, relinquens ex fratris quidam filia Berenice filios duos, Berenicianum, & Hyrcanum: ex priore autem Mariamme, Aristobulum. Alius quoque eius frater Aristobulus mortuus fuerat priuatus, relicta filia Iotapa. Hi quidem erant (sicut diximus) liberi Aristobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autem & Aristobulus nati fuerat Herodi è Mariamme, quos ipse parens occidit, Alexandri autem

Antiq. lib. 19.
cap. 5.

Antiq. lib. 15.
cap. 7. & 8.

tene

tem posteriori in maiori Armenia regnauerunt.

De uariis tumultibus in Iudæa & Samaria.

C A P . X I .

Post obitum autē Herodis, qui regnauit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in patru sui regno constituit. Alterius autem prouinciæ suscepit curam post Alexandrū Cumanus, sub quo oriri cœperunt tumultus, et denuo Iudæos calamitas comprehendit. Conueniente quippe multitudine ad diem festum azymorum in Hierosolymam, stante cohorte Romana super porticum templi (armati quippe milites semper custodiebant festos dies, ne quid conuenientes populi nouare auderent) unus ē militibus reductis turpiter uestimentis inclinans posteriora sua obuertit ad faciem Iudæorum: et ad hunc habitum uocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conqueri, ita ut circumstarent Cumanum, ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem inconsulti iuuenes, et quasi natura apti ad seditiones mouendas, in rixam grauissimam prosiliebant: continuo quippe saxa rapiētes, percutiebant milites. Tunc ueritus Cumanus, ne totius in eum uulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cum essent porticibus immixti, metus grauis incidit Iudæis: statimq; in fugam uersi, relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egressus de constipatione obtritio facta est, ut concalcatione mutua super decem milia hominum consumpta sint. Facta est autem uniuersæ genti luctuosa festiuitas, et planctus per domos singulas personabat. Succēssit autem huic calamitati latrocinantium tumultus. Iuxta Bethoron quippe, per uiam publicam, Stephanus quidam seruus Cæsaris supellectilem quandam uehebat, quæ ab irruentibus directæ latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens, eos qui in proximis uicis essent, uinctos ad se adduci iussit, obijciens quod latrones illos non comprehendissent: qua occasione,

Kk 2 quidam

quidam militum in uico quodam libros sacre legis offensos dis-
 cidit, atq; combussit. Iudei autem quasi totam religionem in-
 flammata uiderent, undiq; confluxerunt: & uelut machina-
 mento aliquo, ita uis superstitionis attracti, omnes ad unam euo-
 cationem ad Cumanum Cæsaream concurrunt: precentes ut
 militem, qui tantam contumeliam Deo, legiq; eius intulisset, non
 relinqueret impunitum. Ad hæc ille (uidebat enim multitu-
 dinem nequaquam quieturam, nisi aliqua esset satisfactio-
 ne sedata) adiudicatum militem per medium populum ad suppli-
 cium iussit abduci: sicq; Iudei placatis animis recesserunt. De-
 nuo autem Galileorum & Samaritanorum conflictus exori-
 tur. In uico enim, quem Geman uocant, qui est in magno Sa-
 marie campo situs, quidam Galileus de numero Iudeorum
 ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi
 ex Galilea regione concurrerunt, ut cum Samaritanis confli-
 gerent. Horum autem nobiliores conuenerunt ad Cumanum,
 rogantes, ut antequam grauis calamitas oriretur, transiret in
 Galileam: & in eos, qui autores essent homicidij, uindicaret.
 Cumanus uerò his negotijs quæ habebat in manibus postpo-
 nens illorum petitiones, sine effectu precatores remisit. Nun-
 tiato igitur homicidio Hierosolymam, omnis multitudo com-
 mota est: & relicta diei solennitate, in Samariam uulgus im-
 petum. fecit, sine ullo duce, nec cuiquam principum suorū re-
 tinenti acquiescentes. Latrocinij autem eorum & tumultus,
 quidā Dinai filius Eleazarus, & Alexander, principes erant:
 qui in Acrabatenæ regioni conterminos irruentes, promiscuā
 edidere cede, & à nullius atatis exitio temperantes, uicos etiā
 inflammauerunt. Cumanus autem hæc audiens, adduxit secum
 unam equitum alam, quæ uocatur Sebastenorum, ut auxilio
 his qui uastabantur esset: sicq; eorum multos qui Eleazarum
 erant secuti, comprehendit, plures quoq; interfecit. Ad reliquā
 autem

autem multitudinem, qui in uastandos Samaritanorum fines iruerant, principes gentis de Hierosolymis cōcurrerunt: oper-
tiq; cilicijs, & aspersis cinere capiti-
bus precabantur, ut ab in-
cepto desinerent: nec propter exercendum in Samaritas ul-
tionem, ad Hierosolymæ perniciem Romanos commouerent:
misererentur autem patriæ suæ atq; templi, filiorumq; & con-
ingum propriarum, neque omnia pariter in discrimen adduce-
rent, neq; ob unius Galilæi uindictam cuncta disperderent. His
acquiescentes Iudæi, à negotio recesserunt. Multi autem per
idem tempus in latrocinia conspirabāt: sicut ferè solet insolentia
crescere rebus quietis: per quæ in omni regione agebantur
rapinæ, & audacissimè quisq; reliquis uim afferebat. Tunc Sa-
maritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam
procurabat, Tyrum uenerunt, uindicari de his qui regionem
eorū depraedati fuerant postulantes. Præsto autem fuerant etiā
Iudæorum nobiles: & Ionathas, filius Anani, princeps sacer-
dotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Sa-
maritas fuisse, qui primi homicidiū perpetrassent: causam tamē
calamitatum postea secularum præbuisse Cumanum, qui inter
principia autores cædis nolisset ulcisci. Tunc Quadratus
utranque partem interim distulit, dicens se cum ad ipsas re-
giones uenisset, diligenter singula inquisitum: deinceps ue-
rò progressus Cæsaream, eos omnes quos Cumanus uiuos cepe-
rat, in crucem sustulit. Inde cum Lyddam uenisset, denuo audi-
uit Samaritanorum querelas, & accitos Iudæorum decem &
octo uiros, quos cognouit pugne fuisse participes, securi per-
cussit. Duos autē principes sacerdotum, Jonathan et Ananiam,
eiusq; filium Ananum, & nonnullos alios Iudæos nobiles ad
Cæsarem misit: similiter autem & Samaritarum nobilissimos
quosque. Præcepit etiam Cumano, & Celeri tribuno, Romam
navigare, reddituros Claudio rationem pro his, quæ in re-

gione gesserant. His ita compositis à Lydda ascendebat Hierosolymam: & inueniens multitudinem festiuitatem azymorum celebrantem sine ulla conturbatione, Antiochiam redijt. Romæ autem Cæsar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorum (aderat autem etiam Agrippa, Iudeorum causam magna contentione defendens: siquidem & Cumano multi potentium aderant) pronuntians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos iussit interfici: Cumanum autem in exilium deportari. Celerem autem tribunum uinctum Hierosolymam missum, Iudeis ad supplicium tradidit, ut per urbem tractus, capite plecteretur. Posthæc Felicem Pallantis fratrem misit ad Iudeos, qui & eorum prouinciam cum Samaria & Galilea curaret. Agrippam uerò de Chalcide in regnum maius transtulit, tradens ei illam quoque prouinciam, quæ Felicis fuisset. Erat autem ista Trachonitis, & Batanæa, & Gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lysanie, & tetrarchiam, quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies triginta administrato imperio, decessit: successorem regni Neronem relinquens, quem suadelis Agrippinæ uxoris suæ in imperium cooptauerat, & quidem cum legitimum haberet filium, Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octauiam filiam, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opum, abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suum, atque uxorem, matremq; interfecerit, post quos in omnes proximos immanitatem suam conuertit, atque ut ad ultimum per amentiam ad histrionum opera scenamq; peruenerit, quoniam scio esse narratione molestum, silentio præterire melius puto.

De tumultibus in Iudæa sub Felice.

CAP. XII.

Conuer

Conuerſar autem ad narranda, quæ ab eo aduerſus Iudeos Antiq. lib. 20.
 geſta ſunt. Minorem igitur Armeniam regnandam Ari. cap. 12.
 ſtobulo dedit, Herodis filio. Regno autem Agrippæ quatuor
 urbes addidit cum agris ad ſingulas pertinētibus: in Peræa ſci-
 licet regione, Abilam & Iuliadem: in Galilea autem Taria-
 cheam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudæa Felici procu-
 randa dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per vi-
 ginti annos regionem fuerat deprædatus, aliosq; cum eo mul-
 tos cepit, viſctosq; Romam miſit: Aliorumq; quos in crucem
 ſuſtulit, latronum uel in communione ſcleris deprehenſorum
 popularium, fuit penè innumerabilis multitudo. Sic autem
 regione purgata, aliud genus latrocinantium in Hieroſoly-
 mis oriebatur. Hi autem ſicarij vocabantur, die claro, & in me-
 dia ciuitate paſſim quosque interficientes. Potiſimum uerò
 diebus ſolennitate feſtiuiſ immiſcebantur uulgo, ſicas ſub ueste
 geſtantes. His inimicos interficiebant: ac deinceps collapſis ho-
 minibus, illi inter reliquos de ſcelere querebantur: qua fraude
 extra ſuſpicionem manebant, diuq; latuerunt. Primus igitur
 ab eis Ionathas pontifex interficitur. Poſt hunc autem quoti-
 die plurimi cadebantur, atque ipsis calamitatibus moleſtior ti-
 mor ciuitatem premebat: ſicut enim in medio bello, per ſingu-
 la momenta omnes mortem opperiebantur. Circuſpiciebant
 autem eminus quosque appropinquantes: & neque amicis
 ſatis fidere poterant, dum tamen in medijs ſuſpicionibus atque
 cuſtodijs nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinan-
 tium temeritas, & ars quædam latendi. Ab hæc autem alia
 etiam malorum collectio facta eſt, cæde quidem abſtinentium,
 ſed cõſilijs magis impiorum, quæ pars non minus quàm ſicario-
 rum felicitatem urbis ſtatimq; corrumpit. Seduc̃tores nanque ho-
 mines & circumuentores, ſub ſpecie religionis nouis rebus ſtu-
 dentes, uulguſ inſanire fecerunt. nam in ſolitudines egredie-
 bantur,

Antiq. lib. 20.
 cap. 12.

bantur, promittentes Deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos Felix (uidebantur quippe semina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autem plaga Iudeos afflixit Aegyptius quidam pseudopropheta. Adueniens quippe in provinciam, magus cum esset, prophetae opinionem sibi arrogans, triginta ferme milia hominum congregavit, quos uana seductione deceperat. Et circumducens eos de solitudine in montem qui uocatur Oliuarum, inde in Hierosolymam nitebatur ascendere: depulsoq; Romanorum presidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur autem stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Prauidit sane eius impetum Felix: et occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam Iudeorum reliqua multitudo iuuabat, iniit conflictum. Et Aegyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum ipso fuerat, comprehensi atque uinculis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressis uero his etiam, sicut ferè in agro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam et latrones collecti, multis afflictionem inducebant: et quasi ad libertatem uocabant, mortem apertissimam comminantes his, qui Romanorum principatui obedire uoluissent: ut uel reluctantes auerterent eos, qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant quorumq; potentium domos, eosq; insuper trucidabant: inflammabant etiam uicos, ita ut desperatione eorum tota Iudea protinus impleretur. Et hoc quidem bellum in dies ingrauescebat. alter autem tumultus ortus est circa Caesaream, inter Iudeos scilicet qui ibi permixti habitabant, et Syros, seditione commota. Hi siquidè postulabant, ut eorum fieret ciuitas, Iudæu eius fuisse conditorem dicentes: erat autem rex Herodes. Aemuli uero, conditorem quidem cõfitebantur Iudeum, ipsam uero ciuitatem fuisse gentilium

gentilium uindicabant. Neque enim illic statuas & fana potuisse constitui, si ad Iudeos eam conditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterque iurgabat. Procebat autem usq; ad arma contentio: & quotidie ad confligendum audaces quique partis alterutrius prosiliebat. Neq; enim Iudeorum seniores cohibere tumultus gentis sue poterant: & Græcis turpissimum uidebatur, Iudeis inferiores uideri. Præstabant autem hi quidem diuitijs & corporum uiribus: Græci uero auxilio militum: magna siquidem pars Romanæ manus, de Syria illò fuerat congregata: & quasi cognati, ad auxiliandum parati erant Syris. Præfecti autem militum curabant comprimere tumultum: & pugnaces quosq; comprehensos, tauris ulciscabantur ac uinculis. nec tamen supplicia comprehensorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imò magis hoc ipso in seditionis irritabantur augmentum. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit cõtumaces quosque urbe discedere: non parentium autem immisissis militibus interfecit non paucos, quorum etiam bona direpta sunt. manente autem seditione, nobiles utriusque partis electos, legatos misit ad Neronem, de iure disceptaturos. Successit autem ei Festus, & hos qui maxime infestabant prouinciam sollicitè persecutus, latronum plurimos comprehendit atque interfecit.

De præfidibus Iudææ Albino & Floro.

CAP. XIII.

Verum successor huius Albinus non eodem modo negotijs præfuit, neque enim fuit aliqua malignitatis species, quam ille præterierit. Denique non solum causis ciuilibus furabatur, & diripiebat bona singulorum, neque solum tributorum additamentis in commune gentem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia decuriones ciuitatum comprehenderunt, uel qui à prioribus iudicibus in custodijs erant relictì, accepta à cognatis eorum pecunia, liberauit: & is solum qui non dedis-

Antiq. lib. 20.
cap. 15.

set, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoque qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sanè qui erant opulenti, Albinum largitione redimebat, ut eis tumultum mouentibus non indignaretur: pars autem popularis, quæ non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnusquisque ergo improborum cohorte propria circumdatus, ipse quidem inter ceteros quasi princeps latronum et tyrannus eminebat: stipatoribus uero suis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, ut hi quidem, quorum uastabantur domus, tacerent: illi autem qui extra incommodum stetissent, metu ne similia paterentur, etiam officijs ambirent eos, quos constabat dignos esse supplicijs. in commune autem omnium fuit intercepta fiducia, et erat tunc multiplex dominatio, et semina captiuitatis futura iam ab illo tempore spargebantur. Cum sanè eiusmodi morum fuisset Albinus, tamen succedens ei Gessius Florus, optimum eum per comparisonem sui fecit uideri. Ille siquidem plura occulte et cum fraude nocuerat: Gessius uero iniquitates suas in uniuersam gentem, tam palam quasi gloriaretur exercuit: ac uelut nō ad regendam provinciam, sed ad damnatorum poenas carnifex missus, neque rapinarum ullum morem, neque afflictionum prætermisit. In miseris autem crudelissimus erat, in turpibus uero impudentissimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia ueritatem, neq; commentus est callidiores nocendi uias. Huic siquidem uirum illatis dispendijs lucra quærere exiguum uisum est: sed totas simul dissipabat urbes, et labes populis inferebat, tantum non uoce per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse prædarum acciperet portionem. Denique ob illius auaritiā contigit totam penè deseri regionem, ita ut plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas provincias commi-

Antiq. lib. 20.
cap. 1.

commigrarent. Donec autem in Syria Cestius Gallus provinciam regebat, neque ausus quispiam Iudeorum est adversum Flo- rum ad eum mittere legatos. Cum vero instante Azymorum solennitate ipse Hierosolymam venisset, occurrens multitudo, quae facile tricies centenorum milium fuit, precabatur, ut gentis suae calamitatibus subveniret, et pestem illam provinciae Florum ut ejiceret clamitabat. Qui tamen quum sub populi ore esset, et Gallo assisteret, non solum nihil movebatur, sed voces illas etiam deridebat. Cestius tamen compefcens impetum populi, et edicens quod deinceps placatiorem eis Flo- rum redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autem eum usque ad Caesaream Florus, illudens mendacijs, et Iudeorum genti bellum sedulo comminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultari posse credebat. Pace siquidem permanente, habiturum se apud Caesarem accusatores Iudeos: verum si defensionem negotiatus fuisset, maiore utique malo abducendam a se esse invidiam peccatorum minorum. Igitur ut gens ab Romano abrumperetur imperio, sedulo in dies angebat calamitates. Per idem tempus apud Neronem Caesarienses gentiles victores extitere, decretumque istud contestantes literas attulerunt: perque hoc bello Iudaico dabatur exordium, duodecimo scilicet anno regni Neronis, septimodecimo autem regni Agrippae, mense Maio.

Antiq. lib. 20.
cap. 15.

De Floro saeviente in Iudeos Caesarienses & Hierosolymitas.

CVP. XIII.

AD magnitudinem autem excitatorum de eo malorum, nequaquam idoneas causas habuisseprehenditur. In Caesarea siquidem habitantes Iudaei, habebant synagogam prope locum, cuius erat dominus gentilis quidam Caesariensis, et frequenter quidem egerant, ut ad eorum ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius pretium quam res meruerat offerrent

offerentes, dominus autem loci preces eorū despectisse non contentus, ad maiore doloem edificauit in loco tabernaculi, ita ut angustum eis transitum et prorsus coarctatum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum prosilientes, edificationem uetabant. Cum uero Florus hos à prohibendo cohiberet, non habentes Iudeorum nobiles quid agerent, inter quos erat etiam Ioannes publicanus, insecuntur Florum oblatione octo talentorum, ut edificationem uetaret. Ille autem ob capiendum tantummodo, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia statim de Caesarea egressus est, uenitq; in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugnae spatium Iudeorum summatibus uendidisset. Sequenti autem die, Iudeorum sabbato, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Caesariensis uas Samium ante ingressum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudeos incoercibiliter accendit, et legem suam quippe contumeliam pertulisse, et locum ipsum dicebant fuisse pollutum. pars autem Iudeorum quae erat constantior atque moderatior, denuo iudicibus esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem et iuuentute turgentes Iudei, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confligendum parati etiam Caesariensium tumultuosiores. Ex composito quippe missus fuerat, qui pro synagoga foribus immolaret: sicq; continuo est pugna commissa. Interueniens autem Lucundus, qui ad prohibendum erat relictus, praefectus equitum, uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, et tumultum sedare pergebat. Cum uero superatus esset praesentis Caesariensium uolentia, Iudei statim libros legis rapientes secesserunt in Narbata: regio quaedam eorum hoc nomine appellatur, dirempta à Caesarea stadiis sexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum uenerunt, de his quae acciderant conquerentes, et ut auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter

uerenter, tamen eum & de octo talentis admonentes. Ille uerò ilico comprehensos eos uinciri iussit, arguens cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent. ob hoc igitur apud Hierosolymitas grauißima indignatio nascebatur: ueruntamen adhuc iram suam frænabant. Florus uerò, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, ut inde decem & septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impensæ Cæsaris flagitaret. Tunc uerò statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum, maximis uocibus nomen Cæsaris appellabant, ut à tyrannide Flori liberarentur orantes. Quidam autem seditiosorum, in Florum maledicta iaciebant ultima: & canistrum circumferentes stipem eius nomine postulabant, quasi inops & miserrimus talibus indigeret auxilijs. His autem omnibus nihil est à cupiditate deterritus, sed multo magis ad depradandum irritatus est. Denique cum deberet Cæsaream ueniens ignem belli illie nascentis extinguere, causasq; tumultuum submouere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus: tamen cum exercitu equitum atque peditum Hierosolymam contendit, ut Romanis armis ad quod uolebat uteretur, ac timore & minis urbem circumdaret. Tunc populus lenire eius impetum uolens, obuiam militibus processit, cum solitis utique fauoribus, & Florum honorare officijs paratus. Ille uerò præmittens cum equitibus L. centurionem, nomine Capitonem, discedere eos iussit: Ne ue eum in quem tam grauia maledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si uiri sunt fortes, animiq; constantis, etiam in præsentem effundere contumelias: nec solum in uerbis, sed etiam in armis amorem libertatis ostendere. His dictis exterrita multitudo, simul etiã militibus, qui cum Capitone uenerant, in mediũ uulgus irruentibus, diffugerunt antequam Florum salutarent, aut militibus officia consueta

consueta redderent. Discedētes igitur in domos, cum metu atq; humilitate peruigilem duxere noctem. Florus autē tunc quidē deguit in regia, postridie autem aduersum eos extracto tribunali sublimius resedit: conuenientesq; sacerdotum principes, & ciuitatis uniuersa nobilitas, astiterunt tribunali. His præcepit Florus, ut omnes qui maledicta in eum succlamassent, protinus dederent: edicens in ipsos esse, nisi reos produxerint, uindicandum. Ad hæc respondent Iudæi, populum quidem pacifica quæq; sentire, illis uerò qui errauissent in uerbis, ueniam conferendam postulabant. In tanta siquidem multitudine, nihil esse mirandum, offendi aliquos temerarios, & per etatem insipientes: esse autem impossibile, corū qui deliquerint, discrimen agitari, cum & singulos nimirum pœniteat, & præ timore ad negandum sint parati. Debere tamen illum, si consuleret gentis quieti, & uellet Romano imperio seruare urbem, magis propter multos innoxios dare ueniam etiā paucis delinquentibus, quàm propter paucos improbos perturbare multitudinem tantam bonorum. Ad hæc uerò ille magna indignatione inflāmat, militibus exclamauit, ut forum rerum uenalium, quod erat in superiori parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarent. Illi uerò ad lucri sui cupidinem addita autoritate rectoris, non solum illum diripuerunt locū in quem fuerant immissi, sed in uniuersas insipientes domos, interficiebant habitatores. Fuga autem erat per angiporta omnia, & cædes eorum, qui comprehendebantur: direptionis quoq; nulla species præteribatur. Multos autem etiam nobilium comprehendentes adduxerunt ad Florum, quos ille uerberibus laniatos in crucem sustulit. Denique omnis numerus illo interfectorum die cum paruulis & mulieribus (neq; enim uel lactantibus pepercerant) fuit sexcenti & triginta. Grauiorem autem faciebat calamitatē uideri nouitas Romanæ calamitati: quod enim nemo unquam prius

prius , tunc Florus ausus est , ut uiros scilicet equestris ordinis pro tribunali flagellis caderet , ac patibulis affigeret : quorum etsi origo Iudæa , tamen Romana dignitas erat.

De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori.

CAPVT

XV.

PER idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriam erat profectus : ut Alexandrum , qui Aegyptum procurabat missus à Nerone , iure hospitii conueniret. Germanam autem suam Berenicen , Hierosolymis inuentam , et iniquitatem militum uidentem , grauis ob hoc angor inuaserat , et frequenter quidem praefectos equitum suorum , custodesq; corporis mittens ad Florum precabatur , ut à cæde desineret. ille uero neque in multitudinem intersectorum , neque in nobilitatem precatricis , sed tantum in lucra sua , quæ de rapinis congregarentur , aspiciens , contempsit annuere : impetus autem militum etiam aduersum reginam efferratus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosque multabāt atque trucidabant , sed etiam ipsam , nisi confugisset in aulam , interfecissent. Ibi autem peruigilem noctem cum intenta custodia egit , uerens utiq; irruptionem militum. Venerat autem Hierosolymam , ut uota Deo solueret : His enim qui morbo uel alijs necessitatibus implicantur , mos est orare per triginta dies , antequam immolent hostias : abstinere quoque uino , et capillos radere. Quem morem Berenice regina illis exercens diebus , nudipes etiam ante tribunal stetit , deprecans Florum : et præter quod nihil honoris habitum est , etiam de uita sua periclitata est. Hæc autem facta sunt sextodecimo die mensis Maij. Postridie autem conueniens multitudo in forum , quod erat in superiori parte ciuitatis , magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant , querabantur : potissimum autem inuidiosæ in Florum uoces erant : quod ueriti primates quiq; et pontifices , disruptis uestibus , et
uiritim

airitim singulos comprehendentes, postulabant, ut ab his uer-
 bis, quorum causa mala tanta pertulerant, desinerent, neque in
 maiorem indignationem Florum mouerēt. Sicq; sedata est mul-
 tudo, tam reuerentia precantium, quàm spe, quòd nequaquam
 Florus ultrà in eos sciret. Ille autem uidens multitudinis tu-
 multum fuisse compressum, angebatur: & denuo eam inflam-
 mare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaque unum
 ait argumentum fore, quòd nihil ulterius de nouandis rebus
 cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Cæsarea
 uenientibus: ueniebant autem duæ cohortes. Qui cum conuo-
 cassent populum ad occurrendum, mandat centurionibus, ut
 nullam salutationem redderent obuiantibus Iudæis. ad quod si
 offensi petulanter quippiam essent locuti, statim in eos utren-
 tur armis. Pontifices ergo collecta multitudine in templo, pre-
 cabantur ut occurrerent Romanis, & ante graue incommo-
 dum cohortes solenniter salutarent. His hortationibus seditiosi
 quique abnuebant, & ob intersectorum dolorem reliqua mul-
 tudo iungebatur audacibus. Tunc uerò omnes sacerdotes
 omnesq; leuitæ, sacra uasa proferentes ornatumq; templi, ci-
 tharistæ etiam & cantores cum musicis organis procide-
 bant ante multitudinem, & obmixissime precabantur, ut il-
 lum templi honorem custoditum esse uellent, neque ad dire-
 ptionem uasorum sacrorum Romanos contumelijs incitarent.
 Erat autem uidere ipsos sacerdotum principes sparsis cinere
 capitibus, & pectora disruptis uestibus nuda monstrantes,
 nominatim singulos quosque nobilium compellare, ac denuo
 in commune multitudinem precari, ne ob modicum pecca-
 tum patriam suam proderent his, qui direptioni eius inhia-
 rent. Quam enim utilitatem uel militibus esse de Iudeorum
 salutatione tribuendam, uel illis quæ acciderant correctionem,
 si in presenti procedere cessarent? At contra, si officiosè su-
 sciperent

sciperent solenniter uenientes, auferri Floro occasionem pugnae: ipsos uerò saluare patriam suam, & providere ne quid ultra quam pertulerant, experirentur. His addunt, quòd paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum consilium suam deberent auctoritatem transferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipsos seditionis auctores quosdam quidem minis, quosdam autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps praecedentes cum quiete omni populo sequente, militibus obuiam prodierunt. Iamq; cominus fictos salutauerunt: illis autem nihil respondentibus, seditiosi Iudeorum aduersum Florum, cuius haec fierent consilijs, succlamauerunt. Confestimq; milites comprehendentes eos, cedere fusibus adorti sunt: atq; in fugam uersos persequentes equites proculcabant. Corruebant autem multi quidem cum à Romanis caderentur, plures autem cum se mutuo propellerent. In ipsis autem portis grauis facta est compressio, & unoquoq; alterum praecunire cupiente, tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium uerò erat durus interitus. Suffocatu enim atq; conculcatu miseri disperibant, & neq; ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites immoderate, eos quos comprehendissent cadescentes: & per ingressum qui Bezetha uocatur detrudebant multitudinem, transire cupientes ut Antoniam & templum obtinerent. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secum erant, & in arcem transire nitebatur. Frustratus tamen est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit, & per tecta euadentes obruebant saxis Romanos. Qui cum supernè uenientibus sagittis uincerentur, nec possent defendere multitudinem, quae per angustos arctabatur ingressus, ad reliquum se exercitum qui erat in regia, receperunt. Seditiosi autem uerentes, ne superueniens denuò Florus

templum occuparet, per Antoniam ex templo ascendentes, porticus à templo ad Antoniam continentes interciderunt, quatenus auaritiâ Flori desperatione compescerent. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, proq; his in Antoniam transgre di niteretur, ubi intercisas porticus uidit, ab impetu conquieuit. Et conuocans sacerdotum principes atq; curiam, se quidem ait urbe digredi: præsidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi uoluissent. Ad hæc illis respondentibus, nihil nouandum fore, si unam tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam, quæ cum ciuib; paulò antè conflixerat: ob ea siquidem quæ pertulere, populum illis militibus insensum esse: cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cæsaream regressus est.

De Politiano Tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudæos, ad obediendum Romanis hortantis.

CAP. XVI.

ALius autem denuò pugne consiliū comminiscens, retulit ad Cestium, & Iudæos defectionis criminatus est: impudenti mendacio, illos perpetrasse dicens, quæcunq; eos pertulisse constabat. Nec sanè Principes Hierosolymorum quæ gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Berenice ad Cestium de his quæ Florus iniquè in urbe egerat retulerunt. Ille autem susceptis literis partis utriusq;, quid factò opus esset cum Principibus deliberabat. Et quibusdam quidem uidebatur, cum exercitu in Iudeam Cestium ire debere, & aut uindicare defectionem si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudæos eorumq; accolæ. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis præire, qui & negotia & consilia Iudæorum posset ei fideliter nuntiare. mittit ergo tribunum Politianum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippæ circa Iamniam occurrens, & à quo fuisset missus, & ob quas causas indicat. Quo loci Iudæorum etiam Pontifices, & reliqui nobiles, eorumq; curia adesse curauerant,

rant, ut circa Regem scilicet officia nouarent. Postea uerò quàm illum congrua humanitate coluerunt, conquesti sunt quàm potuerunt flebiliter de calamitatibus proprijs, et inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, uasre tamen inuentionem suam in Iudeos transtulit, quorum maxime miserebatur, uolens scilicet frenare eorum motus: ut per hoc ipsum quòd uiderentur nihil perpeSSI iniuriæ, ab ultionis desineret appetitu. Ad hæc ergo quicumq; egregij erant, et propter sua prædia desiderabant quietem, intelligebant Regis redargutionem esse plenam benignitatis. Populus autem Hierosolymorum sexaginta stadijs obuiam progressus, officiosè Agrippam et Politianum suscepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus reliquus quoq; populus ad lamenta conuersus, precabatur Agrippam ut genti consuleret. Succlamabant etiam Politiano, ut ingrederetur urbem, uideretq; quæ essent à Floro gesta: et ita ostendebant forum desertum domosq; uastatas. deinceps uerò per Agrippam suasere Politiano, ut is cum uno tantum famulo ad Siloam usq; totam circuitret ciuitatem: quatenus ipsis cognosceret oculis, Iudeos omnibus quidem alijs parère Romanis, soli autem Floro aduersari propter magnitudinem in eos factæ crudelitatis. Ille igitur cùm circuisset urbem, et mansuetudinis populi sufficiens documentum teneret, ascendit in templum, quo etiam multitudinem conuocauit: et cùm plurimis uerbis fidem eorum circa Romanos collaudasset, multa etiam ad conseruationem pacis hortatus, adorauit Deum, cuiq; sancta: in eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionem: sicq; regressus ad Cestium est. uulgus autem Iudeorum, ad Regem Pontificesq; conuersus petebat, ut legati aduersum Florum ad Neronem mitterentur, neq; de tanta cæde tacentes suspicionem suæ defectionis præbe-

rent: uisum iri quippe eos Principes capiendorum armorum fuisse, nisi praeuenientes ostendissent illum esse, qui dedisset exordium. constabat autem multitudinem non esse quieturam, si legationem aliquis impedisset. Ad hæc Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florum accusarent, inuidiosum putabat: despicere autem Iudeos in bella commotos, neq; si expedire cernebat, aduocata igitur concione Agrippa in xystum, & in suggesto constituens germanam suam Berenicen, in Asamoneorum domo (ea siquidem xysto imminebat contra superiorem partem urbis: nam xysto templum erat ponte coniunctum) huiusmodi orationem habuit: Siquidem uiderem uos omnes ad pugnandum cum Romanis esse incitatos, neq; populi puriorem syncerissimamq; partem pacem uelle seruare, neq; processissem ad uos, neq; consulere confisus essem: superuacua quippe de utilibus oratio est, quando omnium auditorum conspirat ad deteriora consensus. Quoniam uero aliquos quidem ætas, malorum belli nescios facit, quosdam uero inconsiderata spes libertatis: nonnullos uero auaritia succendit, & in confusione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur, & non per paucorum improba consilia etiam boni dispareant, existimaui oportere, ut omnibus uobis in unum coactis ea exponerem, quæ arbitror expedire. Per strepat autem nemo, si non ea audierit quæ ipsum fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irrenocabiliter incitati, licebit etiam post meos monitus manere in pristina uoluntate. mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt interceptietur oratio, nisi ab omnibus uobis silentium præbeatur. Noui quidem quod multi & iniurias procurantium prouincias, & præconia libertatis quasi tragicè prosequantur. Ego autem priusquam discutiam qui sitis, & contra quos bellum suscipere tentetis, primum separabo causas, quas connexas

putat

putatis. Si enim uiolatores uestros cupitis ulcisci, cur libertatem magna laude sustollitis? Si uerò istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. illis siquidem uel moderatissime agentibus, nihilominus turpe erit seruire. Considerate autem singillatim, et uidete quàm exigua sit materia bellorum. Et primum quidem ipsa rectorum considerata sunt crimina. Colere siquidem officijs, non exasperare oportet iurgijs potestatem. Cum uerò modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis, aduersum uos profectò eos, quibus infertis contumelias, irritatis. Relinquentes quippe et quòd antea clanculo, et cum quadam uerecundia nocebant, palàm uos confidenterq; populantur. nihil autem ita plagas coercet, ut patientia, et uiolatorum quies uiolantibus iniicit pudorem. Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias mittuntur, esse grauiter molestos, non tamen etiam Romani omnes uiolant uos neq; ipse Cæsar, aduersum quem pugnare uultis. Neq; enim ex præcepto illorum improbus ad uos quisquam uenit: neq; possunt illi, quæ in Oriente geruntur, positi in Occidente conspiciere. sed neq; facîle ea quæ hic sunt, illic audiuntur. est autem importunissimum, et propter exiguas causas, tantis, et ea de quibus querimur nescientibus, uelle confligere. Et quidem nostrorum criminum citò erit futura correctio. neq; enim unus atq; idem prouinciæ semper curam tenebit, et successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autem semel bellum, neq; deponere facîle est absq; magnis calamitatibus, neq; sustinere. Libertatis uerò bona sitientibus prouidendum atq; certandum est, ut principio non ea careant. molesta enim est nouitas seruitutis: quam ne utiq; subeas, iustum suscipi certamen uidetur. Qui uerò semel subiectus est, et deinceps deficit, contumax magis seruus, quàm amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia

agere, ne susciperentur Romani, cum in provinciam Pompeius intraret. Maiores uero nostri, coramque Reges, pecunia, corporibus, animis multo uobis meliores, exiguae parti potentiae Romanae obsistere nequiuerunt. uos autem qui hereditariam obedientiam suscepistis, rebus autem omnibus illis qui primi paruere longe inferiores estis, contra omne Romanum regnum obsistere posse arbitramini? Et Athenienses quidem, qui ob Graecorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradidere, qui superbissimum illum Xerxem per terram nauigantem, per mare uero ambulantem, et cuius classis non caperet amplitudo pelagi, latiore autem Europa duceret exercitum, hunc inquam cum una naue fugientem gloriosissime persecuti sunt: circa paruam autem Salaminam, qui tantas opes Asiae confregere, nunc tamen seruiunt Romanis, et illam regiam Graeciae ciuitatem administrant Italiae iussiones. Lacedaemonij quoque post Thermopylas, et plateas, et Agesilaum Asiam perscrutatum, eosdem dominos uenerantur. Macedones uero, qui adhuc penè imaginantur Philippum uidere cum Alexandro promittentem sibi orbis imperium, seruant tamen rerum mutationem, et adorant eos, ad quos fortuna migravit. Aliae quoque multae gentes ad libertatem fiducia subnixae, et multo maiores, cesserunt tamen et obediunt: uos autem soli seruire dedignamini his, quibus uidetis uniuersa esse subiecta. Quibus exercitibus, quibus confiditis armis? Vbi est classis uestra, quae peruagetur Romanorum maria? Vbi autem qui expensis possint sufficere thesauri? Contra Aegyptios forte aut Arabas existimatis uos bellum mouere. Non circumspicitis Romanorum imperium? Non metimini uestram imbecillitatem? Non ne scitis uestram ciuitatem à conterminis gentibus frequenter esse superatam? illorum autem uirtus per totum orbem inuicta percurrit, imò etiam hoc orbe plus aliquid quae siccunt.

Neg

Neq; enim sufficit eis ad Orientem quidem totus Euphrates, ad Septentrionem uerò Ister, neq; in Meridie solitudine tenuis perscrutata Libya; neq; in Occidente Gades: sed ultra Oceanum alium quæsierunt orbem, & usq; ad Britannias, inaccessas prius, arma & exercitum transtulerunt. Quid ergo? Vos ne ditiores Gallis, fortiores Germanis, prudentiores Græcis? postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ uos fiducia aduersum Romanos erigit? Sed dicet aliquis, seruire molestissimum est. At quantò magis id Græcis, qui uniuersis sub sole habitantibus uidebantur præstare nobilitate: & tam latam quondam prouinciam possidentes, nunc bis ternis fascibus Romanorum obediunt. totidem autem etiam Macedones obsequuntur, qui certè multò uobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autem quingentæ Asiæ ciuitates? nunquid non absq; ullo præsidio, uni tantummodo rectori parent, & fascibus Consulibus obsequuntur? Quid autem pergam enumerare Heniochos, & Colchos, & Taurorum gentem: Bosphoranos quoq; & habitantes circa Ponti littora nationes, Maoticasq; gentes? apud quas nimirum olim neq; domesticus aliquis dominus noscebatur: nunc uerò militum subiiciuntur tantum tribus milibus, & quadraginta naues longæ, in nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem Bithynia, & Cappadocia, & Pamphyliorum gens, Lydi quoq; & Cilices pro libertate dicere ualerent? tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem Thraces? quinq; quidem diebus in latum, septem autem in longum commensabilem prouinciã possidentes, asperioremq; multò quam uestra est, ac multis partibus fortiolem, altissimòq; gelu eos qui irruerint retardantem, duobus milibus Romanorum in præsidio manentibus obsequuntur. Post hos Illyrici usq; ad Dalmatiam, & Istro tenuis incolentes, duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi impetus compeſcunt Daco-

rum. Ipsi quoq; Dalmatæ, qui tam multa pro libertate conati, sæpiusq; capti, rursus cum maioribus opibus rebellarunt, nunc sub una Romanorum legione agunt quietem. Veruntamen si aliquos magnæ causæ ad defectionem incitare deberent, Gallos potissimum oporteret assurgere, quos uidelicet tantis munitis natura cinxisset: ab Orientali plaga Alpium montibus, à Septentrionali Rheno flumine, à Meridie Pyrenæis montibus, ab Occidente uerò Oceano. sed tali munitione gaudentes, trecentis et quindecim gentibus numerosi, fontes autem (ut iam dixerim) felicitatis domesticæ habentes, omnibusq; bonis totum penè orbem irrigantes, ferunt nihilominus uestigiales esse Romanorum, ac felicitatem suam in eorum felicitate reponere: idq; sanè ipsam, non per animorum molliem, nec propter ignobilitatem parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnauerunt) sed Romanorum admirati sunt, horrueruntq; cum uirtute fortunam, qua illi plura sæpe obtinuerunt quàm bellis. deniq; sub mille et ducentis militibus seruiunt, quibus penè plures habuerunt ciuitates. Neq; Hispanis nascentis in agris aurum, pro libertate bella gerentibus profuit, neq; tanto terrarum marisq; spatio à Roma diremptæ gentes, Lusitani scilicet et pugnaces Cantabri: nec uicinus Oceanus, etiam accolis suis fragore terribilis: sed ultra columnas Herculis prolatis armis, et per ipsas nubes Pyrenæorum montium eluctati uertices, ditioni suæ hos quoq; subdiderunt Romani: atq; ita bellicosæ gentibus, tantoq; (ut dixi) spatio diremptis, legio in præsidio una satis est. Quis uestrum non audiuit multitudinem Germanorum? uirtutem quoq; et magnitudines corporum (ut arbitror) sæpe uidistis. siquidem ubiq; Romani earum gentium captiuos habent. Sed illi ita ingentem spatijs regionem incolentes, spiritus autem maiores corporibus gerentes, et animam quidem contemptricem mortis,

mortis indignationes autem uehementiores feris, nunc Rbe-
num limitem habent, & octo Romanorum legionibus doman-
tur: & seruiunt quidem, qui capti sunt, reliqua autem eorum
gens uniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Conside-
rate autem etiam Britannorum muros, qui Hierosolymæ confi-
ditis muris. Illos siquidem circumdatos Oceano, & penè non
minorem quàm noster orbis est, habitantes, Romani nauigantes
redegerunt in ditionem suam: quatuorq; legiones tanta ma-
gnitudinis insulam tuentur. Et quid opus est plura dicere?
quando etiam Parthi, bellicosissimum genus, tantis prius popu-
lis imperantes, & tam magnis opibus circumdati, obsides tamen
mittunt Romanis: estq; cernere, sub specie pacis seruientem in
Italia præcipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis penè, qui sub
sole incolunt, Romanorum arma uenerantibus, uos soli bellum
geretis? Neq; Carthaginensium considerabitis finem, qui ma-
gnum illum Annibalem iactantes, & ex nobili Phœnicum
stirpe uenientes, tamen sub Scipionis dextera corruerunt. Sed
neq; Cyrenæi Lacedæmone oriundi, neq; Marmaridarum ge-
nus usq; ad Dipsadem protentum, neq; terribiles etiam audi-
entibus Syrtes, Nasamones quoq; & Mauri, & innumerabi-
lis multitudo Numidarum uirtutes impedire Romanas. Sed
tertiam partem orbis terrarum, cuius neq; numerare quidem
nationes facile est, quæ scilicet ab Atlantico mari & columnis
Herculis usq; ad rubrum mare infinitos numero & locis Aæ-
thiopas continet, totam tamen ceperunt armis: & præter fru-
ges annuas, quibus Romanam multitudinem octo mensibus
pascunt, alia quoq; uectigalia pendunt, expensas quoq; de-
uotissimi imperio ministrant, nihil de his quæ iubentur, sicut
uos, contumeliosum putantes. & quidem una cum illis tantum
legio commoratur. Sed quid opus est longè petitis exemplis
potentiam explicare Romanam? cum eam positis de uicina

nobis Aegypto diligenter inspicere. Hæc enim cum usq; ad Aethiopas porrigatur, opulentamq; Arabiam, contigua quoq; sit Indię, quinquaginta et septingentas myriadas incolarum habens, præter Alexandrinorum plebem, tamen uestigalia, quorum magnitudinem de censu singulorum capitum existimari licet, deuotissimè penditans, Romanum non dedignatur imperium: et certè quàm magnum stimulum defectionis habens, Alexandriam scilicet, multitudine et diuitijs abundantem, magnitudine quoq; non imparem. Habet siquidem in longitudine stadia triginta, in latitudine uerò non minus quàm decem: tributorum uerò multò amplius per menses singulos infert, quàm uos toto anno penditis: et præter pecuniam, quatuor mensium Romanæ plebi annonam ministrat. Munitur autem undiq; , aut incommensabili solitudine, aut importuoso mari, aut fluminibus, aut cœnosis paludibus, quorum tamen omnium nihil Romana fortuna fortius fuit. Dux etiam legiones ciuitati insidentes, profundam Aegyptum cum illa Macedonum nobilitate frænant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt, Romani sunt: nisi fortè quis uestrum spes suæ ultra Euphratem porrigat, et Adiabenorum regionem gentiles suos existimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum darent, Parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuendæ cum Romanis amicitie, et arbitrabitur fœdus esse temeratum, si quis de his, qui subiecti sunt eius imperio, aduersum Romanos in bello procedat. Superest igitur ut ad diuinum confugiatur auxilium. uerim et hoc apud Romanos est, sine Deo quippe impossibile esset imperium tale consistere. Considerate autem, quæ admodum hæc ipsa erga ipsam religionem immoderatio, etiam si cum longè inferioribus bel-

lum

lum geratis, tamen ad dispensandum sit uobis difficilima, atq;
eadem transgrediendo offendatis Deum, per quæ cum auxilia-
turum putatis. Si enim seruetis sabbatorum consuetudinem, et
ad nullum actum moueamini, facile profectò capiemini. Sic
quippe etiam maiores nostri experti sunt, hos maxime dies
Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi, qui oppu-
gnabantur, otia gerebant. Transgredientes autem in bello le-
gem patriam, nescio propter quid in reliquum dimicetis. Vna
siquidem nunc uobis intentio est, ne quid de patria institutio-
ne soluatur. Quemadmodum autem aduocabitis in adiutorium
Deum, si cultum ei debitum sponte uioletis? Assumunt autem
singuli quique bellum, uel diuinæ uirtuti, uel humanis opibus
confidentes. Cum uerò utraq; hæc, quantum ad ipsam perti-
net consequentiam, deseruntur, in manifestam utique captiuita-
tem uolentes pugnare, profiliunt. Quid autem prohibet pro-
prijs manibus filios uestros, coniugesq; laniare, et hanc pul-
cherrimam inflammare patriam? Erumpentes siquidem in fu-
rorem, lucrabimini uel ignominiam superatorum. Bonum est,
ô amici, bonum est, dum adhuc stat nauis in portu, præcauere
tempestatem futuram, et non eo tempore, quo in medias irruer-
is procellas, trepidare. His siquidem qui in improvisa mala
inciderint, superest ut digni uel miseratione uideantur: qui ue-
rò se in apertum discrimen iniecerint, etiam exprobrationibus
oncrentur. Nisi fortè aliquis uestrum existimet secundum pa-
cta conflictum ire Romanos, aut postquam uicerint, modera-
tè uobiscum acturos, et non in exemplum aliarum gentium
sacram hanc urbem inflammaturos, interfectorum autem uni-
uersum uestrum genus. Neq; enim qui supersueritis armis,
usquam locum fugæ habebitis, uniuersis scilicet gentibus, uel
iam habentibus Romanos dominos, uel habere metuentibus.
Periculum autem non solum uos manebit, sed etiam in re-
liquis

liquis ciuitatibus habitantes Iudæos. Neq; enim est in toto orbe populus, in quo non uestra portio sit: quos certè omnes uobis rebellantibus, cæde crudelißima diuersi, quiq; conficient, & propter paucorum uirorum praua consilia, uniuersæ urbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet autem uenia eos, qui talia patrauerint, quòd sint nimirum uestro uitio coacti. Si uerò eadem exequi supersederint, considerate quàm impium sit, aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat autem uos miserratio, & si non filiorum uestrorum atq; coniugum, saltem istius ciuitatis, quæ mater urbium uestre regionis uocatur. Parcite mœnibus sacris, parcite uenerabilibus adytis, templumq; uobis & sancta sanctorum seruate. neq; enim ulterius uictores Romani his abstinebunt, quibus primò parentes nullam receperunt gratiam. Ego testor quidem sancta uestra, sacrosq; angelos Dei, patriamq; communem, quòd nihil eorum consiliorum, quæ uobis uiderim expedire, subtraxerim. uos autem decernentes quæ oportet, mecum in pace degetis: si uerò protuleritis iras, absq; me periculis subdemi. His dictis, astante etiam sorore lacrymauit, & multam partem de eorum impetu lacrymis infregit. Succlamabant autem, non se aduersum Romanos, sed aduersum Florum, ob ea quæ pertulissent, bellum gerere. Ad quos Rex Agrippa: Sed opera uestra (inquit) talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnantium. Neq; enim Cæsari uestigal dedistis, & Antonianas porticus incendistis. Sopiētis autem causam defectionis si & porticus denuò construatis, & tributa reddere maturetis. Neq; enim Flori hoc præsidium est, aut pecuniam Floro dabit. His consultis populus acquieuit, & cum Rege ac Berenice ascendentes in templum, porticus edificare adorti sunt. Per uicos autem & regiones principes quiq; decurionesq; dispersi, uestigal colligebant: celeriterq; quadraginta talenta (tantum enim erat reliquum)

quum) redacta sunt. Et belli quidem imminentes minas, eo tunc more Agrippa compescuit. Deinceps uerò persuadere populo tentabat, ut parerēt Floro, donec successor ei à Cæsare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accensa, nec à uerborum in Regem contumelijs temperauit, sed protinus eum urbe pepulerunt : ausq; sunt nonnulli seditiosorum etiam saxa in eum iacere. Rex autem uidens tumultuantium irreuocabilem impetum, et conquerendo quòd contumelijs esset affectus, Principes quidem eorum unà cum alijs potentibus misit ad Florum Cæsaream, ut ipse ex eis eligeret, qui de tota regione uestigal exigèrent. ipse uerò discessit in regnum.

De cœpta rebellionē Iudæorum contra Romanos CAP. XVII.

PER idem tempus quidam eorum, qui bellum maximè mouebant, congregati irruerant in quoddam præsidium, quod uocabatur Massada : et occultè eo peruasō, Romanos omnes interfecerunt : alios autem de suis posuerunt custodes. In templo quoq; Hierosolymorum, Eleazarus quidam, filius Ananiæ Pontificis, iuuenis audacissimus, Dux illo tempore militum, persuasit his, qui sacrificijs ministrabant, ut nullius munus aut hostia, qui non esset de Iudæorum gente, susciperetur. Id autem erat Romani belli seminarium atq; materia. Reiecit siquidem hostias Cæsaris, quæ pro Romano populo offerri solitæ erant. Plurimùm autem super hoc Pontificibus, alijsq; nobilibus deprecatis, ut non præterirent eum morem, quo supplicabatur pro Regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parum quidem et suæ multitudini confidentes : robur siquidem omne res nouare cupientium, eorum uoluntates iuuabat : maximè autem aspiciēbant in Eleazarum, qui per idem tempus, ut dixi, Princeps erat. Conuenientes igitur potentes quiq; cum Pontificibus, et Phariseorum nobilissimis, et uidentes quàm grauib;
malis

malis pergerent subijcere ciuitatem, decreuerunt seditioforum animos experiri: & ante portam, quæ area vocatur, concionem aduocantes (erat autem in interiori parte templi posita, quæ respicit ad solis exortum) ac primò quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti, & quòd tam graue bellum patriæ commouerent: deinceps irrationabilitatem causæ ipsius arguebant, dicentes, maiores quidem eorum ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium, semperq; eorum qui foris essent populorum munera suscepisse: et non solum non prohibuisse aliquorum hostias (id siquidem esse impiissimum) sed etiam eas quæ uiserentur, permanerentq; ad præsens usq; tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocasse. at nunc eos, qui Romana arma irritarent, & desponderent eorum bella, nouum statuere morem religionis, atq; cum periculis etiam ream facere ciuitatem impietatis uideri: siquidem ea sit, in qua præter solos Iudeos, nullus alius immolet externus, nec ad orandum finatur accedere. Et siquidem circa unius alicuius priuati personam lex ferretur eiusmodi, posset nimirum iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem despicuntur Romani, & indicatur Cæsar profanus. Vnde uerendum esse, ne qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre: fiatq; uerè extra principatum ciuitas, nisi celerius resipiscentes reddiderint hostias, ac prius quàm ad eos, in quorum contumeliam id tentatū est, huius ausus perueniat fama. Simul autē ista dicētes, producebant in medium sciētissimos morum paternorū, sacerdotes quoq; narraturos quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium, his quæ dicebantur, sed neq; procedebant in medium altaris ministri, ut belli materiam preparantes. Videntes igitur nobiles quicq; seditionem eò iam processisse, ut eorum non posset autoritate

comp

compesci, & Romanorum armorum periculum se primos esse
sensuros, in quantum poterant consulentes, amoliri causas pa-
rabant. & legatos quidem alios ad Florum miserunt, quorum
erat princeps filius Ananie Simon: alios autem ad Agrippam,
inter quos nobilissimi Saulus, & Antipas, & Costobarus erant,
qui etiam Regem propinquitate tangebant. Precabantur autem
utrumq; ut cum exercitu ascenderent in ciuitatē, & seditionem
opprimerent, priusquam ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem
malum istud quasi bonus nuntius fuit, uolensq; inflammare bel-
lum, nihil respondit legatis. Agrippa autem pariter utrisq; par-
cens, scilicet deficientibus, & ijs, aduersum quos bellum moueba-
tur, uolensq; & Romanis conseruare Iudeos, et Iudeis templū,
atq; patriam: ad hæc autem nec sibi conducere talem conturba-
tionem sciens, misit in auxilium populo equites ter mille, Aura-
nitas scilicet, & Bataneos, & Thraconitas sub præfecto equi-
tum Dario, duce uerò Philippo Iachimi filio. His ergo uenienti-
bus, optimates quiq; cum pontificibus & omni multitudine quæ
optabat quietem, superiorem occupant ciuitatem: inferiorem si-
quidem & templum, seditiosorū manus tenebat. Missilibus igitur
& fundis indefinēter utebantur, & continua erat emissio sa-
gittarum, ex utraq; scilicet parte. erat autem quando ex insidijs
procurrentes cominus dimicabant. Præstabant autē audacia qui-
dem seditiosi, belli uerò scientia regij. Et his quidem erat propo-
situm maxime templum obtinere, profanatoresq; eius expelle-
re. Seditiosis uerò qui cum Eleazaro agebant, ut præter ea
quæ obtinebant, etiam superiorem inuaderent urbem. Per septem
igitur dies grauis utriusq; partis cædes fiebat, & neutri de eo
loco quem tenuerat depellebantur. Deinceps uerò adueniente ea
festinitate, quæ Xylophorias dicitur, in qua mos est omnibus
grandem lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus
nunquam ignis deficiat esca (semper enim inextinguibilis per-
seuerat)

seuerat) aduersarios quidem à cultu religionis excluderunt. inter infirmiore[m] autem vulgum irrumpentes multi sicariorum (sic enim uocant latrones, gladios in sinibus gerentes) recepti audacissime[re] prosequerantur opus quod adorti erant. Regij autem audacia & multitudine uincebantur. Ita superiore ciuitate cesserunt, cum isti protinus irruentes, Ananiæ pontificis domum, et Agrippæ ac Berenices palatium inflammauerunt: post quod ignem Archiuo intulerunt, uolentes omnia creditorum documenta disperdere, ne esset uideratio creditæ pecunie pateret, utq[ue] omnem sibi debitorum adiungerent multitudinem, & aduersum locupletes, egenis præberent insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo chartarum publicarum custodibus, igne ædibus iniecerunt: atq[ue] ita incensis ciuitatis neruis, in hostes irruerant. Quo loco Pontificum, atq[ue] nobilium quidam in cloacis latuerunt, quidam cum regijs in superiore[m] regiam confugerunt, portas celeriter obserantes. Inter quos Ananias Pontifex, & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippam sanctos legatione diximus. Tunc ergo uictoria & inflammatione contenti cessauerunt. Postridie autem quintadecima scilicet die Augusti mensis, fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo præsidio agentes, per bidum obsessos, ceperunt, atq[ue] interfecerunt, præsidiumq[ue] incenderunt. Postea uero transierunt in regiam, ad quam confugere Agrippæ milites: & in quatuor partes agmen suum diuidentes, muros euertere moliebantur. eorum uero qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium: sed distributi per propugnacula & turres, subeuntes interficiebant, ac frequentes, omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem conflictus nec nocte cessabat: seditiosis uidelicet existimantibus in desperationem cogi eos, qui in præsidio erant, propter inopiam uictus: regijs uero credentibus, oppugnatores suos cessuros labor

labori. Interea Manahemus quidam, filius Iudæ Galilæi, calidissimi illius sophistæ, qui quondam sub Cyrenio exprobraverat Iudæis, quòd post Deum subijcerentur Romanis: assumptis quibusdam nobilibus, perrexit in Massadam, ubi armamentarium Herodis regis erat. eòq; perrupto, populares aliosq; latrones diligenter armavit: hisq; utens stipulatoribus, ueluti rex Hierosolymam reuertitur: factusq; princeps seditionis, oppugnationem disponebat. Machinarum autem inopia erat, nec poterat palàm suffodere muros, superne hostibus tela iacientibus. cuniculum igitur longè coeptum sub unam turrin agentes, suspenderunt eam materie subiecta: ac postea in sustinentia ligna igne immisso egressi sunt. Sicq; subicibus exustis, turris quidem extemplo emota est. alter autem murus intus edificatus apparuit. Regij quippe molitiones eorum presentientes, forte etiam de concussione turris, alium sibi murum celerius edificauerunt. Inter hæc autem hi quidem qui oppugnabant, et statim se uictores credebant, cum uidissent alium murum, stupore defecti sunt: regij tamen ad Manahemum aliosq; seditionis principes mittebant, precantes ut eis discedere liceret. Quod cum solis regijs, eiusq; religionis reliquis Manahemus annuisset, protinus discesserunt. Romanos autem qui soli relictæ erant, grandis animi occupauit defectus. Neque enim ui contra tantam multitudinem pares erant: et precari ut exire liceret, ignominiam iudicabant: quanquam et si permetteretur, nequaquam tutum putabant. Derelinquentes igitur inferiorem locum, qui Stratopedon uocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres regias confugerunt: quarum una appellabatur Hippicos, alia Phaselus, tertia Mariamme. Hi uerò qui cum Manahemo erant, protinus irruentes in ea loca è quibus milites fugerant, si quos eorum comprehenderet trucidantes, omnem reliquum apparatus diripiètes, Stratopedum in-

cenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

De cæde Ananix pontificis, Manahemi, & militum Romanorum.

CAPVT XVII.

SEquenti autem die pontifex Ananias circa Euripos regie domus latens capitur, & à latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circumsidentes autem etiam turres seditiosi, custodiebant ne quis militum posset effugere. Manahemum autem & munitorum locorum destructio, & pontificis Ananix mors, in crudelitatem crexit: & neminem parem sibi in negotijs arbitrans, intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autem duo de socijs Eleazari: & mutuo collocuti, quòd non deceret à Romanis desiderio libertatis deficientes, eandem populari suo prodere, dominumq; ferre, etsi non uiolentum, tamen scipsis humiliorem: nam si oporteat cunctis aliquem præesse, quemuis magis alium quàm illum decere: atque ita pacti, adoriuntur eum in templo. magno enim festu adoraturus accesserat, regali habitu indutus, & studiosui in armis habebat. Cum igitur hi qui circa Eleazarum erant, in illum profiluissent, reliquus quoque populus rapiens saxa lapidauit sophistam: existimantes quòd illo perempto tota seditio solueretur. Paululum autem stipatores. Manahem resistentes, postquam uiderunt totam aduersum se multitudinem irruere, quisq; quòd potuit diffugit. Et cædes quidam erat eorum qui comprehensi sunt, perscrutatio autem latentium sequebatur: pauciq; ex eis clam in Massadam perfugerunt: cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui postea etiam in Massada tyrannidem egit. Ipsum autem Manahemum, cum confugisset in locum qui Ophlas uocatur, atque illic humiliter delitesceret, capientes extraxerunt in publicum, multisq; tormentis excruciatum interfecerunt. Similiter autem sub eo agentes principes, præcipuumq; tyranni

tyrannidis eius adiutorem Absalomon nomine. Et populus quidem, sicut dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliquam totius seditionis correctionem futuram. Hi uerò non ut comprimerent bellum, sed ut cum maiori licentia gererent, interfecerunt Manabemum. Deniq; cum populus multum precaretur, ut oppugnationem militum relaxarent, uehementius insistebant: donec ulterius resistere non ualentes, Metilius Romanorum præfectus et reliqui mittunt ad Eleazarum, precantes ut solam eorum pacisceretur uitam: arma autem et reliqua que haberent, ipsis tradentibus sumeret. Qui precationem ilico arripientes, remittunt ad eos Gorionem Nicodemi filium, et Ananiam Sadduceum, et Iudam Ionathæ, scilicet eis dextras et sacramentum duros. Quibus actis, deducebat milites Metilius: sed quandiu Romani arma retinebant, nemo aduersus eos seditiosorum fraudis aliquid molitus est. postea uerò quàm secundū pactiones omnes scuta gladiosq; posuerūt, neq; quicquā ulterius suspicantes discedebant, factō in eos impetu stipatores Eleazari, cōprehēsos trucidabat, neq; resistentes neq; supplicantes, solas autem pactiones et iuramenta que dederant inclamātes. Et hi quidē ita crudeliter interfēti sunt, præter Meteliū. Hunc enim deprecātē, et usq; ad circūcisionē Iudaizare se promittentē, seruauerunt solum. Detrimentū autē Romanis quidem erat leue: ex copijs siquidē amplissimis pauci fuerunt interempti: Iudæorū autē captiuitatis illud exordiū uidebatur. Vidētes autē graues iam instare causas bellorū, urbem autem tali facinore fuisse respersam, ex quo nimirū diuina indignatio imminebat, etiamsi à Romanis nulla ultio timeretur, lugebāt publice, et tristitia ciuitas premebatur. moderati autē quiq; quasi pro seditiosis causas reddituri, turbabantur. siquidem sabbato illam cadem cōtigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionem à sanctis quoq; operibus agunt quietem:

De Iudeorum maxima strage Cæsareæ & in omni
Syria.

CAPVT XIX.

Eodem autem die, eademq; hora, quasi aliqua cœlesti pro-
euidencia, Cæsarienses quoque Iudeos apud se habitantes
trucidauerunt: ita ut uno tempore super uiginti milia homi-
num cederentur, & cunctis Iudeis uacuata Cæsarea rema-
neret. Nam & eos qui effugerant comprehendens Florus,
uinctos in arenam deduxit. Post Cæsariensem uerò cladem,
tota gens efferrata est. Diuisiq; Iudei, Syrorum uicos ac fini-
timas ciuitates protinus uastauerunt: id est, Philadelphiam, &
Gebonitin, & Gerasam, & Pellam, & Scythopolim. Dein-
ceps uerò irruerunt & in Gadaram & Hippon & Gaulani-
tidem; & alia quidē subruētes loca, alia uerò inflāmantēs, etiā
in Cedasam Tyriorum & Ptolemaidem, Gabam quoq; Cæsa-
reamq; tendebāt. Obstetit autē eorū incursum neq; Sebaste, neq;
Ascalon: sed his quoq; flamma uastatis, Anthedona & Gazam
euerterunt. Multa autē circa fines harum ciuitatū diripiebantur,
uici scilicet & agri, eorumq; qui capiebantur uirorum im-
mensa cedes fiebat, neq; tamen Syri minorē numero multitu-
dinem de Iudeorum gente uastabāt: sed etiā eo qui in ciuitati-
bus erāt, cōprehensos disperdebāt: non solum ob uetus odium,
sed ut discrimen imminens præuenirent. Grauis ergo contur-
batio totam Syriam peruaserat, & omnis ciuitas in binos di-
uidebatur exercitus: unaq; alterutri salus erat, si præuenissent
alteros cede faciendā: & dies quidem ducebantur in sangui-
ne, noctes autem molestiores formido faciebat. Nam licet ui-
derentur amoliri Iudeos, tamen etiam aliarum gentium Iudai-
zantes cogebantur habere suspectos; & ob hoc ipsum quod
in eis uidebatur ambiguum, neq; temere eos placebat interfi-
ci, & rursus ob ipsam religionis commixtionem quasi penitus
externos timebāt. Prouocabat autem ad cedes aduersæ partis,
etiam

etiam illos qui prius fuerant mansueti, auaritia siquidem substantias caesorum passim diripiebant : et quasi uictores eorum prædam, quos trucidauerant, in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset, quasi scilicet plures uirtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaveribus insepultis, et inhumatos passim iacere cum paruulis senes, foeminas autem neque pudenda contectas. Et omnis quidem prouincia plena erat incenarrabilium calamitatum, maiorum autem metus, quam quæ peracta erant, facinorum imminabat. Et hæcenus quidem Iudeis aduersum alienigenas conflictus erat. Incurrentes autem in Scythopoleos fines, etiam Iudeos qui illic habitabant, experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolitis conspirantes, et consanguinitatem utilitati propriæ postponentes, aduersum Iudeos cum gentilibus dimicabant. Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit audita. Denique Scythopolitæ ueriti ne ciuitatem noctu adirent, et magna sua calamitate ciuibz excusarent defectionem, edixerunt eis, ut si uellent inter eos firmare cōsensum, et circa alienigenas ostendere fidem, transirent cum omnibus filiis suis in lucum. quibus quæ fuerant iussa sine suspitione facientibus, diebus quidem secutis duobus quieuerunt Scythopolitæ. tertia uerò nocte exploratores, alios incautos, alios uerò dormientes inuadunt, subitoque omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim milia: postque eorum bona cuncta diripuerunt. Dignum autem etiam uidetur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam, non ignobilis uiri, filius erat, fortitudine quoque corporis et audacia animi insignissimus : quibus utrisque ad incommoda suæ gentis abusus est. Multos siquidem Iudeorum propinquos Scythopoli, quotidie obruncabat, et frequenter integros cuneos fudit, ita ut totius aciei momentum solus existeret. Comprebendit autem eum digna civili cæde pœna. Nam cum Scy-

thopolitæ circumfusi Iudeis, paſſim per lucum eos iaculis conſi-
 gerent, educto Simon gladio, in nullum quidem hoſtium im-
 petum fecit. nihil enim ſe in tanta multitudine promoturum
 uidebat. Exclamans autem miſerabiliter: digna, inquit, Scy-
 thopolitæ his quæ geſſi patior: quippe qui tam multa cæde
 ciuium meorum, benignitati erga uos noſtræ fidem feci. digne
 enim nobis externa gens infida eſt, qui in noſtrum genus tantâ
 impietate deliquimus. morior ergo quaſi proſanus proprijs
 manibus: neque enim decet hoſtili manu cadere: iſte autem ipſe
 finis mihi & ſcleris digna pœna, & idoneum uirtutis decus
 erit: ut nemo ſcilicet hoſtium de meo interitu gloriatur, neque
 inſultet cadenti. Hæc dicens, miſerantibus ſimul ac ſurentibus
 oculis circumſpicit omnem familiam ſuam. erat autem ei uxor
 & filij, & proueſti in ſenectutem parentes. ille igitur primum
 quidē patrē à cæſarie comprehendens, & ſuper eum ſtans enſe
 penetrauit: poſt quem non ſanè inuitâ matrem ſuam interfecit.
 ſuper hos autem coniugi, & filijs intulit ferrum, ſingulis ſanè
 horum penè occurrētibus gladio, & hoſtes præuenire capien-
 tibus. cum uerò omnē ſuam neceſſitudinem trucidafſet, cæſis ſu-
 perſtans extulit dexteram, ut neminē poſſet latere, & totum in
 uiſcera ſua enſem demerſit: dignus quidem miſeratione iuuenis
 propter robur corporis atq; animi firmitatē, cæterum quātum
 ad fidem, quam alienigenis præſtuit, digno fine conſumptus.

De Iudæorum alia graui interfectione.

C A P. XX.

AD cædem autē quæ in Scythopoli facta eſt, reliquæ quoq;
 urbes in Iudæos apud ſe habitantes irruebant: & duo mi-
 lia quingentos Aſcalonitæ, Ptolemais autem duo milia interfe-
 cit. Vinxerunt quoq; non paucos Tyrij: multosq; trucidau-
 runt: plures autem eorum uinctos cuſtodijs tradidere. Hippeni
 quoque & Gadarenſes ſimiliter audaciſſimos quidem amolie-
 bantur, terribiles autem ſolicite adſeruabant. Reliquæ quoque
 urbes

urbes aduersum Iudeos singulae, prout habebant, uel timore uel odio mouebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonij, & Apameni, suis cohabitatoribus pepercunt: & neque interficere quempiam Iudeorum, neque uinculis tradiderunt. forte autem & propter multitudinem suam despexerunt eorum si qui motus fuissent. mihi autem uidentur magis erga eos miseratione moti, quos utique nihil moliri uidebant. Geraseni autem neque in eos qui apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt mali: & egredi uolentes usque ad fines suos deduxerunt. Excitata est autem etiam in regno Agrippae aduersum Iudeos perniciēs. Ipse siquidem perrexerat ad Cestium Gallum Antiochiam, relicta administratione cuidam ex amicis, nomine Noaro, Soëmo regi genere propinquo. Venerunt autem de Batanaea regione septuaginta numero uiri, & nobilitate & prudentia ciuium suorum praestantissimi, poscendij praesidij gratia: ut si qui scilicet apud eos quoque motus fierent, haberent idoneam custodiam, per quam possent insurgentes quosque comprimere. Hos Noarus, quosdam armatos de regijs praemittens, interfecit in itinere omnes. Ausus autem est tale facinus praeter consilium Agrippae: & propter nimiam auaritiam impie in gentiles suos agere non recusans, regnum omne corripuit, perseverans post tale scilicet principium in totum genus exercere iniquitatem: donec discussis Agrippa rebus animaduertere quidem in eum ueritus est propter propinquitatem Soëmi, procuranda tamen eum regione summonit. Seditiosi autem capto praesidio, quod appellatur Cyprus, immunes finibus Hierichuntis, custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxerunt. Per eosdem dies etiam in Macharunte multitudo Iudeorum persuadebat in praesidio relictis Romanis, deferere castellum, eisque tradere. Illi autem quod rogabantur cogitantes, patti sunt cum eis discessionem

suam : & accipientes fidem , tradunt presidium , quod diligentibus coeperunt Macheruntij custodijs obtinere.

Iudei Alexandriæ occisi.

CAPVT XXI:

IN Alexandria autem semper quidem erat incolis aduersum Iudeos seditio, iam ab illo tempore, ex quo strenuus Alexander contra Aegyptios usus Iudeis , premium societatis tradidit eis, & habitandi apud Alexandriam facultatem, & ius ciuitatis æquale cum gentibus : permanebat autem eis honor iste apud successores quoq; Alexandri: deniq; & in parte urbis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberent conuersationem per omnia mūdiorē à communione scilicet gētium sequestratam: præstiterūtq; eis, ut etiam Macedones appellarentur. deinceps uerò cum in ditionem Romanorum Aegyptus uenisset, neque Cæsar primus, neque post eum quispiam, honores quos Alexāder Iudeis decreuerat minuit. conflictus autem eorum aduersus Græcōs penē cōtinuus erat: & iudicibus in multos quotidie ab utraque parte animaduertētibus, seditio accendebatur. Tunc uerò cum & apud alios turbata res esset, illic magis exarsit tumultus. Nam cum Alexandrini in concionem uenissent , ut ordinarent pro certis negotijs legationem ad Neronem ferendam , concurrerunt in amphitheatrum permixti Græcis plurimi Iudeorum. Quos cum uidissent æmuli, ex templo clamare coeperunt, Iudeos hostes & exploratores esse: ac deinceps insilientes intulerunt eisdem manus : & reliqui quidem fugientes dissipati sunt , tres uerò ex his comprehensos, trahebant quasi uiuos incensuri. Commoti sunt autem uniuersi Iudæi ad opem ferendam : & primum quidem in Græcos saxa iaciebant, postea uerò etiam facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt , comminantes quòd in ipso loco tantum simul populum concremarent : & penē minas implessent rebus, nisi itac eorum compressisset Tiberius

berius Alexander, magistratus ciuitatis. Nec tamen ipse coërcendi principium ab armis sumpsit, sed nobiles eorum quosque submitbens, hortabatur ut desinerent, neque aduersum se milites Romanos commouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumelijs appetebant. Qui postquam uidit absque magna calamitate tumultuosos non posse compesci, immisit in eos duas Romanorum legiones, quæ in ciuitate erant: et cum his alios quinque milia milites, casu ad Iudeorum interitum de Libya uenientes, præcepitque ut non solum interficerent, sed etiam bona eorum diriperent, domosque inflammarent. Qui protinus concurrentes in locum qui uocatur Deleta (illic quippe erat Iudeorum multitudo collecta) exequabantur strenue iussa, nec sanè sine cruenta uictoria. Conglobati enim Iudei his, quos melius armatos habebant, in fronte positis, aliquandiu quidem resisterunt: semel uerò in fugam uersi mactabantur: nec unus erat exitij modus, cum alij sub diuo atque in campo deprehenderentur, in aedes autem alij concluderentur, et eas quoque succenderent Romani: una etiam diripiendo quæ in his reperissent: cum neque illos aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes ætates pari cede sentirent. Vnde totus quidem ille locus sanguine redundabat: quinquaginta uerò congesta sunt milia mortuorum: nec tamen saltem reliquæ remansissent, nisi ad preces se contulissent, eorumque misertus Alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem, quibus erat consuetum obedire præceptis, primo eius nutu necibus pepercunt: populares autem Alexandrini, propter odij magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur, uixque à cadaueribus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit.

De strage Cestii in Iudeos.

CAP. XXII.

M M 3

Cestio

Cestio uerò iam quiescendum esse non uidebatur, insensis
 ubique Iudeis: sed duodecimā legionem integram ex An-
 tiochia secum ducens, & ex reliquis bina milia lecta peditum,
 & quatuor alas equitum: in superq; regum auxilia, hoc est, An-
 tiochi duo milia equitum, & peditum tria milia, sagittarios
 omnes, Agrippæ uerò tantundem peditum & equitum mille,
 cum & Soëmus sequeretur, 1111 milibus cōmitatus, quorum
 tertia pars equitum erat, pluresq; sagittarij, Ptolemaida pro-
 gressus est. Plurimi autem ex ciuitatibus auxilio conuenere, pe-
 ritia quidem militibus inferiores, quod autem scientiæ decrat,
 in Iudeos odio, itemq; alacritate supplentes. Aderat autem ipse
 quoque Agrippa Cestio, & eorum quæ conducerent simul &
 itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Cestius in
 ualidissimam Galilææ ciuitatem contēdit Zabulon, quæ appel-
 latur uirorum, & ab Iudeorum finibus Ptolemaida discernit.
 Cumq; offendisset eam ciuibz destitutam (in montes enim mul-
 tudo refugerat) omnigenum autem rerum plenam, illas qui-
 dem militibus diripiendas cōcessit: ipsum uerò oppidum, quam-
 uis admiratus esset eius pulchritudinem, quippe domus habe-
 bat similiter ut apud Tyrum & Sidonā & Berytum adifica-
 tas, incendit. Deinde cursu territorio peragrato, quicquid in-
 uenisset obuiam depopulatus est: inflammatisq; etiam circum
 eam positis uicis, in Ptolemaida reuertit. Syris autem adhuc
 prædæ inherentibus, & præcipue Berytijs, recepta Iudei si-
 ducia (Cestium enim recessisse cognouerant) repente in eos
 qui remanserant irruunt, & prope ad duo milia cadunt. Ce-
 stius autem ex Ptolemaide profectus, ipse quidem Cæsaream
 peruenit: in Ioppen uerò partem præmisit exercitus cum præ-
 ceptis huiusmodi, ut oppidum custodirent, si eo potiri possent:
 aut si oppidani impetum præsensissent, tam suum quàm cate-
 rorum militum præstolarentur aduentum. Illorum igitur alij
 mari,

mari, alij terra profecti, utrinq; Ioppen facilius capiunt: ita ut ne fuge quidem habitatores copiam reperirent, nedum ad pugnam se pararent. Aggressi autem cunctos interficiunt cum familijs, direptamq; ciuitatem incendunt. Interfectorum autem numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo et in finitimam Samariæ Narbatenen toparchiam non paucos misit equites, qui et partem finium uendicauerunt, magnamq; indigenarum multitudinem peremerunt: direptusq; patrimonij, etiam uicos igni dederunt.

De pugna Cestii contra Hierosolymam. CAP. XXIII.

IN Galileam quoq; misit Cæsennium Gallum, ductorē duodecimae legionis: eiq; tantam militum manum attribuit, quantum genti expugnandae sufficere posse credebat. cum ualidissima Galilae ciuitas Sepphoris cum fauore suscepit. Huiusq; prudens consilium secute ciuitates aliae, quiescebant. Qui uerò seditionibus et latrocinij operā dabant, in Galilae montem undique medium recessere, qui est contra Sepphorim, et uocatur Asamon. Aduersus eos Gallus ducebat exercitum. Illi autem quandiu superiores erant, facile Romanos ad se ascendentes arcebant, et ex his plures quam ducentos interfecerunt. ubi uerò eos uiderūt circumacto itinere ad celsiora progressos, maturè uictoriam concesserunt: et neq; pugnam minus armati ferebant, neq; si terga dedissent, equitum poterant manus effugere: adeo ut pauci locis asperis delitescerent, amplius uerò quam duo milia trucidaretur. Gallus igitur cum nihil iam tentari nouitatis apud Galileam uideret, Cæsareā cum exercitu remeabat. Cestius uerò cum omni manu reuersus, in Antipatridem perrexit. Cognitoq; non paruam multitudinem Iudeorum in turrim quae Aphaci uocabatur, esse collectam, qui cum his congregerentur praemisit. Sed priusquam in manus uenirent, Iudaei metu dispersi sunt: eorumq; castra iam desolata

lata milites adorti, cum uicis circumpositis incenderunt. Ex Antipatride autem Cestius in Lyddam profectus, uacua uiris ciuitatem offendit. nam propter scenopegiorum dies festos, in Hierosolymam populus omnis ascenderat. quinquaginta uerò quos ibi comprehendit occisis, exustoq; oppido, ulterius procedebat: perq; Bethoron profectus, in quodam loco, cui nomen est Gabao castra ponit, distante ab Hierosolymis stadijs quinquaginta. Iudæi uerò cum iam ciuitati propinquare bellum uiderent, omisis dierum festorum solennibus, ad arma properabant: satisq; freti multitudine, incompositi ad pugnam, et cum clamore prosiliebant, ne dierum quidem septem habita ratione feriatarum. erat enim sabbatum, quod apud eos religione maxima curabatur. idem autem furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat: in prælio quoq; superiores effecit. Tanto nanque impetu Romanos aggressi sunt, ut eorum et aciem perrumperent, uiaq; aperta cadibus in medios ruerent: ac nisi ei militum parti, quæ necdum locum amiserat, equites ex circuitu subuenissent, quiq; nondum defece-
rant pedites, in periculo totus Cestij exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti et quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, ceteri equites erant. Iudæi uerò uigintiduo. fortissimi autem uidebatur Monobazæ regis Adiabene propinqui, Monobazus et Cenedæus, et post hos Peraia Niger, et Silas Babylonius, qui ad Iudæos ab Agrippa rege transfugerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulsi Iudæi, ad ciuitatē reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron ascendentes Gioræ filius Simon inuadit, multosq; postremi agminis coactores laniauit: ac multos carros cum sarcinis captos, in ciuitatem reduxit. Cestio uerò in agris triduo commorante, Iudæi locis superioribus occupatis, obseruabāt eius transitum: neq; cessaturos eos certum erat, si Romani proficisci cœpisset.

De obsid

De obsidione Hierosolymæ à Cestio , & strage.

CAPVT

XXIIII.

ITaq; dum Agrippa , infinita hostium multitudine montes amplexa , ne Romanos quidem à periculo tutos esse perspiceret , uerbis Iudeos experiri decreuit , uel omnes sibi parituros existimans , ut bello desisterent : uel si qui aduersarentur , reuocandos qui ab eorum sententia discrepant . Misit igitur ex comitibus suis Borcaum & Phœbum , quos illis sciebat notissimos : ut à Cestio fœdus amicitie , certamq; pro peccatis à populo Rom.ueniam pollicerentur , si proiectis armis , secū sentire uolauissent . Verū seditiosi metu , ne cuncta multitudo spe securitatis ad Agrippam sese conferret , legatos obrūcare statuerunt : & Phœbum quidē , priusquam uerbū faceret , peremerunt : nam Borcaus uulneratus effugit : populares autē , hoc indigne ferentes factū , cedēdo fistibus atq; lapidibus in oppidum compulerunt . Cestius uerò , quia intestinam eorū discordiā , opportunum ad irruendū tempus inuenit , totum in eos duxit exercitum : inq; fugam uersos , usque ad Hierosolymam persecutus est . Castris autem in loco positis , qui appellatur Scopus , interuallo septem stadiorū à ciuitate discedēs , nihil per triduum aduersus oppidum conabatur : sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros . In uicos autē circa ciuitatē , non paruam militum manum ad rapienda frumēta dimisit . Quarto autē die , qui tricesimus mensis erat Octobris , ordinatum in oppidum introduxit exercitum . Populus quidē à seditiosis custodiebatur . ipsi autem Romanorū disciplina territi , exterioribus cessere partibus ciuitatis , & in partem interiorem templi refugerūt . Cestius uerò transgressus Bezethā , quæ sic uocatur , & Cænopolim , & forū quod appellatur materiariū incēdit , deinde cum ad superiorem ciuitatem uenisset , propē aulam regiam castra posuit . Et si tunc uoluisset intra muros uolenter irrumpere , ciuitatem ilico possedisset

sedisset, belloq; finem dedisset. sed Tyrannus & Priscus prefectus castrorum & plures equitum magistri, à Floro pecunia corrupti, conatum eius auerterunt: & Iudeos intolerandis repleti cladibus contigit. Interea plurimi popularium nobilissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestium quasi portas ei patefacturi, uocabant, ille autem & ira fastidians, & quod non satis eis credendum putaret, tandiu id neglexit, donec proditiōne comperta, seditiosi Ananum quidē cum ceteris, de muro deiectis lapidibus feriendo, in domos suas refugere cōegerunt: ipsi uero per turres dispositi, murū tentantibus repugnabant. Per dies igitur quinq; Romanis undiq; tentantibus frustrabatur conatus: sexto autem Cestius cum plurimis selectis, itemq; sagittarijs, à Septentrionali tractu templum aggreditur, Iudeis ex porticu resistentibus, qui frequenter quidem Romanos ad murum adeuntes auertere, postremo autem repulsi telorum multitudine, recesserūt. itaq; Romanorum qui anteibant, scutis suis muro nixi, & qui eos sequebantur, alijs ac per ordinem alijs similiter superadiunctis, quam sic ipsi appellant, testudinem contexuerunt. unde sagitte in eam delatæ, irritæ delabebantur: & sine aliqua noxa milites moenia suffodiebant: templiq; portas incendere moliebantur. uehemens autem seditiosos stupor inuaserat, iamq; multi ex ciuitate diffugiebant, uelut continuo caperetur. His autē populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebant, tantum ut ipsi portas aperirent, Cestiumq; tanquam de se optime meritum, reciperent, appropinquabant. Et profecto si paululum in obsidione perseuerasset, statim ciuitatē obtinuisset. sed credo iam tunc infestus Deus pessimis, eiusq; sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Deniq; Cestius, neque animis populi, neq; obsessorum desperatione perspecta, repente militem reuocat: & sine ulla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniuste discessit. inopinata uero eius fuga

fuga, latronum fiduciam recreauit: infecutiq; nouissimos aliquot equitum, peditumq; peremere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die ulterius recedendo, magis hostes prouocauit: iamq; postremos affecuti multos necabant. tum utraque itineris parte uallata, in transuersos tela iactabant. et neque in eos se retorquere, à quibus à tergo sauciabantur, nouissimi audebant, quandam infirmam multitudinem insequi existimantes: neque à lateribus instantium uim repellere sufficiebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemq; interrumpere formidarent: uiderent autem Iudeos leues, et ad excurrendum faciles esse. unde eueniebat, ut multa mala perpeterebantur, cum nihil contra inimicis nocerent. Tota igitur uia percussi, deiectiq; agmine sternebantur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, et Longinus tribunus, et Acilius Lucundus alæ præfectus, uix in Gabao peruenirent, ubi castra prius posuerant, multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius biduum commoratus, inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem hostium uidisset numerum, et omnia circum loca plena Iudeis, tarditatem sibi obfuisse cognouit: et si adhuc ibi maneret, plures se hostes habiturum. Itaque pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari præcepit: occisisq; mulis atque asinis alijsq; iumentis, præter illa quæ sagittas et machinas ferrent (hæc enim uelut usui futura seruabat, maxime quia timebat ne Iudeis contra se capta prodesse) Bethoron uersus antecedeat exercitum. At Iudei latioribus quidem locis minus instabant: contractos uerò in angustias atque descensus, alij ab exitu prohibebant, alij postremos agminis trudebant in uallem: fusaq; omnis multitudo per itineris iuga, militem sagittis operiebat. ubi etiam peditibus, quo pacto sibi met subuenirent, hæsitantibus, equitum periculum promptius

promptius erat. nec enim ordinate uiam prosequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent, ascensus ardui prohibebant equitantibus inuij. iaculatoribus autem rupes ac ualles tenebantur: in quas deiecti qui aberrassent consumebantur: nullusq; locus aut fugiendi, aut resistendi rationem habebat. Itaque incerti quid agerent, ad ululatus, quod desperati solent, fletusq; conuersi sunt: quibus resonabat Iudeorum exhortatio, cum clamore letantium pariter atque sæuientium. totusq; penè qui cum Cestio fuerat, perisset exercitus, nisi nox aduenisset: qua Romani quidem in Bethoron confugerunt, Iudei uerò obseſæ circum omnibus locis, eorum transitus custodiebant. Denique ubi Cestius aperto itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos propè ad quadringentos omnium fortissimos milites, tectorum fastigijs imposuit. hisq; præcepit, uigilum qui in castris excubarent, signa clamare: ut eo modo Iudei omnem illic militum numerum arbitraretur remanere. ipse autem cum cæteris otiose usque ad triginta stadia progreditur. Vnde mane cum Iudei locum in quo Romani tetenderant, desolatū uidissent, in quadringētos à quibus decepti fuerant concurrerunt, & illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium persequi properabant. sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregisset, die uehemētius quoque fugiebat: adeo ut metu perculsi milites, machinas siue tormenta muralia, itemq; ballistas, multaq; alia instrumenta relinquerent: quibus tunc ablatis Iudei rursus contra illos qui ea reliquerāt usi sunt. Insequendo autem Romanos, Antipatridem usque uenerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeuntes & machinas secum asportarunt, mortuosq; spoliarunt, & prædam quæ remanserat collegerūt: & pæana canentes in metropolim remearūt, suis quidem paucis amissis, Romanorum autem & auxilium quinque milibus peditum ac trecentis,

centis, itemq; nongentis et octoginta equitibus interemptis. Hæc quidem Nouembris mensis octauo die gesta sunt, anno duodecimo Neronis principatus.

De Damascenorum sæuitia in Iudæos, deq; Iosephi studiis in Galilæa.

C A P. X X V.

POST Cestij uerò casus aduersos, nobilium Iudæorum multi, tanquam è naui pessum itura, ex ciuitate enatabant. Denique Costobarus, et Saulus fratres, unà cum Philippo Iachimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippæ, inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui uerò cum his in aula regia fuerat obsessus Antipas, fuga despecta, quemadmodum à seditiosis interemptus sit, aliàs indicabimus. Cestius autem Saulum, et cæteros in Achaiam ad Neronem misit, et propriam necessitatem indicaturos, et belli causas deriuaturos in Florum. sperauit enim, et iram in illum excitaturum iri, et sua pericula summouenda. Tunc autem Damasceni, cæde Romanorum cognita, Iudæos apud se degentes opprimere studuerunt: et cum eos in publicis thermis collectos haberet (nanque id olim propter suspiciones meditabantur) facilem quidem sui conatus exitum fore putabant. uerebantur autem mulieres suas, ferè omnes præter paucas Iudaizantes, et eorum religione imbutas. quare hic magna cura fuit eas celâdi, quid agerèt. Iudæorum autem decem milia, quippe ut in angusto loco, atque omnes inermes aggressi, una hora sine metu iugulauerunt. Qui uerò Cestium fugauerant, in Hierosolymam reuersi, quos adhuc Romanorum studiosos inuenissent, partim ui, partim blanditijs sibi etiam sociabant: et in templum congregati, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus, Gorionis filius, et pontifex Ananus: omnia quæ in ciuitate gerenda essent, imperaturi: maximeq; ut ciuitatis muros erigerent. Filium nanque Simonis Eleazarum, quamuis Ro-

N n

manorum

manorum prædam, & ereptas Cestio pecunias, & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet, tamen nullis necessitatibus præposuerunt: quod & ipsum tyrannidis superbia uiderent effèrri, eiusq; studiosos, siue imitatores, satellitum more uersari. uerùm paulatim Eleazarum, ambitione pecunia, itemq; astutia persuasit populo, ut in omnibus sibi parerent. In Idumæam uerò quos mitterent, alios militum duces optarunt, Iesum filium Sapphæ, unum è pontificibus, & Eleazarum noui pontificis filium. Nigro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem posita genus ducēs, unde Peraites cognominabatur, ut ducibus obtemperaret. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant. namq; in Hierichuntem Iosephus filius Simonis, & trans flumen Manasses, & Tamnam Ioannes Essæus, toparchias administraturi nussi sunt. huic autem Lydda, & Ioppe, & Ammaus erant additæ. Gophniticæ autem & Acrabatene regionum Ioannes, filius Anania, rector designatus est: & utriusq; Galilææ IOSEPHVS, Matthiæ filius. huius autem præfecturæ iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitatum, quæ ibi fuerat. Aliorum igitur rectorum, pro alacritate, ac prudentia sua, quisque res sibi creditas administrabat. Iosephus autem, cum in Galilæam uenisset, primum curæ habuit, indigenarum sibi conciliare beneuolentiam: multa sciens ea confici posse, licet in alijs peccauisset. Deinde considerato, quòd potentissimos quidem amicos haberet, si eos participes potestatis fecisset, omnem uerò multitudinem si pleraq; per indigenas, & consuetos fieri præciperet, septuaginta de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosq; rectores totius Galilææ constituit: septem uerò per singulas ciuitates minorum litium iudices. nam maiora negotia, causasq; capitales ad se referre iussit, & illos septuaginta. ceterum disposito per ciuitates

iure

iure quo inter se uterentur, etiam quemadmodum extrinsecus tuti essent animaduertit: certusq; in Galileam Romanos esse uenturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est, Iotapatam, et Bersabae, et Selamin: necnon et Pereccho, et Iapha, et Sigoph, et montem cui nomen est Itaburio, et Taricheas, et Tiberiada: ad haec etiam circa Genesar lacum speluncas in ea, quae inferior Galilea uocabatur muniuit. Superioris autem Galilaeae Petram, quae Achabrorum dicitur, et Seph, et Iamnith, et Mero. in Gaulanitide uero Seleuciam, et Soganen, et Gamalam munitione circumdedit. Solis autem Sepphoritis permisit, ut murum sibimetipsis fabricarent: quod eos pecuniosos esse, et ad bellum promptos etiam sine praeccepto uideret. Similiter autem Giscalam, Sosephi iussu per se muro cinxit Ioannes Leuiae filius. Ceteris autem castellis omnibus, ipse Iosephus intererat, iubendo simul atq; opem ferendo. Quin et exercitum ex Galilea, supra centum milia uirorum comparauit: quos omnes undiq; collectis armis ueteribus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Romanorum inuictum esse uirtutem, quod dicto essent audientes rectoribus suis, et armorum exercitationi operam darent, doctrinam quidem urgente necessitate desepexit: parendi autem facultatem ratus regentium multitudine posse contingere, ita ut Romani solent, diuisit exercitum: pluresq; fecit ordinum principes. Diuersisq; militum generibus constitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis subdidit: et insuper his ipsis rectores, maiorum rerum administratores dedit. Docebatq; signorum disciplinas, et prouocationes, reuocationesq; buccinarum, et principia cornuum, et circunductiones, et quemadmodum oporteret laborantibus succurrere fortiores, et cum defatigatis partiri pericula: quaeq; ad fortitudinem animi, corporisq; tolerantiam pertinerent, instituebat. Maxime uero eos

sedisset, belloq; finem dedisset. sed Tyrannus & Priscus praefectus castrorum & plures equitum magistri, à Floro pecunia corrupti, conatum eius auerterunt: & Iudeos intolerandis repleri cladibus contigit. Interea plurimi popularium nobilissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestium quasi portas ei parafecturi, uocabant. ille autem & ira fastidiens, & quod non satis eis credendum putaret, tandiu id neglexit, donec proditione comperta, seditiosi Ananum quidē cum ceteris, de muro deiectis lapidibus feriendo, in domos suas refugere coegerunt: ipsi uero per turres dispositi, murū tentantibus repugnabant. Per dies igitur quinq; Romanis undiq; tentantibus frustrabatur conatus: sexto autem Cestius cum plurimis selectis, itemq; sagittarijs, à Septentrionali tractu templum aggreditur, Iudeis ex porticu resistentibus. qui frequenter quidem Romanos ad murum uadentes auertere, postremo autem repulsi telorum multitudine, recesserūt. itaq; Romanorum qui anteibant, scutis suis muro nixi, & qui eos sequebantur, alijs ac per ordinem alijs similiter superadiunctis, quam sic ipsi appellant, testudinem contexuerunt. unde sagittæ in eam delatæ, irritæ delabebantur: & sine aliqua noxa milites moenia suffodiebant: templiq; portas incendere moliebantur. uehemens autem seditio sos stupor inuaserat, iamq; multi ex ciuitate diffugiebant, uelut continuo caperetur. His autē populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebant, tantum ut ipsi portas aperirent, Cestiumq; tanquam de se optime meritum, reciperent, appropinquabant. Et profecto si paululum in obsidione perseuerasset, statim ciuitatē obtinuisset. sed credo iam tunc infestus Deus pessimis, eiusq; sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Deniq; Cestius, neque animis populi, neq; obsessorum desperatione perspecta, repente militem reuocat: & sine ulla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniuste discessit. inopinata uero eius fuga

fuga, latronum fiduciam recreauit: insecutiq; nouissimos aliquot equitum, peditumq; peremere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die ulterius recedendo, magis hostes prouocauit: iamq; postremos affecuti multos necabant. tum utraque itineris parte uallata, in transuersos tela iactabant. & neque in eos se retorquere, à quibus à tergo sauciabantur, nouissimi audebant, quandam infirmam multitudinem insequi existimantes: neque à lateribus instantium uim repellere sufficiebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemq; interrumpere formidarent: uiderent autem Iudeos leues, & ad excurrendum faciles esse. unde eueniebat, ut multa mala perpeterentur, cum nihil contra inimicis nocerent. Tota igitur uia percussi, deiectiq; agmine sternebantur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Aemilius Iucundus alæ præfectus, uix in Gabao peruenirent, ubi castra prius posuerant, multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius biduum commoratus, inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem hostium uidisset numerum, & omnia circum loca plena Iudeis, tarditatem sibi obsuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, plures se hostes habiturum. Itaque pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari præcepit: occisisq; mulis atque asinis alijsq; iumentis, præter illa quæ sagittas & machinas ferrent (hæc enim uelut usui futura seruabat, maxime quia timebat ne Iudeis contra se capta prodesse) Bethoron uersus antecedeat exercitum. At Iudæi latioribus quidem locis minus instabant: contractos uerò in angustias atque descendensus, alij ab exitu prohibebant, alij postremos agminis trudebant in uallem: fusaq; omnis multitudo per itineris iuga, militem sagittis operiebat. ubi etiam peditibus, quo pacto sibi met subuenirent, hæsitantibus, equitum periculum promptius

promptius erat. nec enim ordinate uiam prosequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent, ascensus ardui prohibebant equitantibus inuij. iaculatoribus autem rupes ac ualles tenebantur: in quas deiecti qui aberrassent consumebantur: nullusq; locus aut fugiendi, aut resistendi rationem habebat. Itaque incerti quid agerent, ad ululatus, quod desperati solent, fletusq; conuersi sunt: quibus resonabat Iudæorum exhortatio, cum clamore letantium pariter atque seuientium. totusq; penè qui cum Cestio fuerat, perisset exercitus, nisi nox aduenisset: qua Romani quidem in Bethoron confugerunt, Iudæi uerò obfesse circum omnibus locis, eorum transitus custodiebant. Denique ubi Cestius aperto itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos propè ad quadringentos omnium fortissimos milites, tectorum fastigijs imposuit. hisq; precepit, uigilum qui in castris excubarent, signa clamare: ut eo modo Iudæi omnem illic militum numerum arbitrarètur remanere. ipse autem cum cæteris otiosè usque ad triginta stadia progreditur. Vnde mane cum Iudæi locum in quo Romani tetenderant, desolatū uidissent, in quadringètos à quibus decepti fuerant concurrerunt, & illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium persequi properabant. sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregisset, die uehemētius quoque fugiebat: adeo ut metu perculsi milites, machinas siue tormenta muralia, itemq; ballistas, multaq; alia instrumenta relinquerent: quibus tunc ablatis Iudæi rursus contra illos qui ea reliquerāt usi sunt. Insequendo autem Romanos, Antipatridem assequue uenerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeuntes & machinas secum asportarunt, mortuosq; spoliarunt, & prædam quæ remanserat collegerūt: & peana canentes in metropolim remearūt, suis quidem paucis amissis, Romanorum autem & auxilium quinque milibus peditum ac trecentis,

centis, itemq; nongentis & octoginta equitibus interemptis. Hæc quidem Nouembris mensis octauo die gesta sunt, anno duodecimo Neronis principatus.

De Damascentorum sæuitia in Iudæos, deq; Iosephi studiis in Galilæa.

C A P . X X V .

POST Cestij uerò casus aduersos, nobilium Iudæorum multi, tanquam e naui pessum itura, ex ciuitate enatabant. Denique Costobarus, & Saulus fratres, unà cum Philippo Iachimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippæ, inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui uerò cum his in aula regia fuerat obsessus Antipas, fuga despecta, quemadmodum à seditiosis interemptus sit, alias indicabimus. Cestius autem Saulum, & ceteros in Achaïam ad Neronem misit, & propriam necessitatem indicaturos, & belli causas deriuaturos in Florum. sperauit enim, & iram in illum excitaturum iri, & sua pericula summouenda. Tunc autem Damasцени, cæde Romanorum cognita, Iudæos apud se degentes opprimere studuerunt: & cum eos in publicis thermis collectos haberet (nanque id olim propter suspiciones meditabantur) facilem quidem sui conatus exitum fore putabant. uerebantur autem mulieres suas, serè omnes præter paucas Iudaizantes, & eorum religione imbutas. quare hic magna cura fuit eas celâdi, quid agerët. Iudæorum autem decem milia, quippe ut in angusto loco, atque omnes inermes aggressi, una hora sine metu ingulauerunt. Qui uerò Cestium fugauerant, in Hierosolymam reuersi, quos adhuc Romanorum studiosos inuenissent, partim ui, partim blanditijs sibi etiam sociabant: & in templum congregati, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus, Gorionis filius, & pontifex Ananus: omnia quæ in ciuitate gerenda essent, imperaturi: maximeq; ut ciuitatis muros erigerent. Filium nanque Simonis Eleazarum, quamuis Ro-

N n manorum

manorum prædam, & ereptas Cestio pecunias, & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet, tamen nullis necessitatibus præposuerunt: quod & ipsum tyrannidis superbia uiderent efferrî, eiusq; studiosos, siue imitatores, satellitum more uersari. uerum paulatim Eleazarus, ambitione pecunia, itemq; astutia persuasit populo, ut in omnibus sibi parerent. In Idumæam uerò quos mitterent, alios militum duces optarunt, Iesum filium Sapphæ, unum è pontificibus, & Eleazarum noui pontificis filium. Nigro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem posita genus ducēs, unde Peraites cognominabatur, ut ducibus obtemperaret. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant, namq; in Hierichuntem Iosephus filius Simonis, & trans flumen Manasses, & Tamnam Ioannes Essæus, toparchias administraturi missi sunt. huic autem Lydda, & Ioppe, & Ammaus erant additæ. Gophniticæ autem & Acrabatene regionum Ioannes, filius Ananias, rector designatus est: & utriusq; Galilææ IOSEPHVS, Matthiæ filius. huius autem præfecturæ iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitatum, quæ ibi fuere. Aliorum igitur rectorum, pro alacritate, ac prudentia sua, quisque res sibi creditas administrabat. Iosephus autem, cum in Galileam uenisset, primum curæ habuit, indigenarum sibi conciliare beneuolentiam: multa sciens ea confici posse, licet in alijs peccauisset. Deinde considerato, quòd potentissimos quidem amicos haberet, si eos participes potestatis fecisset, omnem uerò multitudinem si pleraq; per indigenas, & consuetos fieri præciperet, septuaginta de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosq; rectores totius Galilææ constituit: septem uerò per singulas ciuitates minorum litium iudices. nam maiora negotia, causasq; capitales ad se referre iussit, & illos septuaginta, ceterum disposito per ciuitates iure

iure quo inter se uterentur, etiam quemadmodum extrinsecus tuti essent animaduertit: certusq; in Galileam Romanos esse uenturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est, Iotapatam, & Bersabæ, & Selamin: necnon & Perekcho, & Iapha, & Sigoph, & montem cui nomen est Itaburio, & Tarichæas, & Tiberiada: ad hæc etiam circa Genesar lacum speluncas in ea, quæ inferior Galilea uocabatur munivit. Superioris autem Galilææ Petram, quæ Achabrorum dicitur, & Seph, & Iammith, & Mero. in Gaulanitide uerò Seleuciam, & Soganen, & Gamalam munitione circumdedit. Solis autem Sepphoritis permisit, ut murum sibi metipsis fabricarent: quòd eos pecuniosos esse, & ad bellum promptos etiam sine præcepto uideret. Similiter autem Giscalam, Sosephi iussu per se muro cinxit Ioannes Leuiæ filius. Cæteris autem castellis omnibus, ipse Iosephus intererat, iubendo simul atq; opem ferendo. Quin & exercitum ex Galilæa, supra centum milia uirorum comparauit: quos omnes undiq; collectis armis ueteribus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Rômanorum inuictam esse uirtutem, quòd dicto essent audientes rectoribus suis, & armorum exercitationi operam darent, doctrinâ quidem urgente necessitate despexit: parendi autem facultatem ratus regentium multitudine posse contingere, ita ut Romani solent, diuisit exercitum: pluresq; fecit ordinum principes. Diuersisq; militum generibus constitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis subdidit: & insuper his ipsis rectores, maiorum rerum administratores dedit. Docebatq; signorum disciplinæ, & prouocationes, reuocationesq; buccinarum, & principia cornuum, & circumductiones, & quemadmodum oporteret laborantibus succurrere fortiores, & cum defatigatis partiri pericula: quæq; ad fortitudinem animi, corporisq; tolerantiam pertinerent, instituebat. Maxime uerò eos

erudiebat ad bellum, usquequaq; Romanorum referens disciplinam: & quod cum uiris essent preliaturi, qui & uiribus corporis, & animi obstinatione, totum penè orbem terræ superassent. His addidit, quo pacto belli tempore suis essent parituri præceptis, iam nunc periculum se facturum, si consuetis delictis, hoc est, furtis, & latrocinijis, & rapinis abstinuissent: sed neque aut gentilibus fraudem facerent, aut consuetissimorum damna proprium questum putarent. Illa enim bella optimè administrari, quorum milites bonam conscientiam gererent: qui uerò per se prauis fuissent, his non solum inimicos, sed etiam Deum hostem futurum. Multa in hunc modum admonendo perseuerabat. Et iam quidem quantam prælio parandum esset, conflatum erat. Nam sexaginta peditum milia, ducentos quinquaginta equites, ac præter hos etiam mercenarios, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor milia quingentos: necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis, atque satellites. Exceptis autem mercenarijs, facillè cæteri milites à ciuitatibus alebantur. Nanque singulæ quas enumerauimus, cum mediam sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparandum eis uictum tenebant: ut pars armis, atq; alia pars faciendis operibus dirimeretur, & armati securitatem rependerent suggerentibus commeatum.

De Iosephi periculis, & euasione, & Ioannis Giscalcii malicia,

CAP. XXVI.

Iosepho autem hoc modo administranti Galileam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Leuie filius, nomine Ioannes, callidissimus, ac dolis plenus: & nequitia quidem nobilissimus omnium, antea uerò pauper, & aliquandiu maliciæ suæ impedimentum passus inopiam, facillè mentiri paratus, mirusq; fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam uirtutem putaret, eaq; aduersus amicitissimos uteretur: simulator
humani

humanitatis, & spe lucri appetentissimus cadium : qui semper quidem immoderata concupisset, spem uerò leuioribus maleficijs aluisset. Latro enim erat, sui moris, ac solitarius : deinde etiam comitatum inuenit audaciæ, primo quidem paruum, ampliorem autem proficiens. Curæ autem habebat, neminē ignaum asciscere : sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorumq; peritia præstarent, hos eligebat : donec quadringentorum uirorum cateruam congregauit, quorum plures ex Tyriorum finibus & uicis erant. Isq; omnem Galileam depopulabatur : & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur iam dudum regendi milites cupientem, & maiora desiderātem, diu pecuniæ retardabat inopia. cumq; uideret Iosephum sua industria letari, persuadet ei primum, ut fabricandi muri patriæ sollicitudinem sibi committeret, in qua re quæstus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidissima fraude composita, uelut oleo, quod non à gentilibus suis tractatum esset, uti cauerent omnes apud Syriam Iudæi, ut ad confinia oleum mitteretur depoposcit. nummoq; Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris, eodem pretio amphoræ dimidium uenundabat. cumq; Galilæa ferax esset olei, maximeq; illo tempore magna ubertate redundaret, in ea loca ubi erat penuria, solus multumq; mittendo, infinitam summam pecuniæ congregauit : qua mox in eum usus est, qui hoc sibi beneficium præstitisset. Deniq; existimans, si Iosephum deposuisset, rectorem se Galilææ futurum, quibus præerat latronibus imperauit prædam uehementius exercere : quo multis rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidijs alicubi rectorem perimeret, si cui ferret auxiliū : aut si latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accusaret. Iamdudum autē rumores dissipauerat, quòd res Galilææ Iosephus Romanis prodere cogitaret. multaq; in hunc modū ad eius perniciem

comparabat. Itaque illo tempore, cū quidam ex uico Damaritarum, in magno campo custodias agentes, Ptolemæum Agrippe, et Berenices procuratorem aggressi, omnes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quibus erant non paucae uestes pretiosæ, plurimæq; argentea pocula, et sexcenti aurei, neque hanc prædam occultè administrare potuissent, omnia Tarichæas ad Iosephum comportarunt. Ille autem reprehensa uolentia, quam regijs intulissent, reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimum iubet: paratus eas dominis opportunè remittere. unde maximum ei periculum comparatum est. namq; raptores earum, quia prædæ nullam partem acceperant, ægre ferentes, et perspicientes quòd Iosephus cogitauerat laborem suum regibus condonare, per uicos nocte discurrunt, omnibusq; prædicant Iosephum proditorem esse: eodemq; tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adeo ut centum armatorum milia contra Iosephum prima luce concurrerent. Denique multitudo quidem in circo apud Tarichæas congregata, plurima per iracundiam conclamabat, partim deponi, partim concremari uociferans proditorem: plerisque autem incitabat Ioannes, et cum eo Iesus quidam Sapphæ filius, tunc magistratus Tiberiadis. Iosephi igitur amici et satellites, tantæ multitudinis incursum perterriti, omnes præter quatuor diffugerunt. Ipse uerò dormiens, propè cū iam ignis admoueretur, exurgit: et monentibus eum quatuor qui remanserant, ut fugeret. neq; solitudine sua, neq; illorū qui contra se uenerant copijs perturbatus, in conspectum illorum profilit, ueste discissa, infusorq; capiti puluere, auersisq; post tergū manibus, suorq; ceruici gladio annexo. Hæc autem amicos ei, maxime Tarichæatas ad misericordiam commouerant. rustica uerò plebs, et finitimorum, quibus molestior uidebatur, non sine maledictis eum iuebant publicas proferre pecunias, et facta proditiōis fateri

fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorum de quibus nata fuerat suspicio, penitus negaturum: & impetranda uenie causa fecisse omnia, quæ misericordiam promouerent. At illius ista humilitas consilium præstruebat: & contra se indignantes arte circumueniens, ut super his, unde irascerentur, inter se ipsi discordarent, omnia confessorum se pollicetur. Deinde sibi loquendi facultate concessa, Ego, inquit, hæc pecunias, neque Agrippæ remittere cogitabam, neque in propria lucra conuertere: absit enim, ut amicum putem unquam, qui uobis sit inimicus: aut questum ex re capiam, quæ uos communiter laderet. Sed quia uidebam à Tarichæatæ, maxime ciuitatem uestram munitionis egere, & ad extruenda moenia minus habere pecuniæ, timebamque Tiberiensem populum, & alias ciuitates raptis pecunijs inhiantes, pedetentim eas retinere decreui, ut uos muro circundarem. Si hoc non uidetur, profero, quæ ablata sunt, & diripienda propono. Sin rectè consului, bene de uobis meritum coercetis. Hæc Tarichæatæ quidem ab eo dicta, cum fauore receperunt: Tiberienses uerò cum alijs deprauando, insuper etiam minitabantur: utrique autem relicto Iosepho, inter se litigabant. Ille autem fretus iam secum sentientibus (erant enim propè ad quadraginta milia Tarichæatæ) cum multitudine liberius loquebatur: multumque in eorum temeritatem inuectus, ex presenti quidē pecunia Tarichæam ait esse muniendam: curæ autem sibi fore similiter, ut etiam ceteræ tutæ sint ciuitates. nec enim pecunias defore, si cōcordare uelint in eos, unde parandæ sunt, & non in eum moueantur, qui parat. Itaque tum alia quidem multitudo, quæ decepta fuerat, quamuis irata recedebat: duo uerò armatorum milia impetum in eum fecere. Cumque se ille tecto ante recepisset, instabant ei minitantes. Iterum autem Iosephus in hos quoque altera fraude utitur. cumque ad fastigium culminis euasisset, compresso dextera strepitu, nescire ait se, quid pe-

terent sibi præstari: uoces enim se non exaudire confusas. omnia uerò quæ iuberent esse facturum, si aliquos intro misissent, qui secum otiose colloquerentur. His auditis, ilico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediuntur. quos ille in intimas ædium partes inductos, clausa ianua tandiu uerberauit, quoad omnium uiscera nudata sunt. circumstabat autem interrim populus, existimans eos prolixis allegationibus concerrare, cum subito Iosephus foribus patefactis, cruentos eos dimisit. unde tanto terrore qui minabantur affecti sunt, ut proiectis armis aufugerent. Ob hæc Ioannis etiam atque etiam crescebat inuidia, aliasq; nihilominus Iosepho moliebatur insidias: morboq; simulato per epistolam postulauit, ut sibi medicinæ gratia Tiberiensibus aquis calidis uti permitteret. Iosephus autem, quia nondum ei suspectus erat insidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, ut et hospitium, et utensilia Ioanni præberent. Quibus ille potitus, biduo post cuius rei causa uenerat agebat: et his fraude circumuentis, alijs uerò pecunia corruptis, ut Iosephum desererent, persuasit. His autem cognitis Silas quem Iosephus custodiæ præposuerat, proptere de insidijs ei scripsit: atque ille accepta epistola, noctuq; itinere maturato, matutinus ad Tiberiadem peruenit. Et cetera quidem multitudo obuiam ei processit. Ioannes autem, quamuis eum contra se uenturum esse suspicaretur, tamen misso quodam ex notis, infirmitate simulata, quod lectulo detineretur, obsequio sese defuisse mandauit. Tiberiensibus autem à Iosepho in stadium congregatis, ut ad eos quæ sibi scripta fuerant loqueretur, missis armatis Ioannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit: atque ita conuersus ad eius uocem Iosephus, ubi ferrum prope ingulo suo imminere prospexit, in littus desiliit è tumulo, excelso cubitis sex, in quo uerba faciens cum populo steterat: ascensaq;

ascensaq; inde nauicula cum duobus satellitibus suis, quæ illuc applicuerat, in medium lacum refugit. milites uerò eius, ilico raptis armis, contra insidiatores irruebant. Mox autem uertus Iosephus, ne bello intestino concitato, propter paucorum inuidiam ciuitas consumeretur, nuntium suis misit, qui eos moneret, ut propriæ tantum saluti consulerent: neque uerò quenquam uel occiderent, uel arguerent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes, conuiuierunt. qui uerò circum ciuitatem per agros habitabant, auditis insidijs, & quis earum fabricator esset, contra Ioannem ueniebant. sed ille primus in Giscala patriam suam fuga receptus est. At Galilei totis iam ciuitatibus ad Iosephum confluerebant. & cum multa essent armatorum milia congregata, qui se aduersus Ioannem communem insidiatorem adesse clamabant: unaq; cum eo ciuitatem, quæ illud suscepisset, ignibus tradituros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolentiam, impetum autem cohibendam esse dicebat: prudentia magis inimicos uincere cupiens, quàm perimere. His uerò, qui de singulis ciuitatibus cum Ioanne rebellassent, nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisque populus indicabat, præconum uoce denuntiabat, intra quinque dies eorum qui Ioannem non reliquissent, patrimonia diripienda, domosq; eorum cum familijs exturendas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerunt. cum reliquis autem Ioannes propè mille Syris fugitiuis, transtulit se iterum in occultas insidias ex apertis: ac per nuntios in Hierosolymam clam missos, Iosephum accusabat, quòd magnum exercitum collegisset: iamq; nisi præueniatur ui, tyrannus metropoleos uenturus esset. Verum ea populus quidem præsciens, negligebat: liuore autem potentes, nonnulliq; magistratuum clam pecunias ad comparandos mercenarios milites misere Ioanni, ut per eos bellum

cum Iosepho gereret, decretumq; inter se conceperunt, quod idem Iosephus militum administratione decederet: non tamen id satis esse credebant: ideoq; duo milia & quingentos armatos, & quatuor miserunt nobiles viros, iurisperiti filium Iosandrum, & Ananiam Sadduceum, & Sinonem & Iudam Ionathæ filios, omnes eloquentia ualidissimo: ut eorum scilicet monitu, auerteretur ab Iosepho beneuolentia multitudinis: & si quidem ipse sponte sua ueniret, paterentur eum rationem reddere: sin remanere contenderet, pro hoste haberent. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum uenturum esse perscripserunt, causam uerò non indicauerunt, quoniam secretum fuit inimicorum eius consilium. unde factum est, ut quia præcauere non potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transfirent: hoc est, Sepphoris, & Gamala, & Giscala, & Tiberias: quas tamen continuò sine armis recepit. captos autem quatuor duces consilijs armatorumq; fortissimos, remisit Hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione commotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi antè fugissent.

Tiberias à Iosepho recuperatur & Sepphoris.

C A P U T X X V I I .

Ioannem uerò iam intra muros Giscalæ, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tiberias, halitatoribus Agrippam regem uocantibus. Et cum ille confuturo die ad eos non uenisset, pauciq; Romani equites ibi tum comparuissent, à Iosepho defecerunt. Hisq; apud Tarichæas cognitis, Iosephus qui milites frumentatum miserat, neq; solus egredi contra desertores, neq; se continere patiebatur, metuens, ne dum ipse tardaret, regij ciuitatem occuparent. nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat. itaq; dolo eos qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas
quidem

quidem Tarichæarum claudi iussit, ne quis consilium suum illis proderet, contra quos suscipiebatur. omnibus autem scaphis quas in lacu comperit congregatis (ducente autem et triginta fuerunt, quaterniq; nautæ non amplius singulis incrant) mature ad Tiberiadem nauigat. cumq; tanto ab ea distaret spatio, unde facile uideri non posset, inanibus scaphis in salo relictis, septem ipse solos inermes satellites secum habens, propius ut conspiceretur accessit. Quem quum inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent, metu perterriti, et scaphas armatorum esse plenas existimantes, arma projiciunt: manusq; supplices agitant, ut ciuitati parceret precabantur. Iosephus autem, postquam multis eos minis et exprobrationibus castigauit: primum quod bello contra populum Rom. suscepto, intestinis dissensionibus uires suas ante consumerent, inimicorumq; nota complerent: deinde, quod securitatis sue curatorem de medio tollere properarent, ciuitatemq; non erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: non repudiatum se ait, si qui sibi satisfacerent: quibus interuenientibus amicitia cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem Tiberiensium potentissimi descenderunt. his autem in unam receptis nauiculam piscatoriam, et procul abductis, alios quinquaginta senatores uenire iussit, maxime nobiles, uelut illi quoque fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atque alios obtentu fœderis euocabat: utq; mature Tarichæas recurrerent, gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quosq; auexissent, in carcerem collocarent: donec omnem curiam, quæ sexcentos haberet uiros, duoq; milia popularium comprehensa in Tarichæas scaphis adduxit. Reliquis autē uociferantibus, Clitum quendam esse præcipuū defectionis autorem, iramq; ipsius poena illius precantibus satiari, nullum quidem Iosephus uolebat occidere: suorum uero satellitū quendam

Leniam

Leuiam egredi iussit, qui Cliti manus abscideret. Cùm uerò is præ timore solum se globo inimicorum commissurum negaret, eaq; causa indignari Iosephum stantem in scapha uideret, ipsumq; uelle descendere, ac de se supplicium sumere, ut saltem unam manum sibi concederet, orabat. neque hoc abnuente Iosepho, dummodo alteram sibimet Clitus ipse præcideret, educto ille dextera gladio, leuiam sibi truncauit. tantus cum timor Iosephi inuaserat. Ita nunc Iosephus uacuis scaphis, et satellitibus septem, populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociauit. Paucis autem diebus post, Giscalam quæ cum Sepphoritis defecerat, militibus deprædari permisit: omnemq; prædam conquisitam popularibus reddidit. Similiter etiam Sepphoritis et Tiberiensibus. Nam et hos captos rapinarum damno corrigere uoluit: et redhibitione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

Quomodo Hierosolymitæ bello se præparauerint: deq;
Simonis Gioræ tyrannide. CAP. XXVIII.

HAstenus apud Galileam motus erat: iamq; ab intestinis dissensionibus quiescentes, aduersus Romanos instruebantur. Hierosolymis autem Ananus pontifex et potentiores, qui non cum Romanorum parte sentirent, muros instaurare properabant: multaq; bellica instrumenta, perq; omne oppidum sagittæ, aliq; arma fabricabantur: et exercitationibus iussis manus iuuenum operam dabant. Erantq; uniuerſa plena tumultus, magnaq; tristitia moderatos occupauerat: multiq; futuras clades prospicientes, fletum cohibere non poterant: infestaq; pacem cupientibus omnia uidebantur. Belli autem incensoribus, quæ illis placerent, ex tempore fingebantur: statimq; iam tunc quasi peritura ciuitatis erat, antè quàm Romani uenirent. Anano autem apparatus belli omittere cura fuit

fuit: & seditiosorum, quos Zelotas uocabant, amentiam ad
 attiliora conuertere: qui tamen uictus est, & quis illius finis
 fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatena to-
 parchia Gioræ filius Simon, multis nouarum rerum cupidis
 congregatis, ad rapinas conuersus, non solum in domos locu-
 pletum irrumpebat, uerum etiam corpora uerberibus confi-
 ciebat: iamq; tunc palam tyrannidem inceptabat. Ab Anano
 autem missis aduersus eum militibus magistratuum, ad latro-
 nes qui erant Masadæ, cum his quos habebat, effugit: ibiq;
 manens, donec Ananus & alij eius inimici perempti sunt, Idu-
 meam cum cæteris populabatur: adeò ut magistratus eius gen-
 tis, propter cædium multitudinem, & prædarum assiduitatem,
 collecto milite, uicos præsidij tuerentur. Et Iudeorum quidem
 res ita se habebant.

F L A V I I I O S E - P H I D E B E L L O I V - daico liber tertius.

De Vespasiani ducis aduentu, & clade duplici Iudæo-
 rum.

CAP. I.

N E R O N E M autem, ubi res apud Iudæã
 non prospere gestas accepit, latens quidem,
 quod necesse fuit, cum timore stupor inua-
 dit: aperte autem superbiam simulans ultro
 etiam indignabatur: magisq; ducis negligenti-
 a, quàm uirtute hostium quæ contigerant facta esse dicebat:
 dicere se putans, propter pondus imperij tristiora contemnere,
 uidetq; malis omnibus superiorem animum gerere. uerunta-
 men curis arguebatur mentis eius perturbatio, cum delibera-
 set cuiusnam commotum crederet Orientem, qui unã & Iudæos
 rebel

rebellantes ulciscerentur, proximâq; his nationes simili morbo correptas antecaperet. Inuenit igitur solum Vespasianum his necessitatibus parem, et qui tanti belli magnitudinem suscipere posset, uirum ab adulescentia usq; ad senectutem bellis exercitatum, et qui populo Romano iam pridem pacasset Occidentem, Germanorum tumultu concussum: armisq; ante illud tempus incognitam Britanniam uendicasset. unde patri quoq; ipsius Claudio prastiterat, ut sine proprio sudore triumpharet. Itaq; his omnibus fretus, etatemq; illius cum peritia stabilem cernens, obsidesq; fidei liberos, eorumq; florem manus esse paternae prudentiae, iam tum fortasse de tota Republ. Deo aliquid ordinante, mittit eum ad regēdos exercitus in Syria constitutos, multis pro tēpore blandimentis atq; obsequijs animatum, qualia necessitas imperare consuevit. Ille autē protinus ex Achaia, ubi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium suum mittit Alexandriam, ut inde quintam itemq; decimam legiones moueret. ipse uerō transmissus ad Hellespontum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibiq; Romanas uires, multaq; à uicinis regibus auxilia congregauit. At Iudaei post malā Cestij pugnam insperata felicitate sublati, animorum impetus cohibere non poterant: sed tanquam fortuna eos exagitante perciti, bellum ulterius producebant. Deniq; omni, quanta fuit, manu pugnatissima congregata, Ascalonem petierunt. ea est ciuitas antiqua, septingentorum et uiginti stadiorum spatio ab Hierosolyma distans, et Iudaeis semper inuisa: quae res fecit, ut etiam tunc primis eorum incurfibus propior uideretur. tres autem uiros aggrēssionis duces habebant, et corporibus et prudentia praestantissimos: Nigrum Peraitam, et Silam Babylonium, et Ioannem Essenum. Ascalon uerō ualidissimo quidem muro cincta erat, sed uacua penē praesidijs. una enim cohors eam peditum, et una equitum ala tuebatur, cui praefectus erat Antonius. Illi igitur

igitur ira multa uelocius itinere peracto, acsi ex propinquo uenirent, præstò erant. Antonius uerò (nec enim eorū fore impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, et neque multitudinem ueritus uel audaciam, primas hostium coitiones fortiter sustinuit: murumq; properantes aggredi refrenauit. Itaque Iudæi, qui cum peritioribus imperiit, et pedites cum equitibus, cum stipatis autem inordinati, leuiterq; armati cum instructis, plusq; indignationi quàm consilio tribuentes, cum morigeris et nutu rectoris omnia facientibus dimicabant, facile profligantur. nam ut semel eorum primæ ab equitibus turbatæ sunt acies, fugam petunt: et murum uersus se à tergo urgentibus incidentes, suimet ipsi hostes erant: donec omnes incursibus equitū uicti, per totum campum dispersi sunt, qui fuit plurimus, totusq; habilis equitantibus: quod quidem Romanos iuuuit, ut magna cæde Iudeos prosternerent. nam et fugientes præuertendo, cursum in eos flectebant: et quos occupassent, curriculo transfigendo infinitos peremere. Alij uerò alios quocunq; se uertissent circumdatos, exagitantes facile iaculis opprimebant. Et Iudeis quidem propria multitudo, per desperationem salutis, solitudo uidebatur. Romani uerò licet ad pugnam pauci essent, rebus tamen secundis animati, etiam superfluere se putabant. Et illi quidē res aduersas superare certantes, dum pudet citò fugere, mutari fortunā sperant. Romani autē, in his quæ prospere agerent minime delassati, ad maiorem usq; dici partē pugnam protrahunt: donec Iudeorū quidē perempta sunt decem milia, duoq; duces Ioannes et Silas: ceteri uerò pleriq; sauci, cum Nigro, qui unus restabat ex ducibus, in oppidum Idumææ quod Sallis dicitur confugere. nonnulli tamen etiā Romanorum in illo prælio uulnerati sunt. Sed non Iudeorum spiritus clade tanta sedatus est, multoq; magis eorum dolor incitant audaciā: et contemnentes quantum ante pedes mortuo-

rum

rum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladem alteram illiciebantur. denique paruo tempore intermisso, quòd ne curandis quidem uulneribus satis esset, cunctisq; aggregatis uiribus, maiore cum indignatione, multoq; plures Ascalonem recurrebant, eadem se præter imperitiam aliq; belli uitia, comitante fortuna. Etenim cum Antonius quà transituri fuerant, posuisset insidias, ex improviso in eas delapsi, & ab equitibus circumdati, prius quàm se ad pugnam componerent, iterum super octo milia occubuerunt: cæteri uerò omnes aufugerunt: cumq; his Niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonstratis. & quoniam hostes instarent, in turrim quandam tutissimam compelluntur, cuiusdam uici, cui nomen est Bezedel. Antonius uerò cum suis, ne uel moras circum turrim, quæ inexpugnabilis esset, diu tererent, uel ducem hostium fortissimum uiuum relinquerent, ignem muro supponunt. turriq; inflammata, Romani quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro consumpto: ille autem in castelli specus intimum ex turri saltu demissus euasit: triduoq; post socijs cum fletu cum ad sepulturam inuestigantibus sese ostendit, gaudioq; insperato repleuit omnes Iudæos, tanquam Dei prouidentia dux eis in posterum reseruatus. At Vespasianus Antiochiam exercitu adducto, quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul aliq; felicitate sine dubio tertium inter omnes, quæ in Romano orbe sunt locum obtinens, ubi etiam aduentum suum regem Agrippam cum omni manu propria offenderat præstolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac autem ciuitate occurrerunt ei Sepphorite ciues oppidum Galilææ colētes, soli mente pacata: qui tam suæ salutis prouidentia solliciti, quàm Romanarum uirium gnari, etiam prius quàm Vespasianus ueniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextrasq; iunxerant, præsidiumq; militare susceperant. tunc quoque benignissime duce suscepto,

suscepto, alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promiserunt: Quibus interim Vespasianus praesidij causa poscentibus, equitum peditumq; tantum numerum tradidit, quantum ob stare posse arbitrabatur incur sibus, si quid Iudei commouere tentassent. non enim minimum esse uidebatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilææ maximam et in loco tutissimo conditam, totiusq; gentis futuram praesidio.

Descriptio Galilææ, Samaritæ, & Iudææ.

CAP. : II.

DVæ sunt autem Galilææ, quæ superior et inferior appellantur, easq; Phœnice et Syria cingunt. Discernit uerò ab Oriente Ptolemais territorij sui finibus, et quondam Galilæorum, nunc autem Tyriorum mons Carmelus: cui coniuncta est Gabaa ciuitas equitum, quæ sic appellatur, eò quòd equites ab Herode Rege dimissi, coloni eò deducebantur. A Meridie autem Samaritis et Scythopolis, usq; ad flumen Iordanem. Ab Oriente uerò Hippene et Gadaris, sed et Gaulanitis definit, qui etiam regni Agrippæ fines sunt. Septentrionalis autem eius tractus Tyro, itemq; Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilææ longitudo à Tiberiade usq; ad Zabulon, cui uicina est in locis maritimis Ptolemais, protenditur. Latitudine autem patet à uico Xaloth, qui in magno compositus est, usq; ad Bersaben: unde etiam superioris Galilææ latitudo incipit usq; ad Baca uicam, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo uerò eius à Thella uico Iordani proximo usq; ad Meroth, extenditur. Sed cum tanta sint utraq; magnitudine, tantisq; gentibus alienigenis cinctæ, semper tamen omnibus belli periculis restiterunt. nam et pugnaces sunt ab infāntia Galilæi, et omni tempore plurimi, neq; aut formido unquam uiros aut eorum penuria regiones illas occupauit: quoniam totæ opimæ ac fertiles sunt, omniumq; generum arboribus confite, ut etiam minime agri-

culturæ studiosos ubertate sua prouocent. deniq; excolta sunt ab incolis totæ, nec pars ulla est earum otiosa: quin & ciuitates ibi crebræ sunt, & ubiq; multitudo uicorum propter opulentiam populosa, ut qui sit minimus, supra quindecim milia colonorum habeat: prorsus ut etiam si quis magnitudine minorem Galilæam dixerit, quàm trans fluiuium regionem, uiribus tamen eam prætulerit. hæc enim uniuersa colitur, tota fructuum ferax: at illa quæ trans flumen est, licet multò maior sit, pleraq; tamen aspera atq; deserta est, & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Peræ sanè mollicies & ingenium fructuosum, campos habet cum uarijs arboribus consitos, tum maxime oliuetis ac uineis & palmetis exultos. irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aquæ perennis, quoties illi Sirio æstuante defecerint. Et longitudo quidem eius est à Machærunte in Pellam: latitudo uerò à Philadelphia usque ad Iordanem. Et Pella quidem quam supra diximus, Septentrionalis eius est tractus: occiduus uerò Iordanis: Meridianum autem Moabitis regio terminat. ab Oriente autem Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itemq; Gerasis clauditur. Samariensis autem regio, inter Iudeam quidem & Galilæam sita est: incipiens enim à uico in planitie posito, cui nomen est Gineæ, in Acrabatenam desinit toparchiam: sed natura nihil à Iudæa discrepat. nam & utraq; montose sunt & campestres, agroq; colendo molles atq; opimæ, necnon & arboribus plenæ: pomisq; tam syluestribus quàm mansuetis abundant, eò quòd natura sunt aridæ, imbriumq; satis habent. dulces autem per eas supra modum aquæ sunt: boniq; graminis copia præter alias earum pecora lactis abundant: quodq; maximum uirtutis atq; opulentiae specimen est, utraq; uiris referta est. Harum confinium est Anuath uicus, qui etiam Borceos appellatur, Iudææ limes à Septentrione. Meridiana

ridiana uerò pars eius , si in longitudinem metiare , adiacenti uico Arabum finibus terminatur , cui nomen est Iordan. Latitudo sanè à Iordane flumine usq; ad Ioppen explicatur. Media uerò eius est Hierosolyma : unde quidam non sine ratione , umbilicum eius terræ , eam urbem uocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa delicijs caret , ad Ptolemaidem usq; locis extenta maritimis. In undecim autem sortes diuisa est : quarum prima est tanquam regia Hierosolyma , præ ceteris inter omnes accolæ eminens , uelut caput in corpore. alijs uerò post hanc toparchiæ sunt distributæ. Gophna est secunda , & post eam Acrabata. ad hoc Thamna , & Lydda , itemq; Amnaus , & Pella , & Idumæa , & Engadda , & Herodium , & Hierichus : deinde Iamnia & Ioppe finitimis præsunt. & præter has Gamalitica , & Gaulanitis , & Batanea , & Trachonitis : quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem uerò terra incipiens à monte Libano & fontibus Iordanis , usq; ad Tiberiadi proximum lacum , latitudine panditur. à uico autem , qui appellatur Arphas , ad Iuliada oppidum longitudine tendit : & habitatur ab incolis Iudæis Syrisq; permixtis.

De auxilio Sepphoritis misso , & Romanorum disciplina militari.

C A P V T I I I .

DE Iudæa quidem , & quibus esset cincta regionibus , quàm maximè potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sepphoritis , hoc est , equites mille , sexq; milia peditum , Placido eos regente Tribuno , castris in magno campo positis bisariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendæ causa , equitatus uerò in castris degubat. utrinq; autem assidue prodeundo , & circa eam regionem loca omnia incurfando , magnis incommodis Iosephum eiusq; socios , quamuis quietos , afficiebant. & præterea ciuitates extrinsecus deprædabantur : ciuiumq; conatus , si quando

rebellantes ulciscerentur, proximâq; his nationes simili morbo correptas antecaperet. Inuenit igitur solum Vespasianum his necessitatibus parem, et qui tanti belli magnitudinem suscipere posset, uirum ab adulescentia usq; ad senectutē bellis exercitum, et qui populo Romano iam pridem pacasset Occidentem, Germanorum tumultu concussum: arminsq; ante illud tempus incognitam Britanniam uendicasset. unde patri quoq; ipsius Claudio præsiterat, ut sine proprio sudore triumpharet. Itaq; his omnibus fretus, etatemq; illius cum peritiâ stabilitern cernens, obsidesq; fidei liberos, eorumq; florem manus esse paternæ prudentiæ, iam tum fortasse de tota Republ. Deo aliquid ordinante, mittit eum ad regēdos exercitus in Syria constitutos, multis pro tēpore blandimentis atq; obsequijs animatum, qualia necessitas imperare consuevit. Ille autē protinus ex Achaia, ubi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium suum mittit Alexandriam, ut inde quintam itemq; decimam legiones moueret. ipse uerò transmissus ad Hellespontum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibiq; Romanas uires, multaq; à uicinis regibus auxilia congregauit. At Iudæi post malā Cestij pugnam insperata felicitate sublati, animorum impetus cohibere non poterant: sed tanquam fortuna eos exagitante perciti, bellum ulterius producebant. Deniq; omni, quanta fuit, manu pugnacissima congregata, Ascalonem petierunt. ea est ciuitas antiqua, septingentorum et uiginti stadiorum spatium ab Hierosolyma distans, et Iudæis semper inuisa: quæ res fecit, ut etiam tunc primis eorum incursum propior uideretur. tres autem uiros agressionis duces habebant, et corporibus et prudentia præstantissimos: Nigrum Peraitam, et Silam Babylonium, et Ioannem Essenum. Ascalon uerò ualidissimo quidem muro cincta erat, sed uacua penè præsidij. una enim cohors eam peditum, et una equitum ala tuebatur, cui præfectus erat Antonius. Illi igitur

igitur ira multa uelocius itinere peracto, acsi ex propinquo uenirent, præstò erant. Antonius uerò (nec enim eorū fore impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, et neque multitudinem ueritus uel audaciam, primas hostium coitiones fortiter sustinuit: murumq; properantes aggredi refrenauit. Itaque Iudei, qui cum peritioribus imperiti, et pedites cum equitibus, cum stipatis autem inordinati, leuiterq; armati cum instructis, plusq; indignationi quàm consilio tribuentes, cum morigeris et nutu rectoris omnia facientibus dimicabant, facile profligantur. nam ut semel eorum primæ ab equitibus turbate sunt acies, fugam petunt: et murum uersus se à tergo urgentibus incidentes, suimet ipsi hostes erant: donec omnes incursibus equitū uicti, per totum campum dispersi sunt, qui fuit plurimus, totusq; habilis equitantibus: quod quidem Romanos iuuat, ut magna cede Iudeos prosternerent. nam et fugientes præuertendo, cursum in eos flectebant: et quos occupassent, curriculo transfigendo infinitos peremere. Alij uerò alios quocunq; se uertissent circumdatos, exagitantes facile iaculis opprimebant. Et Iudeis quidem propria multitudo, per desperationem salutis, solitudo uidebatur. Romani uerò licet ad pugnam pauci essent, rebus tamen secundis animati, etiam superflueret se putabant. Et illi quidē res aduersas superare certantes, dum pudet citò fugere, mutari fortunā sperant. Romani autē, in his quæ prospere agerent minime de lassati, ad maiorem usq; dici partē pugnam protrahunt: donec Iudeorū quidē perempta sunt decem milia, duoq; duces Ioannes et Silas: ceteri uerò pleriq; sauci, cum Nigro, qui unus restabat ex ducibus, in oppidum Idumææ quod Sallis dicitur confugere. nonnulli tamen etiā Romanorum in illo prælio uulnerati sunt. Sed non Iudeorum spiritus clade tanta sedatus est, multoq; magis eorum dolor incitauit audaciā: et contemnentes quantum ante pedes mortuorum

rum

rum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladem alteram illiciebantur. denique paruo tempore intermisso, quod ne curandis quidem uulneribus satis esset, cunctisq; aggregatis uiribus, maiore cum indignatione, multoq; plures Ascalonem recurrebant, eadem se præter imperitiam aliaq; belli uitia, comitante fortuna. Etenim cum Antonius quâ transituri fuerant, posuisset insidias, ex improviso in eas delapsi, & ab equitibus circumdati, prius quàm se ad pugnam componerent, iterum super octo milia occubuerunt: ceteri uerò omnes aufugerunt: cumq; his Niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonstratis. & quoniam hostes instarent, in turrim quandam tutissimam compelluntur, cuiusdam uici, cui nomen est Bezedel. Antonius uerò cum suis, ne uel moras circum turrim, quæ inexpugnabilis esset, diu tererent, uel ducem hostium fortissimum uiuum relinquerent, ignem muro supponunt. turriq; inflammata, Romani quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro consumpto: ille autem in castelli specus intimum ex turri saltu demissus euasit: triduoq; post socijs cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus sese ostendit, gaudioq; insperato repleuit omnes Iudæos, tanquam Dei prouidentia dux eis in posterum reseruatus. At Vespasianus Antiochiam exercitu adducto, quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul aliaq; felicitate sine dubio tertium inter omnes, quæ in Romano orbe sunt locum obtinens, ubi etiam aduentum suum regem Agrippam cum omni manu propria offenderat præstolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac autem ciuitate occurrerunt ei Sepphorite ciues oppidum Galilææ colètes, soli mente pacata: qui tam suæ salutis prouidentia solliciti, quàm Romanarum uirium gnari, etiam prius quàm Vespasianus ueniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextrasq; iunxerant, præsidiumq; militare susceperant. tunc quoque benignissime duce suscepto,

suscepto, alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promiserunt: Quibus interim Vespasianus praesidij causa poscentibus, equitum peditumq; tantum numerum tradidit, quantum ob stare posse arbitrabatur incursibus, si quid Iudaei commouere tentassent. non enim minimum esse uidebatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilaeae maximam et in loco tutissimo conditam, totiusq; gentis futuram praesidio.

Descriptio Galilaeae, Samaritae, & Iudaeae.

CAP. : II.

Duae sunt autem Galilaeae, quae superior et inferior appellantur, easq; Phoenice et Syria cingunt. Discernit uero ab Oriente Ptolemais territorij sui finibus, et quondam Galileorum, nunc autem Tyriorum mons Carmelus: cui coniuncta est Gabaa ciuitas equitum, quae sic appellatur, eo quod equites ab Herode Rege dimissi, coloni eo deducebantur. A Meridie autem Samaritidis et Scythopolis, usq; ad flumen Iordanem. Ab Oriente uero Hippene et Gadaris, sed et Gaulanitis definit, qui etiam regni Agrippae fines sunt. Septentrionalis autem eius tractus Tyro, itemq; Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilaeae longitudo à Tiberiade usq; ad Zabulon, cui uicina est in locis maritimis Ptolemais, protenditur. Latitudine autem patet à uico Xaloth, qui in magno compositus est, usq; ad Bersaben: unde etiam superioris Galilaeae latitudo incipit usq; ad Baca uicum, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo uero eius à Thella uico Iordani proximo usq; ad Meroth, extenditur. Sed cum tanta sint utraq; magnitudine, tantisq; gentibus alienigenis cinctae, semper tamen omnibus belli periculis restiterunt. nam et pugnaces sunt ab infantia Galilei, et omni tempore plurimi, neq; aut formido unquam uiros aut eorum penuria regiones illas occupauit: quoniam totae opimae ac fertiles sunt, omniumq; generum arboribus confitae, ut etiam minime agri-

culturæ studiosos ubertate sua prouocent. deniq; excultæ sunt ab incolis totæ, nec pars ulla est earum otiosa: quin et ciuitates ibi crebræ sunt, et ubiq; multitudo uicorum propter opulentiam populosa, ut qui sit minimus, supra quindecim milia colonorum habeat: prorsus ut etiam si quis magnitudine minorem Galileam dixerit, quàm trans fluuium regionem, uiribus tamen eam prætulerit. hæc enim uniuersa colitur, tota fructuum ferax: at illa quæ trans flumen est, licet multò maior sit, pleraq; tamen aspera atq; deserta est, et nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Peræ sanè mollicies et ingenium fructuosum, campos habet cum uarijs arboribus confitos, tum maxime oliuetis ac uineis et palmetis excultos. irrigatur autem abunde montanis torrentibus, et fontibus aquæ perennis, quoties illi Sirio æstuante defecerint. Et longitudo quidem eius est à Macharunte in Pellam: latitudo uerò à Philadelphia usque ad Iordanem. Et Pella quidem quam supra diximus, Septentrionalis eius est tractus: occiduus uerò Iordanis: Meridianum autem Moabitis regio terminat. ab Oriente autem Arabia et Silbonitide, necnon et Philadelphia, itemq; Gerasis clauditur. Samariensis autem regio, inter Iudeam quidem et Galileam sita est: incipiens enim à uico in planitie posito, cui nomen est Gineæ, in Acrabatenam desinit toparchiam: sed natura nihil à Iudea discrepat. nam et utraq; montose sunt et campestres, agroq; colendo molles atq; opimæ, necnon et arboribus plenæ: pomisq; tam syluestribus quàm mansuctis abundant, eò quòd natura sunt aridæ, imbriumq; satis habent. dulces autem per eas supra modum aquæ sunt: boniq; graminis copia præter alias earum pecora lactis abundant: quodq; maximum uirtutis atq; opulentie specimen est, utraq; uiris referta est. Harum consinium est Anuath uicus, qui etiam Borceos appellatur, Iudeæ limes à Septentrione. Meridiana

ridiana uerò pars eius , si in longitudinem metiare , adiacenti uico Arabum finibus terminatur , cui nomen est Iordan. Latitudo sanè à Iordane flumine usq; ad Ioppen explicatur. Media uerò eius est Hierosolyma : unde quidam non sine ratione , umbilicum eius terræ , eam urbem uocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa delicijs caret , ad Ptolemaidem usq; locis extenta maritimis. In undecim autem sortes diuisa est : quarum prima est tanquam regia Hierosolyma , præ ceteris inter omnes accolæ eminentis , uelut caput in corpore. alijs uerò post hanc toparchiæ sunt distributæ. Gophna est secunda , & post eam Acrabata. ad hoc Thamna , & Lydda , itemq; Amnauus , & Pella , & Idumæa , & Engadda , & Herodium , & Hierichus : deinde Iamnia & Ioppe finitimis præsunt. & præter has Gamalitica , & Gaulanitis , & Batanea , & Trachonitis : quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem uerò terra incipiens à monte Libano & fontibus Iordanis , usq; ad Tiberiadi proximum lacum , latitudine panditur. à uico autem , qui appellatur Arphas , ad Iuliada oppidum longitudine tendit : & habitatur ab incolis Iudæis Syrisq; permixtis.

De auxilio Sepphoritis misso , & Romanorum disciplina militari.

CAPVT III.

DE Iudæa quidem , & quibus esset cincta regionibus , quàm maximè potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sepphoritis , hoc est , equites mille , sexq; milia peditum , Placido eos regente Tribuno , castris in magno campo positis bisariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendæ causæ , equitatus uerò in castris degebat. utrinq; autem assidue prodeundo , & circa eam regionem loca omnia incurfando , magnis incommodis Iosephum eiusq; socios , quamuis quietos , afficiebant. & præterea ciuitates extrinsecus deprædabantur : ciuiumq; conatus , si quando

excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Iosephus tamen aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans eam posse capere: quam ipse, antequam à Galilæis deficeret, ita muris cinxerat, ut Romanis quoq; esset inuicta. unde etiam spe frustratus est, cum nec ui nec suasu Sephoritas in suas partes pertrahere potuisset: magisq; in Iudæa bellum accendit Romanis indigne ferentibus insidias, et propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent: qui tamen cum mortem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebant: ignis uero et sanguis Galileam totam repleuerat, nec quisquam expers eius acerbitalis aut cladis erat. unam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communierat. Titus autem Alexandriam transmissus ex Achaia citius quam per hyemem sperabatur, manum militum cuius causa missus fuerat suscepit: contentoque usus itinere, mature ad Ptolemaidem peruenit. Cumq; ibi patrem suum reperisset, duabus quas secum habebat legionibus (erant autem nobilissimæ quinta et decima) iunxit etiam quam ille adduxit quintamdecimam. Eas autem sequebantur decem et octo cohortes: quibus accessere ex Casarea quinq; cum una ala equitum, et alæ quinq; Syrorum equitum. decem autem cohortium singulæ mille pedites habebant: in cæteris uero tredecim sexcenti pedites, et centeni uiceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à Regibus congregatum est. Antiochus enim et Agrippa et Soëmus, bina milia peditum, et sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabiæ quoq; Rex Malchus, præter quinq; milia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarij: ut tota manus computata cum regijs, sexaginta milia circiter peditum equitumq; colligeret, præter calones: qui pluri sequebantur, et meditationi bellicæ assueti nihil à pugnacijs

gnacissimis aberant : quod tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent , belli autem pericula cum ipsis experirentur , & neq; peritia neq; uiribus à quoquam nisi à dominis uincerentur . Qua quidem in re nimis admirandam quis existimauerit Romanorum providentiam , ita seruos instituentium , ut non solum uitæ ministerio , sed belli etiam necessitatibus utiles sint . Quod si quis eorum aliam quoq; respexerit militiæ disciplinam , profectò cognoscet tantum eos imperium non fortunæ munere , sed propria uirtute quæsisse . Armis enim uti non in bello incipiunt : neq; solum , si necesse sit , manus mouent , cum in pacis otio cessauerint : sed armis ueluti natura coherentes , nullas capiunt exercitationis inducias , nec tempora præstolantur . Meditationes autem eorum nihil à uera contentione discrepant : sed in dies singulos militum quisq; omnibus armis , tanquam in procinctu positus , exercetur : quo etiam facilius prælia tolerant . neq; enim ordo neglectus eos à consuetâ dispositione dispergit , neq; metus stupefacit , neq; lassitudo exhaurit . unde sequitur ut semper superent , quos non itidem confirmatos inuenerint . Nec errauerit si quis eorum meditationes conflictus esse dixerit sine sanguine , contraq; prælia meditationes cum sanguine . nam ne repentino quidem hostium incursu opprimi possunt : sed quocunq; in hostilem terram irruerint , non nisi permunitis castris prælio decernunt . quæ quidem non leui opere , neq; iniquo loco erigunt , nec omnes inordinate describunt : sed si quidem inæquale solum fuerit , complanatur : quatuor uerò angulis eorum dimensio designatur . nam & fabricorum multitudo , & fferamentorum copia quæ usus extructionis postulabat , sequitur exercitum . Et interior quidem pars castrorum tabernaculis distribuitur , ambitus autem eorum extrinsecus muri faciem præfert : ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis : quarum interualla catapultis

atq; ballistis, et alijs machinis saxa intorquentibus, omnibusq; instrumentis missilium complent, ut cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. portas autem quatuor edificant, tam iumentis aditu faciles, quam ipsis, siquid urgeat, intrò currentibus latas. intus autem castra uici spatijs interpositis dirimunt, mediâq; tectorum tabernacula collocant, et inter hæc ducis maximi diuûm templo similitum: prorsus ut quasi repentina quedam ciuitas existat: forum quoq; et opificum stationes, et sedes militum primatibus, ordinumq; principibus, ubi si qua sit inter alios ambiguitas, iudicent. Ipse uerò ambitus, et omnia quæ in eo sunt, multitudine simul et scientia fabricantium opinione citius communitur. qui si res urgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, pariâq; spatium lata. Armis autem septi, per contubernia cum decore atq; otio in tentorijs agunt: omniâq; ab his ordinatè etiam alia cautèq; per contubernia expediuntur: ueluti si ligno aquaue opus sit aut frumento. nec enim coena uel prandium cum uoluerit, in potestate cuiusq; est, simul autem omnibus somnus est, excubias et uigilandi tempora buccinæ significant, neq; est omnino quicquam quod sine edicto geratur. Manè autem milites quidem ad centuriones, illi uerò ad tribunos conueniunt salutatum: cum quibus ad summum omnium ducem uniuerſi ordinum principes. ille autem his signum aliâq; dat ex more præcepta proferenda subiectis: quibus etiam in acie circumaguntur quò opus est, ac uniuerſi pariter incurrunt, itemq; sese recipiunt. Cum autem castris egrediendum est, tuba indicium facit: nemoq; otiosus est. sed uel solo nutu moniti, tabernacula tollunt, omniâq; ad profectionem instruunt. deinde iterum tuba ut sint parati significat. illi autem cum mulos et iumenta sarcinis onerauerint, uelut in curruli certamine signum expectant. Castra uerò incendunt, eò quòd sibi alia munire

munire facile sit, et ne quando hostibus eadem usui sint. Et tamen tertio quoque tubæ signo indicant, ut exeatur: urgendo aliqua ex causa morantes, ne quis ordinem deserat. Dexterque Duci præco astans, si ad bellum parati sunt, uoce patria ter percontatur. illique toties alacri et magna uoce paratos esse se respondent, interrogantemque præueniunt: et Martio quodam spiritu repleti cum clamore dextras erigunt. Deinde otiose et cum omni decore progredientes ambulant, suum quisque ordinem uelut in bello custodiens: pedites quidem thoracibus et galeis septi, et utroque latere gladijs accincti. laeuus autem gladius multo est longior, cum dexter mensuram palmæ non excedat. qui uero Ducem stipant lecti pedites scuta et lanceas gestant: cetera manus hastas et clypeos longos, serramque et corbem et sarculum et securim, necnon et habenam et falcem et catenam, triduique uaticum, ut parum intersit inter onusta iumenta et pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior, et contus in manu, transuersusque; ad equi latus clypeus: ternaque in pharetra uel amplius dependent lama cuspide iacula nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides uero et thoracæ peditibus habent similes: nulloque armorum genere ab equitum alis discrepant lecti, qui circum Ducem uersantur. Agmina autem semper cui sorte id obtigerit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera et mansiones, itemque armorum uarietas. Nihil uero nec in prælijs inconsultum aut subitum agunt: sed omnia semper sequuntur factæ sententiam: opusque adhibetur antè decretis. unde aut minime peccant: aut si peccauerint, facilis est errati correctio. Fortune autem succesibus meliores consiliorum, etiam si aliter successerit, arbitrantur euentus: quasi bonum quidem fortuitum ad rem inconsultè gerendam illiciat: quæ uero antè cogitata fuerint, etiam si aduersus casus exceperit, bene iam mediatos exhibeant

beant ad cauendum ne idem rursus eueniat: & bonorum quidem fortuitorum non is autor sit cui contigerint, tristium uerò que præter sententiam acciderint, saltem rectè consulta uideantur esse solatium. Armorum quidem exercitatione comparant, ut non modò corpora, sed animi quoq; militum fortiores sint. maior autem illis est ex timore diligentia. nanq; leges apud eos non desertionis solum, uerumetiam minimæ negligentiae sunt capitales: Ducesq; magis quàm ipse leges terribiles. nanq; bonos honorando, redimunt ne in coërcendis noxijs uideantur crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus parent, ut & in pace ornamento sint, & in acie corpus unum totius conspiciatur exercitus. sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduci sunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta, oculisq; ad signa, & ad opera manibus: unde facere quidem semper strenui sunt, pati uerò tardissimi. nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sensere Ducum, aut difficultatem regionum: sed ne fortunæ quidem succubere. nam & eam certiores putant esse uictoriam. Quorum igitur actus à consilijs incipiunt, consultaq; adeò strenuus exequitur exercitus, quid mirum si Euphrates ab Oriente, & Oceanus ab Occidente, itemq; à Meridiano tractu Africa fertilissima regio, & à Septentrione Rhænus atq; Danubius sunt imperij limites, cum minorem esse possidentibus possessionem rectè quis dixerit? Hæc ego profectus sum, non tam proposito laudandi Romanos, quàm solatio deuictorum, & ut nouarum rerum cupidos deterrerem: fortasse autem & ad experientiam proderunt bonarum artium studiosis, Romanæ instituta militiæ nescientibus: redeo tamen unde digressus sum.

Impetus Placidi aduersus Iorapatam.

CAP. IIII.

Vespasianus quidem unà cum Tito filio in Ptolemaide interim degens, ordinabat exercitum. At uerò Galileam perus

peruaserat Placidus, ubi maximam eorum quos comprehendisset multitudinem, interemit : Hæc autem fuit Galilæorum imbecillior turba , animisq; deficiens : pugnacissimos autem ut uidit semper in ciuitates confugere , quas Iosephus communierat , in Iotapatam, quæ omnium tutissima erat, impetum uertit : existimans eam repentino aggressu facilius captum iri , magnamq; et sibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam, et illis commodum ad reliqua maturius explicanda , quasi metu cessuris alijs ciuitatibus, si quæ ualidissima esset, occupatam uidissent. Multum tamen opinione deceptus est : Iotapateni enim, cum eius impetum præsensissent, prope ciuitatem aduenientem excipiunt : congressiq; cum Romanis ex improviso plurimi et ad pugnam parati, necnon et alacres (quippe ut pro salute patriæ, item coniugum liberorumq; dimicantes) in fugam eos uertunt, multosq; sauciant, septē solum interfectis: quia neq; inordinatè pugna decesserant , septisq; undiq; corporibus leuiter fuerant uulnerati : cum Iudei quoq; magis eminus iaculari, quàm manus conferere inermes cum armatis considerent. ex ipsis autem Iudeis tres ceciderunt, paucis præterea sauciatis. Placidus igitur ab oppido repulsus, aufugit.

Galilæa à Vespasiano inuaditur.

C A P V T V .

Vespasianus uerò ille Galilæam cupiens inuadere , ex Ptolemaide profiscitur, ordinato militum itinere , sicut Romani consueuerunt. Auxiliatores enim qui leuius armati essent , itemq; sagittarios præire iussit , ad repentinos incursum hostium cohibendos , et ut suspectas atq; opportunas insidijs syluas scrutarentur . hos sequebatur Romani peditatus equitatusq; pars : post quos è singulis centurijs deni armaturam suam ferentes, mensurasq; castrorum : post hos stratores uiarum ibant, qui aggeris maligna corrigerent, ac aspera conplanar

planarent, sylvasq; obstantes præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itemq; subiectorum sibi rectorum sarcinas, et tutelæ causa multos cum his equites ordinauit. post quos ipse ueniebat, lectos pedites equitesq;, necnon et lancearios secum ducens, equitumq; præterea suorum agmine comitatus. de singulis enim turmis proprios centum et uiginti equites deputatos habebat. hos sequebantur, qui expugnandis ciuitatibus machinas et cetera tormenta portarent: deinde rectores, itemq; Præfecti cohortibus Tribuni, stipati lectis militibus. et post hos circum aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod et uniuersarum auium regnum habeat, et sit ualidissima. itaq; illam et principatus insigne putant, et omen uictoriæ, quoscunq; bello petierint. sacras uerò signorum effigies sequebantur cornicines, et post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. hisq; adharebat ex more quidam centurio discipline atq; ordinis custos. Serui autem singulorum legionum cuncti cum peditibus erant, multis alijsq; iumentis uehentes militum sarcinas. postremum agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogeant armati pedites, equitumq; non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibiq; positis castris, quamuis promptos ad bellum milites continebat, unâ et ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumq; indulgendo poenitudinis, si quis ante prælium uoluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaq; multos quidem rebelliones fugere uel solus fecit Ducis aspectus: metum uerò uniuersis incussit. Iosephi enim socij, qui non longè à Sepphori castra posuerant, ubi bellum appropinquare cognouerunt, et iam iamq; Romanos prælio secum congressuros, non modò ante pugnam, sed antequam hostes omnino conspicer

spicerent, fuga disiecti sunt. cum paucis autem relictus Iosephus, ubi animaduertit neq; se ad excipiendos hostes sufficientem manum habere, & Iudæorum animos concidisse: ac, si fides his haberetur, plerosq; libenter ad hostes defectum ire: iam tum quidem bello omni abstinere: quàm longissimè autem periculis abesse decreuit: abductisq; qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

Gadaræ expugnatio.

CAPVT VI.

Vespasianus autem Gadarensium ciuitatem aggressus, primo impetu capit, quòd eam pugnaci multitudine uacuam reperisset. Deinde hinc transgressus interius cunctos puberes interfecit, cum Romanos odio gentis, & cladis memoria quam pertulerat Cestius, nullius ætatis misericordia commoueret. Incendit autem non solum ciuitatem, sed etiam omnes circum uicos, & oppidula quædam penitus desolata, nonnulla quorum habitatores ipse cepisset. Iosephus autem, quam tuitio- nis causa optauerat ciuitatem, ipse metu repleuit. Nam Tiberienses nunquam eum, nisi de omni bello desperasset, in fugam uersum iri credebant: neq; in hoc eos uoluntatis eius fallebat opinio. uidebat enim res Iudæorum quorsum euaderent: unamq; illos uiam salutis habere, si propositum mutauissent. Ipse uero, quamuis adhuc sibi speraret à Romanis ueniam tribuendam, mori tamen sæpe maluisset, quàm prodita patria, cum dedecore administrationis sibi creditæ, apud illos feliciter agere contra quos fuerat missus. Decreuit igitur Hierosoly- mam primatibus, quemadmodum sese res haberent, cum fide perscribere: ne uel nimis extollendo uires hostium, timiditatis mox argueretur: uel minus aliquid nuntiando, fortasse coepta etiam poenitentes ad ferociam reuocaret: utq; si foedus eis placeret, citò rescriberent: aut si bellandum esset, dignum ei contra Romanos exercitum mitterent. Ille quidem hac epistola
script

scripta, maturè mittit qui Hierosolymam literas ferret.

Iotapatæ obsidio.

CAPVT VII.

Vespasianus autem Iotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hostium refugisse cognouerat, et præterea ualidissimum hoc eorum esse receptaculum) præmittit pedites cum equitibus, qui montanum iter coequarent, saxis asperum, ac peditibus quoq; difficile, omnino uerò equitibus inuium. Et hi quidem quatrinduo fecere quod iussum est, latamq; aperuere exercitui uiam. quinto autem die, qui mensis Maii uigessimus et primus erat, prior Iosephus in Iotapatam ex Tiberiade uenit, abiectosq; Iudæorum spiritus erigit. Cum uerò transitum eius Vespasiano quidam transfuga nuntiaffet, utq; mox ciuitatem peteret incitaret, ueluti cum ea totam Iudæam capere posset, si Iosephum subiugasset: hoc ille nuntio pro maxima felicitate percepto, Dei prouidentia factum ratus, ut qui hostium prudentissimus uideretur, ultrò se etiam in custodiam traderet uoluntariam: statim quidem cum equitibus mille Placidum mittit, unaq; decadarchum Ebutium, tam manu quam prudentia uirum insignem, circumuallare ciuitatem iussit, ne clàm inde Iosephus elaberetur. postero autem die cuncta manu comitatus ipse consequitur, et post Meridiem usq; acto itinere, ad Iotapatam peruenit. adductoq; in Sptentrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulto castra ponit, distante ab oppido stadijs septem. Consulto autem quam maximè conspici ab hostibus affectabat, ut uisu attoniti turbarentur. quod etiam factum est: eosq; tantus continuò stupor inuasit, ut muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulando fatigatos, ciuitatem statim aggredi piguit: ob eam causam duplici acie circumdato oppido, tertium extrinsecus agmen equitum posuere, omnes Iudæis exitus obstruentes. sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil

nihil est neceſſitate pugnacius. Itaq; poſtridie impetu in mu-
ros factò, Iudei primò quidem locis ſuis manentes, Romanis
caſtra ante muros habentibus reſiſtebant. poſtea uerò quàm
Veſpaſianus & ſagittarios & funditores, omnemq; iaculato-
rum multitudinem adhibitam, miſilibus in eos permiſit uti:
atq; ipſe cum peditibus in aduerſum collem, unde murus ex-
pugnabilis erat, niti cœpit: tunc ciuitati metuens Iosephus, &
cum eo cuncta Iudeorum proſiluit multitudo: omnesq; in
Romanos pariter irruentes, procul à muris eos deterruere,
multa manu ſimul & audacia patrando facinora. neq; mino-
ra tamen patiebantur quàm faciebant. nam quantum ipſos
ſalutis deſperatio, tantum pudor incendebat Romanos. &
hos quidem peritiâ cum fortitudine, illos autem duce iracun-
dia ſerocitas armabat. Deniq; cùm toto die pugnatum fuiſſet,
prælium nox diremit: in quo Romanorum plurimis ſaucia-
tis, tredecim interfecti ſunt: Iudeorum autem cùm ſexcenti
eſſent uulnerati, ſeptem & decem ceciderunt. Nihilòq; minus,
Romanis poſtridie iterum irruentibus occurrunt: multoq;
fortius reſtiterunt: ex eo ſcilicet fiduciam naſti, quòd eos pri-
die præter ſpem ſuſtinuerant. ſed eos quoq; pugnaciores ex-
perti ſunt, quòd eorum iracundiam pudor incenderat, uinci
credentium, niſi citò uiciſſent. Itaq; per dies quinq; Romanis
minimè ab aggreſſione ceſſantibus, etiam Iotapatænorum ex-
curſus agebantur. fortius oppugnabantur, & neq; Iudæi ui-
res hoſtium formidabant, neq; Romanos difficultas oppidi ca-
piendi laſſabat. Etenim Iotapata paulominus tota rupes eſt,
ex alijs quidem partibus undiq; uallibus immenſis præceps, ut
earum altitudinem oculis deprehendere cupientium aſpectus
antè deſiciat. Ab una uerò tantum Boreæ parte adiri poteſt, ubi
per tranſuerſum latus deſinentis montis ædificata eſt: quod qui-
dem ipſum muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo in-
acceſſa

accessa essent hostibus superiora cacumina. alijs uerò circum
 montibus tecta, prius quàm in eam perueniretur, à nullo pote-
 rat conspici. Iotapata quidem sic erat communita. Vespasianus
 autem et cum natura loci simul certandum putans, et cum au-
 dacia Iudeorum, incipere obsidionem acriter statuit: aduoca-
 tisq; rectoribus sibi subditis, de aggressu deliberabant. Cumq;
 aggerem fieri placuisset, qua parte murus facilis erat accessus,
 totum ad comparandam materiam misit exercitum: oppidoq;
 propinquis montibus excisis, magnaq; ui lignorum et lapi-
 dum comportata, cratibusq; ad euitanda iacula desuper missa
 per uallos dispositis, his protecti aggerem construebant. nulla
 autem noxa uel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur.
 His autem alij terram ex propinquis tumulis eruentes, sine in-
 termissione suppeditabant: cunctisq; trifariam distributis, nul-
 lus erat otiosus. At Iudæi super eorum tegmina saxa ingentia
 et omne telorum genus curabant immittere: quæ licet mini-
 mè penetrarent, magnos tamen crepitus dabant, et horribile
 impedimentum erat operantibus. Tunc Vespasianus machi-
 nis missilium circumpositis (erant autem omnes centum sexa-
 ginta) in eos qui super murum astarent, iussit tela contendere: si-
 mulq; ex catapultis lanceæ percurrerant, saxaq; tormentis in-
 gentia mittebantur, ignisq; et sagittarum frequentissima mul-
 titudo, quæ non solum murum, sed etiam totum intra iactum
 earum spatium Iudæis inaccessum fecere. Arabum enim sagit-
 tatorum manus, et iaculatores, itemq; funditores, et omnes
 machine tela iaciebant. Neq; tamen his Iudæi prohibiti, ne de-
 super propugnarent, quieti erant: sed excurrendo per cuneos
 more latronum, tegmina operantium detrahebant, nudatosq;
 feriebant: et ubi illi cessissent, aggerem dissipabant, uallorumq;
 munimenta cum cratibus igni tradebant: donec Vespasianus
 cognito, huius damni causam ex distributione operum contigif-
 se,

se, quod interiecta spatia Iudæis locum aggrediendi præberent, adunavit tegmina: coniunctisq; pariter viribus obreptiones hostium præpeditæ sunt. Erecto autem propemodum aggeri, par loq; minus equato propugnaculis, indignum esse ratus Iosephus, nihil contra moliri, quod oppido saluti foret, convocat fabros, murumq; altius iubet extolli. cum illi tam multis obstantibus iaculis minimè edificare posse affirmarent, hanc eis defensionem excogitavit. Sudibus fixis per eos bouum coria recentia extendi præcepit, quæ missos tormentis lapides sinuata susciperent, quibusq; repulsa tela cætera dilaberentur, et ignis humore languesceret. hisq; ante fabros oppositis, illi murum die noctaq; operando, ad viginti cubitorum altitudinem crexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, minisq; validissimis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus, magnum morrorem comparauit, tam Iosephi molitione, quam oppidanorum obstinatione perterritis.

Obsidio Iotapatenorum à Vespasiano, & diligentia Iosephi.
deq; Iudæorum excursione in Romanos. CAP. VIII.

AT Vespasianus et calliditate consilij, et hostium audacia magis irritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia Romanos ultrò incursabant: inq; dies singulos prælia cæteruatim, et cuiusq; modi latrociniales doli, et eorum quæ casus obtulisset rapinæ, aliorumq; incendia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, statuit obsidere ciuitatem, ut eam usui necessariorum penuria caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si ad finem usq; in eadem pertinacia durauissent, fame consumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliores expugnatu fore, si post interval-lum rursus anxij incubuisset. Itaq; omnes exitus eorum asseruari præcepit. Illi autem frumenti quidem, aliarumq; omnium
terminu

rerum intus habebant copiam, præter salem. aquæ uerò penuria eos affligebat: quia neq; fons erat intra ciuitatem, et imbre contentis habitatoribus, rara est in illo tractu æstiuis mensibus pluuia. quo tempore obseſſi etiam hoc uehementius afficiebantur, quod arcendæ siti fuerat excogitatum: quodq; fieri, uelut omnis aqua iam defecisset, egre ferebant. Iosephus enim, cum et ciuitatem uideret abundare alijs rebus, fortesq; animo uiros esse, quo longiorem Romanis obsidionem faceret, quam sperabant, iam tum potum mensura ciuibus ministrabat. illis autem conseruari aquam penuria grauius esse uidebatur: amplioresq; cupiditatem mouebat, quod ius bibendi liberum non haberent: ac uelut ad extremam sitim peruentum esset, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere non poterant, qui ex aduerso colle trans murum in unum eos confluere locum, et aquæ mensuram accipere prospectabant: quod etiam ballistarum peruenientibus telis, plurimos occidebant. Vespasianus quidem non multo post, exhaustis puteis, ipsa sibi necessitate traditum iri ciuitatem sperabat. Iosephus autem, ut hanc eius spem frangeret, iussit quàm plurimos per murorum minas demersa undis atq; humida uestimenta suspendere, ut omnes repente aqua perfluerent. ex quo mœror simul Romanis ac timor erat, cum tantum aquæ uiderent eos ludibrio consumere, quos potu indigere credebant. Deniq; dux belli etiam ipse, quia penuria ciuitatem posse capere desperasset, iterum consilium ad uim atq; arma conuertit: Iudeis quoq; id maxime cupientibus: quod nec se, nec ciuitatem saluam fore credebant, et priusquam fame uel siti perirent, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud consilium, quo sibi copia pararetur, per quandam uallem deuiam, propterea q; minus curiose habitam à custodibus, excogitauit. mittendo enim per ociduas eius partes literas ad quos uellet Iudeos extra ciuitatem degent

degentes, ab his omnia usui necessaria, et quæ in ciuitate defecerant, accipiebat: mandato cōmeantibus, ut plerunq; ad excubias reperent, terga uelleribus tecti: quò si qui eos nocte uidissent, canum similitudine fallerentur. idq; factitatum est, donec eius fraudem uigiles persenserunt, uallēmq; cinxerunt. Itaque tunc Iosephus non diu ciuitatem sustinere posse prospiciens, suamq; pariter salutem, si uellet remanere, desperans, cum optimatibus de fuga tractabat, uerum id populus sensit, et circa cum susus, ne sese negligeret, precabatur, in quo solo recumberent: ipsum enim saluti esse ciuitati manentem, uelut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. quò si etiam capiantur, eundem solatio fore. decere autem illum nec inimicos fugere, nec amicos deserere, aut quasi ex naui tempestate oppressa defilire, qui ad eam tranquillo mari uenisset. ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem, cum iam nemo audebit hostibus repugnare, si discessisset, cui confiderent. Iosephus autem quòd sibi caueret occultans, illorum commodo se exitum parare dicebat: nam intra ciuitatem manendo, neq; seruatim grande aliquid se profuturum: et si caperentur, unā cum his esse frustra periturum: obsidione uerò liberatum, extrinsecus maximo eis emolumento fore. mature enim congregatis ex territorio Galileis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate renocaturū. nunc autem non uidere. quid apud eos residens utilitatis afferret, nisi quòd Romanos ad obsidionem magis incitaret, ut se caperent magnipendentes. quem si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populum Iosephus, sed hoc circumfistere se magis incendit. deniq; pueri et senes, itemq; mulierculæ cum infantibus flentes, ad eius pedes accidebant, eumq; omnes complexi tenebant, et ut fortunæ socius sibi remaneret, cum ululatibus supplicabant: non inuidia salutis eius, quantum ego arbitror, sed propria spe, nihil enim

P p se mali,

se mali, remanente Iosepho, existimabant esse passuros. Ille autem siquidem paruisset, hæc preces esse ratus: custodiam uero, si per uim cogeretur (multum enim propositum discessus etiam querelarum misericordia fregerat) remanere statuit. communiq; desperatione ciuitatis armatus, et nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est: pulchrumq; uitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere: ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis ergo egressus, disiectis custodibus, usque ad Romanorum castra excurrebat: et nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebant, discerpere: nunc operibus ignem immittere. posteroq; die similiter ac tertio et per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non defatigabatur. Sed Vespasianus Romanos his excursibus malè affectos aspiciens (nam et terga dare Iudeis pudebat, et fugiētes insequi armorū pondere tardabantur: cum Iudei semper aliquid agentes, priusquam paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat, ut eorum impetum declinarent, ne uel cum hominibus mortis auidis manum confererent. Nihil esse fortius desperatis. restingui autem illorum impetus, si proposito frustrentur, quasi flamma si materiam non inueniat. ad hoc oportere Romanos cautius querere uictoriam, augenda possessionis causa, non ex necessitate pugnantes. Per sagittarios autem Arabum et Syriæ et funditores, perq; saxa tormentis emissa plerunque repellibat Iudeos. nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem malè accepti cedebāt: uerum eninus missa intra iactum subeuntes, sæuius Romanis instabant: cum neque corpori, neque animæ parcerent: sed per uicem utrinque pugnarent, suorum quisque laborantibus subuenientes.

De oppugnatione Vespasiani contra Iotapatam, ariete, & aliis tormentis bellicis,

CAPVT IX.

Igitur

Igitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumq; incurfibus obsideri, cum propè iam muris aggeres æquarentur, arietem admouere decreuit. Est autè aries, immensa materia, malo navis æsimilis: cuius summum graui ferro solidatum est, in arietis effigiem fabricato, unde etiam nomen accepit. dependet autem funibus medius ex trabe alia, uelut ex trutina, palis utrinque fultus bene fundatis. retrorsum autem magna uirorum multitudine repulsus, hisdemq; simul rursus impellentibus missus, in fronte prominente ferro mœnia percutit: nec est ulla tam ualida turris, aut murorū ambitus adeò latus, ut ex si priores ictus fortiter sustinuerit, assiduos uincat. Ad huius periculum rei duci Romano transire placuit, ut capere oppidum properanti: quoniam pernicio-
sa uidebatur obsidio, Iudæis minime quiescentibus. Itaque Romani quidem ballistis ceterisq; missilium machinis, ut facilius ferirentur quidē muris obstare tentassent, propius adhibitis utebantur: neque sagittarij aut funditores longius aberant. cū uerò ea causa muros nemo auderet ascendere, ipsi arietem applicabant cratibus desuper itemque pellibus septum, tam pro sui defensione quàm machine. Et primo quidem impetu mœnia concussa sunt: clamorq; oppidanorum, uelut iam capti essent, maximus factus est. Iosephus autem eundem locum sepe feriri, neque multò post murum disturbatum iri prospiciens, quo commento uim machine paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis confertos, quā semper impetum arietis ferri uiderent, demitti iussit ex muro: ut eo modo secundi ictus errarent, aut etiam excepta uulnera laxitas frustraretur. Quæ quidem res multum Romanis more attulit. nam quocunque hi machinam conuertissent, contra illi qui super murum stabant, palearum traduentes saccos, ictibus supponebant: nihilq; murus percussione ladebatur, do-

nec etiam Romani aduersus hoc aliud machinati sunt: proceris enim contis expeditis, in his summis falces quibus saccos abscinderent alligarunt. cum autem hoc modo efficax esset opus arietis, ac murus (quia recens edificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum erat, Iosephus eiuſq; socij ad ignis auxilium se contulerunt: accensumq; totum quod aride fuit materie, tribus ex locis pariter inflammaverunt, unaq; machinas & propugnacula Romanorum & aggeres concremaverunt. Illi vero non sine malo subueniebant, audacia simul eorum territi, & ne adiumento essent, flammis proruentibus impediti: quæ aridum noctæ fomitem & præterea bitumen ac picem, necnon etiam sulfur, opinione citius uolabant: operaq; Romanorum multo labore curata, unius horæ spatio persum dederunt. Hic etiam uir quidam Iudæus, predicatione ac memoria dignus inuentus est, Samæi filius Eleazarus, cui Saab Galilææ patria fuit. Is enim saxum ingens alte sublatum, tanta uis super arietem ex muro demisit, ut machine caput abrumperet, idq; ex medijs hostibus saltu ad eos delatus auferret, nulloq; metu reportaret ad murum. postremo tanquam signum quod tela mitterent, hostibus propositus, nudo corpore quinque sagittarum uulneribus fixus est: earumq; nulla respecta, ubi murum ascendit, unde iam uideri ab omnibus poterat, sua audacia ibi constitit, contractusq; dolore plagarum cum ariete decidit. Post hunc fortissimi extiterunt duo fratres Netiras & Philippus de uico Ruma Galilæi. qui cum super milites decimæ legionis profuissent, tanto impetu uiq; irruerunt, ut & aciem Romanorum perumperent, quiq; aduersum ierant, omnes in fugam uerterent. præter hos Iosephus quoque & cætera multitudo, raptis ignibus machinas & refugia, cum operibus quintæ itemq; decimæ, eius quæ terga dederat legionis, incendunt. cæteri autem qui mox consecuti sunt,

& instru

et instrumenta et omne genus materiae obruerunt. Rursus autem Romani sub uesteram, erectum arietem ad eam muri partem, quae pridem quassata fuerat, appulcre: ibique propugnatorum quidam Vespasiani plantam sagitta percussam leuiter uulnerat, quia uis teli spatio defecisset. Maximam tunc id Romanis perturbationem fecit. his enim qui propè aderant niso sanguine perterritis, per omnem famam cucurrit exercitum: relictisque obsidione, plerique cum stupore atque formidine ad ducem belli concurrebant: et ante omnes Titus aderat, metuens patri. Vnde contigit ut et beneuolentia circa rectorem, et filij trepidatio confunderet multitudinem, facile tamen pater et timore filium, et perturbatione liberauit exercitum, superato enim dolore uulneris, et ab omnibus qui sui causa pertimuerunt conspici studens, bellum in Iudaeos sauius incitauit. nam uelut ultor quisque imperatoris omne periculum adire cupiebat: et clamore alius alium adhortantes, murum petebant. Iosephus autem cum suis, licet assiduus ballistarum itemque tormentorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur à muro: sed flammis et ferro et saxis eos appetebant, qui arietem protecti cratibus impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumberent in conspectu hostium positi, quos ipsi contra uidere non possent. nam et suis ignibus collucebant, tanquam si dies esset, et certum erant hostibus signum quò tela dirigerent: machinisque procul non apparentibus, missilia cauere non poterant. Ergo propterea tam catapultarum quam iaculorum ui simul multi transfigebantur: missaque machinis saxa et murorum minas auferebant, et frangebant angulos turrium. uirorum autem nulli tam fortiter constipati erant, ut non usque ad extremam aciem saxi magnitudine ac uolentia sternerentur. Sciet autem aliquis, huius machinae uis quantum ualeat, ex his quae illa nocte contigerunt, in mu-

ro cuidam ex circumstantibus Iosepho, saxo percusso caput auulsum est, cuiusq; ad tertium stadiū ueluti funda excussa caluaria. Interdū quoq; pręgnātis foemina transiecto utero, ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormēto uis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & missilium strepitus. crebri autem mortui, cum per muros deijcerentur, sonabant. & accerbissimus quidem intus excitabatur mulierum clamor: extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totusq; ambitus muri, ad quem pugnabatur, sanguine cōfluebat, iamq; ascendi poterat congestione cadauerum. montes autem resonantes, multo amplius horrorem augebant: nec quicquam illi nocti defuit, quod uel auribus uel oculis terrorem posset incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam sauciati sunt, & tamen uix circa matutinas uigilias murus assiduīs machinarum ictibus cessit. Tumq; illi quidem corporibus atque armis eam partem quę deiecta fuerat, priusquam Romani pontes apponerent, munierunt.

De iterata impugnatione Iotapatenorum.

CAP. I.

MANE autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore paululum recreatum. Idemq; cupiens de conuulsa muri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortissimos equis depositos trifariam collocat: ut tecti armis dirutum latus undique obsiderent, contosq; prætenderent: & cum pontes admoueri cōpissent, ipsi priores introirent. post illos autem pedites ualidissimos ordinauit. reliquam uerò equitum multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: funditores quoque similiter, & appositos machinis. Alijs autem integris muri partibus scalas applicare pręcepit: ut qui hos
prohib

prohibere tentassent, deiectæ partis defensionem relinquerenti ceteriq; omnibus simul telis oppressi, uiolentiæ irrupentium cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum quidem integrum labore fatigatos, itemq; senes disposuit, quasi ledi non possent: in parte uerò collapsa ualidum et potentissimum quenque: senosq; ante omnes uiros, in quibus et ipse fuit, ad pericula subeunda sortitus est: hisq; præcepit, ut agminum ululatibus ne metu quaterentur, aures obstruerent. contra sagittarum uerò multitudinem communi protegerentur desuper scutis: paulatimq; recederent, donec sagittarij pharetras exinanirent. Si uerò pontes à Romanis appongerentur, ipsos profilire mandauit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere: unumquemque uerò ita certare debere, non quasi conseruandam tueretur, sed quasi perditam iam patriam uindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coniugesq; suas propemodum ab hostibus capiuimq; futura cladis iam nunc collectam in autores eius effundere. ita quidem in utroque disposuit. Ciuitatis autem uulgus imbelle, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie uidere circumdatum (nullus enim ad pugnam translatus fuerat à custodijs) strictisq; gladijs ad partem muri deiectam hostes instare, armisq; montana loca omnia desuper collucere, atque Arabum quendam sagittarijs tela suggerere, tunc extremo ululatu quasi capta urbe consonuerunt, non ut impendere mala, sed ut adesse iam crederes. Quare Iosephus mulieres, ne misericordia suorum animos effœminarent, intra domos cum interminatione concludit, silere iussas: ipse uerò ad partem muri quæ sibi obtigerat transiit. et scalas quidem applicantibus animum non intendit, sed tantum speculabatur impetum sagittarum. Simul autem ac tibicines uniuersarum legionum consonuerunt, et grauitè infremuit exercitus: signoq;

dato, missis undiq; sagittis lux obscurari cœpit: Iosephi socij memores præceptorum, & aduersus clamorem obstructis auribus, & contra sagittarum uulnera corporibus communitis, cum admouerentur pontium machinæ, ipsi eas cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent, occupant: eosq; ascendere nitentes prælio deturbant, uaria manuum itemq; animi facinora demonstrantes: & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illis uiderentur, qui sine periculo fortes cōtra se essent, curabant. nec prius à Romanis diuellebantur, quàm uel caderent, uel occiderent. Itaq; Iudæis perpetuo dimicantibus, cum nec unde mutarent propugnatores haberent, defessis autē Romanorum assidue substituerentur: proq; his, quos uiolentia repulissent, alij succederent: inuicem se adhortati latera copulant: protectiq; desuper longioribus scutis, inexpugnabilis globus effecti sunt: totaq; acie uelut uno corpore repellendo Iudeos, in muro iam pedem ponebant. Tum Iosephus, his rerum angustijs consilio necessitatis adhibito, machinis excogitandis cum desperatione stimulatur: seruentiq; oleo perfundi milites iubet, scutorum coniunctione defensos. id autem Iudæi multi, qui & paratum haberent, & plurimum, cito Romanis infundunt: ipsis etiam in eos ahenis missis calore bullientibus. Hæc rex Romanorum ardentium aciem dissipauit, & cum dolore scuißimo deuoluebantur à muro. si quidem facile à uertice ad pedes usque sub armatura oleum per totū corpus fluebat, carnemq; non secus ac flamma depascebatur: quod natura facile calefceret, seroq; pro sui pinguedine refrigesceret. thoracibus autem & galeis illigatis incendij fuga non erat. nunc autem salientes, nunc incuruati dolore, de pontibus decidebant. ad suos autem contra nitentes tutò recedere non poterant, quoniam facile ab insequentibus uulnerabantur. Sed neq; Romanis uirtus in rebus aduersis, nec Iudæis prudentia defuit.

Roman

Romani enim licet oleo perfusi mirabilia pati uiderentur, tamen in eos qui perfuderant ferebantur, præcedentem quisque incurfando, tanquam ipse impetum retardaret. Iudæi uero progressum eorum dolo altero deceperunt, cum sæno Græco decocto pontium tabulata perfunderent: quibus illi dilabentes retrahebantur, ut neq; fugientium quisquam, neq; aggrediētium firmo posset eniti uestigio: sed alij quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur, multi uero super aggeres deiicerentur: & qui cecidissent, à Iudæis ferebantur: qui Romanis desilientibus conspectu iam liberi, facilius tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hac perpeti pugna dux uideret, sub uesperam eos reuocat: quorum non paucis trucidatis, plures sunt uulnerati. ex Iotapata uero sex uiris mortuis, plures quam trecenti saucij translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunij mensis die uigesimo. At Vespasianus, eorum causa quæ acciderant, consolatus exercitum, postquam ira uidit accensum, neque tam exhortationem quam opus deposcere, aggeres quidem altius tollit. tres uero turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi, ferro undique tectas, ut & pondere stabiles essent, neque ignibus expugnarentur: easq; super aggeres collocat, iaculatoribus & sagittarijs, itemq; leuioribus missilium machinis plenas, funditorum quoque fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turrium & loricas, ipsi eos qui super murum astarent facile conspicuos, telis ferebant. at illi cum neque à uertice uenientes sagittas facile declinarent, neque ulcisci possent quos non uiderent: altitudine quidem turrium, librata manu iacula superante: ferro autem, quo erant septæ, flammis obstante: ob hæc defensionem muri deserunt: oppugnationemq; tentantibus prompte occurrunt. Et Iotapateni quidem ita resistebant, quamuis multi in dies singulos occumberent, neque

contrà mali quicquam hostibus facerent, quòd eos sine periculo prohibere non poterant.

Iaphæ expugnatio à Tralano & Tito.

CAP. XII

His autem diebus, Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ civitatem euocatus, cui nomē est Iapha, novas res affectantem, & propterea, quòd Iotapatenos præter spem restitisse audierat, insolescētem, mittit eò Traianum decimæ legionis rectorem, dans ei duo millia peditum, & equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitissimum reperisset (nam præter naturam qua tutum erat, etiam muro duplici cingebatur) habitatores uerò eius uidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his committit: eosq; paulisper reluctatos, in fugam uertit: quos uestigijs consecuti Romani, exterioris muri ambitum, quò confugerant, cum ipsis irrumpunt. secundum autem murum petentibus, ciues sui claufere civitatem, metu scilicet, ne cum his rursus hostes intrarent. Profecto autem Deus Galilæorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc civitatis eius uniuersum populum exclusum mœnibus proprijs, ad interitum hostibus dedit avidissimis cadium. Multi enim simul ruētes ad portas, multumq; nominatim prepositos inclamantes, inter ipsas preces mactabantur, quibus hostes unum murum, alterum ciues clauferrant: & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem sociorum gladijs transfigebantur, infiniti uerò à Romanis interficiebantur, ne ad ulciscendum quidem recepta fiducia. nam præter hostilem metum, etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, non Romanos, sed Iudeos execrando, quoad omnes interiēre numero hominum duodecim millia. Vnde Traianus uacuum esse civitatem pugnatoribus reputans, & si qui adhuc intus essent, nihil eos ausuros esse existimans præ timore, imperatori excidium reservavit.

seruauit : eumq; per nuntios rogauit , ut filium suum Titum mitteret , finem uictoriae impositurum. ille autem laboris aliquid superesse ratus , cum milite filium misit , hoc est , quintis equitibus et peditibus nulle. Qui mature ad ciuitatem profectus sic ordinauit exercitū , ut in laevo quidē latere Traianum cōstitueret , ipse uerò in dextro obsidioni praeeset. Itaq; militibus scalas muris undiq; applicantibus , cum paulisper de super Galilaei obstitissent , continuo moenia reliquerunt. Titus uerò eiusq; comites saltu demissi , mature ciuitatē obtinuerunt. Tumq; uehemens cum his , qui se intus congregauerunt , pugna cōmissa est : nunc per angusta uiarum irruentibus ualidissimis , nunc fœminis ex tectorum culminibus , quae forte inuenissent , tela iactantibus. Et hoc quidem modo usq; ad sextam horam sustinuerunt conflictum. absumptis autē bellatoribus , cetera multitudo , et sub diuo , et per domos , senes pariter ac iuuenes mactabantur. Denique uirilis sexus praeter infantes nullus remansit , qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate , et in primo congressu , numerus fuit quindecim millia : captiuorum autem duo millia CXXX. Haec Galileis clades contigit quinto et uigesimo die Iunij mensis.

De Samaritis à Cereale deuictis.

C A P . X I I .

Sed ne Samaritae quidem alieni à calamitatibus remansere. Hi namq; in monte Garizin , qui est illis sanctissimus , congregati , locus suis expectabant. belli autē minas eorum conuentus ac spiritus habere uidebatur : nec saltem uicinorum malis corripiebantur , sed inconsulta suarum uirium infirmitate , secundis Romanorū rebus exterriti , prona in tumultū uoluntate pendebant. Vespasiano autem placebat motus antecapere , eorumq; impetus praeuire. Nam etsi praesidijs tota Samaritica regio cincta erat , tamen eorum multitudo qui coierant et conspiratio timebatur. Ea q; causa Cerealem quintae legionis rector

rectorem, cum sexcentis equitibus tribusq; peditū milibus mittit. Ille autem ad montem quidem accedere, prælioq; congregari nequaquam tutum esse duxit, quòd hostes plurimu desuper essent: nulites uerò circumuallatis undiq; montis radicibus, tota eos die custodiebant. Euenit autem aquæ tunc indigentibus Samaritis, etiam graues accendi aestus (erat enim tempus aestatis, neque se rebus necessarijs uulgus instruxerat) adeò ut nonnulli quidem una die siti morerentur, multi uerò eiusmodi morti seruitium præferentes, ad Romanos transfugerent: ex quibus cognito Cerealis, illos etiam qui adhuc perseuerarent, malis infractos, montem ascendit: et circum hostes exercitu constituto, primum eos ad fœdera hortabatur, atque ut salui esse mallent rogabat: si arma proiecissent, tutos fore promittens. denique quia persuadere non posset, aggressus eos occidit omnes. Erant autem undecim milia et sexcenti. Hæc Iunij mensis uigesimo et septimo die gesta sunt: atq; his calamitatibus Samaritæ oppressi sunt.

Iotapatæ excidium.

CAPVT XIII.

Iotapatensis autem diu durantibus, et præter spem aduersa tolerantibus, quadragesimo quidem ac septimo die, Romanorum aggeres super murorum altitudinem sunt elati. quidam uerò ad Vespasianum eodem die profugus uenit, paucitatem ciuium et infirmitatem simul eorū enuntians: quodq; diuturnis uigilijs, et prælijs assiduis consumpti, minime quidem ulterius um ferre possent, uerum dolo etiam caperentur, si quis instaret. circa extremam nanque uigiliam, quando et malorum requiem habere uiderentur, et maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat, dormire eos dicebat, eademq; hora inuadendos esse suadebat. Vespasiano autem, quia fidem nossset inter se Iudeorum, quantaq; superbia poenas contemnerent, transfuga suspectus erat: nam et antea quidam

quidam ex Iotapata captus, omne tormentorum genus fortiter pertulit, & cum ne flammis quidem coactus, quid intus ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidem tamen proditori coniectura faciebat, fortasse illum uera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominem iussit, & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quæ fuerat indicata, silentio muros petebat: primusq; incedebat Titus cum uno è tribunis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem uigilibus, in ciuitatem ingrediuntur, & post eos Sextus Cerealis tribunus, & Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce uerò occupata, cum hostes in medio oppido uersarentur, iamq; plane dies esset, ne tunc quidem illi qui capti tenerentur, adhuc excidium sentiebant, multo labore somnoq; pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebula uisus eius hebetauit, quæ casu tunc plurima se circa oppidum fuderat, donec totus irrupit exercitus: soloq; malorū periculo exuscitati sunt, morientesq; demum se perijsse crediderunt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neque parcendi cuiquam, neque miserendi quenquam tangebant cura. sed ex arce plebem ad prona compulsam facilius trucidabant, ubi loci difficultas pugnacibus quoque negaret copiam resistendi. uiarum nanque angustijs pressi, ac per decliuiā dilabentes, fluente desuper bello obtereabantur. Id multos etiam qui circa Iosephū lecti erant, ut manibus proprijs liberarentur, incitauit. nam cum se uiderēt Romanorum neminē posse occidere, ne Romanorum manibus oppeterent præuenerunt, & in extrema parte ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicumq; tamen uigilum primū captam ciuitatem senserant, in quandam turrin septentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem restiterunt.

deinde

deinde circumfusi hostiū multitudine, sero dextras dedere: hisq; instantibus, mortem suam æquo animo præbuerunt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis sine gloriari, nisi unus ex ipsis occidisset centurio, Antonius, peremptus insidijs. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextram sibi porrigere, ad fidem salutis ad præsidium, quo tutus ascenderet. cumq; is manū porrexisset incaute, hasta ille præuentum sub inguine perculit, statimq; confecit. Illo quidem die comparentem multitudinem peremere Romani. postea uerò seculis diebus scrutando latebras, per cuniculos & speluncas in omnem seuiebant ætatem, præter infantes ac foetunas. Itaq; captiui quidem mille ducenti congregati erant: quadraginta uerò milia connumerata sunt excidij tempore pugnisq; superioribus mortuorū. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castellaq; eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tertio decimo imperij Neronis anno, Calendarum Iuliarum die.

Quomodo Iosephus captus uitam suam redemerit facto
& uerbis.

CAP. XIII.

Romani uero Iosephum requirentes, & proprie indignationis causa, & quòd imperatori operæ pretiū uidebatur (captus enim, maxima pars belli esset) mortuos itemq; abditos rimabantur. ille autem in exitio ciuitatis fortunæ quodam usus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quendam profundum puteū saltu demissus est, cui amplum specus adiunctum erat à latere, quod supra scrutantes uidere non possent: ubi quadraginta insignes uiros latitantes offēdit, rerumq; utilium apparatus, qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autem omnia complexis, interdū quidem se occultauit: nocte uerò sursum ascendens, uigilias explorabat, ut fugeret. Cumq; omnia undiq; ipsius causa maxime custodirentur, neque fallendū spes esset

esset , in speluncam iterum descendebat : biduumq; ibi delituit. Tertia uerò die , capta quadam muliere , quæ cum ipsis fuerat , indicatus est. Tumq; Vespasianus propere duos tribunos , Paulinum & Gallicanum , iussos pacem dare Iosepho , & hortari eum ut ascenderet , mittit . Quibus tamen ille rogantibus , postquam ad eum uenerunt , fidemq; pro salute dantibus minime paruit. Ex his autem magis quæ pati meritus esset , qui plurima commisisset , quàm ex naturali mansuetudine rogantium , suspicionem colligens , uelut ad pœnam euocaretur , timebat : donec Vespasianus tertium quoque tribunum Nicanorem , Iosepho notum , atq; olim consuetum misit. Is autem , quàm mite in eos Romanorum esset ingenium , quos semel subiugassent , referens : quodq; ipse Iosephus uirtutis causam magis admirabilis , quàm inuisus ducibus haberetur : essetq; imperatori studium non eum ad supplicium ducere , quòd etiam sine deductione sibi liceret exigere , sed conseruare potius uirum fortem : his addebat , quòd nec Vespasianus , si quid dolo moliretur , amicum ad id mitteret , ut rem optimam pessimæ , hoc est perfidiæ prætexeret amicitiam : neque semetipsum illi , ut amicum falleret , obtemperaturum fuisse. Verum Iosepho etiam post Nicanoris dicta hæsitante , milites quidem irati , speluncæ ignem submittere properabant . sed retinebat eos belli ductor , uiuum Iosephum capere plurimi pendens. Nicanore autem uehementer instante , ubi etiam hostilis multitudinis minas comperit Iosephus , nocturna somnia reminiscitur : quibus ei Deus & futuras Iudeorum clades , & quæ Romanis essent euentura principibus , ostendit , erat autem interpretandis quoque somnijs idoneus , & coniectare quæ ambigue diuinitus dicerentur , sciebat : qui & sacros prophetarum libros nouerat , quòd & ipse sacerdos esset , & parètib; sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi Deo plenus , & recentium somniorum , quæ horrèda uiderat , si-
mulacra

mulacra mente complexus, occultas preces deo offert. Et quia Iudeorum, inquit, labefactari tibi rem creator placuit, fortuna uerò ad Romanos tota migravit, animamq; meam, quæ futura prædiceret, elegisti, do quidem manus sponte Romanis, et uino testor autem, quòd non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulq; his dictis, Nicanori consentiebat. Verum qui unà confugerant Iudeorum, postquam intellexerunt Iosephum rogantibus cedere, uniuerſi circumstantes clamabant, certe plurimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt, quæ Iudeis deus annuit, quibus mortem contemnentes animas indidit? Vita Iosephe captus es, lucemq; pateris intueri seruientem? quàm cito tui oblitus es? quàm multos pro libertate mori persuasisti? falsam profecto opinionem fortitudinis habebas, falsamq; prudentiæ, si salutem apud eos speras, cum quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamē te seruari cupis. Sed quamuis te Romanorum fortuna tui obliuione perfuderit, nos tamen patriæ gloriæ consulentes, et dexteram tibi et gladium commodabimus. Tu uerò si quidem sponte moriære, dux Iudeorum: si uerò inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, et intentatis ei gladijs, occidendum illum comminabantur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus, et se dei præceptorum proditorem esse ratus, si ea non renuñciasset morte præuentus, argumentis eos philosophiæ necessario tractare incipit. Et quid enim tantopere, inquit, ò socij propria cedis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus et animam, in dissensionem uocamus? mutatum me esse quispiam dicet? sed Romani hoc sciunt. Optimum in bello mori: sed lege belli, hoc est à uictoribus trucidari. Proinde si quidem Romanorum ferrum deprecor, uere meo gladio meaq; manu sim dignus. sin illi hosti suo parcendum putant, quanto iustius nos ipsi nobis pepercerimus? Quippe stolidum est ea
circa

circa nos admittere, pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateor, pugnando tamen, & illorum manibus qui eam præripuere: nunc autem neque prælio nobis obstant, neque nos interficiunt. Idem autem timidus est habendus, qui mori non uult cum opus est, & qui uult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos ascendere? nempe mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubie suspecta formidini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus? Verum seruitutem dicet aliquis. Valde quidem nunc liberi sumus. At uiri fortis est semet occidere. Imò uerò ignauissimi, quantum opinor. Nam & gubernator est timidissimus puto, qui tempestatem metuens, ante uim turbinis nauem sponte submergit. Quin etiam propria manu perire, à communi omnium animalium natura discrepat, eoque modo in creatorem nostrum Deum summum scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria uel per se moriatur. Siquidem nature lex ualidissima, ut uelint uiuere, in omnibus sita est: idcirco & qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, & quos nostros insidiatores putamus, poena persequimur. Deum uerò indigne ferre non arbitramini, cum donum eius homo despicit? Ab illo enim accepimus ut essemus: rursumque ut esse desinamus, illi reddendum est. Corpora quidem cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima uerò semper immortalis est: Deique particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surripuerit aut male tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si Dei depositum ex proprio corpore quis eiecerit, eum se latuisse quem læserit existimabit? Et seruos quidem fugientes ulcisci, iustum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipsi uerò Deum fugientes, & optimum Deum, impie facere non uidebimur? An ignoratis quòd eorum qui lege nature uita exeunt, acceptumque Deo debitum soluant,

Q q

cum

cum id qui dedit recipere voluerit, perpetua laus donatq; ac familiis stabiles sunt? pure autem et que inuocantes exaudiant anime, retinent locum in cælo adeptæ sanctissimum: atque inde rursum, uoluentibus seculis, casta corpora iubentur incolere. Quorum uerò manus in seipsos insanierunt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipit. pater autem illorum Deus auctores iniriæ per nepotes ulciscitur. Hinc et Deo inuisum est, et à sapientissimo legis nostræ conditore coërcetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem usque ad solis occasum insepultos abijei decretum est, cum etiam hostes sepeliri fas esse ducamus: apud alios autem et dextræ iubentur abscindicuiusmodi mortuorum, quæ in ipsos armatæ sunt: quoniam ut corpus ab anima, ita manum esse à corpore alienam existimarent. Pulchrum est igitur, o socij, iusta sentire: neque humanis cladibus addere, ut creatorem omnium impietate ledamus: si salui esse uolumus, salui simus. nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis uirtutem operibus demonstrauimus. si mori placet, ab his occidi perpulchrum est, qui nos experiri. Non migrabo ego in hostium locum, ut ipse mei proditor fiam. multo enim stolidior sim, quàm qui ad hostes ultro profugiunt. si quidem illi salutis suæ causa id faciunt: ego uerò interitus, et quidem mei. Romanorum tamen insidias notis expeto. nam si me et post iunctas dextras perimant, magno animo paratq; moriar, mendacij perfidiam pro uictoriæ solatio mecum auferens. Multa quidem in hunc modum Iosephus, ut à cæde propria socios dehortaretur, dicebat. Illi autem obstructis auribus desperatione, qua se iandudum morti deuouerant, concitantur: et alij aliunde cum gladijs accurrentes, ignauiam exprobrabant: et quasi cum mox percussurus, quisque adoriebatur. Ille autem cum alium nominatim uocaret, alium uultu ducis intueretur, alterius dexteram prehenderet, alium precibus

precibus exoraret, uaria mentis affectione (ut in tali necessitate) distractus, ferrum omnium à cede sua prohibebat, non secus ut fera bestia circumclusa, ad eum semper qui se contingeret, ora conuertens. Illorum autem, qui ducem in extrema quoque clade reuerendum putabant, debilitabantur dextra, gladijque de manibus elabebantur: multi cum manus ei afferrent, sponte frameas dimittebant. Iosepho autem non defuit in desperatione consilium, sed fretus Dei prouidentia, salutem in periculum mittit. Et quoniam mori decretum est, inquit, agite, cedes mutuas sortiamur: et cui obliterit, manu sequentis occumbat, atque ita omnium fortuna perambulet, neque sua se quis dextera feriat. iniustum est enim ceteris interemptis, ex alijs quenquam, si poenituerit, saluum esse. Visus est uera dicere, et quod persuasit agitur: ut fors cuique obligit, paratam ei qui sequeretur necem suam praebebat, quasi mox etiam duce perituro. cum Iosepho enim perire, uita dulcius aestimabant. Remansit autem ipse cum altero, siue fortuna dici poterat, siue Dei prouidentia. Consultoque prospiciens, ne uel sorte grauaretur, uel si nouissimus recessisset, gentilis cede pollueretur: illi quidem, fide interposita, ut uiueret persuasit: ipse uero hoc modo et Romanorum et domestico bello liberatus, ad Vespasianum per Nicanorem ducebatur. Omnes autem Romani uisendi eius gratia occurrebant: et cum se circa ducem premeret multitudo, uariis tumultus erat: his exultantibus, quod captus esset, alijs inuitantibus, nonnullis autem propius cum uidere certantibus. Et qui longius quidem aberant, hostem interficiendum esse clamabant: qui uero propius erant, facta eius reputantes, mutatione stupecebant. Rectorum autem nemo fuit, qui licet ante irasceretur nomini eius, uiri aspectu non mitior factus sit. Titum uero praeter alios et fortis Iosephi animus in calamitatibus, et etatis eius misericordia capiebat: qualisque pridem

fuiſſet in prælijs remiſcenti, & qualis nunc ſit in hoſtium manibus poſitus intuenti, ſuccurrebāt quanta eſſet fortune potentia, quamq; uelox belli momentum. humanarum autem rerum nihil firmum atq; perpetuū. quamobrem multos ad miſerationem Iosephi pertraxit: plurimaq; ſalutis eius pars Titus extitit apud patrem. Veſpaſianus tamen, quaſi miſſurus eum Caſari, ut cauțiſſime cuſtodiretur præcepit. Quo audito, Iosephus aliquid ei ſoli ſe dicere uelle ait: Summotisq; ab illo omnibus alijs præter filiū Titum, ac duos amicos: Tu quidem, inquit, Veſpaſiane, tantum hoc putas, Iosephum te habere captiuum: ego autem maiorum ad te nuntius uenio, præmiſſus à Deo: alioquin Iudeorum legem ſciebam, & quæadmodum duces exercituum mori deceret. Ad Neronem me mittis? quid iam? quaſi qui Neroni uſque ad te ſucceſſuri ſunt, maneat. Tu es Caſar Veſpaſiane & Imperator, atq; hic filius tuus: me autem colligatum arctius tibi aſſeruato: nam dominus quidē non mei ſolius es tu Caſar, uerum etiā terra marisq; ac totius hominum generis. me autem ad maiore pœnam cuſtodiri oportet, ſi ex tempore & ſubitò in dominum iſta conſingo. His dictis Veſpaſianus ſtatim quidem fidem non habere uidebatur, eaq; Iosephum exiſtimabat ſalutis gratia cōminiſci. paulatim uerò ad credendum impellebatur, iam pridem illum excitante ad imperium Deo, ſceptraq; multis præmonſtrante alijs portentis. Sed & in alijs uerum eſſe Iosephum deprehenderat. Altero nanque amicorum qui ſecretis intererant, admirari dicente, quemadmodum (niſi hæc deliramenta ſint) neque Iotapatenis de excidio, neque ſibi de captiuitate quicquam diuinaſſet, ut à ſe iram depelleret: Iosephus Iotapatenis ait ſe prædixiſſe, quòd poſt diem ſeptimum & quadrageſimum eos maneret exitium, quodq; ipſum Romani uiuum eſſent in cuſtodia retenturi. Hæc in ſecreto quaſita, Veſpaſianus ubi uera eſſe

esse comperit à captiuis, etiam quæ de se dixisset credibilia cœperat existimare: sed neque custodiam Iosepho nec uincula remittebat: uestimentis autem alijsq; muneribus eum donare, benignissimeq; fouere non desinebat, etiam Tito magnam honori eius operam commodante. Quarto autem die mensis Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in loca maritima Cesaream peruenit, Iudæe maximam ciuitatem, et quæ maiorem incolarum partem Græcos haberet. Igitur et exercitum et rectorem indigenæ omni fauore ac benignitate suscipiunt, affectu quidem quo Romanos diligerent, plus autem illorum qui excisi fuerant odio: unde etiam multi simul, ut de Iosepho supplicium sumeret, cum clamore precabantur. Vespasianus autem de ista quidem petitione, uelut ab inconsulta multitudine oblata, nihil respondendo dissoluit. legionum uerò duas quidem hyematum apud Cesaream posuit, quod opportunam uideret esse ciuitatem. Decimam uerò et quintam Scythopolim misit, ne totius exercitus molestia Cesaream premeret. Erat autem illa quoq; aprica per hyemem, quantum æstatis caloribus æstiuosa, ut in planitie sita atq; maritima.

Ioppe denuò capitur.

CAP. XV.

DUM hæc autem aguntur, collecta non exigua multitudo, qui uel ab hostibus seditione defecerant, uel ex ciuitatibus euersis effugerant, Ioppen sibi receptaculo renouant, quam antea uastauerat Cestius. Et quia terra quam uastauerat arcebantur, migrandum in mare censuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam ac Phœnicen, itemq; in Aegyptum conuehentes, plurimos latrocinij prædabantur: omnibq; nauigijs inuium faciebant illarum partium pelagus. Sed Vespasianus cognito quid constituissent, equites in Ioppen necnon et pedites mittit: hiq; nocte in ciuitatem, quod incustodita erat, ingressi sunt. Eius autem habitatores, postquam

Qq 3 irrupe

irruptionem præsenferant, ne tunc Romanos arcerent, metu
 deterriti, naues fuga petierunt: & in his, ultra contiguum sa-
 gitte spatium, pernoctauere. Cum uero Ioppe natura esset
 importuosa (namq; in asperum ceteraq; arduum littus defi-
 nit, ac summis utrinque cornibus leuiter incuruum, quæ uaste
 supersunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: ubi etiam
 nunc Andromedæ catenarum signis extantibus, fabulæ ueteris
 fides ostenditur: aduersus autem Aquilo feriens littora, sum-
 mos in obiectas cautes fluctus affligit, solitudineq; intutiorem
 efficit stationem) in eo falo fluctuantibus Ioppenis, prima lu-
 ce uiolentus, quem illac nauigantes Melamboream uocant,
 flatus incumbit: & alias quidē naues inter se, alias uero colli-
 sit in scopulos: multæ autem cum magna ui aduerso æstu ni-
 terentur ad pelagus (nam & littus saxis infestum, & hostes
 in eo constitutos timebant) sublata in sublime gurgite mer-
 gebantur. & neque fugæ uspiam locus erat, neque manentibus
 spes salutis: cum & mari uentorum, & ciuitate Romanorum
 uiolentia pellerentur. Itaq; multi ululatus collisis nauibus an-
 diebantur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum autem fla-
 ctibus pars obruti, pars naufragijs implicati moriebantur.
 nonnulli autem ferro se interficientes, uelut id satius esset, ma-
 re præueniebant: plurimi autem euecti fluctibus, scopulis car-
 pebantur: ut & pelagus sanguine redundaret, omnisq; ora
 maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad littus appul-
 sos, in eo stantes Romani milites trucidarent. eiektorū au-
 tem corporum quatuor millia ducta fuerunt. Ita captam nullo
 prælio ciuitatem Romani funditus eruant. Ioppe quidem hoc
 modo breui tempore bis à Romanis excisa est. Vespasianus
 autem, ne rursus eò pirate confluerent, castris in arce muni-
 tis, ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: ut hi quidem
 locis suis manentes, eadem castra defenderent: equites uero
 omne

omne circum territorium peragrantes ad fines Ioppes, uia-
eos & oppidula simul excurrerent. Illi igitur præceptis obe-
dientes, in dies singulos incurfando, excindebant totas regio-
nes atque uastabant. Vbi uero Iotapata apud Hierosolymam
casus nuntiatus est, primo quidem plurimi & pro magnitu-
dine calamitatis, & quod nemo qui se uidisse diceret quæ ia-
stabantur aduenerat, non credebant. nec enim uel nuntius ali-
quis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium prædicabat,
uelox nuntia tristium: paulatimq; per finitimos ueritas am-
bulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quin-
etiam rebus gestis plura quæ facta non erant affingebantur:
& in excidio ciuitatis peremptus dicebatur esse Iosephus: quæ
res maximo luctu repleuit Hierosolymam: & per singulas
domos itemq; cognationes, amissorum quisque lugebatur à
suis: luctus uero ducis publicus erat. & hi quidem hospites,
alii propinquos, amicos alij, nonnulli etiam fratres flebant:
Iosephum autem uniuersi, adeò ut per dies triginta nunquam
lamenta in ciuitate cessarent, magnaq; mercede conduceren-
tur tibicines nemiærum. Tempore autem ueritate reuelata,
ubi de Iotapata quidem ut res habebat, fictum uero quod de
Iosephi morte uulgabatur, eumq; uiuere & cum Romanis
esse compertum est, ac supra captiui fortunam à ducibus ho-
norari: tantam in eum uiuum iracundiam, quantam prius cum
mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab alijs
quidem ignauia, apud alios proditiõis arguebatur: totaq;
in eum ciuitas plena erat indignatione, atque conuictijs. Ul-
tro autem his uulneribus excitabantur, magisq; accendeban-
tur rebus aduersis: & offensio quæ prudentibus ne similia
perferant cautionis, & custodiæ causam præbet, ad alias cala-
mitates tanquam stimulus incitabat: & malorum semper inci-
piebat ex fine principium. denique maiore in Romanos impe-

tu ferebantur, uelut in Iosephum pariter uindicaturi. Hierosolymorum quidem habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

Deditio Tiberiadis.

CAP. XVI.

Vespasianus autem studio uisendi regnum Agrippæ (nam et ipse rex inuitabat, rectorem cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitijs, ac per eos agras partes regni comescere) motis ex Cæsarea maritima castris, in eā quæ Philippi dicitur Cæsaream denigravit: ibiq; per dies uiginti milite recreato, ipse quoque rerum gestarum gratias Deo referens in epulis erat. Postquam uerò Tiberiada quidem nouas res capere, ac deficere Tarichæas audiuit (ad regnum autem Agrippæ utraq; pertinebat) decreto apud se undiq; Iudeos excindere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul ut Agrippæ hospitio uicem rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum Titum in Cæsaream, ut inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autem ciuitas Decapoleos maxima, et Tiberiadi uicina est. Quò cū ipse uenisset, ibi filium præstolabatur. Deinde cum tribus ultra legionibus progressus, ad trigesimum à Tiberiade stadium, in quadam mansione conspicua nouarū rerum studiosis, cui nomē est Enabris, castra ponit: atq; hinc decadarchū Valerianum cum equitibus quinquaginta mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, et ad fidem inuiteret. audierat enim, quod pacem populus desideraret: à nonnullis autem ad bellum cum cogētib; seditionem pateretur. Itaque Valerianus ubi muro appropinquauit, et ipse de equo desiliit, et suos comites idem facere iussit: ne laceffendi prælij causa, potius uenisse uideretur. Sed priusquam uerbum faceret, armati excurrere in eum seditiosi, qui erant ualidiores, rectore quodam nomine Iesu, Tobie filio, latrocinialis agminis principe. Valerianus autem, neque præter mandata ducis prælio congredi tutum ratus, etiam si de uictoria cert

via certus esset: pugnamq; periculosam esse, si cum multis pauci, et instructis imparati confligerent, inopinata præterea Iudeorum stupefactus audacia, et ipse pedes refugit, et quinque alij similiter equis relictis: quos Iesus, cuiusq; socij, ueluti pugna non insidijs captos, lati in oppidum adduxerunt. Id autem ueriti seniores, et qui eminere in populo nidebantur, in Romanorum castra profugiunt: adhibitoq; sibi rege, ad Vespasiani genna suppliciter accidunt, ne se despiceret obsecrantes: ne ue que paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret: magisq; ultum iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad foedus uenire properantes, nunc usque ne id facerent, assertati fuissent. His eorum precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam infensus esset, indulgit: nam et Agrippam uidebat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus, cuiusq; socij, tutum sibi non esse rati apud Tiberiada consistere, ad Tarichæas confugiunt. Posteroq; die Vespasianus in arcem præmittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem, an omnes pacem cuperent, experiretur. cognito autem populum eadem sentire que supplices, ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis, cum faustis ominationibus obuiam prodeunt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum uero militem angusti aditus remorarentur, murorum partem dirui Vespasianus ex Meridiano latere inuit, eoq; pacto dilatat ingressum: ut præda tamen et iniurijs abstinerent, in gratiam regis edixit: eiusdemq; causa muris pepercit, spondentis habitatores eius posthac cum reliquis fore concordēs: alijsq; modis malis affectam ciuitatem ex diffensione recreauit.

Tarichæarum obsidio.

CAP. XVII.

Qq 3

Deinde

DEinde ab ea digressus, inter ipsam & Taricheas castra posuit, muroq; firmanit, belli sibi moras illic fore prospiciens: quod omnis barbarum cupiens multitudo ad Taricheas conflueret, munitione confisa civitatis, & lacu qui Genesar ab indigenis appellatur. Etenim civitatem ita ut Tiberias sub monte positam, quâ lacu non alluebatur undique muro validissimo, sed minore tamen quàm Tiberiada, Iosephus cinxerat: nam illam quidem in principio defectionis, pecuniarum, itemq; virium copia communierat: Tarichæis verò largitatis eius reliquie profecerunt. Scaphas autem plurimas, in lacu paratas habebant: ut in eas videlicet, si terrestri praelio uincerentur, refugerent: simulq; ad navale bellum, si opus esset, instructas. Romanis autem castra munientibus, Iesus, eiusq; socij neque multitudine hostium, neque disciplina militiae perterriti, cursu in eos irruunt: primosq; impetu disiectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua edificij dissipatis, ubi armatos congregari viderunt, antè quàm mali aliquid paterentur, ad suos refugium: eosq; infecuti Romani, ad nauigia compulere. Et illi quidem tantum prouecti, unde Romanos contingere missilibus possent, anchoras iaciunt: & sicut acies assolent, densatis inter se nauibus, aduersus hostes in terra constitutos, navali praelio decertabant. Audito autem Vespasianus magnam eorum multitudinem in proxima civitati planicie congregatam, filium suum cum sexcentis equitibus lectis eò mittit. Qui cum infinitum hostium numerum reperisset, patri quidem maioribus auxilijs opus esse mandavit. Ipse verò equitum plerosque, etiam prius quàm subsidia venirent alacres esse videns, cum nonnulli eorum multitudinem Iudeorum formidarent, unde exaudiri posset, constitit: Et ò Romani, ait, pulchrum est nanque in principio sermonis admonere vos generis uestri, ut qui cum quibus pugnaturi simus sciatis: nostras enim manus nemo unquam

quam toto orbe hostis ullus euasit: Iudei uerò, ut etiam pro his dicamus aliquid, ad hoc usque tempus uicti non defatigantur: itaque oportet illis in aduersis rebus constanter dimicantibus, etiam non in secundis perscuerantibus laborare: aperta quidem fronte uobis plurimum alacritatis inesse conspiciens, gaudere: uereor autem, ne cui uestrum tanta timorem multitudo hostium latenter incuiat. Igitur quisque iterum cogitet, qualis cum quibus decertabit: quodq; Iudei, licet satis sint audaces, mortemq; contemnant, incompositi tamen bellorumq; imperiti sunt, uulgus rectè potius quàm exercitus appellandi. de uestra uerò peritia atque ordinatione referre, quid opus est? Nempe idcirco soli armis exercemur, pacis etiam tempore, ut ne in bello nos cum hostibus numero conferamus. nam quod perpetue militiæ commodum, si pares cum rudibus congregiamur? Quin reputate, quòd armati cum inermibus, et equites cum peditibus, et ducis tuti consilio cum uagis, neque rectorem habentibus, decertabitis: quodq; nos hæc uirtutes multò plures efficiant, multum autem uitia de hostium numero detrahant. Nec sola hominum multitudo, quamuis pugnacissimi fuerint, in bello obtinet: sed etiam si uel in paucis sit fortitudo: hi enim et ordinari faciles sunt, et sibi met subuenire: numerosæ autem copię plus incommodi ex semetipsis, quàm ex hostibus capiunt. Itaque Iudeos audacia et ferocitas ac desperatio siue mentis seuitia ducunt: quæ rebus secundis aliquantum ualent, minimis uerò offensionibus extinguuntur. nos autem uirtus regit, et morigera uoluntas, itemq; fortitudo, quæ et in prospera fortuna uiget, nec ad finem usque inter aduersa decipitur. Ad hoc maiores nobis sunt, quàm Iudeis, causæ certaminis: nam si illi pro libertate ac patria belli pericula sustinent, quid est nobis indyta fama præstantius? et ne post orbis terre imperium uideamur hostiū aduersariorum loco

loco Iudeos habere? Præterea confiderate, quòd ne patiendi quidè alicuius intolerabilis mali metus est. multos enim eosq; in proximo adiutores habemus. Rapere autem uictoriam possumus: & quos à patre mitti nobis speramus auxilio, conuenit antecapere, ut & maior sit, & socium non habeat uirtutis effectus. Equidem puto nunc de me ac patre meo, uobisq; pariter iudicium fieri, si ille quidem rebus antè gloriose gestis dignus fuit, ego uerò eius sum filius, uosq; milites mei. nam illi uincere consuetum est. ego uerò reuerti ad eum perpetiar mitus? quo pacto autem uos non puduerit, duce uestro periculis occurrente, non superare? appetam enim pericula, mihi credite, primusq; in hostes irrumpam. nemo autem uestrum à me discesserit, persuasum habens, impetum meum sustentari ope diuina: & manifestissimè præsumite, quòd multò plus mixti hostibus efficiemus, quàm si extrinsecus pugnaremus. Postquàm Titus hæc prosequutus est, diuina quedam alacritas militibus incidit. Et quia Traianum aduenire cum quadringentis equitibus ante prælium contigit, egrè ferebant, tanquam minueretur uictoria societate. Misit autem Vespasianus & Antonium Silonem cum duobus milibus sagittariorum: ut occupato monte, qui ex aduerso erat oppido, murorum propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita ut præceptum fuerat, circumuenti sunt, ex ea parte subucnire tentantes. Titus autem primus perrexerat citato equo in hostes, & post eum cæteri cum clamore, tanto spatio fusi, quantum aduersa acies occupauerat, unde multò etiam plures quàm erant apparuerunt. Iudei uerò licet incurso eorum & disciplina conterriti, paulisper quidem primos sustinere congressus. Perculsi autem contis, equorumq; impetu deturbati conculcabantur: atque ita multis passim peremptis disperduntur, & in ciuitatem, ut quisq; uelocitatis habebat, effugiunt. Titus autem aliquos à tergo instans, alios

*alios per transitum occidebat, nonnullos cursu antecapiens, ista ora transfuerbat. multos autem, alium super alium lapsos inuoluens, conficiebat: omnesq; ad moenia confugientes praeueniens, detorquebat ad campum, donec ui multitudinis elapsi, in oppidum confugerunt. Excepit autem illos acerba dissensio, namq; indigenis, et fortunarum suarum, et ciuitatis gratia, et ab initio bellum gestum, maximeq; quod male pugnatum fuerat, non placebat. sed populus aduenarum, qui plurimus esset, uim adhibebat, et inter se discordantium clamor erat, ueluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus exclamat: Hoc tempus est, quid moramur commilitones? Deo nobis dedente Iudeos, suscipite uictoriam. Non auditis clamores? qui manus nostras euasere, discordant: habemus ciuitatem, si modò properamus. Veruntamen cum uelocitate animis opus est. nihil enim magnum effici sine periculo consuevit. non solum autem hostium concordiam, quos citò necessitas in gratiam reuocauit, sed etiam nostrorum auxilia praeuenire debemus: ut prae uictoriam, qua tantas copias pauci superamus, etiam ciuitate soli potiamur. Simul his dictis conscendit equum, atque ad lacum decurrit, et per eum propere ciuitatem ingreditur, quem ceteri consecuti sunt. Paucior autem eius audaciae murorum defensores inuasit: et pugnare quidem, uel prohibere uenientem, nemo sustinuit. relictis autem excubijs, Iesus quidem cum socijs in agros effugit: alij uerò decurrentes ad lacum, in manus hostium contra uenientium incidebant. mactabantur autem alij cum scaphas scanderent, itemq; alij, cum iam prouectas assequi natando conarentur: plurimaq; per ciuitatem fiebat hominum cedes, aduenarum quidem resistentium, qui non effugissent: indigenarum uerò sine pugna, quoniã spes eos sedetis, et conscientia quòd belli consilium non habuerant, à praelio deterrebat: donec Ti-
tus*

tis nocentibus interemptis, miseratus indigenas ab internitione requieuit. At qui in lacum confugerant, ubi ciuitatem captam uiderant, quàm longissimè ab hostibus recesserunt. Titus uerò missis equitibus res gestas patri nuntiat. Quibus ille compertis, quod necesse fuit, et filij uirtute admodum letus, et facinoris claritudine (maxima enim belli pars uidebatur exempta) tum quidem statim circumdari ciuitatem custodibus iussit, ne quis ex ea subterfugeret, cædemq; euaderet. Postero autem die cùm descendisset ad lacum, rates aduersus illos, qui eò refugerant, fabricari iussit. quæ tam materiarum copia, quàm artificum multitudinem mature contextæ sunt.

De Lacu Genesar, & fontibus Iordanis. CAP. XVIII.

LAcus autem Genesar quidem à terra continente appellatur. quadraginta uerò stadijs in latitudine patens, centumq; in longitudine, aquæ dulcis est atq; potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: et undiq; in littora ac arenas desinens, purus est, ac præter hoc temperatus ad hauriendum. et fluuius quidem sine fonte lenior est. semper autem frigidior, quàm lacus diffusio patitur, manet: æstiuisq; noctibus eius atque sub diuo perflata, nequaquam æstibus cedunt: id enim facere indigenis moris est. Varia autem sunt in eo piscium genera, ab alterius loci piscibus tam sapore, quàm specie discretæ: medijsq; fluuiio Iordane secatur. Ceterum Iordanis fons Panium esse uidetur: sed re uera huc terra conditus fertur ex ea quæ uocatur Phiale. Hæc autem est, quâ in Trachonitidem ascenditur ad centesimum uigintimum stadium à Cesarea, ad dexteram non longe à uia. Et propriè quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem præferens. semper autem intra eius labra cohibetur unda, nunquam deficiens, uel exuberans. Cumq; interim hoc esse Iordanis principium nesciretur, à tetrarcha quondam Trachonitidis Philippo

lippo deprehensum est. Is nanque missis in Phialen paleis, inuenit eas apud Panium redditas, unde antea fluius nasci credebatur. Naturalis quidem pulchritudo Panij, regijs opibus, & Agrippæ diuitijs magnificentius accurata est. Manifestum autem flumen Iordanis ex hoc antro incipiens, Semechonitis quidem lacus paludes secat coenosas: centum autem uiginti alijs præteritis stadijs, post oppidum Iuliada, Genesar lacum medium transmensus, deinde multum per solitudinem in Asphaltiten lacum exit. Ad Genesar uerò lacum eiusdem nominis terra prætenditur, natura simul & pulchritudine admirabilis. Nullum enim ipsa pro ubertate sui negat arbutum, totamq; plantis consuecre cultores. cœli uerò temperies etiam diuersis aptissima est. nuces enim, quæ arborum maxime frigori-
bus gaudent, infinitæ florescunt: ubi etiam palme, quas nutrit calor æstiuus: hæc iuxta ficus & oleæ, quibus aura mollior destinata est: ut naturæ magnificentiam hanc esse quis dixerit, uim adhibentis, ut in unum conueniant inter se repugnantia, anniq; temporum contentionem bonam, ueluti singula peculiari studio terræ fauerent. non enim solum nutrit præter opionem poma uaria, sed etiam seruat, egregia quidem, & quodammodo regnantia. Vuas sanè & caricas sine intermissione decem mensibus suggerit, ceteros uerò fructus, anni spatio senescentes. Nam præter aëris lenitatem, & fonte quoque irrigatur uberrimo, qui Capernaum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli uenam esse Nili fluminis opinantur, quod simili coracino Alexandrino generat pisces. Longitudo autem regionis secundum littora cognominis lacus triginta stadijs extenditur, & latitudo uiginti. Horum quidem natura eiusmodi est.

Tarichæorum excidium.

CAP. XIX.

Vespasianus autē perfectis ratibus, imposita manu militum, quæta in eos, qui lacu effugerāt satis esset, unā prouehitur.

III

Illi autem neque compulsi ad terram euadendi facultatem habebant, infestis omnibus, neque nauali bello pari conditione pugnandi. nam et scaphæ parue, atque piraticæ aduersus rates infirmæ erant: et cum pauci singulis neherentur, cunctis simul instantibus Romanis appropinquare metuebant. Veruntamen circum rates nauigando, nonnunquam etiam propere accedendo lapidibus Romanos eminus appetebant, aut cominus etiam irritando seriebant: plus autem ipsis utroque modo nocebatur. nec enim saxis quicquam præter crebros sonitus agebant, quoniam contra septos armis iaciebatur, contiguoque sagittis eorum efficiebantur: et si accedere propius ausi fuissent, prius quam facerent aliquid, patiebantur, cumque ipsis nauigijs mergebantur. Multos autem uulnera inferre tentantium, qui pilis contingi possent, alios desiliendo in scaphas Romani gladijs transfigebant: nonnullos, concurrentibus inter se ratibus in medio deprehensos, cum nauticulis capiebant. Submersorum autem qui capim sustulissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus occupabantur: et si desperatione compulsi inimicis adnatare tentassent, eis uel manus, uel capita truncabantur, plurimisque passim ac uariis erat interitus eorum: donec in fugam uersi, ceteri terræ appulsi sunt, circumclusis nauticulis suis. Exclusi autem multi quidem in ipso lacu telis configebantur: multos uero in terram egressos peremerunt Romani. Mixtum autem sanguine, plenumque cadaueribus cerneret totum lacum: nullus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionem oppressit et facies: nam litora quidem naufragijs simul plena erant, et corporibus tumidis: calescetes autem ac tabefacti mortui, cæli tractum corrumpabant, ut non Iudeis solum ille casus miserabilis uideretur, uerum etiam autoribus ipsis esset inuisus. Iste quidem illius prælij navalis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere,

sex

sex milia & quingenti. At Vespasianus, pugna peracta, pro tribunali apud Tarichæas residens, aduenam populum ab indigenis scernebat, qui autor belli extitisse uidebatur; & an hi quoque seruandi essent, cum rectoribus deliberabat. his autem affirmantibus eorum liberationem detrimento futuram; nec enim dimissos quiescere posse homines, qui & patrijs carerent, uimq; adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent; Vespasianus salute quidem indignos esse eos, contraq; seruatores suos nouerat euasuros: sed de eorum mortis genere cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non perpeffuros suspicabatur indigenas, tot apud se supplices obtruncari: fideq; interposita deditis uim pigebat asferre: uerum ab amicis superabatur, nihil in ludæos non licere dicentibus: quodq; utile esset, honesto debere preponi, cum utrunq; obtineri non posset. Indubitata igitur concessa licentia, solo eos itinere, quod Tiberiada duceret, exire permisit. Cumq; illi facile his quæ cupierant credidissent, & quò iussum fuerat comitati, neq; pecunijs suis quicquam metuentes abirent: totam ad Tiberiada usq; uiam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt: eosq; in ciuitatem conclusos, mox insecutus Vespasianus omnes in stadio constituit. Et seniores quidem cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iussit occidi: iuuenum autem ualidissimos sex milia lectos, ad Isthmon Neroni transmisit. ceteram uerò multitudinem triginta milia & quadringentos uendidit, præter alios quos Agrippæ donauerat. nam his qui ex eius regno essent, facere quod uellet ipse permisit. uerum & istos Rex uendidit. Reliquum uulgus erant Trachonitæ & Gaulanitæ & Hippeni, pluresq; Gadaritæ scditiosi & fugitiui, & quibus probra pacis bellum conciliant. capti sunt autem sexto Idus Septembris.

FLAVII IOSE-

PHI DE BELLO IV-

daico liber quartus.

Obsidio Gamalensium.

CAPVT I.

QUICVNQVE autem Galileorum Iotapatis excisis à Romanis defecerant, hi se ad eos postquam Tarichæatæ superati sunt, applicabant: omniq; Romani castella & ciuitates ceperant, præter Giscalam, & qui montem Itaburium occuparant. Cum his autem rebellaret Gamala ciuitas, contra Tarichæas posita supra lacum, quæ ad fines pertinebat Agrippæ, itemq; Sogane & Seleucia. Et hæc quidem Gaulanitidis regionis erant ambæ: Sogane superioris partis cui nomen est Gaulana: & inferioris Gamala. Seleucia uerò ad lacum Semechonitem, triginta latum, & sexaginta stadijs longum, paludesq; suas ad Daphnen usq; tendentem. Quæ regio cum alijs sit deliciosa, præcipuè tamen fontes habet, qui minorem (quem sic appellant) Iordanem alentes, sub aureo Iouis templo in maiorem deducunt. Soganen quidem ac Seleuciam colentes, in principio defectionis Agrippa sibi foedere sociauerat: Gamala uerò ei non cedebat, freta locorum difficultate, amplius quàm Iotapata. Iugum namq; asperum, ex alto monte deductum, mediam ceruicem erigit: & ubi supereminet, in longitudinem tenditur: tantum contra decliue, quantum à tergo, ut cameli similitudinem præferat: unde nomen etiam duxit: nisi quod expressam uocabuli significationem indigenæ seruare non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in ualles inuias scinditur: Pars uerò qua de monte pendet, paululum difficultatem refugit. uerùm & hanc partem, per obliquum excisa fossa, indigenæ inuiam fecerant. Domus autem crebra

bre per prona erant edificata, nimioq; præcipitio casura similis ciuitas intra se decurrebat, in Meridicm uergens. Australis uerò collis immensa editus altitudine, usum arcis sine muro ciuitati præbebat, rupesq; superior ad profundam pertinens uallem. Fons autem intra muros erat, in quem oppidum desinebat. Quamuis autem natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamen etiam Iosephus cum murorum eam ambitu cingeret, fossis et cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidem loci confidentiores erant, quàm Iotapateni: sed multo pauciores, minusq; pugnaces: situsq; freti difficultate, plures se hostibus putabant. nam plena erat ciuitas, multis in eam, quòd esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoq; præmissis ad obsidionem, per menses septem resistere. Vespasianus autem profectus ex Ammathunte, ubi pro Tiberiade posuerat castra (Ammathus autem, si quis nomen interprete-
tur, aquæ calidæ uocantur: Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis corporum uitijis idoneus) Gamalam peruenit. Et totam quidem ciuitatem ita ut diximus positam, custodia circumuallare nequibat. quâ uerò fieri posset, excubias collocauit: montemq; occupat superiorem: in quo milites castris, ita ut assolet, muro circundatis, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et à parte quidem Orientis summo supra ciuitatem loco turris erat: ubi et quintadecima legio, necnon et quinta contra mediam ciuitatem operabatur: fossas autem decima repleuit et ualles. inter hæc Agrippam Regem, cum accessisset ad muros, eorumq; defensoribus de traditione loqui tentaret, funditorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circumseptus est. Romanos autem ira simul ob Regem, suiq; metus ad obsidionem protinus incitauit: nullum Iudeos crudelitatis modum in alienigenas atq; hostes prætermissum ire credentes, qui circa gentilem suum, et

eorum quæ ipsis conducerent suasorem, tam immanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudine, operisq; consuetudine citò perfectis, machinas applicabant. Chares autem et Iosephus (namq; ipsi erant oppidanorum potentissimi) armatos licet metu percussos ordinauere: et quanquam non diu obfidionem posse sustinere arbitrabantur, quibus aqua itemq; alia usui necessaria non sufficerent, adhortati tamen eos ad moenia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. ballistis autem tormentisq; percussi, in oppidum recesserunt. Itaq; Romani tribus ex locis aggressi, murum arietibus quatunt: et qua deiectus fuerat, infusi magno cum armorum strepitu ac tubarum sonitu, ipsi quoq; insuper ululantes cum oppidanis confligebant. illi autē ad primos aditus interim pertinaces, Romanis ne ultrā progredierentur obstabant. Cæterum ui et multitudine superati, undiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incumbunt: illosq; impingendo per decliua, locorum difficultate et angustia depressos interficiebant. Romani autem cum neq; à uertice imminentibus repugnare, neq; in partem aliquam eua dere possent, pronos eos urgentibus hostibus, in domos hostium plano contiguas refugiebant. sed hæ repletae labebantur, quòd pondus sustinere non poterant: unaq; deiecta multas inferiores, itemq; illæ alias deturbabant. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. incerti enim quid facerent, quamuis subsidere tecta uiderent, tamen eò conuolabant: atq; ita multi quidem ruinis opprimebantur: non pauci uerò subterfugientes, parte corporis opprimebantur: plurimi autem puluere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses pro se fieri existimabant: propriaq; incommoda negligentes, magis instabant: hostesq; in sua tecta urgendo compellabant: qui uerò per angustos uiarum cliuos cecidissent, eos telis desuper missis interficiebant.

Et ruina quidem lapidum copiam, ferrum uero eis mortui hostes dabant: caesorum enim gladios auferentes, his contra semineces utebantur. Multi iam procumbentibus tectis, semet inde proijciendo moriebantur: tergaq; dantibus, ne fuga quidem facilis erat: uiarum namq; ignorantia, et caligine pulueris alius alium non agnoscentes pererrabant, et circa se sternebantur. Sed illi quidem uix reperto exitu, ab oppido recesserunt. Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit, seuissimo dolore percussus, cum super militem ruere ciuitatem uideret, propriae tuitionis oblitus, clam paulatim superiore in oppido locumprehendit: ibiq; inter media pericula cum paucis omnino relinquitur: nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga, neq; tutum neq; honestum sibi putabat. rerum autem quas ab adolescentia gesserat, ac propriae uirtutis memoria, quasi Deo repletus, corpora sociorum atq; arma condensat, et cum his bellum una a uertice defluens sustinebat: et neq; uirorum neq; telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remiserunt. illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipse pedem refrens, non prius terga ostendit, quam extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, et inter eos Ebutius decadarchus, uir non eo tantum praelio quo periit, sed ubiq; antea fortissimus comprobatus, quiq; plurimis malis Iudeos affecisset. In ea pugna centurio quidam nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum coenarent, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam et ipse Syrus erat, et hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusq; mactatis ad Romanos saluus cum militibus euadit. Vespasianus autem moerore exerci-

tum aduersis casibus uidens, quodq; nullam interim tantum experti fuerant cladem: huiusq; rei magis eos pudere, quod solum Duce in periculis reliquissent: consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem uel initio culpasse uideretur. Oportere autem, inquiens, quæ communia essent fortiter ferre, naturam belli cogitantes, quodq; nusquam eueniat sine cruce uictoria, iterumq; habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudeorum milibus interfectis, exiguam pro his stipem se inimicæ pependisse fortunæ. Atq; ut iactantium esse, nimis secundis rebus inolescere, ita esse ignauorum, in offensionibus trepidare: uelox enim est, inquit, in utrumq; mutatio: et ille uir fortis habetur, cuius sobrius erit animus in rebus quoq; infelicitè gestis: ut idem scilicet maneat, rectis consilijs peccata corrigens. Quanquam ea quæ nunc acciderunt, neq; mollitia nostra, neq; Iudeorum uirtus effecit: nam et illis pugne melioris, et nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Quæ in re nimirum quis reprehenderit alacritatis uestre temeritatem: nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, manus continere debuistis, neq; in summo uertice constituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem uobis et stabilem pugnam reuocare. nunc autem immoderata festinatione uincendi, quàm id incautè fieret, non curastis. Inconsultus autem et furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiaq; perficimus, Barbarisq; conueniens, et quo Iudæi maximè possidentur. Oportet igitur nos ad propriam uirtutem recurrere: atq; indigne offensioni irasci potius quàm morerere. Optimum autem quisq; de sua manu solatium querat. ita enim fiet, ut et anxios ulciscamur, et in eos à quibus perempti sunt, uindicemus. Ipse autem, ita ut nunc feci, experiar æquè ad uos pugnando primus ad bella pergere, et nouissimus inde discedere. Ille

quid

quidem his dictis recreauit exercitum. At Gamalenses bene gesta re, paulisper animos erexere: quæ nulla ratione, magna magnificeq; promenerat: mox autem reputantes ablatam sibi esse fœderis spem, quodq; minimè possent effugere (iam enim uictus eos descenderat) uehementer dolebant, animosq; remisierant. Nec tamen quatenus ualebant, salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri, qui erant fortissimi, quam integras ceteri amplexi custodiebant. Romanis autem construentibus aggeres, iterumq; tentantibus irruptionem, multi ex ciuitate per ualles deuias, qua nulli custodes erant, et per cloacas diffugiebant: eos, qui metu ne caperentur, ibi remanerent, inopia consumebat. Solis enim undiq; alimenta qui pugnare possent, congrebatur. Sed illi quidem in huiusmodi calamitatibus perdurabant.

Itaburius mons occupatur à Placido.

C A P . I I .

Vespasianus autem inter curas obsidionis, subcisium opus aggreditur aduersus eos qui montem Itaburium occupauerant, inter campum magnum et Scythopolim situm: cuius altitudo quidem triginta stadijs consurgens, Septentrionali tractu inaccessa est: in uertice autem, uiginti stadiorum planicies patet, tota muro circumdata. Hunc autem tantum ambitum quadraginta diebus edificauerat Iosephus: et alias ei materias, et aquas suggerentibus locis inferioribus: solam enim incolæ pluuialem habebant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Vespasianus Placidum cum sexcentis equitibus mittit. Huic autem subeundi quidem montis ratio nulla erat: multos autem fœderis ac ueniæ spe hortabatur ad pacem: et descenderant ad eum ipsi quoq; insidias molientes: nam et Placidus eo studio mitissime cum his loquebatur, ut eos in planicie caperet: illiq; tanquam dictis obediens, ad eum ueniebant, ut incautum aggredierentur. Vicit tamen astutia Placidi: cepto enim à lu-

deis praelio assimulat fugam: et postquam insequentes ad magnam partem campi pellexit, reflectit in eos equitum manus: plurimisq; in terga uersis, aliquos interfecit. semotam uerò multitudinem ceteram, ab ascensu prohibet. Itaq; alij quidem Itaburio relicto, in Hierosolymam refugiebant. indigenæ autem fide accepta, quòd eis aqua defecerat, et se, et montem Placido tradiderunt.

Excidium Gamalæ.

CAPVT III.

A Pud Gamalam uerò degentium audacissimi quicq; fuga dispersi latebant, imbelles autem fame corrumpébantur. At uerò pugnantium manus obsidionem sustinebat, donec euenit secundo et uigesimo die mensis Octobris, ut tres ex decima-quinta legione milites, circa matutinas uigilias editissimam præ cæteris turrim, quæ in sua parte fuerat, subirent: eamq; occultè suffoderent: cum apppositi ei custodes neq; adeuntes eos (nox enim erat) nec postquam adiere sensissent. Iidem autem milites, cauendo ne strepitus fieret, quinq; saxis durissimis euolutis, resiliunt: subitoq; turris cum magno fragore decidit, unaq; custodes præcipitantur. At uerò qui per alias custodias erant, perturbati fugiebant: multosq; euadere ausos, peremere Romani: inter quos etiam Iosephum, super dirutam muri partem quidam iaculo percussum, interfecit. Intus autem in ciuitate degentibus, sono concussis, multus erat pavor, atq; discursus, tanquam omnes essent hostes ingressi. tuncq; Chares ægrotus et iacens defecit: cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuisset ad mortem. Romani tamen prioris cladis memores usq; ad uigesimam et tertiam diem supradicti mensis, oppidum non sunt ingressi. Titus autem (iam enim aderat) indignatione uulneris, quod Romanos se absente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otiosè in ciuitatem introiuit. eoq; prætergresso, uigiles quidem ubi senserunt, ad ar-

ma cum clamore properabant. Cognito autem intus constituti eius ingressu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum ululatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrentes, sine intermissione trucidabantur: qui uerò prohibiti essent in arcem recurrere, nescij quid facerent, Romanorum praesidijs incidebant. Vbiq; autem infinitus erat morientium gemitus: perq; prona loca effusus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerant, omnem Vespasianus induxit exercitum. Erat autem saxosus & accessus difficilissimus uertex, in immensum editus, & undiq; circum rupium multitudinem praecipites: unde Romanos ad se adeuntes partim telis, partim saxis deuolutis arcebant Iudaei, cum ipsos in excelso loco positos nullae sagittae contingerent. Verum ad eorum interitum, diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipsorum autem à Romanis repellens, & obliqua traducens: ut neq; in praeruptis consistere propter uiolentiam flatus possent, cum nihil esset immobile, neq; hostes ad se accedentes uidere. Itaq; supergressi Romani, eos circumueniunt: & alios quidem repugnantes antecapiebant, alios manus dantes: in omnes uehementius saeuiebant, illorum memoria quos in primo aggressu perdidierant: multi autem undiq; circumclusi, desperatione salutis, filios & coniuges, & semetipsos in uallem praecipites dabant, quae sub arce in profundum patebat. Euenit autem, ut ipsorum in se qui capti fuerant, immanitate lenior existeret iracundia Romanorum: ab his enim quatuor milia perempta sunt: qui uerò se praecipitauerunt, quinq; milia sunt reperti. Neq; quisquam, praeter duas mulieres, saluus euasit: quae sorores erant, Philippi filiae: qui Philippus Iachimo genitus erat, insigni uiro, & qui sub Agrippa Rege, Dux exercitus fuerat. seruatae sunt autem, quòd excidij tempore Romanorum impetum latuere.

nec enim uel infantibus pepercere, quorum multos singuli raptos ex arce proiecebant. Gamala quidem hoc modo excisa est, tertio & uigesimo die mensis Octobris: quæ uigesimo & primo die mensis Septembris coeperat rebellare.

Giscala à Tito capitur.

CAPVT IIII.

IAmq; solum Giscala oppidulum Galilææ restabat indomitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur, quòd erant pleriq; agricolæ, spemq; suam semper in fructibus collocauerant. non parue autem manus latrociniali permixtione corruptæ erant, quo morbo etiam nonnulli ciuium laborabant. Hos autem ad defectionem impellabat, atq; constabat, Leuie cuiusdam filius, nomine Ioannes: homo ueneficus, & fallax, uariisq; moribus, & immoderata sperare promptus, miroq; modo quæ sperasset efficiens: atq; omnibus iam cognitus, quod affectande sibi potentie causa bellum amaret. Huic apud Giscala seditiosorum turba parebat: quorum causa populus etiam legatos fortasse de traditione missurus, Romanorum tamen congressum in parte belli præstolabatur. At Vespasianus contra hos quidem Titum cum equitibus mille, decimam uerò legionem circa Scythopolim mittit: cum reliquis autem duabus Cesaream ipse regreditur, dandam his ex labore continuo requiem putans, ex ciuitatum copijs: eorumq; corpora, itemq; animos ad futura certamina existimans esse resouendos. nec enim exiguum sibi laborem superesse de Hierosolymis præuidebat, quæ & regalis esset ciuitas, & cunctæ nationi præstaret. His autem qui ex bello fugissent in eam confluentibus, etiam naturalis munitio, itemq; murorum eius constructio, non minimam ei sollicitudinem comparabat: cum uirorum spiritum & audaciam, & sine muris inexpugnabilem esse cogitaret: ob eamq; rem milites, uelut athletas, ante certamina oportere curari. Tito autem ciuitas Giscala (equitando enim ad eam accesserat)

cesserat) aggreſſione capi facilis uidebatur : ſciens tamen quòd ea ui capta, paſſim à militibus populus abſumeretur (nanq; ſatiatus erat ipſe iam cædibus) miſerans multitudinem etiam ipſe ſine ullo discrimine cum nocentibus intereuntem, paſſione magis ſubigere ciuitatem uolebat. Itaq; plenis hominum muris, quorum pleriq; perditæ ſactionis erant, mirari ſe ait, quoniam freti conſilio, cunctis iam ciuitatibus captis, illi ſoli Romanorum arma opperirentur, cum uiderent, multò quidem munitiora oppida uno impetu fuiſſe ſubuerſa : ſecuros autem fortunis ſuis potiri, qui Romanorum dextris credidiſſent : quas quidem etiam nunc illis ait ſe porrigere, neq; ob inſolentiam ſuccenſere, quia ſpei libertatis ignoſcendum putaret : non tamen, etiam ſi quis impoſſibilia uelle perſeueraret. Quòd ſi dictis humaniſſimis non paruiffent, fidemq; dextris non habuiſſent, experturos arma crudelia : iam iamq; cognituros eſſe, mœnia ſua ludum fore machinis Romanorum : quibus fidentes, ſoli ex Galilæis ſeſe oſtentarent arrogantes eſſe captiuos. His dictis, popularium quidem neminem non modò reſpondere, ſed ne ad murum quidem licuit aſcendere : quia totum latrones occupa-uerant : & cufodes erant portis appoſiti, ne quis uel ad ſecundus prodiret, uel equitum quenquam in ciuitatē reciperet. Ioannes autem accipere ſe conditiones ait, & aut perſuaſurum, aut neceſſitatem belli renitentibus adhibiturum. Illum tamen diem Iudeorum legi oportere concedi : quoniam ſicut arma mouere, ita etiam de pace conuenire neſus haberent. Nam & Romanos ſcire, quòd ab omni ceſſaret opere dierum ſeptem circuitio, quamſi temeraſſent, non minus coactos, quàm qui cogerent, piaculum commiſſuros, ipſumq; Titum : nullum enim illi ex mora eſſe diſpendium formidandum, quòd unius noctis ſpatium propter fugæ conſilium ceperit, præſertim cum id obſeruare circunſedentem nemo prohibeat : ſibi autem magnū eſſe
lucrum,

lucrum, nulla in re despicere patrios mores. Et illum decere, qui pacem non sperantibus indulget, legem quoque servare servatis. His Titum Ioannes fallere conabatur, non tantum pro septimi diei religione, quantum pro sua salute sollicitus. uerebatur autem, ne statim capta ciuitate, solus destitueretur, qui totam in nocte ac fuga uite spem collocasset. Verum profecto Dei nutu, in excidium Hierosolymorum Ioannem saluum esse cupientis, factum est ut non solum induciarum causationem Titus admitteret, uerumetiam in superiori parte oppidi castra poneret, ad Cydæssam, qui mediterraneus est Tyriorum uicus ualidissimus, Galileis semper exosus. Nocte autem Ioannes, cum nullas Romanorum excubias circa oppidum uideret, arrepta occasione, non solum his quos circa se habebat armatos, sed etiam senioribus plurimis cum familijs abductis, in Hierosolymam fugiebat. Sed usque ad uigesimum quidem stadium fieri posse uidebatur, ut mulieres ac pueros, aliamque multitudinem secum duceret, homo quem captiuitatis, itemque salutis metus urgeret. ultra uero procedente eo, relinquebatur: et oriebatur atrox remanentium fletus. quanto enim quisque longius a suis aberat, tanto propiorem se hostibus esse credebat. Iamque affore qui se caperent existimantes, necessario pauitabant: et ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant, uelut instantibus quos fugissent: multique simul ruebant, et circa uiam plurimos certamen precedentium conterebat. Miserrabile autem foeminarum et infantium erat exitium. Aut si qua iactarent uocem, nonnullæ uiros aut propinquos, ut se operirentur, orabant. Sed Ioannis exhortatio superabat, ut seipsos seruarent inclamantis: eoque confugerent, unde pro remanentibus etiam si raperentur, poenas a Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant, ut cuique uirium fuit, citò dispersa est. Luce uero facta Titus ad muros aderat, forderis causa: populus

pulus autem portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes, tanquam benemerito, et qui custodia ciuitatem liberasset, acclamabant: simulq; Ioannis fugam significantes, ut et sibi parceret obsecrabant, et eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui superessent, ulcisceretur. Ille autem precibus populi postulatus, equitum partem ut Ioannem persequeretur, mittit. Sed cum quidam occupare nequiuerit, quod antequam uenerant, in Hierosolymam sese receperat. una uero fugientium propè ad duo milia perimunt: mulieres ac pueros paulominus quam tria milia circumactos reducunt. Titus autem indignè ferebat, non statim à Ioanne poenas fraudis exactas. irato uero animo satis esse quod spe deciderat ad solatium putans, captiuorum et qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: insisq; militibus minimam muri partem iure possessionis abrumperé minitendo magis quam puniendo reprimebat perturbata ciuitatis auctores. Multos enim propter odia domestica, uel proprias inimicitias, delatores innocentie fore credebat, si dignos poena discerneret: meliusq; noxiū relinquere metu suspensum, quam immeritum quenquam cum eo perdere, existimabat. Illum enim fortassis modestiorem futurum, uel metu supplicij, uel quod erubesceret præteritorij criminū uenia: sine causa uero morientium poenas, nullo modo corrigi posse. Præfidijs tamen ciuitatem circundedit, quæ tam nouarum rerum studiosos compescerent, quam pro pace sentientes quos ibi relicturus erat maiore fiducia firmarent. Galilea quidem tota, postquam multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est.

Hierosolymitani excidij initium.

CAPVT V.

A Pud Hierosolymam uero, ad Ioannis introitum, omnis populus erat effusus: et circa singulos, qui una confugerant, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent, percontabantur. Illorum autem feruens quidem adhuc atq;
interr

interruptus anhelitus, necessitatem significabat. Veruntamen in malis quoq; sibi arrogabant: non Romanorum vim fuisse dicentes, sed sponte uenisse, ut cum his ex tutiori loco pugnarent: inconsultorum enim atq; inutilium esse hominum, incautè pro Giscalis et inualidis oppidulis periclitari, cum arma uigoremq; oporteat pro metropoli suscipere, atq; seruare: significando tamen excidium Giscalorum, etiam quam dicebant honestam discessionem suam, ut multi fugam esse intelligeret, prodiderunt. Auditis autem quæ captiui pertulere, non mediocris populum perturbatio tenuit, magnumq; id esse argumentum proprii reputabant excidij. At Ioannes eorum quidem, quos fugientes reliquerat, causa minus erubescibat. singulos autem circuiens, spe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens, propriasq; uires extollens, et imperitorum ea cauillatione inscitiam decipiens, quod etiam si pennas sumerent, nunquam Hierosolymorum moenia transgrederebantur Romani, qui pro Galileorum uicis tanta mala pertulissent, atq; in eorum muris machinas contriuisent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum manus: prudentiorum autem atq; seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, uelut iam perditam ciuitatem lugeret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At uerò per territorium manus agrestium, ante seditionem quæ Hierosolymis orta est, discordare iam coeperat. Titus enim à Giscala Cesaream, Vespasianus autem à Cesarea Iamnam et Azotum profectus, utranq; subegit: impositisq; illic praesidijs, reuertebatur, maximam ducens eorum multitudinem, qui se foedere sociauerant. Singulas autem ciuitates tumultus bellumq; intestinum exagitabat: quantumq; à Ro. respirassent, in semetipsos manus uertebant: cum inter amatores belli ac pacis cupidos esset seua contentio: dudumq; discordium pertinacia primo inter domos accenderetur: deinde inter se

se amicissimi populi disiderent: & ad similia uolentes quisq; conueniens, apertè iam coacta multitudine rebellaret. Itaq; dissensiones quidem apud omnes erant: nouitatis autem armorumq; cupientes senibus ac sobrijs iuuentute atq; audacia præstabant. Primo autem indigenarum singuli prædari cœperunt: deinde ex composito confertis cuneis, per territorium latrocinabantur: ut quod ad crudelitatem atq; iniustitiam spectat, nihil à Romanis gentiles abessent: atq; ipsis qui nastabantur, illatum à Romanis excidium leuius uideretur. Ciuitatum uerò custodes, partim quia defatigari pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimo erant malè affectis auxilio: donec rapinarum societate undiq; congregati collegiorum latrocinantium Principes, atq; in agmen conflatì Hierosolymis irrum-punt. quæ ciuitas à nullo regebatur: & more patrio gentiles omnes sine obseruatione recipiebat: tunc præcipuè cunctis existimantibus, uniuersos qui superinfluèrent, adiumento ex beneuolentia uenire. Quæ quidem res etiam sine dissensione ciuitatem postea pessundedit, eò quòd iners & inutilis multitudo, quæ pugnacibus sufficere possent, alimenta consumpsit: hisq; præter bellum etiam seditionem, famemq; comparauit: alijq; latrones ex agris eò transgressi, ac multò scuioribus quos intus inuenere sociati, nullum atrox facinus intermittebant. Nec enim rapinis & expoliationibus metiebantur audaciam, sed usq; ad cedes ruebant: non clàm, neq; per noctem, aut quoslibet homines, uerùm luce palàm nobilissimos quosq; adoriendo. Nam primum Antipam regij generis uirum, & adeò potentissimum ciuium, ut etiam publicos thesauros fidei suæ permissos haberet, comprehensum custodiæ tradiderunt: post hunc etiam Leuiam quendam, insignè uirum, et Sophã filium Rague-lis, regalis similiter utrunq; familiæ, omnesq; præterea, qui præstare alijs uidebantur. Gravis autem metus populum possidebat:

&

et uelut capta ciuitate, saltem propriam quisque curabat. Illi
 autem clausorum uinculis non fuisse contenti, neque tutum ar-
 bitrabantur ea potentia uiros diutius custodire. nam et ipsos,
 et domos eorum, non paucis uiris frequentari, ac per hoc ad
 ulciscendum esse idoneos, et præterea rebellaturum fortasse
 populum iniquitate commotum. Decreto igitur eos occidi,
 mittunt quendam de suo numero Ioannem, ad cedes prom-
 ptissimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: cumque
 alij decem armati gladijs, secuti ad carcerem, ibi quos repe-
 rissent interficiunt. Fingebant autem huius immanissimi scen-
 leris causam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collo-
 cutos fuisse, communisque libertatis proditores interemisse di-
 cebant: prorsus, ut audacia sua tanquam seruatores ciuitatis,
 ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autem populum qui-
 dem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos uero insolentiae pro-
 gredi, ut in eorum esset arbitrio etiam Pontificum designatio.
 denique familijs abrogatis, unde per successionem Pontifices cre-
 bantur, incognitos atque ignobiles constituiebant, ut impiorum
 facinorum socios haberent. nam qui supra meritum summos ho-
 nores adepti erant, his obediebant necessario, qui sibi eos presti-
 terant: quoniam et dignitate præditos, uarijs machinis fictisque
 sermonibus committebant, opportunitatem sibi ex eorum, qui
 se prohibere poterant, contentione captantes: donec hominum
 persecutione satiati, in diuinitatem contumelias transtulerunt,
 pedibusque pollutis in sanctum locum introire cœperunt. Iam
 uero pupulo contra eos concitato (namque autor erat Ananus,
 uero maximus Pontificum, itemque sapientissimus: et qui for-
 tassis ciuitatem conseruasset, si insidiatorum manus potuisset
 effugere) illi templum Dei aduersus populi turbam, castellum
 ac profugium sibi fecere, quod pro domicilio habebant tyrannidis.
 Acerbis autem malis admiscebatur etiam cauilatio, qua
 præ

præ ceteris eorum factis erat dolori. tentando enim, quanto metu populus teneretur, suasque vires explorando, sorte pontifices creare conati sunt, cum his (ut diximus) ex familijs successio deberetur. Huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur: nam et olim sorte pontificatum deferri solitum fuisse dicebant: re autem vera, legis erat abrogatio firmioris, per eos, qui ad potentiam sibi designandorum magistratuum licentiam compararet. Itaque una sacratarum tribuum accita, quæ Eniachin appellatur, pontificem sortiebantur: casusque fors exit homini, per quem maxime eorum iniquitas demonstrata est, Phani cuidam, filio Samuëlis, ex uico Aphthasi, non solum non ex pontificibus orto, sed aperte quid esset pontificatus, propter rusticitatem penitus nescienti. Denique inuitum cum rure abstractum, ut in scena fieri solet, aliena ornauere persona: indutumque sacra ueste, quid facere deberet, subito instituebant: ludumque et iocum esse tantum nefas arbitrabantur. ceteri uero sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lachrymas uix tenebant, honoresque sacrorum solui grauiter ingemebant. Populus autem hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intenderant. nam qui prestare ceteris uidebantur, Gorion Iosephi filius, et Simeon Gamalielis, tam singulos circumeuntes, quam simul uniuersos in concionibus hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores ultum irent, sanctumque locum ab hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissimi, Gamala quidem filius Iesu, Anania autem Ananus, populum frequenter in coetibus exprobrando eius segnitiam, contra Zelotas excitauerunt. ita enim se ipsi uocabant, uti bonarum professionum emuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in concionem populo congregato, sanctisque indignantibus occupationes sanctorum, itemque ra-

pinas & cædes, nondum autem promptis ad ulciscendum, propterea quòd inexpugnabiles (id enim uerum erat) Zelotæ putabantur, stans inter eos medius Ananus, & ad legem crebro respectans, cùm lachrymis opplesset oculos: Equidem, inquit, mori potius deberem, quam Dei domicilium uidere tantis refferum piaculis: atque inaccessa & sancta loca sceleratorum pedibus frequentari: uerum tamen sacerdotali ueste amictus, & sanctissimum uenerabilium nominum ferens, uiuo: atque animæ amore teneor, nec pro senectute quidem mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, & tanquam in solitudine animam meam solam dabo pro Deo: nam quid opus est uiuere in populo clades suas minimè sentiente, & apud quos mala presentia nemo prohibet? siquidem spoliati patinini, ac uerberati reticetis, & ne gemitu quidē aperto quisquam prosequitur interemptos. O acerbam dominationem. Quid de tyrannis querar? Nunquid non à uobis uestra potentia nutriti sunt? Nunquid non despectis qui primi erant, cùm adhuc pauci essent, nondum tacetis, plures eos fecistis? atque illis armatis quiescentes, in uosmetipsos arma uertistis? cùm primos eorū conatus oportuisset infringi, quando cognatos conuicijs appetebant. Vos autem negligendo, ad deprædationem noxios irritastis, quia uastatarum ædium nulla ratio erat. Itaque iam domini ipsi rapiiebantur, eisq; cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio. illi autem à uobis proditos, etiam uinculis afficere: non dico quales & quantos, sed quòd non accusatos, indemonstratos, uinctos nemo adiuuit. restabat eosdem uidere trucidari, hoc etiam uidimus: uelut è grege brutorum animalium cùm præcipua quæq; duceretur hostia, ne uocem quidem quisquam emisit, nedum dexterā mouit. Patiemiini ergo, patiemiini, etiam sancta conculcari uidētes? Cumq; omnes audaciæ gradus nefarijs hominibus subicceritis, eorum præstantiam reueremini?

nunc

nunc enim profectò ad maiora procederet, si quid maius quod euerterent, inueniretur. Tenetur quidem munitissimus ciuitatis locus, fanum appellatione, re arx quedam, siue castellum. Tanta igitur contra uos tyrannide munita, et inimicis super uerticem positis, ut uidetis, quid cogitatis? aut quibus uestras sententias applicatis? An Romanos expectatis, ut sanctis uestris opitulentur? Ita quidem se nostræ ciuitatis habent res, eoq; iam calamitatis uentum est, ut misereatur nostri etiam hostis. Non exurgetis ò miseri, respectisq; uulneribus uestris, quod etiam feras bestias facere uidemus, non ultum ibitis in hos, qui uos percussere? Non suas quisq; recordabitur clades, et ante oculos positis, quæ pertulerit, ad ultionem animos accuet? Perijt apud uos (nisi fallor) affectionum omnium charissima, et maxime naturalis, cupiditas libertatis, scruitutis autem ac dominorum amantes facti sumus, tanquam subiugari à maioribus didicerimus. Atq; illi quidem multa et maxima bella, ut in libertate uiuerent, pertulerunt, ne aut Aegyptiorum aut Medorum potentia cederent, dummodo ne facerent, quæ iuberentur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum, quod cum Romanis nunc gerimus, utrum commode, an contra incommode non referam, palam quid habet causæ, nisi libertatē? Ergo qui dominis totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros serimus tyrannos? Quanquam externis obediētes, ad fortunam semel id referunt, cuius iniuria uicti sunt. at uerò pessimis suorum cedere, ignauorum est, et cupientium seruiendi. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, non uos celabo, quid dum loquor interuenerit, mentemq; retraxerit: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius dicti periculum) nihil acerbius experiemur, quam isti nos affecere. Quo pacto autem non lachrymis dignum sit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentiliū uero spo-

lia, qui nobilitatem huius maxime omnium civitatis compila-
runt: eosque viros trucidatos nideri, quibus etiam illi post victo-
riam obtemperassent? Et Romanos quidem, nunquam transgre-
di ansos esse limitem profanorum, aut sacratæ quicquā consue-
tudinis præterire: sanctorum autem ambitum, quamvis procul
aspectum perhorrescere: quosdā vero in his locis natos, ac sub
nostris moribus educatos, et qui Iudei uocentur, inter media
sancta deambulare, manibus adhuc suis gentili cæde calenti-
bus? Quis igitur externum bellum metuat, ex cōparatione do-
mestici? Multo nobis æquior est hostis. nam si proprie rebus
sunt aptanda uocabula, fortasse reperietur, legum quidem con-
servatores nobis fuisse Romanos, hostes uero intus haberi. Ve-
rūm hos insidiatores libertatis exitio deberi, neque facinorum
eorum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemque
omnibus uobis, et ante orationem meam esse persuasum, atque
ipsis uos rebus, quas pertulistis, in eos esse commotos. plerique
autem fortasse multitudinem eorū, atque audaciam reformidant:
et præterea quod in loco superiore consistunt. Sed hæc ut
istra negligentia conflata sunt, ita nunc magis proficient, si
morabimur: nam et numerus illorum in dies singulos alitur,
eò quod nequissimus quisque ad similes profugiat: et audaciam
plus accendit, quod nullum adhuc eius impedimentum inter-
uenit: locoque superiore utentur, et quidem cum apparatu, si
his tempus demus. Quod si aduersus eos ire cœperimus, humi-
liores erunt, mihi credite, conscientia: et celsioris loci benefi-
cium, reputatio scelerū perdet. Fortasse autē Dei pariter spreta
maiestas, in ipsos tela retorserit, suisque missilibus consumentur
impij. Videant nos tantummodo, et deiecti sunt: quanquā pul-
chrum est, ut etiam si quod periculum immineat, pro sacris ia-
nuis moriamur: ac si non liberis, et coniugibus pro Deo tamen
eiusque sanctis animas profundamus. Præbebo autē manum, atque
senten

sententiam : & neque consilium uobis ullum deerit ad cautionem, neq; me corpori meo parcere uidebitis. His Ananus contra Zelotas populum hortabatur: non quidem nesciens iam expugnari uix posse propter multitudinē, ac iuuentutem, animorumq; pertinaciam, multoq; magis propter cōscientiam commissorum: nec enim concessum iri ueniam his, quæ perpetrauerant, sperabant : ueruntamen quiduis perpeti præstabilius existimabat, quàm in tanta rerum perturbatione Rempublicā negligere. Populus autem duci se clamabat in eos, contra quos rogabatur: & ad subeunda quisq; pericula promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia sibi nuntiarent habebant) in pontificem cōmouentur: ac modò per cuneos, modò simul uniuersi profiliunt: neque obuia cuiquam parcebatur. Citò autem & Ananus populum congregauit, multitudine quidem superiorem: armis uerò confisipatis, non erant Zelotæ inferiores. alacritas uerò, quod deerat, in utrisq; supplebat. nam & ciues armis iram conceperant fortiores : & qui de templo exierant, quauis multitudine maiorem audaciam. quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi Zelotas eximerent : hi uerò nisi uicissent, nullum se non subituros esse supplicium. Manus autem conseruere, pro ducibus obedientes motibus animorum. Et primo quidem, in ciuitate, ac pro templo, eminuis missis lapidibus, semet inuicem appetebant. si uerò aliqua pars terga uertisset, uictores gladijs utebantur. cumq; plurimi sauciarentur, multæ cedes utrobique fiebant. Et populares quidem in domos referebantur à suis. Zelotarum autem quicumq; uulneratus fuisset, in templum ascendeat, sacram humum cruore perfundens : ut solo eorum sanguine uiolatam religionem reddere quis dixerit. Semper quidem latrones excurrendo in con-

gressiombus praeualebant. Irati uerò populares, proficiente quotidie numero suo, cum desides increparent, quiq; à tergo sequebantur, non aperiendo fugientibus uiam, inuitos eos repugnare compellerent, uniuersos quidem suos in hostes conuertunt. illis autem, quia uim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrumpit una cum socijs Ananus. Unde factum est, ut eos, quòd ambitu exteriori expulsi essent, metus inuaderet: ideoq; in murum interiorē fuga recepti, mature ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem sacris manus asferre non placebat, hostibus quoq; desuper tela torquentibus, nefas esse existimanti etiam si uicisset, non lastratum prius populum introducere. ex omni autem suorum multitudine sex ferè armatorum milia sortitus, custodes eos in portibus collocat. his autem qui succederent, in excubijs alios per ordinem ponit. Multi autem honestorum ab optimatibus ad id electi, mercede conductos pauperes uice sua praesidijs destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa Ioannes, quem ex Giscalis effugisse praediximus. is enim dolis plenus, et uehementem dominationis cupiditatem mente circumferens, iandudum rebus communibus moliebatur insidias. Itaq; tunc eadem quae populus sentire se simulans, aderat Anano: tam diebus cum proceribus capienti consilium, quam noctibus peragranti custodias: omniaq; secreta Zelotis renuntiabat: nullumq; populi consilium non prius quam caperetur, inimici sciebant eius indicio. immoderatis uerò et Ananum, et populi principes placabat obsequijs, ne in aliquam suspicionem ueniret affectans. Sed haec eius honorificentia in contrariū uertebatur. erat enim ex adulationum uarietate suspectior: eoq; ipso quòd etiam non accitus asiduus erat, arcanorum proditor habebatur. etenim perspiciebat Ananus, omnia sua consilia hostes intelligere: et quae Ioannes faceret, suspicionem proditiōis habebant. sub-

mouere

mouere autem illum non erat facile, neque possibile, quòd malitia praeualeret: ac prae ter hoc multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur, patrociniò succinctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum beneuolentiæ causa peti: nihilq; dubitans, et fidem populo se seruaturum iurauit, neque factum eius inimicis ullum, neque consilium proditurum: unaq; deponendis rebellibus, et manu et uoluntate operam collaturum. Itaque Ananus, eiusq; socij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam suspitione suis cum consilijs adhibebant: moxq; ab iisdem concordie causa legatus intromittitur ad Zelotas. curae namq; habebant, ne sanum culpa sua pollueretur, ne ue quisquam in eo procumberet Iudeorum. Ille autem, quasi Zelotis ac non contra pro beneuolentia iurauisset, ingressus ad eos, medius constitit: et saepe quidem se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignorarent, quæ in eos Ananus cum socijs cogitasset. nunc autem ingens cum ipsis omnibus subiturum esse discrimen, nisi diuinum quoddam præstò fuerit auxilium. nihil enim iam morari Ananum: sed persuasisse quidem populo, ad Vespasianum legatos mittere, ut ad capiendam ciuitatem quamprimum uenire properaret, in-dixisse autem lustrationem postero die, ut religione simulata intromissi, uel etiam ui prælio manus confererent. se autem non uidere, quandiu aut obsidionem sustinebunt, aut cum tanta manu acie congregientur. Ad hæc addebat, quòd ipse Dei prouidentia transactionis esset causa legatus. hanc enim spem Ananum his proponere, quo nihil suspicantes eos subito aggredetur. Itaque oportere, si quis habendam uitæ rationem duceret, aut obsidentibus supplicare, aut foris aliquod præsidium petere. Quos autem si uicti essent, ueniæ spes foueret, immemores audaciæ suæ credere, simul ac factores poenituerit admissorum, in gratiam statim eos, qui perpepsi sunt, reddituros.

Sed nocentium quidem sepe inuisam etiam poenitudinem fieri, lesis autem iram in licentia seuiorem: imminere autem illis ait interfectorum amicos, atque cognatos, totumq; populum pro dissolutis legibus, ac iudicijs indignatione flagrantem: ubi etiam si qua pars misericordiae fuerit, maiori eam irascentium turbæ cessuram. Talia quidem uariabat Ioannes, terrorem incutiens multitudini. externum uerò auxilium apertè quidem indicare, quod diceret, non audebat: Idumæos autem significabat. utq; principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipsis cum maxime minitari confirmans.

Idumæorum aduentus pro Hierosolymitanis, & acta.

CAPVT VI.

ERant autem, Eleazarus Simonis filius, qui etiam præter alios idoneus esse uidebatur, & rectè consulere, & quæ cōsulisset efficere, itemq; Zacharias filius Amphicali, uterque à sacerdotibus genus ducens. Hi, præter communes, etiam priuatis interminationibus cognitis, quodq; Anani factio potentia sibi comparande causa Romanos accerseret (nam & hoc Ioannes affinxerat) diu quidem quid agerent, dubitabant, angustijs temporis conclusi: populum enim haud multò post eos aggredi paratum esse cogitabant: externi uerò subsidij facultatem, insidiarum sibi celeritate præceptam: priusq; fore ut omnia pateretur, quàm auxilium quisquam ista cognosceret. adnocari tamen Idumæos placuit: scriptaq; breuiter epistola, quod circūuento populo Ananus uellet Romanis metropolim prodeire: ipsi autem pro libertate dissidentes, in templo obsiderentur: minimūq; temporis salutē sibi promitteret: ac nisi maturē subuenirēt, ipsos quidem Anano atq; inimicis, at uerò ciuitatē Romanis ilico subiugādam: pleraque nuntijs ad rectores Idumæorum referēda mandat. Ad hoc autem lecti sunt duo uiri strenui,
et dicen

et dicendi peritissimi, et ad persuadendum satis idonei: quodque his rebus esset utilius, pedum uelocitate prestantes. nam Idumeos confestim perituros certum erat, quod barbarum cupiens et incodita esset natio, semperque ad motus facilis atque suspensa, et rerum mutationibus leta, minimisque petentium blanditijs ab bella promptissima: et uelut ad festorum quandam solennitatem, sic ad praelia properans. celeritatem autem nuntij exigebant, atque istis nihil deerat alacritatis. uterque autem Ananias uocabatur. iamque apud rectores aderant Idumeorum: illi autem simul epistola mandatisque attoniti, quasi fibrundi circuncursare gentem, militiamque denunciare coeperunt. Itaque mox et dicto citius multitudo conuenerat, omnesque pro libertate metropoleos arma rapiebant. Congregati autem prope ad uiginti milia, cum ducibus quatuor Hierosolymam ueniunt: hoc est, Ioanne et Iacobo Sose filijs, et praeterea Simone Cathla, et Phinea Clusoth filijs. Ananum autem profectio legatorum, itemque uigiles eius latuit, sed non etiam impetus Idumeorum: hoc enim ante cognito, portas eis clausit, et muris custodes apposuit. non tamen nisum est bello cum his congregari, sed uerbis eis ante persuadere concordiam. Stans ergo in aduersa turri Iesus, post Ananum euo pontificum maximus: Cum multae, inquit, et uariae turbae tenuerint ciuitatem, in nulla re sic miranda fortuna est, ut in eo, quod pessimis etiam inopinata conspirant. etenim perditissimis hominibus contra nos auxilio uenistis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocante nos metropoli uenire decuisset. Et si quidem uiderem consensionem uestram similem esse horum hominum qui uos rogauerunt, non existimarem impetum carere ratione. nihil enim aequè ac morum cognatio concordiam firmat. Nunc uerò illi quidem, si quis eorum singulos explorauerit, mille mortibus digni reperientur. nam ludibria et purgamenta totius rusticae

plebis, luxu absumptis patrimonijs suis, postquam in vicis & ciuitatibus proximis audaciam exercuere, postremò in sacram ciuitatem clam influxere ut latrones, solumq; religiosum immanitate polluerunt scelorum: eosq; uideas sine metu inter sancta ebrios, & auiditate uētris percemptorum spolia consumentes. uestra uerò multitudo armatorumq; talis ornatus est, qualem deceret esse, si publico uos consilio metropolis inuitaret, in alienigenas laturos auxilia. quid igitur hoc esse quis dixerit, nisi fortune iniuriam: cum pro nequissimis conuenisse & integræ nationis uestræ arma uideantur conspirare? Iandudum quidem reperire nequeo, quidnam fuerit quod uos tam citò commouerit, nec enim sine magna causa fieri potuisset, ut arma pro latronibus aduersus cognatum populum caperetis. quid? Romanos audistis & prodicionem? his enim quidam uestrum obstrepebant nunc, liberandæ metropoleos causa uenisse dicentes. unde mirati sumus præter alia, noxiorum tale commentum. uiros enim natura libertatis amatores, eoq; cum externis hostibus pugnare paratissimos, aliter contra nos cfferare non poterant, quàm uastatæ libertatis proditione mentiri. Sed enim uos considerare oportet, qui nos insimulauerint: fidemq; in nos ueritatis ex rebus communibus, non ex ficto sermone colligere. Quid enim passi, nunc demum nos dedimus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his nō deficere, aut quia defecimus, citò uenire in gratiā, prius quàm circa nos omnia uastarentur? nanque iam, ne uolentibus quidem nobis, transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit Galilæa sub iugū missa: morteq; grauiorem asserat turpitudinem, appropinquantes placare. Equidem quod in me est, pacem morti antepono. semel autem bello appetitus, postquam pugna commissa est, gloriosam mortē uitæ captiui existimo potiorē. Sed utrum nos populi principes aiūt clam misisse aliquem ad Romanos, an etiam totum

totum populum communi suffragio? Siquidem nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint prodicionis ministri. Cum iret aliquis, deprehensus est, rediens captus est, literas nacti sunt? Quemadmodum autem tantam civium multitudinem lateremus, cum quibus omni hora versaremur? Paucis autem, atque his inclusis, qui de templo ne in civitatem quidem prodire possent, quo pacto sunt cognita, quae occulte extra civitatem fierent? An vero nunc cognouere, quando auctorum poenae reddenda sunt? donec autem sine metu fuere, neminem nostrum proditorem suspicabantur? Sin ad populum causam referunt, publicum habuit nempe concilium, nemo aberat concioni: ideoque manifestior ad vos nuntius fama citius properasset. Quid autem opus erat legatos mittere, cum certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus sit dicant. Sed haec quidem male periturorum, et instantes poenas evitare cupientium causationes sunt. Quin etiam si civitatem prodi in factis esset, id quoque ipsos qui nos criminantur ausuros opinor: quorum audaciae unum malum videtur deesse proditio. Vos autem oportet, quia semel cum armis adestis, primum (id quod est iustissimum) adiuvare metropolim, et una nobiscum tyrannos eximere, per quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladiis permiserunt: denique nobiles viros non incusatos, ex medio raptos foro, primum uinculis cruciarunt: deinde non voce neque prece eorum morati, neci tradiderunt. Licet autem vobis non belli lege ingressis, horum videre argumentum, quae dixi, desolatas domos rapinis, coniuges in ueste lugubri ac familias peremptorum, et per totam civitatem ululatus et fletus. nullus enim non persecutionem expertus est impiorum. Qui ad hoc insaniam prorupere, ut latrocinalem audaciam non solum ex agris atque alienis civitatibus in hanc, quae et caput et facies gentis est, sed in phanum etiam ex civitate transferrent. Denique hoc sibi et ad excur

ad excursus & ad perfugium elegerunt, isq; fiscus illis est eorum que in nos comparantur & locus toti orbi terre uenerabilis, quiq; ab uniuersis alienigenis, ab extremo limite mundi uenientibus, honoratur, per hæc que apud nos nata sunt portenta conculcatur. Exultant autem rebus desperatis, populos committi populis, & ciuitatibus ciuitates, gentesq; in sua uiscera delectum habere: cum debueritis (ut dixi) quod factu esset optimum ac deceret, nobiscum nocentes eximere: atque hanc ipsam fallaciam ultum ire, quod auxilio nos aduocare ausi sunt, quos metuere uindices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet uobis armis depositis, cognatorum habitu introire ciuitatem: medioq; inter hostes atq; auxiliares suscepto nomine, de nostris discordijs iudicare: quanquam reputate quid habebant commodi, cum de manifestis ac tantis criminibus apud uos causam dicturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne uerbum quidem facere permiserunt. Ferant igitur hanc ex uestro aduentu gratiam. Si uerò neque nobiscum indignari neque iudicare uultis, tertium restat, ut relictis utrisq; partibus, nec nostris cladibus insultetis, nec cum insidiatoribus metropoleos maneatis. Nam etsi maxime quenquam nostrum suspicamini Romanis collocutum, obseruare uobis itinera licet: tumq; demum tueri metropolim, cum factum aliquid huiusmodi patuerit, quale delatum est, & in autores eius, si conuicti fuerint, uindicare. Non enim uos præueniunt hostes, iuxta ciuitatem sedibus positus. Sin horum nihil uobis gratum aut mediocre uidetur, ne portarum claustra miremini, quatenus arma portabitis. Hæc quidem Iesus loquebatur. Idumæorum autem nequaquam multitudo animum aduertebat, ardens iracundia, quod non paratum habuisset introitum: proq; armis inter se duces indignabantur, captiuitatem esse existimantes. si ea quibusdam iubentibus deposuissent.

Vnus autem ducum Simon filius Cathle, uix placato suorum tumultu, stans in eo loco unde exaudiri à pontificibus posset, non iam mirari se ait, si libertatis propugnatores in templo obsiderentur inclusi, cum illi cunctæ genti communem clausserint ciuitatem: et Romanos quidem fortasse, coronatis etiam portis recipere sint parati: Idumæos autem ex turribus alloquantur, capti; iubeant pro libertate arma projicere: cognatis; non credentes custodiam ciuitatis, iudices eos discordiarum fieri uelint: et alios accusando quod indemnatos ciues occiderint: ipsi totam damnent ignominia nationem. denique urbem omnibus alienigenis religionis causa patentem, nunc domesticis præclusistis. Valde enim contra uos festinabamus, et ad gerendum cum gentilibus bellum: qui ob hoc adesse properauimus, ut uos seruarcmus liberos. Nempe taliter nos etiam hi quos obsidetis læsere, tam; uerisimiles puto suspiciones in illos quoque colligitis. Deinde qui Reip. defensores sunt intus in custodia tenentes, genere coniunctissimis gentibus simul uniuersis ciuitatem præclusam tyrannidem perferre dicitis, cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare præceptis: nomen; potentie alijs, qui uos tyrannos patiuntur, annectitis. Quis cauillationem uestri sermonis tulerit, cum rerum repugnantiam uideat? Etenim uobis etiam nunc Idumæos excludentibus ciuitate (nanque ipsi nos à patrijs sacris arcetis) recte quis eos incusauerit qui custodiuntur in templo, quod cum ausi essent plectere proditores, quos uiros nobiles et innocentes pro societate facinoris dictitatis, non à uobis inceperint, summa; proditiōis membra præciderint? Sed licet illi molliores quam res poscebat inuenti sint, nos tamen domicilium Dei seruabimus Idumæi, et pro communi patria propugnabimus: tam; foris irruentes, quam intus insidiantes, hostes pariter ulciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec

donec aut uos Romani respiciendo liberent, aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

De clade Iudæorum ab Idumæis facta.

CAP. VII.

His dictis Idumæorum quidem multitudo clamore consensit: Iesus autem tristis recessit, cum nec Idumæos quicquam sentire moderatum, et duplici bello oppugnari civitatem uideret. Quippe nec Idumæorum tumor et spiritus quiescebat, indigne ferentium contumeliam, quod essent ciuitate prohibiti: et quod Zelotarum uires esse firmas crediderant, erubescētium, postquam nihil eos sibi auxiliari posse uiderent, ut iam uenisse pœniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi pœnitudinem superabat. Itaque ibidem prope murum temere tabernaculis positis, manendum esse statuere. Infinita uerò hyems nocte illa uenit, uentiq; uiolenti cum imbribus orti sunt, et crebra fulgura, horrendaq; tonitrua, concussaq; terra uasti mugitus: certumq; erat apud omnes, hominū exitio mundi statum esse turbatum, neque paruum quid rerum hæc signa portendere. Vna uerò Idumæis et oppidanis erat opinio: illis quidem, irasci Deum militiæ causa, existimantibus: neq; se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent: Anano autem eiusq; socijs, etiam sine prælio uicisse, Deumq; pro se bellū administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorum, et quæ sui passuri essent, contra hostes fore diuinabant. Verum Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem sese fouebant, scutisq; contextis protecti capiti, minus pluuia ledebantur: Zelotæ autem magis illorum quam suo periculo cruciabantur: collectiq; deliberabant, si quam reperire subsidij machinam illis possent. Horum autem ardentioribus uidebatur, ut armorum custodes inuadere: atque ita in ciuitatem impetu facto, palam portas auxiliatoribus aperire. nam et custodes ex improviso, et quod plures inermes ac belli

belli expertes essent, facile turbatum iri, et multitudinem ciuium difficulter colligi posse: quoniam domi quisque propter hyemem contineretur. quin et si periculum aliquod interueniret, quiduis subire satius, quam negligere tot copias sui causa turpiter perituras. At qui prudentiores erant, uim adhiberi dissuadebant. non enim sui tantum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum uidebant propter Idumaeos diligentius custodiri: et ubique adesse Ananum, omnibusque horis inuisere, custodias existimabant. sed hoc alijs noctibus ita habuerat. illa uero, non sua desidia requieuerat, sed ut et ipse et custodum manus facto duce interirent. Namque iam nocte prouecta, et gliscente hyeme, custodes in porticu dispositos opprimit somnus. At Zelotis consilium subit, ut ferris templo sacratissimarum portarum uestes secarent. affuit autem illis, ne exandiretur crepitus, uentorum sonus, et crebra tonitrua: sanoque egressi, ad murum clanculo ueniunt, seratamque portam, quae uersus Idumaeos erat, aperiunt. Illi autem primum Ananum conari aliquid suspicati, unusquisque dextram ad gladium quasi repugnaturi applicant mature: deinde his qui ad se uenerat agnitis, introibant. Qui quidem, si tunc manus uertere in ciuitatem uoluissent, nihil obstabat quo minus simul totus populus interiret: tanta ira ferebantur, uerum Zelotas primo eximere custodia festinabant: illis quoque multum precantibus, qui eos receperant, ne despicere malis obseffos, quorum gratia uenerat, neque his acerbius periculum importarent. captis enim custodibus, faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: sed si semel eos concitassent, iam illos contineri non posse, quin si senserint congregentur, et per ascensus nitentibus se opponant. Idem igitur Idumaeis uisum est: iamque in templum per ciuitatem subibant, cum suspensi Zelotae aduentum eorum praestolarentur. Denique his ingressis, etiam ipsi confidenter ex interiori sano progressi

progreſſi ſunt, mixtiq; Idumæis in cuſtodes irruerunt. Caſis autem nonnullis, quos ſomnus oppreſſerat, omnis multitudo ad clamorem uigilantium ſuſcitata eſt, raptisq; armis ad repugnandum non ſine ſtupore properabant. Ac primum quidem Zelotæ ſolos coronari aliquid ſuſpicantes, quaſi eos ſuperaturi numero confidebant: ubi uero foris alios circumfundi uiderent, Idumæos irrupiſſe ſenſere. Et maior quidem pars eorum, armis pariter animisq; depositis in queſtibus erant. pauci uero iuuenum fortiter communiti, occurrendo Idumæis, aliquandiu ſegniorem multitudinem protegebant: alij cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illorum autem auxilio uenire nullus audebat, cognito Idumæos irrupiſſe: ſed ipſi quoque irrita uociſerantes, cum ſletibus reſpondebant: plurimusq; mulierum ululatus ſuſcitabatur, ſi quando cuſtodum quiſquam in periculum aliquod inciſſet. Quin et Zelotæ Idumæorum clamorem geminabant, magisq; horribiles tempeſtas faciebat omnium uoces. Nemini autem Idumæi pepercere, quod natura crudeliſſimi ad cædes erant, et hyeme grauiter afficiebantur: proptereaq; his qui ſe excluſerant ut inimicis utebantur, tam ſupplicantibus quàm repugnantibus inſenſi. Multos etiam cognationem referentes, utq; commune phanum reuerentur orantes, gladijs tranſfigebant. Nullus autem fugiendi locus, neque ſpes ſalutis erat. Compulſi autem circa ſe, magis quàm ui oppreſſi laniabantur, cum recedendi ſpatium non daretur, nec interfectores à cædibus temperarent. Incerti autem quid agerent, in ciuitatem ſe præcipitabant: miſeri (ut mihi uidetur) eò quod fugiebant crudelius ſubeuntes exitium, donec templum exterius ſanguine redundauit. Octo autem milia et quingentos mortuos dies iuuenit. Nec tamẽ his Idumæorum ira ſatiata eſt: ſed uerſis in ciuitatem manibus, omnes domos diripiebant: quemq; fortuito inueniſſent, morti dabant. Et cetera quidem

quidem multitudinis cædem superuacua esse ducebant: Pontifices autem peruestigabant, et in illos plerique ferebantur, statimq; comprehensos obtruncabant: astantesq; super eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolentiam, nunc Iesu quæ de muro dixerat, exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progressi sunt, ut etiam insepultos eos abiecrint: cum præsertim Iudeis tanta sepulture cura sit, ut etiam iudicio cruci suffixos, ad occasum solis deponant, atque sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem dixero excidij ciuitatis fuisse principium, et ex illo die muros euersos remq; publicam Iudeorum periisse, quo pontificem rectoremq; salutis suæ iugulatum in media ciuitate uiderunt. Erat autem et aliàs uir laudabilis atque iustissimus, et præter nobilitatis ac dignitatis et honoris, quo erat præditus, amplitudinem, infimis amabat equari. Libertatis autem maxime fautor erat, et is qui populi affectaret imperium. Commodis autem proprijs cōmunes semper utilitates anteponebat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnari: ac prospiciebat, si pacisci utiliter nequissent Iudæi, omnino eos perituros. ut autem breuiter dicam, cum Anano uiuo ad transactionem uenissent. Mirus enim erat dicere, mirus populo persuadere quæ uellet. Iam uerò impediētes bellantesq; subegerat. Plurimum autem moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iunctus erat Iesus, illo quidem comparatione inferior, sed præstans cæteris: ut putem Deum, qui tanquam uiolatam ciuitatem perire flammis, purgariq; sancta uellet, consulto defensores eorum, et qui ea charissima duceret, amputasse. Itaq; paulo ante sacris indumentis amictos, ac toto orbe celeberrimæ religionis autores, quiq; undiq; in ciuitatem commeantibus uenerabiles habebantur, iacere nudos prædā canibus ac feris uideres. Quos quidem uiros ipsam puto genuisse uirtutem, tantum licuisse uitij, flentem.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

liber quintus.

De altera strage, & reditu Idumæorum, Zelotarumq;
crudelitate.

CAPVT 1.

ANANO quidem & Iesu eiusmodi finis eue-
nit. Post illos uerò tam Zelotæ quàm Idumæi
passim plebem, quasi nefandorum animalium
gregem, irruendo mactabant. Et vulgus qui-
dem in quolibet loco deprehensum necaba-
tur: correptos autem nobiles & adolescentes, uinctos in car-
cerem concludebant, spe, nonnullos eorum sibi posse sociari
nece dilata. Verum hæc nullum mouebant, sed cuncti mortem
præoptauerant, dum modo ne aduersus patriam communem
nequissime conspirarent: sæuissima tamen ante cædem uerba
sustinebant, exulcerati plagis atque tormentis. cumq; iam cor-
pus non sufficeret cruciatibus, tandem gladium merebantur.
Quos autem die cepissent, eos in custodiam nocte ducebant
extractosq; inde, si quos mori contigisset, abijciebant, ut ni-
ctis alijs locus esset. Tantus autem populum pauor occupare-
rat atque formido, ut ne flere quidem palàm quisquam, siue
sepelire proprium funus auderet: sed erant occultæ clausorum
etiam lachrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circumspe-
ctantes gemeabant: paria nanque his qui lugebantur, etiam qui
luxissent ilico patiebantur. exiguam uerò nocte sublatam ter-
ram manibus, corporibus iniiciebant, & nonnunquam die, si
quis fuisset audacior. Duodecim autem milia hoc modo nobi-
lium periere. Illi autem iam cædes exosi, nullo pudore iudiciij
uim & cognitionis cauillando imitabantur. Itaque cum illu-
strum quendam Zachariam Baruch filium interficere decre-
uissent

uissent (irritabantur enim quòd nequissimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemq; locuples) neque solum fortunarum eius direptionem sperarent, sed etiam remotum iri uirum ad se deiiciendos potentem, septuaginta plebeiorum honestissimos ex præcepto conuocant, iudicum specie potestate carentes, & apud eos Zachariam, quasi res proderet Romanis, accusant: quodq; ad Vespasianum proditiōis causa misisset. Sed neque argumentum, neque ulla probatio criminis erat. ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide ueritatis uolebant. Zacharias autem ubi nullam spem salutis sibi relictam esse uidit, per insidias non in iudicium, sed in carcerem ductus, uitæ suæ desperationem libertate non priuauit: sed exorsus ueri quidem similitudinem obiectorum derisit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in accusatores autem oratione conuersa, omnes eorum iniquitates per ordinem persecutus est, multaq; de perturbatione rerum querebatur. Zelotæ uerò obstrepentes, uix à gladijs temperabant, speciem cauillationemq; iudicij sui usque ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices experiri, an periculoso tempore iustitiæ memores forent. Igitur omnes septuaginta pro eo sententiam ferunt, & pro eo mori, quàm sibi ascribi eius interitum maluere. Illo uerò absoluto Zelotarum clamor tollitur, & uniuersi quidem iudicibus irascebantur, qui simulationem datæ sibi potestatis non intellexerant. duo uerò ex audacissimis aggressi Zachariam, in medio templo interficiunt: & illudendo, habes, inquiunt, & à nobis de absolutione sententiam certiorē: cumq; statim in subiectam uallem de templo proijciunt. Iudices uerò, contumeliæ causa uersis gladijs ferientes, templi ambitu pepulere. cædi enim eorum peperceraut, ut disiecti per ciuitatem, nuntij fierent apud omnes seruitutis. Idumæos autem iam uenisse pœnitebat,

neq; his gesta placebant. Quibus collectis Zelotarum quidam secretò indicabat uniuersa: & quæcunq; hi qui eos aduocauerant scelerate fecissent, omnia demonstrabat: arma quidem cepisse eos, quasi Romanis à pontificibus metropolis prodertur, reperisse autem nullum proditionis indicium. Illos uerò qui tutari eam simularent, & belli facinora ausos & tyrannidis, ab initio quidem prohibendos fuisse. Verum quia semel in societatem intestinæ cædis incidissent, finem delictis adhibendum, neq; uires hominibus suggerendas morè patrum destruentibus. Nam etsi portas grauiter ferrent sibi atq; in oppidum aditum esse præclusum, pœnas ab his qui prohibuerant esse repetitas: & Ananum quidem peremptum, una uerò nocte populum totum penè consumptū. Quarum rerum multos quidem suorum pœnitere sentirent: eorum autem uiderent, à quibus rogati essent, crudelitatem immensam: ne ipsos quidem per quos salui erant erubescantium. in oculis enim auxiliatorū pessima facinora committere, illorumq; iniurias Idumæis imputari, quatenus ea non prohibeant, neq; ab his separentur. Debere igitur (quoniam de proditione quæ dicta sunt, calumniam fuisse petuisset, nullusq; Romanorum impetus timeretur, aduersus ciuitatem uerò inexpugnabilis esset potentia corroborata) illos domum recedere: malorumq; societatem uitando cuncta diluere flagitia, quorum non sponte, sed decepti participes extitissent. Persuasum est Idumæis. & primum eos qui erant in custodijs soluunt, propè ad duo millia populariū: statimq; relicta ciuitate, ad Simonem ueniunt, de quo paulò post commemorabimus: deinde domum ex Hierosolymis abiere. Euenit autem eorum discessum utrisq; pariter inopinatum uideri. Nam & populus nescius pœnitudoinis, paululum fiducia recreatus est, uelut inimicis leuatus: & Zelotarū creuit insolentia, quasi non auxilijs caruissent, sed ijs essent liberati, quorum pudore ac reuerentia

uerentia criminibus temperabant. Deniq; nulla iam erat facinorum mora neq; cunctatio: sed festinatis quidem consilijs in rebus singulis utebantur: quæ uerò placuissent, ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime autem in uiros fortes atq; insignes, cædibus sæuebant: cum inuidia nobilitatem absumerent metu uirtutum: unamq; cautionem putarent, nullum optimatū superesse. Itaque occisus est cum multis alijs Gorion, dignitate simul & genere præstans, & plus posse populum gaudens, plenusq; spiritu, libertatis amator ut nullus alius Iudæorum, quem tamen libertas præter alias uirtutes perdidit. Sed ne Percrita quidem Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis gestis uir strenuus cōprobat: qui etiam sepe uociferans, & cicatrices ostendēs, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus uerò extra portas, desperata iam salute, ne sepultura careret supplicabat. Illi autē prius interminati, quòd humum ei quam desiderabat concessuri non essent, mox etiam mortem intulere. Qui tamen cum occideretur, Romanos ei ultores imprecatus est: famemq; præter bellum ac pestilentiam, & ad hæc omnia ipsorū mutuas manus: eaq; uniuersa confirmauit apud impios Deus, & quod iustissimū esset effecit, ut audaciam suam quam primum experirentur inter se dissidentes. Niger quidem occisus, quem habebant de oppressione sui metu eos leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namq; alij quòd iam dudum alijs ciuibus restitissent interficiebantur: qui uerò nihil offenderant, subitas pacis tempore causas excipiebant. Et qui omnino libere eos non adissent, pro contemptoribus: qui uerò obsequentes, pro insidiatoribus habebantur: unaq; maximorum criminum & mediocrium pœna, mors erat. neq; euasit quisquā, nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

De intestina discordia Hierosolymorum. . CAP. II.

T t 3

Romani

Romani autem omnes ad ciuitatem animos intendebant, hostium diffensionem lucrum sibi esse censes: & Vespasianum penes quem summa rei potestas erat, incitabant, diuine prouidentia dicentes auxilio in semet hostes esse conuersos: ueruntamen uelox esse momentum, & Iudeos cito in concordiam redituros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in poenitudinem. Ad quos Vespasianus ait: Plurimum eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus possent ostentare potius cum periculo, quam secum quid esset utile reputare. Nam si statim ciuitatem aggredierentur, ipsos causam hostibus fore concordie, ac uires eorum etiam nunc uigentes in se prouocatueros. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his usuros, domestica seditione consumptis. Deum nanque melius quam ipsos disponere, qui sine labore Iudeos Romanis traderet, nulloq; periculo exercitui uictoriam condonaret. Proinde manibus proprijs intereuntibus inimicis, maximoq; malo, hoc est, seditione turbatis, debere se potius periculorum spectatores esse, quam cum hominibus mortem appetentibus atque intestina rabie insanientibus confligere. Si quis autem putauerit uictoriae gloriam sine praelio fieri uiliorem, sciat, inquit, armorum incerto exitu commodius esse commode perficere quod intendit. Neque enim manu preclaros esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hostes imminuerentur, etiam milites ex laboribus assiduis recreatos ualentiores ductum iri. Præterea non id esse tempus, ut mature occupanda uideatur uictoriae claritudo. nec enim armis fabricandis aut muris, uel auxilijs congregandis Iudeos operam dare, atque ideo moras differrentibus nocituras: sed bello domestico ac diffensione tumidos, miserabiliora pati quotidie, quam ipsi eos captos afficerent

rent intromissi. Proinde siue quis securitatem consideret, sinendos esse qui semet absumerent: siue facti gloriam clariorē, nequaquam manus intestino morbo laborantibus affe-
rendas: siquidem ratione recta diceretur, non ipsorum, sed discordiæ fuisse uictoriam. Hæc Vespasianus: eiq; dicenti re-
tores militum consentiebant: moxq; apparuit quàm utile
fuisset eius consilium. Nanque in dies singulos multi ad eum
confluebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis,
quod omnes exitus custodibus obsidebantur. Et si quis ibi
qualibet ex causa deprehensus fuisset, uelut ad Romanos ire
cuperet, interficiebatur. qui tamen eis dedisset pecuniam, sal-
uus abibat: et qui non dabat, solus proditor habebatur.
Restabat igitur, pecuniosis fugam redimentibus, solos pau-
peres singulari. Mortui uerò per omnes uias coaceruabantur
innumeri, multiq; etiam transfugere cupientium, rursus in ci-
uitate perire præoptabant. nam spe sepulturæ in patria mori
tolerabilius uidebatur. Illi autem ad hoc crudelitatis deuia-
uerant, ut neque intus, neque per itinera occisis humum con-
cederent: sed ueluti cum patrijs legibus etiam naturæ iura di-
sturbare pepigissent, suaq; in homines iniustitia diuinitatem
quoque polluerē, ita sub sole putrescere mortuos relinquebant.
Sepelientibus autem suorum corpora, idem quod transfugis,
imminabat supplicium mortis: statimq; sepultura indigebat,
qui hanc alteri præstitisset: et ut breuiter dicam, nulla tam bo-
na, quàm misericordia, perierat in illis cladibus mentis affe-
ctio: hisq; irritabantur noxij, quæ miseranda uidissent, à ui-
uis in mortuos, à mortuis in uiuos iracundiam transferentes.
Modum autem excedente metu, superstitionibus mortui adepti re-
quiem beatiore uidebantur: et qui erant in custodijs, com-
paratione sui cruciatus, insepultos quoque fortunatissimos de-
monstrabant. Omne quidem ab illis ius hominum calcabatur,

ridebatur etiam diuinitas, prophetarumq; responsis tanquam uulgaribus fabulis illudebant. Cum uerò multa contempnissent de uirtute ac uitij statuta maiorum, etiam quæ de patria olim prædicta fuerant, uera esse exitu probauere. Vetus enim quidam sermo ferebatur, tunc demum ciuitatem captum iri, sancta quoque flammis exurenda esse lege belli, cum seditio fuisset exorta, sanumq; Dei propriæ manus antè uiolassèt. Quibus Zelote, nihil de eorum fide dubitantes, ministros se præbuerūt.

De Gadarensum deditione & strage.

CAP. III.

AT Ioannes iamdudum tyrannidem affectans, parem cum simulibus honorem habere dedecus existimabat: paulatimq; sibi nequiores adiungens, ab eorum affectione separabatur. Semper autem aliorum decretis non obediendo, suaq; iubendo imperiosius, quod solus dominari cuperet non latebat: eiq; sociabantur nonnulli metu, alij gratia (mirus enim erat oratione atque fallacia persuadere quæ uellet) multi uerò propterea quòd sibi tutum esse ducebant, priorum delictorum causas uni potius ascribi quàm omnibus. Ad hæc quia manu strenuus erat, et bonus consilio, satellites non paucos habebat, etsi magna pars eum cōtrariæ factionis reliquerat. apud quos etiam liuor nonnihil ualebat, graue putantes ut paulò antè pari succumberent. Plus autem metus eos, ne sub unius potestate uiuerent, exagitabat. nec enim facile sperabant eum, si semel obtinuisset, deijci posse: occasionemq; in se habiturum timebant, quòd in principio restitissent. Proinde quisque bello potius quiduis pati decreuerat, quàm sponte seruiens mancipij loco perire. Hinc igitur seditio diuiditur, et Ioannes in contraria dissentientibus parte regnabat. Sed inter ipsos quidam munita omnia erant custodibus: nihilq; aut parum agebatur, si quando armis prælium lacebent. in populum uerò uel maxime contentionem susceperunt, et quis maiorem prædam

predam caperet, utrinque certabant. Cum tamen ciuitas trium malorum ingentium tempestate laboraret, hoc est, belli, dominationis, itemq; seditionis, eorum comparatione bellum popularibus mediocrius uidebatur: denique relictis sedibus patrijs ad alienigenas profugiebant: et Romanorum beneficio salutem, quam inter suos desperauerant, assequebantur. Quartum uerò præterea malum commotum est gentis exitio. Haud procul ab Hierosolymis castellum erat ualidissimum, reponendis opibus ad munimenta belli, tutandisq; corporibus ab antiquis regibus ædificatum, quod Massada dicebatur: id occupauerant qui uocantur sicarij, quòd à rapinis amplioribus timore continebantur. Hi cum Romanorum exercitum otiosum esse uiderent, apud Hierosolymam uerò Iudeos dominatione atque discordia secessisse, maiora facinora aggrediuntur. Die festo æzymorum (qui apud Hebræos ad memoriam salutis, qua ex Aegyptiorum seruitio liberati, in terram patriam deueniunt, solenniter celebratur) nocte deceptis qui sibi erant oppositi, municipium quoddam Engaddi inuasere: ubi pugna quidem Iudeos antè præuentos atque dispersos, quàm arma caperent siue concurrerent, ciuitate pepulere: eos uerò qui in fuga decesserunt, mulieres uidelicet ac pueros, supra septingentos interfecerunt: ædibusq; deinde compilatis, fructus quoque iam maturos depopulati in Massada portauerunt: et illi quidem omnes circum castellum uicos, totamq; regionem populabantur, non paruo undique perditorum ad eos numero in dies singulos confluyente: simul autem concitati sunt etiam per singulos Iudææ tractus in latrocinia, qui interim quiescebant. Ac uelut in corpore, si quando principale membrum tumor afficit, omnia pariter egrotare necesse est: ita propter ciuitatis tumultum atque discordiam, etiam qui foris erant nequissimi prædæ inuenere licentiam. Singuli uerò uicis proprijs dilaceratis,

deinde in solitudinem recedebant. Congregati autem & ceteruati comiurantes, exercitu quidem pauciores, plures uerò quàm latrocinialis conspiratio, in templa & oppida ferebantur. Et sequebatur quidem, ut in bello fieri solet, ab his eos male affici quos petiissent: uerum praeueniebatur ultio, cum mox latrones à praeda refugerent: nullaq; pars erat Iudææ, quæ non una cum Hierosolymis præcellentissima ciuitate interiret. Hæc Vespasiano à transfugis indicabantur: nam licet omnes exitus à seditiosis custodirentur, & cum quis ad eos accessisset interficeretur, tamen erant qui ad Romanos clam profugerent: ducemq; Romanorum opem ferre ciuitati, & reseruari populi reliquias hortarentur: multos enim, quod bene Romanis uellent, periisse, multos adhuc in periculo dicebant esse superstites. Ille autem iam tum miserans eorum calamitates, propius ad eos uelut Hierosolymam obsessurus accedit, re autem uera ut ciuitatē obsidione liberaret: spe autem antequam reliqua subigendi, nullumq; impedimentum extrinsecus obsidioni relinquendi. Cum igitur uenisset in Gadara, transamniæ regionis metropolim ualidissimam, mēsis Martij quarta die ciuitatem ingreditur: iam enim optimates, ignorantibus seditiosis, legatos ad eum de traditione miserant, tam pacis desiderio quàm suis patrimonijs metuentes: multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quarum legationem inimici nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem se retinere posse desperabant, quod & intestinis inimicis numero inferiores erant, neque procul abesse uidebant à ciuitate Romanos: si uerò fugere decreuissent, sine sanguine id facere, nullaq; à noxijs poena repetita, non honestum sibi putabant. Itaque Dolesum comprehensum (nanque is non dignitate solum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur, sed etiam legationis autor erat) interficiunt: nimiaq; iracundia

candia mortuo uerberato, extra ciuitatem dilapsi sunt. Iam uerò propius accedente Romano exercitu, Gadarensum populus Vespasiano cum acclamationibus in ciuitatem recepto, fidei dextras ab eo accepit: equitumq; et peditum praesidia contra fugitiuorum excursus: muros enim priusquam id Romani peterent, ipsi destruxerant: ut eo sibi fides esset, quòd pacem diligerent, si bellum gerere ne uolentes quidem posse uiderentur. Vespasianus autem misso Placido cum D. equitibus ac tribus milibus peditum, aduersus eos qui ex Gadaris fugerant: ipse cum cæteris militum copijs Casarcam regreditur. At fugitiui postquam equites repente à tergo insequentes uidere, priusquam in manus uenirent, in uicum quendam, cui nomen est Bethenabrin, se recepere: ubi reperta non paucorum iuuenum multitudine, hisq; partim uolentibus, partim ui armatis, temere contra Placidum eiusq; milites profiliunt. Illi autem primo quidem impetu paululum recesserunt, ea simul arte, ut eos à muro longius prouocarent: deinde loco opportuno circumdatos, telis agentes eminus sauciabant. Itaque fugientes quidem, ab equitibus praeueniebantur Iudei, qui uerò manus conseruissent, à peditibus trucidabantur, nihil plus audaciae demonstrantes: condensos enim aggrediendo Romanos, armis non secus ac muro septos, ipsi quidem telis aditum non inueniebant, neq; sufficiebant aciem rumpere: illorum autem transfigebantur telis, et immanissimis feris similes ruebant ultro in ferrum, et sternebantur, alij gladijs ora percussi, alij ab equitibus dissipati: quoniã cura erat Placido, cursum eorum à uico intercludere: asidueq; praetercurrens ea parte, cedentesq; reflectens, unà etiam libratissagittarum ictibus utebatur: hisq; proximos interficiebat: metu uerò longe fugiētes auertebat, donec elapsi q fortiores erāt ad murū effugēre. Eius autē custodes quā agerēt nesciebāt. Nec enim excludi Gadarenses suorum

suorū causa patiebātur, etsi eos recepissent, unā cū his se perituros uidebat: quod etiā contigit. Illis enim cōpulsis ad murū, penē cum his Romanorum equites irrupere. Portis autem anti praeclusis, admoto milite Placidus ad uesperam usq; acerrime oppugnato muro pariter ac uico potitus est: ibiq; tunc uulgus quidē iners occidebatur, fortiores uerō fugam petebant: domus uerō à militibus diripiebantur, & uicus igni traditus est. Qui uerō inde euaserāt, totā secum illā regionē ad fugā incitarunt: & extollendo proprias calamitates in maius, totumq; Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes undiq; commouerunt: plurimo autem numero aucti, in Hierichunta secesserunt: haec enim etiam tunc eorum spem salutis fouebat, quod esset ualida & populosa. Placidus uerō equitibus, rebusq; anti prospere gestis fretus, eos insequiebatur: & usq; ad Iordanem quidem semper quos occupabat, morti dabat: omnem uerō ad flumen coactam multitudinem, fluminis impetu prohibitam, quod auctum imbribus uadum transire non poterant, aperto praelio aggreditur. Itaque necessitas eos ad pugnam compulit, quod fugae locum non haberent: praetentiq; ad ripe longitudinem, tela equitum & incursus excipiebant: à quibus multi perculsi, in fluuium ceciderunt: nam qui manibus eorum cæsi sunt, tredecim millia fuerunt: alij autem cum uim sustinere non possent, in Iordanem sponte desilierunt: erat autem numerus infinitus: & praeterea capta sunt circiter duo millia uirorum ac ducenti, cum praeda maxima ouium & asinorum, itemq; camelorum & boum. Iudeis quidem hoc uulnus inflictum quamuis par superioribus, maius tamen seipso uisum est: non solum quod eam totam regionem quā fugerant, caedes repleuerant, sed etiam quod refertus mortuis Iordanis peruius non erat: & Asphaltites quoque lacus repletus erat cadaueribus, quæ per multa flumina deuoluta sunt. Placidus autem

autem secunda fortuna usus, in uicos proximos & municipia contendit: captisq; Abila & Iuliade, & Besemoth, omnibusq; ad lacum Asphaltiten usq; idoneos ex trās fugis ubiq; collocat: deinde milite scaphis imposito, eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans fluvium quidem tota regio Romanis cedit, & ubiq; omnia usq; ad Macherunta deuicta sunt.

De captis oppidis quibusdam, descriptioq; ciuitatis Hierichuntinæ.

CAP. IIII.

DUM hæc autem aguntur, motus circa Galliam nuntiatur, & quòd Vindex unà cum optimatibus indigenarum à Nerone defecisset, de quibus alibi diligentius scriptum est. Vespasianum uerò ad impetum belli quæ nuntiata sunt incitarunt, iam tunc futura bella ciuilia totiusq; imperij pericula prospicientem: cum si partes Orientis antè pacasset, minus Italiæ metuendum existimaret: obstante autem hyeme, per subactos interim uicos atq; oppida præsidia collocabat: & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quæ uastata fuerant instaurabat. Prius tamen comitatus militum copijs quæ Cæsaream adduxerat, in Antipatridem uenit: ibiq; per biduum ciuitate composita, tertia die uastando, inflammando, omnemq; subuertendo circum Thamnam toparchiam, in Lyddam & Iamnam procedebat. Et cum sese utraq; tradidisset, constitutis illic habitatoribus idoneis in Ammaunta uenit: occupatoq; ad metropolim earum aditu, castra muro circumdat. Quintaq; in his relicta legione cum cætera manu in Bethlepton toparchiam proficiscitur: eaq; & uicina regione itemq; circum Idumæam igne consumptis, castella quidem locis opportunis muniuit: captis autem duobus uicis in media Idumæa positis, hoc est Begabri & Caphartophan, plus quàm decem millia hominum peremit: propè autem ad mille cepit: exactaq; inde cætera multitudine, non paruam militum suorum

rum partem ibi constituit, qui omnia montana loca incurfando uastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iamnam redijt: unde per Samaritidem ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigenis Mabortha, secundo Iunij mensis die in Goream descendit: ibiq; positis castris, postridie in Hierichunta peruenit: in qua unus ei rectorum Traianus quem è locis trans Iordanem ducebat militem iungit, cunctis illic deuictis. Sed ex Hierichunte quidem multitudo ante Romanorum aduentum in aduersam Hierosolymis montanam regionem diffugerat: nō pauci autē qui remansere perimuntur. Desolatam uerò offenderat ciuitatem, cui in planicie sitæ nudus mons ac sterilis imminet, idemq; longissimus: à Septentrionali enim regione usq; ad Scythopolitanos agros: à meridiana uerò usque ad terram Sodomiticam et Asphaltitis lacus terminos extenditur: totus autem asper est, et quòd nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Iordanem mons alius, incipiens à Iulide ac Septentrionali regione, prolixus autem in Meridicm usque ad Bacra, quæ petram disternit Arabie ciuitatem. In hoc est etiam Ferreus mons appellatus, ad Moabitidem usque longus. Inter duos autem montes regio, quæ Magnus campus uocatur, à Gennabara uico ad lacum Asphaltitem usque patens, habet ducentorum et triginta stadiorum longitudinem, latitudinem uerò centum et uiginti, mediūq; ab Iordane diuiditur. Sunt autem illic duo lacus, Asphaltites et Tiberiensis natura contrarij: nanque alter salsus ac sterilis est, Tiberiensis uerò dulcis et fecundus: aestatisq; tempore illa planicies ardore solis incenditur, et uitioso opprimitur aëris tractu, omnibus circum aridis præter Iordanem: unde euenit, ut palmæ quæ in ripis sunt magis floreat, et fertiliores sint: minus autem, quæ longè remotæ sunt. Ad ipsam uerò Hiericho largissimus fons est, rigandisq; aruis uberrimus, iuxta ueterem scaturiens

ſcaturiens ciuitatem : quam Ieſus Naue filius, Hebræorum ductor , primam in Chananæorum terra bello poſſederat. Hunc fontem aliquando ſerunt non ſolum terræ atque lignorum fructus , ſed etiam fœminarum partum obtundere ſolitum , cunctaq; pariter morbo ac peſte corrumpere. Poſtea uerò manſuiſſe, contraq; ſaluberrimum ac ſeraciſſimum eſſe factum ab Helifeo quodam propheta , qui Helie notus fuerat atque ſucceſſerat. Receptus enim hoſpitio ab Hierichuntis habitatoribus, quòd humaniores eos expertus erat , ipſos et omnem illam regionem perpetua gratia remuneratus eſt : progreſſusq; ad fontem, lagenam fictilem ſalis plenā in profluentem aquam miſit. Iuxtà deinde ad cœlum dexteram tendens , fontiq; inuergens blanda libamina , ipſum quidem precabatur ut fluente leniret, ac dulciores aquarum uenas aperiret: Deum uerò ut fecundioribus auris flumina temperaret orabat: tamq; ubertatem fructuum quàm ſucceſſionem prolis daret indigenis , nec eos genitrix filiorum aqua deficeret, quoad iuſti manerent: ad has preces ex diſciplina manibus quoque multa operatus, fontem immutauit : et qui antea cauſa erat his orbitatis ac ſumis, idem uictus ac ſecunditatis autor eſt effectus . Denique rigationis eius tanta potentia eſt, ut ſi attigerit modo terram, ſapidior ſit, aquis diu perſeuerantibus: unde eo quæ largius abutuntur, exiguum emolumentum habent : quæ uerò parcius, plurimum. Amplius tamen quàm ceteri fontes ſpatium rigat: et ſeptuaginta quidem ſtadijs longam , uiginti autem latam planiciem permeat : optimos autem in ea paradifoſ ac denſiſſimos educat, palmarumq; irriguarum genera, tam ſapore, quàm nominibus uaria: quarum pinguiſſimæ calcibus preſſæ, plurimum mellis emittunt, non multum alio melle deterius: quanquam et mellis altrix eſt illa regio, et opobalsami ſerax, qui omniū cariſſimus eſt fructus ibi naſcentium: itemq; cyprum et myrobalanum

lanum gignit : ut qui diuinum esse illum tractum dixerit , non errauerit , ubi & larga & optima generantur , quæ sunt carissima . Sed nec in alijs ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit : adeò multiplicatum quod satum est reddit . Cuius rei causa mihi uidetur esse aquarum uis leta , & aëris calor : cum hic prouocet quæ nata fuerint atque diffundat : liquor autem firmis singula radicibus stringat , uiresq; suggerat æstiuo tempore : quo sic perusta est illa regio , ut nihil facile procedat ac pullulet : aqua tamen , si ante solis ortum hauriatur , auræ spiritu refrigescit , naturamq; contrariam aëri sumit : hyeme uerò contepescit , eaq; merfis mitissima efficitur . Tanta est autem coeli temperies , ut quo tempore in alia Indæ regione ningit , lino illic tantum indigenæ uestiantur . Distat autem ab Hierosolymis centumquinguenta stadijs , & ab Iordane stadijs sexaginta : totumq; habet à Hierosolyma spatium desertum atq; saxosum : ad Iordanem uerò & lacum Asphaltiten , licet humilior , æquæ tamen incultum ac sterile . Sed de Hiericho , quàm sit fortunatissima , satis dictum est .

Lacus Asphaltites.

CAPVT V.

Commemoratiōne autem dignum puto , Asphaltitis quoque naturam exponere lacus . Is enim salsus quidem ac sterilis est : nimia uerò leuitate , etiam quæ grauissima sunt , in eum iacta fluitant . demergi autem quis in profundum nec de industria facile potest . Denique Vespasianus , qui eius uisendi causa illuc uenerat , iussit quosdam natandi inscios , uinctis post terga manibus , in altum proijci : & euenit omnibus , tanquam ui spiritus sursum repulsos desuper fluitare . Ad hæc mirabilis est coloris mutatio , quæ ter in singulos dies superficiem uertit , & solis radijs uariata resplendet . Multis autem locis uomit nigras bituminis glebas , quæ super undam & habitu & magnitudine tauris sine capitibus assimiles natant . Ad eas autē cū lacus exercitores

citores accefferint, nacti quod aggestum est, ad naues trahunt: & quia lentum est, repletas eas abrumpere nequeunt: sed quasi religata scapha, pendet à cumulo, donec menstruo mulieris atq; urina soluatur. Est autem utile non modò ad compagines nauium, sed ad corporum etiam curationem multis remedijs admiscetur. Longitudo lacus est quingentorum & octoginta stadiorum, qui ad Zoara usq; Arabiæ tenditur: latitudo autem centum quinquaginta stadijs patet. huic Sodomitica terra uicina est: olim quidem tam fructibus quàm diuitijs ciuitatum fortunata, nunc autem omnis exusta, ut quæ habitatorum impietate fulminibus conflagrasse memoratur. Deniq; adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinq; uidere licet imagines, & renascentes in fructibus cineres: qui colore quidem sunt edulibus similes, carpentium uerò manibus in fumum dissoluuntur & cinerem. Terræ quidem Sodomiticæ fabula eiusmodi fidem habet ex facie.

Gerasæ deuastatio, simul de Neronis morte, Galbæ & Othonis.

CAPVT VI.

AT Vespasianus Hierosolymorum habitatores concludi undiq; cupiens, apud Hiericho & Adidam castellis erectis, utrobiq; auxiliarium pariter ac Romanorum præsidia collocat. Mittit autem Gerasam L. Annium, equitatus ei parte multisq; peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta mille iuuenum, qui ne fugerent præuenti erant, interfecit: familias captiuas ducit, bona militibus prædari permittit. Incensis deinde domibus, proximos petijt. Erat autem fuga potentium & interitus infirmorum: quodq; occupatum fuisset, flammis dabatur: omnibusq; tam montanis locis, quàm tota planitie bello oppressis, apud Hierosolymam degentes exeundi copiam non habebant: cum transfugere quidem cupientes à Zelotis asseruantur: eos uerò, qui etiam tunc à Romanis

V u

disid

disidebant, undiq; ciuitate uallata cōhiberet exercitus. Vespasiano autem Cesaream reuerso, et cum omnibus copijs in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nuntiaturo Nero peremptus, cum per annos tredecim et octo dies imperasset. De quo referre, quemadmodum dehonēstari imperium, nequissimis hominibus Nymphidio et Tigillino, et indignissimis libertorum permissa Rep. quodq; horum captus insidijs, ab omnibus suis Senatoribus destitutus, cum quatuor libertis fidelibus in suburbanum fugerit, ibiq; semet occiderit: et quod multo post tempore, qui eum deposuerant pœnas dederint: bellumq; per Galbiam quo pacto desierit: et quod Galba creatus Imperator, Romam redierit ab Hispania: et quemadmodum incusatus à militibus, tanquam humilioris esset animi, in medio foro necatus sit, et Otho declaratus sit Imperator, militesq; suos contra Vitellij duxerit exercitum: necnon et Vitellij turbas, et circum Capitolium pugnam: et quemadmodum Antonius Primus, et Mutianus Vitellium interfecerint, et Germanorum agmina bellumq; ciuile sedauerint: hæc omnia recusauim narrare, confidens quod à multis Græcorum itemq; Romanorum ea cuncta copiose perscripta sunt. ordinis autem rerum continuandi gratia, ac ne intercisā pendeat historia, summatim singula designaui. Igitur Vespasianus primò quidem in Hierosolymam expeditionem differebat, expectans quonam uergeret imperium post Neronem. deinde ubi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat, prius quàm ille quoq; ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suum et salutatum simul, et ut de Iudeis mandata acciperet. Ob easdem causas et Rex Agrippa nauigauit ad Galbam. Sed dum Achaïam, quod hyems erat, longis nauibus præteruehuntur, interfici Galbam contigit, septem mensibus post, et totidem diebus. Deinde Otho suscepit imperium, ac tres menses

Rempub

Rempublicam gubernauit. Agrippa uerò nihil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus uerò diuino quodam impulsu, ex Achaia ad Syriam nauigat, & maturè inde Cæsaream uenit ad patrem. Suspendi autem de omnibus, quasi nutante Romano imperio, Iudæorum militiam negligebant: patriæ quoq; metuentes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

De Simone Geraseno nouæ conspirationis principe. CAP. VII.

INterea tamen bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Gioræ filius, patria Gerasenus, ætate iuuenis, sed calliditate posterior Ioanne, à quo iam pridem ciuitas possidebatur, uiribus autem corporis audaciâq; præstantior. ob quam ex Acrabatenâ quoq; toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano Pontifice, ad latrones peruenerat, qui Massadam occuparant. Is autem primò quidem ita suspectus erat, ut eum ad inferius castellum cum mulieribus, quas secum adduxerat, transire permitterent, ipsi excelsius incolentes, rursus autem propter necessitudinem morum, fidelis esse uidebatur. nam & ductor erat prædatum exeuntibus, & cum ipsis territorium Massadæ populabatur. nec tamen eos ad maiora exhortando metuebat. dominandi enim cupidus, magnorumq; appetens, quia mortem Anani comperit, in montana loca discessit: ac uoce præconum seruis libertate promissa, itemq; liberis premio, cunctos qui ubiq; fuerant nequissimos congregauit. Iamq; ualidis conflatis copijs, montanos uicos diripiebat. Semper autem accedentibus pluribus socijs, audebat etiam in humiliora loca descendere, & ciuitatibus quoq; iam terribilis erat: multosq; potentium uis eius & prospere gesta sollicitabant. nec iam seruorum tantum siue latronum exercitus erat, sed multorum etiam popularium, tanquam Regi, parebat obsequium.

Excursus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, & in maiorem usq; Idumæam. Vicum enim cui nomen est Nain muro amplexus, ad tuitionem sui pro castello habebat. In ualle autem quæ appellatur Pharan, multas quidem dilatauit speluncas, multas uerò paratas inuenit, atq; his conditorum prædæ receptaculis utebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multaq; cateruæ diuersabantur: neq; dubitabatur, quòd in Hierosolymam copijs & apparatu præluderet. Vnde insidias ueriti Zelotæ, ac præuenire eum qui contra se cresceret cupientes, pleriq; cum armis egrediuntur. His autem Simon occurrit, commissoq; prælio multos occidit, & reliquos compellit in oppidum. Nondum autem uiribus fretus, ab obsidione deterretur. Prius autem Idumæam subingere conatus est. Itaq; cum uiginti milibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæorum autem Principes maturè ex agris uigintiinq; ferè milibus pugnantium ciuium congregatis, pluribus autem qui sua seruarent domi relictis, propter sicariorum, qui Massadæ uersabantur, incursum: Simonem in finibus præstolabatur: ubi conflictu habito, ac per totum diem tracto prælio neq; uictor neq; uictus abscessit. Et ipse quidem in Nain uicum, Idumæi uerò domum regressi sunt. Non multò autem post, Simon cum maioribus copijs eorum fines petebat: castrisq; in quodam uico cui nomen est Thecue positis, ad custodes Herodij, quod non longè aberat, de socijs suis Eleazarum misit, ut castellum sibi traderent persuasurum: quem quidem sine mora suscepere custodes, causæ nescij cur uenisset: mox autem de traditione prolocutum, strictis gladijs persequiebantur: donec fuge locum non reperiens, de muro in subiectam uallem se proiecit. & ille quidem hoc modo statim moritur. Idumæis autem uires Simonis formidantibus placuit, priusquam bello congrederetur, explorare hostium copias. ad hoc autem se ministrum obtulit

obtulit parato animo Iacobus unus è rectoribus, cogitans proditionem. Deniq; profectus ab Oluro (in hoc enim uico tunc Idumæorum collectus erat exercitus) ad Simonem uenit: primumq; se patriam suam traditurum esse paciscitur, accepta fide quòd semper ei charissimus foret. mox etiam de tota Idumæa operam pollicetur. Ob quas res humanissimè apud Simonem coenatus, amplissimisq; promissis animatus, ubi ad suos redijt, primò Simonis exercitum multiplici numero mentiebatur esse maiorem: deinde rectoribus etiam paulatimq; multitudine uniuersa perterritis, ut Simonem reciperent suadebat, eiq; sine pugna rerum omnium permitterent principatum. simul autem hoc agens, et Simonem ipsum per nuntios euocabat, disiecturum se pollicitus Idumæos, quod et præstitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equum primus inscendit, et cum socijs corruptionis effugit. pavor autem occupat uniuersam multitudinem, ac priusquam ad manus ueniretur, domum quisq; suam soluti ordine recesserunt. Simon uerò præter opinionem sine sanguine Idumæam introiuit: primumq; aggressus ex improviso Chebron municipium capit, in quo maxima præda potitus est, multosq; fructus diripuit. Chebron autem indigenæ ferunt non eius terræ modò ciuitatibus, uerumetiam Aegypti Memphi antiquiorem. deniq; duo milia et trecenti eius connumerantur anni. hoc autem narrât Abraham quoq; parenti Iudeorum fuisse domicilium, posteaquam Mesopotamiæ sedes reliquit: cuiusq; posteros hinc ad Aegyptum esse profectos: quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autem sexto ab oppido stadio arbor maxima Terebinthus: eamq; memorant ab initio mundi creati nunc usq; durare. Hinc totam Simon peruasit Idumæam, non modò uicos eius et ciuitates depopulando, sed excidendo etiam ter-

ritoria. nam præter armatos quadraginta cum milia sequebatur, ut his ne victui quidem necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas et insuper iracundia, quò magis vastari contigit Idumæam. Et quemadmodum post locustas sylva cerni solet frondibus spoliata, sic etiam quâ Simonis transisset exercitus, à tergo solitudinem relinquebat: et alia quidem comburendo, alia diruendo, et quicquid in ciuitate uel in agris natum esset conterendo calcibus, aut depascendo debebant: perq; terram cultam iter agendo, faciebant eam sterili duriorè, prorsus ut ne signũ quidẽ vastatis relinqueretur, quò aliquando fuissent. Hæc omnia rursus Zelotas incinuerunt, et aperto quidem bello configere pertimucere: insidijs uerò per itinera collocatis, uxorem Simonis rapiunt, ecrumq; præterea quos habebat in obsequio plurimos. deinde tanquam Simonem ipsum cepissent, in ciuitatẽ exultantes redeunt. continuo nanq; sperabant, armis cum depositis pro uxore sibi supplicaturum. Illum autem non misericordia, sed ira coniugis raptæ peruascerat. cumq; ad muros Hierosolymorũ uenisset, ut fera saucia quæ percussores prendere nequisset, ita in quos reperisset, effundebat insaniam. deniq; olerũ sarmentorumq; causa progressos è porta, imberbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necem: ut animi indignatione id solum abesse uideretur, quòd nõ etiam uesceretur corporibus mortuorum. multos autem abscisis manibus dimittebat in ciuitatem, unã preterrefaciens inimicos, et populum reuocare cupiens à nocentibus. Hisq; mandabat ut dicerent, iurare Simonem per Deum qui cuncta regeret, quòd nisi citò sibi redderent coniugem suam, muro perrupto omnibus qui in ciuitate essent similiter uteretur, neq; cuiquam etati parceret, aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis, non modò populus, sed etiam Zelotæ metu percussi, remisissent ei mulierẽ, atq; ita delinitus, paulisper ab assidua cæde requieuit.

De Galb

De Galba, Othone, Vitellio, & Vespasiano. C A P V T V I I I .

Non solum autem per Iudæam erat seditio bellumq; civile, uerumetiam per Italiam. In medio namq; Romanorum foro Galba perempto, creatus Otho Imperator cum Vitellio imperium affectante pugnabat: quem Germaniæ tunc legiones elegerant. Habito autem apud Bebriacum Galliæ cisalpinæ prælio cum Valente & Cacinna Vitellij ducibus, primo die Otho superauit, altero Vitelliani: multisq; trucidatis, & aduersæ partis audita uictoria, Otho apud Brixellum semet occidit, postquam biduum tresq; menses imperium tenuit. Accesserunt autem Vitellij ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Romam cum exercitu ueniebat: dum interea Vespasianus quinto die Iunii mensis Cæsarea profectus, eas quas nondum subegerat Iudææ partes petiuit: & in montana regione, quò primum ascendit, toparchias duas Gophniticam & Acrabatenam subegit: deinde post has Bethel & Ephrem municipia: ibiq; præsidij collocatis, usq; Hierosolymam equitabat. multos uerò tunc deprehensos necabat, multosq; capiebat. Ducum autem unus Cerealis cum equitum parte ac peditum, superiorem quæ dicitur uastabat Idumæam. & Caphetram quidem castellum ex itinere captum incendit: alterum uerò quod Capharin dicitur, admoto milite oppugnabat, muro satis ualido cinctum. diutius autem ibi se moraturum speranti, oppidani subito portas aperuere, & supplices ei se tradidere. Quibus subiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquissimam tendit, sitam (ut dixi) in montanis locis, haud procul ab Hierosolymis. Vi autem irrumpeus in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum pueribus interemit: oppidum uerò ipsum exurit. Omnibusq; iam captis, præter castella Herodium & Massadam & Macherunta, quæ à latronibus tenebantur, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda restabat.

SIMON autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumææ tendit persequendas: et undiq; circumacta natione Hierosolymam compulit plerosq; fugere, cum ipse quoq; ad eam sequeretur. Deinde muro eius obfesso, si quem operariorum ex agris aduentem multitudinem cepisset, interficiebat. Eratq; populo foris Simon Romanis terribilior: intus Zelotæ utrisq; seniores: quos etiam Galilæi novis inuentis et audacia factionum corrumpebant. Nam et Ioannem ad potentiam ipsi prouexerant: et Ioannes eis pro potentia, quam sibi comparauerat, uicem referens, omnia que desiderarent ut facerent permittebat. Insatiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumq; locupletum perscrutatio. Cædes autem uirorum et foeminarum iniuriæ, pro ludo habebantur: prædamq; cum sanguine deuorantes sine aliquo metu, post sacietatem muliebri libidine calescebant: comptiq; crines, ac foeminarum ueste induti, lotiq; unguentis, et ut forma placeret, oculos illiti, non solum ornatum, sed impudentiam quoq; mulierum imitabantur: et obscœnitate nimia nefarios coitus exigentes, ut in lupanari uersabantur, ciuitatemq; totam impuris facinoribus profanabant. Effœminantes autem multum, dextras ad cædem promptas habebant: delicatoq; incessu enervati, subita incursione bellatores fiebant: et de paludamentis uersicoloribus eductis gladijs, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugissent, excipiebat senior in cædibus Simon: quiq; intestinum euasisset tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autem fugæ uia transire cupientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorum dissidebant: separatiq; ab alijs, aduersum tyrannum tam liuore potentie, quam crudelitatis eius odio armantur: deinde pugna congressi, multos Zelotarum perim

perimunt, ceterosq; in aulam regiam compellunt, quam Gra-
 pte edificauerat. hæc autem fuerat cognata Izatæ Regis Adia-
 benorum. Vnâ uerò irrupere Idumæi, atq; inde Zelotis in sâ-
 num pulsîs, Ioannis pecunias prædabantur. in aula enim su-
 prædicta & ipse degebat, & tyrannidis spolia deposuerat.
 Inter hæc autem Zelotarum qui per ciuitatem dispersi erant,
 ad illos qui in templum fugerant aggregati sunt: eosq; Ioan-
 nes aduersus populum & Idumæos educere cogitabat. Istis
 autem non tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna
 plus possent, quàm confidentia, ne de templo nocte subrepe-
 rent, seq; pariter occiderent, atq; oppidum concremarent.
 Itaq; collecti cum Pontificibus deliberabant, quonam pacto
 impetum præcauerent. Sed profectò Deus sententias eorum in
 deterius uertit, & interitu acerbius excogitabant salutis re-
 medium. nam ut Ioannem deijcerent, Simonem recipere statue-
 runt, & cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaq;
 decreto obtemperatur: missiq; Matthia pontifice, rogant Si-
 monem ut ad se introiret, quem sæpe timuerant. cum his au-
 tem precatores erant, etiam qui Zelotas Hierosolymis fuge-
 rant, domus quisq; suæ desiderio & fortunarum. Ille autem ni-
 mis superbe se dominum fore pollicitus, ueluti ciuitatem libera-
 turus ingreditur, cum salutis eum datorem ac defensorem sui po-
 puli clamore designaret. ubi uerò cum suis copijs introijt, mox
 de propria potentia deliberabat: nec minus eos, à quibus roga-
 tus erat, quàm eos contra quos fuerat aduocatus, inimicos pu-
 tabat. Ioannes autem cum multitudine Zelotarum templo exire
 prohibitus, amissis etiam quæ in ciuitate habebat (nam statim res
 eorum Simon cum socijs diripuerat) salutem iam desperabat.
 Templum tamen adiuvante populo Simon aggreditur. Illi autem
 in porticibus, perq; propugnacula stantes impetum propulsa-
 bant: multiq; ex Simonis parte oppetebant, multi saucij refere-

bantur, quoniam Zelotæ ad dexteram superiores erant, eoque ictus impenetrabiles habebant. Et quamvis loco plus possent, turres tamen quatuor maximas fabricauerant, ut ex alto uidelicet missilia torquerent: unam ad Orientalem angulum, ad Septentrionalem alteram, super Xystum tertiam, in angulo alio contra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem Pastophoriorum condita erat: ubi moris est unum de sacerdotibus astantem post meridiem, quod septimus quisque dies inciperet, tuba significare: rursusque uesperis, quod desineret, nunc seris populo, nunc ut opus faciat, denuntiantem. Per turres autem disposituerunt ballistas saxorumque tormenta, et sagittarios et fundarum scientes. Itaque tunc Simon pigrius ad impetum mouebatur, cum suorum plerique mollescerent: amplioribus tamen copiis fretus, propius accedebat. machinarum enim missilia delati longius, multos pugnantium perimebant.

De Vespasiano in Imperatorem electo.

CAP. 1.

PER idem tempus Romanos quoque seuiora mala circumueniunt. aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam præterea ingentem multitudinem secum trahens. Et cum eum destinata militi spatia non caperent, totam urbem pro castris habebat, omnemque domum repleuit armatis. illi autem conspectis Romanorum diuitijs oculis insuetis, et auri argentique stupore perfusi, uix cupidinem continebant, adeo ut in rapinas se conuerterent, et eos qui obstare conarentur, occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Cesaream reuertebatur, audiit Romanorum tumultus, et Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nosset, ad indignationem perductus est: dominumque dedignabatur eum, qui ueluti desertum inuasisset imperium. dolore autem saucius cruciatum ferre non poterat, neque alijs uo-

CARE

care bellis, cum patria uastaretur. Veruntamen quantum ira impellebatur ad ulciscendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortunam posse noua facere, priusquam ad Italiam, praesertim hyemis tempore ipse transiret: plusq; iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, apertò iam de mutatione tractabant: & cum indignatione uociferantes, incusabant Romæ constitutos milites, & in delicijs agentes, qui ne famam quidem belli sustineant, quibus libuerit decernere principatum, & spe questus Imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis sub galeis senescentes, alijs condonare potestatem, cum apud se digniorem habeant imperio: cui, si hanc amiserint, quam iustiores, uel quando referrent erga se beneuolentiæ gratiam? Tantò autem Vespasianum quàm Vitellium iustius esse Principem fieri, quantò illis qui eum declarassent ipsi praestarent: non enim se minora pertulisse bella, quàm qui ex Germania uenissent: neq; illis qui tyrannum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen. non enim Senatum populumue Romanum, Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpeffuros: nec pro bono Imperatore crudelissimum tyrannum, aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen esse, ueram in Imperatore praestantiam. Ergo siue peritiæ senectutis debeatur imperium, habere se Vespasianum: siue adulescentiæ uiribus, Titum: ex amborum enim etate quod sit commodum decerpturos. Non solum autem se ministraturos declarati imperij uires, qui tres legiones Regumq; habent auxilia: sed etiam totum Orientem partemq; Europæ extra Vitellij timorem constitutam: atq; insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrem atq; alium filium: quorum alteri multos dignitate praeditos iuuenes sociatum iri sperabant, alteri uerò etiam urbis esset

comm

commiffa præfectura: quæ pars ad imperij principia non parum ualeret. Poftremò fi ipfi ceffarent, Senatum fortaffe declaratum cum principem, quem conſeruatores milites dehoneſtarèt. Hæc primò per cuneos milites loquebantur. deinde ſe adhortati inuicem, Veſpaſianum Imperatorem appellant: cumq; ut in periculo conſtitutum imperium conſeruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam uerò impetare uolebat, dignum quidem ſe factis exiſtimans, priuatæ autem uitæ ſecuritatem, clarioris fortunæ periculis anteponeſ. Recuſanti autem rectores magis inſtabant: et circumfuſi milites cum gladijs, mortem ei minitabantur, niſi uiuere uellet ut dignus eſſet. diu tamen relictatus, quòd renuebat imperium poſtremò cum his, qui ſe deſignauerant, minime diſſuadere poſſet, accepit.

Aegypti deſcriptio, & Phari.

CAP. XI.

MVtiano autem ceterisq; rectoribus, qui cum ad imperium inuitauerant, et exercitu alio uociſerante, ut ſe in hoſtes omnes duceret, prius res Alexandrinas procurandas putauit: ſciens Aegyptum plurimam eſſe partem imperij, propter frumentariam functionē: eaq; ſi potitus eſſet, ui quoq; ſi perſtaret, Vitellium deiiciendum ſperabat. nec enim perpeſſurum eſſe populum fame oppreſſum. Simul etiam duas legiones, quæ apud Alexandriam degerēt, ſibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo ſibi fore illam regionem, aduerſus incerta fortune. Nam et terra difficilis acceſſu, mariq; importuoſa eſt: et ab Occidēte quidem aridam Libyam habet obiectam, à Meridie uerò limitem qui Syenem ab Aethiopia dirimit, nauibusq; inuias Nili fluminis cataractas. itemq; ab Oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem uſq; diſfuſum. Septentrionale uerò munimentum habet terram uſq; ad Syriam, et quod dicitur Aegyptium pelagus, totum portibus carens. Hoc quidem modo

do Aegyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusium uerò & Syenem, per duo milia stadiorum porrigitur. Ex Plinthine autem ad Pelusium nauigatio est stadiorum trium milium & sexcentorum. Nilus autem ad Elephantinam oppidum usq; nauibus ascenditur. nanq; ulterius progredi (ut supra diximus) cataractæ non sinunt. Portus autem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. nam & ostium perangustum habet, saxisq; latentibus à directo cursu defleſtitur: & leua quidem pars manu factis brachijs cingitur: à dextra uerò Pharus obiecta insula, turrim maximam sustinet, ad trecenta usq; stadia nauigantibus igne lucentem, ut quàm longissimè difficultatem applicandarum nauium præcaueant. Circum hanc autem insulam, opere instructo ingentes muri sunt: quibus afflictum pelagus, & aduersis obicibus fractum, asperiorem facit meatum, eoq; periculosum per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tutissimus est, & triginta stadijs magnus. in quem tam quæ defunt illi terræ ad beatitudinem deuehuntur: quàm quæ superant ex bonis domesticis & indigenis, in totum orbem diuisa exportantur. Itaq; non sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerum erat cupidus, ad totius imperij firmamentum. Proinde statim ad Tiberium Alexandrum literas dedit, qui Aegyptum & Alexandriam regebat, indicans militum alacritatem: quodq; ipse (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, operam atq; adiumentum eius assumeret. Alexander autem, simul ut Vespasiani legit epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramento rogauit & populum; utriq; autem libentissimè paruere, uirtutem uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem permissa sibi potestate, omnia quæ imperij usus exigeret, aduentui quoq; principis necessaria iam parabat.

Vesp

Vespasianus Iosephum captiuitate liberat.

CAP. XII.

O Pinione uerò citius declaratum in Oriente Vespasianum Imperatorem, ubiq; fama nuntiauit. Et uniuersæ quidem ciuitates festos dies habebant, nuntijq; lætitiæ pro eo simul et sacrificia celebrabant. legiones uerò apud Mœsiam Pannoniamq; degentes, quæ propter Vitellij audaciam paulò antè fuerant concitatae, iusiurandum Vespasiano maiore gaudio præbuerunt. Vespasianus autem Cæsaream reuersus, iam Berytum uenerat, ubi multæ quidem è Syria, multæq; ab alijs prouincijs legationes aderant obuiam, coronas ei et gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus populorum alacritatem, iurataq; per ipsum principem sacramenta renuntians. Vbiq; autem Vespasiani uotis obsecundante fortuna, rebusq; ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare cœpit, quòd non sine Dei prouidentia sumpsisset imperium: sed iusta quædam fati ratio, ad eius potestatem circumduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autem signa, et alia (multa enim sibi contigerant imperium præmonstrantia) et Iosephi dicta, quibus eum Nerone uiuo ausus fuerat appellare Imperatorem, admirabatur uirum quem adhuc habebat in uinculis: aduocatoq; Mutiano cum amicis et rectoribus alijs, primùm quàm strenuus fuisset Iosephus, quantumq; latapatenis expugnandis propter eum laborasset exponit. deinde uaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autem diuinis fuisse, et rerum exitus probauisset. Tumq; inhonestum esse ait, ut qui sibi augurasset imperium, uocisq; Dei minister ac nuntius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunamq; sustineret aduersam: uocatumq; ad se Iosephum solui iubet. Hoc autem factò, alij quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset, præclara etià de se speranda esse arbitrabantur. Titus uerò, qui cum patre aderat,

rat, iustum est, inquit, pater unâ cum ferro etiam probro Iosephum solui. erit enim, tanquam nec initio uinctus sit, si non dissoluerimus, sed inciderimus catenas. nanq; id agi solet in his, qui non recte fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant: et quidam interueniens securi catenas abruptit. Iosephus quidem pro his quæ prædixerat, præmio fame donatus, et de futuris iam dignus cui credendum esset habebatur.

De Vitellii morte & moribus.

CAPVT XIII.

Vespasianus autem responso legationibus reddito, iusteq; pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiam venit. Et quonam primum tenderet cogitans, Alexandrino itinere præstabilius esse duxit, quæ Romæ agerentur curare. Alexandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum cum multis equitum peditumq; copijs: qui tamen propter hyemis asperitatem ueritus nauigare, per Cappadocas et Phrygas ducit exercitum. Inter hæc autem Antonius Primus adducta legione tertia ex his quæ apud Mœsiam morabantur (illam enim regebat prouinciam) bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremonam Gallie Antonium consequitur, quæ confinis Italiae ciuitas est: ibiq; conspecta hostium ordinatione ac multitudine prælio quidem congregi non audebat. discessum autem periculosum reputans, de proditione deliberabat. Conuocatis autem centurionibus et tribunis sibi subditis, ut transirent ad Antonium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasiani autem uires extollens: et alterum nomen imperij tantum, alterum uirtutem habere commemorans: ipsis quoq; melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumq; se multitudine superatum iri sciant, uoluntate periculum præuenire. Nam Vespasianum

num quidem idoneum esse. etiam sine ipsis ad reliqua uindictanda: Vitellium uerò ne cum ipsis quidem presentia posse seruare. Multa loquutus in hunc modum quod uoluit persuasit, et cum milite transfugit ad Antonium. Eadem uerò nocte milites pœnitudo simul ac metus eius, si uicisset, à quo missi fuerant, occupauit, eductisq; gladijs Cæcinnam obtruncare uoluerunt: fecissentq; nisi his aduoluti tribuni supplicassent. quamobrem cæde quidem se abstinerunt, uinctum autem quasi proditorem Vitellio trasmittendum habebant. His auditis Primus Antonius continuò suos mouet, eosq; cum armis in defectores ducit. illi autem instructi ad prælium, paulisper quidem resisterunt: mox autem loco pulsi, Cremonam fugerunt. Primus autem comitatus equitibus cursus eorum præuertit: et ante ciuitatem circuncclusam plerantq; multitudinem peremit. aggressus autem reliquos, oppidum militibus prædari permisit: in quo multi quidem hospites mercatores, multi uerò indigenæ periire, totusq; Vitellij exercitus, uirorum triginta milia et ducenti. quin et Antonius eorum quos de Mœsia adduxerat quatuor milia et quingentos amittit. solutum autem uinctis Cæcinnam, rerum gestarum nuntium ad Vespasianum mittit: qui ad eum intromissus et collaudatus est, et proditoris dedecus in speratis protexit honoribus. Romæ autem Sabinus ubi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus est: collectisq; uigilum cohortibus, nocte occupat Capitolium. luce uerò facta multi nobilium sociati sunt ei, et Domitianus fratris filius, pars ingens obtinenda uictoriæ. Sed Vitellius de primo quidem minime curabat: his autem iratus qui cum Sabino defecerant, et nobilium sanguinem pro ingenita crudelitate sitiens, immittit Capitolio quam secum adduxerat militum manum. ubi multa ab his itemq; ab illis qui templum tenebant pugnantibus, audacter admissa sunt: postremo autem Germani, quòd multitud

titudine superabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorum uiris insignibus, diuina quadam ratione saluus euasit: reliqua uerò multitudo tota laniamur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus occiditur: milites autem direptis donarijs, templum incendunt. Tumq; postero die cum exercitu uenit Antonius, eumq; Vitellij milites excipiunt: et trifario commisso intra urbem praelio, omnes interficere. Procedit autem ebrius de palatio Vitellius, et ut assolet in extremis longiore luxu prodigæ mensæ refectus: tractus autem per populum, uarioq; contumeliarum genere debonestatus, in media urbe iugulatur, octo menses ac dies quinque potitus imperio: quem si uiuere diutius contigisset, ut opinor, eius luxuriæ minime sufficere potuisset imperium: aliorum uerò mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt. Hæc quidem gesta sunt die tertio mēsis Octobris. Postero autem die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur, et Antonij militibus à cæde represis (adhuc enim hospitia perscrutando, et Vitellij milites, et ex populo plurimos qui cum illo senserant, occidebāt, examinationis diligentiam iracundia præuenientes) Domitianū productum populo rectorem insinuat, usq; ad patris aduentum: populus autem iam timore liberatus, imperatorem prædicat Vespasianum: simulq; et illum confirmatum, et Vitellium esse deiectum festa letitia celebrabat.

Titus mittitur contra Iudæos à patre.

CAP. XIII.

Cum autem Vespasianus Alexandriam uenisset, gesta ei Romæ nunciata sunt, et legati ei ex toto orbe congratulantes affuerūt: cumq; maxima post Romam ciuitas esset, angustior multitudini uidebatur. Firmato autem iam totius orbis imperio, rebusq; populi Rom. præter spem conseruatis, Vespasianus in Iudææ reliquias intendit animum. Et ipse quidem exacta hyeme, Romam proficisci parabat, resq; apud Alexan-

X x drianam

driam mature componere proponebat: filium uerò Titum cum selectis copijs ad excidendam Hierosolymam mittit. Qui tereno itinere Nicopolim usque progressus, ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorum intervallo distantem, inde militem longis nauibus imponit, Niloq; flumine post Mendesium tractum, Thmuin usque uehitur: hinc autem egressus in terram, apud Tanin ciuitatem diuertit: unde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusium tertia. Hic autem milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines transijt: unamq; mansionem profectus per solitudines, ad Casij Iouis templi castra posuit: posteroq; die apud Ostracinen, quæ mansio aquæ inops est, ob quam causam aduestitia utuntur indigenæ. Hinc apud Rhinocoluram requiescit: & inde progressus in quartam mansionem, Raphiam uenit, quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza uerò quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Ascalonem, atque hinc Iamnam, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cæsaream peruenit: decreto apud se, alias militum copias cōgregare.

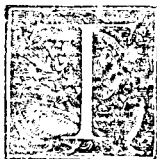
FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

liber sextus.

De triplici seditione apud Hierosolymam.

CAPVT I.

I T V S quidem ad eum modum quem prædiximus, emensa ultra Aegyptum ad Syriam usque solitudine, Cæsaream uenerat: ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam unâ cum patre imperium, quod nuper ei Deus permiserat, disponente, contigit etiam seditionem, quæ apud Hierosolymam erat, auctam, trifariam diuidi, & aliam partem in aliam uerti: quod ut in malis optimum

optimum quis dixerit, factumq; iustitiæ: nam Zelotarum quidem in populum dominatio, quæ autor erat excidij ciuitatis, unde cœperit, et per quos creuerit, diligenter superius declaratum est: hanc autem non errauerit quisquam, dicens seditionem in seditione esse factam. Ac ueluti rabida fera, externorum penuria, in sua uiscera sæuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui et ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, uelut indignari simulans ob ea quæ in dies singulos Ioannes auderet, cum ne ipse quidem à cædibus quiesceret: re autem uera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens, summæ rei desiderio, propriæq; potentiæ cupiditate, ab alijs defecit: ascitis etiam Iuda Chelciæ filio, et Ezronis Simone potentissimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur: occupatoq; interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponunt: et abundare quidem se suis necessarijs confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati uerò suorū timentes, pleriq; in locis suis otiosi manebāt. Ioannes autem quanto superior erat uirorum multitudine, tanto loco superabatur: hostesq; habens à uertice, neq; sine metu conabatur incursum, et præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferēs, quàm Eleazari partem afficiēs, tamē non remittebat: crebri enim fiebant impetus, et missilium iactus, totumq; polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simon, quæ rebus desperatis inuitatum, ultro sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: et superiorem ciuitatem retinens, et inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusq; socios adoriebatur, quasi qui desuper impugnarentur: subiectus autem illorum manibus erat, sicut et illi superiorum. Et Ioannem eueniebat duplex præliū perferentē, ledi pariter

ac ledere: quantoq; uincebatur, eò quòd Eleazaro esset humilior, tanto plus ledebat Simone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet: desuper uerò in fano iaculantes, machinis deterreret. Quippe ballistis et non paucis lanceis utebatur, saxorumq; tormentis: quibus non solum bellâtes ulciscébatur, sed multos etiam sacra celebrantium perimebat. Quancquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant, cum suspicione et custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelitatem, post exituri subcisiua seditionis opera consumebantur. Misilia namq; machinarum ui ad aram usq; templumq; peruenientia, in sacerdotes sacra celebrâtes cadebant: ac multi qui properantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locum uenissent, ante ipsas hostias procubuerunt: aramq; uniuersis Græcis et Barbaris adorandam, suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenæ, ac sacerdotibus profani miscébantur: perq; atria diuina, stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. Quid tantum passa es ô miserrima ciuitas à Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flammis introire? Iam enim Dei locus non eras, neq; manere poteras, domesticorum funerum facta sepulchrum, et quæ sanum ciuili bello tumultum constitueras: poteris autem denuo fieri, poteris, si unquam uastatorem tui Deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quæ dolent, lege scribendi: quod non domestici luctus, sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autê seditionis facinora cetera. Ergo diuisis trifariam insidiatoribus, Eleazarus quidem eiusq; socij, qui sacras primitias conseruabant, in Ioannē ebrj ferebâtur. Qui uerò huic parērent, plebē diripientes in Simonem rebellabant, cum ipsi quoq; Simoni contra diuersæ partis seditiosos adiumento esset ciuitas. Si quādo igitur

ex utraq; parte appetebatur Ioannes, obuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes, missis ex porticibus telis, de tēplo uerò iaculātes, machinis ulcisccebatur. Quoties autem desuper instantium molestia caruisset (frequenter enim ebrietate & lassitudine cessabant) liberius in Simonē ciuiūq; socios cum pluribus irruebat. Semper autem quātum in ciuitate pepulisset in fugam uersos, edes frumenti plenas omniumq; utensilium incēdebat: idemq; hoc illo regrediēte, Simon insecutus agebat: ueluti consulto pro Romanis omnia corrumpere, quæ ad obsidionem ciuitatis erāt preparata, suarumq; uirium neruos abscinderēt. Deniq; cōtigit unā exuri omnia circum templum, & inter proprias acies solitudinem atq; arcem pugne fieri ciuitatem: cōcremari autem paulominus omne frumentum, quod non paucis annis sufficere potuisset obseſis: denique fame capti sunt, quæ minime quiuissent, nisi eam sibi met comparauiſſent. Vndiq; autē insidiatoribus & confinibus oppugnantibus ciuitatem, medius populus uelut aliquod magnum corpus lacerabatur, Senes uerò ac mulierculæ intestinis malis attonitæ, pro Romanis nota faciebant: externumq; bellum, quo domesticis malis liberarentur, expetebant. Grauis autem metus ac terror foedissimus occupauerat: & neq; consilij capiendi tempus erat, ut uoluntatem mutarent, neq; pactionis aut fugæ spes cupientibus. Etenim custodiebantur omnia: dissidentesq; latronū principes, quosunque Romanis pacatos esse, uel transfugere ad eos uelle sentirent, quasi cōmunes hostes interficiebant: solumq; in occidendis uita dignis concordēs erant. Et pugnantium quidem nocte dieq; clamor perpetuus erat: sed metu ac cerbiore s erant lugentium questus. Et assiduas quidem lamentationis causas, calamitates præbebant: timor autem includebat ululatus: atque obmutescēte dolore præformidine, tacito gemitu cruciabantur: neq; iam aut reuerentia uiuis apud domesticos

mesticos erat, neque mortuis cura sepulturae adhibebatur.
 Quorum amborum hæc causa erat, quòd de se quisq; despe-
 rabat. In omni enim re animos remisserant qui cum seditiosis
 non erant, quasi continuo modis omnibus morituri. At uerò
 seditiosi congesta in tumultum cadauera conculcantes dimica-
 bant: & ex mortuis haurientes audaciam, quos sub pedibus
 cernerent, immanius seuiebat: semperq; aliquid in se pernicio-
 sum excogitantes, & quod uisum fuisset sine miseratione fi-
 cientes, nullam cædis aut crudelitatis uiam prætermisere: adeò
 ut etiam sacris materijs ad bellica conficienda instrumenta Ioan-
 nes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itemq;
 pontificibus placuisset, idq; uiginti cubitis altius edificare,
 rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias ma-
 ximis sumptibus & labore deuexit: hoc est, ligna & magni-
 tudine simul & directa proceritate spectabilia. Interuentu
 autem belli opere interrupto, Ioannes his sectis, quod suffice-
 re longitudinem reperit, turres edificauit: & aduersus eos
 constituit, qui desuper à templo pugnarent, post muri ambi-
 tum contra exedrâ occidentalem admotas, quâ solum poterât,
 quòd alie partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatæ.
 Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis subactum iri
 sperauit hostes. Deus uerò laborem eius inutilem demonstra-
 uit, & priusquam in his quicquam poneret, Romanos adduxit.
 Etenim Titus, postquam partem ad se collegit exercitus, alijs
 uerò ut ad Hierosolymam occurrerent scripsit, Cæsareâ pro-
 fectus est. Erant autem tres legiones, quæ pridem sub eius pa-
 tre Iudeam uastauerant, & duodecima, quæ olim cum Cestio
 male pugnauerat, quæq; licet per id fortitudine esset insignis,
 tunc tamen eorum etiam memoria quæ pertulerat, ala crius ad
 uindictam properabat. Harū quidē quintam legionem iussit ibi
 per Annaurita occurrere, decimam uerò ascendere per Hie-
 richunta

richunta. Ipse quidem cum ceteris egressus est, quas regum quoq; auxilia plura quàm dudum, multiq; Syri auxiliares comitabantur. Suppletum est autem quatuor legionum quantum Vespasianus selectum cum Mutiano miserat in Italiam, ex his qui cum Tito accesserant: duo namq; milia de Alexandrino exercitu lecta, tria milia uerò ab Euphrate eum sequebantur, & amicorum spectatissimus beneuolentia simulq; prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Aegyptum administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea indicatus, quòd primus incipienti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertæ fortunæ sociatus est: idemq; consultor in usus bellicos atq; ac peritia præcipuus aderat.

Titus explorator Hierosolymæ periclitatur. CAP. II.

Progredientem uerò in hostilem terram Titum, antecederant regia omniaq; auxilia, post eos uiarum stratores, castrorumq; metatores. Deinde rectorum sarcinæ atque armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorum agmen equites sequebantur. Hi uerò ante machinas ibant, & secundum illos una cum lectis tribuni, & præfecti cum cohortibus. Post autem circum aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde acies senum uirorum ordinibus dilatata. Scrui le autem uulgus à tergo cuiusque legionis, & ante hos sarcinæ. Omnium uerò nouissimi mercenarij, eorumq; custodes coactores agminis. Proccedens autem decenter cum exercitu, ita ut mos est Romanis, in Gophnam per Samaritidem uenit, quæ & prius ab eius patre fuerat occupata, & tunc præsidij tenebatur. Ibi autem unam moratus uesteram, mane inde profiscitur: peractaq; Dei mansionem, castra ponit in loco quem Iudæi sermone patrio Acāthonaulona uocitāt, iuxta uicum quandam Gabath Saul nomine, quod significat uallem Saul, distantem ab Hierosolymis stadijs fere triginta. Hinc sexcentis propè

lectis equitibus comitatus, perrexerunt in ciuitatem, quam tunc esset, Iudeorumque animos exploraturus: si forte se conspecto, priusquam ad manus ueniretur, metu cederent: audierat enim quod erat uerum, à seditiosis et latronibus oppressum populum desiderare quidem pacem: sed quòd rebellatibus infirmior esset, nihil conari. Quandiu quidem per uiam quæ ad murum duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: ubi uerò itinere ad turrim Psephinon declinato, transuersum agmen equitum duxit, infiniti subito profiliunt, quæ Muliebres turris uocantur: et per eam quæ contra monumentum Helene porta est egressi, equitatum intercidunt: atque alios quidem etiam tunc uia currentes, ne cum his qui diuertebant sese iungerent, à fronte oppositi, prohibuerunt: Titum uerò cum paucis separant. Ille autem ultra quidem minus progredi poterat: à muro enim cuncta fossis patebant, et transuersi erant horti, multisque maceris impediti: ad suos autem in aggere constitutos recursus, intercedente hostili manu, desperabatur. Quorum plerique imperatoris periculum nesciebant: sed existimantes cum secum reuerti, etiam ipsi fugiebant. Titus autem in sua tantum fortitudine sitam esse prospiciens spem salutis, flectit equum: et ut se sequerentur cum clamore comites adhortatus, in medios hostes irruit, ut ad suos transire festinans. Quo quidem tempore maximè intelligi potuit, et belli momenta et imperatorum pericula Deum curare. Tot enim aduersus Titum missilibus ictis, cum neque galea neque thorace septus esset (non bellator enim, sed explorator, ut dixi, processerat) nullum in eius corpore delatum est: sed tanquam ne eum ferirent, ex industria mitterentur, omnia præteruolabant: gladio uerò semper à lateribus instantes dirimens, multosque ante ora subuertens, super cadentes agebat equum. Illorum autem clamor erat, propter audaciam Cesaris, ut cum aggredere tur, cohortatio: fugaque et discessio

discessio repentina, quocunque diuerteret cursum. Huic autem se periculi participes, cum à tergo & à lateribus funderentur, adiunxerant. una enim erat unicuiq; spes salutis, uiam cum Tito patefacere, priusquam circumuentus opprimeretur. Denique duorum ex nimis pertinacibus, alter cum equo percussus est: altero uerò deiecto & occiso, equus eius abductus est. Titus uerò cum cæteris in castra saluus euadit. Iudæis quidem, quòd aggressione prima superiores fuerant, inconsulta spes animos extulit, magnamq; his in posterum fiduciam momentum temporaneum comparauit.

De eruptionibus Iudæorum contra Romanos castrametantes.

CAPVT III.

Cæsar autem, postquam ex Ammaus legio sibi coniuncta est nocte, luce inde digressus ad Scopon accedit, unde iam & ciuitas & clara templi magnitudo conspici poterat: qua parte Septentrionalem regionem ciuitatis contingens locus humilior, propriè Scopos nominatus est, distans à ciuitate stadijs septem: ibiq; duabus legionibus simul, quintæ legioni uero retrorsum stadijs tribus castra muniri iubet. labore nanque nocturni itineris attritos milites progredi uisum est, ut sine formidine murum struerent. Mox autem cœpto edificio, decima quoq; legio per Hierichunta aderat à Vespasiano præoccupata: ubi quedam pars armatorum in præsidio fuerat collocata. His autem præceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Eleon, contra ciuitatem ab Oriente situs est, altiq; interiacente ualle discernitur, cui nomen est Cedron. Intra ciuitatem uerò sine requie confligentium dissensionem, tum primum ingens subito bellum foris interueniens refrænauit: & cum stupore seditiosi Romanorum castra inspectantes, trifariam distributa mala, inter se iniungere concordiam: rationemq; inuicem requirebant, quida-

Xx s nam

nam expectarent, quid uel perperſi, tres muros contra uitam ſuam paterentur opponi: belloq; tanta ſe fundente licentia, tanquam ſpectatores bonorum operum ſibiq; utilium reſiderent mœnibus clauſis, remiſiſq; armis ac manibus. In noſmetipſos proſecto, exclamat aliquis, tantummodo fortes ſumus: Romanorum autem lucro ex noſtra ſeditiõne ſine ſanguine oppidum cedit. His alios atque alios congregantes exhortabantur: raptiſq; armis, ſubito in legionem decimam ruunt: perq; uallem factõ impetu, cum ingenti clamore murum ædificantes Romanos aggrediuntur. Illi autem in opere diſtributi, armis ob eam cauſam plerique de poſitis (nec enim excuſſum Iudeos auſuros eſſe credebant, et ſi maximè uellent, animos eorum ſeditiõne diſtractum iri arbitrabantur) præter opinionem peturbati ſunt: atq; opere quiſque dereliecto, conſeſtim alij receſſere: multi autem ad arma properantes, priuſquam ſe in hoſtes cõuerterent, feriebantur. Plures autem Iudeis ſemper adijciebãtur, eorum freti uictoria qui præceſſerant, et quod cum pauci eſſent, multiplex numerus et ſibi et hoſtibus uidebãtur, quod ſecunda fortuna uterentur. Romani autem maximè ordinari conſueſti, et cum decore atq; præceptis bellum gerere ſciẽtes, ex perturbatione trepidabãt. unde tunc quoque præueni aggreſſione cedebant. Si quando tamen ſeſe conuerterent ab inſequentibus occupati, et à curſu reprimebant Iudeos, et ob impetum minus cautos feriebant. Semper uerò excuſſione gliſcente magis magiſq; turbati, poſtremo caſtris pulſi ſunt: totaq; legio tũc in periculum uetura fuiſſe uidebatur, niſi hoc mature ſibi nuntiato, Titus eis tuliſſet auxilium: multisq; increpans ignauiam, et ſuos à fuga reuocaſſet: Iudeisq; à latere ipſe cum his irruẽs, quos circa ſe habebat electos, multos quidem occidiſſet, plures uerò ſauciaſſet, omnes autem in fugam uertiſſet, atque in uallem præcipites cõpulſiſſet. Illi autem prono in loco multa mala perperſi,

perpeſſi, poſtquā in aduerſam partē euasere, ſeſtunt ſe iterū,
et ualle intercedente cum Romanis dimicabant. Igitur ad me-
dium diem ita bellatum eſt. Paulò autem poſt meridiem, Titus
his qui ſecum erant in ſubſidio collocatis, alijsq; de cohortibus
aduerſus excurrentes oppoſitis, reliquum agmen ad murū in
ſummo montis edificādum remiſit. Iudæis autem hæc fuga eſſe
uidebatur. Cumq; ſpeculator quem in muro poſuerant, ami-
ctu agitato ſignum dediſſet, frequentiſſima multitudo tanto
impetu proſiliit, ut eorum curſus immaniſſimis beſtijs eſſet aſ-
ſimilis. Denique in aduerſa acie ſtantium nemo impetum ſuſti-
nuit: ſed tanquam machina percuſi, continuo diſſipati, pulſiq;
in montem refugiunt. In aſcenſu autem medio Titus cum pau-
cis relictus eſt: multumq; monentibus amicis, qui pro impera-
toris reuerentia contempto periculo perdurauerant, ut mor-
tem appetentibus Iudæis cederet, neque pro his in diſcrimen
ueniret, quos ante ipſum ſaluos eſſe non oporteret: ſed potius
fortunam ſuam reputaret, quòd non militis officio fungeretur,
uerum et belli et orbis terræ dominus eſſet: ne ue in tanta fu-
ga ſubiſteret, in quo omnia niterentur: hæc ne audire quidem
ſimulans, et ad ſe accurrentibus obſtabat: eoſq; in ora feriens,
cum ui obniterentur, occidebat, et per decliue repente incum-
bens, multitudinem proturbabat. Illi autem et uiribus eius et
obſtinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugere: ſed
in utrunq; latus ab eo declinantes, ruruſum fugientes inſeque-
bantur: quos tamen aggreſſus à latere, ipſorum quoq; impetū
præpediebat. Dum hæc aguntur, etiam illos qui ſuperiora ca-
ſtra muniebant, ubi fugere inferiores uidere, metus ac turba
occupat: totumq; agmen diſpergitur, ſuſpiciantium excuſum
quidem Iudæorum ferri non poſſe, Titum uerò in fugam uer-
ſum: nec enim unquam illo manente alios fugituros fuiſſe. et
tanquā Panico terrore circumdati, alium aliò ferebantur: donec
quidam,

quidam, cum in media pugna uersari imperatorem uidissent, plurimum metuentes, uniuersæ legioni eius periculum cum clamore nuntiauerunt. Itaque pudore reuocati, et fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quod Casarem deseruissent, totis uiribus in Iudeos utebantur, et semel impulsos urgebāt per decliua. Illi autem paulatim recedentes pugnabant. cumq; Romani plus possent, eò quod superiores erant, in uallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminerebat: et legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse uerò cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaque si me nihil addentem obsequio, neque inuidia detrahentem, uerum dicere oportet, ipse Caesar bis totam legionem periculo liberauit, atque ita castra muniendi copiam militibus præbuit.

De intestina pugna Azymorum diebus. CAP. IIII.

Remisso autem paulisper bello externo, iterum intestinum seditio suscitauit. Azymorumq; instante die, qui est Aprilis mensis quartusdecimus (hoc enim se primum tempore opinantur Iudei ab Aegyptijs esse liberatos) Eleazarus quidem cum socijs portam subaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Ioannes autem die festo ad protegendas insidias usus est: et suorum quosdam ignotiores, armis sub ueste latentibus instructos, quorum plerique impuri erant, occulte inter alios fani occupandi gratia submittit. illi autem postquam intrauere, uestimentis abiectis, subito armati apparuerunt. Magna uerò statim turba circa templum ac tumultus erat, cum alienus quidem à seditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ uerò sibimet solū insidias comparatas. Verum hi quidem relicta portarū custodia, et alij ex propugnaculis desilientes, priusquam manus confererent, in templi cloacas confugere. Populares autem ad aram delati, et circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroq;

ferroq; caderentur. Multos autem occisorum inimici priuato odio, quasi diuersæ factionis socios interficiebant. Et quicunq; antehac insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias concessere nocentibus, progressosq; ex cloacis dimiserunt. ipsi autem interius templum et omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem transferre cupiens de Scopo, contra excursus quidem lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: alium uerò exercitum iussit totum quod erat usque muros spatium complanare. Cunctis igitur macerijs ac sepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incolæ præmunierant, omniq; opposita quamuis frugifera sylua excisa, repletum est quicquid erat cauum et uallibus impeditum. saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humiliorem totum illum tractum à Scopo usq; ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum continentia, quod olim Bethara uocabatur.

De Iudæorum dolo in Romanorum milites.

CAP. V.

HIs deniq; diebus Iudæi Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosorum audacissimi extra Muliebres (quæ sic appellantur) progressi turre, simulato quòd pacis eos studiosi pepulissent, et quòd timerent impetum Romanorum, ibidem uersabantur, et alter sub altero uitabundi latebant. Alij uerò per muros dispositi, populumq; se esse simulantes, clamore pacem implorabant, fœdusq; poscebant: portasq; se patefacturos esse pollicentes, inuitabant Romanos. Hoc autem uociferantes, unà etiam contra suos, ueluti portis eos abigerent, lapides iaciebant. illiq; se ui perrumpere aditus uelle simulabant, et ciuibus supplicare. cumq; ad Romanos sepi-

sime

sine ire conarentur, reuersi perturbatis similes uidebantur. Verum hæc eorum calliditas, apud milites quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium, illos uero ciuitatem sibi aperturos sperarent, opus aggredi festinabant. Tito autem suspecta erat inuitatio, quia rationem non haberet. pridie nanque prouocatos eos ad passionem per Iosephum, nihil mediocre sentire cognouerat. etiam nunc igitur milites manere loco suo praecepit. Iam uero quidam operibus appositi, raptis armis ad portas excurrere coeperant. Hi autem qui expulsi uidebantur, primo quidem cedebant: deinde ubi ad turres portæ propinquabant, cursu eos circumueniunt, & à tergo persequuntur. qui uero in muro stabant, lapidum his multitudinem, omnigenumq; telorum simul infundunt: adeo ut multos quidem necarent, plurimos uero sauciarent. nec enim facile erat à muro diffugere, alijs retro uiolenter instantibus. & præter hoc pudor quod rectores peccauerant, itemq; metus, in delicto perseuerare suadebat. Quamobrem cum hoste diu decernentes, multis uulneribus acceptis, neque paucioribus redditis, postremo eos à quibus circumuenti fuerant repulere. quos tamen recedentes usq; ad Helenæ monumentum, Iudæi urgendo iaculis sequebantur. deinde insolenter fortunæ maledicentes, & Romanos uituperabant fraude pellectos: scutaq; alte sublata crissantes tripudiabant, & cum letitia uociferabantur. Milites autem interminatio principum, & Caesar iratus, huiusmodi oratione corripuit: Iudæi quidem, quos sola regit desperatio omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & insidias componendo, eorumq; dolos fortuna prosequitur, quod sunt morigeri, sibiq; inuicē beneuoli ac fideles: Romani uero, quibus ob disciplinā & consuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contra peccant, & intemperantia ma-

num debellantur : quod omnium est pessimum, presente Cæsare, sine rectore dimicantes. Certè, inquit, plurimum ingemiscunt militiæ leges, plurimum pater, cum hoc vulnus audierit. ille quòd cum bellando senuerit, nunquam isto modo peccarit. leges autem, si cum in eos qui minimum quid præter ordinem mouerint, morte vindicent, nunc totum desertorem exercitum uideant. Modo autem scituros esse eos ait, qui arroganter egere, quòd apud Romanos etiam uincere sine præcepto ducis, infamiæ est. Hæc Titus ad rectores locutus cum indignatione, certus erat, qua lege in omnes erat usus. Et bi quidem abiecerunt animos, quasi iamiamq; iuste morituri. circumfusæ uerò legiones Titum pro commilitonibus obsecrabant : paucorumq; temeritatem condonari cunctorum obedientie precabantur : emendaturos enim peccatum præsens, futuræ compensatione uirtutis. Placatus est Cæsar utilitate simul ac precibus. nanque unius hominis animaduersionem usque ad factum promouendam putabat, multitudinis uerò ad ueniam. Militibus quidem reconciliatus est, multum monens ut post hæc prudentius agerent. ipse uerò, quemadmodum Iudeorum ulcisceretur insidias, cogitabat. Interuallo autem, quod usq; ad muros ciuitatis erat, per quatrimum coæquato, sarcinas aliamq; multitudinem cupiens tutò traducere, militum ualidissimos à Septentrionali tractu in occiduum septemplici ordine contra murum prætendit, peditibus in fronte, ac post eos equitibus acie terna dispositis, medijsq; inter utrosque sagittarijs. Excursum autem Iudeorum tanto præsidio præclusis, impedimenta trium legionum, itemq; alia multitudo sine timore transijt. Ipse quidem Titus cum propè duobus studijs abesset à muro, ad anguli eius partem contra turrin quæ appellatur Psephinos, castra ponit : ad quam muri ambitus ex Aquilone pertinens, flectitur ad Occidentem, altera uerò pars exercitus eam turrin uersus,

uersus, quæ appellatur Hippicos, muro circumdatur, duum stadiorum spatio similiter à ciuitate discedens. decima tamen legio in Eleon monte, ubi erat, manebat.

Descriptio Hierosolymorum.

CAP. VI.

Ciuitas autem trino muro circumdata erat, nisi quæ uallibus inuijs cingebatur. ex ea nanque parte, unius muri habebat ambitum. et ipsa quidem super duos colles erat condita, contrarijs frontibus semet inspicientes, interueniente ualle discretos, in quam domus creberrimæ desinebant. collium uerò alter, quo superior ciuitas sedet, multo est excelsior, et in prolixitate directior: adeo ut quoniam tutus erat, castellum à Dauid quondam rege uocaretur (is pater Salomonis fuerat, qui primus templum ædificauerat) à nobis autem forum superiorius. alter autem, qui appellatur Acra, inferiorem sustinet ciuitatem, et undique decliuus est. Contra hunc autem tertius collis erat, natura humilior quàm Acra, et alia lata ualle ante diuisus. uerum postea qua tempestate Asamonici regnabant, et uallem aggeribus repleuerunt, ut templo coniungerent ciuitatem, et Acræ altitudinem celsam humiliorem fecerunt, ut ex ea quoque sanum supereminens cerneretur. Vallis autem quæ Tyropœon appellatur, qua diximus superioris ciuitatis collem dirimi ab inferiori, usque ad Siloam pertinet. ita enim fontem, qui dulcis est ac plurimus, uocabamus. Foris autem ciuitatis duo colles profundis uallibus cingebantur, et utrinque obstantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterant. Trium uerò murorum uetustissimus quidem, propter ualles imminentemque his desuper collem quo erat conditus, facile capi non poterat. ad hoc autem quòd loco præstabat, etiam firmissime structus erat, Dauid et Salomonis, aliorumque; interea regum largissimis impensis operi insumptis. Hac autem parte incipiens à turri, cui nomen est Hippico, et ad eam quæ dicitur Xystus pertinens:

pertinens : deinde curiæ coniunctus , in occiduam templi porticum desinebat. parte autem altera ad Occidentem ex eodem loco ductus, per eum qui uocatur Betiso descendens in Essenorum portam : deinde supra fontem Siloam in Meridiem flexus, atque inde rursus in Orientem uersus, quâ stagnum Salomonis est, et usque ad locum pertinens , quem Ophlan uocant, cum Orientali porticu templi coniungitur. Secundus autem murus, à porta quidem habebat initium , quam Genath appellabant. hec autem fuerat muri prioris. Septentrionalem uerò tantummodo tractum ambiens, usque ad Antoniam ascendebat. Tercio muro turris Hippicos principium dabat. unde ad Boreæ tractum pertinens, deinde ad Psaphinam turrin ueniens, contra munimentum Helenæ, quæ Adiabenorū regina fuerat, Iza-tæ regis mater , et per speluncas regias in longum ductus , à turri quidem in angulo posita flectebatur contra Fullonis quod dicitur monumentum. cum uetere autem ambitu iunctus in Cedron uallem, quæ sic dicitur, desinebat. Hoc muro eam partem ciuitatis , quam ipse addiderat Agrippa cinxerat, cum esset omnis ante nuda. exuberans enim multitudine , paulatim extra moenia serpebat : templiq; Septentrionali regione colli proxima ciuitati adiuncta non paululum procefferat. quin et quartus collis incolabatur , cui nomen est Bezetha , situs quidem ex aduerso Antonie, fossis autem altissimis separatus : quæ de industria ductæ sunt , ne Antonie fundamentis colli coherentibus, et accessui facilis sit, et minus edita : unde etiam fossæ altitudo plurimum turribus celsitudinis adijciebat. Nominata est autem pars addita ciuitati uoce indigena Bezetha , quod Latino sermone dicitur noua ciuitas . Eius autem partes incolis protegi desiderantibus , pater huius regis eodem nomine Agrippa , murum quidem ita ut prædiximus inchoarat. ueritus autem Claudium Cæsarem , ne magnificentiam constructionis

ad nouarum rerum ac discordiæ suspicionem traheret, fundamentis tantummodo iactis, ab opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si perfecisset muros ut cœperat. Saxa enim uiginti cubitis longa, & decem lata contexebantur: quæ neque ferro facile suffodi possent, neq; machinis dimoueri: hisq; murus delatabatur. profecto autem altitudinis quoque plus habuisset, si eius magnificentia qui ædificium aggressus erat, minime fuisset inhibita. Rursus autem idem murus, etiam Iudeorum studio fabricatus, ad uiginti cubitos creuit. & minas quidem binis cubitis, propugnacula uerò trinis habebat: totaq; altitudo ad uiginti quinque cubitos erigebatur. Murum autem supereminebant turres, uiginti quidem cubitis in latitudinem, uiginti uerò in altitudinem, quadratis angulis structæ, & sicut ipse murus plenæ ac solidæ. præterea structura ac pulchritudo saxorum nihil erat templo deterior. post altitudinem uerò turrium solidam, uiginti cubitis elatam, cellæ desuper ac cœnacula erant, aquarumq; pluuiarum receptacula, & tortuosi latiq; singularum ascensus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat: earum autem interualla cubitos ducentenos. medius uerò murus in quatuordecim turres, & antiquus in sexaginta, diuisi erant. omne autem ciuitatis in gyro spatium triginta tribus stadijs finiebatur. Cum autem totus admirabilis esset tertius murus, admirabilior Pséphina turris ad Septentrionem Occidentemq; surgebat in angulo, qua parte Tium castra posuerat. ex ea nanque per septuaginta cubitos edita, sole orto Arabia prospici poterat, & usque ad mare, itemq; ad ultima finium Hebræorum. Erat autem octo angulis. Contra eam uerò turris Hippicos, & iuxta duæ, quas Herodes rex in antiquo muro edificauerat: quæq; magnitudine siue pulchritudine ac firmitate, uniuersis quæ toto orbe essent, præstabant. nam præter naturalem animi liberalitatem, rex pro amore ciuitatis,

mitatis, operum excellentiam proprijs affectibus indulgebat: personisq; tribus charissimis, quarum nominibus turres appellauit, fratri, & amico, & coniugi memoriam dedicando: huic quidem, ut dixi, amoris causa peremptæ. ijs autem bello amissis, cum fortiter decertassent. Hippicos quidem turris, amici uocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singule autem uiginti quinque cubitos in latitudine itemq; longitudine habebant, & excelsæ triginta cubitos erant, nusquam inanes. supra soliditatem uerò saxisq; adunatum cōpaginem puteus uiginti cubitis altus erat imbris excipiendis: super hunc autem duplici tecto domus, uiginti quinque cubitis alta, inq; uaria membra diuisa: & desuper eam nūc quidem binis, propugnacula uerò ternis cubitis ambiebant: ut omnis altitudo ad octoginta quinque cubitos numeraretur. Secunda uerò turris, quam fratris nomine Phaselon appellauerat, æquè lata fuerat ac longa, cubitis quadragenis: per totidem autem cubitos in pilæ modum facta & solida eius altitudo surgebat. & super hanc decem cubitis edita porticus erat, instructa brachijs, itemq; propugnaculis septa, In media uerò porticu supereminens alia turris stabat, in membra magnifica & balneas diuisa, ne quid regalis ei usus uideretur deesse: in summo autem propugnaculis minisq; erat ornata, cum omnis eius celsitudo propè ad nonaginta cubitos tolleretur. & specie quidem uidebatur assimilis Phari turri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem procul ostendit: ambitu uerò ampliore dilatabatur. tunc autem tyrannicum domicilium exhibebat Simoni. Tertia uerò turris Mariammes (sic enim regina uocabatur) usq; ad uiginti cubitos facta, per uiginti alios cubitos in latitudinē tendebat, & magnificentiora ceterisq; ornatiores diuersoria sustinebat: cum id proprium, seq; dignum esse rex putauisset, ut uxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchritudinis, quàm quæ uiro-
nibus

nibus uocitate sunt : sicut illæ hac munitiones erant, cui foemina nomen dederat, et cuius omnis altitudo per quinquaginta quinque cubitos erigebatur. Sed quanquam tres turres tante magnitudinis erant, ex loco tamen, quo erant sitæ, multo uidebantur esse maiores : nam et ipse antiquus murus, in quo erant, excelsa loco fuerat conditus, et ipsius collis uelut quidam uertex altius prope ad triginta cubitos eminebat, supra quem turres posite multum sublimitatis assumpserant. Mirabilis etiam fuit lapidum magnitudo. nec enim ex uulgaribus saxi, aut quæ homines ferre possent, uerum secto marmore candido, et singulis per uiginti cubitos longis, latisque decem, ac per quinque altis erant ædificate. quæ ita inter se copulatæ erant, ut singulæ turres, singula saxa uiderentur : sic autem manibus artificum in faciem angulosque formata, ut nusquam iunctura compaginis appareret. His autem in Septentrionali parte positæ, intus aula regia coniungebatur : narratione omni præstantior. Nec enim uel magnificentia, uel structura operis, aliqua ex parte superari poterat : sed tota quidem muro per triginta cubitos edito cincta erat. æqualis autem distantie turribus ornatissimis audiebatur, ornata uirorum receptaculis et coenaculis rectorum centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit marmorum uarietas in ea, collectis ibi plurimis quæ ubique raræ uidebantur, et fastigia simul proceritate trabium et ornamentorum claritudine mirabilia. membrorum etiam multitudo, et innumera species ædificij, plenaque omnia suppellectilis, cum pleraque in singulis ex auro essent, atque argento. ad hæc multæ porticus, alia per aliam in circulum flexæ, columnæque in singulis, et quæ inter eas sub dio patebant spatia, cum essent utique uiridarijs syluisque uariata. tum prolixas ambulationes habebat, altis euripis cinctas, et cisternas ubique signorum ænorum plenas, quibus aqua effundebatur : multasque turres mansuetarum

rum circum latices columbarum. Sed enim neque pro merito exponi regia, qualis fuerit, potest: habetq; memoria cruciatum, referens, quantas res latrocinialis flamma consumpserit. nec enim hæc à Romanis incensa sunt, sed ab insidiatoribus intestinis, ut supra memorauimus in principio dissensionis. Et ab Antonia quidem omnia corripuit ignis: transijt autem in regiam, triumq; turrium tecta corripuit. Fanum autem conditum erat, ut dixi, supra durissimum collem. Et initio quidē uix templo atq; aræ sufficiebat, iacens in summo planicies, quod undique præceps erat atque decliuus. Cum autem rex Salomon, qui etiam templum edificauerat, muro eius partem ab Oriēte cinxisset, una porticus aggeri est imposita: Et manebat ex alijs partibus nudum, quoad seculis posterioribus, semper aliquid aggeris accommodante populo coequatus collis latior effectus est. Perrupto autem Septentrionali quoq; muro, tantum assumpsere spatium, quantum postea totius fani ambitus incluserat. Triplici autem muro colle circumdato, spe maius opus extructum est: in quo longa secula consumpta sunt, omnesq; thesauri sacri, quos toto orbe missa Deo munera repleuerāt, tam in superiore ambitu, quàm inferiore templo edificatis: cuius quòd humilimum fuit, trecentenis cubitis muniērant, in quibusdam uerò locis pluribus. non tamen omnis altitudo fundamentorum uideri poterat, multū uallibus obrutis, ut angustas uias oppidi coequarent. Saxa uerò quadragenū cubitorum magnitudinis erant. nam Et pecuniarum copia, Et populi largitas, maiora dictu conabatur: quodq; nunquā posse perfici sperabatur, diuturnitate ac perseverantia explicabile uidebatur. Tantis autem fundamentis digna erant opera imposita. Duplices porticus omnes, quas columnæ sustinebant quinīs Et uicenis cubitis altæ, de singulis saxīs marmore candido, Et laquearia cedrina protegebant. quorum naturalis magnificentia, quodq;

ligno rasili erant, apteq; cohærebant, operæpretium spectantibus exhibebat: nulloq; aut pictoris, aut sculptoris opere extrinsecus ornabatur. Latæ autem per triginta cubitos erant: omnisq; gyrus earum, sex mensura stadiorum cum Antonia concludebatur. Totus autem sub dio spatium uariabatur, omnium quidem generum lapidibus stratum: quæ uerò ad secundum templum ibatur, cancellis septum saxeis ad tres cubitos altis, nimiumq; grato opere factis: ubi æquis depositæ interuallis columnæ stabant, legem castimonia præmonentes, aliæ Græcæ, aliæ Latinis literis, in locum sanctum transire alienigenas non debere. Sanctum enim uocabatur alterum sanum, et quatuordecim gradibus ascendebatur à primo: quadratumq; sursum erat, et proprio muro circumdatum. cuius exterior celsitudo, quamuis quadraginta cubitis surgeret, tamen gradibus tegebatur. interior autem uiginti quinq; cubitorum erat: quoniam in altiori loco per gradus ædificata non tota pars interior cernebatur, colle oblecta. Post quatuordecim autem gradus, spatium erat usq; ad murum trecentis cubitis planum. Hinc rursum alij quinq; gradus, et scalæ ad portas ducebant: à Septentrione quidem ac Meridie octo, quaternæ utrinque uidelicet, duæ uerò ex Oriente. Necessario nanq; proprius locus, religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoq; porta opus esse uidebatur. Contra primam uerò, secreta erat ex alijs regionibus una porta Meridiana, et una Septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad mulieres non licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis et hospitibus feminis, religionis causa uenientibus. occidua uerò pars nullam portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intro propè à thesauro aduersæ, magnis et pulcherrimis columnis

lumnis sustinebantur. erant autem simplices, ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem, aliæ quidem auro & argento undique tectæ erant, itemq; postes ac frontes: una uerò extra templum ære Corinthio, quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quinisdenis etiam latæ. post introitum uerò, ubi latiores fiebant, tricenis utrinq; cubitis exedras habebat: exemplo quidem turrium lōgas & latas, supra uerò quàm uiginti cubitis celsas. singulas autem binæ columnæ duodenū cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. quæ uerò supra Corinthiam posita, quò muliæres conueniebant, ab Oriente aperiebatur, porta templi sine dubio maior erat. quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumq; magnificentiores: quoniam crassiori argento atque auro uestiebatur: quòd quidem nouem portis infuderat Tiberij pater, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui muliæres segregabat, ad maiorem portam ducebant. nanque illis, qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradibus erant breuiiores. Ipsum uerò templum in medio positum, hoc est, sanum sacrosanctum, duodecim gradibus ascendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos habebat: ponè autē quadraginta cubitis angustius erat. aditus enim, ueluti quibusdam humeris, utrinque uicenum cubitorum producebantur. Prima uerò eius porta septuaginta cubitis alta erat, & uiginti quinque lata: neque fores habebat: cœlum enim undique conspicuum lateq; patens significabat. erantq; totæ frontes inauratæ: ac prima ædes omnis perlucebat extrinsecus: auroq; circum interiorem fani partem splendida cuncta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars contignatione intersepta esset, adiacens ei prima ædes

patebat in altitudinem perpetuam : perq; nonaginta cubitos tollebatur , cum longa quadraginta cubitos esset , ac uiginti transuersa . Interior uerò porta tota inaurata erat , ut dixi , & circum eam auratus paries . desuper autem habebat aureos pampinos , unde racemi statura hominis dependebant . & quia contignatio iam intercedebat , templum exteriore humilius uidebatur : & fores habebat aureas , quinquaginta & quinque cubitis altas , sexdecim uerò latas . & ad hæc auleum longitudine pari : hoc est , uelum Babylonium , hyacintho , & bysso , & cocco , & purpura uariatum , mirabili opere factum , neque contemplationis expers colorum permixtione , sed uelut omnium rerum imaginem præferens . cocco enim uidebatur ignem imitari , & bysso terram , & hyacintho aërem , ac mare purpura partim quidem coloribus , bysso autem ac purpura origine : quoniam byssum quidem terra , mare autem purpuram gignit . eratq; in eo perscripta omnis coeli ratio , præter signa . Introgressos autem inferior pars excipiebat : cuius altitudo quidem habebat sexaginta cubitos , & longitudo totidem , ac latitudo uiginti . rursus autem quadraginta cubiti diuisi erant . Et prima quidem pars , ad quadraginta cubitos auulsa , hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat , candelabrum , & mensam , & turibulum . Septem uerò lucernæ , stellas errantes significabant : tot enim ab ipso candelabro oriebantur . Duodecim uerò panes in mensa positi , signorum circulum , atque annum . Turibulum autem per tredecim odores , quibus replebatur , ex mari & inhospito & inhabitabili , designabat omnia Dei esse , deoq; seruire . Intima uerò templi pars , uiginti cubitorum erat . discernebatur autem similiter uelo ab exteriore , nihilq; prorsus in ea erat positum : inaccessa uerò , & inuiolata , & inuisibilis omnibus habebatur , sanctiq; sanctum uocabatur . Circa latera

uerò

uerò inferioris templi, multa erant membra peruia, triplici te-
cto suspensa: & ad utrunque latus, ad ea introitus à porta pa-
tebat. Superior autem pars eadem membra non habebat, quò
minus erat angustior, celsior autem quadraginta cubitis, nec
ita ut inferior ambitiosa. Colligitur enim cētum cubitorum cel-
situs uniuersa, cū in solo sexaginta cubitos habuerit. Exte-
rior autem facies, nihil quod animus aut oculi mirarentur, non
habebat. crustis enim aureis grauissimis undiq; tecta, ultra pri-
mos ortus igneo splendore lucebat: ut cū intuerentur con-
tendentium oculi, quasi solis radijs auerterentur. Hospitibus
quidem aduentibus, procul monti niueo similis uidebatur. nam
ubi deauratum non erat templum, candidissimum erat. In sum-
mo autem aureis uerubus horrebat acutissimis, ne ab insiden-
tibus auihus pollueretur. Nonnullorum autem saxorum eius,
longitudo quadragintaquinque cubitorum erat, altitudo quin-
que, & latitudo sex. Ara uerò pro templo, quindecim cubitis
alta, lata uerò & longa cubitis quadragenis, quadrataq; stans,
ueluti cornutis angulis eminebat, & à Meridie ascensus in eam
elementer arduus resupinabatur. sine ferro autem constructa
erat, nec unquam eam ferrum tetigerat. Templum autē, aramq;
cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, usque ad cu-
bitum surgens, quæ populum à sacerdotibus segregabat. Go-
norrhæos, hoc est, semine fluentes, itemq; leprosos tota ciuitas
arcebat, & foeminis menstrua soluentibus clausa erat. predi-
ctum autem limitem, ne puris quidē mulieribus transgredi per-
mittebatur. Viri autem, qui nō per omnia casti fuissent, ab inte-
riori aula, & qui puri essent, à sacerdotibus prohibebātur. Qui
uerò ex origine sacerdotum genus ducētes, cecitatis causa mu-
nere non fungebātur, cum incolumibus intra limitem aderant,
partesq; generis consequebantur: uestibus tantum utebantur
plebeijs: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat, ami-

ciebatur. Ad altare uerò templumq; accedebant carentes omni uitio sacerdotes, ueste quidem amicti byssina: maximè uerò merò abstinentes, ac sobrij religionis metu, ne quid rem diuinam faciendo peccarent. Pontifex autem cum ipsis non tamen semper ascendebat, sed diebus quibusque septimis, & per singulos menses Calendis: uel si quando patria festiuitas atque annus ab omni populo agebatur. Et sacrificabat uelamine precinctus, eoq; tectus femora usque ad genitalia: lintheum uerò habēs intrinsecus demissum usque ad pedes, & hyacinthinum desuper indumentum rotundum, ex quo fimbrie pendeant, alterius nodis aurea tintinnabula, malisq; granata sustinentes, tintinnabulis quidem tonitrua, malis uerò fulgura designantibus. Pectoris autem uestimentum uitte cingebant, quinque uariete coloribus: hoc est, auri, purpuræ, cocci, byssi, & hyacinthi: quibus etiam uela templi diximus esse cōtexta. Iisdem autem habebat etiam epomidem temperatam, in qua plus auri erat: & habitu quidem indumēto thoraci similis uidebatur: duabus autem fibulis aureis, aspidum specie uinciebatur: quibus inclusi erant optimi, maximiq; sardoniches, scripta tribuum gentis Iudee nomina præferentes. ex altera uerò parte, duodecim pēdebant alij lapides, in quatuor partes terni diuisi. hoc est, sardius, topazius, smaragdus: carbunculus, iaspis, sapphirus: achates, amethystus, lyncurium: onyx, beryllus, chrysolitus. quorum singulis singula item cognomina erant scripta. Caput autē byssina tiara tegebat, hyacinthis coronata. Et circa eam alia corona erat aurea, scriptas ferens sacras literas, quæ sunt quatuor elementa uocalia. Ea quidem ueste non semper, sed alia ambitiosa utebatur, illa uerò si quando adyta introibat. solus autem atque semel in anno intrabat, quo die cūctos ieiunare Deo mos erat. Sed de ciuitate, ac templo, & moribus, & legibus iterum diligentius referemus. Non enim pauca super his exponenda

ponenda sunt. ceterum Antonia in angulo quidem duarum porticum sita erat prioris templi, quæ ad Occidentem, Septentrionemque spectarent. in saxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, et undique prærupto: quod opus Herodis regis fuit, ubi maxime ingenij sui magnificentiam demonstrauit. Primum enim à radicibus saxum ipsum leuibus crustis obtegebatur, quo et decus adderet operi, et facile dilaberentur, qui uel ascendere, uel descendere tentauissent. deinde ante turris edificium murus erat cubitorum trium. intra hunc omne spatium Antonia in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regiae latitudinem, ac descriptionem habebat, diuisam in omnem usum habitationum et speciem, id est, atria, et balnea, et aulas castris aptissimas: ut quantum ad usum necessarium pertinet, ciuitas uideretur, magnificentia uero palatium. instar uero turris toto habitu formata, quatuor alijs per angulos turribus cingebatur: quarum ceteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quæ uero ad Meridianum, Orientalemque angulum sita erat, septuaginta cubitis eminebat, ut ex ea totum templum uideri posset. Quæ uero porticibus iungebatur, utrinque descensus habebat, unde custodes commeabant. semper namque in ea Romani milites residebant: et cum armis appositi custodes, ne quid populus festis diebus noui committeret, obseruabant. castrum enim erat impositum oppido quidem templum, templo uero Antonia. In hac autem porticu custodes erant, et superioris ciuitatis aliud castellum, regia Herodis erat. Bezetha autem collis, ita ut dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur, temploque Septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiens, in præsentia satis dixi.

Deditionem Iudæi recusant, & Romanos adoriuntur.

C A P U T V I I .

Pugnacis

Pugnacissima autem maximeq; dissentiens multitudo circa Simonem erat, hominum decem millia, præter Idumæos: quinquaginta uerò decem millium duces, quibus ipse quasi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cum essent numero quinq; millia, duces decem habebant. Horum autem principes uidebatur, Sose Iacobus, & Cathlæ filius Simon. Ioannes autē qui templum occupauerat, sex armatorum millia habebat, quos uiginti duces regebant: tunc autem illi accesserant etiam Zelotarum, depositis discordijs, duo millia quadringenti: qui Eleazaro, quem antē habuerant, & Simone Arini filio utebantur ducibus. His autem (ut diximus) bellum inter se gerentibus, populus erat præmium: & plebis pars, quæ non eadem quæ illi committeret, ab utrisq; diripiebatur. Tenebat autem Simon quidem superiorē ciuitatem, murumq; maiorem usq; ad Cedronem, & antiquioris muri, quantum à Siloa flectitur ad Orientem, & usq; ad Monobazi aulam descendit. Is rex erat Adiabene gentis, ultra Euphratem habitantis. Tenebat etiam montem Acræ, quæ inferior est ciuitas, usq; ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Ioannes autem, templum & circum templum aliquatenus, itemq; Ophlam, & uallem, quæ Cedron appellatur. & alijs quæ interiacebant incensis, medium bello quod inter se gerebant spatium aperuere. Nec enim castris Romanorum prope murum positus, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursusq; discreti, pro sua quisque parte pugnabat: omnia faciendo, quæ obsidentes optarent. nihil enim acerbius à Romanis passi sunt, quàm ipsi se tractarunt: neque post illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores prius casus pertulit, antē quàm subuerteretur. qui uerò eam debellarunt, maius aliquid perfecere. Dico enim

enim, quòd seditio ciuitatem, Romani uerò seditionem cepere, quæ multò erat mœnibus tutior. Et res quidem aduersas suis, iustitiam uerò recte quis Romanis ascriberet. intelliget autem quod dies cuiq; suggererit. Veruntamen his intra ciuitatem ita se habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circuiens, quàm muros aggredetur, explorabat. Hæsitanti autem, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus, quàm ualles erant, Et ab alio latere, prior murus machinis firmior uidebatur, placuit ad Ioannis pontificis monumentum (hic enim tantummodo Et primus humilior erat, nec secundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem, superiorem ciuitatem, Et per Antoniam templum capi posse cogitabat. Hæc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum laeuum sagitta percutitur: cùm propius unà cum Iosepho accessisset: pacemq; in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret. Vnde cognitis eorum conatibus Cæsar ex eo, quòd nec ad salutem se hortantibus abstinere, excitatur in obsidionem: simulq; suburbana militibus uastare permittit. collectaq; omni materia, iubet aggerem construi. Tripartito autem exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores, Et sagittarios constituebat, Et ante eos ballistas, aliasq; machinas atque tormenta: quibus Et excursus hostium in opera prohiberet, Et qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autem arboribus, momento suburbana nudata sunt: Collectis autem lignis in aggeres, cùm totus operi intentus esset exercitus, nec Iudæi segnes erant: populum quidem in rapinis ac cædibus constitutum fiducia tunc habebat, quòd respiraturus esset: illis aduersus hostes distractis, existimantem pœnas se ab noxijs repetiturum, si Romani superassent. Ioannes autem quamuis in externos socij
sui

sui irrumpere properarent, metu tamen Simonis manebat. Verum Simon non quiescebat, proximus enim erat obsidioni, missilibus per murum dispositis, quæ pridem Romanis abstulerat, quæq; apud Antoniam capta fuerant. Sed horum possessio, propter imperitiam plerisque non erat utilis. pauci autem à transfugis docti, malè utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus et sagittis aggeremiacientibus militibus imminerebant, perq; cuneos excurrentes, manus etiam conferebant. Operantes autem crates super uallum oppositæ protegebant, omnibusq; legionibus contra excursus erant machinæ comparatæ mirabiles. Præcipue uerò decimæ legionis ballistæ uehementiores, et tormenta saxorum, quibus non solum irruentes, sed etiam super murum stantes auertebantur. nam et singula saxa talenti pondus æquabant, et ultra stadij modum torquebantur. ictus autem non solum primis, quos offēdisset, sed aliquando posterioribus quoque intolerabilis erat. Iudei sanè cauebant à lapidibus, quòd erant candidi: nec tantum sono ac frenitu noscebantur, sed etiam claritudine prospiciebantur. demiq; speculatores in turribus præsidentes, prædicebāt, quando impelleretur machina, saxumq; ferretur: patria lingua clamantes, filius uenit. itaq; præsciebant, in quos ueniret, atq; uitabant: et hinc eueniebat, ut illis declinantibus, lapis irritus intercideret. Proinde Romani excogitant, atramento decolorare lapides. tunc enim missi, non similiter incertos ictus habebant, multosq; simul unius impetu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti Iudei, aggeris instruēdi Romanis copiam dabant. omni uerò eos molitione atq; audacia, die, noctuq; prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbo et lino ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murum spatium metiuntur. nec enim alioqui id fieri poterat, quoniam desuper telis petebantur. Cumq; pares intervallo arietes inuenissent, cos applicant: propiusq;

propiusq; dispositis machinis, Titus, ne ex muro arietes prohiberentur, ex tribus partibus murum pulsari iubet. Sonitu autem circumstrepente ciuitatem, clamor ingens ciuium sublatus est, itemq; seditiosos pavor inuasit. Et quia periculū commune utrisque uidebatur, communiter iam repugnare cogitabant, nociferantibus inter se discordibus, quia omnia pro commoditate hostium facerent: cū si non perpetuam concordiam sibi Deus præbeat, saltem in præsentia contra Romanos oporteat conspirare. Simon autem præcone misso, uolētibus ex templo ad murum egradiendi copiam dedit: idemq; et Ioannes, licet minus crederet, permisit. Illi autem obliti odiorum, ac discordiarum suarum, in unum corpus coeunt: murumq; amplexi, faces inde quamplurimas iaciebant contra machinas Romanorum, contraq; impulsores arietum: eosq; sine intermissione telis petebant. audaciſimū uerò cateruatim proſilientes, machinarum tegmina diſſipabant: hisq; appoſitis irruentes, peritia quidem pauca, plura uerò audacia perficiebant. Semper autem aderat adiumento laborantibus ipse Titus: et iuxta utraſque machinas equitibus, ac ſagittarijs ordinatis, ignem quidem ſerentes prohibebat: iaculantes uerò à turribus, reprimebat, nocendi tempus arietibus faciens: et tamen murus ictibus non cedebat, niſi quòd quintæ legionis aries commouit angulum turris: murus autē ſtabat incolumis. nec enim ſtatim cum turri periculum ſenſit: quæ multò altius eminebat, nullamq; partē muri ſecum trahere poterat in ruinam. Cū autem ab excuſſibus paululum quieuiſſet, obſeruato Romanos per opera et caſtra eſſe diſperſos, quia labore et formidine Iudeos diſceſſiſſe arbitrentur, excurrūt omnes quā turris erat Hippicus, porta latenter: ignemq; operibus iniiciunt. Vſq; ad caſtrorū quoq; munimenta, in Romanos animati procedebāt. Horum autē periculo mature, et qui erāt propius excitati ſunt, et qui procul aberāt conuenere

commenire. Romanorum autem disciplina uincebat audaciam Iudeorum: & quos prius offenderant in fugam uersis, alij qui colligerentur instabant. Grauius autem circum machina pugna commissa est, illis incendere, his incendium prohibere certantibus. incertusq; clamor utrinque tollebatur, & multi qui in fronte steterant, ceciderunt. Sed Iudæi confidentia superiores erant, ignisq; opera tetigerat. incensaq; omnia cum instrumentis penitus essent, nisi lecti de Alexandria restitissent plerique, propter opinionem sui uiriliter dimicantes. nam gloriosissimis in hoc bello prælati sunt, donec imperator equitum ualentissimis comitatus, in hostes irruit: & ipse quidem duodecim repugnatores peremit: metu autem cladis eorum cetera multitudine in fugam uersa, omnes compulsi in ciuitatem, eoq; modo aggeres liberauit incendio. In hac autem pugna, unus ex Iudæis uiuum capi contigit, eumq; Titus crucifigi pro muro iussit, si forte reliqui uel hoc spectaculo territi concederent. Post eius uerò discessum, etiam dux Idumæorum Ioannes, dum ante muros cum noto milite loquitur, à quodam Arabæ pectus sagitta percussus, continuo perijt: magnumq; & Iudæis luctum, & seditiosis mœrorem reliquit. nam & manus promptus erat, & sapientia nobilis.

De casu turris & duorum murorum obtentu. CAP. VIII.

NOcte uerò quæ secuta est, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cum tres turres imperator Titus quinquagenum cubitorum construi præcepisset, ut his per aggeres singulos positis, hinc hostes in muro stantes facilius in fugam uerteret, una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est. ingenti uerò sonitu facta, metus occupauit exercitum. Conari autem aliquid Iudæos suspicati, ad arma currebant, eaq; re turbata in legionibus ac tumultus erat. cumq; nemo quid accidisset, referre posset, diu queruli alius aliud opinabantur: nullisq; interuenien-

uenientibus hostibus semetipsos timebant: signumq; diligenter singuli à proximis requirebant, tanquam Iudæi iam castra possiderent: Panicoq; terrore capti uidebantur, donec Titus, cognitis quæ res erant, uerum cunctis indicari iussit: tandemq; tumultus eo nuntio conqueuit. Iudæi quidem cætera fortiter sustinentes, malè turribus affecti sunt. machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac sagittarijs, saxorumq; tormentis inde feriebantur. Sed neq; harum æquare ipsi poterant celsitudinem, & turres excidendi spes non erat. cumq; neq; euerti propter grauitatem, neq; incendi propterea quòd ferro tegebantur, facile possent, ultra iactum teli fugientes, arietum impetus non uetabant: qui sine intermissione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaq; muro iam cedente magno arieti Romanorum, quem Iudæi Nicon auebant, quòd omnia uinceret, quamuis & antea defessi erant pugna & uigilijs, cum longè ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, uel quòd malè consulerent, murum sibi superuacuum esse credentes, quibus alia duo munimenta superessent, lassatiq; plurimu recessere. cum autem Romani, quæ primum murum Nicon per-ruperat, ascendissent, ad secundum omnes Iudæi relictis custodijs refugerunt. portis autem Romani qui transierunt patefactis, exercitum recepere. Et hi quidem hoc modo potiti muro, quanto Nonas Maij, & partem eius maximam diruunt, & Septentrionalem ciuitatis regionem, quam antè Cestius uastauerat. Titus autem notato quæ Assyriorum castrum est, militem transfert, occupato omni quod inter Cedrona fuerat spatio: & ultra sagitte iactum à secundo muro separatus, oppugnationem statim aggressus est. Tunc igitur partiti murum Iudæi, fortiter restiterunt. Et Ioannes quidem, eiusq; socij ex Antonia & Septentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnant. Simonis autem manus iuxta nonumentum

Ioannis aditum clauferant, usq; ad portam, qua in Hippicos turrim aqua inducebatur. Sæpe autem profilientes è portis, cominus dimicabant: compulsiq; intra muros in conflictu quidam Romanorum disciplina, propter imperitiam uincebantur: in murali autem certamine superabant. eos enim fortuna atq; scientia, Iudæos uerò audacia, quam timor aleret, sustentabat: quòd natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc autem, et istis suberat spes salutis, et Romanis cite uictoria. neutros autem lassitudo fatigabat: sed aggressiones, murorumq; oppugnationes, et excursus crebri per cuneos, diebus totis agebantur: nullaq; præliorum species aberat, cum à prima luce incipientia utrisq; insomnis et die grauior nox dirimeret: his quidem occupatum iri murum continuò metuentibus, illis uerò, ne Iudæi castra peruaderent. Itaq; in armis pernoctantes, prima luce utriq; pugne parati erant. Et Iudæi quidem certabant, quis esset promptior ad periculum, eoq; modo gratia eminere apud duces suos. maxime uerò Simonis eos metus ac reuerentia commouebat, eoq; modo illum singuli subiectorum colebant, ut ad semet quoq; interficiendos parati essent, si hoc ille iussisset. Romanos autem ad uirtutem hortabatur consuetudo uincendi, et quia uinci non assueuerant, crebreq; militiæ, exercitationesq; perpetuæ, et imperij magnitudo: ante omnia uerò Titus semper ubiq; præsens. nam et inertia, spectante atq; opitulante Cesare, grauissimum facinus uidebatur: et ei qui bene decertasset, testis aderat, qui rependeret præmium. præterea fructus erat, uel cognosci solum principi uirum fortem: idcirco multorum maior uiribus alacritas demonstrata est. Deniq; istis ipsis diebus, ualidissima Iudæorum acie instructa pro mœnibus, telisq; utrinq; missis, quidam Longinus de numero equitum ex acie Romana progressus, in mediam aciem Iudæorum irruit: huiusq; disiectus, hoc impetu duos fortissimos perimit, unius ob-

uiam

uiam tendentis ore percusso, alterius eodem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugientis: & ex medijs hostibus ad suos primus occurrit. Ille igitur ob uirtutem insignis erat: emuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudæi quidem negligentes quid paterentur, tantummodo qualiter afficerent considerabāt: morsq; his leuissima ducebatur, si quo interfecto hoste cecidissent. Titus autem non minus saluti militis, quàm uictoriæ consulebat: & temerarios impetus desperationem dicens, solam uerò esse uirtutem, siquis prudenter & cautè sine proprio incommodo fortiter faceret, in ea re potius, quæ periculum non haberet, uiros esse præcipiebat.

De Castore Iudæo Romanis illudente.

C A P . I X .

I Taq; à Septentrionali parte, mediæ turri applicat arietem: In qua Iudæus quidam uersutus ac subdolos, Castor nomine, cum decem alijs militibus suis delituerat, fugatis cæteris formidine sagittarum. Hi cum pauidi sub lorice aliquanau quicuiſſent, concussa turri surgunt. Extentisq; manibus, Castor ueluti supplex Cæsarem implorabat: & uoce miserabili, ut sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus, iamq; Iudæos existimans belli pœnitere, arietes quidem impulsione cessare iubet, ac sagittarios supplicibus prohibet. Castori autem quid uellet eloqui permittit. Cumq; ille respondisset, ad fœdus uelle descendere: Titus gratulaturum se ait, si omnes eadem sentire uoluissent: paratoq; animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Castoris socijs quinq; itidem supplices esse simularent, cæteri nunquam se Romanis seruituros clamant, dum mori liberis liceat. Deniq; illis super hoc ambigentibus, cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuntios admonebat, ut dum uacuum esset tempus, de rebus urgentibus consilium caperet: paulisper enim se illudere Imperatori Romano.

Simul autem hoc agens ad pacem hortari contradicentes socios uidebatur. illi autem uelut egredientes, in thoracibus suos fixere gladios: hisque percussus uelut interfecti ceciderunt. Titus uero eiusque socii obstupere tanta eorum pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, uere uidere non potuissent: mirabanturque simul audaciam, et calamitatem miserabantur. Interea Castorem ad natem quidam sagitta percutit. tumque ille telum extractum Imperatori ostendens, iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astantem Iosephum mittit, ut Castori dexteram porrigeret. uerum is neque se iturum, nihil enim sanum supplices cogitare, respondit: et amicos qui uoluere ire prohibuit. Cum uero quidam ex perfugis Aeneas, iturum sese dixisset ad eum, inuitante Castore ut etiam secum in quo ferret argentum aliquid susciperet: ad haec ille studiosè aperto sinu accurrit: alter uero super eum sexum demisit. Et ipsum quidem, quoniam praecauerat, ferire non potuit: sed alium militem qui aderat, uulnerauit. Caesar uero fallaciam reputans, intellexit misericordiam in bellonocere, minusque decipi calliditate seuitiam: arietisque impulsibus, iracundia fraudis; uehementius utebatur. Castor autem eiusque socii turrim ictibus iam cedentem incendunt: perque flammam in eiusdem missi cuniculos, iterum magni animi opinionem apud Romanos habuere, tanquam se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum Titus, die quinto postquam primum ceperat: fugatisque inde Iudeis, intro cum lectis mille transijt, quos circa se habebat, armatis: ubi noua ciuitas et lana uenditores erant, fabrique; ararii, uestiumque mercatus, et ad murum angustae uiae transuersae tendebant. Enimvero si uel statim muri disturbasset maximam partem, uel quae ceperat lege belli uastasset, nullum credo damnum uictoriae fuisse admixtum. nunc autem Iudeos exoratum iri sperans, cum li-

ceret capere, facilem discessioni aditum non dilatauit. nec enim quibus consulebat, insidiaturos sibi putabat.

De secundo muro bis obtento à Romanis.

C A P. X.

DEniq; postquam ingressus est, neq; occidi quenquam permisit eorum qui comprehendebantur, neq; domus incendit: sed tamen seditiosis, si pugnare uellent, sine populi detrimento copiam dabat, quam ipsis populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi namq; petebant sibi ciuitatem seruare, templum uerò ciuitati. At enim populum quidem ad ea quæ hortabatur et antea paratum habebat, bellicosi autem pro inertia ducebant humanitatem: Titumq; imbelli animo, quod ceteram ciuitatem tenere non posset, has proponere conditiones putabant. mortem autem populo denuntiantes, et si uerbum quisquam de traditione fecisset, pacem uel nominasset, mox interficiendum eum esse minitantes, Romanis qui introire, alij per uiarum angustias obstabant, alij ex ædibus: alij murum per superiores portas egressi, pugnare coeperunt. quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserunt, relictisq; turribus in castra recesserunt. clamor autem audiebatur multum intra ciuitatem, quod ab hostibus cingerentur: foris autem degentium clausis contubernaliis metuentium. crescente autem numero Iudeorum, et propter locorum peritiam uiarumq; scientiam præualente, multi Romanorum trucidabantur, et ab incubentibus pellebatur, cum magis necessitate resisterent. nec enim multis simul fugiendi copia per angustias muri patebat: omnesq; penè qui transierant, perempti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa uiarum sagittarijs, et ubi plus erat multitudinis astans, missilibus hostes abigebat, et cum eo Domitius Sabinus, uir bonus etiam illo prælio comprobatus: durauitq; tam diu, sagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites recessere. Romani quidem

ita secundo muro potiti, ad extremum pulsi sunt. Oppidanis uero qui pugnaces erant, spiritus creuit: & secundis rebus amantiores erant, neque Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes, neque uinci se posse, si ad praelium processissent. nam quia iniqui erant, officiebat eorum sententijs Deus: & neque Romanorum uim, multo maiorem illa que pulsa fuerat, superesse cernebant: neque famem, iamiamque serpentem. adhuc enim malis publicis alebantur, & sanguinem ciuitatis bibebant. boni autem iandudum inopia laborabant, & penuria uictus iam multi defecerant. populi tamen interitum, seditiosi pro leuamine suidacebant: & solos eos qui pacem non probarent, saluos esse cupiebant, quique uiuere contra Romanos optarent. contrariam uero multitudinem, uelut onus quoddam, consumi gratulabantur. & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, quod ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, disiectis muri partibus obiectu corporum praeunitis: ac per triduum sustinere fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum uehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt. sed in coacti, rursum quo antea refugerunt. ille autem interim muro potitus, totam eius Septentrionalem partem statim deposuit: in meridiana uero per turres praesidia collocauit.

De aggeribus in tertium murum, & oratione proliza Iosephi pro deditone facienda, & fame obiectorum. CAPVT XI.

Iamque tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatiumque consilij seditiosis esse dandum, si quid disturbance secundi muri aut sanus metu remitterent. nec enim diutius eis praedas posse sufficere: & ipse otio commodè utebatur. Nam cum dies aduenisset, quo militibus oportebat alimenta distribui, in conspicuo hostibus loco ductus, iussu duces ordinato exercitus pecuniam singulis numerare. Illi autem prolatis armis ex inuolucris muniti

niti procedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: locaq;
 suburbana per multum spatium auro argentoq; lucebant. Il-
 lo autem spectaculo nihil aut iucundius suis, aut horribilius ho-
 stibus uidebatur. spectantibus enim & uetera plena erant mœ-
 nia, & Septentrionalis regio. quin & domos refertas intuen-
 tibus cerneret: nullamq; ciuitatis partem quam non infusa
 multitudo tangebatur. metus autem quamuis audacissimos cepe-
 rat, omnem simul exercitum armorumq; pulchritudinem con-
 spicientes, & ordinationem uirorum. Et fortasse ad illam spe-
 ciem seditiosi animos mutauissent, nisi malorum immaritate,
 quæ in populum commiserant, dandam sibi ueniam à Romanis
 desperassent: imminente autem, si desitissent, morte supplicij,
 bello mori præstabilius esse ducebant. præualebat etiam fa-
 ctum, quod innocentes cum nocentibus, & ciuitatem cum se-
 ditiosis perire decreuerat. Quatriduo per singulas legiones
 alimenta consecuti sunt. Quinto autem die, cum omnia faciens
 Titus, nihil Iudeos pacatum cogitare sensisset, bifariam diui-
 so exercitu, Antoniam uersus ad Ioannis monumentum ag-
 geres inchoauit: ista parte superiorem ciuitatem captum iri
 cogitans, & per Antoniam templum. nanq; hoc nisi cepisset,
 ne oppidum quidem tutum erat obtinere. In utraq; autem parte
 duo aggeres erigebantur, à singulis legionibus singuli. Et iux-
 ta monumentum quidem operantes, à Iudæis & Simonis socijs
 instantibus prohibebantur: ad Antoniam uerò ab Ioannis so-
 cijs cum multitudine Zelotarum, non solum quia de superiore
 loco pugnabant, uerumetiam quia machinis iam uti didice-
 rant. paulatim enim usus quotidianus aluit peritiam. Habebant
 autem ballistas trecentas, & quadraginta tormenta saxorum,
 quibus difficiliorem aggerum extructionem Romanis efficie-
 bant. Titus autem sibi saluam fore fortunam sciens, & peritu-
 ram esse ciuitatem, unâ & obsidioni uehementer instabat: nec

poenitudinem Iudæis suadere cessabat: consiliumq; factis admiscens, et orationem sepe armis efficaciorē cognoscens, tam ipsos ut saluari uellent rogabat, tradita sibi ciuitate, quæ iam capta uideretur, quàm et Iosephū allegabat, patria lingua uerba facturum, sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros. Itaq; Iosephus murū circuiens, simulq; extra teli iactum stans, unde exaudiri facilius posset, multis orabat, ut sibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, ne uē contra hæc fierent alienigenis duriores. Romanos enim sancta reuereri, cum quibus nulla sibi societas esset, manusq; suas ad hoc usq; cohibere. ipsos uerò in his edoctos, cum seruare possent, sponte ad eorum interitum ruere. quin potius uiderent muros concidisse firmiores, excisis uerò infirmiores superesse: Romanorumq; uires cognoscerent sustinere non posse, hisq; seruire non esse nouum, neq; inexpertum Iudæis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. semel autem subditum, qui multo tempore parauisset imperio, iugum excutientem, malæ mortis cupidum, non libertatis amatorem uideri. Debere autem dedignari dominos humiliores, non quorum in potestate sunt omnia. Nam quid Romanos effugisse, nisi quod propter æstus aut frigora esset inutile? imo uerò transisse ad eos undique fortunam, deumq; per singulas nationes ducentem imperium, nunc esse in Italia. Hanc autem ualidissimam legem, tam feris bestiis quàm hominibus esse præfinitam, potentioribus cedere: apud eosq; esse uictoriam, apud quos robur fuerit armorum. Idcirco etiam maiores eorum, quanquam multum et animis et corporibus et alijs subsidijs meliores, cessisse Romanis: quos nisi Deum scissent illis fauere, nunquam perpepsi fuissent. ipsos uerò quātunc re fretos resistere, cum ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autem etiam si muros integros haberent, excidio parti-

ter affecti sint. Nec enim latere Romanos, quæ fames teneat civitatem: et modò quidem consumi populum, continuò uerò etiam bellatores interituros: nam etsi Romani desierint, et ab obsidione cessauerint, neq; civitatem strictis gladijs irrue-
rint, Iudæis tamen inexpugnabile bellum intus asidere, quod horis singulis aleretur: nisi fortè contra famem quoq; arma caperent ac dimicarent, soli; possent etiam infortunium superare. His addebat, optimum esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiam: dumq; liceret, salutare consilium sequi. Nec enim antea gestorum causa succensere Romanos, nisi ad finem usq; insolentes essent: natura eos esse in imperio mansuetos, atq; iracundiæ præferre quod utile est. Vtile autem putare, neq; civitatem uacuum uiris, neq; desertam habere provinciam: idcirco uelle Imperatorem cum his dexteram iungere: nec enim cuiquam salutem daturum, si ui ceperit civitatem, præsertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerint. Breui autem murum quoq; tertium captum iri, priores qui capti sunt, fidem facere: et quamuis perrumpi tutamina non possint, famem pro Romanis pugnaturam. His monentem Iosephum multi in muro stantes uituperabant, multi uerò conuicijs, nonnulli etiam iaculis appetebant. Ille autem cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gētiles transit historias: O miseri, uociferans, uestrorumq; auxiliatorum immemores, armis et manibus cum Romanis bellum geritis, quasi quem alium sic uicerimus. quando autem non Deus omnium conditor, Iudæorum defensor est, si lædantur? Non resipietis? Vnde progressi pugnatis, quantumq; auxiliatorem uiolatis? Non recordamini opera diuina parentum, atq; hunc sanctum locum, quanta bella nobis aliquando peremit: Ego autem facta Dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite, ut cognoscatis non solum uos Romanis, sed etiam Deo resistere.

Nechias, qui tunc erat Rex Aegyptiorum, idemq; Pharo uocabatur, cum infinita manu descendit, reginamq; Saram materni nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraham proauus noster? Armis credo ultus est iniuriam? Atqui CCC. ET XVIII. praefectos habebat, quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidem quiescere maluit absente Deo? puras autem manus ad hunc locum tendens, quem uos poluistis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiam legit? Nonne secunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritum? Adorans autem quem uos gentili caede cruentastis locum, ac tremens nocturnis somnijs Aegyptius exagitatus aufugit, atq; et argento amantissimos Deo donauit Hebraeos. Dicam translata in Aegyptum maiorum nostrorum domicilia. Qui cum annos quadringentos tyrannis, an Regibus alienigenis subiacerent, armis ac manibus ulcisci possent, semetipsos Deo potius permiscere. Quis nescit Aegyptum repletam omnigenere serpentium, omniq; morbo corruptam? Quis terram infructuosam? quis Nili defectionem, et continuas decem plagas? et ob hoc parentes nostros cum praesidio incruentos, et sine periculo deduci, quos Deus sibi sacerdotes ducebat? An non ab Assyrijs raptam nobis sanctam arcam, Palestina et Dagon simulacrum genuit, et tota gens quae rapuerat? corruptis uero occultis corporum, ac per ea cum cibo uisceribus exhaustis, cymbalorum ac tympanorum sono manibus noxijs reportauerunt, sanctum placationibus expiantes? Deus erat qui haec parentibus administrabat, proterea quod omnis armis ac manibus, eius se iudicio permiscere. Rex Assyriorum Senacherib, cum totam ducens Asiam ad hanc urbem castra posuisset, num manibus humanis cecidit? nonne ab armis quiescentes in uotis erant, et angelus Dei in una nocte infinitum deleuit exercitum? posteroq; die excitatus

Assyr

Assyrias CLXXXV. milia reperit mortuorum, atq; ita
 cum reliquis Hebraeos inermes, nec persequentes fugie-
 bat? Scitis etiam in Babylone seruitium, ubi per annos
 septuaginta populus exulans, non antè libertatem recepit,
 quam eum Deo Cyrus donaret: qui eos etiam est profecu-
 tus, iterumq; auxiliatori suo sacerdotum more seruiebant.
 Breuiter dicam, nullum est operæpretium quod armis paren-
 tes nostri fecerint, aut non sine armis Deo permissa pote-
 state impetrauerint. Domi autem manentes, ut placebat in-
 dici superabant. Pugnantes uerò, semper de spe deciderunt.
 Nam ubi Rege Babyloniorum urbem obsidente, contra Hie-
 remie prædicationem Sedechias rex noster cum eo congressus
 est, tam ipse captus est, quam cum templo ciuitatem uidit ex-
 cindi. Atqui uidete, quanto ille rex uestris ducibus, eiusq;
 populus uobis erat moderatior. Deniq; Hieremiam uociferan-
 tem, inuisos esse eos Deo propter delicta quæ in eum commi-
 serant, captum iri autem nisi traderent ciuitatem, neq; rex neq;
 populus interfecit. Sed uos (ut intus gesta prætermittam, neq;
 dignè possum iniquitates uestras exponere) me, qui uobis sa-
 lutem suadeam, querimini, telisq; appetitis irati, quod uos
 uestrorum commonefacio peccatorum, nec dici ea toleratis,
 quorum quotidie facta committitis. Idem tunc fuit, cum An-
 tiocho qui dictus est Epiphanes obsidente ciuitatem, multis
 modis offensa diuinitate, maiores nostri cum armis progressi,
 ipsi quidem in pugna perempti sunt, oppidum uerò ab ho-
 stibus direptum est: sanctumq; per triennium sexq; menses
 penitus desolatum est. Et quid pluribus opus est? ipsos Ro-
 manos quis contra Iudeorum gentes ad militiam pronoca-
 uit? non ne indigenarum impietas? Vnde seruire cepimus?
 Non ne à seditione maiorum, quando Aristobuli & Hyrcani
 furor, & inter eos contentio, Pompeium intulit ciuitati, & Ro-
 manis

manis Deus indignos libertate subiecit? Deniq; tres menses obfessi, quanquam nihil quale uos in sanctum legesq; deliquerant, & maioribus ad bellum subsidij utebantur, sese tradiderunt. Antigoni autem filij Aristobuli nescimus exitum? quo regnum obtinente, Deus iterum captiuitate persequeretur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius, Solum & Romanum adduxit exercitum: circumdati uero per sex menses obsidebantur, donec capti peccatorum suorum supplicia penderunt: direptaq; est ab hostibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi uero sine dubio cohercet excidium. Oportet ergo (ut opinor) sacri loci possessores iudicium Deo de omnibus permittere: manusq; tunc humanas contemnere, cum a superno ipsi ludice non recedant. Vos autem quid ex his, quae legis conditor bene dixit, egistis? Quid, quod is execratus est, praetermisistis? Quantum autem illos, qui cito periere, impietate superastis? nam occulta dedignantur peccata, hoc est furta, insidiasq; atq; adulteria, rapinis, caedibus certatis, nouisq; maleficiorum excogitastis uias. Sanctum uero templum: factum est omnium receptaculum: & indigenarum manibus pollutus est locus, quem Romani ex tam longinquo adorabant, multa per legem nostram de suis moribus derogantes. Deinde post haec in quem fuistis impij, hunc auxiliatorem speratis? Valde quidem iusti estis, supplices, purusq; manibus adiutorem uestrum rogatis. Talibus Rex noster precibus aduersum Assyrium supplicauit, cum magnum illum exercitum Deus una nocte prostrauit. Similia uero Assyrijs Romani committunt, ut etiam similem ultionem speretis? Nam ille quidem ab Rege nostro accepta pecunia, ut uastitati parceret ciuitatis, neglecto iureiurando ad incendium templi descendit: Romani autem solenne poscunt tributum, quod parentes nostri eorum parentibus pensabant. Et si hoc impetrauerint, neq; populantur ciuitatem, neq; sancta omni-

no tangunt. Concedunt autem uobis familias liberæ & possessiones tenere, sacræq; leges saluas manere patiuntur. Insania est profectò, sperare Deum talem circa iustos fore, qualis iniustis apparuit: præsertim qui statim ulcisci nouerit cum oportet. Deniq; Assyrios prima nocte, qua castra ciuitati admouerant, fregit. Quòd si etiam uestram progeniem liberaret, Romanos uerò dignos poena iudicaret, confestim eis illo tempore sicut Assysi irasceretur, quo genti manus Pompeius attulit, quo post illum Sosius ascendit, quo Galileam Vespasianus excidit, postremò non nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus, neq; Sosius quicquam passi sunt, & ciuitatem uictoria ceperunt. Vespasianus autem ex bello quod nobiscum gessit, etiam imperium adeptus est. Nam Tito quidem etiam fontes nunc uberiores profluunt, qui prius uobis aruerant. Deniq; ante eius aduentum scitis & Siloam & omnes extra ciuitatem fontes adeò defecisse, ut ad utrunq; aqua mercaretur: nunc autem ita hostibus nostris largi sunt, ut non modò ipsis & iumentis eorum, sed etiam hortis sufficiant. Deniq; huius prodigij & antè periculum factum est in excidio ciuitatis, quando supra memoratus Babylonius Rex cum exercitu aduenit, qui & captam ciuitatem incendit & templum: quamuis (ut opinor) nihil tunc illi tantum, quantum uos impie nunc, commississent. Itaq; sanctis relictis, Deum fugisse putauerim: hisq; nunc adesse, quibus cum bellum geritis. An bonus quidem uir domum flagitiosam fugiet, & domesticos oderit? Deum uerò malis uestris inherere arbitramini, qui etiam occulta conspicit, & audit omnia quæ tacentur? Quid autem apud uos tacetur? quid celatur? quid non etiam inimicis planum factum est? Iniquitates enim uestre uelut in promptu neminem latent: inq; dies singulos, quis peior sit, certamen habetis, atq; ita nequitiam, ut uirtutem demonstrare contenditis. Veruntamen reliqua salutis uia est, si uel

si uelitis, & diuinitas confectis ac poenitentibus solet se
 placabilis offerre. Arma proiците, pudeat uos patrie iam di-
 rute, conuertite oculos, & aspiciate eius quam proditis pa-
 chritudinem, quale oppidum, quale templum, quam multo-
 rum gentium munera. Quis in hæc flammæ adducit? qui
 hæc iam non esse desiderat? Et quid est hoc quod saluum esse
 debeat dignius? ô duri & lapidibus stupidiore. Si hæc non
 ueris luminibus cernitis, saltem familiarum uestrarum misere-
 mini. Versentur in conspectu cuiusq; filij, coniuges, & pares-
 tes, quos paulò post aut bellum aut fames absumpserit. Scio
 quia unâ cum his periclitabitur mihi mater & coniunx, &
 familia non ignobilis, domusq; olim clarissima. Et fortasse
 propterea me quisquam hæc suadere credidit: Interficiat illos,
 accipite mercedem salutis uestræ sanguinem meum. Ipse quoq;
 mori paratus sum, si post me resipiscitis. Hæc Iosepho uocife-
 rante cum lacrymis, seditiosi quidem neq; animos flexerunt,
 neq; tutam sibi mutationem fore iudicauerunt. Populus uerò
 ad profugendum commotus est: & alij possessionibus suis,
 alij rebus charissimis exiguo pretio uenundatis, aureos, ne la-
 trones eos deprehenderent, transglutiebant: quum uerò ad
 Romanos elapsi fuissent, exonerato uentre habebant usui ne-
 cessaria. Titus enim plerosq; per agros, quò uellet quisq;
 pergere, dimittebat: idq; magis eos ad perfugium hortabatur;
 quòd & intestinis malis carebant, nec Romanis seruiebant.
 Ioannes autem & Simon cum socijs, ne his magis pateret
 exitus, quàm Romanis aditus, obstruebant: & qui uel um-
 bram suspitionis dedisset, continuo necabatur. Ditionibus
 quidem manere etiam sicut profugere, par causa erat pereun-
 di: nam quasi transfugere uoluisset, propter patrimonium
 quisq; occidebatur. Cum fame autem crescebat desperatio sedi-
 tiosorum, & in dies singulos utrunq; malum amplius accen-
 debat

debat. Et palam quidem nulla erant frumenta, irrumpentes autem scrutabantur domos. Et si quidem inuenissent aliquid, eos qui negauerant uerberabant: si uerò nihil inuenissent, quasi diligentius celauissent, tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miserorum, cum ea quæ solidis uiribus starent, abundare cibo putarentur. Tabidi autem transfigebantur: nec rationis esse uidebatur, statim fame morituros occidere: multi uerò clam uniuersa bona sua uno frumenti modio, qui ditiores essent, itemque pauperes ordeï permutarunt. Inclusi deinde intimis ædium testis, quidam summa penuria insectum triticum comedebant: panem alij conficiebant, ut necessitas metuque monuisset. Et mensa quidem nusquam apponebatur, sed incoctum subtrahentes igni cibum diripiebant. Miserabilis autem erat uictus, dignumque lacrymis spectaculum, cum potentiores quidem plus haberent, infirmiores autem iniuriam deplorarent, quippe cum fames super omnes clades haberetur: Nihil enim sic perdit hominem ut pudor: nam quod reuerentia dignum est, in fame negligitur. Denique uxores uiris, et filij parentibus, et quod miserrimum, matres cibum infantibus ex ipso ore rapiebant: et marcescentibus inter manus charissimis nemo parcebat, quin uitæ guttas auferret. Edentes uerò talia non latebant, sed ubique aderant qui ista diriperent. Nam sicubi clausam domum uidissent, eos qui intus erant, cibum capere hoc suspicabantur indicio: statimque ruptis foribus irruebant, uictumque iam contusum dentibus, ex gutture penè reuocabant, ipsos faucibus strangulantes. Pulsabantur autem senes ne cibum defenderent: lacerabantur mulieres, ea quæ haberent in manibus occultantes: nullaque miseratio uel cani erat capitis, uel infantie: sed abstractos pueros et ex buccella pendentes, humo allidebant. Si quis autem incurrentes anteuenisset, quodque

quodq; rapturi fuerant deuorasset, tanquam læsi cruentiores erant. Accerbissimos autem cruciatus excogitabant, dummodo alimenta reperirent: nunc excruciantes genitalium uias, nunc uirgis acutus podices transfigendo: horrendaq; etiam auditis quis patiebatur: in unius panis confessionem, et ut unum pagnum farinae abditum indicaret. Tortores autem necessitabant (minus enim crudele uideretur, quod necessitas imperaret) exercentes autem dementiam suam, sexq; sibi dierum com meatum præparantes, hisq; occurrentes, qui per Romanorum custodias agrestis oleris herbarumq; gratia colligendarum nocte crepissent, cum iam se hostes euasisse credebant, que attulissent eripiebant: multumq; supplicantibus, et horribile Dei nomen implorantibus, ut aliquam partem sibi concederent eorum, que cum periculo sibi collegissent, nihil penitus dabant: gratumq; uidebatur, si spoliati non perirent. Hæc quidem humiliores a satellitibus patiebantur. Honorati uerò ac diuites ad tyrannos perducebantur, quorum alij insidiarum falsò accusati occidebantur, alij quia Romanis proderent ciuitatem. Et plerunq; delator subornatus indicabat, quòd profugere nolissent. Si uerò quem Simon expilasset, eum ad Ioannem remittebat: et quem Ioannes expoliasset, eum Simon excipiebat: sibiq; inuicem propinabant sanguinem popularium, miserorumq; cadauera partiebantur. Et dominandi quidem causa erat in utroq; dissensio, scelerum uerò concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri, sibi totum uendicans, non dedisset, nequissimus uidebatur. Et qui non accepisset, uelut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Singulatim quidem iniquitates eorum explanare non potero: ut autem breuiter dicam, neq; aliam ciuitatem unquam talia perpeffam puto, neq; ullam nationem post hominum memoriam malitia ferociorem fuisse. Postremò etiam genti Hebræorū

malcā

malcedicebant, ut minus impij uiderentur in alienos. Veruntamen, quod erant, & seruos se, & conuenas & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt. Denique ciuitatem ipsi euertere, & Romanos inuitos hanc tristem admittere uictoriam coëgere: tardiusq; uenientem in templum ignem penè traxere. Denique cum hi ardere superiorem ciuitatem uidissent, neque doluere, neque illachrymauere: sed apud Romanos qui hæc paterentur inuenti sunt. Verum hæc quidem suo loco postea cum rerum documentis dicemus.

De Iudæis crucifixis & aggeribus combustis. CAP. XII.

Tito autem aggeres proficiebant, quamuis à muro milites malè afficerentur: parte uerò equitatus missa, iussit per ualles ad alimèta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatōres, quibus iam minime præda sufficeret: maior uerò pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus. nec clàm enim seditiosis fieri posse sperabant, ut cum coniugibus ac liberis diffugerent: eosq; latronibus relinquere non patiebantur uice sua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundum famēs, restabatq; iam latitantes egredi, & ab hostibus capi. Deprehensi autem necessitate repugnabant, metu supplicij, seroq; uidebantur supplicare: post pugnam itaque uerberati, & ante mortem modis omnibus excruciatī, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis uidebatur ista calamitas, cum Iudæi in dies singulos quingenti, nonnunquam etiam plures caperentur. Sed neq; captos dimittere tutum erat, tantamq; asseruare multitudinem custodum uidebat esse custodiam: maxime uerò propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros, tanquam similia passuros, nisi se dedidissent. Milites autem diuersis modis suffigebant, ira & odio & ludibrij causa: & propter multitudinem quā cepissent, iam spatium

a A crucibus

crucibus decrat, & corporibus cruces. Seditiosis uerò tantum defuit, ut ea clade mouerentur, quòd etiam in contrarium excessit, ad deterrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis, & si qui erant popularium prouiores ad pacem, & que paterentur qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui comprehensi tenebantur, eos supplices non captiuos esse dicebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec uerum cognosceretur inhibuit. Fuerunt autem qui statim dilapsi sunt, quasi ad uerum supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem, comparatione famis requiem esse ducebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscidi præcepit, eosq; ad Iordanem & Simonem intromisit, ut propter calamitatem nec uiderentur profugi, nec crederentur: saltem nunc desinerent admonens, ne uel se compellerent ad excidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata uoluntate, & proprias animas, & patriam tantam & templum, cuius participem non habebant. simul autem aggeres circumeundo, operantes urgebat, ueluti factis uerba non multo post secuturus. Ad hæc in montes stantes, & ipsi Cæsari, & patri eius maledicebant, mortemq; se contemnere clamabant, eamq; seruituti rectè præferre. multa uerò mala Romanis facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, ut ipse diceret, perituros: mundumq; Deo templum hoc melius esse: quāuis & id seruaturus sit qui incoleret: qui ipsos quoque auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illufuros. quibus facta non adfore: finem enim Dei esse. Talia conuicijs admiscentes uociferabantur. Et inter hæc Antiochus quoq; aderat Epiphanes, multos alios armatos secum ducens, & præterea catrua stipatus qui Macedones appellabantur, omnes statura pares & paulo maturiores adolescentibus, more Macedonum instructi armis & eruditi. unde etiam nomen

nomen habebant , pleriq; tamen famam gentis equare non poterant. Omnium enim regum qui Romanis parebant , felicissimum Comagenum fieri contigit , prius quàm fortuna mutaretur. Ostendit autem ille quoq; in senecta etate , nullū ante mortem beatum dici oportere. Ceterum filius eius adhuc eo uigente presens se mirari aiebat , quidnā esset quod Romanos adire pigebat muros , erat enim bellator ipse naturaq; promptissimus , tantusq; uiribus , ut multum peccaret audacia. Cū uerò Titus ad hoc subrisisset , laboremq; communem esse dixisset , sicut erat Antiochus cum Macedonibus in murū impetum fecit. Et ipse quidem pro uiribus suis ac peritia cauebat tela Iudeorum , sagittis eos appetens : adolescentes autem omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerant , Et ad extremum multi sauciꝝ recessere : hoc reputantes , quòd etiam uiris Macedonibus uincere cupientibus , fortuna opus sit Alexandri. A' Romanis enim duodecimo die mensis Maiꝝ aggeres inchoati , uix nono Et uigesimo perfecti sunt , cum totos dies septem Et decem laborassent : ingentes enim quatuor iacti sunt. Et unus quidem qui erat ad Antoniam , Et à quinta legione fuerat exstructus , contra medium stagnum , quod Struthium uocatur : alter uerò à duodecima uiginti cubitis distans. Decima uerò legio , quæ supra memoratis præstabat , in septentrionali parte opus erexerat , ubi stagnum est quod appellatur Amygdalon. Ab hoc autem quinta-decima legio triginta discedentem cubitis aggerem fecit ad pontificis monimentum. Iam uerò admotis aggeribus , Iohannes subfossa intus terra usque ad aggeres Antoniam uersus , dispositis per cuniculum sudibus , opera suspendit : illataq; sylua pice ac bitumine illita , ignem immittit : succensis autem fulcimentis , fossa repente subsedit , cumq; magno sonitu in eam aggeres decidere . ac primo quidem cum puluere

*fumus ex alto excitatus est, cum ignem ruina cōcluderet. peric-
 uerò materia qua premebatur, flamma iam clarior appar-
 bat. Et Romanos repentini quidem facti stupor occupat: mo-
 litionem uerò Iudæorum egre ferebant: iamq; se uicisse creden-
 tium & spes eo casu refrixit, & in posterum subuenire ad-
 uersus ignem minus utile uidebatur, etiam si esset extinctus se-
 mel aggeribus deuoratis. Biduo uerò post, alios etiam agge-
 res Simon cum socijs aggreditur. illa enim parte Romani ad-
 motis arietibus concutere murum coeperant. Tephibæus au-
 tem quidam ex Garfi ortus, ciuitate Galilee, & Megassæus
 ex regalibus famulis Mariammes, cumq; his Adiabenus qui-
 dam, filius Nabatæi, nomen habens ex fortuna Agiras, cuius
 est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt.
 hisq; uiris neq; audaciores in illo bello extra ciuitatem appa-
 ruere, neq; magis horrendi. nam uelut in amicos, nō in agmen
 hostium excurrerent, nihil cunctati sunt aut substitere: sed per
 medios inimicos facto impetu, machinas incendere. atri autem
 musilibus, & gladijs detrusi, non prius à periculo demoti sunt,
 quàm ignis instrumenta corripere. Sublata uerò iam flamma,
 Romani quidem concurrentes è castris, auxilio propera-
 bant: Iudæi uerò ex muro eos prohibebant, manusq; cum his
 conferebant, qui flammam extinguere conarentur, proprijs
 corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidem arietes igni
 subtrahere, cum eorum tegmina cremarentur: Iudæi uerò etiā
 per flammam eos retinere certabant. & quamuis feruens nacti
 essent ferrum, tamen arietes non amiserunt. Hinc autem flamma
 transijt in aggeres, & auxiliantes præueniebat incendium.
 Itaq; Romani flamma circumdati, quoniam seruare posse ope-
 ra desperabant, in castra discedunt. Iudæi uerò magis instabāt,
 cum semper eorum numerus cresceret, ex ciuitate accedenti-
 bus adiumentis, minusq; cautos haberent impetus, freti uictoria.*

ria. progressi autem usq; ad munimenta castrorum praelio cum eorum custodibus decertabant. Est enim statio pro castris per nites succedentium armatorum, & acerbissima in eos sanctio Romanorum, ut qui loco de qualibet causa cessisset, occideretur. hi poenali exitio gloriosa morte prelati, steterunt fortiter: eorumq; necessitate simul ac pudore, plurimi fugientium redierunt: ballistisq; in muro dispositis, ex ciuitate accedentem multitudinem prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum prouidentem. nam quoscumque obuios habuissent, cum his congregiebantur Iudæi: & in spicula irruentes incaute, ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neque hi actis magis quam fiducia superabant, & Romani plus audacie quàm quòd male tractarentur, cedebant. Iam uerò Titus aderat ab Antonia, quò secesserat, locum alijs aggeribus prospiciens: multumq; increpatis militibus, si cum hostium muros obtinerent, in suis periclitarentur, & uelut ex carcere contra se dimissis Iudæis, obsessorum paterentur ipsi fortunam, ipse cum electis militibus hostes à latere circumuenit: illi autem cum in ora ferirentur, contra eum conuersi durabant. mixta uerò acie, puluis quidem lumina, clamor uerò aures exuperabat, neque aut amicum quisquam internoscere poterat aut inimicum. Iudæis autem non tam uirium fiducia, quantum salutis desperatione perseverantibus, etiam Romanos pudor armorum & gloriæ & præsentia periclitantis Cæsaris reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremum, nimia ferocitate animorum, uel totam multitudinem Iudæorum fuisse rapturos, nisi præuento pugnae momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autem aggeribus Romani moerore tenebantur, quòd tam longum laborem una hora perdidere, & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

De muro extructo ab exercitu Romano circum Hierosolymam triduo.

CAPVT XIII.

Titus autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et ceteris dioribus quidem placebat, omni admoto milite ut muros experiri: adhuc enim Iudeos cum exercitus parte dimicasse, universi uero militis impetum tolerare non posse, uerum sagittis esse obruendos. Prudentiores autem rursus aggeres fieri suadebant, et sine aggeribus assideri, gressus eorum tantummodo observando, ac ne uictus intro ferretur monebant, et ciuitatem famelicam quere, neque cum hoste manu colligere: nec enim expugnatorum confidentiam posse, quibus optatum est ferro procumbere, uel etiam sine hoc interficere, quae seuior est cupiditas. Ipsi autem Tito, cessare quidem prorsus tanto cum exercitu, honestum non uidebatur: et pugnare cum his superuacuum, qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri, impendiorum penuria operosum iudicabat, egressus uero ciuitatis observari, operosum. Nec enim circumdari eam propter magnitudinem locorumque difficultatem, ab exercitu posse, et praeterea ad excursus incauere contra manifestam uero uiam obseruatam, occultas uias excogitatos Iudeos, tam necessitate quam locorum scientia. Si quidem clam esset illatum, diutius obsidionem trahendam, retendumque, ne uictoriae gloriam diminuat temporis longitudo. Nec enim cuncta quidem effici posse, sed celeritatem ante gloriam ducere debere tamen si celeritate uti uelit et cautione, totam muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus posse precludi: et Iudeos aut omnibus modis salute desperata, ciuitatem tradituros, aut fame uictos facillime capiendos, aliter enim se non posse quiescere. Verum et aggeres curaturum esse, cum infirmiores habeat qui prohibeant. Quod si cuiquam magnum opus et inextricabile uideatur, eum considerare debere, quod neque paruum opus Romanos decebat facere: et sine labore magnum quid perficere

perficere, ne Deo quidem facile sit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidā impetus militibus incidit: ambitumq; partiti, non solum rectores inter se, uerum ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, isq; chiliarcho placere properabat: chiliarchorum uerò ostentatio, ad duces usque pertinebat, ducum uerò certamina Cæsar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiēs, opus sapissime inspiciebat. Cœptum enim à castris Assyriorum, ubi ipse tendebat, ad inferiorem Cænopolim murum duxit. Hinc per Cedronem ad Eleôn montem reuertens, à meridie montem complectitur, usq; ad saxum quod Peristerconos uocatur, eiq; proximum collem, qui super uallem imminet Siloam, ac inde ad Occidentem flexo ædificio, ad uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentū, circumdato monte, ubi Pompeius castra posuerat, ad Septentrionalem redit regionem. Et cum processisset ad nicum, cui nomē est Erebinthonicus, post illum Herodis monumentum ab Oriente clausum castris suis coniunxit, unde cœperat. Murus quidem uno minus quadraginta stadiorum erat. Adhuc autem foris castella tredecim ædificata sunt: eorum gyrus denis stadijs numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, ut id quidem dignum mensibus uideretur, celeritas uerò fide careret. Muro autem circumclusa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primā quidem uigiliam noctis ipse circuiens explorabat: secundam uerò Alexandro permiserat: tertiā uerò obtigit legionum ducibus. Somnos autem uigiles inter se sortiebantur, totaq; nocte per castellorum spatia circuibant.

De fame Hierosolymorum & secundo aggere ex-
tructo.

CAPVT XIII.

Iudeis autem cum exeundi facultate, omnis etiam spes salutis adempta est: auctaq; iam fames, totas domos ac familias depa-

crucibus decrat, & corporibus cruces. Seditiosis uerò tantum defuit, ut ea clade mouerentur, quòd etiam in contrarium eis cecisset, ad deterrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis, & si qui erant popularium promiores ad pacem, & quæ paterentur qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui comprehensi tenebantur, eos supplices non captiuos esse dicebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec uerum cognosceretur inhibuit. Fuerunt autem qui statim dilapsi sunt, quasi ad uerum supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem, comparatione famis requiem esse ducebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscidi præcepit, eosq; ad Ioannem & Simonem intromisit, ut propter calamitatem nec uiderentur profugi, nec crederentur: saltem nunc desinerent admonens, ne uel se compellerent ad excidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata uoluntate, & proprias animas, & patriam tantam & templum, cuius participem non habebant. simul autem aggeres circumeundo, operantes urgebat, ueluti factis uerba non multo post secuturus. Ad hæc in muris stantes, & ipsi Cæsari, & patri eius maledicebant, mortemq; se contemnere clamabant, eamq; seruituti rectè præferre: multa uerò mala Romanis facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, ut ipse diceret, perituros: mundumq; Deo templum hoc melius esse: quāuis & id seruaturus sit qui incoletet: quem ipsos quoque auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illusuros. quibus facta non adsore: finem enim Dei esse. Talia conuicijs admiscentes uociferabantur. Et inter hæc Antiochus quoq; aderat Epiphanes, multos alios armatos secum duccens, & præterea caterua stipatus qui Macedones appellabantur, omnes statura pares & paulo maturiores adolescentibus, more Macedonum instructi armis & eruditi. unde etiam

nomen

nomen habebant , pleriq; tamen famam gentis æquate non poterant. Omnium enim regum qui Romanis parebant , felicissimum Comagenum fieri contigit , prius quàm fortuna mutaretur. Ostendit autem ille quoq; in senectâ atate , nullũ ante mortem beatum dici oportere. Cæterum filius eius adhuc eo uigente præsens se mirari aiebat , quidnã esset quod Romanos adire pigebat muros , erat enim bellator ipse naturaq; promptissimus , tantusq; uiribus , ut multum peccaret audacia. Cũ uerò Titus ad hoc subrississet , laboremq; communem esse dixisset , sicut erat Antiochus cum Macedonibus in murũ impetum fecit. Et ipse quidem pro uiribus suis ac peritia cauebat tela Iudeorum , sagittis eos appetens : adolescentes autem omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerant , Et ad extremum multi saucij recessere : hoc reputantes , quòd etiam uiris Macedonibus uincere cupientibus , fortuna opus sit Alexandri. A' Romanis enim duodecimo die mensis Maij aggeres inchoati , uix nono Et uigesimo perfecti sunt , cum totos dies septem Et decem laborassent : ingentes enim quatuor iacti sunt. Et unus quidem qui erat ad Antoniam , Et à quinta legione fuerat extractus , contra medium stagnum , quod Struthium uocatur : alter uerò à duodecima uiginti cubitis distans. Decima uerò legio , quæ supra memoratis præstabat , in septentrionali parte opus erexerat , ubi stagnum est quod appellatur Amygdalon. Ab hoc autem quinta-decima legio triginta discedentem cubitis aggerem fecit ad pontificis monimentum. Iam uerò admotis aggeribus , Ioannes subfossa intus terra usque ad aggeres Antoniam uersus , dispositis per cuniculum sudibus , opera suspendit : illataq; sylua pice ac bitumine illita , ignem immittit : succensis autem fulcimentis , fossa repente subsedit , cumq; magno sonitu in eam aggeres decidere . ac primo quidem cum puluere

*sumus ex alto excitatus est, cum ignem ruina cōcluderet. peresa
 uerò materia qua premebatur, flamma iam clarior appare-
 bat. Et Romanos repentini quidem facti stupor occupat: mo-
 litionem uerò Iudæorum ægre ferebant: iamq; se uicisse creden-
 tium et spes eo casu refrixit, et in posterum subuenire ad-
 uersus ignem minus utile uidebatur, etiam si esset extinctus se-
 mel aggeribus deuoratis. Biduo uerò post, alios etiam agge-
 res Simon cum socijs aggreditur. illa enim parte Romani ad-
 motis arietibus concutere murum cœperant. Tephthecum an-
 tem quidam ex Garfi ortus, ciuitate Galilææ, et Megassarum
 ex regalibus famulis Mariammes, cumq; his Adiabenus qui-
 dam, filius Nabatæi, nomen habens ex fortuna Agiras, cuius
 est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt.
 hisq; uiris neq; audaciores in illo bello extra ciuitatem appa-
 ruere, neq; magis horrendi. nam uelut in amicos, nō in agmen
 hostium excurrerent, nihil cunctati sunt aut subistere: sed per
 medios inimicos facto impetu, machinas incendere. acti autem
 missilibus, et gladijs detrusi, non prius à periculo demoti sunt,
 quàm ignis instrumenta corripere. Sublata uerò iam flamma,
 Romani quidem concurrentes è castris, auxilio propera-
 bant: Iudæi uerò ex muro eos prohibebant, manusq; cum his
 conferebant, qui flammam extinguere conarentur, proprijs
 corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidem arietes igni
 subtrahere, cum eorum tegmina cremarentur: Iudæi uerò etiā
 per flammam eos retinere certabant. et quamuis feruens nacti
 essent ferrum, tamen arietes non amisere. Hinc autem flamma
 transijt in aggeres, et auxiliantes præueniebat incendium.
 Itaq; Romani flamma circumdati, quoniam seruare posse ope-
 ra æssperabant, in castra discedunt. Iudæi uerò magis instabāt,
 cum semper eorum numerus cresceret, ex ciuitate accedenti-
 bus adiumentis, minusq; cautos haberent impetus, freti uictoria.*

ria. progressi autem usq; ad munimenta castrorum praelio cum eorum custodibus decertabant. Est enim statio pro castris per vias succedentium armatorum, & acerbissima in eos sanctio Romanorum, ut qui loco de qualibet causa cessisset, occideretur. hi poenali exitio gloriosa morte prelata, steterunt fortiter: eorumq; necessitate simul ac pudore, plurimi fugientium redierunt: ballistisq; in muro dispositis, ex ciuitate accedentem multitudinem prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum prouidentem. nam quoscumque obuios habuissent, cum his congregiebantur Iudæi: & in spicula irruentes incaute, ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neque hi actis magis quam fiducia superabant, & Romani plus audaciæ quàm quòd male tractarentur, cedebant. Iam uerò Titus aderat ab Antonia, quò secesserat, locum alijs aggeribus prospiciens: multumq; increpatis militibus, si cum hostium muros obtinerent, in suis periclitarentur, & uelut ex carcere contra se dimissis Iudæis, obsessorum paterentur ipsi fortunam, ipse cum electis militibus hostes à latere circumuenit: illi autem cum in ora ferirentur, contra eum conuersi durabant. mixta uerò acie, puluis quidem lumina, clamor uerò aures exuperabat, neque aut amicum quisquam internoscere poterat aut inimicum. Iudæis autem non tam uirium fiducia, quantum salutis desperatione perseuerantibus, etiam Romanos pudor armorum & gloriæ & præsentia periclitantis Cæsaris reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremum, nimia ferocitate animorum, uel totam multitudinem Iudæorum fuisse rapturos, nisi præuento pugnae momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autem aggeribus Romani mœrore tenebantur, quòd tam longum laborem una hora perdidere, & multi quidem solutus machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

De muro extructo ab exercitu Romano circum Hierosolymam triduo.

CAPVT XIII.

Titus autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat, omni admoto milite ut muros experiri: adhuc enim Iudeos cum exercitus parte dimicasse, universi uero militis impetum tolerare non posse, uerum sagittis esse obruendos. Prudentiores autem rursus aggeres fieri suadebant: alij et sine aggeribus asideri, gressus eorum tantummodo obseruando, ac ne uictus intro ferretur monebant, et ciuitatem fami relinquere, neque cum hoste manu colligere: nec enim expugnari eorum confidentiam posse, quibus optatum est ferro procumbere, uel etiam sine hoc interficere, quae seuior est cupiditas. Ipsi autem Tito, cessare quidem prorsus tanto cum exercitu, honestum non uidebatur: et pugnare cum his superuacuum, qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri, impendiorum penuria operosum iudicabat, egressus uero ciuitatis obseruari, operosius. Nec enim circumdari eam propter magnitudinem locorumque difficultatem, ab exercitu posse, et praeterea ad excursus incautum: contra manifestam uero uiam obseruatam, occultas uias excogituros Iudeos, tam necessitate quam locorum scientia. Si quid autem clam esset illatum, diutius obsidionem trahendam, uerendumque, ne uictoriae gloriam diminuat temporis longitudo. Haec enim cuncta quidem effici posse, sed celeritatem ante gloriam duci debere tamen si celeritate uti uelit et cautione, totam muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus posse praeccludi: et Iudeos aut omnibus modis salute desperata, ciuitatem tradituros, aut fame uictos facillime capiendos, aliter enim se non posse quiescere. Verum et aggeres curaturum esse, cum infirmiores habeat qui prohibeant. Quod si cuiquam magnum opus et inextricabile uideatur, eum considerare debere, quod neque paruum opus Romanos decebat facere: et sine labore magnum quid perficere

perficere, ne Deo quidem facile sit. His dictis duces exhortatus, tubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidā impetus militibus incidit: ambitumq; partiti, non solum rectores inter se, uerum ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, isq; chiliarcho placere properabat: chiliarchorum uerò ostentatio, ad duces usque pertinebat, ducum uerò certamina Cæsar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiēs, opus sapissime inspiciebat. Cœptum enim à castris Assyriorum, ubi ipse tendebat, ad inferiorem Cenopolim murum duxit. Hinc per Cedronem ad Eleôn montem reuertens, à meridie montem complectitur, usq; ad saxum quod Peristerconos uocatur, eiq; proximum collem, qui super uallem imminet Siloam, ac inde ad Occidentem flexo edificio, ad uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentū, circumdato monte, ubi Pompeius castra posuerat, ad Septentrionalem redit regionem. Et cum processisset ad nicum, cui nomē est Erebinthonicus, post illum Herodis monumentum ab Oriente clausum castris suis coniunxit, unde coeperat. Murus quidem uno minus quadraginta stadiorum erat. Ad hoc autem foris castella tredecim edificata sunt: eorum gyrius denis stadiis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, ut id quidem dignum mensibus uideretur, celeritas uerò fide careret. Muro autem circumclusa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primā quidem uigiliam noctis ipse circuiens explorabat: secundam uerò Alexandro permiserat: tertiā uerò obtigit legionum ducibus. Somnos autem uigiles inter se fortiebantur, totaq; nocte per castellorum spatia circuibant.

De fame Hierosolymorum & secundo aggere extructo.

CAPVT XIII.

Iudeis autem cum exeundi facultate, omnis etiam spes salutis adempta est: auctaq; iam fames, totas domos ac familias depa

lias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atque infantibus: uiarum autem angusta senibus mortuis. Adolescentes autem ac iuuenes turgidi, uelut umbræ mortuorum, per fora uersabantur: & ubi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera neque poterant prælabore, & eos quibus aliqua uis supererat, pigebat, & propter multitudinem mortuorum, & quòd de ipsis erat incertum. Denique super eos quos sepelierant, multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra, priusquam futi dies ueniret, & uiui properabant: neque luctus in illis calamitatibus, neque fletus erat, sed fame superabatur affectus. Siccis autem oculis, & corruptis oribus, qui tardius morerentur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum uerò silètiū ciuitatem, plenaq; mortuis nox comprehenderat, & latrones his acerbiores. domos enim, quæ tum sepulchra erant, & cadauera spoliabant, & uelamina corporibus detrahentes, cū risu egrediebantur. huiusq; gladiorum mucrones probabāt: nonnullosq; iacentium adhuc spirantes, ferro experiendi causa transuerberabant. Si quis autem manum rogasset aut ferrum sibi commodari, quo famem euaderet, superbissime negligebatur. Animas uerò efflantium quisque, in morte templum obtutibus intuebatur, cum uiuos relinqueret seditiosos. Illi autem, primo quidem sumptu publico inbebant mortuos sepeliri, cum fœtorem ferre non possent: deinde quòd non sufficiebant, in ualles eos ex muro præcipitabant. Quas circuiens Titus ubi plenas cadaueribus uidit, altamq; sanienem tabefactis corporibus defluentem, ingemuit: & extensis manibus Deum testabatur, factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani uerò, cum iam nemo seditiosorum auderet excurrere (nam etiam eos mœror, famesq; tangebant) dies letos agebant: frumenti, aliarumq; rerum necessaria rû habentes copiam, de Syria proximisq; provincijs. multi autē
iuxta

iuxta murum stantes, magnamq; alimentorum abundantiā demonstrantes, satietate sui famem hostium incendebant. Seditiosis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miseratus, & properas saltem hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati proximas sylvas, opera prima consumpserant, à nonagesimo uerò stadio milites alias congerebant: & ad Antoniam solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autem agmina circueiens, atque opus urgens, quòd in manibus eos haberet, latronibus ostendebat. Sed illis poenitudo planè perierat: & animis ac corporibus separati, utrisque uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio mansueta, uel corpora dolor tangebat, qui etiam mortuam plebem, quasi canes lacerabant, replebantq; languentibus carcerem.

De cæde Iudæorum intra & extra Hierosolymam. CAP. XV.

DEnique Simon Matthiam, per quem obtinuerat ciuitatem, dextruciatum pexemit. Boëthi filius erat, ex pontificibus populo maximè fidelis & charus. Is, cum à Zelotis malè populus tractaretur, quibus iam Ioannes accesserat, ut adiutorem Simonem reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuens. Ingressus autem ille, postquam obtinuit ciuitatem, inimicum eum æquè atq; alios esse dicebat, qui pro se consilium dederat, uelut hoc simplicitate suafisset: productumq; eum & accusatum, quòd cum Romanis sentiret, morte damnauit, ne purgationis quidem ei facultate concessa, cum tribus filiis suis. quartus enim ad Titum antè profugerat. Prius autem se occidi, quàm filios obsecrantem, atque hanc pro illa, quòd ciuitatem ei aperuisset, gratiam postulātem, ut augetet eius dolorem, nouissimum iussit interfici. Ille quidem super cæsos in conspectu suo filios iugulatur, coram Romanis,

productus : ita enim Simon Anano Bamadi filio præceperat, qui erat eius satellitum crudelissimus, cavillatus si quid cum inuarent, ad quos exire uoluisset. corpora uerò sepeliri prohibuit. Post hos Ananias quidam, pontifex, filius Masbali, nobilis, et scriba curiæ, uir fortis, ex Ammaus genus ducens, et cum his quindecim ex populo clariores necantur. Iosephi uerò patrem conclusum asseruabant : nulloque præcone denunciante, ne quis in ciuitate degentiū uel colloqueretur cum eo, uel in unum ueniret, proditiōnis metu proposito : et eos qui hæc cum illo deslerent, ante quæstionem perimebant. Ista uidens quidam Iudas filius Iudæ, unus ex numero præfectorum Simonis, qui turrin ab eo sibi creditam custodiebat, fortasse quidem nonnihil etiam misericordia crudeliter percutientium, magis autem sui prouidentia, cōuocatis decem fidiſſimis contubernaliū : Quousque tandem, inquit, hæc mala sustinebimus ? quam uel salutis spem habemus, seruantes pessimo fidem ? Ecce iam fames oppugnat, Romani uerò penè intus sunt. Simon autem bene quoque meritis infidelis est : metusque etiam apud eum pœnæ, et apud Romanos certa fœderis dextera. Ergo age, tradito muro et nosmet seruemus et ciuitatem. Nihil autem graue Simon patitur, si cum de se desperauerit, pœnæ citius pendet. His ubi decem assensi sunt, mane ceteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit, ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. ipse uerò de turri hora tertia Romanos inuocabat. illorum autem alij præ superbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat, uelut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea uerò, cum Titus ad murum cum armatis succederet, ante rem Simon cognouit, turrinque uelociter occupat : Romanisque eos inspectantibus custodes peremit, et per murum proiecit corpora mortuorum. Ibiq; circueiens Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput uulneratur lapide, statimque attonitus cadit.

Excursus

Excursus autem ad eius casum factus est Iudeorum: abreptusq; esset in ciuitatem, nisi Cæsar misisset qui eum protegerent. Illis autem pugnantibus, Iosephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens. Seditiosi uero, tanquam interfecto quem maxime cupiebāt, cum Letitia conclamauerunt. Spargitur autem hic rumor per ciuitatem: ex quo residuam multitudinem moror tenuit, uere perisse credentem, cuius fiducia profugere cogitabant. Audito autem Iosephi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad custodes quidem, ex Iotapatis hoc ait certo se credere, nec enim uiuo potiri. Secreto autem flens, ad ancillas: hunc, inquit, fecunditatis recepisse fructum, quod ne sepelire quidem sibi filium licuisset, à quo sepeliri sperasset. Verum ne illam quidem mendacium diutius cruciauit, neque latrones refecit. Cito enim curato uulnere Iosephus resipuit: progressusq; clamabat, illos sibi non multo post uulneris poenas duros. populum autem rursus ad fidem hortabatur. unde populo quidem fiducia, seditiosis uero stupor incidit eius affectu. Profugorum autem alij statim de muro necessitate profugiebāt: alij uelut ad pugnam cum lapidibus progredi simulantes, mox ad Romanos profugiebant. Hos autem sauior ea quam intus pertulerant fortuna consequebatur: et fame, quam domi reliquerant, uelociorem apud Romanos inueniebant ad exitum satietatem. aderant namq; inflati ex inedia, et uelut morbo intercutis aquæ turgidi. deinde uacuata replentes corpora disrumpebantur: nisi qui periti desideria cohibuissent, paulatimq; cibum desueto corpori obtulissent. Verum et eos qui hoc modo seruarentur, alia plaga suscepit. Quidam apud Syros ex transfugis deprehenditur, è fimo uentris aureos colligens. Transglutientes autē (ut supra diximus) eos ueniebant, quod cunctos seditiosi scrutabantur: et maxima uis auri fuerat in ciuitate, denique duodecim atticis comparabant, quod antea uigin

nigtntiquinq; ualebat. Verum hac arte per unum detecta, totis
 castris fama percrebuit, quod auro transfuge pleni uenirent.
 Arabum autem multitudo & Syri, scissis uentribus supplicium
 mimabantur. Et hac ego clade nullam credo seuiorem conti-
 gisse Iudeis: una deniq; nocte duorum millium patefacta sunt ui-
 scera. Et hac Titus iniustitia cognita, penè iussisset autores cir-
 cumsuso equitatu iaculis appeti, nisi magna fuisset multitudo
 noxiorum, multoq; plures puniendi, quam qui fuerant interem-
 pti. Conuocatis autem auxiliarium ducibus, itemq; militum Ro-
 manorum (nam etià militum quosdam hec tangebatur inuidia)
 utrisq; iratus dicebat: si qui militum suorum hec committerent
 lucri causa incerti, nec arma propria quisquã erubesceret au-
 ro argentoq; facta: Arabes autè & Syri, primo in alieno bello
 licenter calamitates inferrent. deinde crudelitatem in cædibus
 & in Iudeos odia Romanis ascriberet. hac enim quosdã suo-
 rum milites infamia participare, & his quidem mortè internu-
 natus est, si quis in eadem postea repertus fuisset audacia. ad le-
 giones autem mandata dedit, ut suspectos inuestigarent, atque
 ad se deferrent. Verum profecto auaritia contemnit omne sup-
 plicium, seuisq; hominibus lucrandi amor innatus est: nullaq;
 omnino calamitas plus habendi cupidini comparatur. Imò ue-
 ro hec aliàs, & modum habent, & metu subiugantur. Deus
 autem, qui damnauerat populum, omnem uiam salutis ad in-
 teritum uerterat: deniq; id quod cum poena interdixerat Cæ-
 sar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis transfugisset,
 circumspectantes antè ne quis Romanorum uideret, eos scinde-
 bant, & ex uisceribus questum nefarium trahebant. in paucis
 autem reperiebatur, & plerosq; sola spes consumebat. Hic
 quidem casus multos transfugarum reduxit.

De sacrilegio circa templum, & relatis ex urbe cadaueribus,
 & fame.

CAP. XVI.

Ioannes

IOannes autem, ubi rapinæ ex populo defuere, ad sacrilegium sese conuertit: multaq; donatia templi retinens, multaq; uasa diuinæ rei ministerio necessaria, crateras, & lances, & mensas, ne urceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiuq; uxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atque ornauerunt: tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona distrahebat. ad socios autē dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro Deo, qui pro templo militarent, & ex ipso ali. Proptereaq; sacrum uinum, & oleum, quod sacerdotes sacrificijs reseruabant, tutum erat effusisse. nanque in templo & multitudini distribuit, & illi sine horrore ungebantur & potabant. Non equidem recusabo dicere, quæ dolor iubet. Puto si Romani contra noxios uenire tardassent, aut hiatu terræ deuorandam fuisse ciuitatem, aut diluui perituram, aut fulmina ac Sodomæ incendia passuram. multo enim magis impiam progeniem tulit, quàm quæ illa pertulerat. denique cum eorum pertinacia desperata, totus populus interiit. Et quid opus est singulatim narrare clades? Manæus Lazari filius, transgressus ad Titum, per unam portam quæ sibi credita fuerat centum & quindecim millia & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die castra propè ciuitatem posita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, usque ad Calendas Iulij. hæc autem immensa est multitudo: nec tamen ipse fuit appositus portæ, sed publicam mercedem diuidens, mortuos ex necessitate numerabat. cæteros enim propinqui sepeliebant. sepultura autem fuit, elatos ex oppido proijcere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum sexcenta millia portis eiecta nuntiabant: aliorum uerò numerum minime posse comprehendere: cum autem pauperibus effereendis non sufficerent, congesta in maximis adibus cadauera esse inclusa. & frumenti quidem modium uenisse talento. post autem

tem ubi muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulso, ut cloacæ rimarentur, boumque ueterem finum alimentum haberent, ster- cuique collectum, quod ne uisui quidem tolerabile fuserat, *cibus erat*. Hæc Romani quidem audientes miserati sunt: *seditiones autem ne uidentes quidem poenitebat, sed patiebantur usque ad ea progredi: fatum enim eos reddiderat cecos, quod iam et ipsis imminabat et ciuitati.*

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

liber septimus.

De suffossione murorum, succensione aggerum, & Sabino
oppugnante murum.

CAP. I.

LADES quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant, cum et seditiones magis accenderentur aduersis inclusi, postquam populum fames ipsosque iam possederat. Quin et multitudo congestorum in ciuitate cadauerum, et uisu horrenda erat, odoremque pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnantium moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata, conculcare mortuos cogeantur: et qui super eos pedem ponerent, neque miserabantur, neque horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliâ mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexteras ad externum bellum præparabant, tanquam exprobrâtes Deo (ut mihi uidetur) supplicij sui tarditatem. nō enim spe uictoriæ maior pars eorū, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra uiginti et unum dies aggeres erexerunt

erexerunt, attonsis omnibus ad nonaginta usq; stadia circa op-
pidum lucis. Erat autem miserabilis terræ facies. nam quæ an-
tea arboribus & paradisis ornata fuerat, ea tunc deserta præ-
cisus undiq; arboribus cernebatur: nec ullus qui pridem Iudeam
uiderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis, cum
eius solitudinem tunc uideret, continere lachrymas poterat, uel
non gemere mutationem quantum pristinis derogasset. Omnia
nanque insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: nec si quis su-
bito aduenisset, qui locum prius scierat, cum cognosceret, sed
præsens quæreretur ciuitatem. Romanis autem ac Iudeis, finitum
opus aggerum, par faciebat timoris initium. nanque hi, nisi eos
quosque exurerent, captum iri ciuitatem putabant: Romani au-
tem, fortasse nec uoluntatem sibi fore illis incensis alios parare.
nam & materiæ defecerant: & labori quidem corpora mili-
tum, crebris uerò offensionibus animi cesserant. Verum ciuita-
tis cladibus tristius Romani quàm ciues in ea degentes afficie-
bantur. ad mala enim quæ hinc accidebant, etiam pugnantibus
nihilò segnioribus utebantur. Sed eorum spes frangebatur, cum
aggeres insidijs, machinæ soliditate muri, manus uerò consli-
ctus audacia repugnantium superaretur, & præcipue, quòd
cum seditione fameq; ac bello totq; malis præstantiores Iudeo-
rum animos inuenirent, uirorum quidem inexpugnabiles esse
impetus arbitrabantur, inuictam uerò animorum magnitudi-
nem quæ calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus secun-
dis sustineat, qui malis ad uirtutem incitarentur? Illi quidem
propterea cautius custodias præparabant. Ioannis autem factio
apud Antoniam, simul & quæ futura timebantur, si disijcere-
tur murus cauebat, & antequam arietes admouerentur, ope-
ribus instabat: nisi quia conatus eorum irritus fieret. Aggressi
enim cum facibus aggerem, spe decepti remeauere. Nā primum
ne concordare quidem eorum uidebatur consilium, paulatim
& per

Et per intervalla, et constanter, non sine metu prosilientium,
 neque Iudeorum more, ut breuiter dicam. deerant enim que
 propria gentis essent, audacia, cursus, et omnium simul impe-
 tus: et ut non sine offensione recederent. Languidiore uero
 progressi quam solebant, etiam Romanos solito promptiores
 offendere: qui corporibus quidem atque armis ita undique ag-
 geres sepsere, ut nusquam igni aditum relinquerent: animum
 uero ita confirmauerunt, ne quis loco antequam occumberet mo-
 ueretur. nam prater omnium rerum desperationem si etiam il-
 lud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupaue-
 rat, si aut calliditati uirtus cederet, aut arma temeritati, aut
 peritia multitudini, aut Iudeis Romani. Simul autem missilia
 pro illis faciebant in prosilientes delata: et qui cecidisset, po-
 sterioribus impediabat, ac periculum antecedentis molliores eos
 efficiebat. Qui uero intra teli iactum uenire properassent, alij
 disciplina hostium et densitate perterriti, alij confixi hastis
 retrocedebant: et ad extremum alius alium timiditatis argu-
 ens, re infecta reuertebantur. Calendis autem Iulij tentata fue-
 rat expugnatio. Iudeis autem inde digressis, Romani machi-
 nas ad mouere, quamuis ab Antonia saxis atque igni ferroque pe-
 terentur, et quodcumque hostibus telum necessitas attulisset.
 nam licet multum moribus Iudei consideret, machinasque con-
 temnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi
 autem Iudeis studium esse rati, ne murorum infirmitate An-
 tonia lederetur: et fragilibus eam fundamentis suspicantes,
 contra certabant. Nec tamen quod feriebatur, ictibus obedie-
 bat: sed ipsi quidem crebris in se missilibus iactis, cum nullis
 periculis desuper uenientibus lassarentur, arietum opus ur-
 gebant. cum uero inferiores essent, ac lapidibus frangerentur,
 alij scutis super corpora concameratis, fundamenta manibus
 et uectilibus suffodiebant. Itaque saxis quatuor obstinato labore
 concussis,

concuſſis, quietem utriſque nox attulit: & in ea murus arietibus labefactatus, ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus inſidiando murum ſuffoderat, ſubſidente cuniculo repente labitur. Verum præter ſpem utrorumque animi affecti ſunt. Nam Iudæi quidem quibus mœrorem eſſe oportebat, quod ruina præter ſpem acciderat, & aduerſum eam præcauti non fuerant, tanquam maneret Antonia confidebant. Romanorum autem inopinatam letitiam ex celeri ſubuerſione natam, conſpectus alius murus, quem intrinſecus Ioannes ædificauerat, citò reſtrinxit. Veruntamen priore facilior oppugnatio uidebatur. Tunc enim & aſcenſum per ruinas promptiorem, & Antonia eſſe infirmioremurum, qui recens erat, citòq; deſtrui poſſet, arbitrabantur. Nemo tamen eum audebat aſcendere: quod ei qui primus id tentauiffet, certiſſimum eſſet exitium. Titus uerò ſpe, atque oratione putans alacritatem pugnantium excitari, & adhortatione atque promiſſis ſæpe quidem periculorum naſci obliuia, interdum autem mortem ſolere contemni, in unum congregatos fortiſſimos experiebat, dicens: Commilitones, hortari quidem ad ea, quæ periculum non aſſerunt, aperte & ipsis qui rogantur, & qui eos rogant, ignauie reprehensionem parit. exhortatione autem opus eſt in ſolis rebus ambiguis: quippe illa per ſe quenque gerere dignum eſt. Itaque difficilem uobis in murum eſſe aſcenſum ipſe profiteor: quod autem uel maxime oporteat gloriæ cupidos pugnare cum difficilimis rebus, pulchrumq; ſit cum laude mori, nec erit infructuoſum ſi qui primi fortiter fecerint, proſequar. Primum quidem uos illud hortetur, quod nonnullos fortaiſſe deterreat, Iudeorum patiens animus, & in aduerſis rebus dura conſtantia. Romanos enim eoſq; milites, quibus in pace bella diſcere; in bello autem uincere conſuetum eſt, à Iudæis manu uel animo ſuperari turpiſſimum eſt: idq; in ſine uictoriæ, cum etiam Dei

minuer auxilio. namque offensiones nostræ, Iudaice despectio-
 nes sunt. Illorum autem clades, favore Dei, uestriq; vir-
 tibus crescunt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorumq; sine
 machinis casus, quid sit aliud quàm in illos ira Dei, nostrumq;
 adiumentum. Igitur non solum deterioribus inferiores uideri,
 sed etiam diuinum præsidium prodere, nobis non conuenit:
 Quo pacto autem non turpe uideatur, Iudæos quidem quibus
 non magni pudoris est uinci, qui seruire didicerint, quò minus
 in posterum id patiantur, mortem contemnere atque in nos me-
 dios frequenter excurrere, non uictoriæ spe, sed ostentationis
 gratia: uos autem totius penè terræ, marisq; uictores, quibus
 etiam non uincere probro habetur, ociosos sedentes, ne semel
 quidem in hostes aliquid audaciter expertos, famem ac fortuna-
 nam cum his armis operiri? maxime cum paruo discrimine to-
 tum possitis efficere. Denique in Antoniam si ascenderimus, ha-
 bebimus ciuitatē. Nam et si pugnandum sit aduersum intus po-
 sitos, quod non arbitror, attamen capiti ac respirationi hostium
 insedere uictoriā nobis plenissimam reponnit. Equidem præ-
 termissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, et immorta-
 litate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tem-
 pore mortem aliter sentientibus imprecor, quorum anima cum
 corpore sepultura damnatur. Quis enim uirorum fortium ne-
 scit, quòd animas in acie ferro corporibus absolutas, purissimum
 elementum æther hospitio receptas inter sidera collocat: ma-
 nesq; se bonos ac propitios heroas, uidendos offerunt poste-
 ris suis? Quas uerò morbus corporis, tabesq; consumpsit, et
 si maxime probris ac piaculis purgatæ sint, sunt uane et te-
 nebræ operiunt, altiq; obliuio suscipit, corporis simul et ui-
 tæ ac memoriæ sine circumscriptione. Quod si necessario mors
 homini decreta est, ad hoc autem omni morbo leuius est, ferri
 ministerium, cui non uideatur ignauum negare usui, quod de-
 bito

bito redditurus sit. Et hæc quidem ueluti seruari nequeant, uel qui conati fuerint, persecutus sum. est autem salutis spes in maximis quoq; periculis, qui uirilem animum gerant. Primum enim quod decidit patet incessui. deinde totum quod edificatum est, facilmè dissolui potest. Vosq; plures hoc opus agredientes, alius alij pro adhortatione fietis atque subsidio: uestraq; obstinatio breui animos hostium frangat: ac fortasse nobis, si eam tantum coeperimus, incruenta res efficitur. Etenim ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur. si uerò clàm, uel etiam per uim aliquid egerimus semel, quamuis paucos non sustinebunt. Me autem profectò pudeat, nisi qui primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero: et qui uiixerit, quidem nunc equalibus præsit: beatissima uerò præmia sequantur occisos. Talia dicente Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum uerò unus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, uir et manu simul et animo fortis apparuit: licet si quis eum antè uidisset, quantum ex habitu corporis, ne specie quidem militem esse credidisset. erat enim colore nigro, exilis habitudine: sed anima quædam heroïca in macro corpore, atque angustiore uiribus suis habitabat. Cùm primus itaq; surrexisset: Dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, et ante omnes in murum ascendo: atq; opto quidem, ut uires ac uoluntatē meam sequatur fortuna tua. quòd si cœpto casus inuiderit, scito me non præter spem, quòd res aliter cesserit, sed quòd sic decreuerim, pro te moriturum. His dictis, et scutum læua manu capiti prætendens, strictoq; dextera gladio, circa horam diei sextum murum petebat. sequebantur autem ex alijs, qui soli eim uirtutis emuli esse cupiebant, undecim uiri. Multò autem omnes antecedeat diuino quodā impetu excitatus, cū de muro custodes iaculis et sagittis undiq; infinitis appeterent, atq;

b B 2 ingen

ingentia saxa deuoluerent, quæ nonnullos de undecim deiecerunt. Sabinus autem missilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamen ante impetum cohibuit, quàm summa manubrehenderet, hostesq; in fugam uerteret. uiribus enim eius atque animi pertinaciâ territi, pluresq; ascendisse rati, non steterunt. Qua in re fortunam quis, ueluti uirtutibus inuideat, semperq; præclaris facinoribus officiat non incusauerit? Siquidem hic uir neq; ab incepto errauit, et offensione lapidis cum maximo crepitu pronus decidit. Vnde factum est, ut Iudei ueneri, ubi solum et iacentem uidere, ex omni cum parte iaculis peterent. Ille uerò genibus nixus, et scuto protectus, primo quidem ulcisccebatur hostes, multosq; ad se appropinquantes sanciauit: uulnerum autem multitudine remisit dexteram: et ad extremum prius quàm redderet animam sagittis est obrutus, uir dignus pro fortitudine qui meliori fortuna uteretur. pro mensura uerò coepti facinoris cecidit. Ceteri autem tres penè iam summa tenentes, obtriti lapidibus perierunt, et octo sanciatî detracti, et in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis Iulij gesta sunt.

Romani Antoniâ inuadunt, & à Iudeis repelluntur. CAP. II.

BIduo autem post uiginti de numero excubantium per aggeres militum congregati, signiferum ordinis sui, et duos quosdam ex ala equitum, et tubicinem unum ad se uocant: nonaq; noctis hora per ruinas ad Antoniâ otiose procedunt. occisis autem primis custodibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signum dari præcipiunt: quo ceteri quidem uigiles subito exuscitantur, et fugiunt prius quàm multitudinem quæ murum ascenderat, cerneret. nam et timor illis, et tuba imaginem quandâ, ut magnum hostium numerum ascendisse crederent, ostendit. Cæsar autem signo audito, propere armat exercitum: et cum ducibus primis lectorum caterua comitatus, ascendit.

ascendit. Cum autem Iudæi ad templum interius confugissent, ipsi quoq; per cuniculum irruerunt, quem Ioannes aduersum Romanorū aggeres aperuerat. Dispositiq; amborū agminum seditiosi, tam Ioannis, quàm Simonis, arcebant eos summa uī atq; alacritate repugnandi. siquidē excidiū finem putabant, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his uictoriæ principium fuit. Ad ipsum autē adytum ualidißima pugna cōmittitur: his quidem templum ui occupare certantibus, Iudæis uerò Antoniam uersus eos repellentibus. Et sagittæ quidem ac hastæ utrisq; inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neque conflictu discerni poterat, ex qua parte quisq; pugnaret, permixtis uiris & propter angustias permutatis, cum & uocis intellectū magnitudo confunderet, multaq; mors esset utrinq; armaq; simul & cadauera iacentiū cōculcata frangerent præliantes. Semper autē si bellum fluctuans grauasset alterā partem, potiorū exhortatio & inferiorum conquestio nascebatur. Neq; aut fugæ aut persecutioni locus erat: sed propinquæ mutationes confligentium, & inclinationes permixtæ fiebant exercitus. Qui uerò inter primos stetissent, aut occidēdi aut moriendi necessitatem habebant, quod refugere non dabatur. nam & posteriores utriusq; partis, suos in frontē urgebāt, nullamq; inter dimicantes bello uacuum interuallū reliquerant. Cum autē Iudæorū animi Romanorū peritiā uincerent, iamq; omnino tota acies pelleretur. (à nona enim hora noctis ad septimā usq; diei pugnabant) hi quidē simul omnes excidiū periculum pro nutrimento uirtutis habebant: Romani uerò exercitus parti (nondum enim ascenderant legiones, illisq; spes pugnantium nitebatur) satis esse uisum est in præsentia, Antoniā obtinere.

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine. C A P. III.

Iulianus uerò quidam centurio ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello, & armorum peritia, & uiribus corporis,

b B 3

& animi

uigintiquinq; ualebat. Verum hac arte per unum detecta, totis castris fama percrebuit, quod auro transfuge pleni uenirent. Arabum autem multitudo & Syri, scissis uentribus supplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo seuiorem contigisse Iudeis: una deniq; nocte duorum millium patefacta sunt uiscera. Et hac Titus iniustitia cognita, penè iussisset autores circumfuso equitatu iaculis appeti, nisi magna fuisset multitudo noxiorum, multoq; plures puniendi, quam qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliarium ducibus, itemq; militum Romanorum (nam etiã militum quosdam hæc tangebatur inuidia) utrisq; iratus dicebat: si qui militum suorum hæc committerent lucri causa incerti, nec arma propria quisquã erubesceret auro argentoq; facta: Arabes autẽ & Syri, primo in alieno bello licenter calamitates inferrent. deinde crudelitatem in cædibus & in Iudeos odia Romanis ascriberet. hæc enim quosdã suorum milites infamia participare, & his quidem mortẽ internatus est, si quis in eadem postea repertus fuisset audacia. ad legiones autem mandata dedit, ut suspectos inuestigarent, atque ad se deferrent. Verum profecto auaritia contemnit omne supplicium, seuisq; hominibus lucrandi amor innatus est: nullaq; omnino calamitas plus habendi cupidini comparatur. Imò uero hæc aliàs, & modum habent, & metu subiugantur. Deus autem, qui damnauerat populum, omnem uiam salutis ad interitum uerterat: deniq; id quod cum pœna interdixerat Cæsar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis transfugisset, circumspectantes antè ne quis Romanorum uideret, eos scindebant, & ex uisceribus questum nefarium trahebant. in paucis autem reperiebatur, & plerosq; sola spes consumebat. Hic quidem casus multos transfugarum reduxit.

De sacrilegio circa templum, & relatis ex urbe cadaveribus,
& fame.

CAP. XVI.

Ioannes

ex agmine Ioannis : ex parte uerò Simonis , Malachias , & Mertonis filius Iudas , & Sosa filius Iacobus , dux Idumæorum : Zelote uerò fratres duo filij Iairi Simon & Iudas .

Iosephi oratio pro deditioe Iudæorum , & profugium eorum .

CAPVT IIIII.

Titus autem militibus suis imperat Antonie fundamenta diruere , faciliemq; ascensum cuncto exercitui præparare . Ipse uerò Iosepho ad se uocato (nanque audierat eo die , qui erat mensis Iulij septimus decimus , diuinam obseruantiam , quæ entelechismos uocatur , uirorum penuria defuisse , eaq; re populum nimis dolere) iterum dici Ioanni præcepit , quæ antè mandauerat : quòd etiam si quis eum pugnandi seui amor teneret , cum qua placeret ei multitudine , ad bellum progredi liceret : dummodo non unà secum & ciuitas interiret simul & templum : sanctum tamen locum uiolare desineret , ne ue in Deum nefas admitteret . Potestatem autem haberet , si uellet , sacra intermissa celebrare per Iudæos , quos ipse delegisset . Itaque Iosephus , ne soli Ioanni hæc intimarentur , sed etiam pluribus , unde exaudiri posset , constituit , & mandata Cæsaris Hebraico sermone disseruit . Multum autem eos quò patriæ parcerent , precabatur , ignemq; depellerent iam templo cõtiguum , Deoq; uota redderent consueta . His dictis populus tristitia simul & silentio tenebatur . Multis autem conuijs tyrannus Iosepho cum execrationibus lacerato , postremò addidit , nūquam sibi excidium esse metuendum , quoniam Dei ciuitas esset . Atque cum exclamatione : Sanè uerò , inquit Iosephus , eam puram Deo conseruasti , inuiolataq; sancta mansere : nec in eum cuius speras auxilium , quicquam impium deliquisti : sed solennia sacra consequitur . Et si quidem tibi quisquam quotidianum auferat cibum , impium cum hostem putabis : Deum uerò , quem perpetua religione prinaueris , belli auxilio speras futurum ? Et

tem ubi muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulso, ut cloacas rimarentur, boumque ueterem finum alimentum haberent, stercurusque collectum, quod ne uisui quidem tolerabile fuerat, cibus erat. Hæc Romani quidem audientes miserati sunt: seditiosos autem ne uidentes quidem poenitebat, sed patiebantur usque ad ea progredi: fatum enim eos reddiderat cecos, quod iam et ipsis imminebat et ciuitati.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

liber septimus.

De suffossione murorum, succensione aggerum, & Sabino oppugnante murum.

CAP. I.

CLADES quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant, cum et seditiosi magis accenderentur aduersis inclusi, postquam populum fames ipsosque iam possederat. Quin et multitudo congestorum in ciuitate cadauerum, et uisu horrenda erat, odoremque pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnantium moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata, conculcare mortuos cogebantur: et qui super eos pedem ponerent, neque miserabantur, neque horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliâ mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexteras ad externum bellum preparabant, tanquam exprobrâtes Deo (ut mihi uidetur) supplicij sui tarditatem. non enim spe uictoriæ maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra uiginti et unum dies aggeres crexerunt

pientes. Nobilium tamen plurimos commouit eius oratio. & nonnulli quidem seditiosorum custodias formidantes, locis suis manebant, iandudum certi de suo pariter & ciuitatis exitio. fuerunt autem, qui capto discessionis tempore, ad Romanos confugere: in quibus erant pontifices Iosephus & Iesus. Filij uero pontificum, tres quidem Ismaëlis, cui apud Cyrenem fuerat caput abscisum, & Matthiae quatuor: alterius uero Matthiae unus, qui post interitum patris aufugerat, quem Simon Giora cum tribus filiis, ut supra dictum est, interemit. Multi autem nobiles cum pontificibus defecere: eosque imperator cum per alia humane suscepit, tum sciens in alienigenis moribus illis uersari molestum esse, in Gophnam dimisit, ut ibi manerent interim, multas etiam pollicitus possessiones cuique peracto bello se redditurum. Illi quidem in destinatum municipium Leti cum omni cautione discedant: his autem in ciuitate non uisis, rumor seditionis iterum diffamatus est, quod Romani transfugas occidissent, ut hoc metu uidelicet à fuga reliquos detererent. Et paulisper quidem hæc calliditas eorum sicut antea ualuit, timor autem profugere cupientes inhibuit. Rursus autem postquam eos Titus reuocatos à Gophna cum Iosepho murum circumire, & populo conspici iussit, multi ad Romanos fugiebant. In unum uero congregati, & ante Romanos stantes, cum lachrymis atque ululatu seditiosos rogabant, primo quidem ut in ciuitatem Romanos susciperent, patriamque seruari. si hoc displiceret, saltem de sano exirent, templumque sibi liberarent. nec enim ausuros sine maxima necessitate Romanos ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur, multaque in transfugas uociferati conuitia, supra sacras portas iacula & ballistas & saxorum disposuere tormenta, ut omne quidem circum sanum spatium multitudine mortuorum sepulchro, templum uero ipsum castello simile uideretur. In loca

nerò sancta et inaccessa, cum armis adhuc et manibus gentili cede calentibus insiliebant: et ad hanc processere legi iniuriam, ut quam Iudeos indignationem oporteret exercere, si hæc Romani admitterent: ea tunc in Iudeos propria sacra temerantes, uterentur Romani milites. Nemo sanè fuit eorum, qui non cum honore templum aspiceret, atque adoraret: latronesq; optaret, antè quàm intolerandum malum contingeret: poenitere. Titus autem dolens uicem eorum, iterum Ioannem eimq; socios increpabat, dicens: Non'ne nos o sceleratissimi, cancello sanctum locum protexistis? Non'ne literis Grecis ac nostris incisæ tabulas constitulistis, quibus ne septa cuiquam transgredi liceret edicatur? Non'ne eos qui transissent, quamvis Romanus quis esset, nobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiam mortuos conculcastis o nocentissimi? Aut cur templum et externi et gentilis sanguinis confusione pollulistis? Testor ego patrios deos, et si quis unquam hunc locum antè aspexit, (nunc enim neminem credo) itemq; testor et exercitum meum, et Iudeos qui apud me sunt, et uosippos, quòd non ego nos uiolare hæc compellam: quin et si locum acies uestra mutauerit, neque accedet ad sancta quispiam Romanorum, neque quicquam in eorum contumeliam faciet. seruabo autem uobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna extructis aggenibus, & excursionibus Iudeorum.

CAP. V.

Hæc Iosepho internunciante principis dicta, latrones hac tyranni existimantes non beneuolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiam tollebantur. Titus autem, qui neque seipso miserari eos, neq; templo parcere perspiciebat, rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed uniuersum quidem his militem, quòd locus cum non caperet, inferre non poterat. Tricenis autè de singulis centurijs uiris fortissimis lectis, etiam

etiam chiliarchis singulis millesimos attribuit: hisq; duce preposito Cereali, hora noctis nona iubet in custodias impetum fieri. Cum autem ipse quoq; in armis esset, unaq; descendere statuisset, amici cum propter periculi magnitudinem ducumq; dicta continuerunt. plus enim operis eum in Antonia praesidentem militum certamini facturum esse dixerunt, quam si periculum subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc solum se manere locutus ad milites, ut de eorum uirtute iudicaret: ne aut fortis quisquam indonatus abiret, aut contra impunitus ignauus lateret, sed omnium spectator ac testis fieret ipse, qui et ulciscendi et remunerandi esset dominus: illos quidem ad aciem hora, qua supra memoratum est, dimisit. progressus autem ad speculam in Antonia quid fieret expectabat. Verum hi qui missi fuerant, non ita, ut sperabant, somno oppressos inuenere custodes: sed coortis cum clamore, confestim manus conseruere, excubitorum autem tumultu exciti ceteri catruatim excurrere. Itaq; primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos sequerentur, in agmen proprium incidebant, multisq; suorum uelut hostibus utebantur. uocis namq; agnitionem confusus partium clamor, oculorum autem singulis nox ademerat: cum praeterea quosdam furor caecos, alios iracundia, alios timor efficeret: idcirco obuium quenque sine discretionem feriebant. Romanis quidem scutorum coniunctione septis, et per globos prosilientibus, ignoratio minus nocebat: signi enim sui quisque meminerat. Iudaei uero disiecti, tam impetus, quam recessus temere facientes, saepe imaginem inter se hostium alijs alijs demonstrabant: cum reuertentem suum quisq; per tenebras, quasi Romanum aggredientem exciperet. Deniq; plures a suis quam ab hostibus sauciati sunt, donec orto die, visu iam pugna discernere: et in acie stantes ordine, sagittis atq; telis

uterentur,

nitamur auxilio. nanque offensiones nostræ, Iudaicæ desperationes sunt. Illorum autem clades, fauore Dei, uestrisq; virtutibus crescunt. Etenim seditio, fames, obsidio, murosque sine machinis casus, quid sit aliud quàm in illos ira Dei, nostrumq; adiumentum. Igitur non solum deterioribus inferiores uideri, sed etiam diuinum præsidium prodere, uobis non conuenit. Quo pacto autem non turpe uideatur, Iudeos quidem quibus non magni pudoris est uinci, qui seruire didicerint, quò minus in posterum id patiantur, mortem contemnere atque in nos medios frequenter excurrere, non uictoriæ spe, sed ostentationis gratia: uos autem totius penè terræ, marisque uictores, quibus etiam non uincere probro habetur, ociosos sedentes, ne semel quidem in hostes aliquid audaciter expertos, famem ac fortunam cum his armis operiri? maxime cum paruo discrimine totum possitis efficere. Denique in Antoniam si ascenderimus, habebimus ciuitatē. Nam et si pugnandum sit aduersum intus positos, quod non arbitror, attamen capiti ac respirationi hostium insedere uictoriā nobis plenissimam reponnit. Equidem prætermissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, et immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentientibus imprecor, quorum animas cum corpore sepultura damnatur. Quis enim uiro-
rum fortune nescit, quòd animas in acie ferro corporibus absolutas, purissimum elementum æther hospitio receptas inter sidera collocat: manesq; se bonos ac propitios heroas, uidendos offerunt posteris suis? Quas uerò morbus corporis, tabesq; consumpserit, et si maxime probris ac piaculis purgate sint, sunt tane tenebræ operiunt, atq; obliuio suscipit, corporis simul et uitæ ac memoriæ sine circumscriptas. Quod si necessario mors homini decreta est, ad hoc autem omni morbo leuius est, ferri ministerium, cui non uideatur ignauum negare usui, quod debito

bito redditurus sit. Et hæc quidem ueluti seruari nequeant, uel qui conati fuerint, prosecutus sum. est autem salutis spes in maximis quoq; periculis, qui uirilem animum gerunt. Primum enim quod decidit patet incessui. deinde totum quod ædificatum est, faciliè dissolui potest. Vosq; plures hoc opus aggredientes, alius alij pro adhortatione fietis atque subsidio: uestraq; obstinatio breui animos hostium frangat: ac fortasse nobis, si eam tantum cœperimus, incruenta res efficietur. Etenim ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur. si uerò clam, uel etiam per uim aliquid egerimus semel, quamuis paucos non sustinebunt. Me autem profectò pudeat, nisi qui primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero: & qui uixerit, quidem nunc æqualibus præsit: beatissima uerò præmia sequantur occisos. Talia dicente Tito, cetera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum uerò unus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, uir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum antè uidisset, quantum ex habitu corporis, ne specie quidem militem esse credidisset. erat enim colore nigro, exilis habitudine: sed anima quædam heroica in macro corpore, atque angustiore uiribus suis habitabat. Cùm primus itaq; surrexisset: Dedit me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, & ante omnes in murum ascendo: atq; opto quidem, ut uires ac uoluntatē meam sequatur fortuna tua. quòd si cœpto casus inuiderit, scito me non præter spem, quòd res aliter cesserit, sed quòd sic decreuerim, pro te moriturum. His dictis, & scutum læua manu capiti prætendens, strictoq; dextera gladio, circa horam diei sextam murum petebat. sequebantur autem ex alijs, qui soli eius uirtutis æmuli esse cupiebant, undecim uiri. Multo autem omnes antecedebat diuino quodā impetu excitatus, cū de muro custodes iaculis & sagittis undiq; infinitis appeterent, atq;

ingentia saxa deuoluerent, quæ nonnullos de undecim deiecerunt. Sabinus autem missilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamen ante impetum cohibuit, quàm summa muri prehenderet, hostesq; in fugam uerteret. uiribus enim eius atque animi pertinacia territi, pluresq; ascendisse rati, nō steterunt. Qua in re fortunam quis, ueluti uirtutibus inuideat, semperq; præclaris facinoribus officiat non incusauerit? Siquidem hic uir neq; ab incepto errauit, & offensione lapidis cum maximo crepitu pronus decidit. Vnde factū est, ut Iudæi reuersi, ubi solum & iacentem uidere, ex omni eum parte iaculis peterent. Ille uerò genibus nixus, & scuto protectus, primo quidem ulcisccebatur hostes, multosq; ad se appropinquantēs sanciauit: uulnerum autem multitudine remisit dexteram: & ad extremum prius quàm redderet animam sagittis est obrutus, uir dignus pro fortitudine qui meliori fortuna uteretur. pro mensura uerò coepti facinoris cecidit. Ceteri autem tres penè iam summa tenentes, obtriti lapidibus perierunt, & octo sancti detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis Iulij gesta sunt.

Romani Antoniā inuadūt, & à Iudæis repelluntur. CAP. II.

BIduo autem post uiginti de numero excubantium per aggeres militum congregati, signiferum ordinis sui, & duos quosdam ex ala equitum, & tubicinem unum ad se uocant: nonaq; noctis hora per ruinas ad Antoniā otiose procedunt. occisis autē primis custodibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signum dari præcipiunt: quo ceteri quidem uigiles subito exuscitantur, & fugiunt prius quàm multitudinem que murum ascenderat, cerneret. nam & timor illis, & tuba imaginem quandā, ut magnum hostium numerum ascendisse crederent, ostendit. Cæsar autem signo audito, propere armat exercitum: & cum ducibus primis lectorum caterua comitatus, ascendit.

ascendit. Cum autem Iudæi ad templum interius confugissent, ipsi quoq; per cuniculum irruerunt, quem Ioannes aduersum Romanorū aggeres aperuerat. Dispositiq; amborū agminum seditiosi, tam Ioannis, quàm Simonis, arcebant eos summa uī atq; alacritate repugnandi. siquidē excidiū sinem putabant, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his uictoriæ principium fuit. Ad ipsum autē adytum ualidißima pugna cōmittitur: his quidem templum uī occupare certantibus, Iudæis uerò Antoniam uersus eos repellentibus. Et sagittæ quidem ac hastæ utrisq; inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neque conflictu discerni poterat, ex qua parte quisq; pugnaret, permixtis uiris & propter angustias permutatis, cum & uocis intellectū magnitudo confunderet, multaq; mors esset utrinq; armaq; simul & cadauera iacentiū cōculcata frangerent præliantes. Semper autē si bellum fluctuans grauasset alterā partem, potiorū exhortatio & inferiorum conquestio nascebatur. Neq; aut fugæ aut persecutioni locus erat: sed propinquæ mutationes confligentium, & inclinationes permixtæ fiebant exercitus. Qui uerò inter primos stetissent, aut occidēdi aut moriendi necessitatem habebant, quod refugere non dabatur. nam & posteriores utriusq; partis, suos in frontē urgebāt, nullumq; inter dimicantes bello uacuum interuallū reliquerant. Cum autē Iudæorū animi Romanorū peritiā uincerent, iamq; omnino tota acies pelleretur. (à nona enim hora noctis ad septimā usq; diei pugnabant) hi quidē simul omnes excidiū periculum pro nutrimento uirtutis habebant: Romani uerò exercitus parti (nondum enim ascenderant legiones, illisq; spes pugnantium nitebatur) satis esse uisum est in præsentia, Antoniā obtinere.

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine. C A P. A I I .

Iulianus uerò quidam centurio ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello, & armorum peritiā, & uiribus corporis,

Et animi spiritu omnium fortissimum ipse cognoui, ubi Romanos iam cedere, et male repugnare cōspexit (propter Titum autem apud Antoniam stabat) subito prosiliit, iamq; Iudeos uincentes solus ad interiorem usq; templi angulum persectus est. Fugiebat autem uniuerſa multitudo, neq; uim eum, neq; audaciam hominis esse opinātes. At ille per medios rucus, quos alios aliō disiecerat, ipsos quos occupasset, interficiebat: eaq; facie nihil Cæsari admirabilius, aut alijs horribilius uisum est. Verū et ipsum profectō fata perſequabantur, quæ ab homine uitari non possunt. Calceos nanq; habens, creberimis atque acutis clauis, ut ceteri solent milites, fixos, dum strato saxeis crustis solo curreret, labitur: magnoq; cum armorum sono deiectus, in tergum fugientes reduxit. Et Romanorum quidē clamor ex Antonia sublatus est, salutis eius metuentium: Iudei uerō multis simul gladijs et hastis undiq; feriebant. Ille autem multam quidem ferri uim scuto excipiebat: sæpe autem conatus erigere se, percutientium multitudinem reuolutus est, et iacens tamen gladio multos perculit. nec enim citō peremptus est, quando galea et thorace omnia mēbra neci opportuna septus erat. nanq; diu ceruicem contraxerat, donec concisis alijs eius membris remisit uires, cum ei nemo auderet succurrere. Nimiū autem dolor Cæsarem tenuit, ubi tantæ fortitudinis uirum in conspectu tantæ multitudinis uidit occidi: et quod locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupientem: alios autem, ne possent, metus impediēbat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cum non paucos interfectorum suorum saucios reliquisset, ægrē peremptus est: magna sui gloria, non apud Romanos tantum et Cæsarem, uerū apud hostes quoq; relicta. Iudei uerō etiam mortui raptō corpore, Romanos in fugam uersos, in Antoniam concludere. Fortiter autem in eo pralio decertauere, Alexas quidem et Gypthem,

ex agni

et aduersus Iudeorum insidias iuuit, quibus plerunq; loca moresq; hominum nescientes ladebantur. Exusta est uero porticus ad turrim usq; Ioannis, quam ille belli tempore quod cum Simone gerebat, supra postes qui in Xystum ducerent edificauerat: reliquum uero Iudæi, postquam consumpti fuerant qui ascenderant, absciderunt. Postero autem die Romani quoq; porticum quæ in Boreæ parte fuit, ad Orientalem usq; totam incendunt: continentem angulos eius, quæ appellatur Cedronos, super uallem edificata: unde etiam profunda erat et horribilis eius altitudo.

De fame Iudeorum.

CAPVT VII.

Circa templum quidem ita res se habebant. Eorum uero qui per ciuitatem fame corrumpebantur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebant. Per singulas nanq; domos, sicubi aliqua uestigia cibi apparuissent, bellum illico gerebatur: et amicissimi inter se ad manus ueniebant, miseris diripientes animis uaticum. Fides autem penuriæ nec morientibus habebatur: sed etiam quos uiderent expirare, scrutabantur latrones: ne quem forte cibum sinu occultans quispiam, moreretur. Ipsos autem spes egestate uictus hiantes, ueluti canes rabidos decipiebat: et impingentes in ostia, tanquam ebrij ferebantur, easdemq; domos bis ac ter eodem momento desperatione inquietabant: omniaq; dentibus necessitas subiebat: et ea colligentes quæ nullum, quamuis sordidissimum mutorum animalium, non horreret, comedere patiebantur. Deniq; nec cingulis nec calciamentis abstinuere, coriaq; scutis detracta mandebant. Quinetiam fœni ueteris laceramenta uictui habebantur: cuius nonnulli exiguum pondus quatuor atticis uenundabant. Et quid opus est famis improbitatem ex rebus anima carentibus demonstrare? factum enim relaturus sum, neq; apud Græcos, neq; apud Barbaros cognitum, et dictu quidem

c C horrend

Romanis peccata imputas ? qui nostras leges etiam nunc tuer-
tur: & quæ ipse intercidisti sacra, Deo reddi compellunt. Qui
non inopinata mutationis causam gemat, ac defleat ciuitatem!
cùm alieni quidem, hostesq; impietatem tuam corrigant: tu u-
rò Iudeus, & inter leges educatus, illis quoque in hæc senior
inueniaris. Atqui Ioannes etiam poenitere malorum, non est
turpe in rebus extremis: bonumq; tibi exemplum patriam ser-
uare cupienti propositum est, Iechonias rex Iudeorum: qui
quondam Babylonij bellum sibi inferentibus, sponte ciuitate
prius quàm caperetur excessit, & cum cognatione sua volunta-
riam captiuitatem sustinuit, ne hæc sancta hostibus proderet,
Deiq; domum uideret exuri. ob hoc sacra Iudeorum commemo-
ratione laudatur: eumq; memoria transmissa per secula
semper noua immortalem posteris tradit. Bonum o Ioannes
exemplar, & si periculum præstò sit: ego autem ueniam quo-
que tibi à Romanis spondeo, dum memineris, quod gentilis mo-
neam, & Iudeis ista promittam, spectariq; oporteat, qui sit
autor, & unde consilium. absit enim unquam me ita captiuum
uiuere, ut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indigna-
ris & clamas, mihiq; maledicis. Etiam acerbiora mereor, qui
hæc aduersus fata suadeo, Deiq; sententia condemnatos serua-
re contendo. Quis ignorat scripta ueterum prophetarum, &
responsum impendens miserrimæ ciuitati? Iam tunc enim eius
excidium prædixere, cum quis homicidium gentile cepisset.
Vestrorum autem cadauerum non ciuitas tantum, sed etiam
templum omne repletum est. Deus plane, Deus ipse cum Ro-
manis ignem sibi lustrationis infert, totq; scelerum plenam exu-
rit ciuitatem. Hæc Iosepho cum fletu, & lachrymis prose-
quente, uox eius singultibus interrupta est. Et Romani quidem
miserati dolorem, admirati sunt. Ioannes autem, eiusq; socij
magis contra Romanos irritabantur, illum quoque capere cu-
pientes.

mentia, uisūq; ipso diriguerunt. At mulier: *et* hic, inquit, est uerè filius *et* facinus meum : comedite: nam *et* ego comedi. Nolo ut sitis aut scæmina molliores, aut matre misericordiores. Quòd si uos pietatem colitis, *et* mea sacrificia repudiatis, ego quidem comedi, reliquū eius me manebit. Post hoc illi quidem tremantes exierunt, ad hoc solum timidi, uixq; hoc cibi matri cessere. Mox autem repleta est eo scelere tota ciuitas: *et* unusquisq; ante oculos sibi cladem illam proponens, tanquam hoc ipse admississet, horrebat. Ab omnibus autem quos fames urgebat, properabatur ad mortem : *et* beati appellabantur, qui priusquam id paterentur interisissent. Citò autem Romanis etiam nuntiata est illa calamitas : eorumq; alij non credebant, alij miserabantur, multos autem uehementius eius gentis odium cepit. Cæsar autem super hoc Deum placabat : si quidem Iudæis pacem obtulisset, eisq; liberam proposuisset omnium obliuionem quæ commiserant. Illos autem pro concordia seditionem, bellum pro pace, pro satietate atq; opulentia famem optasse: *et* qui proprijs manibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere cœperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandi uictus, ruina sese patriæ operturum : neq; relicturum in orbe terræ, ut sol inspiciat ciuitatem, in qua matres sic uescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanam mentem recepturos existimabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus antequam ea paterentur, mutare sententiam sperabantur.

De expugnatione muri, & incendio templi.

C A P V T I X .

Octauo autem die mensis Augusti, cum duæ legiones aggeres perfecissent, ad exedram Occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit : cum diebus antè sex,

c c 2

qui

verò sancta et inaccessa, cum armis adhuc et manibus gentili cede calentibus insiliebant: et ad hanc processere legis iniuriam, ut quam Iudeos indignationem oporteret exercere, si hæc Romani admitterent: ea tunc in Iudeos propria sacra temerantes, uterentur Romani milites. Nemo sanè fuit eorum, qui non cum honore templum aspiceret, atque adoraret: latronesq; optaret, antè quàm intolerandum malum contingeret, poenitere. Titus autem dolens uicem eorum, iterum Ioannem eiusq; socios increpabat, dicens: Nonne uos o sceleratissimi, cancello sanctum locum protexistis? Nonne literis Græcis ac nostris incisas tabulas constituistis, quibus ne septa cuiquam transgredi liceret edicitur? Nonne eos qui transissent, quamuis Romanus quis esset, nobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiam mortuos conculcastis o nocentissimi? Aut cur templum et externi et gētilis sanguinis confusione polluistis? Testor ego patrios deos, et si quis unquam hunc locum antè aspexit, (nunc enim neminem credo) itemq; testor et exeratium meum, et Iudeos qui apud me sunt, et uosipfos, quòd non ego uos uiolare hæc compellam: quin et si locum acies uestra mutauerit, neque accedet ad sancta quispiam Romanorum, neque quicquam in eorum contumeliam faciet. seruabo autem uobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna extructis aggeribus, & excursionibus Iudeorum.

CAP. V.

Hæc Iosepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni existimantes non beneuolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiam tollebantur. Titus autem, qui neque seipsum miserari eos, neq; templo parcere perspiciebat, rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed uniuersum quidem his militem, quòd locus cum non caperet, inferre non poterat. Tricenis autè de singulis centurijs uiris fortissimis lectis, etiam

etiam chiliarchis singulis millesenos attribuit: hisq; duce præposito Cereali, hora noctis nona iubet in custodias impetum fieri. Cum autem ipse quoq; in armis esset, unaq; descendere statuisset, amici eum propter periculi magnitudinem ducumq; dicta continuerant. plus enim operis eum in Antonia præidentem militum certamini facturum esse dixerunt, quam si periculum subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc solum se manere locutus ad milites, ut de eorum uirtute indicaret: ne aut fortis quisquam indonatus abiret, aut contra impunitus ignauus lateret, sed omnium spectator ac testis fieret ipse, qui et ulciscendi et remunerandi esset dominus: illos quidem ad aciem hora, qua supra memoratum est, dimisit. progressus autem ad speculam in Antonia quid fieret expectabat. Verum hi qui missi fuerant, non ita, ut sperabant, somno oppressos inuenere custodes: sed coortis cum clamore, confestim manus conseruere, excubitorum autem tumultu exciti ceteri catervatim excurrere. Itaq; primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos sequerentur, in agmen proprium incidebant, multisq; suorum uelut hostibus utebantur. uocis namq; agnitionem cõfusus partium clamor, oculorum autem singulis nox ademerat: cum præterea quosdam furor cecos, alios tracundia, alios timor efficeret: idcirco obuium quenque sine discretionem feriebant. Romanis quidem scutorum coniunctione septis, et per globos prosilientibus, ignoratio minus nocebat: signi enim sui quisque meminerat. Iudæi uerò disiecti, tam impetus, quam recessus temere facientes, sæpe imaginem inter se hostium alijs alijs demonstrabant: cum reuertentem suum quisq; per tenebras, quasi Romanum aggrediẽtem exciperet. Deniq; plures à suis quam ab hostibus sauciati sunt, donec orto die, visu iam pugna discerneretur: et in acie stantes ordine, sagittis atq; telis uterentur,

uterentur. Neutri uerò cedebant, neque labore fatigabantur. Sed Romani quidem et sigillatim, et multi simul in conspectu imperatoris de uirtute certabant: illumq; diem sibi quisq; promotionis initium fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudeis autem et proprium cuiusq; periculum, et quòd templo metuerent, ministrabat audaciam: quòd tyrannus stans hos rogaret, alios uerberaret, et ad pugnandum interminationibus incitaret. Cominus autem plerunq; pugnatum est, sed citò et brevi momento praelia mutabantur. neutra enim pars prolixū fugę spatium uel persecutionis habebat. Pro suorum autem euentu ex Antonia tumultus erat, et confidere superantibus, et stare si fugerent, acclamantium: eratq; ueluti quoddam belli theatrum. nec enim uel Titum uel alios, qui unà erant, quicquam eorum quę in pugna gerebantur latebat. Postremò nona hora noctis cœpto praelio, quinta diei dissoluti sunt, cum neutri eo loco unde pugnam iniere certa fuga cessissent, uerum mediam in ancipiti praelio uictoriam reliquissent. Romanorum quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudeorum uerò partis quidem Simonis, Iudas Mertonis filius, et Simon Iosę: Idumęq; Iacobus, et Simon, hic Cathlę filius, Iacobus autem Sose: de Ioannis autem socijs Gyphthęus et Alexas: et de Zelotis, Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Antonię fundamentis, latam uiam usque ad templum fecit. admotęq; muro legiones, mox aggeres inchoabant: unū cōtra interioris templi angulum, qui ad Septentrionem Orientemq; spectabat: alterum contra exedram, ad Aquilonis partem inter duas portas edificatam. aliorum duorum unum contra porticum Occidentalem templi exterioris, alterum contra Septentrionalem. Magno tamen opus cum labore ac miserijs proficiebat, cum materias à centesimo usq; stadio deportarent. Interdum autem insidijs ladebantur, cum ipsi quidem uincendi facultate

facultate minime cauerent, Iudeis uerò propter desperationem salutis audacioribus uterentur. Nonnulli enim equitum, quoties ad ligna siue foenum colligendum exissent; interea dum id facerent, equos suos franis exutos pasci sinebant: quos Iudei per cuneos erumpentes rapiebant. Itaque cum id crebro fieret, Caesar existimans, quod erat uerum, negligentia suorum magis quam Iudeorum uirtute rapinas contingere, tristi animaduersione ceteros ad equorum custodiam reuocare statuit: unoq; milite qui equum perdiderat morte damnato, eo metu equos suos ceteris conseruauit. Nunquam enim eos posthac in pascua dimittebant, sed tanquam natura his comexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabant, aggeresq; erigebant. Altera uerò die post eorum ascensum, multi seditiosorum, quos rapina defecerant et fames urgebat, congregati, in praesidia Romanorum, quae Elæon montem uersus collocata erant, circa undecimam diei horam impetum faciunt. sperabant enim primo quidem inopinatos, deinde curandi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verum cognito illorum conatu, Romani de proprijs custodijs celeriter collecti obstabant eis, murum transcendere ac perrumpere uiolenter ambitum conatis. Conflato autem uehementi praelio, et alia multa ab utraque parte fortiter gesta sunt: cum Romani praeter fortitudinem etiam bellandi peritia, Iudei uerò immoderato impetu et effrenatis animis uterentur. dux autem his pudor erat, illis necessitas. nam et amittere Iudeos, ueluti laqueis irretitos, Romanis turpissimum uidebatur: et illi unam spem salutis, si murum ui perrumpere possent, habebant. et quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudeis in fugam uersis, atque in uallem coactis equo in aduersum montem à latere incitato praeteruectus, rapit unum ex hostibus fugam petentem, iuuenem et grauem corpore, et armis undiq; septum,

talo

minora. Cum autem flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetrasset: nec membra quæ circum templum erant, depasceretur, quod erat uerum, existimans adhuc illud opus posse seruari, et ipse profiluit, militesq; rogare ut ignem restingerent, conabatur, et Liberalem centurionem de stipatoribus suis, fuisse multatos qui non obedirent iussit arcere. Illorum autem furor belliq; impetus quidam uehementior, Iudeorumq; odia, et Caesaris reuerentiam et prohibentis metum superabant: pleurosq; autem prædarum spes incitabat, suspicantes intus omnia pecunia repleta esse: quoniam fores auro factas conspicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant, cum Cæsar ad inhibendum incendium cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiecerat: tumq; subito, postquam flamma intus apparuit, et duces cum Cæsare discedebant, et stantes extrâ succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exurit. Sed quamuis hoc multum quis desolandum putet, ut opus omnium quæ audiuius aut uidimus maxime admirabile, tam extructionis genere, quam magnitudinis, itemq; munificentie in singulis rebus, et gloriæ quæ de sanctis habebatur, maximum tamen ex fatis capiet solatium: quod ut animalibus, ita operibus locisq; fatum sit ineluctabile. Mirabitur autem in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam et mensem, ut dictum est, eumq; diem seruauit, quo primum à Babylonis templum erat incensum. Et à prima quidem structione templi, quam Solomon Rex inchoauerat, usq; ad hoc excidium, quod euenit secundo anno principis Vespasiani, mille centum triginta colliguntur anni, et septem menses, ac dies quindecim. A posteriore uero, quam secundo anno Cyri regis Aggeus fecerat, usq; ad excidium quod Vespasiano imperante sustinuit ciuitas, anni sexcenti triginta-novem, et dies quadragintaquinque.

quos neque vincere magnum sit, et uinci cum dehonestamento periculosum, non fortitudinis, sed ferocitatis uideri. Cum autem diu nemo procederet, multiq; Iudeus eorum timiditati illuderet, homo arrogans et superbus, Romanus ex ala equitum nomine Pudens, insolentiam eius exosus, fortasse etiam corporis breuitate sublatu, inconsulte profiliit: et ceteris comissa cum eo pugna risum præbuit, à fortuna proditus. Lapsu enim Ionathas interfecit: deinde pede supra mortuū posito, leua scutum, dextraq; cruentum gladium coruscabat: armisq; cum fremitu concussis exercitui et iacenti insultans, spectantes Romanos increpabat: donec cum tripudiantem et uana iactantem, Priscus centurio sagitta transfixit: eoq; facto, et Iudeorum et Romanorum clamor uariu excitatus est. Ille autem dolore in uertiginem tortus, supra corpus hostis incubuit: belliq; felicitatem ratione carētem quā uelox ultio sequeretur ostendit.

Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Arto-
rio quodam.

C A P V T V I .

Seditiosi uerò templum tenentes aperte quidem et quoti-
die militibus in aggeribus positu repugnabant. Vicesimo
autem septimo die prædicti mensis, huiusmodi dolum excogi-
tant. Occidentalis porticus spatium, quod inter culmen et tra-
bes erat uacuum, syluis aridis, itemq; sulfure ac bitumine reple-
uere. deinde uelut oppressi cedebant. Quare multi quidem te-
merarij fugientibus instabant, et in porticum ascendere po-
sitis scalis nitebantur. qui uerò prudentiores erant, nullam fu-
gæ causam Iudeis fuisse cogitantes, locis suis manebant. Verum
porticu repleta his qui ascenderant, ignem immittunt Iudei. ex-
citataq; undique subito flamma, Romanos et qui extra peri-
culum steterunt ingēs stupor inuasit, et desperatio quos incen-
dium ceperat, occupauit. flammis enim cincti semetipsos re-
trorsum in oppidum, alij uerò in hostes præcipitabāt. multi spe
salutis

salutis desilientes in puteos, ilico debilitabantur: alios, dum conantur, praeueniebat incendium: alij ferro flammam antevertebant. statim uerò & alios fugientes ignis comprehendebat, plurimum peruagatus. Casarem uerò licet morientibus indignaretur, quòd iniussu porticum ascenderant, misericordia tamen eorum tetigit. cumq; nemo prohibere posset incendium, hoc erat tamèn solatio pereuntibus, quia uidebant eius dolorem, pro quo ipsi animam perderent. uociferans enim & ante alios prosiliens, & comites suos quàm possent auxilium ferre obsecrans, cernebatur. eiuq; uoces & affectiones quisque, uelut aliquam praeclarissimam sepulturam, secum auferens moriebatur. Nonnulli tamen recepti in partem porticus latiore, flammarum quidem periculum euasere. obsessi autem à Iudeis, cum diu saucij restitissent, postremò uniuersti cecidere. Post omnes autem quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornameto fuit calamitati: & quamuis sigillatim digni sint memoria qui periire, omnium tamen fortissimus demonstratus est. Quem Iudaei quidem, & quia fortis erat, & quia interficere eum cupiebant, ad se descendere promissa fide hortabantur. frater uerò eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suam Romanamq; militiam dehonestaret orabat: cui magis obtemperauit: sublatoq; altius gladio, ut ab utrisque partibus cerneretur, semetipsum occidit. Eorum autem quos ignis obsederat, Artorius quidam, calliditate seruatus est. Appellato enim clara uoce Lucio quodam, commilitone & contubernali suo: Heredem te, inquit, relinquo totius patrimonij mei, si me exceperis. Cum autem ille prompto animo accurrisset, ipse quidem qui se in eum proiecerat, uixit: Lucius uerò pondere oppressus, constratoq; lapidibus solo allisus, continuò moritur. Ea calamitas paulisper quidem Romanis tristitiam comparauit, in posterum tamen cautiore effecit,

& aduer

De prodigiis excidium Hierosolymæ præcedentibus , &
præfagiis.

CAPVT XII.

DEniq; miserabilis populus, illis quidem fallacibus Deumq; calumniantibus, credulus erat. Certis uero prodigijs et futuram solitudinem prænuntiantibus, neq; attendebant animo, neq; credebant: sed uelut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animas, edicta Dei dissimulauere: modò cum supra ciuitatem sidus stetit simile gladio, et per annum perseuerauit cometes: modò cum ante defectionem primi; belli motus ad diem festam Azymorum populo conueniente (octauus autem dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram itemq; templum tantum lumen effulsit, ut clarissimus dies putaretur: et hoc usq; ad mediam permansit horam: quod imperitis quidem bonum augurium esse uidebatur: sacrorum uero peritis, priusquam eueniret, statim dijudicatum est. Eodemq; festo die etiam bos, cum ad hostiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cum esset enea atq; grauissima, et sub uesperam uix à uiginti uiris clauderetur, serisq; ferro uinctis obseraretur, pessulosq; altos haberet in saxum limen demissos, uno perpetuo lapide fabricatum, uisa est noctis hora sexta sponte patefcere. his autem curriculo per custodes templi magistratui nuntiatis, ascendit ille, uixq; eam potuit claudere. Verum et hoc iterum ignaris quidem signum optimum uidebatur. Deum nanq; bonorum portam sibi aperuisse dicebant. Prudentiores uero templi tutamen sponte sua dissolutum iri cogitabant: et hostium donum esse, portas aperiri: solitudinemq; illo ostento signari inter se pronuntiabant. Post dies autem festos diebus paucis, uicesimo primo die mensis Maij uisio quedam apparuit fidem excedens. Pro fabula autem fortasse quod dicturus sum haberetur, nisi qui uiderunt superessent, et clades dignæ præfagijs secuta.

horrendum, auditu uerò incredibile. Itaq; libenter hanc calamitatem intermitterem, ne mentiri me posteri existimarent, nisi testes multos haberem: et fortasse frigidam patriæ referrem gratiam, parcius ea differens, quorum fata perpeffa est.

De muliere quæ per famem filium coxerat.

CAP. VIII,

Mulier quædam ex numero trans Iordanem habitantium Mincolarum, Maria nomine, Eleazari filia de uico Vetzobra, quod significat domus hyssopi, genere ac diuitijs nobilis, cum alia multitudine fugiens in Hierosolymam recepta, cum cæteris obsidebatur. Huius alia quidem bona tyranni diripuerunt, quæ ex transamnanis locis in oppidum comportauerat: reliquias uerò conditorum, et si alimenta reperissent, irrumpentes domum eius satellites, quotidie auferebant. Grauius autem mulier indignabatur: proptereaq; sepiissime raptoribus maledicens, et imprecans, eos contra se uehementius irritabat: cum neq; iratus, neq; miserans, eam quisquam uellet interficere. Sed uictum quidem parando alijs parabat: undiq; autem adempta iam erat ei etiam rependi facultas, famesq; uisceribus et medullis irrepsit: plus uerò quam fames iracundia succendebat. Igitur ui animi ac necessitate impulsæ, rebus aduersis contra naturam excitatur, raptoq; filio, quem latentem habebat, miserum, te ait, infans, in bello et fame et seditione cui te seruaero? Apud Romanos etiam si uixeris seruiturus es: fames autem præuenit seruitutem: his uerò seditioni scæuiores sunt. Esto igitur mihi cibus, et seditionis furia, et humanæ uitæ fabula, quæ sola deest calamitatibus Iudeorum. Et hoc simul dicens, occidit filium, coctumq; medium comedit: ad opertum uerò reliquum seruauit. Ecce autem aderant seditioni, et contaminatissimi nidoris odore capti, mortem ei statim, nisi quod parasset ostenderet, minabantur. Illa uerò bonam partem se reseruasse respondens, aperit filij reliquias. Illos autem confestim horror cepit atq; dementia

mentia, uisusq; ipso diriguerunt. At mulier: & hic, inquit, est uerè filius & facinus meum : comedite: nam & ego comedi. Nolo ut sitis aut scœmina molliores, aut matre misericordiores. Quòd si uos pietatem colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidem comedi, reliquũ eius me manebit. Post hoc illi quidem tremantes exierunt, ad hoc solum timidi, uixq; hoc cibi matri cessere. Mox autem repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisq; ante oculos sibi cladem illam proponens, tanquam hoc ipse admississet, horrebat. Ab omnibus autem quos fames urgebat, properabatur ad mortem : & beati appellabantur, qui priusquam id paterentur interijssent. Citò autem Romanis etiam nuntiata est illa calamitas : eorumq; alij non credebant, alij miserabantur, multos autem uehementius eius gentis odium cepit. Cæsar autem super hoc Deum placabat : si quidem Iudeis pacem obtulisset, eisq; liberam proposuisset omnium obliuionem quæ commiserant. Illos autem pro concordia seditionem, bellum pro pace, pro satietate atq; opulentia famem optasse: & qui proprijs manibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere coeperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandi uictus, ruina sese patriæ operturum : neq; relicturum in orbe terræ, ut sol inspiciat ciuitatem, in qua matres sic uescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanam mentem recepturos existimabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus antequam ea paterentur, mutare sententiam sperabantur.

De expugnatione muri, & incendio templi.

C A P V T I X .

Octauo autem die mensis Augusti, cum duæ legiones aggeres perfecissent, ad exedram Occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit : cum diebus antè sex,

qui firmissimus erat aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verum & huius & cæterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portæ alij fundamenta suffodiebant: multumq; fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuerunt: ab interioribus autem portæ sustinebantur, tamq; diu mansere, donec instrumentorum & uestium conatibus desperatis, Romani scalas porticibus applicuere. Iudæi uerò præuenti, ne eas subire prohiberent, cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retrò depellentes præcipitabant, accedentes alios subsidio trucidabant: multos de scalis egredientes, priusquam se scutis obtegerent, ferientes gladijs præueniebant, nonnullas autem scalas armorum plenas, in latus declinantes, deijciebant. Vnde Romanorum quoq; non parua cædes sequebatur. Alijs signis ablatis pro his decertabant, rapinam eorum grauissimæ fore turpitudini ducentes: postremò tamen Iudæi & signis potiuntur: & eos qui unà ascenderant interficiunt, cæteri uerò clade interemtium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo facto opere procubuit. Seditiosorum autem, qui prioribus prælijs etiam tunc fortiter pugnauerunt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum uideret se alieno templo cum damno & nece militum parcere, ignem portis subiici iussit. Inter hæc autem ad eum profugi ueniunt, Ananus ex Ammaus, Simonis satellites crudelissimus, & Archelaus filius Magadati: idcirco sperantes ueniam, quòd Iudeos uictores reliquerant. Titus autem cum hanc eorum in Iudeos crudelitatem audiuit, utrumq; obtruncare decreuit: dicebat enim necessitate, non uoluntate uenisse: nec salute dignos esse, incensam ipsorum causa patriam deserentes: ueruntamen cohibuit iracundiam fides, eosq; dimisit: sed non eo loco habendos, quo etiam alios credidit. Iam uerò portis milites ignem

admo

admouerant, liquefactoq; argento citò lignum flammæ absumpserant, cum subito auctæ proximis inde porticus corripuerent. Iudeis uerò ignem circum se uidentibus, corpora simul animæq; ceciderunt: et stupore attoniti, adiuuare quidem uel extinguere nemo conatus est: stantes uerò afficiebant, nec tamen his quæ absumerentur dolentes, saltem ut quod reliquum esset saluum haberent, animum colligebant. Illo quidem die, et quæ secuta est nocte, crescebat incendium: paulatim enim nec simul undiq; inflammari porticus potuerunt, postero autem die Titus parte militum iussa incendium restinguere, perq; proxima portis loca uiam sternere, ut facilius agminibus esset ascensus, rectores ad se conuocat: sexq; collectis qui erant proceres, Tiberio Alexandro totius militiæ præfecto, et Sexto Cereali quintæ legionis præposito, et Largio Lepido decimæ, et Tito Frigio quintadecimæ, cum quibus erat etiam Aeternius Fronto magister duarum Alexandrinarum legionum, et M. Antonius Iulianus procurator Iudææ, congregatisq; præterea chiliarchis et procuratoribus, consilium de templo proposuit. Alijs quidem uidebatur lege belli utendum esse: nunquam enim Iudeos à nouis rebus posse desinere templo manente, quò omnes ubicunq; essent colligerentur. Nonnulli si templum reliquissent Iudæi, neq; armis pro eo quisquam certaret, conseruandum esse suadebant: si uerò id pugna obtinissent, ignibus consumendum: quoniam castellum iam uideretur esse, non templum: et piaculum non ipse, uerùm illi qui id fieri coëgere, committerent. Tito autem, nec si super stantes dimicaret Iudæi, pro hominibus anima carentia ulciscendum esse dicente, neq; se unquam tantum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornamentum quoq; fore imperij, si maneret: iam certi quid uellet, ad eius accedunt sententiam, Fronto, Alexander et Cerealis. Tunc

quidem consilium dimisit : iussisq; militibus requiescere, itemq; ducibus ut his in procinctu ualidioribus uteretur , uiam sternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat, ignemq; restringere. Illo quidem die Iudeos labor itemq; timor ab impetu continuit. Postero autē collectis uiribus, et recepta fiducia, per Orientalem portam contra templi exterioris custodes , secunda hora dici procurrunt. Illi autem primam quidem coitionem fortiter exceperunt : septiq; scutis, à fronte murum condensa acie immanetur, certum tamen erat eos non diu duraturos, quòd et multitudinem infestantium et animis uincerentur. Cæsar autem priusquam uerteretur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis uenit auxilio, impetum uerò eius non sustinuerunt Iudæi : sed primis interfectis, pleriq; fugam petunt, et cidentibus quidē Romanis, reuertentes instabant, cum autē illi rectorisissent, iterum fugiebant : donec circa horā quintam, Iudæi ui coacti templum introire cōclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam , decreto postridie manē cum omni exercitu aggredi templumq; oppugnare. Sed id planē Dei sententia iamdudum igne damnauerat : euolutisq; temporibus aderat fātalis dies, qui erat decimus mensis Augusti, quo etiam prius à Rege Babyloniorum fuerat concrematum. A domesticis autem causam principiumq; sumpsit incendium. Nam cum paulisper Titi discessu seditiosi quieuisissent, Romanos rursus aggrediuntur, custodumq; templi cum ignem exterioris fani restringentibus pugna committitur. Hiq; Iudæis in fugam uersis, usq; ad templam accesserunt.

Quemadmodum templum incensum est inuito Tito. CAP. XL

Hic itaq; tunc militum quidam, non expectat a cuiusquam edicto, neq; tantum facinus ueritus, sed diuino quodam motus impetu, à contubernali suo sustollitur, et ex ardente materia raptum ignem in fenestram inserit auream, unde ad membra

Nonne populus uester exanimatus ? Templum uerò perijt, mihiq; subdita est ciuitas: in manibus autem meis habetis animas uestras. Et tamen fortitudinis esse gloriam mortem arbitramini? Non contendam cum pertinacia uestra. Proiectis autem armis, traditisq; corporibus, uitam uobis indulgeo, & sicut in priuata domo, Dominus mitis ultus grauiora, cetera mihi seruo. Ad hæc illi responderunt, fidem quidem se ab eo minime posse accipere: nam iurasse nunquàm id esse facturos: exeundi uerò per munitiones, quàm murum sepserat, cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem, ipsisq; oppidum relicturos. Ob hoc Titus uehementer iratus, quòd in sorte captorum constituti, uictorum sibi conditiones ponerent, declarari quidem his iussit uoce præconis, ne ulterius ad se profugerent, ne ue fidem sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis autem uiribus dimicarent, & quantum possent, salutis sue consulerent: iam enim se omnia iure belli gesturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atque inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt, postero autem die, Archium, & Acram, & curiam, & qui uocatur Ophla, succendè: & progrediebatur ignis usque ad Helenæ regiam, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ uici domusq; ardebant. Eodem die Izatæ regis filij, & fratres, cumq; his multi nobiles ex populo congregati, ut fidem sibi daret, Cæsari supplicarunt. Ille autē, quanquàm cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios, ac propinquos postea uinctos, Romam perduxit, fidem obsidum præstaturus.

De præda seditioforum & succensione interioris ciuitatis.

CAPVT XIII.

Seditiosi autem ad domum regiam profecti, ubi (quia iura erat) multi facultates suas deposuerant, & Romanos hinc pellunt,

d D

pellunt,

pellunt, & omnibus popularibus, qui eò conuenerant propi
ad octo milia & quadringentos occisis, pecuniam etiam im-
pungere. Viuos autem duos milites Romani cepere, unum equi-
tem, alterum peditem. & peditem quidem interfectum per o-
mnem traxere ciuitatem, uelut uno corpore omnes Romanos
ulciscerentur. eques uerò quiddam his quod saluti foret, sua-
dere pollicitus, deducitur ad Simonem, cumq; ibi que diceret
non haberet, Ardala cuidam ex numero ducum traditur pu-
nicndus. Is autem cum reuinctis post terga manibus, oculisq;
fascia obstrictis, in conspectum Romanorum ueluti capite ce-
surus produxit. uerum ille dum gladium Iudeus educeret, ad
Romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset cla-
psus, non est passus quidem occidi, indignum uerò esse Roma-
norum militem iudicauit, quia uiuus fuerat captus: & armis
ablatis eum agmine pepulit, que res prudenti uiro grauior ef-
se morte uidebatur. Postero autem die Romani, uersis in fugam
ex inferiori ciuitate latronibus, omnia Siloam usque igni tradi-
dere. & oppidum quidem gaudebant absumi, rapinis uerò ca-
rebant: quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in supe-
riorem ciuitatem recedebant. Erat nanque illis malorum qui-
dem nulla poenitudo: arrogātia autem tanquam in rebus secun-
dis. Denique ardere ciuitatem letis uultibus aspicientes, alacri
uoto mortem se expectare dicebāt, quod perempto populo, in-
censo templo, & flagrāte oppido, nihil essent hostibus relictu-
ri. Sed tamē Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquijs ci-
uitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum cru-
delitatem atque impietatem locutus, multa uerò pro salute ad-
hortatus, nihil amplius quā elusus est: quia neque se tradere
propter iusiurandum patiebantur, neque pugnare cum Roma-
nis ex æquo iam poterant, ueluti custodia circumuallati: cediq;
insuper consuetudo dexteras commouebat. Dispersi autem per
ciuitatem,

Ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere parati insidiantes. Multi autem capiebantur, omnesq; interficiebantur: nam propter inedia[m] fugere non ualebant: mortuos autem canibus proijciebant. Omne autem pereundi genus, fame leuius uidebatur: adeo ut ad Romanos quoque sine licentia, etiam desperata misericordia, tamen fugerent: atque in seditiosos à cæde non cessantes, sponte inciderent. nullusq; in ciuitate locus uacuus erat: sed cuncta mortuos habebant, quos fimes aut latrones consecrerant, & cadaueribus eorum plena erant, qui alimendorum penuria uel seditione perierant. Tyrannos autem fouebat, factionemq; latronum, spes ultima sita in cloacis: quod si fugissent, minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto excidio, post Romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant. Id autem planè illis erat somnium. Nec enim uel Deum, uel Romanos fuerant latituri. Tunc quidem subterraneis freti, plura quàm Romani concremabant, & qui ex incendijs fugientes in cuniculos descendissent, eos improbè necabāt, itemq; spoliabant. Quinetiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabant. Erat autem inter se illis iam rapinarum causa bellum: eosq; putauerim, nisi excidio præuenti essent, nimia crudelitate mortuorum quoq; corpora degustaturos fuisse.

Superior pars ciuitatis adoritur, & confugiunt aliqui Iudeorum ad Titum.

C A P. X V .

Cæsar autem fieri non posse prospiciens, ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem, in prærupto undique loco sitam, distribuit operibus militem uicesimo die mensis Augusti. Erat autem transuectio materiæ difficilis: omnibus, ut dictum est, circum ciuitatem usq; ad centesimum stadium in priorum aggerum extructionem detonsis. Quatuor quidem legionum opus, in Occidentali parte ciuitatis, contra aulam re-

d D a giam

hil proficerent, ignisq; in eos euomeretur, in parietem secedentes octo cubitis latum, ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus, cum ad Romanos transeundo seruari possent, aut communem cum ceteris durare fortunam, semetipsos in ignem iniecere, & cum templo concremati sunt, Meirus filius Belgæ, & Iosephus Dalei. Romani autem, quod frustra se circum templum edificijs parcere iudicabant, cum ipsum templum arderet, omnia simul incendunt, & quicquid ex porticibus reliquum erat, & portas: præter unam ex parte Orientali, alteram ex Meridiana, quamuis eas quoq; postea funditus euerterint. Quinque arculas, quæ gazophylacia uocantur, incendunt, in quibus magna uis erat pecuniæ, ac plurimum uestium, aliq; bona, & (ut breuiter dicam) omnes Iudeorum congestæ diuitiæ, quod opulentissimus quisq; illuc totas domos exhauferant. Venerunt autem etiam in eam quæ restabat unam porticum, extra templum quò confugerant ex populo mulierculæ itemq; pueri & promiscua multitudo, propè ad sex hominum milia. sed priusquam de his Cæsar quicquam decerneret, uel ducibus imperaret, ira flangrantes milites incendunt porticum. Hincq; contigit, ut alij cum se ex flamma præcipitarent morerentur, alios ipsa corrumperet, ex tanto autem numero nemo seruatus est. His causis interitus quidam pseudopropheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, quod eos in templum Deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim à tyrannis tunc subornati prophetae, populo denuntiabant, ut expectarent Dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui supra timorem & custodiam fierent, spes retineret. Citò autem in aduersis homini persuadetur. Quod si etiam malorum instantium liberationem polliceatur qui fallit, necessario qui ea patitur, spei totus efficitur.

De prod

De prodigiis excidium Hierosolymæ præcedentibus , &
prælagiis.

CAPVT XII.

DEniq; miserabilis populus, illis quidem fallacibus Deumq; calumniantibus, credulus erat. Certis uerò prodigijs & futuram solitudinem prænuntiantibus, neq; attendebant animo, neq; credebant: sed uelut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animas, edicta Dei dissimulauere: modò cum supra ciuitatem sidus stetit simile gladio, & per annum perseuerauit cometes: modò cum ante defectionem primi; belli motus ad diem festam Azymorum populo conueniente (octauus autem dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram itemq; templum tantum lumen effulsit, ut clarissimus dies putaretur: & hoc usq; ad mediam permansit horam: quod imperitis quidem bonum augurium esse uidebatur: sacrorum uerò peritis, priusquam eueniret, statim dijudicatum est. Eodemq; festo die etiam bos, cum ad hostiam duceretur, agnum in medio sani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cum esset enea atq; grauißima, & sub uesperam uix à uiginti uiris clauderetur, serisq; ferro uinctis obseraretur, pessusosq; altos haberet in saxeum limen demissos, uno perpetuo lapide fabricatum, uisa est noctis hora sexta sponte patescere. his autem curriculo per custodes templi magistratui nuntiatis, ascendit ille, uixq; eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidem signum optimum uidebatur. Deum nanq; bonorum portam sibi aperuisse dicebant. Prudentiores uerò templi tutamen sponte sua dissolutum iri cogitabant: & hostium donum esse, portas aperiri: solitudinemq; illo ostento signari inter se pronuntiabant. Post dies autem festos diebus paucis, uicesimo primo die mensis Maij uisio quædam apparuit fidem excens. Pro fabula autem fortasse quod dicturus sum haberetur, nisi qui uiderunt superessent, & clades dignæ præsagijs secuta.

secute fuissent. Namq; ante solis occasum uisi sunt per inane ferri currus totis regionibus, & armata acies tranantes nubi-
 bila, & ciuitati circumfusæ. festo autem die, quam Pentecosten
 uocant, nocte sacerdotes intimum templum more suo ad di-
 uinas res celebrandas ingressi, primum quidem motum quen-
 damq; strepitum senserunt: postea uerò subitam uocem audie-
 re, quæ diceret, Migremus hinc. Quod autem his horribilum
 fuit, Iesus quidam, filius Anani, plebeius & rusticus, quadrien-
 nio priusquam bellum gereretur, in summa ciuitatis pax atq;
 opulentia, cum ad festum diem uenisset, quo ategias in honorem
 Dei componi in templo ab hominibus mos est, repente exclamare
 cœpit: Vox ab Oriente: Vox ab Occidente: Vox à
 quatuor uentis: Vox in Hierosolymam & templum: Vox in
 maritos nouos nouasq; nuptas: Vox in omnem hunc populum.
 Atq; hæc interdum noctuq; clamitans omnes ciuitatis uicos
 circuibat. Nonnulli autem uirorum insignium, aduersum omen
 indigne ferentes, corripunt hominem, multisq; uerbis
 afficiunt. Ille autem neq; pro se, nec ad eos qui se multabant,
 secretò quicquam locutus, eadem quæ prius uociferans perse-
 uerabat. Magistratus autem rati, quod erat uerum, magis di-
 uinum esse hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præ-
 fectum: ubi plagis usq; ad ossa laceratus, neq; supplex cuiquam
 fuit, neq; lacrymauit: sed ut poterat inclinans maxime flebi-
 liter uocem ad singulos ictus respondebat: Vex uex Hieroso-
 lymis. Albino autem interroganti (is namq; Iudex erat) quis
 esset, uel unde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non
 prius autem cessauit à luctu miseræ ciuitatis, donec eum Albi-
 nus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad belli usq; tempus
 neq; adibat quenquam ciuium, neq; loqui uisus est: sed quoti-
 die uelut orationem quandam meditatus, uex uex Hierosoly-
 mis, querebatur. Sed nec imprecatus est cuiquam, cum in dies
 sing

singulos multaretur, nec uictum offerentibus benedicebat. Sola uerò eius responsio ad omnes erat, triste presagium. Maxime autem diebus festis uociferabatur: idq; per annos septem et quinq; menses continuos faciens, neq; uoce rauior fuit, neq; lassatus est, donec obsidionis tempore ipsa re perspectis augurijs ipse quieuit. Supra murum enim circumiens iterum, ueh ueh ciuitati ac phano ac populo, uoce maxima clamitabat. Cum autem ad extremum addidisset, ueh etiam mihi, lapis tormento missus eum statim peremit, animamq; adhuc illa omnia lugentem dimisit. Hæc si quis reputet, profecto inueniet, Deum quidem hominibus consulere, modisq; omnibus præmonstrare quæ sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam malis uoluntarijs interire: quandoquidem et Iudæi post Antoniam captam quadratum sanum fecerant: cum in sacris libris scriptum haberent, capiendam ciuitatem ac templum, si sanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, itidem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multiq; sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem planè responso, Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudeam creatus est Imperator. Sed enim homines fatum uitare non possunt, etiam si præuiderint. At uerò hi signorum quedam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempserunt: donec patriæ excidio suaq; perniciæ, eorum iniquitas confutata est.

De imperio Titi, & sacerdotum interfectione. C A P . X I I I .

ROmani quidem, postquam seditiosi ad ciuitatem confugerent, templo itemq; omnibus circum locis ardentibus, signa in fano reposuere contra portam Orientalem: hiq; ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titum

tum Imperatorem. Vsq̃uadeo uerò præda satiati sunt milita
 uniuerſi, ut in Syria dimidio quàm pridem fuerat pretio pon-
 dus auri ueniret. Ex his autem sacerdotibus, qui in templi pa-
 riete perdurauerant, puer sitiens à Romanis custodibus pa-
 cem petebat, sitimq̃ fatebatur. Sed ubi illi tam etatis quàm neces-
 sitatis miseri, dedere ei dexteram, & ipse bibit, & quam secum
 attulerat lagœna repleta, sursum refugiens abiit ad suos: nec
 eum quisquam custodum assequi ualuit, sed eius perfidie mæ-
 ledicebant. Ille autem nihil se præter placita fecisse dicebat.
 Dexteram enim sibi datam, non ut apud ipsos remaneret, sed
 ut tantum descenderet, atq̃ ut aquam acciperet: quæ cum fe-
 cerit, in fide mansisse. Astutiam quidem propter etatem, ma-
 ximè pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta uerò die
 sacerdotes oppressi fame descendunt, & à custodibus ad Ti-
 tum perducti, ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem
 ueniæ quidem tempus illis præterisse fatus, perisse uerò id cu-
 ius eos gratia meritò conseruasset, decere autem sacerdotes
 interire cum templo, duci homines ad supplicium iubet. Sed
 tyranni cum socijs, quoniam bello undiq̃ tenebantur, circum-
 datis autem nusquam erat fuge copia, Titum ad colloquia pro-
 uocant. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidum
 seruare cupiens, & amicis præterea suadentibus (latrones
 enim iam moderatiores factos esse arbitrabantur) in parte
 occidua templi exterioris consistit. Hic enim super xystum
 erant portæ, ac pons qui ciuitatem superiorem templo iun-
 gebat, isq̃ tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multi
 autem militum utringq̃ densi astabant: Iudæi quidem circum
 Simonem ac Ioannem suspensi spe ueniæ: Romani uerò ad
 Cæsarem speculandi studio, qualiter eos reciperet. Edicto an-
 tem dato militibus, Titus, ut & iracundiam & sagittas con-
 tinerent, adhibitoq̃ interprete, quo argumento superior osten-
 debat

debatur, prior alloqui cœpit. Etiam'ne saturati estis patriæ malis, ô uiri? quibus neq; uirtutis nostræ, neq; infirmitatis propriæ uenit in mentem: sed inconsulto impetu ac furore perdiditis populum & ciuitatem simul ac templum, ipsi quoq; iuste perituri: qui primum quidem, postquam uos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non destitistis, deinde etiam bellum apertum contra Romanum populum extulistis: utrum'ne multitudine freti? atqui parua manus uobis Romani exercitus satis restitit. Auxiliatorum fide? Et quæ gens imperio nostro libera, Iudæos præ Romanis optaret? Sed uiribus corporum? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorum? Et qui maior Oceano murus, atq; obstaculum? quo septi Britanni, adorant arma Romanorum. Animorum obstinatione, uel astutia ducum? Atqui etiam Carthaginenses captos esse noueratis. Itaq; uos contra Romanos ipsorum excitauit humanitas, qui primum uobis & terram dedimus possidendam, & gentiles imposuimus Reges, deinde leges seruauimus patrias, & uiuere uos non solum discretos, sed cum alijs etiam uestra uoluntate concessimus: quodq; maximum est, tributum capere Dei nomine, ac donaria colligere permisimus: eaq; offerentes neq; monuimus, neq; prohibuimus, ut hostes nobis efficeremini ditiores, nostraq; pecunia uos cōtra nos instrueretis. Ergo tantis bonis affecti, satietatem in eos qui hæc uobis præstitcrant, extulistis, & immitium exemplo serpentium uirus blandientibus insudistis. Esto, Neronis negligentiam contempsistis, & ueluti ruptum aliquod membrum, siue contractum aliàs, malè quieti in maiore uitio detecti estis, & ad spes improbas, etiam cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriam uestram, non ut pœnas à uobis ob ea quæ in Cessium commiseratis, exigeret, sed monitis emēdaret. Deniq; eum deberet, si depopulandæ nationis causa uenisset, stirpem uestram petere,

petere, atq; hanc delere ciuitatem, Galileam & circa eam loca vastare maluit, ut poenitendi uobis præberet inducias. Sed hac eius humanitas infirmitas uidebatur, nostraq; lenitate alius audaciam. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent, & ex intestinis nostris dissensionibus fiduciam præsumpsistis: meq; ac patre meo digressis ad Aegyptum, ad struendum bellum tempus illud utile putauistis. Neq; uos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam Duces humanissimos fueratis experti. Deniq; ubi ad nos confugit imperium, & omnibus eo quiescentibus, per legatos autem gratulantibus externationibus, ecce iterum hostes Iudæi: & legationes quidem à uobis trans Euphraten usq; , nouarum rerum gratia missæ, metrorum autem noui ambitus: seditio etiam, tyrannorumq; contentio, & bellum intestinum, quæ sola huiusmodi nequissimos decet. Iussus ergo ab inuito patre cum mandatis tristibus ad ciuitatem uenire, lætabar, cognito populum de pace sentire. Ante bellum rogabam uos desistere, pugnantibus aliquandiu parcebam, sponte ad me uenientibus dexteram dedi, fidem seruauim confugientibus, multos captiuos miseratus, uerberibus urgentes bellum coërcui, muris uestris machinas inuitus ad-moui, semper cædis uestræ cupidos milites continui. Quoties uici, toties uos ad pacem tanquam uictus pronocaui. Cum propè ad templum accessissem, consultò iterum legis belli oblitus parcere uos proprijs sanctis orabam, templumq; seruare, dæi uobis exeundi copia, & fide salutis: uel etiam pugnare alio tempore si uelletis, in alio loco facultates prebui. Ista omnia sprecuistis, & templum manibus uestris incendiistis. Deinde sceleratissimi nunc me ad colloquium prouocatis, ut quid tale conscructis quale perijt? Quia uosmetipsos salute dignos esse post templi excidium iudicatis? Quin etiam nunc armati statis, & nec in extremis supplices asimulatis. O' miseri, qua fiducia!

Non ne

Non ne populus uester exanimatus? Templum uerò perijt, mihiq; subdita est ciuitas: in manibus autem meis habetis animas uestras. Et tamen fortitudinis esse gloriam mortem arbitramini: Non contendam cum pertinacia uestra. Proiectis autem armis, traditisq; corporibus, uitam uobis indulgeo, & sicut in priuata domo, Dominus mitis ultus grauiora, cetera mihi seruo. Ad hæc illi responderūt, fidem quidem se ab eo minime posse accipere: nam iurasse nunquàm id esse facturos: exeundi uerò per munitiones, quà murum sepserat, cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem, ipsisq; oppidum relicturos. Ob hoc Titus uehementer iratus, quòd in sorte captorum constituti, uictorum sibi conditiones ponerent, declarari quidem his iussit uoce præconis, ne ulterius ad se profugerent, ne ue fidem sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis autem uiribus dimicarent, & quantum possent, saluti suæ consulerent: iam enim se omnia iure belli gesturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atque inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt, postero autem die, Archiuum, & Acram, & curiam, & qui uocatur Ophla, succendère: & progrediebatur ignis usque ad Helenæ regiam, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ uici domusq; ardebant. Eodem die Izatæ regis filij, & fratres, cumq; his multi nobiles ex populo congregati, ut fidem sibi daret, Cæsari supplicarunt. Ille autē, quanquàm cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios, ac propinquos postea uinctos, Romam perduxit, fidem obsidum præstaturus.

De præda seditioforum & succensione interioris ciuitatis.

CAPVT XIII.

Seditiosi autem ad domum regiam profecti, ubi (quia iuta erat) multi facultates suas deposuerant, & Romanos hinc
d D pellunt,

pellunt, & omnibus popularibus, qui eò conuenerant propi
 ad octo milia & quadringentos occisis, pecuniam etiam di
 puere. Viuos autem duos milites Romani cepere, unum equi
 tem, alterum peditem. & peditem quidem interfectum per o
 mnem traxere ciuitatem, uelut uno corpore omnes Romanos
 ulciscerentur. eques uerò quiddam his quod saluti foret, sus
 dere pollicitus, deducitur ad Simonem, cumq; ibi qua diceret
 non haberet, Ardale cuidam ex numero ducum traditur pa
 niendus. Is autem eum reuinctis post terga manibus, oculiq;
 fascia obstrictis, in conspectum Romanorum ueluti capte ce
 surus produxit. uerum ille dum gladium Iudeus educeret, ad
 Romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset cla
 psum, non est passus quidem occidi, indignum uerò esse Roma
 norum militem iudicauit, quia uiuus fuerat captus: & armis
 ablatis eum agmine pepulit, quæ res prudenti uiro grauior ef
 se morte uidebatur. Postero autem die Romani, uersis in fugam
 ex inferiori ciuitate latronibus, omnia Siloam usque igni tradi
 dere. & oppidum quidem gaudebant absumi, rapinis uerò ca
 rebant: quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in supe
 riorem ciuitatem recedebant. Erat nanque illis malorum qui
 dem nulla pœnitudo: arrogâtia autem tanquam in rebus secun
 dis. Denique ardere ciuitatem lætis uultibus aspicientes, alacri
 uoto mortem se expectare dicebāt, quod perempto populo, in
 censo templo, & flagrâte oppido, nihil essent hostibus relictu
 ri. Sed tamē Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquijs ci
 uitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum cru
 delitatem atque impietatem locutus, multa uerò pro salute ad
 hortatus, nihil amplius quàm elusus est: quia neque se tradere
 propter iusiurandum paliebantur, neque pugnare cum Roma
 nis ex æquo iam poterant, ueluti custodia circumuallati: cædisq;
 insuper consuetudo dexteras commouebat. Dispersi autem per
 ciuitatem,

Egressus deinde Corcyra in Iapygiam delatus est, unde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima Cæsarea reuersus, in Cæsaream quæ Philippi uocatur, aduenit, diuq; ibi commorabatur, celebrans omnia genera spectaculorum: multiq; in ea captiui consumpti sunt, alij bestiis obiecti, alij autem cateruatim more hostium inter se depugnare coacti. Hic Simonem etiam Gioræ filium comperit hoc modo comprehensum. Iste Simon cum Hierosolyma obsideretur in superiore ciuitate constitutus, postquam muros ingressus exercitus totam uastare ciuitatem coeperat, tunc fidelissimis amicorum ascitis, et lapidarijs cum ferramentis eorum necessitati congruis, et alimentis quæ multis diebus sufficere possent, unâ cum illis omnibus in quandam occultiores cloacam sese demittit. et quoad fossa patebat, illi progrediebantur: ubi uerò soliditas obstitisset, eam suffodiebant, sperantes posse ulterius progressos tuto emergere, atque ita seruari. Sed hanc expectationem ueram non esse, rei periculum refellebat. Vix enim paululû fossores processerât, iamq; alimenta, quamuis parce his uterentur, eos deficiebant. tunc igitur uelut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, innexaq; fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus ubi templû antea fuerat, apparuit. Ac primò quidem obstupuerunt qui eum uiderunt, locisq; suis manebant. deinde propius cum accessissent, quis esset, percontati sunt. et id quidem Simon non dicebat. iubebat autem ad se ducem uocari, statimq; accersitus ab his, qui ad eum cucurrerant, uenit Terentius Rufus: nanq; is rector militiæ relictus erat. Omni autem ab eo ueritate comperta, ipsum quidem uinctum custodiebat: Cæsari uerò, quemadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonem quidem in ultionem crudelitatis, qua in ciues suos amare ac tyrannicè fuerat usus, in potestate hostium quibus maxime inuisus erat, ita Deus posuit, non ui subditum eorû

manibus,

giam erigitur: auxiliarium uerò manus, et cætera multitudi-
 xystum uersus, ac pontem, et Simonis turrin: quam cum Ioan-
 ne bellum gerens, pro castello sibi edificauerat. His autem die-
 bus, Idumæorum duces clam congregati, consilium de sui tra-
 ditione cepere: missi q; ad Titum quinque uiris, ut dexteram
 sibi daret, precabantur. Ille uerò tyrannos sperans esse cessu-
 ros Idumæis abstractis, quoniam belli pars uidebantur, serò
 quidem, ueruntamen uitam his pollicitus, legatos remisit. Dis-
 cessum autem parantibus Simon præsensit, et eos quidem,
 qui ad Titum perrexerant, quinque uiros statim occidit: duces
 uerò, quorum nobilissimus erat Sose filius Iacobus, correptos
 in custodiam coniecit. Nec multitudinem Idumæorum, abdu-
 ctis rectoribus quid ageret, nescientem, sine custodia habebat:
 sed diligentioribus eam custodijs amplectebatur: et tamen cu-
 stodes profugientibus obstare non poterant. Quamuis enim
 multi necarentur, plures tamen erant qui fugerent. Omnes
 autem suscipiebantur à Romanis, quòd Titus nimia lenitate
 priora præcepta neglexerat: ipsi q; milites iam et spe lucri,
 et satietate, cædibus temperabant. Sola enim relicta plebe,
 aliud uulgus cum coniugibus ac liberis, paruo queng; pretio
 uenundabant. Cum multi autem distraherentur, et emptores
 pauci essent, quanquàm uoce præconis edixerat, ne quis solus
 transfugeret, ut eo modo familias suas educerent, tamen hos
 quoq; recipiebat: appositis, qui ab his secernerent, si quis di-
 gnus supplicio uideretur. Et infinita quidem multitudo uenijt.
 Ex populo uerò seruati sunt, plus quàm quadraginta millia,
 quos imperator quomodo cuique gratum erat, dimisit. Iisdem
 autem diebus, etiam sacerdotum unus, filius Thebuti, nomine
 Iesus, accepta fide salutis à Cesare, ut de sacris donarijs que-
 dam traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra
 duo, his quæ in templo erant posita, similia: mensas q; et cra-
 teras,

quidem totius orbis indigenis affeminata est. Plurimum autem Syris uicinitate permixta, præcipuè apud Antiochiam uersabatur, propter magnitudinem ciuitatis. Maxime uerò his liberam domicilij facultatem reges, qui post Antiochum fuerant, præbuerunt. Nanque Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus est, uastatis Hierosolymis templum spoliavit. Qui uerò post eum regnum asssecuti sunt, quicquid æneum in donarijs fuit, hoc Iudæis apud Antiochiam degentibus reddidere, in eorum synagoga dedicatum : concesseruntque ut pari cum Græcis iure ciuitatis uterentur. A secutis quoque postea regibus eodem modo tractati, et multitudine proficere, et extructione, itemque magnificentia munerum templum clarius reddidere : semperque religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo sui partem facere. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum, et recens in Syriam Vespasianus delatus est nauigio, Iudæorum uerò odium apud omnes pullulabat, tunc unus eorum Antiochus quidam plurimum patris causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam Iudæorum) cum Antiochenis populus concionaretur in theatro, progressus in medium, patrem suum et cæteros deserebat, insimulans eos, quod una nocte totam ciuitatem incendere statuisent : et uelut huius consilij participes quosdam hospites Iudæos tradidit. His autem auditis, populus iram cohibere non poterat : sed in eos quidem qui traditi fuerant, ignem iussit afferri : statimque omnes in theatro concremati sunt. In multitudinem uerò Iudæorum properabat irruere : si eos celeriter ulti essent, patriam suam seruatum iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accendere, mutata uoluntatis argumentum, quodque Iudæorum mores odisset, exhibere se credens, si paganorum ritu sacrificaret : idemque iussit et cæteros compelli facere : renuendo enim manifestos.

subuersum esse nuntiarent, alij subiisse Romanos, ac etiam propinquare se quærentes, alij etiã uidere hostes in turribus affirmarent, metu fallente conspectum, in ora prostrati, pro sua demencia querebantur: ac ueluti sui cisi neruos, quã fugerent hæsitabant. Vnde et maxime quis et uirtutem Dei perspexerit contra iniustos, et fortunam Romanorum. Tyranni siquidem semetipsos tuitione priuauere, ac sponte de turribus descendere: unde ui nunquã, sola uerò fame capi poterant. Romani uerò qui tantum in muris infirmioribus laborauerãt, eos quos instrumentis non potuissent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis tres turres ualidiores erãt, de quibus suprà memorauimus. Relictis itaq; his, uel (quod est uerius) Dei nutu ab his depulsi, confestim quidem ad uallem Siloam confugere. rursum autem ubi à metu paululum respirationem, munitionem qua murus erat accinctus ex ea parte petiere. Vbi autem infirmiori audacia, quã necessitate (iam enim uires eorum labor, metus, et calamitas frægerat) à custodibus retruduntur, et per diuersa disiecti, in cloacis delitebant. Romani uerò muris potiti, signa in turribus posuere: et plausu atq; lætitia nictoriam et canu celebrabant, quòd principio finem belli multo senserant leuiorẽ. Deniq; sine sanguine murum nacti, nouissimum non esse credebant: cumq; nullum reluctantem uiderent, pro incerto mirabantur. In angustias autem uiarũ strictis gladijs fusi, et quos cepissent interficiebant nullo discrimine: domosq; totas, cum omnibus qui eò confugerant, igni tradebant. Multas uerò uastantes, quas prædæ causa penetrassent, integras mortuorum familias, et plena mortuis tecta, quos fames confecerat, offendebant. Ipsum deinde horrentes aspectum, uacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eo modo peremptos miserantes idem etiam circa uiuos patiebantur: sed unũquẽq; obuium transfigendo, et angustia uiarũ cadaueribus obstruendo,

totam

Quomodo Vespasianus rediens à Romanis ex-
ceptus est.

CAPVT XXII.

Titus autem Cæsar à patre sibi allato nuntio, quòd uni-
uersis quidem Italiæ ciuitatibus desiderabilis peruenisset:
maximè uerò, quòd urbs eum Roma summa cum alacritate &
claritudine suscepisset, in maximam letitiam uoluptatemque
translatus est, curis de eo ita ut sibi erat suauissimum liberatus.
Vespasianum enim etiam longe absentem, omnes homines Ita-
liæ uoluntatibus ut præsentem colebant: expectationem suam,
quòd nimis eum uenire cupiebant, pro eius aduentu ducen-
tes, & omni habentes necessitate liberam erga illum beneuo-
lentiam. Nam & senatus memor calamitatum, quæ mutatione
principum contigissent, optabat imperatorem suscipere sene-
ctutis honore bellicorumque gestorum maturitate decoratum,
cuius præsentiam sciebat soli saluti subiectorum commodatu-
ram: & populus malis intestinis sollicitus, magis eum uenire
cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absolendum
esse confidens, antiquam uerò libertatem cum opulentia rece-
pturum. Præcipue milites ad eum respiciebant. hi enim maxi-
mè bellorum per illum patratorum nouerant magnitudinem.
imperitiam uerò aliorum ducum experti atque ignauiam, ma-
gna quidem se optabant turpitudine liberari. eum uerò, qui se
& seruare & honestare solus posset, recipere precabantur.
Cum uerò hac beneuolentia diligeretur ab omnibus, honore
quidem præcipuis uiris ulterius expectare intolerabile uide-
batur, sed eum longissimè ab urbe Roma conuenire antè pro-
perabant. Nec tamen quisquam moras eius conueniendi fere-
bat, sed ita simul omnes effundebantur, & uniuersis facilius
& promptius ire quàm manere uidebatur, ut etiam ciuitas
ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum chari-
tatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi

e E

uerò

multitudine septem & decem maiores annis, uinctos mitti ad Aegyptum, operibus deputandos. Plurimos autem per provincias Tiuis distribuit, in spectaculis ferro & bestiis consumendos. Qui uero intra decimum & septimum annum etatis agerent, uenditi sunt. Iisdem autem diebus, quibus secernebantur à Frontone, mortui sunt fame duodecim milia, quibus partim odio custodum non praebeatur cibus, partim ipsi uictus fastidio tenebantur. Erat autem prae multitudine hominum frumenti penuria.

De numero captiuorum & peremptorum.

CAP. XVII.

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehensi sunt, nonaginta & septem milium comprehensus est numerus. Mortuorum uero per omne tempus obsidionis undecies centum milia. Horum plerique gentiles fuerunt, sed non indigenae: ab omnibus enim regionibus ad azymorum diem festum congregati, bello subito circumfusi sunt: ubi primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod autem caperet tantam hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tunc uires ciuitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnenti nationem, à pontificibus petijt, ut si quo modo possent, multitudinem numerarent. Illi autem, cum dies festus adesset, qui Pascha uocatur, quando à nona quidem hora usque ad undecimam hostias cadunt, per singulas uero contubernia non pauciorum quam decem uirorum fiunt: solum enim epulari non licet, multi etiam uicem conueniunt: hostiarum quidem ducenta & quinquaginta sex milia & quingentas numerauere. Fiunt autem, ut denos epulatores per singulas imputemus, uicies centena ac septingētena milia, sancti omnes ac puri: nec enim leprosis siue uiriliginosis,

aut

aut semine fluentibus, quos gonorrhoeos uocant, neque mulieribus mēstruo cruore pollutis, neque alijs inquinatis participare sacrificia permittebatur: sed nec alienigenis quidem, nisi qui religionis causa uenissent. Magna uerò hæc multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamen uelut in carcerem tota gens fato conclusa est, et facta hominibus ciuitas bello obsidebatur. Itaque superat omnem humanam, et diuinitus emissam pestem numerus peremptorum, quos partim palam occidere, partim cepere Romani. Rimantes enim cloacas, et sepulchra eruentes, quos offendissent, iugulabant. Inuenti sunt autem ibi quoque plus quam duo milia, quorum alij manu sua, plures autem mutuis se uulneribus interfecerant, cum alios famēs corrupisset. Fœdus autem corporum odor introeuntibus occurrebat, adeo ut statim multi recederent: alij plura habendi cupidine, congesta cadauera calcantes, se immergerent. multæ nanque opes in cuniculis inueniebantur, ne fâsq; omnem uiam lucri faciebat. Subducebantur autem multi, quos tyranni uinxerant: nec enim in extremis à crudelitate cessauerant. Vltus est autem Deus utrunque merito. Et Ioannes quidem oppressus fame cum fratribus in cloacis, quam sæpe despexit, à Romanis dexteram sibi dari precatus est. Simon uerò multa uicū necessitate luctatus, sicut infra designabimus, semet tradidit. Seruatus est autem alter triumpho: Ioannes autem uinculis sempiternis. Romani uerò extremas urbis partes incendunt, murosq; subuertunt.

Hierosolymæ urbis historia breuis.

CAP. XVIII.

ITa quidem Hierosolyma capta est, secundo anno principatus Vespasiani, Septembris mensis octauo die. Quinque autem prius capta, tunc iterum uastata est. Aegyptiorum quidem rex Asocheus, et post eum Antiochus, deinde Pompeius, et post hos cum Herode Sosius captā urbem seruauere. Antea

d D 3 uerò

uerò rex Babyloniorum ea potitus excidit, post annos ex quo edificata est, mille trecentos sexaginta, et menses octo, et dies sex. Primus autem conditor eius fuerat Chanaanæorum dynasta, qui patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis. Ideoq; sacerdotium Deo primus exhibuit, et sano primum edificato, Hierosolymam ciuitatem uocauit, cum ante Solyma uocaretur. Chanaanæorum quidem populo rex Iudæorum Dauid pulso, colendam suo populo tradidit: et quadragesimo sexagesimoquarto anno post, ac mensibus tribus, à Babylonijs euersa est. A rege autem Dauide qui primus Iudæus in ea regnauit, usque ad id quod Titus fecit excidium, anni mille centum septuagintanouem. Ex quo primum autem condita est, usque ad excidium, anni duo milia centum septuagintaseptem. Sed enim neque antiquitas, neque ingentes diuitie, neque per totum orbem terræ diffusa fama, nec magna religionis gloria quicquam iuuit, quò minus periret. Talis quidem finis Hierosolymorum obsidionis fuit. Postquam uerò quos occideret, quid uè raperet, non habebat exercitus, quòd iratis animis omnia decrant (nec enim parcendo si esset, quod agerent, abstinuissent) iubet eos Cæsar totam funditus iam eruere ciuitatem ac templum: relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phaselo, et Hippico, et Mariamme: muriq; tanto, quantum ciuitatem ab Occidente cingebat. Id quidem, ut esset castrum illi custodiæ causa relinquendis: turres autem, ut posteris indicarent qualem ciuitatem, quam uè munitissimam, Romanorum uirtus obtinuisset. Alium uerò totum ambitum ciuitatis ita complanauere diruentes, ut qui ad eam accessissent, habitam aliquando esse nix crederent. Hic quidem finis eorum dementia, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit: clarissimæ ciuitati, et apud omnes homines prædicatissimæ.

De præmio militum.

CAP. XIX.
Cæsar

CAesar autem praesidio quidem illic statuit relinquere decimam legionem, nonnullasq; alas equitum, ac peditum cohortes. Omnibus autem belli partibus administratis, & laudare uniuersum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter gestis, & debita uiris fortibus praemia persolvere. Composito autem in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminentissimis, unde ab omni milite posset audiri, magnam illis, ait habere se gratiam, quod beneuolentia erga se utendo perseuerassent. Laudabat autem, quod per omnia bella morigeri fuissent, quodq; praeliando fortitudinem in multis, magnisq; periculis monstrassent, patriae per se amplificantes imperium: omnibusq; planum facientes hominibus, quia neq; hostium multitudo, neq; munitiones regionum, neque magnitudines ciuitatum, uel audacia inconsulta, & immanitates effere aduersantium, possint unquam Romanorum uires, uel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulantem habuerint. Pulchrum quidem esse, ait, illos etiam bello finem imponere, quod multo tempore gestum sit. nec enim optasse his quicquam melius, cum id ingrederentur. Hoc autem pulchrius atq; praclarius, quod duces Romani & administratores imperij, ab his declaratos, ac praemissos in imperium cuncti libenter suscipiunt. & his quae ipsi decreuere, standum putant, agentes his gratias, qui legissent. Mirari autem se eos, ac diligere omnes, quia nemo uiribus alacritatem habuit tardiorum. Et illis tamen, qui pro maiore ui clarius decertassent, uitamq; suam condecorassent fortibus factis, & re bene gesta militiam suam nobiliorem fecissent, dixit se & honores & praemia redditurum: nec ullum eorum, qui plus alio laborare uoluisset, iusta uicissitudine cariturum: magnamq; sibi huius rei fore diligentiam, quod magis uellet honorare uirtutes eorum, qui militiae socij fuissent, quam punire peccata. Confestim ergo
iussit

inſit eos quorum partes ſunt , iudicare , quosnam ſcirent fortiter aliquid in bello ſciſſe : & nominatim ſingulos appellans , præſentes collaudabat , quaſi qui domeſticis rectè geſtis nimium letaretur : & coronas eis aureas imponebat , & torques , longasq; haſtas , & ſigna ex argento facta donabat , & uniufcuſq; ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubijs aurum , & argentum , itemq; uestes , aliamq; prædam largiter distribuēbat. Omnibus autem ita donatis , ut quiſq; ſe meritum præbuerat , uotiſq; cum uniuerſo exercitu factis , magno ſanore deſcendit , uertiq; ſe ad ſacra pro uictoria celebranda : magnaſq; aſtante bouum multitudine circum aras , immolatos omnes exercitui dedit ad epulas , ipſe uerò cum honoratis per triduum letatus , milites quidem alios quò quenq; conueniret , dimittit. Hieroſolymorum autem cuſtodiam decimæ legioni credit : neq; ad Euphratem , ubi pridem fuerat , eam remiſit. Duodecimam uerò legionem , memor , quòd Ceſtio duce Iudeis ceſſerat , totam Syria pepulit : erat enim olim apud Raphanæas : ad Meliten autem , quæ ſic uocatur , miſit. Hæc ad Euphraten in conſinio Armeniæ , & Cappadociæ ſita eſt. Duas uerò ſibi obſequi ſatis eſſe duxit , donec ad Aegyptum perueniret , quintam & quintamdecimam legiones. Deinde cum ad maritimam Ceſaream cum exercitu deſcendiſſet , in eam manubiarum multitudinem reſpoſuit , captiuosq; ibi aſſeruari præcepit , quòd ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

De nauigatione Veſpaſiani , deq; comprehenſo Simone , & ſpectaculo die natalitio exhibitio.

CAP. IX.

PER idem uerò tempus , quo Titus Ceſar obſidionis cauſa apud Hieroſolymam commorabatur , aſcenſa nauī oneraria Veſpaſianus Rhodum tranſmittit. Hinc autem uectus triremibus , poſtquam omnes quas præternauigauit ciuitates uiſit , ab his cum uotis exceptus , in Græciam ex Ionia tranſit. Egreſſus

Egressus deinde Corcyra in Iapygiam delatus est, unde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima Cæsarea reuersus, in Cæsaream quæ Philippi uocatur, aduenit, diuq; ibi commorabatur, celebrans omnia genera spectaculorum: multiq; in ea captiui consumpti sunt, alij bestiis obiecti, alij autem cateruatim more hostium inter se depugnare coacti. Hic Simon etiam Gioræ filium comperit hoc modo comprehensum. Iste Simon cum Hierosolyma obsideretur in superiore ciuitate constitutus, postquam muros ingressus exercitus totam uastare ciuitatem coeperat, tunc fidelissimis amicorum ascitis, et lapidarijs cum ferramentis eorum necessitati congruis, et alimentis quæ multis diebus sufficere possent, una cum illis omnibus in quandam occultiore cloacam sese demittit. et quoad fossa patebat, illi progrediebantur: ubi uero soliditas obstitisset, eam suffodiebant. sperantes posse ulterius progressos tuto emergere, atque ita seruari. Sed hanc expectationem ueram non esse, rei periculum refellebat. Vix enim paululū fossores processerāt, iamq; alimenta, quamuis parce his uterentur, eos deficiebant. tunc igitur uelut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, innexaq; fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus ubi templū antea fuerat, apparuit. Ac primò quidem obstupere qui eum uiderunt, locisq; suis manebant. deinde propius cum accessissent, quis esset, percontati sunt. et id quidem Simon non dicebat. iubebat autem ad se ducem uocari, statimq; accersitus ab his, qui ad eum cucurrerant, uenit Terentius Rufus: nanq; is rector militia relictus erat. Omni autem ab eo ueritate comperta, ipsum quidem uinctum custodiebat: Cæsari uero, quemadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonem quidem in ultionem crudelitatis, qua in ciues suos amare ac tyrannicè fuerat usus, in potestate hostium quibus maxime inuisus erat, ita Deus posuit, non ut subditum eorū

manibus,

manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum : propterea quod plurimos ipse crudeliter interemerat, falsis criminatibus insimulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram Dei effugere nequitia, nec invalida res est iustitia, sed quandoq; sui temeratores ulciscitur, & grauiorem poenam ingerit criminosis, cum iam se liberatos esse crediderint, eò quod non statim luere commissa. Id etiam Simon didicit, postquam in iras Romanorum incidit. Illius autem ascensus è terra, magnam etiam aliorum seditiosorum multitudinem ijsdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autem maritimam Cæsaream reuerso, uinctus Simon oblatuſ est. & illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, seruari iussit. ibi autem moratus, fratris sui natalem diem clarissime celebrabat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum qui cum bestiis depugnarunt, quiq; ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores perire, duo millia quingentos excessit. Omnia tamē Romanis uidebantur hæc, licet mille modis illi consumerentur, & minus esse supplicij. Postea Cæsar Berytum uenit (hæc autem est ciuitas Phœnices provincie, colonia Romanorum) & in hac quoq; diuius demoratus est, maiore usus claritudine circa natalem patris diem, tam magnificentia spectaculorum, quam sumptibus alijs excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

De calamitate Iudæorū apud Antiochenſes. CAP. XXI.

EVenit autem per idem tempus, Iudæos qui apud Antiochiam reliqui erant, acerba & exitiosa pericula perpeti, concitata in eos Antiochenſium ciuitate; tam propter criminationes illatas eis in præſentia, quam propter ea, quæ fuerant non multò antè commiſſa. De quibus neceſſarium mihi uideatur pauca prædicere, ut etiam quæ poſtea geſta ſunt, conſequenti narratione referamus. Iudæorum nanque gens multum quidem

nula producebantur, formatae ad similitudinem fuscinae, ad summum quaeque in lychni speciem fabricatae: erant autem numero septem, septimi diei, qui apud Iudaeos est, indicantes honorem. Post haec autem portabatur lex Iudaeorum, nouissima spoliolum. Deinde transibant plurimi uictoriae simulachra portantes: omnia ex auro et ex ebore facta. Post quae Vespasianus prior ibat: et Titus deinde sequebatur. Domitianus autem adequitabat, ipse quoque ornatus pulchritudine, dignumque spectari exhibens equum. Pompae autem finis fuit Capitolini Iouis templum. Quo postquam uentum est, constitere. Erat autem uetus mos patrius, opperiri donec ducis hostium mortem quispiam nuntiaret. Is erat Simon Giora, tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo uero circumdatus per forum trabebatur, quo eum simul caderent qui ducebant: lex autem Romanis est, ibi necare criminum reos morte damnatos. Postquam igitur eum finem uitae habere nuntiatum est, omniumque fauor secutus est, tunc hostias inchoare: his secundo per uota solennia omne peractis in palatium recessere. Et alios quidem epulis ipsi exceperere, alij autem omnibus domi conuiuiorum instructi erant apparatus. Hunc enim diem urbs Romana celebrabat, uictoriae quidem in hostes gratulatorium, finem uero malorum ciuiliu, et spei bonae pro felicitate principium. Post triumphos uero, et Romani imperij firmissimum statum, Vespasianus Paci templum edificari decreuit. Itaque mira celeritate, et quae hominum cogitationem superaret, effectum est. Magna enim diuitiarum largitate usus, insuper perfectis id picturae ac figmentorum operibus exornauit. Omnia namque in illud sanum collecta ac deposita sunt, quorum uisendorum studio per totum orbem, qui ante nos fuerunt, uagabantur: quomodo aliud apud alios situm esset, uidere cupientes. Hic autem reposuit etiam quae Iudaeorum fuerant instru-

festos infidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochi-
sibus facto, pauci quidem consenserunt: alij uerò qui noluerunt,
perempti sunt. Antiochus autem acceptis à Romanorum dace-
militibus, seuius instabat suis ciuibus, nequaquam eos die se-
ptimo ab opere cessare permittens, sed omnia cogens facere,
quæ diebus alijs agerent. Tamq̃ ualidam necessitatem impo-
suit, ut non modo apud Antiochiam septimi diei ferie solueren-
tur, sed ab hoc exordio in cæteris quoq; ciuitatibus ad breue si-
militer tempus fieret. Iudeis autem apud Antiochiam, tunc
eiusmodi mala perpessis, altera denuo calamitas accidit: de
qua narrare conati, hæc quoque persecuti fuimus. Namq; quod
quadratum forum exuri contigit, & archiua, monimentorumq;
receptacula publicorum, itemq; basilicas, uixq; ignis inhibi-
tus est super omnem ciuitatem magna nimis uiuens, huius fa-
cti Antiochus Iudeos accusat: & Antiocheneses, quos scilicet si
his infesti antea non fuissent, recenti tamen ex incendijs tumultu
facile calumnia perpulisset, multò magis ex antea dictis fidem
habere dictis suis persuasit, ut penè se uidisse ignem à Iudeis
inijci arbitrarentur: & tanquam furore correpti, magno cum
ardore cuncti aduersus eos, qui accusabantur, impetum facerent.
Vix autem motus eorum potuit reprimere Collega ad-
huc iuuenis legatus, postulans sibi permitti referre ad Cæsa-
rem gesta. Rectorem nanque Syriæ Cæsennium Petum iam
quidem Vespasianus ad eam miserat, nondum autem ille per-
uenerat. Habita uerò diligenti quæstione Collega reperit ue-
ritatem. & eorum quidem Iudeorum quos Antiochus accu-
sauerat, nemo conscius fuit. omne autem facinus admisere ho-
mines quidam nocentissimi necessitate debitorum: rati quòd si
forum & scripta publica concremassent, exactione liberaren-
tur. Iudei quidem pro suspensis criminationibus futura expe-
ctantes, magno timore fluctuabant.

Quomodo

Quomodo Vespasianus rediens à Romanis ex-
ceptus est.

CAPVT XII.

TItus autem Cæsar à patre sibi allato nuntio, quòd uni-
uersis quidem Italiæ ciuitatibus desiderabilis peruenisset:
maximè uerò, quòd urbs eum Roma summa cum alacritate et
claritudine suscepisset, in maximam letitiam uoluptatemque
translatus est, curis de eo ita ut sibi erat suauissimum liberatus.
Vespasianum enim etiam longè absentem, omnes homines Ita-
liæ uoluntatibus ut præsentem colebant: expectationem suam,
quòd nimis eum uenire cupiebant, pro eius aduentu ducen-
tes, et omni habentes necessitate liberam erga illum beneuo-
lentiam. Nam et senatus memor calamitatum, quæ mutatione
principum contigissent, optabat imperatorem suscipere sene-
ctutis honore bellicorumque gestorum maturitate decoratum,
cuius præsentiam sciebat soli saluti subiectorum commodatu-
ram: et populus malis intestinis sollicitus, magis eum uenire
cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absoluendum
esse confidens, antiquam uerò libertatem cum opulencia rece-
pturum. Præcipue milites ad eum respiciebant. hi enim maxi-
mè bellorum per illum patratorum nouerant magnitudinem.
imperitiam uerò aliorum ducum experti atque ignauiam, ma-
gna quidem se optabant turpitudine liberari. eum uerò, qui se
et seruare et honestare solus posset, recipere precabantur.
Cum uerò hac beneuolentia diligeretur ab omnibus, honore
quidem præcipuis uiris ulterius expectare intolerabile uide-
batur, sed eum longissimè ab urbe Roma conuenire antè pro-
perabant. Nec tamen quisquam moras eius conueniendi fere-
bat, sed ita simul omnes effundebantur, et uniuersis facilius
et promptius ire quàm manere uidebatur, ut etiam ciuitas
ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum chari-
tatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi
e E uerò

uerò cum appropinquare indicaretur, quamq; mansuete singulos suscepisset, qui precesserant, nuntiatum est, omnis iam reliqua multitudo per uias cum coniugibus & liberis prestolabantur: & quò transiens aduenisset, uidendi eius uoluntatem, uultusq; lenitatem omnium generum uocibus prosequabantur, benemeritum & salutis datorem, solumq; dignum Romanorum principem appellantes. Tota uerò ciuitas ueluti templum erat, fertis atque odoribus plena. Cum autem uix per circumstantem multitudinem in palatium uenire potuisset, ipse quidem penatibus dijs aduentus sui gratulatoria sacra celebravit. Vertunt autem se ad epulas turba, perq; tribus & cognationes & uicinas conuiuia exercentes, Deo libabant, & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quamplurimum temporis in Romano imperio perseuerare, & filium eius, & qui ex his nascerentur seruari inexpugnabile principatum. Vrbs quidē Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat.

Domitiani gesta contra Germanos & Gallos. CAP. XXIII.

Ante hæc uerò tempora, quibus Vespasianus quidem apud Alexandriam erat, Titus uerò Hierosolymam obsidebat, magna pars Germanorum ad defectionem mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirantes, magnam spem contulerant, quòd etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere uelle, bellumq; inferre, sustulit primo natura bonis consilij uacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam solis sciunt gentem suam ui coactam seruire Romanis: necnon equidem maximam tempus ei fiduciam dedit. Nam cum uiderent Romanum imperium crebris imperatorum mutationibus intestina seditione turbari, omnemq; his subditam orbis terræ partem pendere ac nutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atque discordijs oblatum esse putauerunt. Id autem consilium

rat excursibus nobilis, multos egredi aggestumq; prohibere obsecrans, et in praelijs semper grauitur Romanos afficiens: audaciaq; sua socios prosequens, impetum quidem facilem his, periculo autem uacuum discessum efficiebat nouissimus recedendo. Itaque discreta quodam die pugna, et utraq; parte digressa, ipse tanquam despiciens omnes, existimans neminem tunc hostium praelium excepturum, extra portam remansit: et in muro stantes alloquebatur, tota mente illos attendens. Hanc autem opportunitatem uidit quidam ex castris Romanorum Aegyptius, nomine Rufus: et quod nemo sperasset, impetu facto cum ipsis eum armis repente correptum, cum hoc uiso stantes in muro stupor teneret, in castra Romanorum traduxit. Postquam uero dux nudum praecepit extedi, et in aperto constitutum, ut ex ciuitate conspiceretur, cedi uerberibus, uehementer Iudaeos confudit casus iuuenis, uniuersaq; ciuitas in fletu erat et questibus, unius uiri clade percussa. Id ubi Bassus animaduertit, consiliorum aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorumq; miserationem augere cupiens, quatenus coacti pro eius salute castelli traditionem facerent, quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem, uelut mox Eleazarum suspensurus, crucem defigi iussit: ea uero conspecta, maior castellanos dolor inuasit, et ululando querebantur, intolerabilem esse calamitatem uociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne uel se despicerent, mortem miserrimam subiturum, sibiq; ipsis salutem praeberent, postquam iam subacti omnes Romanorum uiribus ac fortunae concederent. Illi autem et eius sermone fracti, et quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim et numerosa cognatione genus ducebat) et contra ingenium suum misericordia uicti sunt: et quibusdam celeriter missis colloquebantur, castelli traditionem facere petentes, ac reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitti.

Cum

omniaq; incendendo peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto, et uastitate Mœsiae cognita, Rubriū Gallum mittit pœnas de eis sumpturum. à quo multi quidem in prælijs trucidati sunt. qui uerò salui esse potuerunt, cum timore domum refugerunt. Hoc autem bello magister militum finito, etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim et maioribus præsidij loca circundedit, ut omnino Barbaris esset impossibilis transitus. In Mœsia quidem ea celeritate debellatum est.

De amne Sabbatico, & triumpho Vespasiani ac Titice-
leberimo.

CAP. XXIIII.

Princeps uerò Titus aliquandiu quidem Beryti commorabatur, ita ut diximus: inde autem reuersus, et per omnes quas obtret Syriae ciuitates magnificentissima celebrans spectacula, Iudeorum captiuis ad ostentationem cladis eorū abutebatur. Conspicit autem in itinere fluuium cognitione dignissimum. Is fluit medius inter Arcas et Raphaneas Agrippæ regni ciuitates. Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quando fluit plurimus, neq; meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccum exhibet locum uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur: atq; hunc ordinem semper cum obseruare pro certo compertum est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudeorum septimo die sic nominatus. Ciuitatis autē Antiochenſium populus postquam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra mœnia præ gaudio non sustinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabant, et usq; ad tricesimum uel eo amplius stadium progressi, non modo uiri, sed etiam foeminae cum pueris expectabant. Et cum appropinquantem uidissent, ex utroq; uiae latere stantes dextras cum salutatione tendebant: multisq; fauoribus exultantes, cum ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur,
ut Iudeos

cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latenter effugit. Eodē uerò tempore Cæsar etiam ad Liberium Maximum scripsit (erat autem procurator) ut omnem terram uenderet Iudeorum: nec enim ciuitatem in ea condidit proprium seruans sibi eorum agrum. Solis uerò ostingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui uocatur Ammaus: distat autem ab Hierosolymis triginta stadijs. Stipendium uerò ubicunque degerent Iudeis indixit: binasq; drachmas singulis annis deferre in Capitolium iussit, ita ut antehac Hierosolymorum templo pendebant. Et res quidem Iudeorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis, & eruptione Alanorum in Armeniam.

CAPVT XXVII.

IAm uerò quarto anno Vespasiano administrāte imperium, contigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex causa huiusmodi. Cefennius Petus, qui tunc Syriam administrabat, siue re uera, seu propter inimicitias Antiochi (certum non ualde patefactum est) literas ad Cæsarem misit, Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuisse, pactis habitis cum rege Parthorum: proptereaq; debere illos antecapere: ne si priores nouas res adorti essent, totum Romanorū imperium bello perturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nuntium ad se perlatum neglecturus. Nam uicinitas regum, maiore negotium prouidentia dignum esse faciebat. Samosata enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphratem sita est, ut esset Parthis (eo nanq; id cogitauere) facilimus transitus, tutum autem receptaculum. Fide igitur habita, & potestate sibi permissa, ut ageret quod expedire uideretur, negligendum non putauit. Subito tamen, Antiocho ciuiq; socijs nihil opinantibus, in Comagenem ingressus est, ex legionibus quidem sextam ducens, & insuper quasdam cohortes,

cobortes, alasq; equitum : habebat autem auxilio reges, Chalcidice Aristobulum, Emeseq; Sobhemum. Introitus autem illi erat sine certamine, quod nemo indigenarum manus nullo opponere. Antiochus enim insperato percussus nuntio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decrevit autem, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc se Romanis purum ab ea suspicione que sibi ingereretur probaturum esse ratus : progressuq; de ciuitate centumtriginta propemodum stadijs, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosatam qui eam capessere mittit, & per eos ciuitatem tenebat : ipse uero cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicum gerere : sed fortunam suam questus, quiduis pati sustinebat : adolescentibus autem, belliq; peritis, uiq; corporis prestantibus filijs eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaque ad uirtutem se conserunt Epiphanes & Callinicus : uehementi autem pugna per totam diem habita, insigni fortitudine demonstrati sunt : nullaq; parte suarum uirium diminuta discedunt. Antiocho uero neque pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile uidebatur : sed abducta coniuge cum filiabus, in Ciliciam fugit, atque hoc facto militum suorum animos fregit. nam ueluti desperato ab eo regno defecere, & ad Romanos se transferre, omniumq; erat desperatio. Ergo priusquam penitus destitueretur auxilijs, Epiphani cum ceteris seruare se ex hostibus erat necessarium : fiuntq; omnes equites decem, qui cum his una transgressi sunt flumē Euphratem : hinc iam sine metu profecti, cum ad Vologesem Parthorum regem uenissent, non quasi profugi despecti sunt : sed ac si fortunam pristinam retineret, omni honore dignati sunt. Antiochum uero, ubi Tarsum Cilicie uenit, nullo centurione Petus uinctum Romam transmisit.

nijſ prædicans . Illi autem inermes erant , in ueste ſerica lau-
reis coronati . Perceptis autem laudibus eorum Veſpaſianus
cum dicere adhuc uellent , ſilentij ſignum dedit . Magnaq; o-
mnium quiete facta , ſurrexit , & amictu magnam partem ca-
pitis adopertus , ſolemnia uota celebravit : idemq; Titus fecit .
Perfectis autem uotis , Veſpaſianus in commune omnes breui-
ter allocutus , milites quidem ad prandium , quod his ex more
ab imperatore parari ſolet , dimittit . ipſe uerò ad portam re-
cedit , quæ ab eo quod per illam ſemper triumphorū pompa du-
citur , nomen accepit . Ibi & cibum prius capiebant , & trium-
phalibus uestibus amicti , dijs ad portam collocatis caſa ho-
ſtia , inter ſpectacula tranſeuntes triumphum ducebant , ut mul-
titudini facilior præberetur aſpectus . Pro merito autem nar-
rari multitudo illorum ſpectaculorum & magnificentia non
poſteſt , in omnibus quæ quiſque cogitauerit , uel artium factis ,
uel diuitiarum opibus , uel naturæ nouitate . Nam penè quæcun-
que hominibus qui uſquam ſunt fortunatis paulatim quæſita
ſunt , alijs alia mirabilia atque magnifica , hæc uniuerſa illa die
Romani imperij magnitudinem probauere . Etenim argenti au-
riq; necnon eboris in omni ſpecie operum multitudinem , non
ut in pompa ferri cerneret , ſed ut ita dixerim omnia fluere . &
alias quidem uestes ex rariſſimis generibus purpuræ portari ,
alias diligentiffima pictura uariatas arte Babylonia : gemmæ
autem clariſſimæ tam multæ , aliæ coronis aureis , aliæ alijs ope-
ribus incluſæ traductæ ſunt , ut appareret fruſtra nos earum
uſquam rerum eſſe aliquid ſuſpicari . Ferebantur etiam ſimula-
chra , quæ illi deos habent , & magnitudine mirabili , & arte
non deſunctorie facta : horumq; nihil non ex pretioſa mate-
ria . Quin & animalium diuerſa genera producebantur , pro-
prijs ornamentis induta . Erat autem etiam quæ ſingula por-
taret magna hominum multitudo , purpureis uestibus atque
inauratis

inauratis ornata. Ipsi etiam qui ad pompam fuerāt ab alia turba discreti, præcipua et mirabili ornamentorum magnificentia culti erant. Insuper his, ne captiuorum quidem uulgus inornatum uideres, sed uarietas et pulchritudo uestium natam ex fatigatione corporum deformitatem, oculis subtraherat. Maxime autem stupori erat, pegmatum quæ portabantur fabricatio, pro cuius magnitudine timendum uiribus portantium occurrentes putabant. multa enim in tertium nidum quartumque surgebant: et magnificentia fabricæ cum admiratione delectabat: multis aurata ueste circumdatis, cum aurum præterea factum atque ebur omnibus esset affixum. Multis autem imitationibus bellum aliter in alia diuisum, certam sui faciem demonstrabat. Erat enim cernere uastari quidem fortunatissimam terram, totas uerò interfici acies hostium: et alios fugere, alios captiuos duci: murosque excellentes magnitudine machinis dirui, et castrorum excindi munimina, et populosarum ciuitatum moenia disturbari, exercitumque intra muros infundi: cædisque omnia loca plena, et eorum qui manu resistere non poterant preces, ignemque templis immissum, ædiumque super dominos post multam uastationem euersiones: atque amnis tristitiam, defluentis non in arua culta, neque ad hominum uel pecorum potum, sed per terram ex omni parte flagrantem. Hæc enim Iudei bello passi sunt: ars autem et confectorum operum magnitudo, nescientibus adhuc facta, tanquam presentibus ostendebant. Erat autem per singula pegmata captae ciuitatis dux, ita ut captus fuerat, ordinatus. Multæ etiam naues sequebantur. Spolia uerò alia quidem passim ferebantur. eminebant autem ea quæ apud Hierosolymam in templo reperta sunt, mensa aurea ponderis talenti magni, et candelabrum similiter quidem auro factum, sed opere commutato ab usus nostri consuetudine. nam media quidem columna basi hærebat, tenues autem ab ea can-

nule

Et priuatim et communiter omnes unum erant, et exuperare alium alius tam impietate quam iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractando, multitudo uero ad interitum potentium properando: Illis enim erat dominandi cupiditas: his autem uim faciendi, bonaque locupletum diripiendi. Primi quidem sicarii fuisse iniquitatis in propinquos et crudelitatis autores, nullo neque uerbo indicto ad iniuriam; neque facto intentato ad exitium eorum quibus insidiarentur penitus prætermisso. Verum et hos Ioannes moderatior esse demonstrauit. Non solum enim omnes interficiebat qui necessaria et profutura suaderent, tanquam inimicissimos maxime ciues eiusmodi impetens: sed etiam patriam malis plurimis cumulauit: qualia facturus fuerat qui Deum quoque iam esset ausus impietate contemnere. Nam et mensa nefaria uescbatur, et legitimam patriamque exterminauerat castimoniam: ut iam sit minime mirum, si mansuetudinis communionem minime seruabat hominibus, qui Dei pietatem furore contempserat. Rursus Simon Giora, quid mali non commisit? quauē liberorum corporum iniuria temperauit, qui cum creauere tyrannum? Quæ uero eos amicitia, quæue cognatio ad quotidianas caedes non ferociores efficit? namque alienos quidem male tractare, incertis nequitie opus esse arbitrabantur: clarissimam uero gloriam, parere crudelitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris æmuli, etiam Idumæi fuisse: illi enim sceleratissimi peremptis Pontificibus, ne qua pars conseruaretur pietatis in Deum; totum quod ex ciuitatis facie supererat, abscidere, summamque per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelotæ appellati sunt, uiguit: qui nomen factis uerum probauerunt. Omne enim malitie facinus æmulati sunt, nullo in æmulato, quod antè commissum memoria tradidit, prætermisso, quamuis nomen sibi ex

fE 2 bonor

menta, his se magnifice ferens. Legem uerò eorum, & pentatralium uela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

Herodium & Machærus à Basso capta.

CAP. XIV.

IN Iudeam uerò legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cereali Vetiliano exercitu, castellum quidem Herodion cum præsidio deditione cepit. Post autem omni manu militari collecta, multi autem in partes diuisi erant, & legione decima bellum inferre Machærunti statuit. Valde enim necessarium uidebatur id excindi castellum, ne multos sui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & salutis spem habitatoribus certam, & aggredientibus hæstationem atque formidinem, natura loci præstare maximè poterat. Nam ipsum quidem quod muro cinctum est, saxosus est collis, in proceram altitudinem surgens, & ob hoc etiam capi difficilis uidetur: sed ne uel accedæ posset, eò natura excogitarat, quæ uallibus cum ex omni parte uallauerat, quarum altitudo oculis comprehendi nō posset: nec transire erat facile, nec aggestu ulla ratione compleri possibile. Nam ea quæ ab Occidente secat uallis, sexaginta stadiis distenditur, unde Asphaltites lacus ei limitem facit: ex hoc uerò tractu ipse Machærus altissimo uertice supereminet. A Septentrione autem & Meridie, ualles magnitudine quidem supradicta cingunt, similiter uerò sunt inextricabiles ad oppugnationem: eius uerò uallis quæ ab Oriente est, altitudo nō minor centum cubitis inuenitur: monte uerò ex aduerso Machærunti posito terminatur. Ea loci natura perspecta rex Alexander, primus in eo castellum cōmunīuit, quod postea Gabinium bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnanti, omnibus locis dignior cura uisus est, & constructione tutissima, propter Arabum præcipue uicinitatem: nāq; opportune situs est, eorum fines prospectans. Magno ergo locum muro amplexus ac turribus, ciuitatem illic fecit incolis, unde in arcem ipsam ferebat ascensus.

terum ab Oriente facilius ambulari. Vocatur autem unum coluber, ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine. Quae enim prominet rupes, frangitur, ac saepe in se reuertens, paulatim rursum producit: uixq; illo itinere gradiens promouet pedem. nanq; mutanti uestigium, necesse est altero pedem niti. Est autem certa perniciēs, si quis labatur. altitudo enim rupium utrinq; dehiscit, ut quae horrore quemuis terrere audacissimum possit. Per eiusmodi uiam cum triginta stadiis ascenderis, quod restat, uerticis est non in acutum finem coacti, sed ut habeat in summo planiciem. In hac primus quidem Iona-thas pontifex castellum edificauit, & appellauit Massadam. Post autem Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, stadiorum spatio septem ē candido lapide factum & duodecim altum, latumq; octo cubitis: & uigintiseptem turres quinquagenorum cubitorum in eo stabant: ex quibus aditus erant in aedes circa omnem murum intus edificatas. Rex enim uerticem, quod fecundus omniq; planitie mollior esset, culturae destinauerat: ut si quando externorum alimentorum penuria contigisset, ne hac quidem laborarent, qui salutem suam castello credidissent. Quin & regiam sibi edificauerat, ab Occidentalis partis ascensu, intra moenia quidem arcis positam, uergentem autem ad Septentrionem. Regiae uero murus erat magnus, ac firmissimas quatuor celsitudine sexagenorum cubitorum in angulis turres habebat. Membrorum autem intus, & porticum itemq; balnearum uaria erat & sumptuosa constructio, columnis quidem ē singularibus saxis undiq; substitutis, parietibus autem membrisque solida compage lapidum uariatis. Ad singula uero habitacula, & in summo, & circa regiam, & ante turreis, multos magnosq; puteos in scopulis exciderat, custodes aquarum: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus

cito, etiam si tantummodo admoueat^{ur} egrotantibus, abigit. Fluunt autem ex eo loco aquarū fontes etiā calidarū, multum inter se sapore diuersi. Alij nanq; amari sunt, alijs nihil dulcedinis deest. Multi autem frigide aquę ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miretur, in proximo quedā spelunca cernitur, non quidem alte caua, saxo autē imminēte protecta: super hoc ueluti due manna inter se paululum distantes eminent: et altera quidē frigidissimum fontem, altera calidissimū fundit, qui mixti lauacrum suauissimum præbēt, multisq; morbis ac uitijs salutare maxime uerò neruorū curationi conueniens: habetq; idem locus metalla sulfuris et aluminis. Bassus autē cōtemplatus undiq; regionē, ualle Orientali repleta accessum parare statuit: opusq; inchoauit, properans aggerem quā plurimum extollere, facilemq; per eum oppugnationē facere. Qui uerò intus fuerāt deprehensi, ab externis segregati Iudæi, illos quidem coëgere, inane uulgus esse existimantes, inferiorē obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius uerò castellum ipsi occupatum tenebant, et propter munitionis firmitatem, et ut saluti sue cōsulerent. Impetraturos enim se ueniam opinabātur, si locum tradidissent Romanis. Prius autem uolebant spem declinande obsidionis experiendo conuincere: ideoq; alacri animo in dies singulos excursos habebant, et cum his quos fors obtulisset cōsertis manibus, multi moriebantur, multosq; Romanos interficiebāt: semper autē utrisq; ex tēpore plus uictorię captabatur: Iudæis quidem, si incautiores aggredierentur: in aggere autem positis, si improuisum excursus eorum bene septi armis exciperent. Sed non is erat finis obsidionis futurus. Res autem quedam fortuito gesta, inopinatam castelli tradendi necessitatem Iudæis imposuit. Erat inter obfessos iuuenis et audacia ferox, et manu strenuus, Eleazarus nomine: is autem fue-

gnum Iudeorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium paruisse, male eius amore mancipatum, quam non donaturum sperasset. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Massadam extremum belli contra Iudeos Romanis opus reliquit: Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat: incipit oppugnationem, uno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrin, quæ iter ab Occidente, quod ad regiam summumq; montem duceret, præcludebat, erat quædam continentis saxi uastior latitudine, multumq; porrecta: celsitudine autem Massadæ trecentis cubitis inferior, quam Leucen appellabant. Hanc igitur Silua ut ascendit ac tenuit, aggerem apportare militibus iussit: illis autem alacri animo & magna manu operantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma, neq; sufficiens machinis ferendis hæc mensura uidebatur: sed super eam tribunal, constructis saxis ingentibus, factum est, altum itemq; latum cubitis quinquaginta. Erat autem & aliarum machinarum fabrica illis assimilis, quas primò quidem Vespasianus ad oppugnationes, postea uerò Titus excogitauerat: & turris sexaginta cubitorum effecta est, tota ferro conscripta, unde multis ballistarum tormentorumq; iaculis Romani citò eos repulere qui de muro pugnant, & caput exerere prohibere. Simul autem ingenti etiam ariete fabricato, Silua crebrò murum pulsari iubet: ac uix quidem tamen aliquam eius deiecit partem interruptam. Citò autem præuenere sicarii, muro intus altero constituto, qui ne machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, & impetus laxare uiolentiam poterat, hoc modo constructus. Trabes proceritate magnas, & quæ sectæ sunt continentes composuere: earum autem ordines erant duo similes,

Cum autem his assensus esset dux Romanorum, multitudo ciuitatis inferioris, inita separatim cum Iudeis cognita pactio-
ne, ipsi clam nocte aufugere statuere. Cum uero portas aperuis-
sent, ab his qui deditionem promiserant ad Bassum nuntius ue-
nit, siue inuidia salutis eorum, siue fornicidine, ne eorum fuge
causam ipsi prestarent. Sed fortissimi quidem fugientium, qui
precesserant, euasere: reliquorum autem, uiri quidem mille
septingenti perempti sunt, muliercule uero et pueri in serui-
tium ducti. Sponsiones autem cum his qui castellum dedidere
habitas, Bassus conseruandas esse ratus, et ipsos dimisit, et
Eleazarum reddidit.

De Iudeis à Basso interemptis & Iudæa diuendita.

CAPVT XXVI.

His autem administratis, in saltum, qui appellatur Iardes,
ducere properabat exercitum: multi enim illuc congregati
esse nuntiabantur, qui pridem tempore obsidionis, ex Hierosoly-
mis et Macherunte profugerant. Ergo cum ad locum uenisset,
neque falsum fuisse nuntium reperisset, primo quidem omnem locum
cum equitibus cingit: ut si quis Iudeorum conatus fuisset eu-
dere, fugiendi per equites copiam non haberet: pedites autem syl-
uam iussit cedere, in quam confugerant. Hoc modo ad necessitatem
adducti sunt fortiter aliquid facienda, uelut ex audaci certami-
ne fortasse fugam etiam reperiret. Itaque simul uniuersi, et cum cla-
more impetu facto, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt: illi au-
tem fortiter excipiebant: multaque his audacia, illis contentione
usis, diu quidem prelium tractum est, non autem similis euenit fi-
nis pugnae certantibus. Nam Romanorum quidem duodecim tan-
tum contingit occumbere, neque multos sauciari: Iudeorum uero
ex illo prelio nullus euasit. Sed cum non essent pauciores tri-
bus milibus, prostrati sunt omnes: eorumque dux Iudas Iairi
filius, de quo supra meminimus, qui ordini cuidam prepositus

cum

cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latenter effugit. Eodē uerò tempore Cæsar etiam ad Liberium Maximum scripsit (erat autem procurator) ut omnem terram uenderet Iudeorum: nec enim ciuitatem in ea condidit proprium seruans sibi eorum agrum. Solis uerò octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui uocatur Ammaus: distat autem ab Hierosolymis triginta stadijs. Stipendium uerò ubicunque degerent Iudeis indixit: binasq; drachmas singulis annis deferre in Capitolium iussit, ita ut antehac Hierosolymorum templo pendebant. Et res quidem Iudeorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis, & eruptione Alanorum in Armeniam.

CAPVT XXVII.

IAm uerò quarto anno Vespasiano administrāte imperium, contigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex causa huiusmodi. Cefennius Petus, qui tunc Syriam administrabat, siue re uera, seu propter inimicitias Antiochi (certum non ualde patefactum est) literas ad Cæsarem misit, Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuisse, pactis habitis cum rege Parthorum: proptereaq; debere illos antecapere: ne si priores nouas res adorti essent, totum Romanorū imperium bello perturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nuntium ad se perlatum neglecturus. Nam uicinitas regum, maiore negotium prouidentia dignum esse faciebat. Samosata enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphratem sita est, ut esset Parthis (eo nanq; id cogitaui) facilimus transitus, tutum autem receptaculum. Fide igitur habita, & potestate sibi permissa, ut ageret quod expedire uideretur, negligendum non putauit. Subito tamen, Antiocho cumq; socijs nihil opinantibus, in Comagenem ingressus est, ex legionibus quidem sextam ducens, & insuper quasdam cohortes,

cohortes, alasq; equitum : habebat autem auxilio reges, Chalcidica Aristobulum, Emesaq; Sohemum. Introitus autem illi erat sine certamine, quod nemo indigenarum manus ualebat opponere. Antiochus enim insperato percussus nuntio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decremum autem, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc se Romanis purum ab ea suspicione quae sibi ingereretur probaturum esse ratus : progressusq; de ciuitate centumtriginta propemodum stadijs, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosatam qui eam capessere-
rent mittit, et per eos ciuitatem tenebat : ipse uero cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicum gerere : sed fortunam suam questus, quiduis pati sustinebat : adolescentibus autem, belliq; peritis, uiq; corporis praestantibus filiis eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaque ad uirtutem se conferunt Epiphanes et Callinicus : uehementi autem pugna per totam diem habita, insigni fortitudine demonstrati sunt : nullaq; parte suarum uirium diminuta discedunt. Antiocho uero neque pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile uidebatur : sed abducta coniuge cum filiabus, in Cili-
ciam fugit, atque hoc facto militum suorum animos fregit. nam ueluti desperato ab eo regno desecere, et ad Romanos se transf-
tulere, omniumq; erat desperatio. Ergo priusquam penitus destitueretur auxilijs, Epiphani cum ceteris seruare se ex hosti-
bus erat necessarium : fiuntq; omnes equites decem, qui cum his una transgressi sunt flumē Euphratem : hinc iam sine metu pro-
fecti, cum ad Vologesem Parthorum regem uenissent, non qua-
si profugi despecti sunt : sed ac si fortunam pristinam retineret, omni honore dignati sunt. Antiochum uero, ubi Tarsum Cili-
ciae uenit, misso centurione Petus uinctum Romam transmisit.

tem mortali corpore iunctæ sunt, unaq; malis eius implentur, quod uerisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuino enim cum mortali societas turpis est. Multum quidem potest anima iuncta cum corpore: instrumentum enim facit suum, latenter id mouens, et ultra mortalem naturam gestis producens: Veruntamen eam pondere, quo in terram detrahitur, quodq; ab ea pendet, absoluta, proprium locum receperit, tunc beatam et undiq; liberam participat fortitudinem: humanis oculis, ut ipse Deus, inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore, conspicitur. Nam et accedit occulta, neq; rursus cum recedit uidetur, unam quidem ipsa habens incorruptam naturam, corpori autem causam præbens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc uiuit atq; uiget: unde uerò digressa fuerit, hoc marcidum moritur: tantum immortalitatis ei superat. Et huius orationis argumentum uobis sit somnus: in quo in se collectæ animæ, nusquam eas distrahente corpore, iucundissimam quietem agunt: cum Deo uero pro cognatione degentes, ubiq; adsunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortem timere conueniat, qui somni diligimus quietem? quemadmodum autem non sit dementissimum, breuitatem uitæ sequentes, sibi inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutione meditados, alijs esse exemplo promptæ uoluntatis ad mortem. Attamen si ab alienigenis etiam rei fides petenda est, Indorum uideamus sapientiæ professores. Illi enim cum sint boni uiri, uitæ quidem tempus, quasi quoddam necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properant autem animos corporibus soluere: nulloq; urgente neq; exagitante malo, propter immortalis conuersationis desiderium, alijs quidem prædicunt se esse abituros, nec est qui prohibeat quisquam, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos mandata mittunt: ita certam ueramq;

ranq; animis esse inter se consuetudinem credidere : ipsi autem
 cum mandata perceperint , igni traditis corporibus , ut immu-
 culata paraq; anima secernatur , laudati moriuntur . Facilius
 enim ad mortem illos amicusimu prosequuntur , quam extero-
 rum hominum quisquam suos ciues , in longinquam peregrina-
 tionem ituros . Et se quidem ipsos deslent : illos autem bea-
 tos dicunt , quod immortalitatis ordinem iam recipiant . Non
 ergo nos pudebit , si deterius Indis sapiamus , propriaq; igna-
 tia leges patrias , quæ omnibus hominibus æmulande uidentur ,
 inhonestè despiciamus ? quanquam etsi contraria nos
 à principio instituijset eruditio , quod summum bonum est ho-
 minibus uiuere , mors autem calamitas : attamen tempus nos
 adhortatur eam bono animo & facile tolerare , Dei uolun-
 tate & necessariò morituros . Olim enim quantum apparet ,
 contra omne Iudeorum genus hoc decretum posuit Deus , ut
 uia careremus , qui ea non eramus quemadmodum oportebat ,
 usuri . Non ausim enim nobismetipsis ascribere , neq; Ro-
 manis gratificari , quod nos omnes eorum bellum absumpse-
 rit . Non enim uiribus illorum hæc accidere : sed causa fortior
 interueniens , illis præstitit ut uincere uiderentur . Quibus enim
 armis Romanorum perempti sunt , qui Cæsaream incolebant
 Iudæi : ac ne defecturos quidem ab illis , dum diem septimum ce-
 lebrarent , aggressa Cæsariensium multitudo , neq; repugnantes ,
 cum coniugibus ac liberis mactauerunt : nec uel ipsos eru-
 buere Romanos , qui nos tantummodo hostes , quod defecera-
 mus , putabant . Sed dicet aliquis , Cæsariensibus semper cum
 suæ ciuitatis Iudæis fuisse discordiam , tempusq; nactus uetus
 odium exaturasse : quid ergo de Scythopolitanis dicemus ?
 Nobiscum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt ,
 ac non cum propinquis nostris Romanos ulcisci . Multum
 igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit : si quidem ab
 ipsis

Et priuatim et communiter omnes unum erant, et exuperare
 alium alius tam impietate quam iniquitate in proximos certa-
 bant: potentes quidem multitudinem male tractando, multi-
 tudo uero ad interitum potentium properando: illis enim erat
 dominandi cupiditas: his autem uim faciendi, bonaque locuple-
 tum diripiendi. Primi quidem sicarii fuisse iniquitatis in pro-
 pinquos et crudelitatis autores, nullo neque uerbo indicto ad
 iniuriam; neque facto intentato ad exitium eorum quibus insi-
 diarentur penitus pretermisso. Verum et hos Ioannes mode-
 ratiores esse demonstrauit. Non solum enim omnes interficie-
 bat qui necessaria et profutura suaderent, tanquam inimicis-
 simos maxime ciues eiusmodi impetens: sed etiam patriam
 malis plurimis cumulauit: qualia facturus fuerat qui Deum
 quoque iam esset ausus impietate contemnere. Nam et mensa ne-
 faria uescbatur, et legitimam patriamque exterminauerat ca-
 stimoniam: ut iam sit minime mirum, si mansuetudinis com-
 munionem minime seruabat hominibus, qui Dei pietatem fu-
 rore contempserat. Rursus Simon Giora, quid mali non com-
 misit? quauis liberorum corporum iniuria temperauit, qui eum
 creauere tyrannum? Quae uero eos amicitia, quauis cognatio
 ad quotidianas caedes non ferociores efficit? namque alienos qui-
 dem male tractare, inertis nequitiae opus esse arbitrabantur:
 clarissimam uero gloriam, parere crudelitatem in familiarissi-
 mos existimabant. Horum furoris emuli, etiam Idumaei fue-
 re: illi enim sceleratissimi peremptis Pontificibus, ne qua pars
 conseruaretur pietatis in Deum; totum quod ex ciuitatis facie
 supererat, abscidere, summamque per omnia iniustitiam induxe-
 runt: in qua illud hominum genus, qui Zelotae appellati sunt,
 uiguit: qui nomen factis uerum probauerunt. Omne enim ma-
 litiae facinus emulati sunt, nullo in emulato, quod ante commis-
 sum memoria tradidit, pretermisso, quamuis nomen sibi ex

bonorum emulatione imposuissent : qui eos quos læderent, propter effera[m] sui naturam cauillando fallebant, qui malorum quæ maxima essent, bona ducebant. Itaq[ue] debitum uite finem inuenire, merita illis omnibus poena Dei uoluntate decreta. Cuncta enim, quæ natura hominis posset ferre supplicia, in eos usq[ue] ad extremum uite terminum congesta sunt, quæ uarijs perempti cruciatibus pertulere. Fortasse dixerit aliquis minora eos quàm commisere perpe[ss]os, uerum qua tandem digna tantis sceleribus poena affici poterant? De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt, non est huius temporis pro merito conqueri. Rursum igitur ad eam narrationis partem redeo, unde digressus sum. Venit enim dux Romanorum contra Eleazarum, et qui cum eo Massadam tenebant, sicarios, exercitum ducens. et fines quidem statim omnes obtinuit, præsidijs ubiq[ue] locis opportunissimis collocatis : castellum autem muro circumdedit, ne quis obsessorum fugiendi facultatem haberet, utq[ue] custodes perseuerarent. ipse uero castris locum occupat, ad obsidionem quidem idoneum, quem delegerat, qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur, ceterum difficilem ad copias utensiliam. Non solum enim commeatus ex longinquo, et cum labore Iudeorum maximo portabantur, quibus hæc fuerat cura mandata, uerum etiam potus aliunde in castra ducebatur : quoniam in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autem dispositis, Silus obsidionem aggressus est, artis ac laboris egentem, propter castelli munitionem, cuius natura huiusmodi est: Saxum gyro non exiguum, et excelsum longitudine, undiq[ue] abruptis atq[ue] altis uallibus cingitur inuisibili super fundo habens scopulos: ipseq[ue] omnium sunt animalium gressibus inaccessæ, nisi quòd duobus modis idem saxum in difficilem explicatur ascensum. Est autem unum iter ab lacu Asphaltite ad solis ortum, et al-

terum

terum ab Oriente facilius ambulari. Vocatur autem unum coluber, ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine. Quae enim prominet rupes, frangitur, ac saepe in se reuertens, paulatim rursum producit: uixq; illo itinere gradiens promouet pedem. nanq; mutanti uestigium, necesse est altero pedem niti. Est autem certa perniciēs, si quis labatur. altitudo enim rupium utrinq; dehiscit, ut quae horrore quemuis terrere audacissimum possit. Per eiusmodi uiam cum triginta stadiis ascenderis, quod restat, uerticis est non in acutum finem coacti, sed ut habeat in summo planiciem. In hac primus quidem Iona-thas pontifex castellum edificauit, & appellauit Massadam. Post autem Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, stadiorum spatio septem ē candido lapide factum & duodecim altum, latumq; octo cubitis: & uigintiseptem turres quinquagenorum cubitorum in eo stabant: ex quibus aditus erant in aedes circa omnem murum intus edificatas. Rex enim uerticem, quod fecundus omniq; planitie mollior esset, culturae destinauerat: ut si quando externorum alimentorum penuria contigisset, ne hac quidem laborarent, qui salutem suam castello credidissent. Quin & regiam sibi edificauerat, ab Occidentalis partis ascensu, intra moenia quidem arcis positam, uergentem autem ad Septentrionem. Regiae uero murus erat magnus, ac firmissimas quatuor celsitudine sexagenorum cubitorum in angulis turres habebat. Membrorum autem intus, & porticum itemq; balnearum uaria erat & sumptuosa constructio, columnis quidem ē singularibus saxis undiq; substitutis, parietibus autem membrisque solida compage lapidum uariatis. Ad singula uero habitacula, & in summo, & circa regiam, & ante turreis, multos magnosq; putcos in scopulis exciderat, custodes aquarum: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus

uterentur haberent. Fossæ uerò iter ex regia in arcem summan ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestæ quidem uia faciliem sui usum præbere hostibus poterant. Nam Orientalis quidem uia natura est inaccessa, ut supra memorauimus. Occidentalem uerò, magna in angustia posita turri conclusit, quæ non minore mille cubitorum spatio ab arce distaret, quam neq; transire posse, neq; capi faciliè uidebatur. Inextricabilis autem, quamuis licenter ambulantibus, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul et manu castellum erat communitum: Intus autem repositi apparatus, magis et diuturnitatem et opulentiam iucre. Nam et frumentum multum erat conditum, et quòd in longum tempus sufficere posset: uinumq; multum et oleum: insuper autem cuiusq; leguminis fructus, et palmula coaceruata. Cunctaq; repperit Eleazarus, castello per dolum cum sicarijs occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora: quanquam ferè ex quo appa- rata sunt, ad excidium à Romanis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, non errauerit, quòd arcis altitudine ab omni terrena ac seculenta materia sit remota. Inuenta est autem omnigenum quoq; armorum multitudo, ab rege condita, quæ decem milibus uirorum sufficerent, ferramq; insectum, necnon æris et plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt enim Herodem id ipsam castellum sibi ad refugium parauisse, duplex periculum suspicantem: unum quidem ab Iudeorum populo: ne se deposito, illos qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterum uerò maius atq; atrocius, ab regina Aegypti Cleopatra. Hæc enim suam sententiam non celabat, sed cum Antonio sæpe uerba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans re-
gnum

gnum Iudeorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium paruisse, male eius amore mancipatum, quam non donaturum sperasset. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Massadam extremum belli contra Iudeos Romanis opus reliquit: Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat: incipit oppugnationem, uno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrin, quæ iter ab Occidente, quod ad regiam summumq; montem duceret, præcludebat, erat quædam continentia saxi uastior latitudine, multumq; porrecta: celsitudine autem Massadæ trecentis cubitis inferior, quam Leucen appellabant. Hanc igitur Silua ut ascendit ac tenuit, aggerem apportare militibus iussit: illis autem alacri animo & magna manu operantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma, neq; sufficiens machinis ferendis hæc mensura uidebatur: sed super eum tribunal, constructis saxis ingentibus, factum est, altum itemq; latum cubitis quinquaginta. Erat autem & aliarum machinarum fabrica illis assimilis, quas primò quidem Vespasianus ad oppugnationes, postea uerò Titus excogitauerat: & turris sexaginta cubitorum effecta est, tota ferro conscripta, unde multis ballistarum tormentorumq; iaculis Romani citò eos repulere qui de muro pugnant, & caput exerere prohibere. Simul autem ingenti etiam ariete fabricato, Silua crebrò murum pulsari iubet: ac uix quidem tamen aliquam eius deiicit partem interruptam. Cuius autem præuenere ficarii, muro intus altero constituto, qui ne machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, & impetus laxare uiolentiam poterat, hoc modo constructus. Trabes proceritate magnas, & quæ sectæ sunt continentes composuere: earum autem ordines erant duo similes,

tantumq; distantes quanta esset muri latitudo : et inter eos am-
 bos replebant aggere spatium. ne uerò crescente cumulo ter-
 ra deflueret, alijs transversis trabibus quas in longitudinem
 posuerant colligabant. Erat ergo illis opus quidem edificio
 simile : sed quòd cedenti inferebantur machinarum ictus eua-
 nescebant, lutoq; subsidente strictiorem fabricam faciebant.
 Hoc ubi Silua considerauit, igni magis murum captum iri
 putans, multas quidem arduas facies militibus intrò iacula-
 ri praecepit : murus autem, quippe ut magna ex parte lignis
 constructus, ignem citò comprehendit : et usq; ad imum sui
 laxitate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente qui-
 dem adhuc incendio, spirans Aquilo Romanis erat horribilis :
 auertens enim de super flammam in eos abigebat, et penè ma-
 chinas quasi iam conflagraturas desperauerant. deinde flatu
 mutato, ueluti diuina prouidentia excitatus Austro, multa ui
 in aduersum eam murum repulit : iamq; totus ardebat ex alto.
 Romani quidem cum Dei uterentur auxilio, ad castra leti di-
 grediebantur, decreto hostes luce aggredi, et nocte uigilias
 accuratiores facere, ne quis eorum clam subterfugeret. Sed
 neq; ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neq; alij cuiquam per-
 missurus erat ut faceret. Videns autem murum igne consum-
 ptum, alium uerò nullum salutis modum neq; uirtutis excogi-
 tans : sed his, quae Romani in se liberosq; suos et coniuges fa-
 cturi essent, si uicissent, ante oculos positus, de omnium morte
 consilium cepit : idq; ex praesentibus fortissimum ratus, ualidio-
 ris animi socijs uesperti congregatis, talibus eos uerbis ad faci-
 nus inuitabat. Cum olim uobis decretum sit uiri fortes, neq; Ro-
 manis, neq; cuiquam alij seruire, nisi Deo : is enim solus est ue-
 rus et iustus dominus hominum : ecce nunc tempus adest, quod
 factis uestros probare animos iubeat. Ne igitur ipsi nos debone-
 stemus, antè quidem seruitutem nec sine periculo passi, nunc au-
 tem

tem cum seruitute intolerabiles poenas subituri : si uiuos in Romanorum potestatem uenire contingat. primi enim omnium ab his defecimus , et nouissimi cum his bellum gerimus. Puto autem et hanc nobis à Deo gratiam datam, ut bene ac liberè possimus mori , quod alijs non euenit præter spem superatis. Nobis autem certum est, orto die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis conditio cum affectibus : nec enim prohibere id hostes possunt , qui profectò nos optant uiuos abducere, neq; nos illos iam possumus superare pugnando. Nam fortasse quidem ab initio statim oportuit , quando libertatem defendere cupientibus omnia et à nobis ipsis acerba peioraq; ab hostibus eueniebant, de Dei uoluntate conijcere , et scire, quòd amica ei quondam Iudæorum natio damnata esset interitu : manens enim propitius, uel saltem nobis leuiter infensus, nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexisset : sacratissimam uerò urbem suam igni hostium excidioq; prodidisset. Nos autem soli scilicet ex omni genere Iudæorum , sperauimus seruata libertate superare , tanquam nil in Deum deliquissemus , nulliusq; culpæ participes fuissemus , qui alios quoq; docuimus. Itaq; uidetis quemadmodum nos uana expectasse redarguit , fortiore nobis speratis rebus malorum necessitate illata. Nec enim quisquam nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem : sed et alimentorum copiam, et armorum multitudinem, aliumq; habentes abundantissimum apparatus , ipso Deo manifestissimè auferente spem salutis perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hostes, in edificatum à nobis murum non sponte reuersus est. Sed hæc multorum ira sunt criminum, quæ furore capti contra gentiles ausi sumus : pro quibus queso ne Romanis inuictissimis poenas, sed per nos ipsos Deo præstemus. istæ autem illis moderatiores sunt. morientur enim coniuges iniuria uacue,

liberi seruitutis expertes. Post illos autem ipsi nobis honestam inuicem gratiam praebeamus, libertate seruata optima sepultura. Prius tamen et pecunias et castellum igne exuramus. Maerebunt enim Romani, certe scio, si neque corpora nostra tenuerint, compendioque caruerint. Alimenta sola relinquamus, haec enim nobis erunt testimonio mortuis, quod non penuriam uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus, mortem seruituti pretulimus. Haec dicebat Eleazarus: sed non in eundem modum praesentium sententiae congruebant. Sed alij quidem ei obedire properabant, et quasi uoluptate replebantur, pulchram esse mortem existimantes. Qui uero molliores erant, coniugum ac familiarum suarum misericordia, uel etiam proprius quoenque apertissimus deterrebat interitus, aliusque alium intuens, contrarium uoluntatis suae motum lacrymis designabant. Quos cum uidisset Eleazarus formidare, ac magnitudinem consilij animis frangi, pertimuit, ne etiam qui fortiter dicta perceperunt, efforminarent flentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermisit: sed erectior, multoque repletus spiritu, clariorem de immortalitate animae orationem incipit: magnaque usus exclamatione, lacrymantes attentius aspectans: Plurimum (inquit) opinione deceptus sum: qui putarem uiros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, quam uiuere. Vos autem ne cuilibet quidem homini quicquam neque audacia, neque uirtute praestatis, qui etiam magna mala effugituri, mortem timetis: cum oporteret uos super hoc neque cunctari, neque expectare monitorem. Olim enim et à primo sensu nos erudire sacrae patriae orationes, maiorum quoque nostrorum factis et animis confirmantibus, perscuerabant: quod uiuere hominis est, non mori, calamitas. Nam mors quidem libertatem animis praestans, ad proprium purumque locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autem

tem

tem mortali corpore iunctæ sunt, unaq; malis eius implentur, quod uerisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuino enim cum mortali societas turpis est. Multum quidem potest anima iuncta cum corpore: instrumentum enim facit suum, latenter id mouens, et ultra mortalem naturam gestis producens: Veruntamen cum pondere, quo in terram detrahatur, quodq; ab ea pendet, absoluta, proprium locum receperit, tunc beatam et undiq; liberam participat fortitudinem: humanis oculis, ut ipse Deus, inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore, conspicitur. Nam et accedit occulta, neq; rursus, cum recedit uidetur, unam quidem ipsa habens incorruptam naturam, corpori autem causam præbens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc uiuit atq; uiget: unde uerò digressa fuerit, hoc marcidum moritur: tantum immortalitatis ei superat. Et huius orationis argumentum uobis sit somnus: in quo in se collectæ animæ, nusquam eas distrahente corpore, iucundissimam quietem agunt: cum Deo uero pro cognatione degentes, ubiq; adsunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortem timere conueniat, qui somni diligimus quietem? quemadmodum autem non sit dementissimum, breuitatem uitæ sequentes, sibimet inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutione meditados, alijs esse exemplo promptæ uoluntatis ad mortem. Attamen si ab alienigenis etiam rei fides petenda est, Indorum uideamus sapientiæ professores. Illi enim cum sint boni uiri, uitæ quidem tempus, quasi quoddam necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properant autem animos corporibus soluere: nulloq; urgente neq; exagitante malo, propter immortalis conuersationis desiderium, alijs quidem prædicunt se esse abituros, nec est qui prohibeat quisquam, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos mandata mittunt: ita certam ueramq;

ramq; animis esse inter se consuetudinem credidere : ipsi autem cum mandata perceperint , igni traditis corporibus , ut immaculata puraq; anima secernatur , laudati moriuntur . Facilius enim ad mortem illos amicissimi prosequuntur , quam exterorum hominum quisquam suos ciues , in longinquam peregrinationem ituros . Et se quidem ipsos descent : illos autem beatos dicunt , quod immortalitatis ordinem iam recipiant . Non ergo nos pudebit , si deterius Indis sapiamus , propriisq; ignavia leges patrias , que omnibus hominibus emulande uidentur , inhonestè despiciamus : quanquam etsi contraria nos à principio instituisset eruditio , quod summum bonum est hominibus uiuere , mors autem calamitas : attamen tempus nos adhortatur eam bono animo et facile tolerare , Dei uoluntate et necessario morituros . Olim enim quantum apparet , contra omne Iudeorum genus hoc decretum posuit Deus , ut uiam careremus , qui ea non eramus quemadmodum oportebat , usuri . Non ausim enim nobismetipsis ascribere , neq; Romanis gratificari , quod nos omnes eorum bellum absumpserit . Non enim uiribus illorum hæc accidere : sed causa fortior interueniens , illis præstitit ut uincere uiderentur . Quibus enim armis Romanorum perempti sunt , qui Cesaream incolebant Iudei : ac ne defecturos quidem ab illis , dum diem septimum celebrarent , aggressa Cesariensium multitudo , neq; repugnantes , cum coniugibus ac liberis mactauerunt : nec uel ipsos erubere Romanos , qui nos tantummodo hostes , quod defeceramus , putabant . Sed dicet aliquis , Cesariensibus semper cum sue ciuitatis Iudeis fuisse discordiam , tempusq; nactus uetus odium exaturasse : quid ergo de Scythopolitanis dicemus ? Nobiscum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt , ac non cum propinquis nostris Romanos ulcisci . Multum igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit : si quidem ab
ipsis

ipsis cum totis familijs acerbissimè trucidati sunt, ac pro auxilijs gratias eis reddidere: nam quæ illos à nobis pati prohibere, hæc passi sunt, uelut ea ipsi committere uoluissent. Longum fiet, si uelim nunc separatim de singulis dicere. Nostis enim, quòd Syriæ ciuitatum nulla est, quæ non Iudeos apud se habitantes occiderit, nobis quàm Romanos plus inimicos. Vbi etiam Damasceni, cum ne causam quidem probabilem confingere potuissent, ciuitatem suam cade nefaria repleuere, octodecim milibus Iudeorum cum coniugibus ac familijs iugulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Aegypto peremptorum sexaginta milium numerum audiebamus excedere. Illi quidem fortasse in aliena terra, cum nullum inuenissent hostibus aduersarium, ita sunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum susceperunt, nihil deerat eorum, quæ spem totam possent præbere uictoriæ. Arma enim et muri, et castellorum inexpugnabiles fabricæ, atq; interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cum suffecissent, seq; sustulissent, maiorum malorum extitere principium. Omnia enim capta sunt, omniq; hostibus succubuerunt, uelut illorum nobilioris causa uictoriæ, non ad eorum salutem, à quibus instructa fuerant, apparatus sint. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnantes enim et libertate non perditæ periere. Eorum uerò multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quis uel non antequam illa patiatur, mori properet? quorum alij torti, tamq; igne quàm uerberibus excruciiati periere, alij semesi à bestiis ad secundum earum cibum uiui seruati sunt: illorum quidem miserum habendi sunt, qui adhuc uiuunt, qui sepe mortem optantes non accipiunt. Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut ubi est quæ totius gentis Iudææ metropolis fuit? Tantis quidem murorum
sept

septis munitissima, tot uerò ante muros castellis turriumq; obiectis moenibus tuta, belliq; apparatus uix capiens, tot autem uirorum pro se pugnantium multitudinem continens, quid nobis facta est, quæ Deum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis erepta est, solaq; eius monumenta restant, eorum à quibus excisa est imposta reliquijs castra. Senes uerò infelices ad cineres templi assident, & paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruatae. Hæc secum reputans quisquam nostrum, aspicere solem durabit, etiam si uiuere sine periculo possit? Quis inimicus adeò patriæ, quis tam imbellis, aut parcus animæ, ut cum non poeniteat hucusq; uixisse? Atq; utinam omnes fuissetus mortui, priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus uideremus excindi, priusquam templum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniam spes non instrenua nos illexit, quod fortè poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem euannit, ac solos necessitati dereliquit, mori bene properemus, nostrimet ipsi misereamur, & coniugum liberorumq; dum nobis licet à nobisipsis misericordiam capere. Ad mortem nanq; ipsi nati sumus, & quos ex nobis genuimus, eamq; fugere ne fortissimi quidem possunt. iniuria uerò & seruitus, & uidere coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, non est malum hominibus ex naturæ necessitate profectum: sed hæc suauitudo perferunt, qui antè mori cum licuit, noluere. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis descimus: & postremo nunc illis ad salutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta, si nos uiuos subiugare potuerint? Miserandi quidem adolescentes erunt, quorum uires corporis ad multos sufficient cruciatus: miserandi autem prouectiores, quorum etas clades ferre non poterit. Videbit alius coniugem abduci, alius manibus reuinctis uocem filij patrem implorantis exaudiet.

Sed

noscentur? In multis autem etiam Thucydides tanquam fallax accusatur, licet scrupulosissimam sui temporis historiam conscripisse uideatur. Causæ uerò huius dissonantiæ multæ forsitan et alie querere uolentibus apparebunt. Ego uerò duabus quas dicturus sum, maximam huius uim diuersitatis ascribo. Et quidem primum dico eam quæ mihi prior esse uidetur: id est, eò quòd ab initio non fuerit studium apud Græcos, publicas de his quæ semper aguntur, proferre conscriptiones. Hoc etenim præcipue et errorem et potestatem mentiendi posteris, uetus aliquid uolentibus scriptitare, concessit. Non enim solummodo apud alios Græcos publica conscriptio est neglecta: sed neque apud ipsos Athenienses, quos terrigenas esse dicunt, disciplinæque cultores, aliquid huiusmodi reperitur. Sed publicarum literarum antiquissimæ esse dicunt leges, quæ à Dracone eis de supplicijs sunt cõscriptæ, modicum ante tempus tyrannidis Pisistrati. De Arcadibus autem in antiquitate gloriantibus, quid oportet dici? uix enim isti et postea literis eruditi sunt. Cum ergo conscriptio nulla præponeretur, quæ et discere uolentes doceret, et mentientes argueret, multa inter conscriptores discordia nata est: quoniam qui ad scribendum se præparabant, non studium ueritatis exhibuerunt, licet hæc promissio semper habeatur in promptu: sed uerborum magis habuere prolationem maximam. Et quemadmodum laudari se in hoc super alios æstimarent, ad hoc potius semetipsos aptabant. Aliqui uerò ad fabulas sunt conuersi: aliqui autem ad gratiam, aut ciuitates laudantes aut reges: alij semetipsos ad accusandas causas aut conscriptores tradidere: in hoc se fore probabiles existimantes, et omnino hoc agentes, quod historię nimis aduersum est. Veræ siquidem historię indicium est, si de eisdem rebus omnes eadem dicant atque conscribant. hi uerò cum quedam aliter conscriberent quàm alij, tunc se

nibus, parato animo se mactandos præbebant infelicissimum illud exhibentibus ministerium. Isti autem intrepide cunctis occisis, eandem sortis legem in sua quoque morte statuerunt, ut cui obtingisset, nouem peremptis semet super eos occideret. in omnes sibi confidebant, quod neque in audendo, neque in sustinendo facinore, præstaret alius alij. Et ad extremum ceteri quidem se neci supposuere: unus uero atque nouissimus, circumspecta multitudine mortuorum, ne quis forte in multa cede superesset qui suæ manus egeret: ubi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immittit regie: uehementi uero manu toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditum reliquisse. Latuit autem una mulier senior, et alia quedam Eleazari cognata, plurimum doctrina sapientiæque mulieribus præstans, et quinque pueri per cuniculos qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cum alij cadibus occupatas mentes haberent, qui erant nongenti numero et sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Hæc autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes manè aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uero hostium neminem uiderent, sed undique uersum acerbam solitudinem, ignemque intus ac silentium, quid factum esset, conijcere non poterant. Et ad extremum uelut impellentes ictum arietis, ululatum, si quem forte prouocarent, dederunt. Clamorem autem sentire mulieres, et ex cloacis emerse, factum Romanis ut erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Romani facile his uerbis adducebantur, ausi magnitudinem uerisimilem non credentes. Ignem uero extinguere conabantur, perque hanc uiam sectantes citò in regiam peruenire: conspectaque mul-

titud

peius Magnus, & Quintilius Varus, & præcipue nostris gesta temporibus, tunc hi qui de sacerdotibus supersunt, ex antiquis literis iterum nouas conficiunt, & probant mulieres, quæ relinquuntur. Non enim ad captiuas accedunt, alienigenarum consortia formidantes. Indicium uerò integritatis hoc maximum est: quia pontifices apud nos à duobus millibus annis denominati filij à patre conscripti sunt. His autem qui prædicti sunt, si quid præuaricentur, interdicitur ne uel ad altare accedant, uel alia sanctificatione fungantur. Recte siquidem, potius autem necessarie, cum neq; conscribendi potestas omnibus data, neq; ulla sit in descriptione discordia: sed solummodo prophetis antiquissima quidem & ueterrima secundum inspirationem factam à Deo cognoscentibus, alia uerò suorum temporum sicuti sunt facta palam conscribentibus, infiniti libri non sunt apud nos discordantes & sibimet repugnantes: sed solummodo duo & uiginti libri, habentes temporis totius conscriptionem: quorum iuste fides admittitur. Horum ergo quinque quidem sunt Moseos, qui natiuitates continent, & humane generationis traditionem habent usq; ad eius mortem. hoc tempus de tribus millibus annis paululū minus est. A morte uerò Moseos usque ad Artaxerxem Persarum regem, qui fuit post Xerxem, prophetae suorum temporū res gestas conscripserunt in tredecim libris. Reliqui uerò quatuor, hymnos in Deum, & uite humane præcepta noscuntur continere. Ab Artaxerxe uerò usq; ad nostrum tempus singula quidem conscripta, non tamen priori simili fide sunt habita, eo quod non fuerit certa successio prophetarum. Palam nanq; est ipsis operibus quemadmodum nos proprijs literis credimus. tanto nanq; seculo iam præterito neque adijcere quicquam aliquis, nec auferre, nec transformare præsumpsit. Omnibus enim insertum est mox ex prima generatione Iudeis, hæc diuina dogmata nominare,

sunt, non multò post comprehensi reducti sunt : quorum non est, qui duritiam, siue confidentiam, siue pertinaciam uoluntatis sit dicenda, non obstupescat. Omni enim genere tormentorum et uexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum faterentur, nemo cessit, neque dicere uelle, uisus est : sed omnes illa necessitate ualidiorē sententiam conseruauere, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus, ignemq; susciperent. Maxime uerò puerorum etas, miraculo spectantium fuit: nec enim uel eorum quisquam commotus est, ut dominum Cæsarem nominaret : usque adeo corporum infirmitatem uis audaciæ superabat.

Oniæ templum clausum apud Alexandriam. CAP. XXX.

L Vpus tunc Alexandriam rector administrabat, et de hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille autem inquietum Iudeorum circa res nouas studium cauendum esse existimans, ac ueritus ne rursus in unum congregarentur, et quosdam sibi adiungerent, præcepit Lupo, ut templum Iudeorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur) ciuitatem, destrueret: Hæc autem est in Aegypto : quæ ob hanc causam et coli cœpit, et nomen sumpsit. Onias Simonis filius, unus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syria cū Iudæis bellum gerente, Alexandriam uenit: et à Ptolemæo suscipitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem Iudeorum eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtemperasset. Cū autem rex ea, quæ possent fieri, annuisset, rogauit, ut in aliqua parte Aegypti templum sibi ædificare permitteret, et more patrio Deum colere. Ita enim et Antiochum magis odiosum Iudæis, qui templum apud Hierosolymam uastauisset, ipsiq; beneuolentiores eos fore, eoq; multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, eiq; locum dedit centum et octoginta stadiis à Memphi distantem: Helio-

politanus

politanus autem ille tractus dicitur: ubi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim autem similem extruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Aræ autem fabricam secundum patriam imitatus est, & donarijs similiter exornauit, præter candelabri confectionem. Candelabrum enim non fecit, sed informatum aureum lychnum tanquam iubaris luce radiantem, de aurea catena suspendit. Totum uero circa templum spatium coëto latere circumdedit, saxeas portas habente. Concessit autem rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ redditus: ut & sacerdotibus esset copia ad multa, quæ Dei cultus desideraret. Non tamen hæc Onias sana uoluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Iudæis apud Hierosolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiam: & hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædam annis noningentis septuaginta: Esaiasq; prædixerat huius templi futuram in Aegypto constructionem à quodam uiro Iudeo. Templum quidem ita fuerat ædificatum. Lupus autem rector Alexandriæ susceptis literis imperatoris cum ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donarijs templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donariorum quicquam reliquit (uehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) neque ad templum religionis causa adire uolentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessible fecit, ut ne uestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat usque clausum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti trigintatres.

De interfectione Iudæorum apud Cyrenem. CAP. XXXI.

A Vdacia uero sicariorum, ueluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenen oppida erant, contigerat. Elapsus

g G 2 enim

enim ad eam Ionathas homo nequissimus, arte textor, non paucis imperitorum ut se attenderent, persuasit: perduxitque eos in solitudines, cum signa et umbrarum imagines se polliceretur ostendere. et alios quidem hæc agendo, atque fallendo latebat, dignitate uero præstantes Cyrenensem Iudeorum apparatus eius et processionem Pentapolitane Libyæ rectori Catullo prænuntiant. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inermes facile comprehendit: et magna quidem pars manibus interijt, nonnulli autem uiui capti, ad Catullum perducti sunt. Auctor autem consilij Ionathas tunc quidem potuit effugere: multum uero ac diligenter per omnes quæsitæ regiones captus est, adductusque ad Catullum, sibi quidem moram pœnæ moliebatur, Catullo autem iniquitatis prebuit occasionem. Nam ipse quidem locupletissimos Iudeorum falso insimulans, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat, remque delatam multimode cumulabat, tragicis etiam uerbis exaggerans, ut et ipse quoddam bellum Iudeorum patrasse uideretur: quodque hoc atrocius est, præter credendi facultatem, etiam doctor erat calumniandi sicarijs. Denique cum iussisset Iudeum quendam Alexandrum nominare: cui iamdudum insensus odium publicauerat, etiam uxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes simul pecuniarum copijs eximios, tria simul millia trucidauit. Et hæc securre facere arbitrabatur, quod eorum patrimonia redivitis Cesaris adiungebat. Ne uero uel alibi degentium quisquam Iudeorum eius iniustitiam confutaret, etiam longius mendacium propagauit: ac Ionathæ nonnullisque alijs qui comprehensi fuerant, persuadet, nouarum rerum accusationem uiris inferre probatissimis Iudeorum, apud Alexandriam, Romanamque degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt, unus erat

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

INDEX EORVM QVAE IN
hoc tertio continentur tomo.

A

A Bermartyr	368	punitas	153
Abſalō auxiliator Mana		Alexander Iamneus fratri	
hemi tyrāni occiditur	178	Aristobulo ſuccedit	17
Acāthonaulon loci nomē	227	Alexandri bellum cum Antio	
Acenecheres regina	482	cho & Areta	19
Achas Machabæus martyr		Alexander uictus à Demetrio	
	371	Eucero	19
Achiabius contra Iudæam	123	Alexander Ariſtobuli, qui Ia-	
Achra mons	348	mnæi filius, Iudæam inua-	
Acrabata ciuitas	210	dit	29
Acuſilaus Argiuſus	472	Alexander Gabinio ſe tradit	
Adaſa uicus	11	cum caſtellis	30
Aegypti deſcriptio	170	Alexandri mors	33
Aegypti limites	316	Alexandri multi de progenie	
Athiopes laudantur	169	Herodis	79
Agatharchides hiftoriogra-		Alexandra moritur	22
phus	496	Alexādria Aegypti urbs	170
Agiras Adiabenus	372	Alexandrinorum cum Iudæis	
Agrippa Hieroſolymis exu-		diſceptatio	184
lat	173	Alisfragnuthofis rex	481
Agrippæ ſtadium de bello Iu-		Ammaus ciuitas	211
dæorum reuocando fruſtra		Amenophis rex	482
tum	189	Amygdalon ſtagnum	371
Agrippium Herodis ædes	72	Anacharſi philoſophi mors	
Alanorum eruptio in Mediā,			347
& Armeniam	449	Ananias pontifex cum fratre	
Albino in Iudæa præſidente,		Ezechia occiſus	178
malorum omnium fuit im-		Ananias Sadduceus	179
		p P	Ana

I N D E X.

Ananus filius Ionathæ	190	Antipatri cōiuratio p̄dita	99
Anani mors	289	Antipater Samarites Antipa	
Anaxarogus philosophus	46	trū ueneficij reū agit	102
Antigonus obsidet Massadā	41	Antipas filius Herodis, qui et	
Antigonus filius Hircani à fra		Antipater	97
tre per insidias captus &		Antonius Centurio	238
occisus	15	Antonius contra Vitellū	319
Antigonus uinctus ducitur ad		Antonia turris, arx, & castel	
M. Antonium, & occidi-		lum olim Baris	70. 347
tur	62	Antonia incenditur	176
Antiochus Hierosolymam de-		Antonia fundamētis diruta	391
uastat	8	Annat uicus, q̄ et Borreos	210
Antiochi effrena tyrannis in		Aphæci turris	187
Machabeos martyres	559	Aphthasis uicus	137
Antiochi et Macedonum au-		Appionis aliquot calūnie &	
dacia Tito Hierosolymam		figmenti de Iudeis	522
obsidente	371	Aquæ calidæ apud Amaunta	
Antiochus regno pulsus	448		259
Antipater & Hyrcanus ter-		Arcades non esse antiquitate	
tius ad Aretam regem Ara-		insignes	473
bum confugiunt	23	Archelaus Herodis iram in fi-	
Antipatri uictoria de Aegy-		lium & fratrem mitigat	87
ptijs	33	Archelao legatur regnum à	
Antipater omnibus inuisus, in		patre	114
patrem maleuolus, odij dif-		Archelaus ad Cæsarem nam-	
simulator, uxorem duxit Ari-		gat	18
stobuli fratris filiam	80	Archelai & Antipatri cōcer-	
Antipatri excusatio	108	tatio apud Augustum, pro	
Antipatri & Pheroræ cōspi-		regno Iudææ	119
ratio in Herodem	98	Archelao absente Iudæa uarijs	
		tumultibus affligitur	121
		Archel	

I N D E X

Archelaus non rex, sed ethnarcha factus	126	Aristobulus perfidus Romanis uinctus ducitur	28
Archelaus Glaphiram fratrem ducit uxorem	131	Aristobulus à Roma fugiens cum Romanis iterum pugnans uincitur	28
Archelai exiliū & somnū	31	Aristobulus à Cesare dimissus à Pompeianis ueneno necatur	33
Archium publicum incensum	177	Aristoteles meminit Iudeorum	493
Areth Machabeus martyr		Artabazes filius Tigranis caesus Asia	167
Arctis machine descriptio	567 227	(ptus 63	
Aristobulus filius Hyrcani Ioannis matrem & fratrem Antigonom in carcerem coniicit, quem postea occidit	14	Asochiton, aliàs Asochin, ciuitas Galilaeae	17
Aristobuli mors	16	Asphaltitis palus	304
Aristobulus filius Alexandri Iamnei	21	Asis rex	480
Aristobulus Alexandrae matri indignatus, quòd potestatem Phariseis concesserit, Iudeam inuadit	22	Athenienses laudantur	166
Aristobulus regnū assequutus ciecito Hyrcano fratre	23	Athenion dux	64
Aristobulus obsidetur in templo	26	Atratinus	49
Aristobulus donis sibi conciliat Scauram contra Hyrcanū & Aretam regem	24	Auaris locus	480. 481
Aristobulus fugatur in Alexandrium oppidum	24	B	
		B Aaras radix qua demones effugantur	443
		Baca uicus	209
		Bacchides hostis Iudae Mach. uastat Iudeam	8
		Bacchides occiditur	9
		Baeon rex	48
		Ballistarum uis	229
		Baris castellū, nūc Antonia	24
		Bassus Macherunta & Herodius	

I N D E X.

<i>diuina capit</i>	442	<i>Capharin ciuitas</i>	311
<i>Batanea</i>	211	<i>Caphartophan uicus</i>	301
<i>Bathyllus uenenū Roma affe-</i>		<i>Caphetra ciuitas</i>	311
<i>rens apprehenditur</i>	103	<i>Capito gesti Flori cēturio</i>	157
<i>Bebriacum oppidum</i>	311	<i>Captiuorum et peremptorum</i>	
<i>Begabre uicus</i>	310	<i>numerus Tito Hierosoly-</i>	
<i>Besemoth uicus</i>	301	<i>mam obtinente</i>	427
<i>Bethara</i>	333	<i>Carthago à Tyrijs cōdita</i>	484
<i>Bethlepton toparchia</i>	301	<i>Carthaginiēses laudātur</i>	169
<i>Betiso locus</i>	337	<i>Caß. præses Syriæ post Craf-</i>	
<i>Betoron ciuitas</i>	188	<i>Castor Iudeus</i>	255 (sum 32
<i>Bethzachariæ locus</i>	10	<i>Catullus Libyæ præses puni-</i>	
<i>Bezetha</i>	337	<i>Cedron uallis</i>	329 (rus 468
<i>Borceos uicus</i>	210	<i>Cendebeus dux Antiochi Sote-</i>	
<i>Bosphorani</i>	167	<i>ris à Simone Matathie uia</i>	
<i>Britanni laudantur</i>	167	<i>Cenedæus</i>	188 (flus 11
<i>Brixellum</i>	311	<i>Cephalon frater Antipatri</i>	
<i>Bubastis flumen</i>	480	<i>primi</i>	24
C		<i>Cerealis Samariæ expugna-</i>	
<i>Cadmus Milesius</i>	472	<i>tor</i>	235
<i>Cæcilius Bassus occisor</i>		<i>Cesēnius Gallus Galilæā inua-</i>	
<i>Sexti Cæs.</i>	38	<i>Cesenn. Petus</i>	447 (dit 178
<i>Cæsarea Herodis ædes</i>	70	<i>Cestius Gallus</i>	155. 183
<i>Cæsarea olim stratonis pürgus</i>		<i>Cestius Iudeam explorat per</i>	
<i>Cæsaris pugna cōtra Ac-</i>	(16	<i>Neapolitanum</i>	162
<i>gyptios adiunātibus Hirca</i>		<i>Cestius Iudæā populatur</i>	186
<i>no Iamnei et Antipatro</i>	33	<i>Cestij exercitus cæsus</i>	191
<i>C. Caligula quartus Romano-</i>		<i>Cestius Hierosoly. obsidet</i>	189
<i>rum Imperator</i>	141	<i>Chebrō ciuitas uastata</i>	309. 311
<i>Canana uicus</i>	30.	<i>Cherilus poetæ</i>	492
<i>Canatha</i>	64	<i>Ciuis dux Germanorum</i>	435
<i>Capernaum fons</i>	255		
		<i>Claud</i>	

I N D E X.

Claudius à militibus impera-

tor electus 145

Claudij obitus 150

Clearchus philosophus Iudæe
gentis meminit 492

Cleopatræ ac Antonij amor

Cleopatra M. Antonij (62
animū inciat in Herodē 63

Cleopatræ malicie 63

Clitus lævæ suæ manus absci-

Cæle Syria 20 (for 204

Cænopolis locus 189

Colchi 167. Copton ciuitas 316

Corea ciuitas 24

Cornelius Faustus Syllæ filius
muros Hierosolymorū pri-

mius conscendit, Pöpreio ci-
uitatem obsidente 27

Crassius præses Syriæ post Ga-
biniū pecunias templi Hier.

deprædatus 32

Cumanus præses Iudæe post

Tiberium Alexandrū 147

Cumanus à Iudæis accusatus,

in exilium mittitur 147

Costobarus Iudæorum legatus

Cypris uxor Antipatri (175

Herodis maioris filia 32

Cyprus ciuitas 72

Cyprus capitur 183

Cyrenæi laudantur 169

D

Agon deus Palest. 262

Dalmatæ populus 167

Darius præfectus equitum A-
grippæ 175

Diagoras Melius 547

Diogenes quidam à Phariseis
occisus 28

Diophātus pseudographus 92

Dius histo. de rege Hira 484

Domitianus 320

Domitiani expeditio in Ger-
manos & Gallos 434

Domitius Sabinus 237. 257

Draconis leges 478

E

EButius Decadarchus 261

Eleo mons 336. 375

Eleazarus Dinei princeps la-
tronum 152

Eleazarus quidam conspira-
tionis Iudæorū contra Ro-

manos autor 173

Eleaz. filius Iairi 178

Eleaz. Simonis 193. 280

Eleaz. Samei 228

Elea. sicariorū princeps 450

Elea. cuiusdā magnanimitas,
& laudatā constantia pro

conservatione legis ad An-
tiochum Epipha. 563

pp 3 Eleph

I N D E X.

Elephantine oppidum	317		
Eleutherus fluuius	63		
Eleutheri equites	45		
Elidenses	74		
Enabris locus	248		
Engadda	211		
Erebinthonicus uicus	375		
Essenorum hæresis de anima=			
bus & corporibus	132.137		
Euaretus delator filio. Her.	91		
Euricles delator filio. Her.	88		
Ezechias princeps latronum			
ab Herode occisus	36		
F			
Fabatus à Sylæo occisus	99		
Faustus Cornelius	27		
Felix Malachi frater à Pha=			
selo fratre Hero. superatus			
demittitur	41		
Felix præses Iudeorum post			
Cumanum	151		
Felice præside Iudea latroni=			
bus & seductoribus popu=			
li referta	151		
Ferreus mons	302		
Filius à matre coctus	402		
Flavius Silua expugnat Mas=			
sadam	450		
Fonteius Agrip. occiditur	435		
Fronto Iude. iudex	403.423		
Fullonis monumentum	377		
		G	
		GAbao	288
		Gadara à Vespasiano	
		expugnatur	219
		Gadarae deditio	298
		Galba imperator	306
		Galbae mors	311
		Galilea sub ditione Hero.	54
		Galilee descriptio, & ferti=	
		litas	209
		Galilea inuaditur à Vesp=	
		siano	217
		Gallus Centurio	262
		Galli	167
		Gamala oppidum	195
		Gamale situs, obsidio, & ex=	
		cidium per Titum	256
		Gamalitica	211
		Galanitis	180.211
		Gebonitis oppidum	180
		Genath porta	337
		Gerasa	180.210.305
		Germani laudati	168
		Gesius Florus præses Iudeæ	
		post Albinum	154
		Giscala oppidum	196
		Giscala à Tito capitur	266
		Glaphira filia Archelai regis	
		Cappadocum uxor Alex.	
		filij Herod.	82
		Glaphiræ arrogantia	82
		Gophna	

I N D E X.

Gophna	211	Herodis ædificia	70
Gorion occisus	293	Herod. theatra & quinquen-	
Gorion Iosephi filius	273	nalia instituit Hierosoly-	
Gorion Nicodemi filius	179	mis	72.
Græci laudati	167	Herodis beneficentia erga po-	
Græcorum antiquissimi Chal-		pulum tempore famis	73
deis præceptoribus usi	471	Hero. profectio ad M. Anto-	
Græci cur ut plurimum inter		nium & pericula	36
se dissentiunt	473	Herodi diadema imponit An-	
Grapte cognata Syre regis		tonius	68
313		Her. amore uxoris insanit	75
		Hero. uenator, bellator, & sa-	
		gittarū insignis librator	74
H Ecateus Abdacrita	493	Herodis controuersie & re-	
Helisei fons	303	conciliatio cum filiis	77
Hellanicus historiograph.	472	Herod. quo pacto in filiorum	
Heniochi	167	necem anhelauerit	94
Heraclea ciuitas	322	Herodis uxores & liberi	96
Herodes Iudæe tetrarcha	43	Herod. Antipatrum subitarie	
Hero. in ius uocatus bellū Hyr-		Roma reuocatū reum agit	
cano mouere tentauit	37	ueneficij coram Varo	104
Herodes Romam pergit	39	Herodi produntur per mortē	
Hero. accusatur apud M. An-		Phcroræ ueneficia in eum	
tonium	42	parata	100
Hero. bellum cum Parthis	44	Herodium castellum	73. 46
Hero. à senatu Ro. rex Iudæe		Herodotus Halicarnassicus	491
pronuntiatur	50	Hiericus	211
Hero. Roma rediēs Antigoni		Eiusdem descriptio	302
et Hierosolyma obsidet	50	Hierosolymorū excidium &	
Hero. Galilæa potitus latro-		direptio templi sub Antio-	
nes delet	54	cho Epiph.	8
Hero. pugna cū Arabibus	66		

I N D E X.

Hieroso. obfessa ab Herode	51	Hyrcanus adiuvante Aret	
Hier. oppressio sub Floro	155	Aristobulum fratrem uincit	
Hieros. conspiratio facta belli	26		
cum Ro. seminarum	173	Hyrcano confertur sacerdotium à Cesare	11.35
Hieros. obfessa à Cestio	189	Hyrcano capto aures præci-	
Hieros. excidij initium	269	duntur	47
Hieros. descriptio	336	Hyrcanus interficitur ab Herode	75
Hieros. dira fame oppressi	366		
Hierosoly. muro & castellis à		I	
Tito circumdata	375	Amblicus	53
Hie. excidij mira præsentia	411	Iamnia	212
Hieros. capta à Romanis	421	Ianias rex	480
Hippicos turris	336	Iaphæ expugnatio	234
Hispani laudantur	168	Iardes saltus	446
Historiæ ueræ indicium	472	Idumæa	212
Hycsos, hoc est, reges pasto-		Illyrici	167
res	481	Iocundus delator filiorum He-	
Hyrcanus qui et Ioānes filius		rodus	98
Simonis Matathie princeps		Ioannes Gaddis filius Matathie	
sacerdotum factus, obsedit		occiditur	11
Ptolemæum interfectorem		Ioannes Essæus	194
patris sui	12	Ioannes Giscala capta Hiero-	
Hyrcanus Samariam captam		solyman fugit	201
delet	13	Ioannes Giscalæus insidiator	
Hyrcani mors & laudes	14	Iosephi	200
Hyrcanus filius Alex. Iamnai		Ioānes Hierosolymitas in Ro-	
sacerdotiū consequitur	21	manos incitat	270
Hyrcanus ad regnū aspirans		Ioannes Galileorū dux	312
bello superatur à fratre	22	Ioānes Idumæorū dux occisus	
Hyrcanus & Antipater ad		Ionathas capitur	11 (352)
Aretam confugiunt	23		
			Iona

I N D E X.

Jonathæ mors et sepultura	11	37	
Ionathas Iudeus	398	Iotipatæ obsidio & excidium	
Ionathas Gynæciarius Ro-		per Vespasianum	220
mæ exustus	469	Iotapatenorū technæ aduer-	
Ioppe	211	sus Romanos hostes	232
Ioppe capta per Vespasia-		Ithaburius mons à Placido	
num	245	occupatus	31.263
Iordanis fontes	154	Iudæi à Pilato cæsi	139
Iosephus Gorionis filius	193	Iudeorum constantia ad Pe-	
Iosephus Simonis filius	194	tronium pro conseruatione	
Iosephus Matathie filius re-		legis	142
ctor utriusq; Galilææ	194	Iudææ descripto, cuiusq; Vn-	
Iosephus militaris disciplinæ		decim sortes	218
peritus	194	Iudæa uenum exposita	446
Iosephus quatuor urbium		Iudeorum & Cæsariensium	
principatum amisit & Io-		seditio	156
seph gesta	202	Iudæi Hierosolymis occisi à	
Iosephus à Tito missus Iu-		Floro	159
dæos ad deditionem Hiero		Iudeorum studium circa ueri-	
solymorum adhortaturus		tatem historiarum	474
258.391		Iudeorum uariæ clades &	
Iosephus lapide uulneratus		calamitates	116
378		Iudeorum cur pauci scripto-	
Iosephus ex uariarum gen-		res meminerint	478
tium historijs Iudaicæ gen-		Iudas nouissimo contra Bac-	
tis antiquitatem ostendit		chidem prælio interit	11
478		Iudas Esæus propheta	16
Iosippus ab Herode occisus		Iudas Ionathæ	179
77		Iudas Mertonis	391
Iosephus filius Antipatri fra-		Iudas Machabæus martyr	
ter Herodis in Iudæa cadit		370	

I N D E X.

Iuliani militis Romani fortitudo 389	Macrones populi 49 Magnus campus 302 Mallicus Arabs nutritius

L

L Acedemonij laudantur 166 Largius Lepidus 405 Leuias Hierosolymita 271 Liberius Maximus Iudæam uenum exponit 447 Longi Romani fortis animus Lucilius Bassus 442 (400) Lupus rector Alexadria 466 Lusitani laudantur 168 Lycurgus legislator 332 Lydda 211	Antiochi, qui Theos cognominabatur 39 Malichi insidiae contra Antipatrum ibidem Malichus interficitur 41 Malachias 391 Malthace Samaritis 97 Manahemus rhetor principatum Hierosolymis usurpauit, & interficitur 178 Manethon Aegyptius historiographus 479 Manethon refellitur à Iosepho 499 M. Antonius accusatores Herodis occidi iubet 43 M. Antonij & Cleopatra amor 62 M. Anto. Antigonum Aristobuli interficit 62 M. Anto. libidinis notatur, ibidem. M. Anto. Iulianus procurator Syriae 405 Mariamne traducitur uolati matrimonij 75. & seq. Marmaridae laudantur 169 Matathias Bacchidē occidit 9

M

M Abortha quæ & Neapolis 302 Macedones laudantur 166 Machabæorū martyriū 357 Machabæus martyr 367 Machera Herodi uenit auxilio 55 Machera insolentia 55. & sequenti. Machir Machabæus martyr 369 Macherus à seditiosis Iudæis capta 183 Macherus à Basso capta 442 Martyr quis sit 353	Mata

Mata

I N D E X.

Matathias filius Ioannis Antiochi mandatum contempnit	372	Onia templum clausum, & deprædatum	467
Megassarum	372	Ophila locus	337
Melchisedech Hierosolymorum primus conditor	426	Orniza uicus	64
Melite ciuitas	428	Orsanes transfuga Parthorum	32
Mendesius tractus	322	Ostracine oppidum	322
Memnonis sepulchrum	142	Otho imperator & eius mors	306
Meotici laudantur	167	P	
Mephramutosis, et Mephres	482	Pacori fraus in Phasel-lum	44
Messala	49	Panium	70
Metilius Rom. præfectus	179	Papyron locus	24
Modin uicus	9	Pappus dux Antigoni occiditur	39
Monobaxus	188	Parthi laudantur	169
Muri Hierosolymorum tres	336	Parthicum bellum contra Herodem	45
N		Parthenius fluuius	492
NArbatha regio	156	Pedanius legatus 92. & sequenti.	
Noarus	183	Pedanij robur, & peritia militaris	397
Neros filius Domitij	150	Pella ciuitas	218
Neronis crudelitas	ibidem	Pelusiū ab Antipatro captum	33
Nero Vespasianum contra Iudeam mittit	206	Peraia Niger	188
Nicopolis ciuitas	322	Perisclereonos saxum	375
Niger Peraites	194	Pharam uallis	308
Niger occiditur	293	Pharanx Antiochi	20
N		Pharus	
OLympus Herodis legatus	92		

I N D E X.

Pharus insula	317	Placidus dux Vespasiani mi-	
Phasclus tetrarcha Iudææ	42	litum	211
Phasclus Hierosol. preficitur		Placidus inuadit Iotapatam	
36		217	
Phaselus moritur captus à		Platanæ uicus	93
Parthis, caput saxo illidens		Plinthine	317
47		Pœtarum, pictorum, et opifi-	
Phaselus, et Phaselis turris et		cum licentia multarum gen-	
oppidi nomen	70	tium stultitia introducta	
Phaselus secundus filius He-		344	
rodus	96	Pompeius Magnus Tigranē	
Phereciades Syrius	472	debellans Scaurum ad Sy-	
Pheroras pro ultione fratris		riam mittit	23
• caput Pappo præcidit	59	Portus Alexandrinus	317
Pheroras Herodi conciliatus		Præfagia Hierosolymitani ex	
87		cidij	411
Pheroræ conspiratio in Hero-		Priscus Centurio	399
dem 96. et seq.		Procymia quid	71
Pheroras moritur	100	Protagoras	347
Phiala lacus	14	Psephinos turris	335
Philadelphia	24	Ptolcmæus Simonem Mata-	
Philippion Minæi Ptolemæi		thiam socerum suum inte-	
filius occisus à patre	33	rimut	12
Philippus Ioachimi filius dux		Ptol. ab Hircano Simonis filio	
193		obsessus, et occisis Hircani	
Phlistus	472	matre et fratribus, fugit ad	
Phœbus legatus	189	Zenonem Cotylam	13
Piso legatus Pompeij	26	Ptol. Physcon cultor Iudæo-	
Pitholaus captus	32	rum	318
Placidus Itaburio monte po-		Ptol. Minæi	20
titus	31	Ptol. filio occiso, nurum duxit	

I N D E X.

<i>uxorem</i>	33	S	
Ptol. Iamblichi filius	33	S Abbaticus amnis	436
Ptol. Lagus cultor Iudæorum		S abinus capitolio potitus	
316		occiditur	321
Ptol. Euergetes cultor Iudæo		Sais ciuitas	480
rum	317	Sallis oppidum	207
Ptolomæi uarij	316	Salome filia Herodis	97
Pudens Romanus	399	Saltis rex	480
Pythagoras Philosophus	472.	Samarie descriptio	210
490		Samarie expugnata à Cerea-	
	R	le	235
R Aphaneæ ciuitates	436	Saulus legatus	175
R Ratio, quid, quibus con-		Scaurus pecunia corruptus	
iuncta, & quid agat	355	24	
Romani in Massada interfec-		Scopus locus	329
ti	173	Scythopolis & Scythopolitæ	
Romanorum disidium inter		181	
se	38	Sebaste ab Herode constructa	
Rom. militaris disciplina &		70	
laus	213	Seleucia	28
Romani contra datam sibi fi-		Sepphoris hostibus se tradit	
dem à Iudeis trucidati	179	187	
Rom. exercitus cæsus ab Hie-		Sextus Cerealis tribunus	237
rosoly.	188	Sextus Cæsar Syriæ præses	
Rom. 51.80. occisi. 196.		36	
Rom. in obsidione Iotapate		Sex. Cæsar insidijs interfici-	
multis cladibus afflicti	220	tur	
Roxane Herodis filia	97	Siene	316
Rubrius Gallus	436	Siloa fons	336
Ruta immensæ magnitudinis		Silbonitis regio	210
443		Silas Babylonius	188
		Silo	

I N D E X.

Silo dux Rom. pecunia cor-		T Anis ciuitas	311
ruptus	52	Tales philosophus	471
Simon Gioræ Gerasenus sedi-		Thamna	211
tiosus Iudeus	307	Tarichæe oppidum	198
Simon ab Hierosolymitis con-		Tarichæarum obsidio	250
tra Zelotas præficitur	312	Tauri laudantur	167
Simon à Romanis captus	425	Termodoon fluius	491
Simon Romam deductus oc-		Thella uicus	209
ciditur	441	Themosis rex	482
Simon uincit Cendebeum	11	Theodorus Zenonis multos	
Simon insidijs Ptolemæi ge-		Iudeorum occidit	17
neri sui interfectus	12	Theophrastus	491
Simon Herodis seruus Iudæa		Thmosis rex	482
infestat	124	Terræmotus in Iudæa magni	
Simon Ananiæ Iudeorum le-		Herodis tempore	65
gatus	175	Thmuis locus	322
Simonis Sauli fortitudo	181	Tiberiadis deditio	249
Simeon Gamalielis	273	Tiridates rex Armeniæ	450
Socrates	546	Titus Vespasiani filius mis-	
Soëmus	163	sus Alexandriam	206
Sogane regio	258	Titii profectio in Iudæam	212
Solomona mater septem Ma-			321
chabæorum martyrum	565	Titus Iotapatam capit	237
Solon legislator	532	Titii gesta	ibidem
Sophas Raguelis	271	Titus diuinitus seruatus	327
Stratopedos incenditur	177	Titus Phrygius	405
Stultitia gentilium redargui-		Trachonitis	211
tur à Iosepho	543	Traianus Iapham expugnat	
Susandrum castrum	565		234
Syria à Iudeis uastata	180	Tryphon tonsor Herodis oc-	
T		ciditur	94
		Tyras	

I N D E X.

Tyrannius delator filiorum	Vitellij mors, & imperium
Herodis 91	321
Tyrannus castrorum præ-	Volūnius procurator Syriae
ctus 190	92
Tyropœen Vallis 336	Volumnij sententia de filijs
V	Herodis 93
V Alcricianus dux cōtra Ti	X
beriadem 248	X Aloth uicus 209
Varro Syriae rector 69	X Xerxes turpiter profligatus ab Atheniēsis 166
Vatezobra uicus 402	Xylophorias festiuitas Iudeo
Ventidus Bassus dux Rom.	rum 175
50	Xystus 164
Vespasianus bello Orientis	Z
præficitur 205	Z Abulon ciuitas capta
Vespasiani clara facinora in	186
bello aduersus Iudeos 217.	Zacharias Baruch in templo
& seq.	occisus 291
Vespasianus à militibus impe-	Zaleucus Locrensis 332
rator declaratur 315	Zara ciuitas 11
Vespasianus Mœsiam depo-	Zelotæ qui 273
pulantes sternit 436	Zelotarum pugna contra Si-
Vespasianus templum Pacis	monem Gerasenum 308
Romæ construxit 441	Zenodorus expellitur Tra-
Vespasianus Iudæam militi-	chone 68
bus dat 447	Zeno Cotylas 13
Vespasiani reditus in Italiam	Zephyrium 79
433	FINIS.
Vitellius Germanorum im-	
perator 311	

